

ובכדי שלא להוציא הנזיר חלק אעתיק עוד אינה חידוש טוב מה שמצאתי בכתב קדשו
במסכת בבא בתרא בפרק המוכר את הבית דף ע"ב בסוגיא דדייני גולה.

בגמרא אם איתא דפרע מימר הוי אומר. צ"ע פי היכא דאמרינן אם איתא דפרע הוי אומר
קודם מותו ה"נ נימא אם איתא דאתפסי צררי לבעה"ב הוי אומר, דמ"ש זה מזה, וא"כ
למה אמרו חכמים אפי' במלנה הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, מאיזה
טעם מחייבין אותו לישיבע, דמ"ש מלנה מפקדון בזה, ולא מבעי' לפי הטעם שפרש"י
ז"ל דלהכי ישיבע נגד היתומים משום טענת פריעון גמור, ואביהון מציי לטעון אשתבע לי
נדאי תיקשי למה יצטרף לישיבע, נימא דאם איתא דפרע מימר הוי אומר וביותר תיקשי
לפירוש הראב"ד ז"ל (שכתבנו למעלה) דמייירי שהיתומים באו בטענת עצמן ששמעו
מאביהם שהחזיר ויש להם מיגו דא"ב אמרו נאנסו ת"י אחריות אביהם אפ"ה אמרו דייני
גולה דהוי מיגו במקום עדים משום דאם איתא דפרע כו', ונדאי קשה במה שכתבנו
(למעלה בסמוך) מתוך זמנו דנאמן במיגו ואפ"ה גובה מיתמי בלא שבועה, והו' טעמא
דאם איתא שייף נמי אהתפסת צררי דמ"ש פריעון או דבר אחר המבטל שטר ביד חברו,
מימר הוי אומר קודם מותו בפני עדים לבטל השטר כסברת הראב"ד, ולמה מחייבי רבנן
לישיבע נגד היתומים הן במלנה והן בפקדון, ולמה אמרו ג"כ דייני גולה נשבע דהא
לטעמם דס"ל אם איתא, לא שייף שבועה בשניהם במלנה ובפקדון.

ונ"ל ישוב ברור ופי' אמת דמשום סברת וטעמא דאם איתא לבד לא היו דייני גולה
מחייבי את היתומים להוציא מיגו, אלא היינו טעמייהו בצרוף החזקה דשטר בידו מ"ב
דהיא חזקה אלימתא בפקדון עד שעלה בתחילה לומר דמשום זה לבד גובין מיתמי,
ונחנינן דכ"ע אית להו דר"ח ומשום זה לבד לא גבינן מיגו גופי' בחיים היכא דאמר
החזרתי נאמן במינו, אבל אם מת ולא אמר בקיטול השטר כלל מסייע להחזקה דשטר
בידו מ"ב ולהכי סברו דייני גולה דגובה פולו, וכ"ז שייף דווקא בפקדון דהו' חזקה עצמו
דשטר בידו מ"ב הוי חזקה אלימתא, אבל במלנה חזקה זו קלושא, ומודה בשטר שכתבו
צריף לקיימו דנאמן במינו ובמש"כ התוס' וביארנו היטב למעלה, ואפי' למ"ד דא"צ
לקיימו לאו טעמייהו משום דשטר בידו מ"ב אלא כמש"כ התוס' בכתובות דעדים
החזקתים על השטר נעשה כמו שנתקרה עדותן בב"ד, ולהכי מיגו דמזונף לא הוי מיגו
כלל, או מפני הטעם השני פן ימצא העדים לקיימו ויכחישוהו העדים משא"כ היכא דלא
שייף הני טעמי כ"ע מודים במלנה דנאמן במינו, דבמלנה אדם עשוי להניח שטר ביד
המלנה וכמו שמבואר הכא בתוס', ולהכי במלנה אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים
ישיבע דחיישינן יותר לפרעון והתפסת צררי, משא"כ בפקדון שאין אדם עשוי להניח
שטר בטל ביד חברו ובצרוף טעמא דאם איתא המסייע להחזקה אלימתא ס"ל לדייני
גולה שנשבע וגובה פולו, ואם יוקשה לנו עדיין אמאי ישיבע אפלא דפקדון, ודוחק
לפרש דנשבע דאמרו דייני גולה קאי אפלא דמלנה לבד, כפר כתבנו בסמוך פיון דמחויב
שבועה אפלא דמלנה וכי היכא דלא מרע לי' לדבורי' שתבע על הפל מאחר דגובה
הפל.

ובזה פירוש האמת הנראה לי, יש ליישב במה שיש לדקדק בש"ס דמר סבר אימור מלאך
המות הוא דאנסוהו ולמה לן לברר לדחות הו' סברא דאם איתא, בטעמא דאימור מלאך

כו', הא די לנו לומר דייניגי ארץ ישראל לא סברו פלל הך דאם איתא, וכי לא שמענו הרבה אנשים שמתים ונשתפחו מלבם לצוות הפל וכי בשביל זה יגבה מיתומים, או הוא הדבר שאמרנו דבסברא דעלמא המסייע לתזקה דשטרו בידו מ"ב ודאי הוי תזקה אלימתא לגבות מהיתומים ולהכי נאמר בש"ס למצוא דחי' לאם איתא.

דאימור מלאך המנת הוא דאנסוהו "ונה ברור אמת". ועפ"י אלה הדברים ההכרחיים מצאנו מרגניתא טבא וברור במה שכתבו הטור והש"ע בסי' ק"ח בשטר עסקא אם היא תוף זמנו גובה מהיתומים פולו, ונתקשה הש"ך פ"ן דקיי"ל קולא לנתבע במיגו במקום תזקה דתוף זמנו, ה"נ פ"ן דקיי"ל דנשבע וגובה מתצה כר"ח דאביהו מהימן לומר התורתית במיגו דנאנסו, א"כ ה"נ בתוף זמנו פ"ן דיש לו מיגו נאמן ולא גבינו נמי מיתמי ועיין משכ"ל בזה, ולא מצא הש"ך מקום מוצא מהש"ס, ולפי מה שכתבנו נאמנו דבריהם מאד, דהא חזינו הכא דסברו דייני גולה דגובה פולו משום דהך תזקה דשטרו בידו מ"ב היא תזקה אלימתא במה דמסייע לי' הטעם דאם איתא, נאפי' באו היתומים בטענת עצמם ויש להם מיגו דנאנסו ברשותם אפ"ה הוי מיגו במקום עדים לדייני גולה, נאפי' לדייני א"י דקיי"ל פנותיהו דגובה מתצה היינו משום דיש דחי' לאם איתא, דאימור מלאך המנת הוא דאנסוהו, אבל בתוף זמנו דנודאי תזקה אלימתא היא דגובה מיתמי, ואף היכא דיש לו מיגו דאבעי לן וקיי"ל קולא לנתבע שנאמן במיגו מ"מ בצרוף הך תזקה דשטרו בידו מ"ב דשייך בפקדון ונדאי לית דין ולית דין דנודאי הוי מיגו במקום עדים וכ"ע מודים דאפי' במיגו לא מהימן הוא עצמו ומכש"כ דגבינו מיתמי ואין לנו ראי' ברורה יותר מזה, וצדקו היטב הגאונים ז"ל: ודו"ק: מסכת ברכות ז"ל מעלתו דף י"ג שם בגמרא מצות צריכות פונה עכ"ל וכ' רש"י ז"ל ותקשה לרבא כו' עכ"ל וק"ל דילמא שאני הכא דכתיב שמע.

ותדע דאל"כ תקשה דרבא אדרבא דאמר פאן בעמוד ב' הלכה כר"מ ע"ש אבל נראה פשוט דכונה האמורה פאן היא פונת הלב להבין מה שמוציא מפיו והנרצה במה דאמרי' מצות צריכות פונה היא שתהי' הפונה לשם מצנה והפל נכון.

פתבתי זה מפני שראיתי רבים מהגדולים לא הרגישו בזה כמו בעל צדה לדרך כו' עכ"ל: ועתה ישמע מעלתו הצעת דעתו. לפי דעתו קשה למה פתב רש"י בד"ה בקורא להגיה כו' דאפילו לקריאה לא נתפנין שהיא לתמי' בעיני התוס' פאשר יראה בד"ה בקורא להגיה הי' לרש"י לפרש בפשיטות שפנין שקרא להגיה יכול להיות שלא הי' לו פוננת הלב להבין מה שמוציא מפיו לכן תני במתניתין אם פנין לבו ועל תוס' ג"כ קשה פנ"ל. והנה ראיתי בספר צל"ח שמתרץ פן קושיות התוס'. ולפ"ד נתפנון רש"י לזה במ"ש לקריאה לא נתפנין ר"ל שלא פנין לפירוש המלות.

וכמה רב גוברין לעייל פילא כו' גם לא שות לבו לעיין בפרש"י בר"ה ד' כ"ח ע"ב שפתב ד"ה קורא להגיה אף קריאה אין פאן אלא מגמגם ע"כ הרי שעיקר סברת רש"י פנין שהי' מגמגם אין בו תורת קריאה.

וכן מבואר מדברי חידושי הרשב"א בד"ה בקורא להגיה שפתיב פירשו רב האי ורש"י ז"ל לפי שצריך לכונן מיהא לקריאה כו' דר"ל פנונה זו פנתפנוין שומע לשמוע כו' שאינה פנונה גמורה כו' יעוי"ש.

אבל לא מטעם העדר פנונת הלב. ובספר טורי אבן מפרש ג"כ שפנונת הגמרא בתירוץ בקורא להגיה היינו ולא הי' פנונת הלב והוא פנצב לריב עם הקדמונים ז"ל שנטו מפירוש זה: ומה שמקשה מעלתו מאי קאמר הגמ' ש"מ.

בקושל' זו האריכו פבר הקדמונים ז"ל ויעיין מה שמתרץ בחידושי הרשב"א. והרמב"ן במלחמות בפ"ג דר"ה מ'אן בכל התירוצים והעלה שמה הוכיח האלפסי דהלכה דמצות צריכות פנונה.

ולכן בעינן בפסוק ראשון של שמע פנונה שהוא עיקר הקר"ש ורבא שאמר הלכה כר"מ סובר ג"כ דמצות צריכות פנונה ופלפולו של רבא עם אביי בר"ה ד' הג"ל הוא רק אליבא דרבא. ובטורי אבן אחרי שמביא בקיצור דברי הרמב"ן פתב בזה"ל ואני תמה מה ענין זה לזה דהפנונה דהתם קרא לה שם פנונת הלב.

והיינו שייכונו ונדע ויבין הדברים שמוציא מפיו. ודבר זה תלוי בכנונת הלב: מסכת פסחים דף כ"א ע"א תוס' ד"ה ואי אנשמעין חי' משום דמצנעא לה כו'.

הקשה הרשב"א היכי שרי וכו' הא אמרינן בפ"ק מה שמשייר יניחנה בצניעא וכו' ויהי צריך בדיקה אחריו וכו' יעוי"ש ונ"ל דהנה לכאורה קשה לשיטת הסוברים דמתניתין נמי סובר דהבודק צריך שיבטל וק' על המתניתין דפ"ק ד' ט' ע"א אין חוששין שמה גיררה וכו' דא"כ אין לדבר סוף.

דאמאי הא יש לו סוף ע"י ביטול וליתקנו שיהי' צריך ביטול. ונ"ל דהנה הקדמונים ז"ל הקשו פיון דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ובדיקה הוא רק מדרבנן.

ואמאי צריך לבדוק הא סד"ר לקולא. ותי' דהאי ספק ידיעה הוא וס' דרבנן לקולא לא שיהי' רק גבי מוקצה וכדומה.

אבל הכא הספק הוא מפני שלא ידענו אם בבית הזה יש חמץ אם לאו בכה"ג לא אזלינן לקולא (ועי' ביור"ד סי' ק"י). ולכאורה י"ל היכן הצריכוהו חכמים לבדוק היינו דוקא במקום שמכניס שם חמץ דיש שם חשש חמץ אבל היכא דבדק פבר ונדאי דא"צ לבדוק דמוקמינן הבית על חזקתו דהיינו חזקת בדוק ולפי"ז ל"ק קושית הרשב"א ז"ל דבשלמא לעיל שאנו רואים שגיררה חולדה קאמר דניחנה בצניעא כדי שלא יהי' צריך לבדוק דהא עתה יהי' מקום שמכניס בו חמץ.

אבל הכא דלא ידעינן אם החי' תכניס החמץ בהצניעא א"צ לבדוק ונכון הוא: ע"ב בגמ' ומותר בהנאה פשיטא וכו' ל"צ וכו' וכו' הרא"ש בזה"ל יש שרוצים לומר דלאו דוקא הנאה דהוא הדין נמי אכילה דעפרא בעלמא הוא ולא מסתבר דאע"פ דבטלה דעת האוכל אצל כל אדם מ"מ פיון דאיהו קאכיל לי' אסור ויש מי שאומרים המוריניס שעושין האידנא שמשמין בו לחם קלוי שמותר אחר הפסח.

קדא שְהַחֲמִין ע"י תַעֲרוּבוֹת שְעֵבֵר עָלָיו הַפְסַח מְוֹתֵר בִּהֲנָאָה. וְעוֹד שְהָרִי תַרְכוּ קוֹדֵם זְמַנּוֹ וּמְוֹתֵר בִּהֲנָאָה אַחַר זְמַנּוֹ.

וְאַנּוּ חֲזִינּוּ לְרַבּוֹתָא דְאַסְרִין לִי לֵאחֵהּ פ' דְלָא שְרִי ר"ש אֶלָּא כְּגוֹן דְעָרִיב שְלֵא בְכּוֹנְנָה אֶבְל לְעָרִיב וּלְשֵׁהוּי לֵא. וּמִשׁוּם שְחִרְכוּ נְמִי לֵא.

אִימֵר לֵא תַרְכוּ יָפָה יָפָה דְלָא מְסִיק אֲדַעְתָּי פְּסַח בְּשַׁעַת עֲשִׂייתוֹ. וְעוֹד דְלָא קְאָמְרִין תַרְכוּ קוֹדֵם זְמַנּוֹ מְוֹתֵר בְּאַכִילְתוֹ לֵאח"ז אֶלָּא בִּהֲנָאָה קְאָמֵר דְלָאוּ אוֹרְחָא דְאַרְעָא לְאַכְוֹל פֶּת חֲרוּף פֶּל צָרְכוּ אֶבְל גְּבִי מוֹרִינִים דְאוֹרְחָא לְמִיכַל הָכִי אָסוּר עכ"ל.

וּכ' הָאֲחֲרוּנִים שְהַעוֹלָם מִק' עַל דַּעַת הָרָא"ש בְּמִש"כ וְעוֹד דְלָא קְאָמֵר תַרְכוּ קו"ז מְוֹתֵר בְּאַכִילְתוֹ לֵאח"ז. הָא גַם הֵיִש אוֹמְרִים הַנ"ל מוֹדִים דְאָסוּר בְּאַכִילְתוֹ וְלֵא שְרִי אֶלָּא בִּהֲנָאָה.

וּלְדַעְתִּי קִשָּׁה יוֹתֵר דְאַף אִם דַּעַת הֵיִש אוֹמְרִים שְמְוֹתֵר אַף בְּאַכִילְתוֹ מ"מ י"ל דַּע"כ לֵא שְרִי בְאַכִילְתוֹ כ"א לֵאחֵהּ פ' דְהָא כָּל דְבָר שְמְוֹתֵר בִּהֲנָאָה כָּל זֶה"פ וְלֵא עֵבֵר עָלָיו כָּלֵל אַב"י אִין לְאַסְוֹר אֲכִילְתוֹ לֵאחֵהּ פ' דְהָא חֲמִין גְּמוּר שְעֵבֵר עָלָיו הַפְסַח אִינוּ אָסוּר רַק מִשׁוּם קִנְס מִשׁוּם שְעֵבֵר עַל ב"י וְהָכֵא שְהִי מְוֹתֵר לְהַשְׁהוּתוֹ אִין בּוּ אִסוּר כָּלֵל.

אֶבְל תוֹף יְמֵי הַפְסַח אֶפְשָׁר שְמוֹדִים לִס' הָרָא"ש שְאַסוּר בְּאַכִילְתוֹ. גַּם בְּלֵא"ה אִינוּ מוֹכֵן לְכַאוּרָה לְשׁוֹן הָרָא"ש מִש"כ אֶלָּא בִּהֲנָאָה קְאָמֵר מִשׁוּם דְלָאוּ אוֹרְחָא אַרְעָא לְמִיכַל פֶּת חֲרוּף.

הָא לְשִׁיטַת הָרָא"ש אֲכִילְתוֹ אָסוּרָה מִשׁוּם כְּשִׁאֲכִילְתוֹ אַחֲשָׁבָה. וְטַעַם זֶה דְלָאוּ אוֹרְחָא אַרְעָא לְמִיכַל אִינוּ רַק לְשִׁיטַת הַסּוֹבֵר דְתַרְכוּ מְוֹתֵר אַף בְּאַכִילְתוֹ וּק' לְמָה לֵא הַזְפִּיר בְּגַמ' עַל תַרְכוּ רַק שְמְוֹתֵר בִּהֲנָאָה.

וּצ"ל כִּינּוּן דְאִין דְרַף לְאַכְלוּ לֵא הַזְפִּיר אֲכִילְתוֹ כ"א הֲנָאָה שְרוּמְזוּ לְזֶה וּכְמִש"כ הָר"ן לְתַרְזִן לְשִׁיטַת הַסּוֹבֵר דְבַתְרְכוּ אַף בְּאַכִילְתוֹ מְוֹתֵר. אֶבְל הָרָא"ש שְפּוֹבֵר דְבְּאַמְתָּא אָסוּר בְּאַכִילְתוֹ.

לֵא הוּי אֶפְשָׁר לְמִינְקֻט רַק הֲנָאָה. וּלְכִיִּשְׁב כ"ז אֶקְדִים דְבָרֵי הַב"ח בְּאו"ח ס' תַמ"א שְהִבִּיא דַּעַת הָרָא"ש הַנ"ל מִש"כ דַּע"פ דְבְּטָלָה דַּעַת הָאוֹכֵל אֶצֶל כ"א מ"מ כִּינּוּן דְאִיהוּ קְאָכִיל לִי אָסוּר.

וְהָק' הַב"ח דְמֵאִי נַפ"מ בְּאַכִילְתוֹ דִּידֵי וְכִי אִילוּ אֶכֶל עָפֵר חֲזִיב בְּתַמִּי וּבְמִס' שְבוּעוֹת ד' כ"ב ע"ב אֶמֶר רַבָּא שְבוּעָה שְלֵא וְכו' וְאַכֵל עָפֵר פְּטוּר וְכו' וַיַּעֲיִ"ש שְמְוֹתֵר דְבְּדוֹחָק. וּלְפַעַנ"ד צ"ל שְדַעַת הָרָא"ש דְחֲמִין אַף מְשַׁחֲרַף וְנִפְסַל לְאַכִילְתוֹ כָּלֵל מ"מ לֵא נִפְקַע מִינֵי שֵׁם חֲמִין.

וְהָא דְמְוֹתֵר בִּהֲנָאָה הַטַּעַם כְּעִין הַמְבּוֹנָאָר בְּמִל"מ פ' י"ד מֵהַל' מ"א אֶבְל בְּדְבָרִים אָסוּרִים שְנִפְסְלוּ מִמְּאַכֵל אָדָם י"ל שְמְוֹתֵרִים בִּהֲנָאָה מִשׁוּם כִּינּוּן דְאִיהוּ"נ מְאַכִילְתוֹ הוּא דְקִימ"ל כַּר"א דְכ"מ שְנִנְאָמֵר ל"י ל"ת אֶחָד א"א וְאֶחָד אַה"נ בְּמִשְׁמַע וְכֵאן דְלִיתְנִיְהוּ בְּאַכִילְתוֹ מְוֹתֵרִים גַּם בִּהֲנָאָה.

וּס' הָרָא"ש אַף דְמִסְתַּמָּא לִיתְנִיְהוּ בְכָלֵל אֲכִילְתוֹ דְהָא אִין דְרַף ב"א לְאַכְלוּ וְא"כ לִיתְנִיְהוּ גַם בְכָלֵל אִיהוּ"נ מ"מ אִם יִזְדַּמֵּן אָדָם שְמַחֲשָׁבוּ לְאַכִילְתוֹ וְאַכְלוּ מְקַרְנֵי לְדִידֵי אֲכִילְתוֹ וְחֲזִיב

על אכילתו דהא בלא"ה שם חמץ לא פקע מיני' רק שלא הי' עליו שם אןכל מצד שאינו דרוך אכילה ונהרי הוא אחשבי' לאכילה.

וכ"מ מלשון הרמב"ם ז"ל שכ' בזה"ל דהא דאסרו הגאונים דלעיל חמץ שחרכו קו"ז לאכילה. היינו משום דמחשבי' לאכילה לא איפסל לדידי' מאכילת אדם וכש"כ מאכילת פלב.

וכ"מ בפשיטות לשון אשר"י לעיל יעו"ש. הרי שעיקר סברתו שבעת שרוצה לאכול אחשבי' לאןכל וחל עליו איסור אכילה רק אי אפשר להתיר בחרכו רק בהנאה דאי לא אכיל רק מיתנהי מיני' לא אחשבי' לאןכל כלל פיון דלא אפשר למיכל וכיון שאינו אוכל לית בי' איה"נ דאיה"נ במאכל אדם אינו רק בדברים ששם אוכל עליהם וכאן שאין שם אןכל אף בהנאה מותרים.

הינצא מזה שעצמית היתר הנאה בחרכו הוא מטעם שאין עליו שם אןכל ממילא גבי מוריגיס שיש שם אןכל על פולו וגם הפת שנשרף ונתן לתוכו נאכל עם המוריגיס הוא גם עליו שם אןכל ונאכל הוא ואסור גם בהנאה בלא אכילה דהא פל מאכל חמץ אסור בהנאה וגם אסור להשהותו בפסח וכשעבר והשקה לאחה"פ אסור גם בהנאה פכל חמץ שעבר עליו הפסח, וכ"ד הרא"ש והר"י אברצלוני לאסור המוריגיס לאחר הפסח בהנאה.

ולפי"ז מש"כ הרא"ש ועוד וכו' פנונתו דהיתר הנאה הוא מטעם דלא אפשר למיכל ולכך אינו בכלל שם אןכל. אבל במוריגיס דלא שייך טעם זה דהא שם אןכל עליו דדרבנ' למיכל אין להתיר הנאתו דחמץ הוא וגם שם אןכל עליו אצל כ"א זו דעת הרא"ש.

אבל ס' י"א היא דחרכו מותר מטעם פיון דנפסל מאכילת פלב פקע מני' שם חמץ ואף דאפשר לאכול אח"כ בתערובות המוריגיס לית לן בה פיון דאינו חמץ פלל ולדידי' גם באכילה תה"פ ליפא למיסר מטעם אחשבי' וכס' הב"ח ה"ל.

וכ"נ מלשון המג"א סי' תמ"ב ס"ק י"ד במש"כ בזה"ל לכן נ"ל דה"פ דהרא"ש בא להוכיח דאין היתר בחרכו רק בדבר שאינו ראוי לאכילה פלל. דאי אמרת פיון דחרכו אפי' ראוי קצת לאכילה תו ליפא שם חמץ עלי' דא"כ הול"ל מותר באכילה לאח"ז.

א"כ פנונתו דלדעתו צ"ל דהטעם בחרכו הוא משום דפקע מיני' שם חמץ ולא שייך למיסר אכילה מטעם דאחשבי' דמה בכך דאחשבי' לאןכל הא אינו חמץ ומהראוי שיהי' מותר אף באכילה פנ"ל פן ביאור פנונת המ"א ובנה סרה מעליו השגת אחרונים בספריהם.

הן אמת שלכאורה יש לפקפק על דרוך ה"ל דלכאורה ל"ש סברא ה"ל כ"א פשאין גוונא לחייב על אכילה דהיינו בכל האיסורים שנפסלו מלאכול לפלב ולאדם והאכולו פטור דלא אמרינן סברת אחשבי' בשאר איסורים ולכך מותר מדאורייתא אף בהנאה דכיון דאיה"נ נפ"ל מל"י וכאן דל"ש לאו דאכילה גם איה"נ ליפא.

אבל גבי חמץ לסברת רא"ש ה"ל אף דנפסל מאכילת פלב מ"מ דנין האוכלו דאחשבי' ושוני' אןכל וממילא שייך גם בחמץ פנה אזהרת אכילה ומה"ת יהי' מותר בהנאה דהא פאן ל"ש ס' ה"ל.

וּלְיִישָׁב זֶה אֶקְדִים מֵה דְאִיתָא בְּחֻלְיִין ד' קו"ג ע"ב הַמְבַּשֵּׁל חֵלֶב בְּחֵלֶב ח"א לֹוּקָה וּח"א
אִינוּ לֹוּקָה וְכו' מ"ד אִינוּ לֹוּקָה ס"ל אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר דֵּאִיה"נ לֹא חֲשִׁיב אִיסוּר
מוֹסִיף וְכֵן פְּסָקִי לְהִלְכָה דְלֹא לְקִי עַל אֲכִילָה.

וּמְקֻשִׁים כְּמָה מְחַבְרִים הָא בְּבב"ח לֹוּקִין אַף שְׁלֹא כְדֵר"א וְהָוִי בְּב"ח אִיסוּר מוֹסִיף לְגַבֵּי
חֵלֶב שְׁמַצֵּד אִיסוּר חֵלֶב הִי מְוַתֵּר שְׁלֵכְדֵר"א. וּלְיִישָׁב קְוֹשְׁנִי זֹו י"ל פֶּאֵן שְׁאִין דְרָף ב"א
לְאַכּוֹל שְׁלֹא כְדֵר"א וְלֹאוּ לְהִכִי עוֹמְדָת הָוִי פֶּאִילוּ עֲדִינִין לֹא חָל אִיסוּר זֶה עַל אוֹתָהּ חֲתִיכָה
וְלִכֵּן לֹא מְקַרִי מְחַמַּת זֶה מוֹסִיף.

וְהוּא כְּעִין שְׁאֲמָרוּ בְּהֵמָה בְּחִי' לֹאוּ לְאִיבְרִים עוֹמְדָת וּמְפֹרָשׁ בְּדַבְרֵי הַפְּלִיטִי ס' ס"ב
שְׁהַפְּנוּנָה דְכָאֵן אַף בְּלֹא אֲזַהְרַת אִמ"ה לֹא הִיְתָה עוֹמְדָת הַבְּהֵמָה שְׁתֹּאכַל אֲבָרִים אֲבָרִים
ע"כ ל"ש לֹוּמֵר שְׁחָל אִמ"ה עַל הַבְּהֵמָה בְּחִי' דְהָא אַף בְּלֹא אֲזַהְרַת הַתּוֹרָה לֹא הִי הָאָדָם
עוֹשֶׂה כְּזֶה לְחַתְנוּף אִמ"ה לְכֵן לֹא חֲשָׁבִינֵן אוֹתוֹ אִיסוּר אִמ"ה אֶלָּא מַעַת הַזְּמַן שְׁנַחְתָּף
אִמ"ה פֶּן לְמַדְתִּי מְדַבְרֵי הַפְּלִיטִי ס' הַנֶּ"ל כ"כ י"ל בְּאִיסוּר שְׁאֲסָרָה תּוֹרָה אַף שְׁלֵכְדֵר"א
מ"מ פִּינֵן שְׁאִין שׁוּם אֲנֹכֶל עוֹמֵד לְהֵאכֹל שְׁלֹא כְד"א וְכ"ז שְׁאִינוּ נֶאֱכָל לֹא הָוִי כְּעוֹמֵד לְכָף
לֹא מְקַרִי אִיסוּר מוֹסִיף מְחַמַּת זֶה דְהָא אַף בְּלֹא אִיסוּר תּוֹרָה ג"כ אִינוּ עוֹמֵד לְאַכִּילָה
שְׁלֵכְדֵר"א וְהָוִי פֶּאִילוּ עֲדִינִין לֹא חָל עָלָיו אִיסוּר לְעִנְיֵן שְׁלֵכְדֵר"א.

וּלְפִי"ז י"ל ס' הַמ"ל הַנֶּ"ל גַּם בְּחֻרְכּוֹ דְאַף־שְׁלִפִי ס' הָרֵא"ש יֵשׁ אִיסוּר בְּאַכִּילָתוֹ מִצֵּד
שְׁאֲחֻשְׁבִי מ"מ כ"ז שְׁלֹא אֶכְלוּ אָדָם חֲשָׁבִינֵן שְׁאִינוּ עוֹמֵד לְאַכִּילַת אָדָם וְלֹא חָל עָלָיו
עֲדִינֵן אֲזַהְרַת אֲכִילָה וְלְכָף מְוַתֵּר בְּהֵנָּה.

וְלְכֹאוּרָה ס' זֹו מְוַכְרַח דְהָא בְּחֻרְכּוֹ לֹא ח"ז אַף שְׁנַפְסֵל מְאַכִּילַת פְּלֶב מְחֻיָּב לְבַעֵרוֹ
וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְכָבֵר חָל עָלָיו אִיסוּר חֲמִץ וְתוֹ לֹא פִקַּע כְּמִש"כ הָר"ן פ"א ע"ב בְּפַת
שְׁעִיפְשָׁה. אֲבָל בְּחֻרְכּוֹ קו"ז א"צ לְבַעַר מְשׁוּם דְהָוִי כְּסֻרוּחַ מְעִיקְרָא שְׁאִין אִיסוּר חֲמִץ
מִתְחִיל לְחוּל עָלָיו.

וְק' דְהָא לְהָרֵא"ש גַּם בְּחֻרְכּוֹ קו"ז יֵשׁ אֲזַהְרַת לֹאוּ עַל הָאוֹכְלוֹ מְטַעַם אַחֲשָׁבִי וְכִינֵן
דְּמִקְשִׁינֵן בִּיעוּר לְאַכִּילָה מְהֵרָא וְיִשְׁהִי חַיִּיב בִּיעוּר גַּם בְּחֻרְכּוֹ קו"ז דְהָא מִיָּד כְּשִׁיגִיעַ
פֶּסַח חָל עָלָיו אֲזַהְרַת אֲכִילָה א"ו כְּסֻבְרָא הַנֶּ"ל פִּינֵן דְאִיסוּר אֲכִילָה אִינוּ אֶלָּא מְטַעַם
דְּאַחֲשָׁבִי ע"כ כ"ז דְלֹא אִתִּי לְכֹלֵל אֲכִילָה הָוִי פֶּאִינוּ עוֹמֵד לְאַכִּילָה וְלֹא חָל עָלָיו עֲדִינֵן
שֵׁם אִיסוּר.

אֲמַנָּם רֵאִי זֹו יֵשׁ לְדַחוּת דַּס"ל דְאַף שְׁאֲסֵר הָרֵא"ש בְּחֻרְכּוֹ קו"ז בְּאַכִּילָה מ"מ מוֹדָה
דְּלִיפָא פֶּרַת בְּאַכִּילָה זֹו וְהִיקָשׁ דְהַשְׁפַּתַּת שְׁאוּר לְאַכִּילַת חֲמִץ אִינוּ אֶלָּא בְּחֲמִץ שְׁיֵשׁ
פֶּרַת בְּאַכִּילָתוֹ כְּדַתִּיב אַף בְּיוֹם כו' כֹּל אוֹכֵל וְכו' וְכִמִּש"כ הַפ"י רִישׁ פֶּרָק א"ע דְזֶה טַעְמוֹ
שֶׁל ר"ת שְׁפִי שֵׁם דְאַלוּ עוֹבְרִין הִינְנוּ מַעַל הַשְּׁלֶחֶן דְאִיסוּר בְּאַכִּילָה וְאִינוּ מְחֻיָּב הַשְׁפַּתָּה
דְאַף דְאִיתְקַשׁ הַשְׁפַּתַּת שְׁאוּר וְכו' מ"מ לֹא שְׁיָיָף הָף הַקְּשִׁיָּא בְּדָבָר שְׁאִין חַיִּיב פֶּרַת
בְּאַכִּילָתוֹ אֲבָל לְדַבְרֵי הַפ"י שֵׁם בְּשִׁטַּת רִש"י וְהַרְמַב"ם וְהַרִיב"א דְלִמְדִין מְהִיקָשׁ הַנֶּ"ל
חַיִּיב בִּיעוּר לְחֲמִץ שְׁאֲסוּר בְּאַכִּילָה וְאַף דְאִין בּוֹ א"כ יֵשׁ מְקוֹם לְהוֹכַחָה הַנֶּ"ל לְשִׁטַּת
הָרֵא"ש שְׁמַדְבְּרִיו רִישׁ פ' א"ע נִרְאֶה שְׁלֹא הִכְרִיעַ בְּהַחֲלֵט דְבָרֵי ר"ת נֶגֶד דַּעַת רִש"י שֵׁם:
וְדַע דְלְכֹאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מְדַבְרֵי רִש"י כַּס' הַמ"ל הַנֶּ"ל דְלְכֹאוּרָה צ"ע לְפִי שִׁטַּת רִש"י

ד' י"ב ע"ב דלר"י ב"ח בשריפה הוא בשעה ו' דעדיין מדאורייתא שרי אכל בשעת
ביעורו שהוא מן זמנה מה"ת השבתתו בכל דבר.

ועיין פ"י שמביא ראי' מירושלמי ומכילתא דלר"י מדאורייתא חמץ בשריפה קודם זמנו
כדי שיהא מושבת בזמנו. וק' למה צריה שריפה הא די בתרכו קו"ז דכינון שנתרה קודם
זמן איסורו תו לא חל עליו איסור וכשנשרף אפרו מותר אף אם לא נשרף לגמרי רק
שנתרה עד שבטל טעמו ומראיתו וכו' ע"כ שאינו מפרש כפי' התוס' דמיירי שנפסל
מאכילת פלב ומכש"כ פאן שנתבטל טעמו ומראיתו דמותר בהנאה וכדאי' לקמן בפת
שעיפשה ונפסל מאכילת אדם וכלב יכול לאכלה מטמא ט"א ונשרפת עם הטמאה בפסח
הרי אף דנפסל מאכ"א דינו בשריפה וכדאי' שם גם בברייתא קמייתא הפת שעופשה
חייב לבער מפני שראוי לשחקו ולחמיע בו פמה עיסות וכו', י"ל דשאני דין ביעור מדין
אכילה והנאה.

דלענין איסור אכילה אף דנפסל מאכ"א ל"ש איסור אכילה אכל לענין ביעור
תלוי בנפסל מאכילת פלב כדין טומאה דאין תלוי' באכ"א רק בנפסל מאכילת פלב (ועיין
תוס' בכורות כ"ג ע"ב) ד"ה ואידך שכ' דיש ס' לחלק בין דין אכילה לטומאה יעוי"ש
פנ"ל דיש חילוק בזה גבי חמץ בין איסור אכילה לדין ביעור וטומאה היכי דסרוח
מעיקרא וגם דלא נפסל רק מאכ"א תו לא חייב עלי' טומאה מ"מ פת שעופשה בכה"ג
חייב בביעור משום דראוי לחמיע בו פמה עיסות אחרות ומחמת זה אתי בכלל סרוחה
מעיקרא פניו די"ל לשיטת רש"י דתרכו קו"ז חייב בביעור רק שמותר בהנאה מחמת
שפקע מינ' שם אוקל כי אבד טעמו ע"י חירוף דלא שייך בי' א"א דגם איה"נ ל"ל בה
כס' המל"מ הנ"ל אכל מחיוב ביעור לא פקע לקח לא אמרו רק תרכו קו"ז מותר בהנאה.

ומינשב בזה מה שהקשיתי על רש"י מהא דאין ביעור חמץ אלא שריפה. והמענין בדברי
הקדמונים ימצא שם מבואר לפשוט דגם בתרכו יוכל לחמץ עיסות אחרות כ"ז שלא
נפסל מאכילת פלב וליישוב דברי רש"י הנ"ל נראה מדברי דתרכו הנזכר פאן לא נפסל
מאכילת פלב אלא שבטל טעמו ומראיתו שלא יקשה ע"ז מפת שעופשה לקמן ד' מ"ה
דכ"ז שלא נפסל מאכילת פלב אלא שבטל טעמו ומראיתו מחויב לבער מוכרח לכאורה
לחלק כמש"כ בין אה"נ ובין ביעור.

אבל יש לדחות דס"ל לרש"י שיש חילוק בין תרכו ובין פת שעופשה דהיא שעופשה
עוד טעמו בו רק מצד העיפוש נפסל מאכ"א אכל לפ"ד הרש"י בתרכו נתבטל ע"י
החירוף טעמו ומראיתו.

ועדיין צ"ע כי לא מצאתי בהמחברים מזה. והקן הראשונה הנ"ל הכריחני להחזיק בס'
הראשונה שלדעת רש"י יש חילוק בין הנאה ובין ביעור פנ"ל.

ודו"ק כי נכון הוא: שם ל"צ שנתרכו קודם זמנו וכו' פי' תוס' פגון שנפסל מלאכול לפלב
והר"ן כ' דוקא תרכו קו"ז שנפסל מאכילת פלב תו לא חל עליו חיוב חמץ אכל היכי
שחל עליו איסור חמץ תו לא פקע מינ' עד דשרף לי' לגמרי.

והנה הר"ן פ' א"ע כ' דדוקא גבי שאר איסורים מועיל אם נפסל מאכילת אדם אכל גבי
חמץ אינו מועיל אם נפסל מאכילת אדם הואיל וראוי להחמיע בו פמה עיסות. וק' לפי

שיטת רש"י לעיל ד' י"ב ע"ב דבשעיה ו' הוי מצנות שריפה וא"כ היאך מותר לתרכו הא
מבטל מצנות שריפה.

ועכצ"ל דתירוף הוא שריפה וא"כ אף לאח"ז אסורו יהי מועיל תירוף ואמאי כ' ה"ר"ן
דאינו מועיל תירוף עד שישורף לגמרי בשלמא לשיטת ר"ת ניקח דכ' דלא אמרינן אין
ביעור חמץ אלא שריפה אלא תוף פסח ולכן א"א לומר דמותר לתירוף ול"צ שריפה
דא"כ ל"ש תשביתו ונתמנא אמר תשביתו ואין זה אלא תוף פסח הלכך לאח"ז אסור
לתירוף אבל לשיטת רש"י דקודם זמנו צריף לשורף ואמאי מותר התירוף קודם זמנו
ועכצ"ל דזה הוי כמו שריפה וא"כ אפי' לאחר זמנו יהי שרי לתירוף וק"ל: בגמרא עבר
זמנו כו' פשיטא כו' תוס' ד"ה עבר זמנו בשה"ד ונראה דפריף פשיטא וכו' יעו"ש
במהרש"א שהקשה אמאי מתרץ בגמ' ל"צ לשעות דרבנן הלא זה ג"כ מוכח ממתניתין
דלעיל יעו"ש ונ"ל לתרץ ולפרש בסגנון אחר דברי הגמרא דהנה הריטב"א ו"ל
בקידושין ד' נ' על מתני' המקדש בערלה אינה מקודשת מקשה אמאי א"מ הא שרי להנות
מאפרו דקיימ"ל כל הנשרפין אפרו מותר ותי' דאפרו הוא דבר חדש ע"כ.

ומעתה י"ל דאם תרף החמץ. דחמץ הי' בעין רק שגשגתה טעמו מותר ונוכל לומר
דמקודשת ולפי"ז א"ש סגנון הגמ' דלכתחילה פריף הגמ' ומותר בהנאה פשיטא ומשני
ל"צ שחרכו קודם זמנו ומותר בהנאה לאח"ז אבל לאחר זמנו אם חרכו אסור בהנאה
וע"ז פריף הגמ' שפיר עבר זמנו אסור בהנאה פשיטא ומשני ל"צ לשד"ר סד"א דאם
חרכו בשעות דרבנן יהי מותר ותהי' מקודשת קמ"ל פינן דלאח"ז הוא אף בשעות דרבנן
אינה מקודשת דחרכו לאח"ז אסור וכדר"ג א"ר דאמר דהמקדש מו' שעות ולמעלה א"מ
הא יכולה להנות ממנו ע"י תירוף אע"כ דגם בשד"ר אסור ומתנרץ שפיר קושיות
המהרש"א דהא זה לא נשמע ממתניתין דלעיל וק"ל: בגמרא דאר"ג כו' המקדש וכו'
וכרש"י מתחלת שש.

וק' דהא כ' המפרשים דהא דאסרי' ס' חמץ דרבנן ולא אמרי' סד"ר לקולא פינן דהוי
דבר שיש לו מתירין דהא חמץ דרבנן מותר לאחה"פ ולפי"ז ק' פאן דחי"ק לא הוי אלא
חשש חמץ ואמאי אסור בשעות דרבנן הא סד"ר לקולא ואין לומר פנ"ל דהא אי משקה
לה עד אחר שעה ששית הוי ספיקא דאורי' ואסור אחה"פ ותו לא הוי דשיל"מ וצ"ע:
תוס' ד"ה פל מקום שנגמר לא יאכל.

וא"ת י'הא נהנה מחמץ בפסח בכרת כו'. והקשה השעה"מ בפ"ה דהאיך יעלה על הדעת
לומר דבהנאת חמץ יהי פרת וא"כ ישאר קושיות תוס' חולין ד' כ"ה דל"ל קרא דהנפיש
לרבות השותה ת"ל דחייב על השתי' מצד הנאה ותי' דעל הנאה ליכא פרת עכ"ל ואי
נימא פדעת תוס' פאן בפסחים דיהא פרת על הנאה א"כ מיותר הקרא דהנפיש.

ונ"ל דבמכילתא איתא דהנפיש אתיא דחייב דווקא כשהוא, בנפשו ובדעתו פרט לאונס
וכפרש"י להדיא בפ' בא וא"כ לכאורה ק' האיך ילפינן מהנפיש לרבות השותה דילמא
פא להורות על כ"ז שהוא בנפשו וי"ל דהנה התרה"ד כ' דמותר לכתוב בחוהמש"פ בדיו
של חמץ ולא חיישינן דילמא משפח ויטול הקולמס לתוף פיו ויטעום טעם חמץ דאפ"ה
מותר דהוי שלא כד"א אמנם היינו דווקא לענין אכילה אבל לענין הנאה אסור דאין
חילוק בין פירוף הנאתו לשלא כדר"ה (חסר אינה תיבות) וא"כ א"ש דלס"ד של התוס'

כָּאן דְּעַל הַנְּאָה נְמִי אֵיפָא פֶּרֶת א"כ קָרָא דְהַנְּפִשׁ פֶּרֶט לְאַנְס אָבֵל לְפִי הַמְּכִלְתָּא דְּעַל
הַנְּאָה לִיכָא פֶּרֶת לָא בְּעֵינָן לְמַעַט אָנְס דְּבַל"ז פֶּטוּר בְּאַנְס דְּהוּי שְׁלֵא כְּדַר"ה (חֶסֶר אֵינָה
תְּיָבוֹת) שְׁפִיר הוּי מְשַׁמַּע בְּפִי קָרָא דְהַנְּפִשׁ לְמַעַט אָנְס דְּהוּי שְׁלֵא כְּדַר"ה חֶסֶר הַסּוּף: דָּף
כַּב ע"א וע"ב רש"י ד"ה אִתּוּ אִתָּהּ מְשַׁלֵּיךְ לְכָלֵב כו' וּמְדַאצְטְרִיךְ קָרָא לְמִשְׁרֵי כו' דְּאִי
לָאו אִתּוּ הוּ"א קָרָא לְמַצּוֹתֵי אֲצְטְרִיךְ כו' וְעֵינָן בְּרִש"י לְקַמְן ד"ה ור"מ דְּנִפְקָא כ' רש"י
בְּזוּה"ל בְּשַׁלְמָא פֶּרֶט הֵיטֵר בְּטִרְפָּה אֲצְטְרִיךְ לְגוּפֵי לְמַפְרֵט בִּי הֵיטֵר מְשׁוּם דְּאִי לָאו דְּפֶרֶט
בִּי הֵיטֵר הוּ"א לִיתְסֵר בְּהַנְּאָה וּק' אִמְאִי לָא קְאָמֵר רש"י לְמַצּוֹתֵי אֲצְרִיךְ וכו'.

וּנ"ל לְתַרְזֵן דְּהֵנָּה בְּמְכִלְתָּא כ' דְּטִרְפָּה גְּמַרִּינוּ דְּמוֹתֵר בְּהַנְּאָה מְנַבְּלָה מִק"ו וּמָה נְבִלָה
שְׁמַטְמָא בְּמַגְע וּבְמַשָּׂא מוֹתֵר בְּהַנְּאָה טִרְפָּה דְּאֵינָה מְטַמָּא בְּמו"מ לְכַש"כ. וְעֵינָן בְּתוֹס'
ד"ה אִתּוּ דְּמַבְיָא בְּשֵׁם הַר"י דְּאוּרְלִינ"ש דְּאֲצְטְרִיךְ לְכָלֵב תְּשַׁלִּיכוּן אִתּוּ דְּהוּ"א דְּנִילְף
מְקַדְשִׁים דְּאַסוּרִים בְּהַנְּאָה לְכוּ נְאָמֵר לְכָלֵב תְּשַׁלִּיכוּן אִתּוּ לְהֵיטֵר הַנְּאָה.

וּלְפִי"ז נִיחָא דְּבִשְׁלָמָא לְעֵיל אֲלִיכָא דַר"י אֲצְרִיךְ רש"י לְמִימֵר דְּלְכָלֵב תְּשַׁלִּיכוּן אֲצְרִיךְ
לְמַצּוֹתֵי וּא"ל דְּאֲצְרִיךְ מְשׁוּם הֵיטֵר הַנְּאָה הָא יִלְפִינוּ מִינְי' מִק"ו דְּנִבְלָה לְכוּ קְאָמֵר רש"י
דְּלְמַצּוֹתֵי אֲצְרִיךְ.

אָבֵל לְקַמְן בְּרִש"י ד"ה ור"מ ע"כ מְוַכְרַח לומר שְׁאֲצְרִיךְ לְהֵיטֵר הַנְּאָה. וּא"ל דְּיִלְפִינוּ מִק"ו
מְנַבְּלָה.

ז"א דְּהָא ר"מ יִלְיָף כָּל אִיסוּרִין שְׁבִתוּרָה מְנַבְּלָה דִּיתוּרָא הוּא דִּק' הָא לָאו יְתוּר הוּא דְּאִי
לָאו דְּכַתִּיב הֵיטֵר בְּנִבְלָה הוּי יִלְפִינוּ טִרְפָּה דְּאַסוּר בְּהַנְּאָה מְקַדְשִׁים וְהַדֵּר יִלְפִינוּ נְבִילָה
מְטִרְפָּה לְאַסוּר בְּהַנְּאָה מִק"ו מָה טִרְפָּה שְׁאֵינָה מְטַמָּא בְּמו"מ נְבִילָה לְכַש"כ.

לְכוּ הַנְּצִרְךָ רש"י לומר דְּלְכָלֵב תְּשַׁלִּיכוּן אִתּוּ אֲצְטְרִיךְ לְהֵיטֵר אָבֵל לָא אֲלִיכָא דַר"י
דְּלָא נִפְק' כָּל אִיסוּרִין מְנַבְּלָה וּמְמִילָא יִלְפִינוּ טִרְפָּה מְנַבְּלָה וּלְמַפְרֵט הֵיטֵר בְּטִרְפָּה
ל"צ. לְכוּ הַנְּצִרְךָ רש"י לומר לְמַצּוֹתֵי אֲצְרִיךְ פְּנ"ל וְדו"ק הֵיטֵב: ד"ה נְהָרֵי גִיד כו'
פְּשֵׁהוּתְרָה כו' דְּהָא אִי אֲמַרִי פְּשֵׁהוּתְרָה כו'.

צ"ל דְּאֲמַרִּינוּ אַחַע"א דַּא"כ אִיךְ תּוּכַל לומר פְּשֵׁהוּתְרָה הָא אִיסוּר נְבִילָה אֵינּוּ חָל עַל
אִיסוּר גִּיד וּק' דַּא"כ מֵאִי מְשַׁנֵּי פְּשֵׁהוּתְרָה כו' הָא לְפִי ס"ד דְּגַמ' דְּגִיד יְהִי אִיסוּר בְּהַנְּאָה
אִיסוּר נְבִילָה לָא יוּכַל לְחוּל עַל אִיסוּר גִּיד הָא הוּי קַל עַל חֲמוּר דְּנְבִילָה מוֹתֵר בְּהַנְּאָה
וְאֲפֹשֶׁר לומר כְּגוֹן דְּנַעֲשֶׂה נְבִילָה בְּמַעֲי אִמּוֹ שְׁבָאוּ אִיסוּר גִּיד וְאִיסוּר נְבִילָה בְּב"א נְאִי
אֲמַרִּינוּ דְּגִיה"נ אֵינּוּ נוֹהֵג בְּשַׁלְלִיל אַפ"ה חָל אִיסוּר גִּיד עַל אִיסוּר נְבִילָה דְּאִיסוּר גִּיד חֲמוּר
דְּנוֹהֵג בְּב"נ וּק"ל: הֶרְמֵב"ם ז"ל פ' כר"א.

וּפ' דְּגִיד מוֹתֵר בְּהַנְּאָה. וּפ' דְּאִין בְּגִידִין בְּנ"ט.

וּמִק' עָלְיוּ דְּאִם פ' דְּאִין בְּגִידִין בְּנ"ט לִיכָא לְשׁוּנֵי פְּשֵׁהוּתְרָה נְבִילָה הוֹתְרָה גַּם הִיא א"כ
קו' הַגַּמ' בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת נְהָרֵי גִיד וְהֶרְמֵב"ם ז"ל פ' כר"א וּפ' דְּגִיד מוֹתֵר בְּהַנְּאָה. וּנ"ל
דְּהֵנָּה הֶרְמֵב"ם ז"ל בְּסִפּוּר הַמַּצּוֹת שְׁלוֹ סִי קַפ"ז כ' דְּאִף דְּאֲמַרִּינוּ בְּאַכִּילָה נְכֻלָּל גַּם הַנְּאָה.

מ"מ אִם נִלְקָה עַל אַכִּילָה תּוֹ לָא מְלַקִּין עַל הַנְּאָה בְּפ"ע דְּאַכִּילָה הֵינּוּ הַנְּאָה וּלְכוּ לֹקְהָ
עַל אַכִּילָה מְשׁוּם דְּנִהְגָּה מִן הָאִיסוּר וְהִיכִי דְּנִהְגָּה בְּלֵא אַכִּילָה לֹקְהָ עַל הַנְּאָה וּא"כ מִיּוֹשֵׁב

שפיר דשפיר פ' כר"א ופ' דאין בגידין בנ"ט וא"כ למה חייב על אכילה לפי מה שכ' הרמב"ם ז"ל דעל אכילה חייב משום דנהנה וכאן נמי משום גיד ליפא הנאה באכילתו אלא כעז בעלמא הוא דהא פ' דאין בגידין בנ"ט.

וא"כ ל"ל דחייב על אכילה משום הנאה אלא משום גזה"כ וא"כ שפיר פ' דגיד מותר בהנאה ופ' דאין בגידין בנ"ט. ואין להקשות א"כ מאי פריה פאן הגמ' מר"ש דסובר אין בגידין בנ"ט.

י"ל דלר"ש לשיטתו שפיר פריה דר"ש סובר כ"ש למפות וכ' המהרש"א והמהרש"ל דר"ש ס' דאף שלא כדה"נ חייב וא"כ בגיד חייב על אכילתו משום הנאה ושפיר פריה אף דס' אין בגידין בנ"ט מ"מ חייב על אכילה משום הנאה דאיתנהי שלכדה"נ ובזה י"ל כמה דברים שהק' הראשונים על הרמב"ם ז"ל שנגעלם מהם דבריו בס' המצות ודו"ק.

(יעיין בספרו היקר ברוך טעם בשער הפולל דין א' מבאר חילוק זה באריכות): תוס' ד"ה ור"ש וכו' עד בהנאה נמי אסור דלא שייכא אכילה עכ"ל. וצריה להבין משום דלא שייכא בי' אכילה יהא אסור בהנאה.

ונראה לתרץ דבחולין איכא פלוגתא אי הנאת מעיו בעי או הנאת גרונו והלכה שם כר"י דהנאת גרונו בעי. וזה פוננת התוס' הקא פיון דסובר אין בגידין בנ"ט ליפא למחייבי משום הנאת גרונו אלא משום דהבטון נתמלא מהם ושפיר יש אסור בהנאה וק"ל: שם נהרי דם.

וקשה לי והא ע"כ מוכח דדם לאו מאיסורי הנאה הוא דהא אמרינן בבכורות ד' ו' דדם נעפר ונעשה חלב ומותר בה דילפינן מקרא ואם נאמר דדם אסור בהנאה אמאי יהא מותר. אף דאמרינן אם הניח בשר נבילה לתוף הדבש ונשתנה הדבש לךבש מותר משום דנשתנה ממאי דהוי מקודם.

מ"מ אי אמרינן דדם אסור בהנאה יהי' חלב ג"כ אסור דלא גרע מפל איסור הנאה דאמרינן שם אם נשרפו אפרן אסור דבנודאי נשתנה ממאי דהוי מעיקרא. ועוד קשה דאם נאמר דדם הנפש יהא אסור בהנאה הא ע"י הדם הבהמה מתקיימת ומתנהי מאיסורי הנאה.

ועוד האירי מותר לעבוד בבהמה. וצ"ע: שם ד"ה ואימא פמים הנסיכים כו'.

וכ' במהרש"א דכוננת התוס' דלאיסורא ל"ל קרא דמוכח מלא תאכל וק' דהא אי אסור פמים הנסיכים אף אם נהנה עכשיו מחצי פרוטה ולאח"ז מחצי פרוטה נמי מצטרפי דכן הדין בהקדש ואי הוי אסור מלא תאכל לא הוי חייב אלא בפעם אחת.

וצ"ע: ע"ב ונהרי אמ"ה וכו' ומקשים העולם לפ"ד הרמב"ם ז"ל דמפרסת אסור לב"נ משום אמ"ה ואיכא למימר דרבי נתן מייירי באבר מן המפרסת דלישראל לא מקרי פלל אמ"ה דשחטתה התירתה וליכא איסור בהושטה לב"נ רק משום לפני עור.

ונ"ל לתרץ דאיתא בזבחים ד' מ"ה וכל נבילה וטרפה מן העור ומן הבהמה לא יאכלו הפהנים פהנים הוא דלא יאכלו הא ישראל יאכלו וכו' אמ"ר פהנים אצטריכא לי' סד"א הואיל ואשחטתה מליקה לגבייהו תשחטתה נמי נבילה וטרפה קמ"ל עכ"ד.

ולכאורה קשה דאם נבילה וטריפה מותר לפהגים א"כ מהראוי שיהא אסור לפהגים ב"מ של שחוטה פנין דלדידהו לאו בשחיטה תלי' מילתא ודמו בזה לדין ב"נ שאין מזמנים אותו על ב"מ פדברי ר"א ב"ר יעקב בחולין ד' ל"ג והאיך אמרו ונותן לפהג הזרוע והלקחים והקיבה הא הקיבה אסורה לכהן וצ"ל דאף דהקיבה אסורה לכהן מצד אמ"ה מ"מ ראוי' לכהן ליהנות ממנה ושייך שפיר בה נתינה וראי' לזה דהא בשוחט ונמצא טרפה דפטר' ממטנות הנ"ל לא אתי אלא מדדרשינו מאת זוכחי הגזבח פרט לטרפה.

אמנם לס"ד שיהא אמ"ה אסור בהנאה אי הוי אמרינו דכהנים לא בעי שחיטה היתה קיבת בהמה שחוטה אסורה לכהן גם בהנאה ולא שייך פלל שם נתינה לפי"ז איך אפשר לומר דאמ"ה אסור בהנאה א"כ למה הוצרכו יחזקאל לומר נבילה וטריפה לא יאכלו הפהגים הא אי אפשר למטעי פלל שיהיו פהגים מותרים בנבילה דהא מפו' בקרא שנותן לפהג הקיבה וצ"ל דבאמת למ"ד בגמ' דכ"מ שנאמר ל"ת איסור הנאה במשמע היינו צ"ל דאין חילוק בין ישראל לנכרי וגם לנכרי אף דבמיתה תלי' מילתא אפ"ה מותר בכני מעים וה"ה לפהגים.

אלא שהרמב"ם ז"ל כ' דיש חילוק בין ישראל לב"נ היינו למסקנא דאמ"ה מותר בהנאה ול"ק הקרא דנו"ט דנוכל לומר פנ"ל ופריך שפיר ומתוך הקו' הנ"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל מגמ' דידן דהא לס"ד דגמ' דידן פאן דאמ"ה אסור בהנאה עכצ"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל דס' דאין לחלק בין נכרי לישראל רק למסקנא ודו"ק: ונהרי אמ"ה.

והקשו בתוס' דילמא מיירי באמ"ה של ב"נ. ונ"ל לתרץ דהנה איתא בתשו' מהרי"ל מאי פריך בש"ס מאמ"ה דילמא מיירי במפרקסט דבשחיטה תלי' מילתא ותו לא מקרי אמ"ה כדאמרינו בחולין ד' ל"ג או דילמא מיירי בטמאה דלישראל ליפא איסור אמ"ה ולנכרי אסור משום אמ"ה.

ותי' מהרי"ל בזה פ' פנונת הגמ' הא לכלבים שרי היינו לכלבו של ב"נ ואי אמרינו דל"ת משמע אחד א"א ואחד אה"נ א"כ אף אם נתנו לכלבו של ב"נ נמי יהא עובר על לפני עור דמכשיל את הנכרי בלאו דלא תאכל עכ"ד, ובזה י"ל קושני' התוס' שהקשו דילמא מיירי באמ"ה של ב"נ כמובן.

רק יש לפקפק על דין של מהרי"ל דלפי דבריו אמאי לא מייתי קרא דאף בשור בנפשו דמו לא תאכלו והוא כ' גבי ב"נ ואמאי מייתי קרא דלא תאכל דנאמר גבי ישראל וצ"ע: ונהרי שור הנסקל דרחמנא אמר לא תאכל וכו' דפריך הגמ' מבעל השור נקי הא מלא יאכל נפקא לן וכו' וקשה לי הא אצטריך בעל השור נקי כדאמרינו בתמורה דלהכי כל הנשרפין אפרן מותר דכיון דמצותו בשריפה מה"ת וא"כ פנין דשרף נעשה מצותו ואין לה דבר שנעשה מצותו ומועלים בו.

וא"כ ק' דאי לא כ' ובעה"ש לקי הו"א פאן דהתורה ציונותה שיסקל השור והוא נפיק מלא יאכל דאסור בהנאה קודם שיסקל השור אבל אחר שנעשה מצותו הו"א דאין לה דבר שנעשה מצותו כו' ולהכי כ' רחמנא ובעה"ש נקי דאפי' לאחר שנעשה מצותו אסור.

וצ"ע וק"ל: שם ממשמע שנאמר סקול יסקל השור וכו' ונבילה אסורה באכילה מה"ת וכו'. והק' השעה"מ ל"ל קרא דאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור הלא ידענא דאסור

מפח פל שתיעבתי לה הרי הוא בב"ת וכאן דהתורה אמרה דהשור מחויב סקילה והוא אינו סוקל ומבטל מצות סקילה והרי הוא בכלל כל שתיעבתי וכו' ונ"ל לתרץ קושיות השעה"מ ויעיין בחולין (קט"ו) דהחורש בשור נחמור והחוסם פי פרה ליתסר ומקשו שם התוס' אמאי לא נאסר זריעה ותי' דכל שתיעבתי לה ל"ש אלא על דבר שהתורה מתעב התועבה והוא עושה התועבה הזאת כמו בבב"ח שהתורה ציוותה שלא לבשל בב"ח והוא מבשל זה הוא בכלל כל שתיעבתי לה וכו' או דבר מפח התועבה הזה אבל התם החורש בשור נחמור דאפי' בלא חרישה אסור לנהגשור נחמור יחזיו ואלא הוי מפח התועבה הזריעה מותרת.

ונוכל לומר למאן דסבירא לי' בפ"ב דחולין אין לשחיטה אלא לבסוף א"כ פשיטתהיל לשחוט שור הנסקל עושה אותו נבילה ונבילה אין חייב בסקילה פגון שאם מתה הבהמה קודם הסקילה אין חייב לסקול אותה וא"כ הכשר של שוה"נ לא הוי בכלל כל שתיעבתי וכו' דהא לא בא מפח התועבה משום דהתחלת שחיטה עושה אותה נבילה ופטר מסקילה והו"א דמותר לאכול אם שחטו לאחר שנגמר דינו להכי כ' רחמנא לא יאכל דאפי' שחטו לאחר שנגמר דינו אסור וק"ל: תוס' ד"ה אותו אתה משליך לכלב וכו' והוי אסרינו יד עובר בהנאה כו'.

ותמי' הא בחולין ד' ס"ח כ' להדיא בד"ה ובב"ש שרחם זה הוי מחיצה להתירו בשחיטה א"כ הוציא העובר את ידו תו לא הוי הרחם מחיצה והוי אינו זבוח ומהיכא תיתי נאמר שנגאסר בהנאה וק"ל: רש"י ד"ה חולין שנסחטו בעזרה ל"ד היינו הנאה ל"ד ותוס' כ' דאף באכילה מותר מה"ת וצריך להבין טעם פלוגתתם ונ"ל דלרש"י הי' ק' קושיות התוס' דבתו"כ משמע דאסור אף בהנאה דאל"כ ל"ל מיעוטא ולכן כ' רש"י דאסור באכילה ונפיר צריך הוא בשריפה ולא חולין שנסחטו בעזרה דלכאורה יש להקשות דגילף לחשב"ע דאסור בהנאה מק"ו מערלה של"נ בה עבירה ומחמץ בפסח.

רק אי אמרי' דחשב"ע מותר באכילה תו ליכא למילף הנאה מק"ו מערלה. דהנה התוס' בפ' כ"ה הקשו האידך מצי למילף מחמץ בפסח הא איכא למיפדף מה לחמץ שפן ישנו בשריפה.

ותי' תוס' דהוא גופא גילף ויעיין פסחים כ"ד ע"ב תוס' ד"ה אמרת ק"ו דכ' אסור אכילה לא מצי למילף בק"ו מערלה משום דאפ"ל חורש בשו"ח יוכיח וכו' יעי"ש. ולכך כ' רש"י דאסור באכילה וא"כ ליכא למילף אסור הנאה בחשב"ע מק"ו מערלה של"נ בה עבירה אסבה"נ חשב"ע שנועבדה בה עבירה אינו דין שיהי' אסור בהנאה וכ"ת מה לערלה שלא הי' לה שעה"כ חב"פ יוכיח הא איכא למיפדף פירכת תוס' הנ"ל מה לחב"פ שפן ישנו בשריפה והוי אמרי' דהיא גופא גילף בק"ו ולכך אצטריך מיעוטא דהוא למעט חשב"ע.

ול"ל היא גופא גילף כתי' התוס' דהא איכא מיעוטא דהוא וא"כ נסתר הק"ו דמערלה ל"ל אה"נ דמה לערלה שלא היתה לה שעה"כ ול"ל חב"פ יוכיח דהא איכא למימר מה לחב"פ שפן טעון שריפה ול"ל היא גופא גילף דהא כ' מיעוטא דהוא ונפיר כ' רש"י דאסור באכילה ומינושב לשיטת רש"י קו' הרשב"א פמוכן.

רק לשיטת תוס' שכ' דאף באכילה מותר מה"ת ותו ליפא למילף מק"ו איסור אכילה דהא איפא למימר חשב"ע יוכיח וא"כ בלא"ה ל"ל מערלה. ומקשה הרשב"א שפיר ל"ל מיעוטא דהוא רק לרש"י עדיין קושל' התוס' במקו"ע דהא בנזיר משמע דמותר אף באכילה.

ונ"ל דבאמת גבי חשב"ע איפא ג' איסורין. איסור זביחה.

ואיסור אכילה ואיסור הנאה. וממילא אם איסור זביחה איפא איפא ג"כ איסור אכילה כדמשמע מתוך פרש"י ד"ה ור"מ שכ' אתה זובח ואוכל דמשמע דאכילה תלי' בזביחה.

ובקידושין ד' נ"ד לא נקט רק זובח ולא אוכל וא"כ שם בנזיר דפריף הא קמייתי חולין בעזרה וע"ז משני חולין בעזרה ל"ד דמשמע דהזביחה מותר ממילא גם באכילה מותר וק"ל: הצ"ח מקשה דילמא מייירי באוכל פחות מכשיעור לשיטת הרמב"ם סי' י"ב מהל' אכילה שיעורין לא נאמר לב"נ וא"כ שפיר עבר הישראל על לאו דלפני עור אכל לאו משום לאו דל"ת דגבי דידי' לא נאמר משום אמ"ה.

ותי' הצ"ח דאף דאיירי בחצי שיעור מ"מ קיימ"ל כר"י דח"ש אסור מה"ת נאי משום דליפא מלקות בח"ש הא על לאו דלפני עור נמי ליפא מלקות ודבריו צריכין ביאור דלא משני פלום דתירוצו הוא דאף דח"ש הוא מ"מ איסור איפא דדוקא גבי שאר איסורין אל"ל חצי לאצטרופי דבהדי' אמרינו בחולין ד' ק"ג.

ע"ב דחלקו מבחוי פטור אל"ל ליישב דהטעם דחלקו פטור הוא משום דאין לה בו אלא חידוש דהא אמ"ה חידוש הוא דגידין ונעצמות מצטרפין יעי"ש בגמ' וזה דאמרינו דגידין ונעצמות מצטרפין נפקא לן מיתורא דקרא מלא תאכל כדפרש"י שם בחולין ד' ק"ב ד"ה במשהו וכו' עד דלקי פלגינהו קרא וכו' אבל אי אמרינו דל"ת דאמ"ה יהי' אסור בהנאה אצטריף קרא למיסר בהנאה דמקרא דאף בשר בשדה טרפה לא הוי ידעינו איסור הנאה דמקרא זה ילפינו לאסור במ"ה ובמ"ה הוא בכלל בשר בשדה טרפה לכלב תשליכון אותו כדאי' בחולין ק"ב וא"כ לס"ד דגמ' דאמ"ה אסור בהנאה לא מוכח דמצטרפין משהו בשר גו"ע ובעי פזית בשר לחוד וא"כ ליפא פאן חידוש פלל וחקו מבפנים נמי חייב פמוכן וא"כ שפיר תי' הצ"ח דגם פאן אל"ל הך סברא דחזי לאצטרופי וק"ל: עוד קשה באותו ענין דאי ס"ד דאמ"ה אסור בהנאה הול"ל דאמ"ה אינו נוהג בב"נ דאי משניתנה בסיני דילמא לישראל בלבד נאמר וזה דנישנית למילת' נישנית להורות איסור הנאה באמ"ה בדמה דכתיב גבי במ"ה ונדאי קאי על איה"נ דהא אותו פסוק קאי גם על איה"נ באמ"ה וע"כ מותר בהנאה דהא אי במ"ה דישראל נפקא לן מבשר בשדה וכתוב גבי בהדי' לכלב תשליכון אותו לא ידעינו איסור הנאה דע"כ מותר בהנאה דהא נפקא מבשר בשדה כנ"ל וצ"ע: עוד קשה על הטור והלח"מ פ"ט מהל' מלכים ד"ה ח"ש מאמ"ה אסור מה"ת.

וק' דהאיך ס"ד דאמ"ה אסור בהנאה דהא מן פסוק ובשר בשדה טרפה וכו' שפיצא נמי בכלל במ"ה ועלי' קאמר לכלב תשליכון אותו וקאי נמי על בשר מן חזי וק' הא במ"ה הוי ח"ש מאמ"ה ונהרי אמ"ה אסור בהנאה ויהי' פתבה התורה לכלב תשליכון וצ"ע:

דף כג ע"א תוס' ד"ה מְעַרְבִין וכו' וְלֹא פָּרִיף הֵכָא אֲלִיבָא דמ"ד אין מְעַרְבִין אֲלָא לְדַבְרַי
מְצוּהָ וּמְצוּהָ לְאוּ לַה"נ.

וְלִכְאוּרָה הוּא דְחֻק דְמַה"ת לְהַקְשׁוֹת עַל ר"א מְמַאֵן דס"ל מְעַרְבִין לְדַבְרַי הַרְשׁוֹת הָא אָנּוּ
קַיִימ"ל א"מ אֲלָא לַד"מ. וּנ"ל דְקִוְשֵׁי הַגַּמ' קָאֵי לַכ"ע בְּהַקְדָּם דְּבַרְיֵי הַיִּש"ש בַּב"ק פ"ט
ס' ס"א שְׁמַבִּיא דְּבַרְיֵי הַרְשָׁב"א הָאֹסֵר הַנְּאֻת פִּירוֹת עַל עֲצָמוּ רִשְׁאִין אַחֲרֵים לִיטְוֹל אוֹתָן
בַּע"כ וַא"ל יִלְעָב וְכו' וְרָאִי לְזֶה מְסוּגָי דְנִדְרֵים ד' פ"ה ע"א וְכַמוֹכָא שָׁם בְּר"ן וְכו' ע"ז
הַיִּש"ש הַנ"ל בְּזוּה"ל אֲבָל מ"מ.

בְּעִיָקָר הַדִּין שֶׁכ' הַרְשָׁב"א הַנ"ל דְּאֲדַרְבֵּה שֶׁא"י לִיטְוֹל בַּע"כ הֵיכָא שְׁאָסֵר עֲצָמוּ בְּקוֹנָם
דַּא ע"פ שְׁנֵאֲסָרוּ עֲלֵיו מ"מ אִינּוּ הַפְקָר וְיִכּוּל לִיְתַנּוּ לְצַדִּיקָה דְאִין שָׁם טוּה"נ וְמַה שְׁנִיחָה
מִן הַמְצוּהָ הָא קַיִימ"ל מְצוֹת לְאוּ לִיְהִנּוֹת וְיִתְנּוּ וְכו' וְל"ד לְתַרּוּמוֹת וּמַעֲשׂוֹת דַּל"ח אֲלָא
לְפָהֳגִים וְרַחֲמָנָא קְנֻזֵי לְהוּ הִילְכָף הֵיכָא דַּא הַנ"ל מְפָל הַפְּהָגִים א"א לִיְתַן לְשׁוּם אָדָם וְנַעֲשֶׂה
הַפְקָר לְגַבְיָהּ עַכ"ל.

וְלִכְאוּרָה נ"ל לְהַבִּיא רַאִי ע"ד הַיִּש"ש הַנ"ל מְדַאִיתָא בְּעִירוּבִין ד' ל' דָּאֵם אָמַר כְּפָר זֹו
עֲלֵי מְעַרְבִין לוֹ בְּהַ דְהָא אִין מְעַרְבִין אֲלָא לְדַבְרַי מְצוּהָ וּמְצוּהָ לְאוּ לַה"נ. וְקִשָּׁה לִי הָא
הַאִי הַמְעַרְבֵי צָרִיף שְׁיִהְיֵי לוֹ חֶלֶק וְזָכוֹת בְּזוּה שְׁעִירָב וְעִינֵין עִירוּבִין ד' פ"ט וְע"כ הַמְעַרְבֵי
לְחַבְרוֹ וּמַדְעַת חֲבַרוֹ צָרִיף לְזָכוֹת לוֹ ע"י אַחַר בְּמַה שְׁמַעַרְבֵי עֲבוּרוֹ וְכִינּוּן שָׁפֵן אֲמַאי יֵהִי
מִוְתֵר לְעַרְבֵי בְּכַפֵּר שְׁאָסֵר עַל עֲצָמוּ בְּקוֹנָם הָא מִי שְׁאָמַר קוֹנָם נַעֲשֶׂה הַכְּפָר הַפְקָר
לְאַחֲרֵים וְאִין לוֹ בּוּ עוֹד שׁוּם זָכוֹת וְהוּי כְּמַעַרְבֵי בְּדַבְרַי שְׁאִינּוּ שְׁלוֹ כְּלָל.

אָמְנָם לְדַבְרֵי הַיִּש"ש הַנ"ל א"ש דְּאָף דְּאָמַר קוֹנָם לֹא נַעֲשֶׂה הַכְּפָר הַפְקָר דְהָא יְכוּל לִיְתַנּוּ
לְצַדִּיקָה וְיִכּוּל דַּבְרַי מְצוּהָ שְׁרוּצָה כַּנ"ל. אֲבָל סְבָרָא זֹו אִינְהָ רַק לְעַנְיֵין קוֹנָם אֲבָל לְעַנְיֵין
תַּרּוּמָה אִם הִי הַדִּין דְּמַשְׁעַת הַפְּרָשָׁה אֹסֵר בְּהַנְּאָה מְקַרָא דְכָל זָר ל"י קוֹדֵשׁ הִי תַּרּוּמָה
יּוֹצֵאת מְפָל וְכָל מְרֻשׁוֹת יִשְׂרָאֵל דְּלֹאֹתוֹ ס"ד לֹא הִי יְכוּלִין לֹאמַר שְׁיִהְיֵי לְיִשְׂרָאֵל זָכוֹת
טוּה"נ לִיְתַנּוּ לְמִי שְׁיִרְצָה אוֹ דְהִי צ"ל דְטוּה"נ לְאוּ כְּלוּם הִיא וְאִין לוֹ בְּהַ זָכוֹת רַק מַצַּד
נְתִיבָה מְשׁוּם דְּמְצוּהָ לְאוּ לַה"נ.

וְדַעַת הַיִּש"ש הַנ"ל אִינּוּ רַק בְּמִי שְׁאָסֵר נְכָסִים ע"ע פִּינּוּ דְהַנְּכָסִים בְּעֲצָמָם הֵן שְׁלוֹ אָף
אַחַר שְׁאָסְרָם ע"ע בְּקוֹנָם מ"מ לֹא הַפְּקִיעַן מְרֻשׁוֹתוֹ וְלֹא הַפְּקִירָן כִּי אָף שְׁאָסוּרִים הֵמָּה
לוֹ בְּהַנְּאָה מ"מ פִּינּוּ שְׁבִידוֹ לְעֲשׂוֹת בְּהֵם מְצוּהָ לְפָה יְפַקִירָם אֲבָל בְּתַרּוּמָה אִם הִיְתָה
אֹסוּרָה לְיִשְׂרָאֵל בְּהַנְּאָה וְהִי אֹסוּר לִיקַח לוֹ אָף פְּרוּטָה בְּטוּה"נ וְיִצְאָה מְרֻשׁוֹתוֹ וְאִינְהָ
שְׁלוֹ כְּלָל וְזָכוֹת מְצוֹת הַנְּתִיבָה שְׁיִשׁ לְהַמְפְרִישׁ אִינּוּ קְרוּי מְמוֹן וּמְמִילָא אִין לְהַמְפְרִישׁ
שׁוּם דִּין מְמוֹן וְחֶלֶק וְזָכוֹת שְׁיִהְיֵי בּוּ שׁוּם מְמוֹן בְּהַתַּרּוּמָה שְׁהַפְרִישׁ וְכִינּוּן שְׁאִינּוּ שְׁלוֹ כְּלָל
אִינּוּ מְעַרְבֵי בּוּ עִירוּבֵי תַּחּוּמִין וְהוּי כְּמַעַרְבֵי בְּאַנְכְּלִין שְׁלֵי אַחֲרֵים שְׁלֵא הַקְּנוּ לוֹ בְּהֵם שׁוּם
זָכוֹת בְּגוּפָם וְאִין עִירוּבוֹ כְּלוּם.

וְשִׁפִיר מְקַשָּׁה הַגַּמ' וְהַרִי תַּרּוּמָה דְּרַחֲמָנָא אָמַר וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קוֹדֵשׁ וְתַנּוּ מְעַרְבִין כּו'
כְּלוּמַר פִּינּוּ דְאֹסוּר בְּהַנְּאָה לְיִשְׂרָאֵל וְאֹסוּר לוֹ לְהִיּוֹת לוֹ בְּהַ טוּה"נ שְׁלֵי מְמוֹן הַרִי אִינּוּ
שְׁלוֹ כְּלָל וְהַאִיף מוֹעִיל הַנְּחַת הַעִירוּב בְּתַרּוּמָה שְׁאִין עֲלֵי שָׁם בְּעֲלִים וּמְיוֹשָׁב קוֹשֵׁית
הַתּוֹס' הַנ"ל.

אָמנם עֲדִינן קֹשֶׁה עַל קִנְיַת הַגֹּמ' וְהָרִי נִזְר וְכו' הָרִי אֶפֶס אִי יִנן אָסוּר בְּהִנָּאָה לְנִזְר מ"מ שְׁלוֹ מִקְרִי דְהָא יְהִי רָאוּי לוֹ לֹאח"ז נִזְרָתוֹ וְל"ש תִּי הַנְּ"ל וְנִשְׁאַר קִנְיַת הַתּוֹס' הַנְּ"ל דִּלְמָא לְכַף מוֹתֵר לְעַרְב לְנִזְר בְּיִנן מְשׁוּם שְׁאַיִן מְעַרְבִין אֶלְא לִד"מ וּמְצַנָּה לָאו לִיהִי"נ.

וּא"ל דְּקִנְיַת הַגֹּמ' הִיְתָה אֲמַאי יְהִי יָכוֹל הַנְּזִיר לְעַרְב בְּיִנן הָא אִין רָאוּי לוֹ וּא"ל דְּמִקְרִי סְעוּדָה רָאוּי בְּיִנן דְּחֻזְנִי לְאַחֲרִים ז"א הָא אִין בְּיָדוֹ בְּמִשְׁחָה נִזְרָתוֹ לִיתָן יִנְנוּ לְאַחֲרִים דְּהָא הִינן אָסוּר עָלֵיו בְּהִנָּאָה וְנִתְיָנָה לְאַחֲרִים הִיא בְּכָלֵל הַנָּאָה וְשִׁיחָה אָדָם שְׁלֹא בְּרִשׁוּתוֹ ג"כ א"י מְשׁוּם דְּהוּי גָּזֵל גְּמוּר שְׁהָרִי לֹא הִפְקִירוּ הַנְּזִיר וְנִשְׁאַר בְּרִשׁוּתוֹ וְלֹא יְהִי מוֹתֵר לוֹ עַד מְשָׁלִים נִזְרָתוֹ וְכִינן שְׁכַן אִינוּ בְּכָלֵל סְעוּדָה רָאוּי לְשׁוּם אָדָם בְּזִמְנָה קְנִיַת הָעִירוּב בְּעוּדְנָו נִזְר וּבַכּה"ג גָּרַע מְאִילוֹ מוֹנַח הָעִירוּב בְּמָקוֹם שְׁאַיִנוּ יָכוֹל לִיטְלוֹ מְשָׁם בִּיה"ש שְׁאַיִן עִירוּבוֹ עִירוּב אֶפֶס שְׁהָעִירוּב בְּעַצְמוֹ הוּא אֲנֹכֵל הָרָאוּי לְאַכִּילָה כְּמִבְּנָאָר בְּעִירוּבִין פ"ג וְהַטַּעַם דְּבַעֲיָי שְׁיָהָא הָעִירוּב רָאוּי לְאַכִּילָה בִּיה"ש וְאַפְשָׁר לִינְשַׁב בְּזָה מַה שְׁיִישׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי הַגֹּמ' דר"פ מְתַרְץ בַּגֹּמ' הַקִּנְיַת מְתַרְוּמָה וְלֹא שֵׁת לְבוֹ לְתַרְץ תְּחִילָה שְׁלֹא תִקְשָׁה עֲדִינן מְעַרְבִין לְנִזְר שְׁנִשְׁנִית תְּחִילָה בְּאוֹתָהּ מְשָׁנָה.

אֶפֶס לְפִי הַנְּ"ל י"ל שְׁהִי אֲלִימָא לר"פ הַקִּנְיַת מְסִיפָא דְמִתְנִי וְלִישְׁרָאֵל בְּתַרְוּמָה דְּהָא רִישָׁא דְמִתְנִי מְעַרְבִין לְנִזְר הִי אֲפְשָׁר לְתַרְץ דְּאִין הַטַּעַם מְשׁוּם דְּרָאוּי לְאַחֲרִים רַק מְשׁוּם הוּאִיל וְאִי בְּעִי מִיתְּשִׁיל וְחֻזִי לִי וִיעֵינן בְּרִשׁ"י שְׁתַּפְּס טַעַם דְּהוּאִיל וְעֵינן בְּמִתְרַשָּׁא וְלַטַּעַם זֶה א"ש הָא דְאַמְרִינן מְעַרְבִין לְנִזְר בְּיִנן אֶפֶס אִם הִינן יְהִי לוֹ אָסוּר בְּהִנָּאָה אֲפ"ה יָכוֹל לְעַרְב בּוֹ לְנִזְר דְּאִי מְשׁוּם אִסוּר הַנָּאָה הָא מְצַנָּה לָאו לִיהִי"נ וְאִי מְשׁוּם דְּהָעִירוּב צְרִיף לְהִיּוֹת שְׁלֵם הַמְעַרְב הָרִי בְּאַמְתַּת הִינן שְׁלוֹ דְּאֶפֶס שְׁאָסוּר לוֹ בְּהִנָּאָה כ"ז נִזְרָתוֹ מ"מ נִשְׁאַר שְׁלוֹ כ"ז נִזְרָתוֹ וְכַנְּ"ל וְאִי מְשׁוּם דְּבַעֲיִנן סְעוּדָה רָאוּי מְשׁוּם הוּאִיל וּא"ב מִיתְּשִׁיל עָלָה הוּי סְעוּדָה רָאוּי'.

אָבֵל לִישְׁרָאֵל בְּתַרְוּמָה אֶפֶס דְּגַם לְגַבְיָ ג"כ שְׁיִיף הוּאִיל וְאִיב"מ מ"מ אִי יְהִי אָסוּר בְּהִנָּאָה לִישְׁרָאֵל לֹא יוֹכֵל לְעַרְב מְשׁוּם שְׁאַיִנָּה שְׁלוֹ וּמִחֻמַּת הוּאִיל לֹא מְקַרִי שְׁלוֹ כְּמִסְקִנַּת רִשׁ"י בְּפִסְחִים ד' מ"ח בּוֹד"ה אָבֵל הָכָא וְכו' וְנִרְאָה בְּעֵינֵי דְּאִין הוּאִיל בְּזָה בְּדַבְרֵי שְׁאַיִנוּ שְׁלוֹ דְּנִימָא הוּאִיל וּא"ב מִיִּיתִי לִיהִי לְרִשׁוּתִי יַע"ש שְׁמוּחָק בְּסוּגִי דְּכִיצַד מְפָרִישִׁין הָגִי הוּאִיל וְאִי בְּעִי מִיתְּשִׁיל עָלָה ע"כ הַק' מְסִיפָא וְלִישְׁרָאֵל בְּתַרְוּמָה: וּבְדַרְךָ פְּלִפּוּל יִישׁ לְהוֹסִיף עוֹד דר"פ שְׁמִקְשָׁה וְלִישְׁרָאֵל בְּתַרְוּמָה וּר"א שְׁהַקְשָׁה מְרִישָׁא דְמִתְנִי כ"א לְשִׁיטְתִי אֲזוּל בְּהַקְדָּם דְּבַרִי הַגֹּמ' שְׁבַת ד' מ"ו ע"ב מְפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבַּת וְנִשְׁאַלִין לְנְדָרִים לְצוּרָה שְׁבַת בְּשַׁבַּת וְאֲמַאי לִימָא מִי יִימַר דְּמִינְדָּק לֵה בַעַל כְּדָר' פְּנַחֲס מְשָׁמִי דְּרָבָא דְאַמְר ר"פ מְשָׁמִי דְּרָבָא כָּל הַנְּוֹדָרַת עַל דַּעַת בַּעַלָה נוֹדָרַת וְכו' רִשׁ"י בּוֹר"ה וְאֲמַאי מוֹתְרַת לְאַכּוֹל וְאַפִּי שְׁרִי לֵה בַעַלָה לִיתְסַר מְשׁוּם מוֹקְצָה דְּהָא אֲסַחָה דַּעַתָּה וְאַמְרָה מִי יִימַר דְּמִינְדָּק לֵה בַעַל וּד"ה עַל דַּעַת בַּעַלָה ע"מ אִם יִרְצָה הַבַּעַל וְסַמְכָה עֲלֵי שְׁמִינְדָּק לֵה בְּיוֹם שְׁמַעוּ וְכו' יַעוּי"ש מְלִשׁוֹן זֶה נִרְאָה דַּע"כ לֹא מְתִירִין לְהַפֵּר וְלְהַתִּיר בְּשַׁבַּת אֶלְא הִיכָא שְׁהִי זֶה ע"ד הַנְּוֹדָר קוֹדֵם בִּיה"ש.

אָבֵל אִם לֹא הִי כָּלֵל ע"ד עַד בִּיה"ש שְׁיִתִּיר נְדָרוֹ הַסְּבָרָא נוֹתְנַת דְּהוּי מוֹקְצָה גְּמוּר בְּיִנן דְּלֹא עָלָה ע"ד כָּלֵל כָּל בִּיה"ש חֲרַטַּת הַנְּדָר וְרוֹצָה בְּקִיּוּמוֹ הָרִי בְּנוֹדָאִי אֲסַח דַּעַתוֹ מְדַבֵּר הַנָּאָה. וּא"כ ק' לְכַאוּרָה לְמָה אֲמַרִינן שְׁם בְּעִירוּבִין דְּמְעַרְבִין לְנִזְר בְּיִנן אֲלִיבָא דְּסוּמְכוּס

מטעם דהוי סעודה הראוי' לדידן' מטעם הואיל ואב"מ הא באמת אין דעתו שלהגזיר למיתשל אנזירותו ואסר דעתו משתינת הינו והוי מוקצה ממנו מיד בהתחלת ביה"ש אף אם נחם אח"כ הרי לא הי' דעתו עליו כולל בהתחלת ביה"ש למיתשל אנזירותו.

מ"מ הי' אסור בשתינת הינו מחמת מוקצה ולא יהי' סעודה הראוי' לו: ולבאר יותר אציע לשון תוס' שם בשבת ד"ה מי יגמר דמזדקק שכ' בזה"ל ואע"ג דפירות שנזדקק מהן אינו מוקצין לענין טלטול דהא חזי לשאר ב"א מ"מ הוי מיגו דאי תקצאי לביה"ש מאכילתם אי תקצאי לכולי יומא אי נמי מיירי בפירות שלא באסרתן על כל ב"א ע"כ.

לפי תי' הב' דלא אמרינן משום מוקצה רק היכא שהוא אסור לכ"א ל"ק קו' הג"ל דנין לנזיר לחודא הוא אסור ולא הוי מוקצה ומותר לשמות לנזיר לאחר שהתשיל על נזירותו בשבת אף שבביה"ש הי' מוחלט בדעתו שלא להתשיל על נזירותו אבל לתרוץ הא' הג"ל דאף שאין אסור לכ"א ומחמת זה מותר להנזיר לטלטלו דאינו מוקצה לענין טלטול משום דחזי לשאר ב"א מ"מ לענין אכילה מקרי מוקצה לענין הנזיר נשאר קו' הג"ל.

אבל י"ל כיון דטעם זה דמיקרי סעודה ראוי' משום הואיל וא"ב מיתשיל עלה לא צ"ל רק אליבא דסומכוס ואפשר שפובר סומכוס כר"ש דל"ל מוקצה. ולדידן לשיטת הפוסקים דהלכה כר"י דאמר הואיל ואתקצאי לביה"ש וכו' דלא הוי ינו לנזיר סעוד"ר היכא שלא עלה על דעתו עד ביה"ש לאתשולי.

מ"מ יכול לערב ביין משום דחזי לאחר נדרו כמו בתרומה לישראל ולפי"ז י"ל דלס"ד דהינו אסור בהנאה לנזיר הוי יינו של נזיר בשבת ויו"ט מוקצה גמור דהא אסח דעתו מינו שישה ממנו וגם אין בידו ליתן לאחרים לשמות דהא נתינה הוי הנאה כדמוכח מדפטר בהיתר הנאה דנבילה לגר אשר בשעריה תתננה וכו' כמש"כ הר"ן בנדרים והוי כמוקצה מכל אדם וגרוע יותר מבגדי עניים לעשירים דחשיב מוקצה אף לגבי עניים מחמת שלא הי' בדעת העשיר לתת לעניים ולדידן' לא חזי כשאר ביאר פן בהדיא בחידושי הרשב"א שם בשבת ד' מ"ו ולא הוי סעוד"ר כולל דאף דשייך הואיל ואב"מ מ"מ כיון שאין דעתו של נזיר זה למיתשיל הוי ינו שלו מוקצה לכל ולא חזי לא לדידן' ולא לאחרים.

ושפיר יש להקשות למה מערבין לנזיר ביין הא לא מיקרי סעוד"ר ואמנם אפתי יש לדחות די"ל דלמאן דס"ל ס' מוקצה מותר אין לאסור משום מוקצה אלא היכא שהי' מוקצה כל משך ביה"ש אבל כי לא אתקצאי רק במקצת תחילת ביה"ש וא"כ שיעדיין בביה"ש סר המוקצה אין לאסור משום הך מקצת ביה"ש דהא ס' הוא דילמא אותו מקצת ביה"ש יום הוי וחול הוא ולא אתקצאי כולל בכניסת השבת כיון דקני' בהעירוב הוי ביה"ש סוף היום הי' שפיר יוכל הנזיר לערב ביין דהוי סעוד"ר לו מטעם דא' בשאלה ואף שבאמת אין דעתו לאתשולי ומסח דעתו מינו' ומיקרי מוקצה פנ"ל מ"מ אם תתרט למשאל על נזירתו בתוך ביה"ש לא יהי' אסור מצד מוקצה כי לא עבר כל ביה"ש בהקצאה כי משעה ראשונה לא הוי אלא ס' מוקצה וכנ"ל וס' לקולא אמנם לר"א שפובר ביצה ד"ד דכל דשיל"מ אפי' בדרבנן בס' אזלינן לחומרא ממילא לדידן' אף הקצאה במקצת ביה"ש אסור וא"כ להס"ד דנזיר אסור ביין אף ליקנות הי' הדין נעשה מיד

בהכנסת ביה"ש כי לא הי' אז דעתו למיתשיל אף אם מיתשיל אח"כ תוה ביה"ש נשאר
היין באיסור מוקצה וְלֹא הוּי מעוד"ר.

ונקשה שפיר לדידנ' למה מערבין לנזיר ביין אבל הו' ר"פ לשיטתנ' שמוכח מדבריו
בסוג' הנ"ל דביצה במאי דמשני שם ה"ת תנא דליטרא קציעות היא שאינו סובר כר"א
הנ"ל ממילא י"ל שסובר ס' מוקצה מותר דמוקצה ג"כ אין לו עיקר בדאורי' והו' ככל
סד"ר שמוותר אף היכא שיל"מ.

ול"ל משום מוקצה רק היכא שהי' מוקצה כל ביה"ש וא"כ כשמייתשיל הנזיר תוה ביה"ש
ליכא איסור מוקצה ומיקרי שפיר סעוד"ר ול"ק לשיטתנ' מהו דנזיר ביין ע"כ לא נחית
ר"פ לשנוי רק סיפא דלישאל בתרומה וק"ל: המ"מ פוסק להלכה דבמצנה דרבנן אמרי'
מצנה ליהנות ניתנה.

ומק' עליו מסוגיא דעירובין פ' בפל מערבין דהמוליך עירובו על בית הקברות ואף דהוא
כהן מותר לילך שם לבית האבל או אל בית המשטה משום מצנה לאו ליה"נ. וק' הא
הנה מצות דרבנן הם.

ונ"ל לתרץ דהריטב"א במס' סנפה פ' לולב הגזול כתב דהא דאמרי' מצנה לאו ליה"נ אף
שנהנה בשכר מ"מ זה לא מיקרי רק גורם בעלמא אף דגורם איסור דרבנן הוא מ"מ
במקום מצנה לא גזרו ועפ"י סברא י"ל דז"א רק במצנה דאורייתא אבל במצנה דרבנן
לא דמאי אולמא האי דרבנן מהאי דרבנן.

וא"כ י"ל דהא דאמרי' מצנה ליה"נ הוא רק משום גורם ולמ"ד לאו ליה"נ אפי' גורם
ליכא רק גורם דגורם משו"ה מתורץ שם דשם קאי למ"ד לליה"נ אבל בעה"מ כ' זאת
למ"ד מליה"נ ואז אסור מצד גורם. וק"ל: דף כג ע"א גמ' ד"ה נהרי חדש דרחמנא אמר
לחם קלוי וכרמל כו' ואמר ר"ש שאני התם דאמר קרא קצירכם שלכם תהא.

נקשה לי מהא דאמרינן דהאוכל חמץ בפסח מהקדש חייב לשלם משום דלאחה"פ הו'
החמץ מותר להקדש והו"ל דבר הגורם למזון וכל דבר הגורם למזון כמזון דמי וא"כ
הכא פינן דלאחה"פ הו' קציר שלו א"כ השתא דאע"ג דאין ראוי לקצור השתא מ"מ הו'
גול"מ ולהכי כ' תורה קצירכם משום דהו' ד' הגול"מ ומיקרי שלכם אבל השתא לעולם
קודם הקרבת העומר אינו מותר וקוש' הגמ' במקו"ע.

ור"א דאמר כ"מ שנאמר ל"י ל"ת א' א"א וא' אה"נ במשמע אליבא דר"מ קאמר ור"מ
סובר בב"ק ד' ע"א גבי שוחט שוה"נ ס' ר"מ כר"ש דדהגל"מ כמ"ד ותוס' ד"ה קוצר
לשחת מייתי ראי' להכא מר"ש ור"ש ס"ל דדהגל"מ כמ"ד וא"כ קוש' הגמ' במקו"ע.

וצריף עיון: תוס' ד"ה קוצר לשחת בסה"ד ועוד דקתני סיפא ר"ש אומר יקצור ויאכל
משביא שלישי. וכ' המהרש"ל בזה"ל בסה"ד וכן איתא בתוס' שם להדנ' רק שפירש שם
דסמך על דברי ר"י דאמר לשם אהאדקוצר לשחת כו' קודם ר"ש.

אימתי כשהתחיל עד שלא הביא שלישי כו' דמשמע כשהתחיל קודם שהביא שלישי שיכול
לקצור אף משהביא שלישי וכו' ונ"ל לתרץ דמר"י לא מצי לאקשוני דלכאורה קשה על
הא דפריף בגמ' לעיל ונהרי תרומה וכו' עיי"ש בתוס' ד"ה מערבין בזה"ל משמע דהקוש'.

היא לְמַד מְצוֹת לָאו לִיהֵ"נ וק"ל לְמָה לֹא פָרִיף הַגַּמ' אֲלִיבָא דר"א דְאָמַר ל"י אִיהֵ"נ
בְּמִשְׁמַע מִהַמְשָׁנָה בְּקִדּוּשֵׁינָן ד' נ"ח ע"ב הַמְקַדְּשׁ בְּתַרְוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת ה"ז מְקַוְּדָשׁ וְנֹאפִי'
יִשְׂרָאֵל וְכו' אֲלֵמָא ל"י לָאו אִיהֵ"נ בְּמִשְׁמַע וְנֹאפִיבָא דד"ה.

וְנִרְאָה לְתַרְזֵן דְּהַנָּה בִּירוּשְׁלָמִי כְּתַב אַהָּא דְאָמְרִי אִם אָכַל זֶר חֻצֵי שְׂעוּר מִן הַתְּרוּמָה
חֵיב וּמִק' הִירוּשְׁלָמִי מ"ש תְּרוּמָה מְשָׁאָר אִסּוּרִין וּמֵאֵי תוֹרָה חֻדְשָׁה בְּתַרְוּמָה וְכו'
בִּירוּשְׁלָמִי דְהוּ"א מְמַאי דְנִפְקָא לָן דח"ש אָסוּר מֵה"ת מְפָל חֶלֶב אִפִּי' ח"ש וְהוּ"א הִיכָא
אָסוּר ח"ש דְּנֹקָא דְחֵלֶב אָבֵל תְּרוּמָה דְלָא דְמִי לְחֶלֶב דְּאִין אִסּוּרוֹ נוֹהֵג אֲלֵא בְּזָרִים
לֹא וְלִכְּוּ כ' דְאָפִי' ח"ש אָסוּר דְהוּ"א דח"ש מְוֹתֵר לְזָרִים.

וְנ"ל לֹמַר לְכַאוּרָה דִלר"מ דִּילִיף כָּל אִסּוּרִין שְׁבַתְּוֵיהּ דְאִסּוּרִין בְּהַנָּאָה מְבַיְלָה שְׁפִיר
אָמְרִינָן כ"מ שְׁנֵאָמַר ל"י אִיהֵ"נ בְּמִשְׁמַע. אָבֵל לר"י דִּילִיף מֵאוֹתוֹ דְכֹתִי בְּטַרְיָפָה נוֹכַל
לֹמַר דְּהִיכָא מִיַּעֲטָה תוֹרָה דְּנֹקָא בְּלִשׁוֹן אֲכִילָה הַנָּאָמַר כְּגוֹנָא שְׂהִיא דְּוּמְנִי דְּטַרְיָפָה
שְׂאִינּוּ נוֹהֵג בְּכָל לֹא מְשַׁמַּע אִיהֵ"נ וְהַבּוֹ וְא"כ מְתוֹרֵץ הַקְּוִשְׁנִי הַנְּ"ל דְלָא פָרִיף מֵהָא
דְּמַקְדָּשׁ בְּתַרְוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת דְּהָא הַקְּוִשְׁנִי הִכָּא ע"כ אֲלִיבָא דר"מ דִלר"מ לֹא מְצִי
לְאִקְשׁוּנֵי דְלִיתְסַר תְּרוּמָה בְּהַנָּאָה דְּהָא לְדִידִי אִין מְשַׁמַּע תְּרוּמָה אִיהֵ"נ דְּהָא לֹא דְּוּמְנִי
דְּטַרְיָפָה הָוִי כְּנ"ל וְע"כ אֲלִיבָא דר"מ הָוִי וְא"ש דְּהָא בְּמִתְנִי דְּקִדּוּשֵׁינָן תְּנִן הֵתָם תו"מ
אִפִּי מְעַשֵּׂר שְׁנֵי ור"מ ס' שָׁם בְּקִדּוּשֵׁינָן דְּהַמְקַדְּשׁ בְּמַעֲשֵׁי"ש א"מ וְע"כ דְּמִתְנִי לֹא אִתִּי
כר"מ וְלֹא מְצִי לְהַקְשׁוֹת מְמִתְנִי דְּקִדּוּשֵׁינָן כְּנ"ל.

וּלְפִי"ז מְתוֹרֵץ קוֹשְׁיַת מְהַרְשֵׁ"ל דְּהַנְּכַרְחוֹ הַתּוֹס' לְהַבִּיא רֵאִי מר"ש וְלֹא מר"י דְּהָא גְּלִיף
מֵאוֹתוֹ וְא"כ אִין אִיהֵ"נ נוֹהֵג אֲלֵא בְּאִסּוּר הַשְּׁנָה בְּכָל וְכִינּוּ דס' ר"י דְּאִי מְתַחִיל לְקַצּוֹר
קוֹדֵם שְׂהִבִּיא שְׁלִישׁ יָכוֹל לְקַצּוֹר אַף אַחַר שְׂהִבִּיא שְׁלִישׁ וְהָוִי חֻדְשָׁה הַתְּוֹתֵר מְפָלָלוֹ וְשְׁפִיר
מְוֹתֵר בְּהַנָּאָה, וְלִכְּוּ מִיַּתִּי הַתּוֹס' רֵאִי מר"ש דס' בְּקִדּוּשֵׁינָן חֲשַׁב"ע אָסוּר מֵה"ת וְע"כ
ס' כר"מ דִּילְפִי מְבַיְלָה וְכו"מ שְׁנֵאָמַר ל"י מְשַׁמַּע אִיהֵ"נ וְנֹאפִי' אִינוּ שְׁנָה בְּכָל וּמִקְשָׁה
שְׁפִיר: רש"י ד"ה שְׁנֵינְדָמְנוּ דִּישׁ סְתִירָה בְּדַבְּרֵינוּ דְּבַתְּחִילָה כ' דְלָא מְצָרִיף לְהַפְקִירוֹ מְשַׁמַּע
דְּנֹקָא אִם כְּבָר עָלָה בְּמַצוּדָתוֹ דְּכָבָר זָכָה בּוֹ הוּא דֹא"צ לְהַפְקִירוֹ מְשַׁמַּע דְּאִם בָּא לְדַרְבֵּי
וְנִזְדָּמְנָה לוֹ דְאָסוּר לִיקְחָ.

וְאַח"כ כ' דְאָסוּר לְחַזוֹר אַחֲרֵיהֶם מְשַׁמַּע דְּנֹקָא לְחַזוֹר אָסוּר אָבֵל מְצָאָם בְּדַרְבֵּי מְוֹתֵר לִיקְחָ
וּבַתְּחִילָה כ' דְּנֹקָא עָלָה לְמַצוּדָתוֹ וְהַרְמַב"ם לֹא כ' אִם עָלוּ רַק מְצָאָם בְּדַרְבֵּי וק"ל: וְהָרִי
חֻמְזָן וְכו' וּמְשַׁנֵּי הֵתָם דְאָמַר קָרָא לֹא יֵהִי לָהּ שְׁלֵףָה יֵהִי וְכו'.

וְהַקְשׁוֹ תוֹס' דְלָא נִכְתוּב לֹא יֵאָכַל וְלֹא בָּעִי לָהּ. וְנ"ל לְתַרְזֵן קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' דְּהַנָּה מִקְשֵׁי
הָאֵי קוֹשְׁנִי פָרִיף הַגַּמ' וְהָרִי שְׁרָצִים וְכו' וּמְשַׁנֵּי חֻזְקִי טַעְמָא דִּידִי נָמִי מֵהִכָּא.

וְלְכַאוּרָה קִשְׁיָה דְּהָא בְּדָגִים לֹא כ' ל"י אֲלֵא לֹא תֹאכְלוּ וְאִפ"ה כ' לְכֶם דְּמְשַׁמַּע כר"א. וְנ"ל
דְּהַנָּה הַסְפָּרִי כ' דְּמִיָּהִי דְרָשִׁינָן לְרַבּוֹת תַּעֲרֻבְתוֹ וְלְכַאוּרָה הִי נִרְאָה ס' לֹמַר דְּבְדָגִים
דְּהָא צִירוֹ שְׁלֵהֵן מְוֹתֵר מִד"ת א"ו מִיָּהִי הוּ"א דְּדַרְשִׁינָן בְּדִיעֵבַד יֵהִי אָסוּר לְהִכִּי כ' רַחֲמָנָא
לְכֶם לְהוֹרוֹת דְּבִיעֵבַד יֵהִי מְוֹתֵר אָבֵל בְּשִׁקְצִים דְּצִירוֹ שְׁלֵהֵן אָסוּר מֵה"ת וְע"כ מִיָּהִי
דְרָשִׁינָן תַּעֲרֻבְתוֹ א"כ ל"ל לְכֶם אַע"כ דל"י אִפִּי' אִיהֵ"נ בְּמִשְׁמַע וְהַנְּצָרָה רַחֲמָנָא לְכַתּוּב
לְכֶם.

ולכאור' הי' נ"ל דהא ניקח ל"מ"ד טעכע"ק דאורייתא דרשינן מיהי' לרבות תערוכותו
דהו"א פיון דצירן שלקום הוי רק זינעה בעלמא ואצטריה למכתב יהי' פנ"ל אבל אי אמרי'
דטעכע"ק לאו דאורייתא וע"כ יהי' אתא לאורויי דאפי' בדיעבד אסור ולא מוכח דל"י
אפי' איה"נ במשמע מדאצטריה גבי חמץ למכתב לה ול"ק קושית התוס'.

ולפי"ז א"ש לישנא דריה"ג דאמר תמה על עצמה היאך חמץ אסור בהנאה כל שבועה
דהכי מק' ריה"ג לר"י לדבריה שפובר טעכע"ק לד"א משום דהריטב"א מסביר דברי ר"י
שפובר מב"מ לא בטיל לא מטעם שהוא בתערוכות וטעכע"ק אסור אלא משום דאמרינן
דהאיסור הוא בעין ולא ידענא היכן הוא לכה לא בטיל ובאמת לא ס"ל לר"י טעכע"ק
לד"א וממילא לא יליף לה איה"נ משרצים לכה הנצרה לכם דלא אמרי' דמיהי' דרשינן
אפי' בדיעבד.

וא"ל דיהי' אתא לאורויי אפי' תערוכות מב"מ דהא מב"מ לאו מטעם תערוכות הוא
אע"כ יליף מחמץ בפסח ומלה דרשי' היתר הנאה וה"מ ס' חב"פ אבה"נ ומלה דרשי'
שלף א"א רואה וכו' האי לה איצטריה לגופי' על דרש דלא יאכל וק"ל פי נכון הוא:
בגמרא שאני התם דכ' לה.

והקשו תוס' דלא יכתוב לא יאכל ולא בעי לה. ונ"ל דלעיל.

ד"ה לפי שזאמר לא יראה לה שלף א"ר אבל א"ר ש"א וש"ג ובתוס' ד"ה אבל הק'
הר"י מאורלייניש דהכא לא מצריה תרי קראי למעוטי נכרי וגבוה דמחד לה ממעטינין
תרווייהו אע"ג דתלתא לה פתיבי.

ובפ' כ"ש משמע דצריכו פולהו ובמנחות בפ' רבי ישמעאל ד' ס"ז ע"ב קאמר תרי
עריסותיכם פתיבי חד למעוטי נכרי וחד למעוטי הקדש. ונ"ל ליישב דלקמן ד' מ"ו ע"ב
כ' תוס' ד"ה הואיל ואב"מ וז"ל תימא לרשב"א אמאי אמר בפ' כ"ש ל"ח ע"א דמצת
מע"ש אין יוצא בה בפסח לר"מ דסבר מעשר שני ממון גבוה הוא ולא חשיב מצתכם
הא הואיל ואי בעי מתשיל עלה וחסבי לי פשלו.

ועוד דאמר לעיל ד' ה' ע"א אבל א"ר ש"א וש"ג והא של גבו' נמי חשיב פשלו הואיל
אי בעי מתשיל עלי' וחי' שם בחד תי' דאטו נחשב חמץ של נכרי פשלו הואיל אי בעי
קני לה כו' יעי"ש. אבל נ' לחלק דבשלמא גבי חמץ של וקרי אין לו בו שום זכות אבל
גבי חמץ ש"ג שהקדישו יש לבעלים בו זכות דאיתא במס' תמורה ובכ"ד הקדש ששונה
מאה מנה שנתחלל על שו"פ מחולל דל"צ אלא למיפקע שם הקדש מינ'.

אלא י"ל דכאן איגרי בחמץ בפסח ואין לו בו שום זכות דהא אסור בהנאה ודמי לנכרי
אבל גביחלה צריכין ב' קראי חד לנכרי וחד לגבוה דהא אי בעי פריק לה חייב בחלה
פיון דיש לו בה זכות הילקף מצריה בי קרא אחרנא.

ונמצא לפי"ז א"א דחמץ מותר בהנאה אפי' כ' לא יאכל צריה ל"ך ללמוד דאתה רואה
חמץ ש"ג דהו"א הואיל וא"ב פריק חשיב פשלו אלא ק' פיון דצריה ל"ך למעוטי גבוה
מהיכי ידעי' דחמץ מותר בהנאה ונ"ל דמוכרח דחמץ מותר בהנאה דאי נימא דחמץ
אבה"נ ל"ל ב' קראי למעוטי נכרי וגבוה פנ"ל וק"ל: דף כג ע"ב ור"ש דאסור וכו'
ומקשה הפ"י לפי פ"י התוס' דהקוש' היא שהגיד בכלל היתר גבלה מאי מקשה הגמ'

ולר"ש הא לר"ש ש'סוֹבֵר אִין בְּגִידִין בְּנו"ט אִין סְבָרָא לֹמַר שְׂיֵהָי' גִיד בְּכֻלָּל הָיִתֵר נְבִלָה שְׂנָאֵמַר בְּהַ לְגַר אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיהָ תִתְנַנֵּה וְאֶכְלָה כּו' וְהַמְעִינִין בְּדַבְרֵי רִש"י בַד"ה ור"ש יִרְאֶה מְבֹאָר שְׂלֵא נִתְפַנּוֹן הַגַּמ' לְהַקְשׁוֹת שְׂיֵהָי' הַגִיד בְּכֻלָּל הָיִתֵר נְבִלָה רַק שְׂיֵהָי' הַגִיד מִן־תֵּר בְּהִנָּאָה מִק"ו דְחֻלְב לְחֻנְדָא וּע"ז קָשָׁה קִוְשֵׁי תַחוּס' לִימָא שׁוּה"נ וּשְׂאָר אִיסוּרֵי הִנָּאָה יוֹכִיחוּ וכו'.

וּנ"ל דְלְכַאוּרָה י"ל קִוְשֵׁי תַחוּס' דְלִיכָא לְמִיפְרָף מְשַׁאָר אִיסוּרֵי הִנָּאָה דַא"ל מַה לְגִיד שְׂהוּא מְוִתֵר לְגְבוּהַ מְשַׁא"כ בְּשַׁאָר אִיסוּרֵי הִנָּאָה וּצ"ל דְהַתּוּס' לְשִׁיטְתָם אֲזִילֵי שְׂהוּכִיחוּ בְחֻלְוִין ד' ק"א ע"א ד"ה מַה"ת דְרִי"ה ג' ס' כַמ"ד דְגִיד אָסוּר לְגְבוּ' דַא"ל כַּאֲמַאי אִינוּ מְחִיבֵי רִי"ה ג' בְּגִי"ה נְשַׁל נְבִלָה מְשׁוּם נְבִלָה הָא נְבִילָה לְגְבֵי גִיד הָיִי אִיסוּר מוֹסִיף שְׂאָסוּר גַם לְגְבוּ' וּלְפִי"ז שְׂפִיר הַק' הַתּוּס' כָּאֵן דְלִימָא שׁוּה"נ וּשְׂאָר אִי"ה נְשַׁאָר יוֹכִיחוּ.

אֲבָל בְּאַמַּת דְבְרֵי תַחוּס' צ"ע דְלֵא נְקָרָא זֶה מוֹסִיף דְהָא אִי אִם לֹא הִי כָלֵל שְׂם אִיסוּר נְבִלָה ג' כַּאֲמַאי לֹא מְחִיבֵי לִי לְהַקְרִיבָה כְּבָשָׁר שְׂחוּטָה וְלֹא חֲזִי לְהַקְרִיבָה אֲלֵא בְהִמָּה חִי שְׂמַקְדִישִׁים וְיִשְׁנֶה בְשַׁחֲטָה וּבְזִרְיָקָה וּשְׂאָר עֲבוֹדַת הַקְרָבָן.

מִעֲתָה י"ל דְרִש"י סוֹבֵר דְמְשׁוּם זֶה לֹא מִיְקָרֵי נְבִלָה מוֹסִיף אֲלֵא לְמ"ד דְגִיד מְוִתֵר לְגְבוּ' וּשְׂפִיר י"ל דְרִי"ה ג' ס' דְגִיד מְוִתֵר לְגְבוּ' בְּפִרְט דְלְרַבֵּי שְׂהוּא מְתַלְמִידֵי ר"ש סוֹבֵר כֵּן לְהִדְרֵי בַפ' גַה"נ וְגַם לְשִׁיטַת תּוּס' דְבְרֵי הַגַמ' אִינוּ שְׂיֵהָי' הַקו' דְגִיד יֵהִי בְכֻלָּל הָיִתֵר נְבִלָה כְּדַבְרֵיהֶם אֲלִיכָא דְרִי"ה ג' אֲלֵא כְּפִרְש"י הַנְּ"ל כְּפִרְש"י הַש"ס בַּכ"מ לְהַעֲמִיד בְּשִׁיטָה אַחַת רַבֵּי וְתַלְמִידֵי וְכִינּוֹן שַׁר' סוֹבֵר דְגִיד מְוִתֵר לְגְבוּ' י"ל דְמְסַתְמָא גַם רַבּוּ ר"ש סוֹבֵר כֵּן וְלִיכָא לְמִיפְרָף מְשׁוּה"נ וּשְׂאָר אִי"ה נְשַׁל מְשׁוּם כְּפִי סְבֵרַת הַנְּ"ל דְחֻשְׁבֵּי לְפִינְרָא מַה לְגִיד שְׂפִין מְוִתֵר לְגְבוּ' א"כ קָשָׁה לְכַאוּרָה מְדַבְרֵי תַחוּס' בְּחֻלְוִין דְהוּכִיחוּ שְׂסוֹבֵר רִי"ה ג' דְגִיד אָסוּר לְגְבוּ' הִיכִי יִלִיף דְגַה"נ מְוִתֵר בְּהִנָּאָה מִק"ו דְחֻלְב הָא י"ל מַה לְחֻלְב שְׂפִין מְוִתֵר לְגְבוּ'.

אֲמַנָם י"ל דְמַה שְׂחֻלְב מְוִתֵר לְגְבוּ' לֹא חֲשִׁיב פִּינְרָא כָלֵל דְמַצְוֹתוֹ בְּכָף כְּדַבְרֵי רִש"י בְּחֻלְוִין ד' צ"ו ע"ב ד"ה שְׂמַצְוֹתוֹ בְּכָף שְׂכ' בּוּזָה"ל חֻלְב וְדָם הוּא עֵינֵר הַקְרָבָן וְכו' אֲבָל אִי נִימָא שְׂמִוִתֵר הַגִיד לְגְבוּ' אִי שְׂאִינוּ מְעֵינֵר הַקְרָבָן אִינוּ בְכֻלָּל מְצוּהַ בְּכָף י"ל שְׂמַקְרֵי קוּלֵי נְגַד שְׂאָר אִיסוּרֵים שְׂאָסוּרֵים.

מִהַשְׂתָא א"ש דְרִי"ה ג' יִלִיף שְׂפִיר דְגִיד מְוִתֵר בְּהִנָּאָה וּבְהַפְרָף פִּינְרָא אָנוּ בְּאִים לְהַשְׁוֹת לְהֶם שְׂגַם גַה"נ יֵהִי אַבְה"נ י"ל דְלְמ"ד גִיד מְוִתֵר לְגְבוּ' אִי שְׂאִין מְצוּתוֹ בְּכָף וְכַד' ר"ח שְׂם בְּחֻלְוִין מִי כְּתִיב עַל כֵּן לֹא יֵאָכֵל הַמְזֻבָּח ל"י ב"י כְּתִיב עֵי"ש שְׂפִירִשׁ יֵשׁ לְדַחוּת פִּינְרָא דְמַה לְגִיד שְׂפִין הַתּוּס' לְגְבוּ' שְׂחֻשְׁבֵּי לְקוּלָא דְהָא אִי שְׂאִין מְצוּתוֹ בְּכָף מ"מ מְוִתֵר לְגְבוּ' וּשְׂפִיר קָאֵמַר וְלִר"ש כַּנ"ל.

וּק"ל: בְּאִנְפֵין אַחַר יֵשׁ לְיִשְׁבֵּי קִוְשֵׁי תַחוּס' פ"י הַנְּ"ל דְלְכַאוּרָה קָשָׁה לְמַה אָמַר רִי"ה ג' הַנְּ"ל בְּאִנְכָל גַה"כ שְׂל נְבִלָה דְלֵא אֲתָא אִיסוּר נְבִלָה וְחִייל אִיסוּר גִיד נִימָא דְאִין גִיד חָל עַל נְבִילָה מְקָרָא דְחֻלְב נְבִילָה וְטְרִיפָה וְכו' לֹא תֵאָכְלוּהוּ אֲמַרָה תּוּרָה יְבֹא אִיסוּר נְבִילָה וְחִייל אִיסוּר חֻלְב וְאִי לְהַרְמֵב"ם פ"ח מַה"ל מַא"א דְלְכָף נְבִילָה חָל עַל חֻלְב מְשׁוּם דְהָיִי

איסור כולל הרי כ' שם המ"מ דאף דאין איסור חל על איסור מ"מ איסור נבילה וטריפה חל על איסור חלב דאית' מקרא הנ"ל.

ואין להקשות להרמב"ם שם דמצד הסברא ידעינן דאחע"א בכל איסורים א"כ קרא דנאכול לא תאכלוהו גבי חלב נבילה ל"ל דלהרמב"ם לשיטתו' שסובר כר"ע דיעשה לכל מלאכה לטומאה ולטהרה הוא דאיתי להורות דחלב נבילה טהור מטומאת נבילה ולשיטה זו י"ל דנאכול ל"ת דכ' בהאי למעט חלב טמאה וחלב חי' שטומאתו טומאת נבילה וכדאי' בנבחים ד' ע' ע"ב דמאכול לא תאכלוהו לר"מ נפקא לן ה"תם טומאת חלב טיה נבילה וכן מוכרח ברמב"ם פ"א מהל' אבות הטומאה.

ומעתה פשוט לומר דריה"ג ור"ע לשיטתייהו אלו דריה"ג שסובר לטומאה ולטהרה לא צריף קרא ל"מ פלל מדין טומאת נבילה לפי פי' המהרש"א נדרש הקרא דנאכול ל"ת שיחול איסור נבילה על איסור חלב דלריה"ג לשיטתו' בשאר איסורין אחע"א.

אבל ר"ע לשיטתו' דסובר בכל איסורים אחע"א ל"צ קרא שיחול איסור נבילה וטריפה על חלב אמנם לדידו' מייתי קרא לטו"ט דדרשי' מנאכול ל"ת ג"כ לענין טו"ט וכן"ל דחלב נבילה מטמאה וא"ש דברי הרמב"ם במה שלא הביא הפסוק דנאכול ל"ת בהל' מא"א לענין דין אחע"א כ"א בהל' אבות הטומאה לענין טומאת חלב חי'.

הינא מזה דלריה"ג נלמוד מקרא דנאכול ל"ת דאיסור נבילה וטריפה חל אאיסור חלב וא"כ קשה אף אי אית לי' אינה לימוד שלא יהי' אחע"א בשאר איסורין מ"מ יכול ללמוד דאיסור נבילה חל על איסור גיד מקרא דחלב מדחל איסור נבילה על איסור חלב דחלב חמור שהוא בכרת ונהרי בחולין ד' ק"א איתא דאיתי איסור נבילה ויחול על איסור טריפה קמפילגי מ"ס חל מידי דהוי' אחלב דהתורה אמרה יבוא איסור נבילה ויחול על איסור חלב ואידו' אחלב הוא דחגיל דהותר מפללו אבל אמ"ה דלא הותר מפללו לא אמרי' אחע"א הרי דלולי הפירקא דהותר מפללו הוי' ילפינן דאחע"א מחלב.

וא"כ ק' לפי שיטת ר"ש מנורדין שבתוס' חולין ד' ק"כ ע"א ד"ה חלב שהוכיח מסוגו' דכמאן דריה"ג לא חייש בשום מקום להאי פירקא דהותר מפללו אמאי לא יליף בק"ו מחלב שיחול נבילה אגיד.

ולכאורה י"ל לשיטת הר"ן בחידושו' לחולין ד' קט"ו ד"ה אמרת דבמה מצינו פרכי' אף פירקא כ"ד הי' אפשר לומר אף דריה"ג לא חשיב דהפירקא דהותר מפללו לגבי ק"ו דלא פריף אלא פירקא גמורה אבל לגבי מה מצינו חשיב לי' פירקא דפרכינן פירקא כ"ד גם פירקא דהותר מפללו חשיב פירקא כ"ד והשתא י"ל פאן דהלקתא דיחול איסור על איסור הוא להוסיף באיסור שיהי' חייב גם באיסור הב' וכינן שאין עונשין מה"ד אין ללמוד דין זה מק"ו כ"א במ"מ ועל מ"מ פרכי' פירקא כ"ד ושפיר יש למיפרו' מה לחלב שפן הותר מפללו ומדוניק בזה דברי הגמ' שם בחולין מ"ד אחלב כו' ול"א ק"ו מחלב א"ו פנ"ל דמק"ו א"א ללמוד דאין עונשין מה"ד רק במ"מ וכינן שפן שייף שפיר הפירקא דמה לחלב שפן הותר מפללו אף לריה"ג והוא מחשיב זה לפירקא כ"ד.

ועפ"י"ז הקשה שפיר ר"ש ה"ל לריה"ג דלא תניש להך פירקא אמאי לא יליף חלב מתמין. פלומר גילף חלב מתמין לחודא ולא במה הצד מתמין ונבילה מדכ' שם בתוס' וליכא למיפרך מה לתמין שפן אסור בהנאה דלריה"ג תמין מותר בהנאה ע"כ.

וקשה הא בלא"ה ליכא למיפרך פנ"ל דהא נוכל לומר נבילה תוכיח שמוותר בהנאה א"ו דלא נחית ר"ש לס' ה"ל דריה"ג חשיב לזה פירקא ל"ד. ולעגנו גה"נ דמותר בהנאה מק"ו דחלב לחודא ליכא למיפרך מה לחלב שפן הותר מפללו פינו דאינו אלא פירקא כ"ד ולא דחי ק"ו משא"כ שם בחולין לעגנו דין המחיה וגמעו דלא הי' אפשר למילף מחד אלא מתרונניהו ופריה פירקא כ"ד לכה הוצרך ר"ש לדברי' ה"ל דל"ל פלל מה לתמין שפן אסור בהנאה ולא צ"ל פלל נבילה תוכיח ויכולין למילף חלב מתמין לחודא ובכה"ג לא פרכינן פירקא כ"ד.

וא"ל דאם פנ"ל הוא דגילף תמין מק"ו קשה הא אין עונשין מן הדין די"ל דמה דמרכינן התם המחיה וגמעו פאכילה אינו אלא גילוי מילתא בעלמא דאל"כ קשה לשיטת הר"ן בנדרים ד"ד דאף במ"מ אין עונשין למה הוצרך הגמ' שם לומר וצריכא תפ"ל דא"ע מה"ד א"ו דלא הוי אלא גילוי מילתא בעלמא אף לעגנו אאחע"א אם פאת ללמוד מק"ו שובילה יחול אגיד וילקה גם משום נבילה שפיר י"ל דא"ע מה"ד דזה לא הוי רק בגילוי מילתא בעלמא דהא לריה"ג בכל התורה פולה אאחע"א וא"ש פדברי' ה"ל.

וכינן דאתי להכי שפיר יש מקום ליישב קושית הפ"י ה"ל בהקדמ תחילה מה שפיתבו המפרשים ומהם בשעה"מ ובפלתו ובצל"ח שטעמו של הרמב"ם מה שחייב באוכל גה"נ ש"נ ב' ואף שסובר אין בגידין בנ"ט משום דחשיב אכילה זו חייב משום גיד אף דלא אזי לאכילה משום דהתורה אחשבי' לאכילה ואף לעגנו נבילה מחשבי' לכן חייב גם משום נבילה אכל לר"ש דסובר אאחע"א אף אי ס' אחשבי' פנ"ל ליכא לחייב משום נבילה דלא אל אגיד וגם בעצמותו אין אסור נבילה דאין בגידין בנ"ט ולכה לא אמרי' לר"ש כשהותרה פן תנרף דברי הפלתי סי' ע"ה.

מעשה י"ל דלס"ד דגמ' דגילף מק"ו דחלב לעגנו הותר הנאה לולי דאסיק הסוגי' מה לחלב שפן הותר מפללו הי' אפשר ללמוד מאותו ק"ו עצמו דאסור נבילה יחול אגיד דכינן דאסור נבילה חל אחלב שהוא בכרת כש"כ שייחול אגיד ויש לחייב אף לר"ש באוכל גה"נ ש"נ ב' דאף דאין בגידין בנ"ט מ"מ חייב ג"כ משום נבילה מטעם ה"ל דאחשבי' ואין לדחות פנ"ל דאין עונשין מה"ד דהא ר"ש ס"ל עונשין מה"ד מהשתא א"ש דברי הגמ' לר"ש דאסור איכא למיפרך פלומר אי לאו האי פירקא דמאי לחלב שפן הותר מפללו הי' יכול ר"ש למילף מק"ו דנבילה חל אגיד וממילא הי' גיד בכלל ל"ת כ"נ והיינו למידין ג"כ בק"ו מחלב דכשם שהיא הותרה חו"ג נמי הותרה (מצד ס' אחשבי') וכדברי המחבר ה"ל בשיטת הרמב"ם כ"כ י"ל לר"ש אי לא הי' סבר הך פירקא דהותר מפללו ודו"ק פי נכון הוא: דף פד ע"א גמ' אימא לעבור עליו בב' לאוין מי לא אמר אפיי אכל פוטייתא לוקה ד' והרמב"ם בפ"ב מהל' מא"א הלקה כ"ג פוסק ג"כ דלוקה ד' וכתבו שם נושאי פליו משום דהם מורכבים מד' מינים הללו וכשאכל פוטייתא דהוי כמו שאכל הד' מינים ביחד יעיין רמב"ן בס' המצות שמק' דא"כ דלכה לוקה ד' משום דדומה פאילו אכל הד' מינים ביחד א"כ אינו לוקה על פל מין נמין אלא משום חד לאו והאיך מיייתי

ראי' מפותי'תא שְלוֹקָה ד' אַאִסוֹר א' וּכ"ת דְבִאָמַת לֹא רְצָה לְהִבִּיא ראי' אֶלָּא שְלוֹקָה ב' פְּעָמִים עַל אִסוֹר א'.

וְהָא דְקָאָמַר לְעֵבֹר עֲלִיו הֵינּוּ לַעֲשׂוֹת אִסוֹר שְׁל ב' לְאוּוּיָן וּכ"מ הַלְשׁוֹן לְעֵבֹר עֲלִיו בְּב' כַּמֶּש"כ הֶרְמֵב"ן בַּס' הַמְצוֹת. א"כ לֹא מֵיִתִּי ראי' מְפוֹטִיתָא דְגַבִּי פּוֹטִיתָא אִיפָּא מְלֻקוֹת.

וּנ"ל דְבַל"ז קָשָׁה לְרַבִּינָא דְפָרְיָה לר"א וְאִימָא לְעֵבֹר עֲלִיו בְּב' פִּי' שְלוֹקָה נְמִי מְשׁוּם ב"י בְּאֵשׁ יִשְׂרָף הָא עַל הָאֵי לָאו דְלֹא יִרְאָה לִיפָּא מְלֻקוֹת דְהוּי לָאו הַנִּיחָק לַעֲשֵׂה דְבִאָשׁ יִשְׂרָף הוּי עֲשֵׂה וְאִי דל"ד הָאֵי עֲשֵׂה דְנוֹתֵר שְׂאִין מְתַקֵּן הֵלָּא פְלוּם מ"מ דִּילְמָא ס"ל כְּרִייה"ג לְרַב דְאַרְף דְעֲשֵׂה אִינוּ מְתַקֵּן לְלָאו פְלוּם נְמִי אִין לֹקִין עַל הֵלָּא דל"ד לְלָאו דַחְסִימָה פְּדָאָמַר גַּבִּי נְבִילָה יוֹמָא ד' ל"ו וְעֵינָן פְּסָחִים מ"א ד"ה אִיפָּא דְאָמְרִי וּכו' יע"ש וְכו' צ"ל דְבִאָמַת קָשָׁה דְהַגְמָרָא אִינוּ קָאָמַר רַק לְעֵבֹר בְּב' אִסוֹרִים וְלֹא שְׂיִהֵנָּה מְלֻקוֹת מְשׁוּם ב' לְאוּוּיָן וְאֵעִפִּי"כ מֵיִתִּי שְׂפִיר מְפוֹטִיתָא דְהֶרְמֵב"ם כ' הָא דְאִין לֹקִין אֶלָּא ד' אַע"ג דְגַבִּי שְׂרָץ הַמִּים אִיפָּא ב' לְאוּוּיָן וּכו' דְעַל שֵׁה"מ א"ל רַק מְשׁוּם לָאו א' וְהָא דְכ' הַתּוֹרָה ג' לְאוּוּיָן גַּבִּי שֵׁה"מ הֵינּוּ שְׂיִהֵנָּה אִסוֹר מְשׁוּם ג' לְאוּוּיָן מְשׁוּה"ה שְׂפִיר דְנִיִּיק מְפוֹטִיתָא וְהָכִי קו' הַגַּמ' וְאִימָא לְעֵבֹר בְּב' לְאוּוּיָן וְדִילְמָא ר"א ס' כְּרִייה"ג דְאִינוּ לֹקָה אֶלָּא זֶה מְשׁוּם דְהוּי לָאו הַנִּיחָק לַעֲשֵׂה לְכַף מֵיִתִּי ראי' מְפוֹטִיתָא דְאִינוּ לֹקָה אֶלָּא ד' וְקָשָׁה יִלְקָה ז' פְּנ"ל וְע"כ דַּא"ל עַל שֵׁה"מ אֶלָּא מְלֻקוֹת א' וְהָא דְכ' תוֹר' ג"ל יִתּוּרָא הִיא וְדו"ק: ע"ב הַפֵּל מוֹדִים בְּכֻלָּאֵי פְרָם שְלוֹקִין וְאִפְּי' שְׁלֻכְדָּה"נ מְשׁוּם דְלֹא כ' בְּהוּ אֶכִּילָה מִיִּתִּיבִי אִיִּסִי ב"י אֹמֵר וּכו' וַא"ל אֶלָּא בְּאֶכִּילָה וּכו' וְאִבְיִ תֹּאמַר בְּמֵאֵי כו' תוֹס' ד"ה הַפֵּל מוֹדִים הָא דְלֹא קָאָמַר הַפֵּל מוֹדִים בְּב"ח מְשׁוּם דְאִין מְזַהֲרִין מַה"ד (וְעֵינָן בְּמַהֲרָש"א שְׁפִינְוֹנְתָם דְאִין לֹקִין עַל הַנְּאֻת בְּב"ח מְשׁוּם דְאִין מְזַהֲרִין מַה"ד) וּמְקָשָׁה הַמַּל"מ פ"ה מַה"ל יִסוּה"ת לְהֶרְמֵב"ם דְפָסַק דְאִין לֹקִין עַל שׁוּם הַנְּאֻה וְע"כ הָאִדְאָמַר אִבְיִ הַפֵּל מוֹדִים שְלוֹקִין הֵינּוּ בְּאֶכִּילָה וְתִקְשִׁי קוֹשְׁי' תוֹס' דְבִשְׁבוּעוֹת ד' כ"ג כ' מְהֲרָש"ל דְלִר"ש דַּס' כ"ש לְמְלֻקוֹת ה"ה דְלֹקִין אִי שְׁלֻכְדָּה"נ וְהַק' מְהֲרָש"א א"כ לְדִידֵן דְקִיִּמ"ל ח"ש אִסוֹר מַה"ת יִהִי שְׁלֻכְדָּה"נ ג"כ אִסוֹר מַה"ת וְתִי הַמְפָרְשִׁים בְּשִׁלְמָא לר"ש דְאָמַר כ"ש לְמְלֻקוֹת אֶלְמָא דל"ב אֶכִּילָה א"כ ה"ה בְּשְׁלֻכְדָּה"נ אֶבֶל ח"ש דְהָא דְאִסוֹר אִינוּ אֶלָּא מְשׁוּם דַּחְזִי לְאַצְטְרוּפִי וְזֶה ל"ש בְּשְׁלֻכְדָּה"נ.

וְהִנֵּה בַע"ז ד' ס"ו מְבֹנָאָר פְּלוּגְתָא דְאִבְיִ וְרַבָּא בְּרִיחָא מְקִלְתָּא אִבְיִ ס' רִי"מ וְרַבָּא ס' רל"מ וְהֶרְמֵב"ם פ' כְּרַבָּא וּפ' ג"כ דְפַת שְׂאֵפְאָו עִם הַצְּלִי אִסוֹר לְאֶכְלוּ בְּכוֹתָח וְתַמְהוּ עֲלִיו הָא פ' רִיל"מ וְאִמָּאֵי אִסוֹר לְאֶכְלוּ בְּכוֹתָח וּנ"ל דְהַמְפָרְשִׁים כ' הַטַּעַם דְהָא דְסוּבֵר רִי"מ מְשׁוּם דְהוּי ח"ש וְהִנֵּה י"ל טַעְמָא דְהֶרְמֵב"ם דְסוּבֵר רִיל"מ דְלֹא אֶסְרִי ח"ש אֶלָּא מְשׁוּם דַּחְזִי לְאַצְטְרוּפִי מְשׁוּה"ה פ' רִיל"מ אֶבֶל פַּת שְׂאֵפְאָה עִם הַצְּלִי דְקִיבְלָה רִיחַ מְהַצְּלִי וְהוּי ח"ש וְאִי אֶכְלוּ אַח"כ בְּכוֹתָחָא הוּי חֲצִי זֵית בְּשֵׁר וּח"ז חֶלֶב וְשְׂפִיר פ' הֶרְמֵב"ם דְאִסוֹר וּלְפִי"ז צ"ל טַעְמָא דְמֵאֵן דַּס"ל רִי"מ מְשׁוּם דְהוּי ח"ש וְלִית לִי טַעְמָא דַח"ש אִסוֹר מְשׁוּם דַּחְזִי לְאַצְטְרוּפִי אֶלָּא סוּבֵר דְהַתּוֹרָה אֶסְרָה אִי דְלִית בִּי אֶכִּילָה לְפִי"ז אִי אֶמְרִי דל"ל טַעְמָא דַח"ש מְשׁוּם דַּחְזִי לְאַצְטְרוּפִי א"כ אִי ח"ש אִסוֹר שְׁלֻכְדָּה"נ נְמִי אִסוֹר בְּכַה"ת כְּפִי הַמְהֲרָש"א הַנְּ"ל וַא"כ הָא דל"כ הַתּוֹרָה אֶכִּילָה בְּב"ח לֹמַר דְלֹקִין בְּשְׁלֻכְדָּה"נ.

אָבֵל אֵי אֶמְרִי רִיל"מ עכצ"ל דח"ש אָסוּר מְשׁוּם דְּחֻזֵי לְאַצְטְרוּפֵי וּבְרִיחַ ל"ש זֶה. וְי"ל דְּהָא דְלֹא כ' רַחֲמָנָא אֲכִילָהּ בַּבב"ח לֹמַר דְּבִשְׁלֹכְדָה"נ אָסוּר אָבֵל מְיָלְקֵי לֹא לְקִי וּלְפִי"ז אֵי אֶמְרִי רִיל"מ י"ל דְּהַתּוֹרָה בָּאָה לְהוֹרוֹת דְּהָא דל"כ אֲכִילָהּ לֹמַר דְּאָסוּר שְׁלֹכְדָה"נ אָבֵל מְיָלְקֵי לֹא לְקִי וְאֵי אֶמְרִי רִיל"מ הוֹרָה רַחֲמָנָא בְּזָה מְלָקוֹת אָבֵל אֵי אֶמְרִי רִיל"מ הוֹרָה לָנוּ הַתּוֹרָה אִיסוּר וּל"ל דֵּה"מ בַּבב"ח דְּהָא אֵינִי ה"מ בְּזָה דְּהָא זֶה תְּלִי בְּפִלּוּגְתָּא אֵי רִיל"מ אֵי רִיל"מ.

וק"ל וְנִכּוֹן הוּא: שֵׁם לְמַעוּטֵי שְׂאָם אָכַל ח"ח שְׁפָטוּר וּבְמֶרְדְּכִי כ' ע"ז שְׁכַל אִיסוּרִים מְוֹתְרִים לְכַתְּחִילָהּ לְאַכְוֹל שְׁלֹכְדָה"נ א"כ ק' לר"ע בְּבִיצָה כ"ד בְּמִתְנֵי בְּהֵמָה מְסוּפְנָת וְכו' ר"ע אֹמַר אֲפִי פְּזִית חֵי מִבֵּית טְבִיחָתָה וּלְשִׁיטַת הַמֶּרְדְּכִי הַנִּזְ"ל דְּלַכְתְּחִילָהּ מְוֹתְרִי שְׁלֹכְדָה"נ א"כ לְמָה צְרִיף לְשַׁחֲטָה הָא הָנִי שְׁלֹא פְּדָרָף הַנְּאָתָן וּמְוֹתְרִי לְאַכְוֹל לְכַתְּחִילָהּ וצ"ע: דָּף כז ע"א גמ' אֶלָּא ר"א דְּעַצֵּי אֲשֶׁרָה הוּא וְכו' וק' טוּבָא לְשִׁיטַת הַרְמַב"ן דְּמַסְבִּיר דְּהָא דְזָה וְזָה גוֹרָם מְוֹתְרִי הֵינְנוּ מְשׁוּם דְּבִטְיָל הָאִיסוּר וְהֶלֶף לֹו וְא"כ מֵאֵי מִיִּיתֵי הַגַּמ' רִאִי לְדַר"א דְּזָה וְזָה גוֹרָם אָסוּר מְהָא דַּע"ז דְּחֻזֵי יוֹתֵץ דִּילְמָא דְּוָקָא בַּע"ז אָסוּר מְשׁוּם דַּע"ז אָסוּר בְּמִשְׁהוּ וּלְכַף זוּ"ג אָסוּר אָבֵל בְּשֶׁאֵר אִיסוּרִין מִי שְׁמַעַת לִי, וְנ"ל לְתַרְץ וְנִקְדִּים לִיִּישָׁב קו' רש"י בד"ה יוֹלִיף הַנְּאָה לִים הַמְּלַח שְׁכ' בְּזָה"ל וְה"ה דְּמַצֵּי לְאוּקְמֵי הָא דְּחֻזֵי יוֹתֵץ דְּלַעִיל כַּת"ק דַּר"א וְנִרְאָה דְּהַנְּהָרְ"ן בַּע"ז כ' הָא דְּמַהֲנֵי הוֹלְכַת הַנְּאָה לִים הַמְּלַח הֵינְנוּ דְּוָקָא נְגַד אִיסוּר הַנְּאָה.

אָבֵל לֹא נְגַד אִיסוּר אֲכִילָהּ דְּהֵינְנוּ אִם נִתְעַרְבִי יי"נ בְּהִיתָר מְהֵנִי הוֹלְכַת הַנְּאָה לִים הַמְּלַח דְּהֵינְנוּ שְׁיֻכַּל לְמַפּוֹר לְנִכְרֵי אָבֵל לֹא מוֹעִיל לְהִתִּיר לְאַכִּילָהּ דְּבִשְׁלֹמָא נְגַד אִיסוּר הַנְּאָה מְהֵנִי דְּכִינּוֹן דְּמוֹלִיף הַנְּאָה לִיה"מ לֹא מִתְהַנֵּי מִיִּנֵי פְּלוּם דְּהָא יֵצֵא שְׁכָרוֹ בְּהַפְסְדוֹ אָבֵל לְעַנּוֹן הִיתָר אֲכִילָהּ לֹא מְהֵנִי בִּי הוֹלְכַת הַנְּאָה לִיה"מ דְּמֵאֵי מְהֵנִי לִי הָא אֲכַתִּי אִיסוּרָא קְאָכִיל וְע"כ הָא דְּאָמַר ר"א יוֹלִיף הַנְּאָה לִיה"מ ע"כ ס"ל הָא דְּיֵישׁ שְׁבַח עֲצִים בַּפֶּת הֵינְנוּ הַנְּאָת עֲצִים דְּאֵי הַנְּאָת אֲכִילָהּ לֹא מְהֵנִי הוֹלְכַת הַנְּאָה לִיה"מ וְכִי אֶמְרִי דַּע"ז אָסוּר בְּמִשְׁהוּ הֵינְנוּ פְּשׁוּתָעָרְבִי בּוֹ אִיסוּר אֲכִילָהּ אָבֵל נְגַד הַנְּאָה ל"ש אִיסוּר מְשׁוּהוּ.

ולפי"ז לְק"מ קו' הַנִּזְ"ל עַל הַרְמַב"ן דְּהָא דְּיֵישׁ שְׁבַח עֲצִים בַּפֶּת לַר"א ע"כ אִם נִתְעַרְבִי בּוֹ אִיסוּר הַנְּאָה מִיִּירֵי וּבִאִיה"נ ל"א אִיסוּר מְשׁוּהוּ אָף הָא תִּינַח לַר"א אָבֵל אֲלִיבָא דַּת"ק דַּל"מ אֲלִיבָי הוֹלְכַת הַנְּאָה לִיה"מ י"ל דַּס"ל דְּיֵישׁ שְׁבַח עֲצִים בַּפֶּת הֵינְנוּ פְּשׁוּתָעָרְבִי אֲכִילָהּ מְעוֹרְבִי בּוֹ וְא"כ י"ל פְּקוּשְׁתָּתוֹ דִּילְמָא הֵתָם דְּוָקָא בַּע"ז אָסוּר זוּ"ג גוֹרָם מְשׁוּם דְּאִיסוּר מְשׁוּהוּ הוּא וְלֹא קָשָׁה קוּשְׁתָּת רש"י הַנִּזְ"ל.

וק"ל כִּי נִכּוֹן הִיא: ע"ב תוּס' ד"ה הַקְּדָשׁ אֲפִי בְּאֶלְפֵי לֹא בְּטִיָל תִּימָא מֵאֵי חוּמְרָא הִיא זוּ הִלָּא הַקְּדָשׁ דְּשִׁיל"מ הוּא ע"י חִילּוּל וּמִטְעָם זֶה אֵינִי לְהִיּוֹת בְּטִיָל אֲפִי בְּאִיסוּר קַל אֲפִי מְדַרְבְּנָן פְּדָאֶמְרִי בְּרִישׁ בִּיצָה ד' ד' ע"א עכ"ל וְנ"ל לְתַרְץ דְּהַנְּהָה לְכַאוּרָה קָשָׁה דְּהָא דְּשִׁיל"מ זֶה לֹא דְּמִי לְשֶׁאֵר דְּשִׁיל"מ דְּהַנְּהָה רש"י כ' בְּבִיצָה הַטְעָם דְּלֹא בְּטִיָל מְטַעַם דְּעַד שְׁתַּאכְלָנוּ בְּאִיסוּר תַּאכְלָנוּ בְּהִיתָר וְזֶה ל"ש רַק בְּחֻזֵי בְּפִסְחָא לְדַעַת הַסּוּבְרִים דְּהָנִי דְּשִׁיל"מ אֶמְרִי דַּל"ב מְשׁוּם שְׁיֵישׁ לֹו הִיתָר לְאַחַה"פ אֲפִי בְּעֵינֵי וְכֹן שְׁאָר דְּשִׁיל"מ כְּדוּמָה אָבֵל בְּהַף הַקְּדָשׁ דְּמַקְרִי דְּשִׁיל"מ מְצַד שְׁמוּעִיל בּוֹ פְּדִיוֹן קָשָׁה הָא פִּינּוֹן דְּנִתְעַרְבִי בְּרוּב בְּטִיָל מְדַאוּרִייתָא וְהָנִי פְּרוּטָה זֶה דְּהַקְּדָשׁ פְּחֻלִין גְּמוּרִים וְל"ש עַל הַקְּדָשׁ זֶה פְּדִיוֹן דְּהָא

הגוי כפודה חולין ול"ש ע"ז עד שתאכלנו באיסור וכו' דהא בעודו בתערובות לא מועיל בו פדיון ועכ"פ צריק לאכלו ע"י ביטול ולא שיניק נגד איסור דאורייתא תאכלנו בהיתר ונ"ל דהנה הקדמונים כתבו כל היכא שהתקמים רוצים לעשות תקנה וסייג או לגדר אינו יכול להיות אלא אם האיסור יהי' כשם תורה היו משונים אותם פעין דאוריין' וא"ש דרבנן עושים תקנה פאן בנתערב הקדש בחולין היו התקמים מתקנים שלא יהי' בטיל אפי' מדאורייתא וא"כ מועיל הפדיון פאן שהוא הקדש: ובזה נראה להסביר סברת הר"י מקורקוס המובא בתוס' מס' מעילה על המתני' האומר פרוטה בתוך כיס זה הקדש מועיל בכל א' וא' שמוציא ומק' התוס' שם וליבטל ברנבא וכ"ת דשיל"מ הוא כו' הא דשיל"מ מדרבנן הוא וא"כ היכי שיניק בי' מעילה והר"י מקורקוס מתרץ דכיון דמדרבנן הגוי דשיל"מ ול"ב והגוי הקדש שיניקא בי' מעילה דאורייתא יעוי"ש היטב בדברי התוס' הנ"ל.

וכל האחרונים נבוכו בו דדין זה לא מצינו דעל הקדש דרבנן יהי' מעילה דאורייתא ולהנ"ל ניחא דמועיל מדאורייתא פינון שהוא פעין דאורייתא והמעניין יבין. ומעתה מתרץ קושני' תוס' הנ"ל מאי חומרא היא זו בהקדש הא אפי' באיסור קל ל"ב ז"א דהחומרא היא שהיו עושין פעין דאורייתא פנ"ל ודו"ק: דף למ"ד ע"ב תוס' ד"ה ישאל מקרו לנכרי תימא לר"י לאפיי וכו' ודילמא נמי וכו'.

ונ"ל לתרץ קושני' התוס' דהנה האחרונים מקשים על דברי הגמ' אא"כ למפרע הוא גובה שפיר אלא לרבא וכו'. ומוקי אליבא דרבא כשהיהנו אצלו הא אליבא דאפיי נמי צריכים לומר כשהיהנו אצלו דאל"כ אפתי תקשה רישא דמתני' נכרי שהלנה לישראל כו' מותר בהנאה אע"ג דלמפרע הוא גובה מ"מ חייב האחריות הוא על הישראל והגוי כפקדון של נכרי בינד ישראל והאחריות על הישראל דעובר עליו (יעיין בעה"מ ובמלחמות ופ"י) ונ"ל דלעיל בפ"ק ד' ה' קאמר רבא בעירו חמירא דבני חילא פינון דאילו מיגנב או מיתביד וכו' פדילכון דמי הניחא למ"ד דבר הגורם לממון לאו כמ"ד אלא למ"ד כמ"ד מאכ"ל ומשני לא ימצא וכו' ולכאורה קשה היכא מוכח מלא ימצא דכממון דמי דילמא קרא דלא ימצא מיירי בפקדון דקיבל עלי' אחריות אונסין ודדברי רבא בסנהדרין ד' ע"ו גזילה מדחייב רחמנא באונסין אוקמא ברשותו דהגוי כשלו ועי"ש דקאמר הא יש לו דמים ונאנסו חייב פנונתו פנ"ל מדחייב באונסין בנודאי אוקמא רחמנא ברשותי' והגוי שלו וא"כ שפיר קאמר קרא ל"י דהגוי כשלו ממש מפח חייב אונסין ולא מצד גול"מ אלא י"ל דהא הגמ' פאן אנלא אליבא דרבא ורבא לשיטתה' דקאמר התם בסנהדרין דלקה יש לו דמים ונאנסו חייב מ"ד כשואל ומצד דכל הנאה שלו ולא מצד דהגוי כשלו ממש וא"כ קא גפי נכרי שהלנה לישראל על חמצו חייב אחריות על ישראל דאם יוגנב החמץ יהי' חייב לשלם החוב ולא דהחמץ הגוי שלו מפח חייב אחריות דאין האחריות על החמץ רק על החוב ולא הגוי רק גורם לממון דכח החמץ נפטר מן החוב.

ואפיי ס' דבר הגול"מ לכמ"ד אפי' לגפי חמץ דאיהו מוקי קרא דלא ימצא וכו' בקיבל אחריות אונסין עליו והגוי שלו ממש מצד חייב אחריות אונסין וכדברי רבא בסנהדרין ולא מדין גול"מ ולקח קאמר הגמ' שפיר אא"כ למפרע הוא גובה שפיר אע"ג דחייב אחריות על ישראל אפי' באונסין מ"מ מצד אחריות אונסין לא הגוי שלו ממש דהא חייב

אחריות אינו על החמץ בעצמו רק שמחויב לשלם אם יוגנב ולא הוי האחריות רק גול"מ ואב"י ס"ל לאו כמ"ד ולכך לא מוקי בשהרהינו אצלו רק אליבא דרבא.

אלא דלפי"ז קשה ע"ד הגמ' ותסברא אימא סיפא נכרי שהלנה לישראל על חמצו עובר למ"ד ה"תם עובר ה"כא אינו עובר הא מ"ד דעובר ר"מ ולר"מ דבר הגורל"מ כמ"ד ונפיר קאמר דשוןין וכו' דעובר הישראל אע"ג דלמפרע הוא גובה מ"מ חיוב האחריות על הישראל והוי גול"מ ולכך עובר דכמ"ד אליבא דר"מ ול"ל דא"ל טעמא מצד חיוב אחריות עובר א"כ אמאי נקט שנקרי הלנה ולמה לא נקט פקדון דאם הפקיד נכרי אצל ישראל עובר מצד חיוב אחריות.

ז"א דרבותא אשמעינן דאם הי' נקט פקדון הו"א דמצד חיוב אונסין הוי פשלו וכדברי רבא בסנהדרין וכן אב"י ס' פמו שפירש לעיל ולכך נקט הלנאה לאשמעינן דמצד גול"מ נמי חייב ועובר.

וצ"ל דקו' הגמ' אינו אלא לרבא דאמר מצד חיוב אונסין לא הוי פשלו שפיר מק' אימא סיפא ול"ל דמצד הגול"מ עובר ומצד חיוב אחריות דא"כ אמאי נקט הלנאה לינקט פקדון דהא נמי אם ינקוט פקדון נמי יהי מוכח דמצד חיוב אונסין הוי פשלו לדברי רבא ולשיטתו בסנהדרין ד' פ"א וא"כ ל"ק אליבא דאב"י רק הקוש' דלימא כתנאי.

ובכללי הש"ס מפ' הגמ' דלימא כתנאי דלמה להו לאמוראים לאשמעינן דין זה הא תנאי פליגי ונדעינן הדין מהתנאים וא"כ ה"כ דרבא מוקי דפליגי בדר"י ולכ"ע מכאן ולהבא הוא גובה דפליגי בלמפרע הוא גובה פדי שלא יטעו לומר פרבא.

ודו"ק פי נכון הוא: דף לא ע"ב תוס' ד"ה ואם אמר הגעתיך עובר וכו' לאב"י רישא מיירי פשפדאו ק' דהנה הר"ן מק' לאב"י דמתני' מיירי בלא הרהינו ולכך נכרי שהלנה לישראל על חמצו מותר משום דלמפרע הוא גובה נ"מא הואיל ואי בעי פדי לי' פדאמרינן גבי חלה הואיל ואי בעי מתשיל עלה ותי' דלא אמרי' הואיל אלא היכא שאינו מחוסר רק דיבור אבל ה"כא מחוסר מעשה הוי וא"כ ה"כא קו' התוס' במקו"ע לאב"י דאמר למפרע הוא גובה גבי נכרי שהה"ה פת פורני אצל ישראל אמאי אינו עובר ואף דמיירי שפדאו עכ"פ נ"מא הואיל וא"כ לא יפדה הנכרי וא"כ פל' ימות הפסח נ"מא הואיל גבי פת פורני א"כ אמאי אינו עובר דה"כא לאו מחוסר מעשה הוא.

ונ"ל דגם הרש"י אינו מוכן בד"ה ר"מ אומר עובר אם נהנה אמאי לא מפרש בפשוטו עובר בב"י (ועיין במהרש"א) וי"ל דלכאורה הוי תרתי דסתרי אהדדי דאמאי אמרי' אם למפרע הוא גובה דישראל עובר בב"י אם הלנה לנכרי על חמצו הא אם עבר בב"י וה"ה דאסור בהנאה ולא בא פלל לידי גובינא א"כ ל"ש למפרע הוא גובה (כמש"כ בס' קצוה"ח) אלא דז"א דאם אמרי' דיהא מותר בהנאה וממילא בא לידי גובינא שנייך למפרע הוא גובה ועבר עלי' בב"י וממילא י"הא אסור בהנאה והוי ב' הפכין בנושא א' והוי פכל תרתי דסתרי אהדדי דפסקי' לחומרא (וכעין זה כ' התוס' לעיל ד' כ"ו ב' ד"ה עלה עלי' זכר) ואסור בהנאה וממילא לא בא לידי גובינא ואינו עובר בב"י ולכך פרש"י דאם למפרע הוא גובה הפוננה דעובר דקאמר ר"מ היינו אם נהנה אכל בב"י אינו עובר וכו"ל וא"כ קו' התוס' שפיר מיןשב גבי פת פורני.

אע"ג דלמפרע הוא גובה אינו עובר דקתני בברייתא הפנונה דאינו עובר בב"י אבל באמת אסור בהנאה הוא וק"ל. ונכון הוא: סוג' דהאוכל ת"ח בפסח הרמב"ם ז"ל בפי המשניות כ' וז"ל עוד אבאר לה במס' מכות פי אוכל חמץ בפסח לוקה והעיקר אצלנו אין אדם לוקה ומשלם לפיכך פטור מן התשלומין ומדמי העצים ושיעורו אפי' דמי העצים אינו משלם.

ולא נאמר נחשב החמץ פאילו הוא עץ בעלמא לפי שהוא אסור בהנאה. לפיכך אינו משלם אפי' דמי העצים עכ"ל.

ולכאורה י"ל למה צריף לומר מדמי העצים פטור לפי שהן אבה"נ יהי' פטור משום דאין לוקה ומשלם ועוד יש להבין למה צריף הגמ' לאוקמי המתני' שלא אליבא דהילכתא אליבא דרנבה"ק משום דכרת פוטר ואמאי לא אוקמי אליבא דידן משום דאין לוקין ומשלם.

ונ"ל לתרץ דהנה במכות ד' כ"א ע"ב דפריף הגמ' גזל דרחמנא כו' ומשפחת לה בקיימו ולא כו' בביטלו ולא ביטלו פנין דחייב בתשלומין אין לוקין ומשלם (ועיין שם בתוס' ד"ה התי' קש"פ וכו' חייב ממון הילכף לא משפחת בי' ביטלו ויש ספרים דגרסי ואינו לוקה ומשלם פלוטר הקא ע"כ אינו לוקה הואיל ומיפטר בתשלומין אבל ליכא לפרושי דב' לא עבדי לי' מלקות וממון משום כדי רשעתו והילכף משלם ואינו לוקה.

דז"א חדא דבפ' א"נ ד' ל"ד אר"מ דהיכי שמצינו ממון ומלקות וכו' ממונא לא משלם עכ"ל ויש ספרים הם פדעת הרמב"ם דמפרש משום דאין לוקה ומשלם ולכאורה יש לדקדק לדעת הרמב"ם ממונא משלם ומילקא לא לקי כפי דעת הרמב"ם א שמה דבגזילה גלי קרא דממונא משלם ומילקא לא לקי והפ"י מסביר לסקברת הרמב"ם דבשלמא אם הוא משלם קנס ומלקות אמרי' דמילקא וכו' אבל הכא שהוא גזל ממון חברו ונדאי לא אמרי' דמילקא ולא משלם פנין שהנגזל יפסיד ממונו.

ולכאורה י"ל פאן דטעמו משום הפסד ממון דנגזל והיכי שהוא מחויב לשלם יותר ממה שגזל כנגדו ונדאי אמרי' דלקי וכו' והיכי דגלי גלי והיכי דלא גלי לא גלי ולפי"ז יתורץ שפיר הפירוש המשניות הנ"ל דהפיהמ"ש אוקים לפי האוקימתא דלפי מידה משלם וע"ז קאמר הטעם דלפי מידה משלם דמשלם יותר ממה שגזל כגון דשון' מעיקרא ד' זוזי והשתא א' דמשלם ד' זוזי יותר ממה שגזל וכנגדו ונדאי אמרי' דמילקי ולא משלם וע"ז קאמר דמ"מ מפסיד לחברו דמי עצים וכנגדו ונדאי אמרי' דממונא משלם כנ"ל וע"ז קאמר דלא מפסיד מידי משום דאסור בהנאה ולפי אוקימתא מחייב כרנבה"ק אמרי' דכרת פוטר מתשלומין ואפי' היכא דמפסיד ממונא דאמרי' היכי דגלי גלי ולענין מלקות יש קרא היכי דאפסיד דלא לקי אלא משלם אבל גבי כרת לא גלי היכי דמפסיד דלא לקי אלא משלם.

ודו"ק פי נכון הוא: דף מב סוג' דמשרת תוס' ד"ה ורפנן כו'. מקשה מהרש"א מנ"ל להגמ' דרע"ק סובר דלא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דילמא א"ל כר"מ דנטל"פ אסור בכל האיסורין ולכך לא הוי גיעולי נכרים חידוש.

ונראה לי דהנה הרמב"ן על התורה בפ' מטות מקשה מדוע לא נצטוו ישראל על הגעלת פלים בתחלה אחר פירוש ארץ סיחון ועוג שלקחו גם שללם פדכתי רק הבהמה פיונו לנו ושלל הערים אשר לקחנו.

ומתיר פי סיחון ועוג מפלל ז' האומות הם וארצם מנחלת ישראל היא והותר להם פל שללם אפי' האסורים דכתיב ובתים מלאים פל טוב אשר לא מלאה ואמרו רבותנו קדלי דחזרי אשרי להו אבל מדין לא הי' משללהם ולא לקחו את ארצם רק לנקום נקמתם הרגו אותם ולקחו שללם ולכך נהג האיסור בכליהם כו' יעיי"ש.

וכבר עמדו כמה מהאחרונים הלא בספרתם דלדעת הרמב"ם בהל' מלכים פ' ח' אין מקום לת' ה"ל דלדבריו שם לא הותר קדלי דחזרי רק אם ירעב ולא ימצא מה יאכל. ומה גם דלפי הנראה שם ליכא חילוק בין מלחמות א"י למלחמות בשארי עממין.

ומדמי לה שם לדין יפ"ת. דמותר גם במלחמות הרשות.

והותר גם במלחמת מדין יעוי"ש במס' שבת בתוס': ונ"ל לתירץ לדעת הרמב"ם דהא פל המפרשים מקשים דאם לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא אמאי היו צריכין הגעלה דהא סתם פלים של גוים אינו ב"י ועלה בדעתי לומר פיון דבמלחמת מדין הי' להם שבויים הרבה.

א"כ היו צריכין הגעלה פלים שראו שהשבויים בשלו בהם משא"כ במלחמת סיחון דלא החיו פל נשמה רק שלל הערים לקחו לזאת לא היו צריכין להגעלה דסתם פלים אינם ב"י. אמנם אי גם נטל"פ אסור נסתר תי' זה.

וצריך לומר דבאמת גיעולי מדין חידוש הוא ולא ילפינו מינ'. ול"ק פלל מ"ט לא נצטוו גם בכלי סיחון ועוג.

ולר"מ דסובר דנטל"פ אסור. וסובר דגיעולי מדין אינו חידוש וילפינו מינ' צ"ל כתי' הרמב"ן.

אמנם לר"ע מוכח דסובר פדעת הרמב"ם. דבקיודושין ד' ל"ז איתא פלוגתא דר"ע ור"י דר"ע סובר מושבות בכ"מ שאתם יושבין ור"י סובר בכל מקום שפתיב ביאה ומושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה.

ומקשה הגמ' בשלמא למ"ד מושב בכ"מ שאתם יושבין משמע היינו דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחנת הפסח ממחנת הפסח אכול מעיקרא לא אכול אלמא אקרוי עומר נהדר אכול אלא למ"ד לאחר ירושה וישיבה ניכול לאלתר.

לא הוו צריכי דכתיב ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד פואם אל ארץ נושבת כו' תוס' ד"ה אקרוי עומר כו' ובירושלמי מקשה למה לא אכלו מצה מחדש יבוא עשה דבערב תאכלו מצות וידחה ל"ת דחדש.

ומתיר דאין עשה דקודם הדיבור דוחה ל"ת דלאחר הדיבור. עוד י"ל דגזירה פזית ראשון אטו פזית שני.

ומבואר במפרשים דלשיטת הגמ' ריש יבמות ד' ו' דעשה דקודם הדיבור חמור נסתר תי הירושלמי הג'ל. ולקמן נדבר מה שיש לפקפק על תי' שני דגזירה כזית ראשון כו'.

וצ"ל כתי' הירושלמי המובא בתוס' מס' ר"ה ד' י"ג דמצה אכלו ממה שתגרי ח"ל מכרו להם. אמנם פבר עמד הפ"י הא קשה לשיטת התנאים ובפרט ר"ע דסובר דאכלו חטין שבעלי ומח"ל נאסר באיסור חדש (מדברי ר"ע המובא בילקוט על התורה רמז שנ"ט רע"א אינו צריך אם גיד הנשה כו' לא"א גיה"נ דאיסורו קודם מ"ת יש קצת סמך דסובר דעשה דקודם הדיבור חמור) וצ"ל דבאמת אכלו מצה מחדש עפ"י דחזית עשה לל"ת.

והא דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח דמעיקרא אף שהוצרכו לאכול חדש לא הוצרכו לאכול דוקא מעבור הארץ ואכלו חדש מח"ל עפ"י דחזית עשה. אמנם לכאורה ק' דבט"א מס' ר"ה מקשה לשיטת הרמב"ן דקדלי דחזירי הותר להם אף אם יש להם מה יאכל.

הי' להם היתר בפשיטות לאכול מתבואות חדש שהשיגו בארץ דמבואר ברמב"ן דגם איסור ערלה ושאר איסורים הותרו בשעת פירוש (ויעיין בז"ר בדרשותיו) (ויעיין ביע"ד ד') ומתיר פינון דא"י מוחזקת הוי התבואה כמו שלל ישראל דלא הותרה כדאי בחולין ד' י"ז.

אמנם שם בר"ה ד' י"ג בתוס' מבואר דהעכו"ם הי' להם זכי' במה שזרעו. ומפרש בט"א דהוי כמו ישראל ועכו"ם שיש להם שדה בשנתפוח דאמרי' במס' גיטין ד' מ"ז טבל וזולין המעורבין זה בזה.

א"כ לפי"ז בתורה כל כזית מתבואת הארץ הי' לעכו"ם זכי' בהם וזה הוי שלל של עכו"ם ולא נאסר משום איסור חדש רק החלק שיש לישראל מחמת שא"י מוחזקת נמצא לא הי' כל השיעור כזית של איסור אמנם מה שהי' להם מתגרי חו"ל דאינו כלל משלל הפירוש הי' פלו אוסור.

אבל קשה דאדרבא טוב הי' שיאכלו מעבור הארץ ולא ידחו באכילתם רק איסור ח"ש במה שיש לישראל זכי' באותו כזית אשר לא הותרה בכלל ואכלת שלל אויביה ולא מה שתגרי עכו"ם הביאו להם שהי' כל כזית של איסור.

א"ו צ"ל לר"ע דלא הותר רק אם אין לו מה יאכל א"כ נסתר תי' הרמב"ן. וצ"ל דסובר דנטל"פ מותר.

ולכך לא הוצרכו להגעיל כלי סיחון ועוג דסתם פלים של עכו"ם אינם ב"י וכנ"ל. ומינשב קושית מהרש"א הג"ל וק"ל ובזה תירצתי קושית העולם על הירושלמי הג'ל עפ"י מה דאיתא ביומא ד' פ' ובתמורה ד' ט"ז דשכחו שיעורין באכלו של משה עד שהחזירן עתניאל בן קנז בפלפולו א"כ לא הי' באפשרי לאכול מאיסור חדש עפ"י דחי' פינון דלא ידעו השיעור כזית הן אם יאכלו יותר או פחות מהשיעור יכשלו באיסור חדש.

ונ"ל לפי המבואר במס' חולין ד' ק' ברש"י סתם אכילה בבת אחת. וידוע דברי הגמ' דאין בית הבליעה מחזיק יותר מן ב' זיתים א"כ בנודאי ליכא לספוקי על שיעור האיסור שיהי' יותר מב' זיתים דא"כ לא משפחת סתם אכילה בבת אחת.

א"ו דעיקר הספק הי' מן פחות מכזית עד ב' זיתים ולא יותר. לפי"ז הי' להם לאכול ב' זיתים דהא בתוך הב' זיתים מה שישיש לנכרים חלק לית בי' איסור חדש דמותר מטעם ששלל אויביה וליכא איסור רק בזית אחד שהישראל זוכה מחמת א"י מוחזקת ונדחה מפני הל"ת ואף אם שיעור האיסור פחות מכזית בטל העודף מין במינו בתוך הרוב של היתר. היינו מה שמותר מחמת של עכו"ם ומה שמותר מטעם דחי' העשה. עפ"י הדברים הנ"ל מיושב קושני' המפרשים לשיטת הרמב"ם מאי מקשה הגמ' בחולין על ר' ירמיה' השתא קדלי דחזירי אשתרי כו'.

דהא לא הותר רק אם אין לו מה יאכל די"ל דעיקר הוכחה לחלק פן מפת קושני' הנ"ל מ"ט לא אכלו מעבור הארץ. אמנם לה"א דבשעה שהותר שלל עכו"ם אף לכל ישראל הותר בלא"ה ל"ק דהא גם מה שקנו מתגרי עכו"ם הותר אז בכלל הותר חדש שהי' בשלל של א"י.

ובענין הנ"ל פירשתי דברי הגמ' מס' נזיר ד' ל"ז אמר לי' אבני ממאי דהאי משנת להכי הוא דאיתי דילמא ליתן טעכע"ק הוא דאיתי ולאבני מעיקרא לא קשי' לי' מאי דקאמר רב דימי וקא מוטיב לי' פל הלין תיובתא הדר א"ל ליתן טעכע"ק בתר דשני לי' א"ל כו' ולכאורה אינו מוכן תי' הגמ' דעיקר הקושני' נצבא.

אף לס"ד דאבני דאמרי' בכל איסורין הותר מצטרף לאיסור קשה מנ"ל דהא משנת איצטרף לטעכע"ק. ונ"ל בפשיטות לפי דברי הר"ש בפ' ב' דטבול יום דאבני סובר כר"ל דח"ש מותר מה"ת א"כ לכאורה מוכח דהותר מצטרף לאיסור דא"כ מ"ט לא אכלו מעיקרא מעבור הארץ.

וא"ל משום איסור חדש. הא בכזית מצה ליכא ח"ש של איסור דהינו חלק הישראל דחלק העכו"ם מותר מטעם שלל אויביה א"ו דהותר מצטרף לאיסור.

לזאת ממילא אמרי' דמשנת קאי אהותר מצטרף לאיסור משא"כ לרב דימי דסובר דל"א הותר מצטרף לאיסור בשאר איסורין ע"כ סובר דח"ש אסור מה"ת ולכך ל"ל הוכחה מניאכלו מעבור הארץ א"כ שפיר קשה דילמא משנת קאי אטעכע"ק.

ואם נאמר דאבני סובר דח"ש אסור מה"ת י"ל בפשיטות לפי המבואר בתשו' הרשב"א ששקולין הן הותר מצטרף לאיסור וטעכע"ק. דלכל אחד יש סברא מה שאין באינדו' ודלא פסקרת התוס' בנזיר ד' ל"ז בד"ה טעם פעיקר מנ"ל כו' דטפי מסתבר לאוקמי אטעכע"ק יעיי"ש.

ולדברי הרשב"א צ"ל דעיקר הקושני' טכ"ע מנ"ל דיותר מסתבר לומר דקאי אטעכע"ק ונילף פל האיסורין ממנו מלאוקמי אהותר מצטרף לאיסור והני נזיר וחסאת שני פתובים וממילא נזיר דקיל הותר מצטרף לאיסור.

משא"כ בשאר איסורים. וצ"ל דגזירת הכתוב הוא.

משא"כ לס"ד דאבני דאמרי' בכל האיסורין הותר מצטרף לאיסור אין סברא יותר אטעם פעיקר ואדרבא יש סברא יותר לאוקמי אהותר מצטרף לאיסור פנין דעכ"פ יש בלא"ה ח"ש איסור. ולפי דברי הנ"ל עלה בלבי לפרש דברי התוס' בחולין ד' ק"ח בד"ה

מבבב"ח מ"ט לא גמרי' כו' וא"ת דהקא משמע דנפ"ל לאבני טעכע"ק מבבב"ח ואילו בפ' אלו עוברין ובפ' ג' מינים פליגי ר"ע ורבנן למר נפ"ל טעכע"ק ממשרת ולמר מגיעולי עכו"ם ואבני דאיירי בההיא סוגי' משמע דינדע לההיא ברייתא ויש לומר דאבני קבלה מרבא שדחה לו וקור בו עכ"ל.

ולכאורה יפלא דאפתי קשה לס"ד דאבני. ונ"ל דלכאורה פמו זר נחשב דברי הר"ש הנ"ל דאבני אינו סובר דח"ש אסור מה"ת מה דלא מצינו בשום מקום דיספור שום אמורא מלבד ר"ל דח"ש מותר.

לכן נ"ל דלפי הטעם דח"ש אסור מטעם דחזי לאצטרופי ומבואר באריכות בש"א דהיינו תוף פדי אכילת פס פה"א דעלה בדעת אבני דכזית בכדי אכילת פס לעגנו צירוף לאו דאורייתא ל"ש ח"ש לאצטרופי ומותר ח"ש רק לר"א דדריש פל אסור ח"ש מריבוי דכל.

ולפי המבואר במפרשים דלכך יש סברא לומר דמשרת קאי אהיתר מצטרף לאיסור פיון דינדינון בי' בלא"ה איסור. נכון לומר יותר שקאי ע"ז מלחדש איסור בטעכע"ק.

מעשה י"ל דר"ע ורבנן אלו לשיטתיהו לפי המבואר לעיל ד' מ"ג ע"ב תוס' ד"ה מ"ט דדריש פל כו' דגם ר"ע דריש פל א"כ לשיטתו ח"ש אסור לכה סובר דמסתבר לאוקמי משרת על היתר מצטרף לאיסור משא"כ לרבנן דלא דרשי פל נחזי לאצטרופי לא שייך לאותו הו"אפזית בכדי אכילת פס לא"ד א"כ מסתבר טפי לאוקמי אטעכע"ק פיון דיש בו טעם פזית וכמבואר בתשו' הרשב"א והוא אסור עכ"פ דינדינון מבבב"ח ואת משרת לרבוני בנזיר למלקות דמלקות אי אפשר למילף דאין עונשין מן הדין.

וק"ל: מסכת ביצה דף ב ע"ב יענין במלקמות להרמב"ן שמקשה לדעת הר' אפרים דסובר דהיקא דשחט תרנגולת ביו"ט אחר השבת ומצא בה בצים גמורים אסורין דא"ל מאתמול גמרי. אמאי לא הקשו בגמ' דגזור משום יו"ט אחר השבת שהם אסורין ספק דאוריית' וכו' וכ' עוד השיבו עליו רבים שפי' זו האתקפתא נגזור משום הנהך כו' ע"כ אינו ביו"ט דעלמא דהוי לי' גזרה לגזרה כו' יעוי"ש.

ואחרי שלא נתעוררו רבים מהקדמונים רק על קוש' שני' צ"ל דס"ל דאפשר סובר ר' אפרים דמשום איסור שאסור מספק אפשר אין הכרח לעשות משרת ולכן לא שמו לבם לדחות דעת ר' אפרים מחמת קוש' הראשונה של הרמב"ן.

וא"כ יש לתרץ גם קוש' שני' דהנה מצינו פמה פעמים דראו חכמים לגזור גזרה לגזרה. ועיקר הקוש' לשיטת ר' אפרים מנ"ל להקשות נגזור משום הנהך כו' דילמא לא ראו חכמים לגזור בכאן גזרה לגזרה.

ונ"ל דלשיטת הר' אפרים יהי קוש' הגמ' בממנ"פ. דע"כ מוכח לדידך' או דעושין משרת וגיזרה אטו בצים שאסורין מצד ספק.

או דראו חכמים לגזור באיסור זה גזירה לגזרה. דלכאורה קשה אמאי אסורה ביצה שנולדה בשבת בגזירה אטו שבת אחר יו"ט.

דמקראוי שלא יהא איסור דאורייתא בנולדה בשבת אחר יו"ט אף דאיסור הכנה דאורייתא דהא מה שראוי ביו"ט ליומא מכין לעצמו וממילא מותר גם בשבת שלאחריו. ולדעת ר' אפרים אין ראי' דיש הכנה במה שגמר שיהי' הלידה ביום שלאחריו (פמבואר בקה"ק ובהרא"ש) רק הגמר בעצמו הוי הכנה.

ולכך אסור אף הנמצא במעי התרנגולת. והא ביו"ט שקודם לשבת היתה הכנת הגמר ליומא דיכול לשחוט התרנגולת ולאכלה וכיון שהועיל הגמר ליו"ט ליכא איסור הכנה לשבת.

וצ"ל או דאסור בשבת אחר יו"ט משום ספק דילמא הי' הגמר סמוך לערב ביו"ט הקודם דאז לא היתה תועלת הכנה ליומא דהא סמוך לערב ל"ש הואיל ואי מקלע כו' וכמבואר במס' פסחים ד' מ"ו תוס' ד"ה רבה אמר אינו לוקה וצרכי שבת אינם נעשים ביו"ט לרבה רק משום הואיל והני' ספיקא דאורייתא לחומרא וא"כ יהי' הוכחה דמשום איסור שמצד ספק עשו משמרת לאיסור בשבת דעלמא או דצ"ל דבאמת דבשבת אחר יו"ט אינו אסור רק מדרבנן אטו יו"ט.

אחר השבת. ועכ"ז אסרו שבת דעלמא אטו שבת אחר יו"ט הרי דגזרו חכמים באיסור זה גזירה לגזירה.

א"כ מקשה הגמ' שפיר נגזור משום הנה דמתילדון כו' ואין לומר דלא גזרינו גזירה לגזירה א"כ שבת דעלמא תשתרי דהא בשבת אחר יו"ט אינו אסור רק משום גזירה. ואין לומר דאסור מספיקא פנ"ל ונעשו משמרת לאיסור שאסור מספק א"כ נגזור משום הנמצאות בתרנגולת ביו"ט אחר שבת דאסור ג"כ מספיקא.

וק"ל: דף ב ע"ב בסוג' דהכנה. הנה המחנה אפרים פסק בצים גמורות במעי אמן ביו"ט אחר השבת אסורות מדאורייתא ותפסו עליו א"כ למה הנצרך הגמ' להקשות על רבה לגזור משום הנה דמתילדין ביומיהן וכו' ליפרוך לגזור משום בצים גמורות ביו"ט אחר שבת.

ונ"ל לתרץ דהנה הרמב"ן רוצה להתיר בצים גמורות ביו"ט אחר שבת דכל פמה דלא מתילדין הוי פאבר ועיקרה של התרנגולת. והנה לכאורה אפשר לומר דמתלי תלוי בפלוגתא דרש"י ותוס' בסוג' זו דהכנה התוס' סברו הא דאסר רבה בצים ביו"ט אחר שבת משום דמאתמול גמרו לה דהא גזירת הפתוב הוא דדבר שהוכן משבת ליו"ט אסור דאין שבת מכין ליו"ט אבל רש"י לא פסק פן דרש"י ס"ל דהטעם הוא מטעם מוקצה כדיליף רבה מכאן בפסחים דהו' ביצה הוא מוקצה דאומה הכנה של התרנגולת לא מהני לביצה הואיל ואין שבת ויו"ט גומר לביצה וא"כ לא הוכנה הביצה בע"ש והולך ונגמר בשבת והכנה הוי בשבת ולא מהני דבעינו פל סעודות שבת ויו"ט שיהיו מוכנים מבעוד יום של חול וא"כ לא הוי שום הכנה להאי ביצה ואסור וא"כ לפי"ז שפיר אמרי' דהיכי דנמצא במעי אמן דעדיין היא בגופה של התרנגולת וכי היכי דהתרנגולת אינה מוקצה גם היא אינה מוקצה אבל אי אמרי' כפי' התוס' דהטעם דביצה אסורה משום שנגמרה בשבת וא"כ באמת נוכל לומר דבצים גמורות ג"כ אסורות.

והנה לפי שיטת רש"י השקלא וטריא לפי ס"ד דרבה גליף מהכא דמוקצה דאורייתא וא"כ האיף גליף מהכא דמוקצה דאורייתא וצ"ל דס"ל הטעם דביצה אסורה משום מוקצה וא"כ בצאים גמורות שאוסרים דהוי כגופם של תרנגולת אבל לפי האמת דרבה הדר בי"ו וצ"ל דמוקצה לאו דאורייתא וצ"ל הטעם הוא דבצאים אסורות משום גזירת הכ' כפי התוס' הנ"ל דביצים גמורות אסורים ודוק היטב פי נכון הוא: דף ג' ע"ב בגמ' מיתיבי אַחַד בִּיצָה כּו' בְּשֶׁלֶמָא לְרַבָּה כּו' מִקְשָׁה מְהֵרָשׁ"א הָא גַם לְרַבָּה בִּיּו"ט דְּעֵלְמָא אִינוּ אֲסוּר רַק מְדַרְבְּנָן גְּזִירָה אֲטוּ יו"ט אַחַר הַשְּׁבֵת גַּם הֵרָא"ה מִקְשָׁה פֶּן וּמְתַרְץ כְּתִי מְהֵרָשׁ"א דְּהִבְרֵייתָא מֵיירִי בִּיּו"ט אַחַר שְׁבֵת.

ולוחק דהא סתמא קתני. ולכן מיאן הרשב"א במשמרת הבית בתי' הנ"ל ועיקר תירוץו שם כמו דגזרינו ביו"ט דעלמא לגבי נודאי אטו יו"ט אחר שבת כמו כף גזרו לגבי ספק. אמנם לפי"ז ק' דלמא לר' יצחק ור' יוסף גזרו ג"כ בספק פירות הנזשרין משום תלישה ואם פי יש לדחות זה עכ"פ קשה להבין לסברת הרשב"א יהי' כל סד"ר לחומרא היכא דאיסורייהו משום גזירת איסור דאורייתא דספיקו לחומרא א"ו דלא גזרו רק משום ונדאי איסור דאורייתא ולא משום מה שאסור בדאורייתא רק משום ספק א"כ נשאר הקושץ גם לרבה.

ונלע"ד דהנה לכאורה קשה לשיטת הפוסקים דספק איסור דרבנן היכא דיש חזקה לאיסורא אסרינו מספק. מאי מקשה הגמ' לרב יוסף ולרב יצחק.

דְּהָא יֵשׁ כָּאֵן חֲזָקָה לְאִיסוּר דְּמוֹקְמִינן אַחֲזַקְתָּ שְׁהֵיְתָה בְּמַעֲי אַמָּה וְהִשְׁתָּא הִיא דְּאֵתִילְדָּה. שׁוּב מְצַאֲתִי בְּסִפְרִי מְגִינִי שְׁלֵמָה בְּחִידוּשֵׁי לְמַס' שְׁבֵת ד' ל"ד שְׁהִרְגִישׁ בָּזָה וְסַמְר בָּזָה דַּעַת הַפּוֹסְקִים הִנְ"ל.

גם במרדכי ריש פ'ק אין צולין כ' דכאן הוי חזקה. ויעוין בכו"פ בבית הספק.

ולכאורה י"ל דהברייתא סתמא קתני וספיקא אסורא והיינו אף כשהספק הוא מחמת שנולד בה"ש ושם ליכא חזקה לאיסורא פינו דידעינו הרגע שנולד בו רק אנו מסופקים על אותה הרגע אם יום אם לילה (ויעוין בפוסקים דמפלפלים אם שניף לומר חזקת יום בביה"ש של שבת ויו"ט) לפי"ז י"ל למאי דפסקינן לקמן דנולדה בזה אסורה בזה משום הכנה ומבואר ביש"ש סי' ג' בפ"א שלפני הראשון של תוס' ד"ה אלא בהכנה אסור מדאורייתא דלידה הכנה בפ"ע.

אף שלולי שנאסר מדרבנן הי' שבת מכין לעצמו וכן מבואר מדברי הט"ז א"ח סי' קס"ג ס"ק י"א ובמג"א סי' תקי"ג סק"ח חולק ע"ז א"כ בנולד ביה"ש שפין שבת ליו"ט אסור בנודאי מדאורייתא דאם הי' לילה נגמר בשבת.

ואם הי' יום הי' הכנת לידה בשבת. וכינון דאסור בנודאי נאסר משום זה אף בביה"ש של יו"ט דעלמא.

ומינשב קושית מהרש"א. אמנם לכאורה ק' עפ"י דמפני' בהרא"ש בסוגי' דאפרוח שנולד דלכף הוי לידת ביצה הכנה כשנגמר בלידתו לגדל אפרוחים וגם טובה היא לאכיל אחר בישולו.

הן הן הדברים המבוארים בגמ' ד' זו דפח' משום דצריבין. אמנם לשיטת התוס' ד"ב א' בד"ה והיא ביום הששי דלא שניך הכנה בדבר שאינו מחוסר רק תיקון בעלמא רק בדבר חדש שלא היא בעולם ולא היא ראוי לכל יעו"ש.

ר"ל דלא הוי הכנה במה שמשונח פעת לאכילה. ובפ"ט לפרש"י דפירש דצריבין לשון מבושלות כל צרכו.

והרא"ש לשיטתו דפוסק פ"ב דאמרי' הואיל ול"צ לסברת התוס' לחלק פנ"ל. דרב חסדא דלית לי' הואיל אגיל לשיטת' דלית לי' איסור הכנה דרבה פמבואר בעירובין.

והתוס' כ' סברתם לפי הנראה דלגבי הואיל פסקי' כר"ח והיא סברת הריצב"א פמבואר בעירובין ד' ל"ח תוס' ד"ה משום הכנה דהמציא חילוק הנ"ל. ואפשר סובר כשיטת הפוסקים כר"ח דל"א הואיל יענין במלחמות ומאור בסוג' דהואיל ולסברא זו אם נחזיק לומר דהלידה חשוב הכנה צ"ל היינו משום דע"י הלידה הוכנה לגדל אפרוחים ולפי המבואר בד' זו ביעי דדכרא מגדלת אפרוחין וביעי דספנא מארעא אינה מגדלת אפרוחין גם ביעי דדכרא אינם נולדים אלא ביום דכל שמשמשו ביום כו' ודספנא מארעא נולדים אף בלידה.

לפי"ז ק' הא אף בנולד שבין שבת ליו"ט ליכא איסור ונדאי דאם היא ביעי דדכרא ליכא ספק כלל גם ביה"ש דיו"ט דעלמא דע"כ נולד ביום א"ו דאיירי בביעי דספנא מארעא. וכיון שאינו מגדלין אפרוחין ליכא שום הכנה בלידה וליכא איסור ונדאי בביה"ש שבין שבת ליו"ט דאם ביה"ש היא יום ליכא כלל איסור הכנה פנין דהגמר היא בע"ש ובלידה לא הוכנה לכולם דאינה מגדלת אפרוחים וליכא איסור רק מספק דילמא היא לילה והיא הכנת גמר בשבת א"כ ליכא למיגזר ולאסור בביה"ש של יו"ט דעלמא אחר שבת ליו"ט ג"כ אין איסור רק מספק.

אמנם י"ל דאיירי בביצה שהיא ספק אם דדכרא או דספנא מארעא והוי ספק ספיקא לאיסורא בביה"ש שבין שבת ליו"ט. ספק היא לילה והיא גמר הכנה בשבת.

ואת"ל שנוולד ביום דילמא היא דדכרא. והוי הלידה ג"כ הכנה דהוכנה לגדל אפרוחים.

ולשיטת הסוברים דספק ספיקא היא מטעם רוב לוקין על אכילתו דבר האסור מטעם ס"ס מטעם דהוי פונדאי איסור (יענין בתשו' הרשב"א סי') יענין במל"מ פ"ד מהל' בפורים ובפ"ח מהל' שא"ה ובצירובין ל"ה ע"ב תוס' ד"ה ספק ובפ"י בקונטרס אחרון פתובות ד' ט'.

מעשה הריצב"א הנ"ל לשיטת' דהוא מפרש במס' עירובין ד' הנ"ל ספק לא טבל דאו או קתני יעו"ש א"כ י"ל דבאמת אף בטומאה קלה אסור בס"ס והיינו משום דס"ס מטעם רוב דלשיטת' מוכח פנ"ל מסוג' דהכא דס"ס הוי פונדאי איסור: עוד יש לעיין ברא"י המג"ש והפלת' דאף במקום חזקה סדר לקולא מדפריך הגמ' אמאי ספיקא אסורא.

דלכאורה י"ל דכמו דאסרו רבנן ונדאי אטו ונדאי איסור דאורייתא כמו כן יש לאסור בספק דרבנן אטו ספק דאורייתא וכמש"כ רש"י בעירובין ד' ל"ו ע"א ד"ה הואיל ויש

לו עסק כו' בזה"ל להכי אחמיר רבנן אפי' בספק טבילות טומאה דרבנן דלא לייתי לזלוזולי בספק טבילות דאורייתא.

אמנם לדעת הרמב"ם דכל ספיקא דאורייתא לקולא מדאורייתא הוי כמו גזירה לגזירה. באיסור ספק דרבנן אטו ספק דאורייתא וממילא היכא דאיכא חזקה דבכה"ג אף להרמב"ם בדאורייתא ספיקו אסור מה"ת יש להחמיר בגזירה אף בספק דרבנן דהוי שפיר אטו דאורייתא אבל כן גבי ביצה למ"ד משום משקין שזבו או פירות הנושרין שאסור משום שמה או יסחוט או שמה יתלוש דלכאורה ל"ש להחמיר בספיקו אטו דאורייתא דמאי ספק שנייה בתלוש גופא ואיהו נימא דלכך אסורה הביצה שנוקדה ספק ביו"ט או בחול או פירות הנושרין ספק ביו"ט או בחול דלא לייתי להתיר תלישה של ספק הא לגבי תלישה ליכא כלל ספק.

דבעת שתולש יודע הוא ביום שעומד בו אם חול או יו"ט. ולא משפחת רק בביה"ש דאם נתיר פירות הנושרין ביה"ש יבוא לתלוש ביה"ש ולשיטת הפר"ח ס"י ק"י דאף לדעת הרמב"ם דס' דאו' לקולא ביה"ש הוי כמו אקבע איסורא ובפרט ביה"ש של מוצאי יו"ט ומוצאי שבת.

אבל ספק נולד ביו"ט או בחול אין לאסור. ונ"ל דמשמעות דברי הברייתא וספיקא אסורא משמע ספק יו"ט ספק חול ולכך מקשה הגמ' שפיר לרב יוסף ולרב יצחק.

אבל לרבה ורב נחמן משפחת ספק בדאורייתא אף בס' לידה באינה יום ובכדי שלא יבואו ליגע באיסור דאו' אסרו רבנן גם בסד"ר פיון דאיכא חזקה איסור ובדאו' כה"ג אסור מה"ת דהיינו ביו"ט אחר שבת וס' דילמא נולד בשני מאתמול גמרה לה דהוי סדא"ו ועם חזקה שנתאחרה הלידה עד יום השני.

וק"ל ונכון הוא: דף ג' ע"ב אהד ביצה שנוקדה בשבת וא' ביצה שנוקדה ביו"ט כו'. קושני' הפ"י דילמא מייירי בתרגולת העומדת לגדל ביצים.

גם קושני' המהרש"א שמקשה למה לא מקשה הגמ' לרב נחמן. גם לרבה קשה מיו"ט דעלמא.

גם מדקדקין ברש"י שבד"ה ספיקא כו' כ' רש"י קס"ד כו' אסורה ביו"ט משמע שקושני' הגמ' אינה מספק נולדה בשבת כ"א מספק נולדה ביו"ט. וכן מורה משמעות לשון הגמ' בשלמא ס' יו"ט כו' רב אשי אמר לעולם ספק יו"ט כו'.

וטפי הו"ל להגמ' לומר ספק שבת שכלול בלשון זה גם ספק יו"ט דיו"ט נמי מקרי שבת דכתי' שבת שבתון אבל לא מצינו שיקרא שבת יו"ט. ונ"ל דכבר הקדמתי המבואר במרדכי ומג"ש ומפרשים דבס' נולדה בחול או ביו"ט יש חזקה לאיסורא דאמרי' השתא היא דילדה.

וכעין סברא זו איתא בתוס' ב"מ ד' ק' ע"א ד"ה הא מני סומכוס היא יעיי"ש. ומזה רצה המג"ש להוכיח (דלא פהכרעת הש"ך ביו"ד סי' ק"י) דספיקא דרבנן לקולא אף במקום חזקה דא"כ מאי מקשה הגמ' כן והא ספיקא דרבנן הוא.

אָבֵל לְכַאוֹרָה י"ל עפ"י מש"כ בְּהִגָּהַת אֲשֶׁר י"י פ"ק דְּחֻלִּין עַל דְּבַרֵי הָרֵא"ש בְּשֵׁם ר"ת שְׁלֵכָה בְּפָרָה חוֹלְבֵת אֵין הוֹלְכִין אַחַר רֹב לְפִטוֹר הַנִּלְדָּה מִבְּכוּרָה מְשׁוּם דְּאִיכָּא חֲזוֹנָה הַמְסִיעֵת לְמִיעוּט דְּאוּקֵי הָאֵם בְּחֻזְקָתָהּ שְׁלֵא יִלְדָּה שְׁהֵרֵי דְחָה סְבָרָא זוּ.

וּמְסִיק דְּגַבֵי חוֹלְבֵת לִיכָּא חֲזוֹנָה הַמְסִיעֵת כּו' דְּאִי אֲמַרְתּוּ אוּקְמָא אֲחֻזְקָתָהּ שְׁלֵא יִלְדָּה וְהַשְׁתָּא הִיא דְּיִלְדָּה אֲדַרְבָּה אוּקֵי וְנִלְדָּה בְּחֻזְקָתָהּ חוֹלִין וְהַשְׁתָּא הִיא דְּיִלְדָּה כּו' עכ"ל יעיי"ש. מֵעַתָּה י"ל בְּסוּגְיָי דִּידֵן שְׁנֵגֵד חֲזוֹנָה דְּהַשְׁתָּא הִיא דְּיִלְדָּה יֵשׁ חֲזוֹנָה מְנַגֶּדֶת דָּאֵם נֹאמֵר שְׁנוּלְדָּה הַבִּיצָה בִּיו"ט הָרֵי הִי פְּבָר לְהַבִּיצָה בְּעוֹדָה בְּתַרְנַגְוֹלָתָהּ חֲזוֹנָתָהּ הֵיטֵר שְׁתָּהּ נֹאכְלָתָה בִּיו"ט עִם אִמָּה וּבִיצִיאָתָה לְאוּרֵי הָעוֹלָם נֹאכְרָה וְיֵשׁ בְּצַד זֶה סְתִירַת חֲזוֹנָתָהּ הֵיטֵר.

וְאֵם נוֹלְדָּה קוֹדֵם יו"ט לִיכָּא סְתִירַת חֲזוֹנָתָהּ הֵיטֵר וְכִינּוּ דְּאִיכָּא בְּכָל צַד שֶׁל סְפֵק נִיגוּד חֲזוֹנָה קָם דִּינָא כְּמוֹ בְּכָל סְפֵק דְּרַבְנּוּ בְּלֵי חֲזוֹנָה וּמְקַשָּׁה גַּמ' שְׁפִיר. אֲמַנְם כָּל זֶה לְשִׁיטַת הָאוּסְרִין מְשׁוּם מְשָׁקִין שְׁזָבוּ אוּ פִירוֹת הַנּוֹשְׁרִין שְׁתַּרְנַגְוֹלָתָהּ עוֹמֶדֶת לְאֲכִילָהּ וּמְוַתֵּרַת עֲמָה הַבִּיצָה.

אָבֵל לְמ"ד מְשׁוּם מְוַקְצָה וְהַתְרַנְגְוֹלָתָהּ עוֹמֶדֶת לְגַדֵּל בְּצִיִּים אֵין צַד חֲזוֹנָתָהּ הֵיטֵר לְהַבִּיצָה כִּי הִיא אֲסוּרָה אַף בְּמַעֲצֵי הַתְרַנְגְוֹלָתָהּ תִּיכְף מֵעַתָּה שְׁהַחֵל קְדוּשַׁת יו"ט וְנִשְׁאָר רַק חֲזוֹנָתָהּ אִיסוּר דְּאֲמַרֵי הַשְׁתָּא הִיא דְּיִלְדָּה לְכָף לֹא מְקַשָּׁה גַּמ' לר"נ.

וְהַשְׁתָּא א"ש מֵה שְׁאֲמָרוּ בַּגַּמ' סְפֵק יו"ט. וְדַמְסַפֵּק שְׁבַת אַף לְרַב יוֹסֵף וְרַב יִצְחָק לִק"מ דְּבַנּוּלְדָּה בְּשַׁבַּת ל"ש לֹאמֵר שֶׁהִי לְהַבִּיצָה חֲזוֹנָתָהּ הֵיטֵר בְּמַעֲצֵי הַתְרַנְגְוֹלָתָהּ דֵּהָא לֹא הִי אֲפָשֵׁר לְשַׁחוּט הַתְרַנְגְוֹלָתָהּ מִחַמַּת אִיסוּר שְׁבַת.

וּלְפִי"ז מִיּוֹשֵׁב מֵה שְׁמַקְשָׁה הַפ"י לְמָה לֹא מְתַרֵץ גַּמ' אֲלִיכָּא דר"י ור"י דְּהַבְרֵייתָא מִיְיָרֵי בְּתַרְנַגְוֹלָתָהּ הָעוֹמֶדֶת לְגַדֵּל בְּצִיִּים וּמְשׁוּם מְוַקְצָה, דִּי"ל פֶּאֵן לְפִי דְּבַרֵי הַנְּ"ל אַף לר"י ור"י בְּתַרְנַגְוֹלָתָהּ הָעוֹמֶדֶת לְאֲכִילָהּ אֲסוּרָה סְפֵק נוֹלְדָּה בְּשַׁבַּת אוּ בַּחוּל מִצַּד חֲזוֹנָה דְּהַשְׁתָּא הִיא דְּיִלְדָּה.

וְקוֹשְׁיַת גַּמ' עֲלֵיהֶם הוּא רַק מְסַפֵּק יו"ט סְפֵק חוּל כַּנְּ"ל. א"כ אִם נִימָא דְּהַבְרֵייתָא מִיְיָרֵי בְּתַרְנַגְוֹלָתָהּ הָעוֹמֶדֶת לְגַדֵּל בְּצִיִּים לֹא אֲתִי שְׁפִיר לְשׁוֹן הַבְרֵייתָא א' בִּיצָה שְׁנוּלְדָּה בְּשַׁבַּת וְא' בִּיצָה שְׁנוּלְדָּה בִּיו"ט, דְּשֵׁנִי וְשֵׁנִי.

דְּבַנּוּלְדָּה בְּשַׁבַּת אַף מְתַרְנַגְוֹלָתָהּ הָעוֹמֶדֶת לְאֲכִילָהּ אֲסוּרָה בְּסַפִּיקָהּ וּבִיו"ט אֵין הַסְפֵּק אֲסוּר רַק מְתַרְנַגְוֹלָתָהּ הָעוֹמֶדֶת לְגַדֵּל בְּצִיִּים. אָבֵל לְמ"ד מְשׁוּם מְוַקְצָה וְאִינוּ סוֹבֵר כָּלֵל גְּזוּרַת פִּירוֹת הַנּוֹשְׁרִין וּמְשָׁקִין שְׁזָבוּ שְׁנֵה בְּזֵה דִין סְפֵק בִּיצָה שְׁנוּלְדָּה בִּיו"ט לְדִין סְפֵק בִּיצָה שְׁנוּלְדָּה בְּשַׁבַּת: אָבֵל כָּל דְּבַרֵי הַנְּ"ל לֹא מְחַוְוֵרִין רַק לְשִׁיטַת הַר"י הַנְּ"ל שְׁבַהֲגָהַת אֲשֶׁר י"י וְלֹא לְשִׁיטַת הַר"ת שְׁמַבִּיא הָרֵא"ש דְּמוֹכַח מִדְּבַרֵי שְׁסוֹבֵר דְּלֹא שְׁיָיָד לֹאמֵר חֲזוֹנָה בְּנוֹלְדָּה מִצַּד מֵה שֶׁהִי עֲלֵיו קוֹדֵם הַלִּידָה וּבמ"א הָאֲרַכְתִּי בְּזֵה.

וְנִשְׁאָר קו' הַנְּ"ל עַל ר"ת. וְצ"ל לְשִׁיטַתִּי כְּסִבְרַת מְהַרְשֵׁ"א דְּמוֹקְצָה חֲמוּר כְּעֵין דְּאוּרֵייתָא וְדִלֹא כְּסִבְרַת הַתּוֹסֵס לְקַמֵּן ד' ד' ע"ב ד"ה וְתַנּוּ כּו' שְׁכַתְּבוּ שֵׁם דְּמוֹקְצָה קִיל מְשִׁאֲרֵי אִיסוּרֵי דְּרַבְנּוּ שְׁיֵשׁ לָהֶם עֵיקָר בְּדְאוּרֵייתָא וְאֲרוּחַ לֹן בְּזֵה מִש"כ הָרֵא"ש שֵׁם דְּלִכְף מְבַטְלִינּוּ עֲצִים שְׁנִשְׁרוּ מִן הַדְּקָל מְשׁוּם דְּמַקְלֵי קְלֵי אִיסוּרָא, דְּלְשִׁיטַתִּי שְׁסוֹבֵר כְּסִבְרַת ר"ת קִשָּׁה קוֹשְׁיַת מְהַרְשֵׁ"א הַנְּ"ל.

וצ"ל דמוקצה חמור משארי איסורי דרבנן ולכה צ"ל דלכה מבטלינו משום דמקלי קלי איסורא: ועדיין קשה מאי מקשה הגמ' ספיקא דרבנן היא. דילמא אסור פאן משום חזקה.

וצ"ל כמש"כ בדפין הקודמין דכיון דקתני סתמא וספיקא אסורא מיירי גם בספק ביה"ש שבתה ל"ש חזקה כיון דאין ספק אימת נולדה הביצה דזמנה ידוע ולית ספק על קדימה ואיחור רק על עצמות דביה"ש אם הוא יום או לילה וכנ"ל.

וא"ש דברי הרשב"א בתה"א דלרבה א"ש אף ביו"ט דעלמא דגורינו ספק ביה"ש של יו"ט גרידא אטו ספק של ביה"ש של יו"ט אחר השבת שאז אסור בנודאי בממנ"פ אם הביה"ש לילה הרי נגמרה בשבת ונולדה ביו"ט ואם הביה"ש יום הרי הכינה שבת ליו"ט וכדברי היש"ש שהכנה זו דאורייתא.

וא"ל היכי מיירי אי בדאיפא זכר ליכא ספק לילה. ואי בדספנא מארעא אינה אסור ד"ת עלוני' כשנולדה בשבת דליכא הכנה בלידה כיון שאינה מגדלת אפרוחים.

י"ל כמש"כ לעיל דמיירי כשסופקין ע"ז עצמו אם נולד מזכר או מספנא מארעא ויש ס"ס לאיסורא דילמא נולדה בלילה ואת"ל ביום דילמא דרבנא והוי הלידה הכנה ואסורא מדאורייתא ביו"ט שלאחריו.

וס"ס פונדאי מטעם רוב לשיטת ר"ת שסובר דאף ס' אחד בגופו וס' אחד בתערובות חשוב ס"ס דלא איכפת לן באיכות הספיקות ובלבד שיהי' צדדים יותר לאיסור מלהיתר או להיפוך וא"כ א"ש ג"כ לדעת ר"ת ולשיטתו' ולסברת הר"י שסובר דלא מהני ספק אחד בגופו דלדידי' צ"ל דס"ס אינו פרום ולא חשוב ס"ס פונדאי כמבואר להמענין בפלפול שבמחברים בענין זה.

ובק"א של הפ"י על מס' פתובות מתורצים בלא"ה קושיו' הנ"ל לשיטתו' במ"ש הגהת אשר"י הנ"ל משמו: אמנם לפי מ"ש באופן הראשון עדיין לא מתורץ הקושיו' שמקשין על דברי הגמ' בשלמא לרבה כו' דאכתי ביו"ט דעלמא ליכא איסור דאורייתא אף לרבה.

דא"ל כיון דלדידי' מוקצה יש לו עיקר בדאורייתא משום לתא דהכנה אסור ספיקא דידי' במקום חזקה כיון דכה"ג ביו"ט אחר שבת אסור פונדאי משום חזקה. וכיון שהתרגולות היא מוקצה ליכא חזקת היתר המנגדת.

דא"כ לא א"ש דברי הרב"ת אחר שבת ואחד יו"ט. דבשבת אף מתרגולות העומדת לאכילה אסורה הביצה בספק נולדה אמתול ספק היום משום חזקה דעכשו' נולדה כיון דבשבת ליכא חזקת היתר.

נדוק פי נכון הוא: ד' ד' ע"א אתמר שבת ויו"ט וכו' תוס' ד"ה גימא וכו' וז"ל תימא לימא דקסבר שתי קדושות הן אלא הטעם הוי מיגו דאתקצאי לביה"ש דשמא יום שבת הוא אתקצאי לכולי יומא דיום שני עכ"ל.

וכתב בהשעה"מ בפ"א מהל' יו"ט הל' כ"ד בזה"ל וקשה דהשתא דלא ידעו התוס' טעמא דמיגו לשעבר לא אמרי' א"כ לפי קושיתם דאמרי' מיגו דאתקצאי אליכא דרב אשבת ויו"ט א"כ תקישי להו דרב אדרב דלמה אמר רב בשני ימים טובים של גליות נולדה בזו מותרת בזו אי משום דחדא מינייהו חול הא מ"מ אסור הביצה ביום א' ומיגו דאתקצאי

לביה"ש אתקצאי לכוליה יומא וליפא למימר דלא אמרי' מיגו אלא דוקא בשבת ויו"ט הסמוכים דכינן דנודאי חד מנייהו קנדש על היו"ט אמרי' דנודאי הוא ומחמירי' בספיקא.

אבל בשני ימים טובים של גליות דאכל חד איפא לספוקי לא. ז"א שהרי מדברי התוס' פסק המביא ד' ל' ע"ב ד"ה עד מוצאי יו"ט האחרון וכו' נראה דאפי' בשני ימים טובים של גליות אמרי' מיגו דאתקצאי שכתבו וז"ל וא"ת הא תינח יו"ט שמיני מןקצה הוא משום דהוי' שביעי וגם ביו"ט ט' שם מןקצה עליו הואיל ואתקצאי לביה"ש וכו' יעוי"ש (ועיין בתוס' פ"ק דסנהדרין ד' יו"ד ע"ב ד"ה עד מוצאי שבת שכתבו וז"ל ומהאי טעמא גבי שבת ויו"ט שאמר רב נולדה בזה אסורה בזה נפרש משום הכנה ולא בעי למימר מיגו דאתקצאי אע"ג דרב כר"י ס"ל דאית לי' מןקצה וכן בב' י"ט של גליות דנולדה בזה מותרת בזה עכ"ל ונ"ל לפמ"ש בב' י"ט של גליות דאכל חדא וחדא איפא לספוקי י"ל קושץ' הג' דבב' י"ט של גליות איפא ב' ספיקות חדא דילמא כפר לילה ומותר ממנ"פ.

ואת"ל עודנו מן היום דילמא כל עצמו של יו"ט הא' הוא חול וס"ס מותר אף בדבר שיש לו מתירין. וא"ל הא אין הספיקות באין כא' דספיקא של יו"ט כפר הי' כל היום ועפי"ז אוסרין אותו והיכי שפיר נאסר משום ספק הא' תו לכ"ע לא מצרפינו לס"ס ז"א אלא כשהספק הראשון הי' מדאורייתא ונאסר משום ס' דאו' משא"כ בביצה דאינה אסורה אלא מדרבנן רק שאסורה משום ספק דבר שיל"מ.

אמנם לפי"ד הרשב"א בתורת הבית איתא בזה"ל שאף ספק מוכן ביו"ט דעלמא חשבוהו חכז"ל כס' דאו' של הכנה גמורה מיו"ט לשבת יעיי"ש ומפרש דברי הגמ' לעיל ד' ג' וספקא אסורה בשלמא לרבה דאמר משום הכנה הוי' ס' דאו' וכו' אף בפשיטות לשון הברייתא א' ביצה שנולדה בשבת וא' ביצה שנולדה ביו"ט משמענתא יו"ט דעלמא ושבת דעלמא יעיי"ש.

א"כ לפי האמת שרב סובר הכנה דרבה רק התוס' מס' סנהדרין פ"א דאמאי מתיר רב בב' י"ט של גליות לימא הואיל ואתקצאי דאף ספק מוכן ביו"ט דעלמא דנימא כספק מוכן דאורייתא וממילא לא מהני בי' ס"ס דהב' ספיקות אינם באים כאחד וא"א להתיר ביה"ש ושייך שפיר הואיל ואתקצאי לביה"ש ולפי"ז מיושב קושץ' השעה"מ הג' דדברי תוס' כאן קאי לס"ד דלא אסיק הטעם דרב אית לי' הכנה דרבה וא"ש קושץ'תם.

תימא לימא דקסבר ב' קדושות הן אלא הטעם משום מיגו דאתקצאי ותו אין להקשות על דבריהם דא"כ אמאי מתיר רב בב' י"ט של גליות דהא להך ס"ד דרב לית לי' הכנה דרבה מועיל ס"ס בביצה שנולדה ביו"ט אף שהספיקות אין באין כאחד א"כ ליפא כלל איסור בביה"ש של יו"ט ב' פינן דאיפא ס"ס פנ"ל ספק דילמא ביה"ש לילה ואת"ל יום דלמא כל יום העבר הוא חול ואף שהספק לא התרנו כל היום משום דהוי' כספק דבר שיל"מ מ"מ נצטרף לו עוד ספק ונשתרי מטעם ס"ס דספק איסור דרבנן שאין לו עיקר בדאורייתא אף שנאסר בספק הראשון מ"מ משתרי כשנולדה אח"כ עוד ספק להיות ס"ס שמוותר אף בדבר שיל"מ: עוד באופן אחר י"ל דבמס' סנהדרין ד' מ"ו ע"ב איתא אר"י אתרוג בשביעי אסור ובח' מותר וסנהדרין אף בח' אסור דכינן דאי איתרמי לי' סעודה ביה"ש בעי למיתב בגנוה ומיכל בגנוה ומיגו דאתקצאי לביה"ש אתקצאי לכוליה יומא.

ואיתא שם ב"ר"ן לאלפסי הא דלא אסר ר' יוחנן גם באתרוג הואיל אמתקצאי כו' טעמו משום דאתרוג לא חזיא לביה"ש משום דלא הי' דעתו מתחילה אלא להקצותו לשבעה ימים שהוא יום פרוור אבל לא לביה"ש שאינו יכול לצאת בו דין נטילת אתרוג דהא אם לא נטל קודם ביה"ש שוב אינו נוטל בביה"ש ששקרי הוא ספק יום ח' וס' דרבנן לקולא. דכינן דשארי ימים חוץ מיום הראשון דרבנן היא. וכינן שלא הוקצה מתחילה לביה"ש לא חל עליו איסור ביה"ש יעו"ש באריכות דברים מאד מזה.

ולכאורה אינו מוכן דהא אף דאי לא הקצוהו לאתרוג על זמן ביה"ש כ"א על יום פרוור הרי מ"מ עד פלות רגע האחרון של יום פרוור שקודם התחלת ביה"ש הי' איסור המוקצה וממילא הוכן האתרוג מחול ליו"ט ונהרי מהקרא דוהכינן ילפינן שאריכין הכנה מבעוד יום של חול וכמש"כ רש"י בהד"ל לקמן ד' כ"ו ע"ב ד"ה ואי דלא אחזי לביה"ש דבכה"ג אין פאן הכנה מבעוד יום סמיה רבנן למימר מוקצה בשבת ויו"ט אם לא הי' הכנה מבעוד יום ממש אעפ"י לו הכין ביו"ט או בשבת ממש יעי"ש ונהרי בביה"ש יש פאן ספק פולו מן היום או פולו מן הלילה פדאי' במס' שבת ד' י"ג ואם הי' ביה"ש פולו לילה ועד ביה"ש הי' הקצאה הנה באתרוג לא הי' לאתרוג שום הכנה דאף דהי' מיום ז אינו אלא ספק מוקצה דשארי ביה"ש פולו מן היום או מקצתו שהוכן קודם יו"ט.

ז"א דהא הס' מוקצה ג"כ אסור מטעם דהני דבר שיל"מ. אמנם י"ל דלי' לשטתן' דלית לי' הכנה דרבה ולדידנ' אין באיסור דאמתקצאי לביה"ש משום דבעי הכנה מבעוד יום פדברי רש"י וריטב"א הנ"ל רק מתקנת חכמים שאסרו פל דבר שלא הי' היתר בתחילת פניסת יו"ט או שבת וכן איתא בשם הגאון קדמון בס"ס הטעם מוקצה ביה"ש הוא משום שהי' תחילת פניסת שבת או יו"ט בהקצאה.

וגדולה מזו אמרו מפני שעלתה בתיקו ד' כ"ז איתא יש מוקצה לחצי שבת דבזה פונדאי ל"ש טעמא של רש"י הנ"ל וא"כ א"ש מה שמתיר ר"י באתרוג בספק דלדידנ' שאין ראוי מטעם הכנה הנ"ל שסובר שאם מדרבנן לא צריכין שתהא הכנה מבעוד יום של חול רק שלא יהי' על הדבר איסור מוקצה בתחילת פניסת יו"ט ובאתרוג פיון שלא הקצהו רק בשבעת ימים שיהי' יום פרוור של ז' וסרה המוקצה עד שהגיע ביה"ש וא"כ אף אם הי' ביה"ש ז' פולו מן הלילה של ח' לא חל שום איסור מוקצה אף על רגע מן יום ח' דהא לא הקצהו האתרוג פלל ביה"ש ותו ליפא למימר הואיל ואמתקצאי לביה"ש וכו' משא"כ בסנפה דאמתקצאי לביה"ש הואיל ואמתרמי סעודתא ואי אמתרמי סעודה ביה"ש פנ"ל ויש לספק דילמא ביה"ש לילה והי' מוקצה תחילת יום ח' ולפי דעת הנ"ל י"ל דלוי דאוסר אף בח' האתרוג טעמו שסובר הכנה דרבה וצריף שיהי' מוכן מבעוד יום של ח' ושייף שפיר אף גבי אתרוג הואיל ואמתקצאי לביה"ש דאף שלא הקצהו מדעתו לביה"ש עצמו פדברי הריטב"א הנ"ל מ"מ עוד לא סרה מוקצה של יום ז רק פשהגיע ביה"ש וא"כ יש ספק שלא הי' פלל הכנת יום חול דהא איפא לספוקי דילמא ביה"ש הי' פולו מן הלילה לפי דעת הנ"ל ושפיר מקשו התוס' דילמא טעמו של רב דאמר בשבת ויו"ט שנוולדה בזה אסורה בזה משום הואיל ואמתקצאי והכנה דרבה לית לי' ולק"מ קושית השעה מ הנ"ל דא"כ מ"ט דרב שמתיר בב' י"ט ש"ג דהא השתא מחזיקינן דרב ל"ל הכנה דרבה ואין איסור דאמתקצאי לביה"ש מאפס העדר הכנה מבעוד יום רק משום

שְׁחִיבֵיב הַקְצָאָה בָּא מִן שְׁהוּא סִפְק תַּחֲחִלַּת יוֹם וְהָרִי בְּב' י"ט ש"ג י"ש ס"ס שְׁמָא פֶּל הַיּוֹם ב' הוּא חוֹל וְאֵת"ל יו"ט הַבֵּיה"ש הִי פְּלוּ מִן שְׁל אֶתְמוֹל וְהַתְּחַלַּת יוֹם הַב' לֹא הִי אֶלָּא בְּהַתְּחַלַּת בֵּיה"ש וּמֵאָז הַתְּחַלַּת בְּס"ס וַא"כ לֹא הִי פֶּלֶל אִיסוּר מְקַצָּה אֶף רַגַע א' מִן הַיּוֹם הַב' אֶבֶל בְּשִׁבְת וַיּו"ט פְּשׁוּלָדָה בְּזָה אִיסוּרָה בְּזָה דְּלִיפָא אֶלָּא סִפְק אֶחָד שְׁאֵנוּ מְסַנְפְּקִים עַל בֵּיה"ש פְּנ"ל אֶבֶל עַל עֲצָמוּ שְׁל יו"ט דְּוִנְדָאֵי קוּדְשׁ הַבֵּיה"ש עֲצָמוּ ג"כ לִיפָא אֶלָּא סִפְק אֶחָד דְּיִלְמָא הוּא לִילָה וּס' א' גַּם בְּמִקְצָה אִיסוּר דְּהָא הָוֵי דְּבַר שִׁיל"מ אֶבֶל לְפִי מַה דְּמִסְקִי דְּרַב אֵית לִי הַכְּנָה דְּרַבָּה וְצָרִיכִין הַכְּנָה מִבְּעוּד יוֹם שְׁל חוֹל וְלִיפָא ס"ס בְּיוֹם ב' שְׁל גְּלוּת דְּהָא אֶף דְּלָא הִי בֵּיה"ש מִן הַלֵּילָה וְלֹא הַתְּחִיל שָׁם מְקַצָּה בְּכַנִּיסַת יוֹם הַב' מ"מ הִנֵּה חֲסָרָה הַכְּנָה מִבְּעוּד יוֹם שְׁל חוֹל דְּהָא לֹא הִי רַגַע לְהַכְּנָה עַד הַתְּחַלַּת יוֹם הַב' וְשִׁפִּיר מְקַשִּׁים בְּתוֹס' בְּסוּפָה דְּלַרְב דְּמַצְרִיף הַכְּנָה גַּם בְּב' י"ט ש"ג נֶאֱסָר מִשׁוּם הוֹאִיל וְאֶתְקַצָּאֵי.

וּלְפִי"ז נִסְתַּר מַה שְׁהַעֲלִיתִי בְּאִנְפִּין הָרֵאשׁוֹן דְּבֵיה"ש עֲצָמוּ הוּא ס"ס דְּאֶף אֵי שְׁיִיף לְמִיגְנוּר פֶּל בֵּיה"ש מ"מ בְּרַגַע קוּדְשׁ בֵּיה"ש צָרִיכִין לְמִימַר דְּאָז לִיפָא אֶלָּא חַד סִפְק וְתוּ לִיפָא הַכְּנָה מִבְּעוּד יוֹם וְצָרִיכִין לְמ"ש פְּנ"ל בְּאִנְפִּין הַב' דְּלִמְ"ד שְׁאֵינוּ סוּבְר הַכְּנָה דְּרַבָּה אֶף בְּדַרְבְּנָן לֹא צָרִיף הַכְּנָה מִבְּעוּד יוֹם שְׁל חוֹל וְדִי שְׁלֹא חַל הַמְּקַצָּה מִתְּחִלַּת הַיּוֹם פְּנ"ל.

וְאֶף לְשִׁיטַת הַסּוּבְרִים דְּבַעֲיָנָן שְׁיַחֲוִלוּ הַשְּׁנֵי סְפִיקוֹת בְּבַת אַחַת מִשְׁא"כ אִם קָדַם ס' א'. ז"א אֶלָּא כְּשִׁאֲנוּ רוֹצִים לְדוֹן אֶת הַס' הָרֵאשׁוֹן בְּצָרוּפוּ עִם הַסְּפִק הַב' לְהִיפּוּף וְאֶפְשָׁר הִי גְּדוֹן טָרַם הַסְּפִק הַב' ע"ז כְּשִׁהַסְּפִק הָאֶחָד הִי אִם יוֹם חוֹל אוֹ קוּדְשׁ אֶמְרִינָן מִשׁוּם ס' זֶה מִחֻזְקִינָן אוֹתוֹ בְּיוֹם קוּדְשׁ תּוּ אֵין לְצָרוּפֵי לַס' הַב' שְׁבָא מְצַד בֵּיה"ש דְּעַתָּה מְצַטְרִיף לְדוֹן דְּיִלְמָא יוֹם הָרֵאשׁוֹן הִי חוֹל וְהָרִי כְּבָר אֶמְרִי פֶּל הַיּוֹם בְּס' קוּדְשׁ אֶבֶל כְּשִׁהַסְּפִק הַא' הוּא כְּמוֹ שְׁפַתְבְּנוּ בְּאִנְפִּין הַב' שְׁבֵבִיה"ש הַס' הוּא שְׁמָא פְּלוּ מִן הַיּוֹם דְּמַצַּד זֶה אָנוּ אוֹמְרִים בְּבֵיה"ש וְכֵן כְּשִׁמְצַטְרִפִּין סִפְק זֶה וְסִפְק הַשְּׁנֵי צְמַח הַהֵיתֵר ג"כ מִחֻזְקֵי זֶה שְׁאֵין אָנוּ אוֹמְרִים שְׁבֵבִיה"ש הִי פְּלוּ מִן הַיּוֹם קוּדְשׁ וְכַשְּׁמֵי שְׁנֵדִין אוֹתוֹ סִפְק לְעַנְיָן הָאִיסוּר בְּבֵיה"ש כֵּן גְּדִין לְעַנְיָן הַהֵיתֵר שְׁל יוֹם שְׁלֹאֲחַר בֵּיה"ש וּבְכַה"ג שְׁפִיר יֵשׁ לְצָרָף ס' הַא' עִם ס' הַב' אֶף שְׁכָבֵר קָדַם ס' הָרֵאשׁוֹן.

וְעַפ"י דְּבָרֵי הַגָּ"ל יֵשׁ לְיִישֵׁב קוּשְׁיַת הַתּוֹס' לְקַמְן ד' יו"ד ע"ב ד"ה הַשְּׁתָא מוּכָן לְאָדָם כּו' תִּימָא הָאִיף הִי מוּכָן לְאָדָם אֶדְרָבָא בֵּיה"ש לֹא הִי מוּכָן לְאָדָם דְּבֵבִיה"ש לֹא הִי מְצִי לְשַׁחוּט לָהּ דְּיִלְמָא הוּא שְׁבַת וְכו' וַי"ל דְּבֵא"ע מְדַקְדַּק לְמָה אָמַר ר"י אִם הֵיתָה גְּבִילָה מְעַרְב שְׁבַת אִיסוּרָה לְפִי שְׁאִינָה מִן הַמוּכָן וְכו' מ"מ קָשָׁה הִכִּי הו"ל לְמִימַר אִם גְּתַנְבְּלָה בְּשִׁבְת אִיסוּרָה.

וְנ"ל דְּלִכְף דְּיִיק ר"י בְּלִשׁוֹן אִם לֹא הֵיתָה גְּבִילָה מַע"ש לְאִשְׁמְעִינָן דְּאֶף כְּשִׁהֵיתָה גְּבִילָה בְּתַחֲחִלַּת בֵּיה"ש מ"מ אֵינוּ מִן הַמוּכָן דְּמַצְרִיף שְׁתַּהֲלִי גְּבִילָה מַע"ש מִבְּעוּד יוֹם מִשְׁא"כ כְּשִׁלֹּא גְּתַנְבְּלָה עַד הַתְּחַלַּת בֵּיה"ש דְּהוּא ס' לִילָה.

וּמַעֲתָה מוּכָן שְׁפִיר דְּמוּכָן לְאָדָם לֹא הָוֵי מוּכָן לְכָלְבִּים וְלֹא הַתְּרָה הַכְּנָה לְכָלְבִּים רַק מַעַת שְׁנַתְּנַבְּלָה דְּהֵינּוּ מִהַתְּחַלַּת בֵּיה"ש וְכִינּוּן שְׁבֵבִיה"ש ס' פְּלוּ מִן הַלֵּילָה לֹא הָוֵי הַכְּנָה לְכָלְבִּים קוּדְשׁ פְּנִיסַת שְׁבַת וְכָל הַהַכְּנוֹת צָרִיכִין לְהִיּוֹת מְחוּל וַא"ש גַּם לְשׁוֹן ר"י לְפִי שְׁאֵינוּ מִן הַמוּכָן וְאֶף אִם נֹאמַר דְּאֵי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם וְאֶף שְׁנַתְּנַבְּלָה תַּחֲחִלָּה בֵּיה"ש יֵשׁ סִפְק

שְׁמָא כְּבָר עֶבֶר רַגַע מְבִיחַ"ש קוֹדֵם שְׁנֵתְנַבְלָה וְאוֹתוֹ רַגַע הִי ג"כ מִן הַלִּילָה הַרִי חֶסְרָה הַכְּנָה בְּאוֹתוֹ רַגַע שְׁהוֹפְסָקָה בֵּין הַכְּנָה דְמִקוֹדֵם שְׁהִיתָה מְצַד הַכְּנָה דְאָדָם בֵּין הַכְּנָה שְׁפָא מִחֲמַת שְׁנֵתְנַבְלָה.

מ"מ י"ל דְמְצַד זֶה אֵין לְאֶסְרֵי דְכִינּוֹן דְאֶתְחַזֵּיק בְּהֵמָה זֹו בְּהַכְּנָה לְכָלְבִּים וּל"ד ל"ס מוֹכֵן דְשָׁם הִס' הוּא לְאוֹתוֹ דְבַר הַכְּנָה מְעוֹלָם מִשְׂא"כ הֵכָא שְׁהִס' הוּא אִם נִתְבַּטְלָה מִהַכְּנָה כְּמַעֲט רַגַע אֲשֶׁר אֵי אֲפֻשֶׁר לְצַמְצָם בְּעַת הַתְּחַלַּת פְּנִיסַת בֵּיה"ש וּבְפֻרְט לְפִי דְעַת הַמְרָדְכִי ר"פ א"צ דְרַב אֲשִׁי שְׁאֶסֶר בִּיצָה שְׁנוֹלְדָה בִּיו"ט מְטַעַם סְפֵק טַעֲמוֹ מִשּׁוּם דְאִיכָא גַם חֻזְקָה לְאֶסְרֵי דְמוֹקְמִינּוּ אֶחְזַקְתָּה שְׁלֵא נוֹלְדָה עַד יו"ט כְּעֵין שְׂכ' הַתּוֹס' בְּמ"ס ד' מ' ע"ב ד"ה הָא מְנוּ כו' א"ל סְפֵק אִיסוּר דְרַבְּנָן בְּלִי הַצְּטָרְפוֹת חֻזְקָה לְאִיסוּר מוֹתֵר אַף בְּדָבָר שִׁיל"מ וְדִין הַכְּנָה לְכָלְבִּים לְכָל הַשִּׁיטוֹת אֵינוֹ אֶלָּא אִיסוּר דְרַבְּנָן מִשּׁוּם דְמִקְצָה וּלְכַד מוֹתֵר לְרַש"י דל"ל הַכְּנָה דְרַבָּה דְאֵף לְמֵאן דְאֵית לִי הַכְּנָה דְרַבָּה נִרְאָה דְלֵא שְׁוֹנִי אֶלָּא לְאֶכִילַת אָדָם דְחֻשְׁבִּיב רַחֲמֵנָא לְסַעוּדַת שַׁבַּת וּיו"ט ע"כ א"צ הַכְּנָה לְכָלְבִּים וּמִקְרִי אִיסוּר מוֹקְצָה וְכוּ מוֹכַח לְשׁוֹן רַש"י ד"ה מוֹכֵן לְאָדָם וְכוּ וְקִאֲחֻשְׁבִּיב לִי מוֹקְצָה בְּהָא לְגַבִּי פְּלָבִים ע"כ וְהָרִי הַרְשָׁפִי אֶתְב לְהַדִּי דִס' מוֹקְצָה מוֹתֵר אַף בְּדָבָר שִׁיל"מ וְלֵא הַחֲמִירוּ רַק בִּס' מוֹכֵן וּלְשִׁיטְתָם צ"ל כְּדָבְרֵי הַמְרָדְכִי הַנִּל דְהָא דְמִתְרַץ ר"א לְעוֹלָם ס' יו"ט ס' חוֹל וְכוּ הָוִי דְבַר שִׁיל"מ אַף דְקֵאִי לְר"י וְר"י ל"ל הַכְּנָה דְרַבָּה רַק גְּזִירָה דְפ"ה אוּ מִש"ז טַעֲמָא מִשּׁוּם דְאִיכָא חֻזְקָה דְלֵא נוֹלְדָה עַד יו"ט כְּנ"ל.

וְכוּ כ' בִּס' צִל"ח יְעוּי"ש: וְדַע דְלְפִי הַנִּל דְלְמֵאן שְׁסוּבֵר הַכְּנָה דְרַבָּה מְטַעַם הָאִיסוּר דְאֶתְקַצְאֵי לְבִיחַ"ש מִשּׁוּם חֶסְרוֹן הַכְּנָה מִבְּעוּד יוֹם שְׁל חוֹל וְק' לְכַאֲרָה עַל תִּי הַתּוֹס' שְׁמִתְרַצִּים דְלֵא אֲמַרִי מוֹקְצָה מִחֲמַת יוֹם שְׁלַעֲבָר מ"מ חֶסְרָה הַכְּנָה מִבְּעוּד יוֹם שְׁל חוֹל וְאֶח"פ מְבִיחַ תּוֹס' מוֹקְצָה מִחֲמַת יוֹם הָעֶבֶר לֵא אֲמַרִי.

אֲמַנָם לְפִי הַנִּרְאָה שְׁהַלְשׁוֹן חִידוּשֵׁי הַרִיטְבִי אֶשְׁבַּאֲתִי לְעִיל וּמִש"כ עוֹד שָׁם בְּחִידוּשֵׁי דְדָבָר הַמוֹכֵן מְצַד עֲצָמוֹ אַף דְאֶתְקַצְאֵי בְּעוּדוֹ בְּעָלְיוֹ בְּאִיזָה מוֹקְצָה שְׁיֵהֵי מ"מ לִיכָא חֶסְרוֹן הַכְּנָה מִדְאוּרֵייתָא.

וְרַק דְרַף סְמַךְ לְהַכְּנָה דְאוּרֵייתָא עֲשָׂאוּהוּ רַבְּנָן לְאִיסוּר בְּהֵם אֲמָרוּ שְׁלֵא יְהִי מְצַד הַמּוֹקְצָה כ"א כְּשֵׁהֵי מְצַד הַיּוֹם דְלְהַבָּא אֲבָל כְּשֵׁהַמּוֹקְצָה לֵא יְהִי אֶלָּא מִחֲמַת יוֹם שְׁלַעֲבָר הָוִי כְּמוֹכֵן מְצַד הַכְּנָה שְׁהִי מִמִּילָא עַל הַדְּבָר מְאָכְלֵי שְׁאֵנוּ קִיָּמִין כִּינּוֹן שְׁהִיתָה בְּעוֹלָם וְהִיתָ רְאוּיָ לְאֶכִילָה לְוִלִי שְׁהַקְצָהוּ בְּעָלְיוֹ אוּ שְׁנֵתְקַצָּה ע"י אִיסוּר שְׁרַבִיעַ עָלְיוֹ ע"י הַכְּנָה בִּיה"ש.

וּכְשֵׁתְאֲמַר כֵּן מִינְשָׁב קו' הָעוֹלָם וְהַשְּׁעָה מ"מ י"ל דְבְרֵי הַתּוֹס' בְּסוּגֵי דְאֶפְרוּחַ ד"ה וְכִי מַה בֵּין זֶה וְכוּ שְׂכ' בְּסוּף הַדִּיבּוּר וְהַמ"ל וְכוּ וְהָכָא מִיָּרִי שְׁלֵא כְּלוּ לוֹ חֲדָשֵׁי עַד הַיּוֹם וּבְדָלָא הָוִי מוֹכֵן לְאָדָם הוֹאִיל וּבִיה"ש לֵא הָוִי חֲזִי עַכ"ל וְק' הָא בְּכַה"ג הָוִי כְּמוֹקְצָה מִחֲמַת יוֹם שְׁלַעֲבָר אֲבָל לְפִי מַה שְׁכַתְּבָנוּ א"ש דְכִינּוֹן דְלֵא כְּלוּ לוֹ חֲדָשֵׁי עַד סוּף הַיּוֹם עֵיו"ט לֵא הִי לְעַגְלָה זֶה מְעוֹלָם הַכְּנָה בְּעֲצָמוֹתוֹ וְהָרִי חֶסֶר הַכְּנָה וְנִדְאֵי צְרִיף שְׁמִדְאוּרֵייתָא לֵא שׁוּם סְבָרָא בִּס' יוֹם שְׁלַעֲבָר דִּידוּעַ דַּעַכ"פ לֵא הַשִּׁיג הָעַגְלָה הַכְּנָתוֹ רַק בְּכִלוֹת הַיּוֹם שְׁל עֶרֶב יו"ט שְׁאֵז כְּלוּ לוֹ חֲדָשֵׁי וְלֵא רַגַע מִקוֹדֵם וְאֵין הַכְּנָה מִבְּעוּד יוֹם בְּעֵינָן וְקו' הַמְהַרְשֵׁי אֶשְׁמַךְ שְׁמַךְ דְהו"ל לְהַקְשׁוֹת מַה בֵּין זֶה לְעַגְלָה שְׁנוֹלְדָה וְכוּ יו"ט יְעוּי"ש.

ומינישם עפ"י הַנְּלִי דבכה"ג דנולד פְּבֵר פִּינֵן דְּרֻבִּים הַנּוֹלָדִים אִינְם נְפִלִים רַק פְּחֻמְרָא דְרַבְּנָן מְצָרְכִינֵן הַכְּנָה עַד יוֹם שְׁמִינִי הוּא פְּמוּכָן מִיּוֹם הַנְּלִדוֹ וְכַשְׁיוֹגְמַר הַמְּוֹקְצָה בְּבִיה"ש שְׁל יוֹם ח' הוּא ס"ס יוֹם שְׁעֵבֵר מְוֹתֵר.

אַמְנֵם לְפִי דַעַת הַמַּל"מ דְּאָף בְּוֹדָאֵי דְלֹא פְּלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו נִתְרַב בְּשִׁהָי' עַד יוֹם ח' י"ל דְּהוּי פְּלוּ נְגַמְר עַד יוֹם ח' וְנַחְסְרָה הַכְּנָה וְצַע"ג. וְכֵלֵּא נְתַנְבְּלָה רַק בְּהַתְחַלַּת בִּיה"ש עֲשָׂאוּהוּ חֻז"ל פְּמַחְסֵר הַכְּנָה דְּהָא בִּיה"ש לֹא עֲמָדָה לְכֻלְבִּים וְלֹא הִי עַל עֵגֶל הַזֶּה שֵׁם מְאָכֵל לְכֻלְבוּ רַק מְאָכֵל לְהָאָדָם וּמוּכָן לְאָדָם לֹא הוּי מוּכָן לְכֻלְבִּים.

אַמְנֵם אַפְתִּי קִשָּׁה וְצַע"ע לְפִי מַה שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל דְּהַכְּנָה לְכֻלְבִּים אִינוּ אֱלֵא מְדַרְבְּנָן וְיִסוּדָה פְּדִין מְוֹקְצָה וְצַע"ע. אֲבָל מַה שְׁהַכְּרִיחַ אוֹתִי לְחַדֵּשׁ לְעֵיל דְּאִסוּר הַכְּנָה לְכֻלְבִּים אִינוּ מְדַאוּרִינְתָא אוּלַי מְשׁוּם דְּהוּי קִימ"ל דְּאָף פְּשׁוֹנְתַנְבְּלָה בְּבִיה"ש מ"מ פִּינֵן שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְצַמְצָם וְשְׂמָא פְּבֵר עֵבֵר רַגַע מְבִיה"ש שְׁלֹא הִי בְּהַ נְבִילָה וְנְתַבְּטְלָה אִזּוּ הַכְּנָה דְּלֹא הִי אֶפְשָׁר לְשַׁחֲטֵי מְתַחֲמִילַת בִּיה"ש וְאִין הוֹכַחַה זֹו מְכַרְעַת דְּמַדְבְּרִי רַבָּא בְּמַס' עִירֻבִין ד' ל"ו זֹאת אוֹמְרַת וְכו' דְּאִי ס"ד תְּחִילַת הַיּוֹם קוֹנָה הָעִירֻב אִי אָמַר עִירֻב לִי בְּזַה אֲמַאי לֹא אָמַר פְּלוּם ע"כ נְשַׁמַּע לְכְּאוּרָה דְּאֶפְשָׁר לְצַמְצָם לִידַע הָרַגַע פְּלוּת בִּיה"ש דַּאל"כ אָף אִי תְּחִילַת הַיּוֹם קוֹנָה עִירֻב י"ל דְּלֻכְף אִין עִירֻבוּ עִירֻב דְּלֹא הִי סְעוּדָה הָרְאוּי' לוֹ בְּתַחֲמִילָה פִּי לֹא יִדַע שְׁפַבְּר עֵבֵר בִּיה"ש.

אַמְנֵם יֵשׁ רַאִי דְּתַחֲמִילַת הַיּוֹם קוֹנָה עִירֻב לֹא מִיקְרִי תְּחִילַת הַיּוֹם רַק מַעַת שְׂיָדוּע בְּוֹדָאֵי שְׂאִין עוֹד מְמַנּוּ בִּיה"ש וְאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצָם בְּאַמַּת נְתַאחַר לְהַבֵּא בְּשֵׁם תְּחִילַת הַיּוֹם עַד שְׂיָדוּע בְּוֹדָאֵי שְׁהַחַל לְהִיּוֹת מִן הַיּוֹם שְׁבַת פִּי סַר פֶּל בִּיה"ש וְגַם הַנְּסַמְךָ לְהִיּוֹת בְּסַפְק שְׂמָא עוֹדְנֵו בִּיה"ש: בְּאוּפֵן ג' לִינְשֵׁב מְוֹשִׁית הַשַּׁע"מ הַנְּלִי.

דְּכָאן בְּתִי הַתּוֹס' אִיתָא בְּזַה"ל דְּמְוֹקְצָה מְחַמַּת מְצָנָה שְׂאִי פְּדַמְפְּרָשׁ הַגַּמ' הַתֵּם דִּילְמָא מְיַתְרֵמִי לִי סְעוּדָתָא וְכו' שְׂאִינוּ פֶן בְּר"ן לְאֶלְפְּסִי מַסְכ' סוֹפָה ד' י' ע"ב דְּשֵׁם אִיתָא בְּזַה"ל וְכֵל הַנִּי לֹא דְמִי לְסוֹפָה וְכו' שְׂאִי סוֹפָה דַּמ"מ חֲזִיב לְמִיכַל בְּהַ מְחַמַּת שְׂיָהָי' וְכו' עכ"ל.

הַרִי שְׂאִין מְבֻרְר שֵׁם שְׂיָהָי' הַחִילּוּק מְצַד דְּמְוֹקְצָה מְחַמַּת מְצָנָה שְׂאִי. רַק מְשׁוּם דַּמ"מ חֲזִיב לְמִיכַל בְּהַ כו' פְּלוּמַר פִּינֵן שְׁחִיב לְמִיכַל בְּהַ יְהִי מְחַמַּת מַה שְׂיָהָי' מְמִילָא יֵשׁ פְּהַקְצָאָה וְוֹדָאֵי דְמַה שְׂאִינוּ מְחַזִּיקִים בְּבִיה"ש אֵת הַסּוֹפָה לְמְוֹקְצָה אִינוּ מְשׁוּם סְפַק יו"ט רַק מְשׁוּם שְׂצָרִיכִין אֵת הַסּוֹפָה לְמִיכַל בְּהַ אִי אַתְרָמִי סְעוּדָתָא וְלֻכְף לֹא הוּי פְּמְוֹקְצָה מְחַמַּת יוֹם שְׁלַעַבְר (וְעֵינִין חִידוּשֵׁי הָרִיטְב"א לְסוֹנְגִי ד' מ"ו שְׁכ"כ פְּדַעַת הַנְּלִי שְׂיָשׁ מְחַלְקִים כַּמַּש"כ הַתּוֹס' בְּסוֹפָה וְיֵשׁ מְחַלְקִים סְתָם בִּין מְוֹקְצָה מְחַמַּת מְצָנָה וּבִין שְׂאֵר מְוֹקְצָה רַק שְׁהוּא הוֹסִיף עוֹד סְבָרָא דְּמְוֹקְצָה מְחַמַּת מְצָנָה וְדַחֲוִינְהוּ בְּיָדִים שְׂאִי יְעוּי"ש.

עכ"פ מוּכָן שְׁתִי הַתּוֹס' פֶּאן אִינוּ ע"ד תְּפִירוּצָם בְּמַס' סוֹפָה) וְלְכְּאוּרָה יֵשׁ מְקוּם עֵינֵן פְּשְׁגָזְרו חֲכָמִים עַל פִּירוּת הַנּוֹשְׁרִין מִן הָאִילָן שְׂמָא בְּלִקִּטְתוֹ תַּחַת הָאִילָן יִשְׁפַח וְיַעֲלָה וְיִתְלוֹשׁ מִן הָאִילָן אִם בְּכֻלֵּל הַגְּזִירָה הִי לְאַסוּר גַּם בְּבִיה"ש מְטַעַם זֶה דְּאִם נִתִיר בְּבִיה"ש לְלַקוּט הַפִּירוּת שְׁתַּחַת הָאִילָן שְׁנַפְלוּ מְאִלְיָהוּ שְׂמָא יִשְׁפַח וְיַעֲלָה וְיִתְלוֹשׁ מִן הָאִילָן עֲצָמוּ בְּבִיה"ש וְיַפְשֵׁל בַּס' אִסוּר מְלֻאכָה דְּאוּרִינְתָא וְאַשְׁרֵי שְׁתַּחֲמִילַת גְּזִירַת חֲכָמִים הִי גַם עַל בִּיה"ש הִי סְבָרָא לּוֹמַר דְּדְמִי מְוֹקְצָה דִּירָה לְמְוֹקְצָה דְּסוֹפָה דְּכַשֵּׁם דְּלַגְבֵי סוֹפָה פִּינֵן

שְׁצַרְיָכִין סֹכְפָה דְאִי אַתְרָמִי לִי סְעוּדָה וּבְעֵי לְמִיכַל בְּגִנְוָה אַף דְחִיּוּב אַכִּילָה הוּא מְשׁוּם סֹפְק יו"ט מ"מ הַמְּוֹקְצָה שְׁפָא מַחְמַת זֶה אִינוּ כְּמִןקְצָה מַחְמַת יוֹם שְׁעֵבֵר כִּס' לְעִנְיָן פְּיִרוֹת הַנוֹשְׁרִין לְהַכִּי ס"ד שְׁתַּחֲוִּילַת גְּזִירָה שְׁגִזְרוּ חֲכָמִים הִי גַם עַל בֵּיה"ש שְׁמָא יַעֲלָה וַיִּתְּלַןשׁ בְּאִילָן עֲצָמוּ וְשִׁפִּיר הָוִי מְצִי לְמִימַר שְׁהוֹקְצָה שְׁעִי"ז הוּא כְּמִןקְצָה וַנְדָאִי אַף בְּבֵיה"ש.

אַמְנָם אַתְרֵי שְׁמְצִינוּ בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת שְׁלֵא חָשׂוּ חֲכָמִים לְאִיסוּר רַק מְשׁוּם חָשׂשׁ מְכָשׁוּל וַנְדָאִי אִיסוּר דְאִוְרֵייתָא אַבְל חָשׂשׁ סֹפְק אִיסוּר דְאִוְרֵייתָא ל"ג נְרָאָה פְּשׁוּט לֹמַר דְבְעֲצָמוּ הַגְּזִירָה שְׁגִזְרוּ חֲכו"ל עַל פְּיִרוֹת הַנוֹשְׁרִין מְחָשׂשׁ שְׁמָא יַעֲלָה וַיִּתְּלַןשׁ בְּוַנְדָאִי לֹא הֵיחֵה נְשִׁתְמַע רַק עַל יוֹם שַׁבָּת וּיּו"ט וְלֹא גַם עַל בֵּיה"ש שְׁפִין שַׁבָּת וְחוּל אוּ בֵּין עֶרְב וּיּו"ט וְחוּל וּבֵיה"ש עֲצָמוּ אִינוּ אִיסוּר מְצַד גְּזִירָה דְתַלְיִשְׁהָרַק מְשׁוּם הַסֹּפְק דְשְׁמָא עֲדִינְיָן יוֹם ע"כ אִין עַל הָאִיסוּר הַקְּצָאָה בְּבֵיה"ש דִּין מְוֹקְצָה מַחְמַת יוֹם שְׁלַעֲבֵר וּל"ד לְסֹכְפָה כִּס' הַתּוֹס' הַנָּ"ל בְּמִס' סֹכְפָה וּלְפִי"ז י"ל הַתִּינַח בְּבֵיה"ש מִיּו"ט לְחוּל אַבְל בְּבֵיה"ש שְׁמָבִין יו"ט לְשַׁבָּת דְבַתְּלִישָׁה אַז אִיסוּרָה מְדְאִוְרֵייתָא בְּוַנְדָאִי מִמְנ"פ הֵן מְצַד שַׁבָּת וְהֵן מְצַד יו"ט.

וְהִנֵּה בְּבֵיה"ש לְעִנְיָן מְכָשׁוּל הַתְּלִישָׁה כְּמוֹ עֲצָמוּ שֶׁל יוֹם בְּרוּר שֶׁל שַׁבָּת אוּ יו"ט וְעַל בֵּיה"ש זוֹ שִׁפִּיר י"ל שְׁחִלוּ גְזִירוֹת חֲכו"ל שְׁגִזְרוּ תְּקִיפָה דְבְּפִירוֹת הַנוֹשְׁרִין יְהִי אִיסוּרָה גַם בְּבֵיה"ש כְּזֶה שְׁמָא יַעֲלָה וַיִּתְּלַןשׁ אַז וַיַּעֲבֹר אִיסוּר מְלֹאכָה דְאִוְרֵייתָא וַנְדָאִי וּא"כ שְׁוָה לְהִיּוֹת הַהַקְּצָאָה שְׁפָאָה אַז בְּבֵיה"ש מַחְמַת אִיסוּר זֶה לְהִיּוֹת כְּדִין מְוֹקְצָה שֶׁל סֹכְפָה דְלֹא חָשׁוּב מְוֹקְצָה מַחְמַת שֵׁם שְׁעֵבֵר וּלְפִי"ז י"ל דְלָמָּד דְלֹא פְּסָקוּ דְרַב סָבַר הִכְנָה דְרַבָּה הַמ"ל דְסוּבַר דְבִיצָה אִיסוּרָה מְצַד גְּזִירָה דְפִירוֹת הַנוֹשְׁרִין וּבְשַׁבָּת וּיּו"ט הַסְּמוּכִין שְׁיִיקָא אַף הַגְּזִירָה דְפִירוֹת הַנוֹשְׁרִין גַם בְּבֵיה"ש שְׁבִשְׁנֵיהֶם כְּנ"ל כְּמוֹ בְעֲצָמוּ שֶׁל שַׁבָּת אוּ יו"ט וְשִׁפִּיר י"ל בְּיוֹם הַשְּׁנִי הוּאִיל וְאִתְקַצְאִי לְבֵיה"ש דְלֹא הָוִי מְוֹקְצָה לְיוֹם שְׁעֵבֵר דְאִיסוּר דְפִירוֹת הַנוֹשְׁרִין נַעֲשֶׂה גַם עַל בֵּיה"ש שַׁבָּת וּיּו"ט כִּינּוּן שְׁתַּחֲוִּילִישׁ אַז עוֹבֵר עַל וַנְדָאִי דְאִוְרֵייתָא וְשִׁינְיָה לְחֹוֹשׁ שְׁמָא יַעֲלָה וַיִּתְּלַןשׁ בְּבֵיה"ש זֶה כְּמוֹ בְשַׁבָּת וּיּו"ט מִשְׁא"כ בְּבֵיה"ש שֶׁל ב' י"ט ש"ג דֹּא"א לֹמַר שְׁהַגְּזִירָה הֵיחֵה גַם עַל בֵּיה"ש זֶה דְהָא בְּבֵיה"ש זֶה אַף אִם יִתְּלַןשׁ לֹא יְהִי מְכָשׁוּל אִיסוּר וַנְדָאִי דְאִוְרֵייתָא וּמְשׁוּם מְכָשׁוּל סֹפְק אִיסוּר דְאִוְרֵייתָא לֹא עָשׂוּ חֲכו"ל מְשַׁמְרַת.

וְכִינּוּן שְׁפִין תּוֹ לִיכָא סְתִירָה מְדַבְרֵי רַב מִמָּה שְׁאָסַר בְּשַׁבָּת וּיּו"ט לְמָה מִתִּיר בְּב' י"ט ש"ג הַנּוֹלָדָה בְּרֵאשׁוֹן מוֹתֶרֶת בְּשְׁנֵי דְהָא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין הַנוֹשְׁאִים הָאֵלֶּה וְלָזֶה הַנְּצָרְכָנוּ לְתִי תוֹס' כִּינּוּן שְׁאִין אוֹמְרִים הוּאִיל וְאִתְקַצְאִי בְּבֵיה"ש אֵלָּא בְּמִןקְצָה מַחְמַת מְצוּהָ כְּמוֹ בְּסֹכְפָה וּלְכָף לֹא נַחְתִּי אֶל הַמְּבִין שְׁפִתְבוּ בְּתוֹס' סֹכְפָה כְּנ"ל וְדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּסֹכְפָה שְׁסָבְרוּ בְּאַמַּת שְׁרַב סוּבַר הִכְנָה דְרַבָּה וּל"ל גְּזִירָה דְפִירוֹת הַנוֹשְׁרִין אִם לֹא הִי סוּבַר רַב דְבִיו"ט הַלִּינְדָה דְרֵאשׁוֹן חֲשׁוּבָה הִכְנָה לְב' לֹא הִי אִיסוּר בְּבֵיה"ש רַק מַחְמַת יוֹם שְׁעֵבֵר וּבְמִןקְצָה כִּי הִי לֹא אֲמַרִי מִיגוּ דְאִתְקַצְאִי לְבֵיה"ש מִשְׁא"כ בְּסֹכְפָה דְאִי אַתְרָמִי סְעוּדָתָא בְּעֵי לְמִיכַל בְּגִנְוָה וְלֹא הִי מַחְמַת יוֹם שְׁעֵבֵר.

וּבְדַרְךָ פְּלִפּוּל הָאֲרַכְתִּי עוֹד בְּזֶה בְּיִתְרָה שְׁאֵת לְפִי מַחְלֻקַּת הַפּוֹסְקִים בְּס' מְוֹקְצָה הִיכָא דְלִיכָא חֲזָקָה לְאִיסוּר א"כ ג"כ אִיסוּר בְּדַבְרָה שִׁיל"מ שְׁמִקּוּרוּ דְבְּרֵי הַמְּרַדְכֵי ס"פ א"צ וּבְרֵשׁב"א בְּסִפְרָה עֲבוּדַת הַקְּוֹדֶשׁ וְדו"ק הֵיטְב: שֵׁם אוֹשְׁפְזִיכְנִי דְרַב אַדָּא בְּרַ אֶהְבָּה הָוִי לִי כו' אַבְל בְּיוֹמִי לֹא וְהִתְנוּ אַחַת בִּיצָה כו' יְעוּי"ש.

לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק לְסִבְרַת רַשׁ"י בְּפִסְחִים ד' מ"ו. דְּלִכְךָ לְרַב חֲסֵדָא דְלִית לִי הוּאִיל
נַעֲשִׂים צָרְכֵי שְׁבַת בִּיּו"ט מִשּׁוּם דְּחֻדָּא קְדוּשָׁה הִיא א"כ לְכַאוּרָה צ"ל לְמ"ד דְּסוּבְרָ דְשְׁבַת
וּיּו"ט שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת דַּע"כ סוּבְרָ כְּרַבָּה דְאֶמְרִינָן הוּאִיל דַּל"כ הָאִיף אוֹפִין מִיּו"ט לְשְׁבַת.

וּא"כ יְקוּשָׁה הָאִיף ס"ד לְמִטְוִינְהוּ בִּיּו"ט הָא ל"ש הוּאִיל פִּינָן דְאֶסוּרָה לְיּוֹמֵי. וּא"ל
דְּסוּבְרָ כְּרַב חֲסֵדָא דְהָא סוּבְרָ שְׁבַת וּיּו"ט שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת הֵן וְלְכַאוּרָה אֶפְשָׁר לֹאמַר
לְפַמְש"כ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים ד' מ"ו ד"ה רַבָּה אָמַר כּו' דְּלִכְךָ לָא אֶמְרִינָן בְּשְׁבַת הוּאִיל וְחֲזִי
לְחוּלָה שְׁיֵשׁ בּוּ סַפְנָה פִּינָן דְּלָא שְׁכִיחַ כָּלֵל.

א"כ אֶפְשָׁר לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְאִיסוּר דְרַבְּנָן מְוַתֵּר לְחוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה. י"ל דְאֶמְרִינָן
גַּבִּי הוּאִיל וְחֲזִי לְחוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה דְאִין זֶה בְּגֵדָר דְּלָא שְׁכִיחַ כָּלֵל.

לְכָךְ עָלָה בְּדַעְתּוֹ שְׁיֵשׁ הֵיתֵר לְצִלוֹת הַבִּיצִים בִּיּו"ט. אָבֵל יֵשׁ לְפַקְפַּק דְאָף בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן
לְחוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה אִין מְקוּם הֵיתֵר רַק כְּשֶׁרְפוּאָתוֹ מְזַה.

וְאֶפְשָׁר דְּזֶה הָיָה ג"כ הוּאִיל דְּלָא שְׁכִיחָא שְׁיִנְדָּמָן חוּלָה שְׁאִין בּוּ סַפְנָה וַיְהִי מִהַצְנִירָף
לְרְפוּאָתוֹ דְּנֻקָּא בִּיצָה צְלוּי'. וּמִלְבַּד זֶה יְקוּשָׁה לְפִי הַמְּבֹאֵר בַּס' ט"א דְהוֹכִיחַ דַּר' יוֹחָנָן לָא
ס"ל הוּאִיל א"כ קוּשָׁה לְדִידֵי הָאִיף אוֹפִין מִיּו"ט לְשְׁבַת פִּינָן דְּסוּבְרָ דְשְׁבַת וּיּו"ט שְׁתֵּי
קְדוּשׁוֹת.

וּמִצָּאֵתִי בַּפ"מ ח"א עַל ט"ז בְּפִתִּיחָה לְהִלְכוֹת יו"ט או' ט"ז פְּתַב בְּפִשְׁיטוֹת דְּלַפְרֵשׁ"י מֵאֵן
דְּסוּבְרָ בְּעִירוּבֵין ב' קְדוּשׁוֹת אִין צָרְכֵי שְׁבַת נַעֲשִׂין בִּיּו"ט רַק מִטַּעַם הוּאִיל א"ו צ"ל דְאָף
הַמ"ד דְּסוּבְרָ דְשְׁבַת וּיּו"ט ב' קְדוּשׁוֹת לַעֲנִין נוֹלְדָה בְּזֶה וְכַדוּמָה.

מ"מ לַעֲנִין צָרְכֵי שְׁבַת דְנַעֲשִׂין בִּיּו"ט מִיְחָשָׁב כְּקְדוּשָׁה אַחַת וְאִין הַנּוֹשְׂאִין שְׁוִין. וְאָף
שְׁתַּפְּסֵם שְׁמ רַשׁ"י בְּלִשׁוֹנוֹ בַּד"ה צָרְכֵי שְׁבַת כּו' וְשְׁבַת וּיּו"ט חֻדָּא קְדוּשָׁה הִיא הַפְּנוּנָה כְּמוֹ
שְׁפִי ר"י בַּד' מ"ז תּוֹס' ד"ה וְאִי אֶמְרַתְּ כּו' אָבֵל לְכַאוּרָה אָף לְדַבְרֵי הַר"י הַגַּ"ל בַּתּוֹס'
דְּמַפְרֵשׁ דְאָף דְּבַר שְׁאֶסוּר בִּיּו"ט מְוַתֵּר לְאַפּוֹת לְצוּרָף שְׁבַת הוּאִיל שְׁהִיא מְצַנַת שְׁבַת אִם
לָא יַעֲשֶׂנָה בִּיּו"ט שׁוּב לָא יַעֲשֶׂנָה חֲשׁוּב כְּמוֹ אֹנְכֵל נֶפֶשׁ דִּיּו"ט כּו' יַעו"ש.

קוּשָׁה אֲמַאי אָסוּר רַב אַדָּא בַר אֶהֱבָה לְמִטְוִינְהוּ מִשּׁוּם אִיסוּר טִיְלָטוּל וְכַמְבֹּאֵר בַּפְרֵשׁ"י
הָא מְוַתֵּר לְטִלְטַל מְוַקְצָה לְצוּרָף אֹנְכֵל נֶפֶשׁ דִּיּו"ט כְּאֶשְׁרָ אַבְאָר (בַּמַּג"א ס' ק"ט ס"ק
ט"ו וְהוּא מְדַבְרֵי הַרִיב"א שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' לְקַמְן ד' ל"א ע"ב ד"ה אָמַר רַב חֲסֵדָא וּבַד'
ח' ע"א ד"ה אָמַר ר' הוֹדָא) וְכִינָן דְאֹנְכֵל נֶפֶשׁ דְשְׁבַת הָיָה כְּמוֹ אֹנְכֵל נֶפֶשׁ דִּיּו"ט מְהֵרָא וְי
לְהִתִּיר הַטִּיְלָטוּל בִּיּו"ט שְׁיִגְרוּם אֶכִּילָה הָאֹנְכֵל נֶפֶשׁ בְּשְׁבַת: וּבְדַרְךָ פְּלַפּוּל בְּעֵלְמָא הִזְיָה
אֶפְשָׁר לֹאמַר דְשְׁנֵי הַקּוּשִׁיּוֹ מְתוּרְצִים בְּחֻדָּא מַחְתָּא דְלְכַאוּרָה ק' לְהַבִּין דְבַרֵי רַב אַדָּא
כְּמָה שְׁאֶמַר מַה דַּעֲתִיף כּו' אָף ר"י לָא שְׁרִי אֵלָא לְגוּמְעָה לְמַחֵר אָבֵל בְּיּוֹמֵי לָא וְהַתְנִי'
כּו' פִּינָן דַּעֲיָקָר כְּפִינָתוֹ דְאִי אֶפְשָׁר לְמִטְוִינְהוּ מַחְתָּמַת אִיסוּר הַטִּיְלָטוּל הִי לּוֹ לְהַשִּׁיב
בְּפִשְׁיטוֹת הָא אֶסִירָא בְּטִיְלָטוּל וּמִמַּשְׁמַעוֹת דְבַרֵי תְּשׁוּבָתוֹ נִרְאָה שְׁהַשִּׁיב שְׁהַגְמִיעָה אִיסוּר
בְּיּוֹמֵי וּבַפְרֵשׁ"י מְכַלְפֵּל דְבַרֵי לְיִישָׁב דְבַרֵי רַב אַדָּא הַגַּ"ל יַעו"ש.

וּנ"ל דְּלִפִּי הַמְּבֹאֵר בְּטוּרֵי אֶבְן בְּסוּף סְפָרוֹ דְאָף בְּדַבְרֵים הָאֶסוּרִים מְדַאוּרֵייתָא אִם יֵשׁ
בְּהֵם הֵיתֵר מְדַאוּרֵייתָא שְׁלֵא כְּדַרְךָ אֶכִּילָתוֹ שְׁיִיף בְּהֵם הוּאִיל מְדַאוּרֵייתָא (וְקַצַּת רֵאִי'
לְדַבְרֵי מְדַבְרֵי ר' ע"ד כ"ה אִם יָכוֹל לְאַכְלוֹל כְּפִינָת חַי מִבֵּית טְבִיחָתָה) לִפִּי"ז אִם הִי הֵיתֵר

שלא פדרף אכילה בביצה שנולדה הי' שייף הואיל בביצה שנולדה ביו"ט אף שאסורה ביומל'.

אבל באמת ז"א פמבואר בבעל המאור ריש ביצה דמפרש להדי' דבאיסור ביצה נאסר אף שלא פדרף אכילה ושללא פדרף הנאה מדאוסר בברייתא טלטול ביצה לכסות בה כלי או לסמוך בה פרעי המטה וכן מדאוסר לגמוע ביצה דהוי ג"כ שלכד"א.

וראני' לדבריו מהא דאוסר ר' יוחנן בע"א ד' ל"ח צליית ביצה ע"י נכרי משום בישולי עפו"ס וכמבואר ביו"ד סי' קי"ג משום דאכילת ביצה פשהיא חי הוא רק אכילה ע"י הדחק ובט"ז פתב שם בשם הטור שהטעם נאכל אלא ע"י דוחק גדול ואפ"ה אסורה הגמיעה ביו"ט.

לפי"ז י"ל דהי' עולה בדעת אןשפזיכני' דר"א דלא נאסר בביצה שלכד"א ושייף בי' הואיל ביומל' לכה עלה בדעתו דשרי למטונינהו למחר ואין למנוע משום איסור טלטול דמותר לטלטל מוקצה לצורך אןכל נפש.

נדחה אותו רב אדא דל"ש הואיל ביומל' דבביצה אסור גם שלכד"א ושלכדה"נ ונהביא לזה שתי ראיות, דאף ר"י אינו מתיר אלא לגומעה למחר אבל ביומל' לא ונהא גמיעה היא שלכד"א. ועוד ראי' מאיסור טלטול ביצה לסמוך בה פרעי המטה.

ולז"א והתני' ומכוננים הדברים ממש לדברי בעל המאור שמביא ב' ראיות הנ"ל. ומינש' בזה גם קושני' הפ"י שמקשה הא רב אדא לית ליה נולד פדאמר בפ' במה מדליקין עפו"ס שחקק קב בבקעת ישראל מסיקה ביו"ט ולר' יוחנן ג"כ לית לי' מוקצה ונולד פדאי' סוף שבת וי"ל טעם איסור הביצה משום משקין שזבו והתוס' כ' במסכת שבת בפ' פירה ד' מ"ו דמטעם משקין שזבו לא שייף לאסור ביצה בטלטול אבל לפי דברי הנ"ל לא אסר רב אדא רק משום דל"ש הואיל ולא הביא הברייתא א' ביצה כו' רק לראני' דלמאן דאוסר הביצה בטלטול אוסר גם שלכדה"נ וממילא באיסור אכילתה לר' יוחנן אסור אף שלכד"א.

ויש להסביר יותר שהס"ד שמוחר לגמוע חי' הוא עפ"י מה שכ' התוס' במס' שבת ד' קכ"ב בד"ה משתמש ישראל כו' ולא גזרינן שמה ידליק פדגזרינן בפ"ק דביצה ד' ג' פירות הנושרין שמה יעלה ויתלוש ובמשקין שזבו שמה יסחוט משום דסחיטה ותלישה הם קלים לעשות ואדם להוט אחריהם לפי שהם דבר אכילה יעו"ש (ובמס' ביצה ד' ג' בתוס' ד"ה גזירה שמה יעלה ויתלוש פתבו בשינוי לשון) ואם נאמר פסיום דברי התוס' הנ"ל שלא אסרו אלא מה שהאדם להוט אחריהם הי' מקום להתיר גמיעת ביצה חי' דאכילתה בכזה אינה אלא מדוחק גדול כמ"ש וממילא כש"כ פשאוכל שלכד"א אף אחרי בשוליה.

אבל לפי האמת שגם גמיעה אסור צ"ל שלא חלקו בזה פינון שמשפחת בי' צורך אכילה שלהוט אדם אחרי' ובלי טירחא דצלי' ביצה היא קל שפבשול וק"ל: ובדרף פלפול פבר הערותי במקום אחר שלכאורה בעשיית מלאכה ביו"ט לצורך דבר שאינו עומד לאכילה רק שלכד"א היא פלוגתת חכמים ור"ע במס' ביצה ד' כ"ד שהחכמים לא התירו לשחוט מסופנת רק אם יכול לאכול כזית צלי דוקא.

ור"ע מתיר אף אם רק יכול לאכול פזית חי ותפל בלי מלח (דאל"כ הני שעורו פשעור צלי) שאינו מאכל אדם לכמה שיטות בפירוש הסוג' בשפת ד' קכ"ח וכהקלט דעת הטור א"ח סי' ש"ח ולפי דעת הטור בסי' תצ"ח שהלכה כר"ע דא"צ אכילת צלי דוקא נכונים דברי הג"ל בס"ד דאושפזיכי דרב אדא דמותר לעשות מלאכה ביו"ט לצורך דבר שלא יהי בו הימור אכילה רק שלא פדרף אכילת בני אדם.

והנה בר"ן ריש ביצה מקשה למ"ד הואיל איך פתיב לכם ולא לנכרים נימא הואיל נחזי לישראל. ומתירן דמייירי במאכלים האסורים לישראל וכן הוא באס"ז בביצה ד' י"ב בשם הרשב"א.

ובטורי אבן סוף ספרו מדקה התי הג"ל דאפתי ראוי מדאורייתא שלכד"א אכל לא שת לבו לדברי חכמים דפליגי על ר"ע לא הותר עשיית מלאכה בדבר שאינו עומד להאכל פדרף אכילתו ובשיטת ר"ע אינו מוחלט שסובר דאמרי' הואיל שהיא בלא"ה פלוגתא דתנאי לפי מסקנת הסוג' בפסחים ד' מ"ח לשיטת רש"י ואלפסי יעוי"ש ולתני' ראשון בתוס' פסחים ד' ה' ע"א בד"ה וקתי' כל מלאכה לא תעשו כו' עכצ"ל דר"ע לית לי הואיל.

ובדברי הג"ל מתורץ מה שלא אמר רבא שם ש"מ מדר"ע אך בפעה דהא נשמע דלית לי גם הואיל דזה בלא"ה מוכח מדעת ר"ע לאכול אף פזית חי עכצ"ל דלית לי הואיל דאל"כ יקשה עליו קושית הר"ן והרשב"א הג"ל דלדידי' (פמבואר ביצה ד' כ"א) אתי לכם ולא לנכרים וקשה דנימא הואיל נחזי לישראל וא"ל בדברים האסורים לישראל דאפתי ראוי לישראל שלכד"א דליכא שום איסור דאורייתא שמוותר בהנאה שיהי' באכילתו איסור בשלכד"א ובאיסורי הנאה בלא"ה לא משפחת שייכשל משלו לנכרי [וצ"ל בדעת הר"ן והרשב"א שחשבו לדחוק להעמיד פשעושה מלאכה בשל נכרי שמשמעות המיעוט דלכם ולא לנכרי מייירי דקאי על הנעשה בשל ישראל] ואם נאמר דמשפחת פשעושה בשל נכרי וכמו שמתירן הטורי אבן וזה דלא תי' פן הר"ן והרשב"א משום שסוברים דאף בשל נכרים שייך הואיל פיון דחזי לישראל אם יתקנה לו הנכרי הי' מקום לדחות דברי דאתי שפיר תירוץ של הר"ן והרשב"א שמיירי באיסורין ואף דחזי שלכד"א דאפתי משפחת באיסורי הנאה שאסורין גם שלכד"א ולנכרי הי' מצי לבשל לולי איסור יו"ט פיון שהמאכלים המה של הנכרי עוד נראה לי דלפי שיטת הפ"י וכמה גדולים שמדחים דברי התוס' בד' י"ב ד"ה השוחט מש"כ ה"ה דהוי מצי למימר ר"ע היא דלית לי מתוך באמרו דאף ר"ע סובר מתוך היכא שיש צורך קצת רק צורך מצות שריפת חמץ ביו"ט לא מחשיב ר"ע לצורך קצת יעוין בדבריהם י"ל דאף לדעת ר"ע שאומר אם יכול לאכול פזית חי אין סברתו שאכילת חי הוי צורך גמור רק שמשחיבו לצורך קצת וממילא מותר מכח מתוך שהותרה לצורך גמור הותרה נמי לזה.

וא"ש גם אליבא תי' הרשב"א והר"ן הג"ל. די"ל הואיל ומתוך בהדדי לא אמרינו (ובט"א למס' חגיגה ד' נסתפק בזה) לכו במאכלים שאסורים לישראל פשם בשלם לצורך עפוי"ם לא שייך הואיל דכיון שאי אפשר לישראל לאוכלו רק שלכד"א נצטרף לומר הואיל ומתוך בהדדי.

וי"ל דמהכא שמע לה ר"ע. והרנוחנו בנה לתרץ מה שמקשין על הטור שפראה מדברי
בסי' תצ"ח שמצריף השוחט מסופנת לאכול ממנה ובפסחים ד' מ"ו מבואר לרבה דאמר
הואיל די שיקי' ראוי לאכול אעפ"י שאינו אוכל.

ולפי הג"ל א"ש פיון שהטור פוסק כר"ע אם יכול לאכול כזית חי עכצ"ל דהואיל ומתוך
בהדדי לא אמרינו א"כ אם אין שהות רק לאכול חי שהיא שלכד"א ואינו רק פצורף
קצת אי אפשר להתיר מטעם הואיל וצריף דוקא לאכול וממעשה דאושפזיכני' הג"ל אין
להקשות די"ל דס"ד שסובר כמ"ד דלכם לא אתי למעט נכרים וליפא מיעוט על הואיל
ומתוך בהדדי וק"ל: ובדרף פלפול הנהוג העליתי להעלות פנונה בדברי ר' יוחנן מס'
ביצה ד' י"ב דמתחיל הבצרה ובישול אינה משנה ומסיים אהבצרה לא ליחייב.

דהנה התוס' מקשים שם דהא ליפא פאן צורף קצת ותירוצם ע"ז דחוק מאד ולא ישר
בעיני דברי שארי קדמונינו ז"ל כמבואר באס"ז שם. לזאת העלו פמה מפרשים
דהבצרה והוצאה לא בעי צורף קצת ולכך לא מקשה רק מהבצרה ולא מבישול.

ובטורי אבן מתרץ דהוי צורף קצת לשיטת ר"י בחולין ד' קי"ח דיליף איסור אכילה
בבב"ח מפסוק שגבי שור פסולי המוקדשין באם אינו ענין ושם נאמר לשון אכילה ומותר
בבב"ח שלכד"א א"כ משפכת גבי בב"ח צורף שיכול לאכול שלכד"א אמנם לפי תי' זה
הי' ר"י יכול להקשות גם מבישול.

אמנם לפ"ד הג"ל לכאורה בלא"ה נסתר תי' הט"א דהא לפ"ד צריכין לשרייתא דהואיל
ומתוך בהדדי פיון דבאמת הוא אכל פדרף אכילה ובאיסור. וצ"ל הי' שהי' פידו לאכול
בהיתר דהינו שלכד"א שהוא רק צורף קצת פדברי הג"ל ולפי הוכחתי הג"ל מוכח
ממיעוט דלכם ולא לנכרים לפי תירוצ' הר"ן דלא אמרי' הואיל ומתוך בהדדי: אמנם
לכאורה לפי שיטת רבה בפסחים ד' מ"ז דמוקצה דאורייתא וסגיב בי' משום לא מעשה
כל מלאכה.

י"ל דאמרי' גם הואיל ומתוך בהדדי ועכ"ז משפכת איסור מלאכה לצורף עפ"ם פגון
פדבר שהוא מוקצה לישראל שאסור לו אכילתו ונהנתו אף שלכד"א פדמוכח מהאי
פרייתא דאין סומכין בביצה פרעי המטה לדידן דמוקצה דרבנן וכמו כן מדאורייתא לרבה
שסובר מוקצה דאורייתא.

דכל צרכיו ביום טוב אחשבי' רחמנא להצריכן הקנה. אבל פונדאי אין איסור לתתם
לנכרי שלצורף הנכרי לא שיקי' הקנה והו"א שיכול לעשות בו מלאכה לצורף הנכרי.

לזה מיעטה התורה בלכם ולא לנכרי וממילא מחזקינין בסברא החיצונה לומר הואיל
ומתוך אף בהדדי פיון דלא נשמע לחלק: והנה פבר העליתי במקום אחר דלשיטת רבה
שמתרץ שם ועייל עצי מוקצה לא קשה גם קושני' ר' יוחנן אהבצרה לא ליחייב דלענין
איסור הקנת מוקצה לא שיקי' מתוך דהא זה גופא הוא מן האיסור שלא להכשיר ולעשות
למוכן מה שאינו מן המוכן.

מעתה מתורצים דברי ר"י מה שהתחיל בתרתי וסיים בפדא דברי שא לא הי' יכול
להקשות מהבצרה פי היינו יכולין לדחותו דאותו מ"ד סובר דמוקצה מדאורייתא ומיירי
בעצי מוקצה דלא שיקי' בי' מתוך לכך נקט בדבריו גם בישול וקשה ממנ"פ דכשמתרצין

דהתנא הוא סובר מוקצה דאורייתא ממילא לית לן למעוטי מתוך והואיל בהדדי מדרש
לכם ולא לנכרים פנ"ל א"כ יקשה למה חייב אבישול הא חזי לצורכו בשלכד"א וממנ"פ
קשה או אהבערה או על חיוב הבישול קצרתתי פי בלא"ה אינו רק דרך פלפול ודו"ק פי
נכון היא: שם ע"ב הני מילי בדאורייתא אבל בדרבנן בטליו.

לכאורה קשה הא אנו קיי"ל כרבה בהכנה א"כ ממילא מוקצה ג"כ מדאורייתא לשיטת
רש"י והתוס' פתבו פאן ד"ה ותנו דכל שיש לו עיקר מדאורייתא אין מבטליו וכאן גבי
עצים שנשרו הוי ג"כ עיקר מדאורייתא המוקצה פנ"ל ובלא"ה קשה לשיטת התוס'
ישנים בד' ג' ע"ב ד"ה אלא לר"י כו' דמוקצה חמורה והוי פעין דאורייתא ויש ליישב
דהנה יש לעיין ברש"י אבל בדרבנן כגון מוקצה דהכא לכאורה תיבת דהכא הוא אף
למותר ונ"ל דרבים מהמפרשים וגם התוס' במס' עירובין ד' צ"ד ע"ב מתמיהים על רש"י
בד' ב' ע"ב בד"ה לטעמי דאמר רבה בפסחים ד' מ"ז וליליף מהכא דמוקצה דאורייתא
עי"ש ובפסחים ד' ה"ל מקשה הגמ' על רבה דסבר מוקצה דאורייתא מהא דאבעי' לי'
מרב חסדא כו' גבי נסכים ולא מן הטבל וכו' לא יביא מן המוקצה כו' ואי אמרת מוקצה
דאורייתא מה לי כו' אלא אפיק הבערה כו' עי"ש א"כ ע"כ הדר בי' רבה מזה.

ואף דסובר הכנה דאורייתא לא סבר מוקצה דאורייתא ולמה מפרש רש"י פאן בביצה
דיליף מהכא מוקצה דאורייתא ונתבטל' בזה הקושני' של כל המפרשים ויתורץ הכל.
דהנה יש לדקדק על רש"י דכאן בביצה ד' ב' מפרש דבעינו כל סעודות שבת ויו"ט שיהיו
מוכנים מבעוד יום של חול ובפסחים מפרש והכינו במזוןן שמזמין כל צרכי היום משמע
אף שארי צרכיו שאינם גוף הסעודה צריכים ג"כ הכנה.

ונ"ל דהתוס' הקשו בביצה ד' ג' ד"ה והי' ביום הששי והכינו אף תימה הואיל והכנה
דאורייתא היא אפי' ומבטליו מיו"ט לשבת. וי"ל דרבה גופי' אגיל לטעמי' דאית לי'
הואיל ואי מקלעי כו' חזי לי' כו' היינו היום נאפי' לדין ניהא דכל דבר אפוי ומבטל לא
שייף בי' הכנה שאינו מחוסר רק תיקון בעלמא דמעיקרא נמי הוי חזי לי' רק גבי ביצה
שהוא דבר חדש כו' עכ"ל התוס'.

לפי"ז לסברת התוס' דדבר שהוא רק תיקון בעלמא ל"ש בי' הכנה א"כ אף בעצים ושאר
צרכיו ל"ש בי' הכנה וצד כש"כ הוא מאפי' ובישול דל"ש בהו הכנה. לפי"ז שם בפסחים
דהו"א של המקשן שרבה סובר הכנה אף בשאר צרכי' ותיקוני' לכה מקשה שפיר
מנסכים אף שאינו אלא צרכי היום ליבעי הכנה פיון דקא מחשבי' במתני' דיש חורש כו'
גם עצי מוקצה ע"כ דסובר דאף צרכי היום בעי הכנה נאסור משום מוקצה.

ומשני הגמ' אלא אפיק כו' ועייל עצי אשרה פי' וחזר בי' הגמ' מההוא דהכנה מחויבים
להיות אף בצרכי היום אלא דלא בעי הכנה רק סעודות שבת ויו"ט לבד אבל צרכי היום
לא בעי הכנה וגם עצים דהוי רק תיקון המאכל לא בעי הכנה ול"ש בי' מוקצה אבל
באמת אף לפי המסקנא היכא דהכנה דאורייתא כגון בעיקר הסעודה גם איסור מוקצה
שייף בי' וק"ל.

ובזה מתורץ פרש"י דלא סתרי אהדדי דבפסחים פירש לההו"א דהכנה דכל צרכי היום
אבל פאן בביצה פירש להמסקנא דחזר בי' הגמ' מזה דהכנה ומוקצה דצרכי היום רק

הַכְּנָה דְסְעוּדוֹת שְׁבֵת וּ"ט גּוֹפָא לְרַבָּא הוּי דְאוֹרְיִיתָא וּפִירֵשׁ"י בְּבִיצָה שְׁפִיר דִּילִיף מִיַּגְיָ' מוֹקְצָה דְאוֹרְיִיתָא וּק"ל וּעִפִּי"ז מְתוֹרֵץ קוֹשְׁיָ' הַמְּפָרְשִׁים ג"כ פֶּאן דְאִין לֹו עֵיקָר מְדְאוֹרְיִיתָא פֶּלֶל פִּינּוֹן דְכָאן מִיַּרְי בְּעֵצִים הַנּוֹשְׁרִין דְהוּי רַב צְרָכִי הַיּוֹם וְהוּא תִיקוּן בְּעֵלְמָאוּבְכָה"ג לְפִי הַמְּסַקְנָא לְרַבָּה ג"כ ל"ש הַכְּנָה וּמְמִילָא גַם הַמּוֹקְצָה אִין בּוֹ עֵיקָר מְדְאוֹרְיִיתָא פֶּלֶל וּלְזֹאת פִּירֵשׁ"י מוֹקְצָה דְהִכָּא הֵינּוּ עֵצִים הַנּוֹשְׁרִין דְהוּי רַב תִּיקוּן מִקְלָתָא לָא הוּי עֵיקָר מְדְאוֹרְיִיתָא אֲבָל שְׁאָרֵי מוֹקְצָה הֵינּוּ סְעוּדוֹת שְׁבֵת וּ"ט גּוֹפָא דְהַכְּנָה מְדְאוֹרְיִיתָא לְרַבָּה גַם הָאִיסוּר מוֹקְצָה הוּא מְדְאוֹרְיִיתָא וּק"ל: עוֹד נ"ל לְתַרְץ קוֹשְׁיָ' הַגְּזִ"ל בְּהַקְדָּם דְבָרֵי הַמְּרַדְכֵי סוּף פֶּרְקָא א' דְשְׁבֵת בּוּזָה"ל וְלָא דְמִי לְדָבָר שִׁיל"מ כו' דַּה"מ כְּשֶׁהָאִיסוּר הוּא בְּעִין מְתַחֲזָקָה וְאִתְ"כ נִתְעַרְב בְּהִיתָר בְּמִינוֹ אֲבָל הֵנִי לָא נִיכְרוּ מְעוּלָם אֲלָא מְעַט מְעַט שְׁיִוְצָא מְתַעַרְבִין שָׁם עִם הַמְּשַׁקֵּין שֶׁל הִיתָר שְׁיִצְאוּ מֵאֲתַמּוּל וְאִפְי' עֵצִים שְׁנִשְׁרוּ מִן הַדְּקָל מְתוֹרֵין לְהַסִּיקוֹן בִּיו"ט ע"י שְׁמֵרְבָה עֲלֵיהֶם עֵצִים מוּכְנִים וּמְבַטְלֵן פִּינּוֹן דְלִית אִיסוּרָא בְּעִינָא אַע"ג שְׁהַעֲצִים מוֹקְצִין הֵן בְּעִין כו' עכ"ל וְכַתְּבַת בְּפֶלְתֵי סִי' ק"ב ס"ק ח' בּוּזָה"ל וְדַמְיוֹן שֶׁל הַמְּרַדְכֵי לְעֵצִים הַנּוֹשְׁרִין מִן הַדְּקָל צ"ע דְשָׁם נִשְׁרַף וְכִלִּי הִנְאָתוֹ וְלָכֵן צ"ע עכ"ל.

וְנִרְאָה לְפַעַנ"ד דְדַמְיוֹנוֹ שֶׁל הַמְּרַדְכֵי עוֹלָה יָפָה בְּהַקְדָּם לְתַרְץ קוֹשְׁיֵי הַשֵּׁ"ךְ בִּינ"ד סִי' צ"ט סֵעִי"ק י"ט עַל הַמְּחַבֵּר דְפּוֹסֵק דְבִּיאִיסוּר דְרַבְּנָן אִם נָפֶל מְעַצְמוֹ לְתוֹךְ הִיתָר מְרַבָּה עָלָיו וּמְבַטְלוֹ וּבִא"ח סִי' תַרע"ז סֵתֵם הַמְּחַבֵּר כְּדַעַת מְהֵר"ם מְרוּיִטְעֵנְבְּעֶרְג דְמוֹתֵר הַשְּׁמֹן שְׁבִנְר חֲנוּפָה שְׁנִתְעַרְב בְּפָחוֹת מִס' אִין לְהוֹסִיף וּלְבַטְלוֹ וְא"ל פִּינּוֹן דְהוֹקְצָה לְמַצְנוֹתוֹ חֲמִיר טְפִי דְהָא מוֹכְרָח דְמַהֲר"ם מְרוּיִטְעֵנְבְּעֶרְג לָא ס"ל לְחַלֵּק בְּהִכֵי דְכַתְּבַת שָׁם וְלָא דְמִי לְעֵצִים שְׁנִשְׁרוּ מִן הַדְּקָל כו' דְשִׁאֲנֵי הֵתֵם שְׁאִינוּ נִהְגָּה מִמֶּנּוּ עַד אַחַר בְּיַעֲרוֹן אֲבָל הִכָּא נִהְגָּה מִמֶּנּוּ בְּשַׁעָה שְׁהוּא דוֹלֵק עכ"ל.

וְאִם אִיתָא הו"ל לְמִימַר דְשִׁאֲנֵי הִכָּא דְהוֹקְצָה לְמַצְנוֹתוֹ וְצ"ע עכ"ל. וְנִלְפַע"ד דְלְכָאוּרָה צְרִיכִין לְהִבִּין דְבָרֵי מְהֵר"ם מֵאִי בְּכּוֹף שְׁאִין הִנְאָה רַב אַחַר בְּיַעֲרוֹן הָא גַם אַחַר בְּיַעֲרוֹן יֵשׁ אִיסוּר מוֹקְצָה וְנוֹלָד בְּשִׁלְהִבָּת וְגַחְלַת יַעֲזוּן בְּסוֹנְגִי דְתַנּוּר שְׁהַסִּיקוּהוּ כו' בְּפֶסְחִים ד' נ"ו ע"ב וּבְמִס' בִּיצָה ד' ח' תוֹס' ד"ה אָמַר רַב יְהוּדָא כו' וְצ"ל דַּס"ל לְמְהֵר"ם פִּינּוֹן דְאִיסוּר מְשִׁלְהִבָּת אִינוּ בְּשַׁעַת הַבִּיטוּל רַב אִיסוּר הַטְּלִטוּל מְבִטּוּל בְּשַׁעַת הַבִּיטוּל אִין לְהַפְלִל בְּכֹלל הַבִּיטוּל רַב הָאִיסוּר שְׁיֵשׁ בְּעַת הַבִּיטוּל.

וְדַמִּי קִצָּת לְהַמְבַטֵּל חֲמִץ קוֹדֵם פְּסַח וַיַּעֲזוּן בְּמ"א הַלְכוֹת סוּפָה סִי' תַרנ"ו סֵעִי"ק ג' ד"ה וּמְבַטְלוֹ. וּעִפִּי"ז מִיַּנְשֵׁב דְבָרֵי הָרָא"ש מִש"כ בּוּזָה"ל וְהָא דְאִמְרֵי נְמִי דְמְבַטְלִין אִיסוּרָא דְרַבְּנָן לְכַתְּחִילָה הֵינּוּ דוֹקָא הִיכָּא דְמִקְלֵי קְלֵי אִיסוּרָא אֲבָל בְּעֵלְמָא אִין מְבַטְלִין לְכַתְּחִילָה כו' שְׁהוּא לְכָאוּרָה נִגְדַּ מְשַׁמְעוֹת הַגַּמ' דְלָא נִחִית לְסַבְרַת מִקְלֵי קְלֵי רַב אִיסוּרָא לְרַב אִשִּׁי דְדָבָר שְׁיֵשׁ לֹו מְתִירִין וּבְזָה מְדַחָה בְּמִשְׁמַרְתַּת הַבֵּית ד' קכ"ב ע"ב בַּס' תַּה"א דְבָרֵי הַר"א דְכַתְּבַת דְבָרֵי הָרָא"ש וּמָה גַם דַּא"כ הוּא סוּתֵר דְבָרֵי הַתּוֹס' דְמְחַלִּטִין דְגַם אִיסוּר דְרַבְּנָן מְבַטְלִין וְחִלְקוּ רַב בִּין דְבָר שְׁיֵשׁ לֹו עֵיקָר בְּדְאוֹרְיִיתָא לָכֵן נ"ל עִפִּי"י הַמְּבִאוֹר דְאָרְף אִם מוֹקְצָה חָשׁוּב פְּמוֹ דְבָר שְׁעֵיקְרוּ מְדְאוֹרְיִיתָא עכ"פ אִיסוּר הַטְּלִטוּל אִין לֹו שׁוּם עֵיקָר בְּדְאוֹרְיִיתָא א"כ י"ל דְהָרָא"ש מוֹדָה ג"כ דְאִיסוּר דְרַבְּנָן שְׁאִין לֹו עֵיקָר בְּדְאוֹרְיִיתָא מְבַטְלִין רַב בְּדָבָר שְׁעֵיקְרוּ מְדְאוֹרְיִיתָא לָא מְבַטְלִין וְהָא דְמְבַטְלִין הַעֲצִים לְאִפּוֹת בְּהֵם

דאף דהנאות מוקצה חמור כמו עיקרו בדאורייתא היינו משום דמקלי קלי ואין הנאה רק מן הגחלים ושללהבת שפא אחר הביעור וזה לא הי' בשעת הביטול.

והא דמתרץ הגמרא בדרבנן מבטלינן היינו לענין איסור הטלטול שיש בעת הביטול. אמנם פנין שאין לו עיקר בדאורייתא מבטלינן וכדעת התוס' ומעשה צדקו דברי המרדכי דמפרש דברי הגמ' כפירוש מהר"ם מרויטענבערג מקלי קלי ר"ל דאין ההנאה רק לאחר ביעורו וליפא אלא איסור של שללהבת וגחלים הנעשים מביעור העצם אחר תערוכתה ונהרי לא ניפר אותו האיסור מעולם בפ"ע ול"ש בי' דין דשיל"מ: ולפי"ז מיושב קושית הש"ך הנ"ל דלא הי' יכול מהר"ם לתרץ מה לנר חנוכה שפן הוקצה למצותו דהא גם איסור הנאות עצי מוקצה הוי ג"כ כמו עיקר בדאורייתא וכשיתת התוס' ישנים המצוין לעיל לכו הוצרך לשנויי דשאני התם דאין הנאה בא אלא לאחר ביעורו והאיסור משום שללהבת וגחלים שלא הי' בשעת הביטול והא דפסק המחבר דמבטלינן איסור דרבנן ילפינן מדמבטלינן איסור טלטול של העצים שהוא בעת הביטול ואין ללמוד ממנו רק דכונתו דהיינו איסור שאין לו עיקר בדאורייתא ודו"ק.

ויענין מג"א סי' תק"ט סעי"ק ט"ו דמפורש שם דאיסור מוקצה לאכילה ולתשמיש ולכך אסורים עצי המוקצה. ויענין במ"א סי' ש"י סעי"ק ח' דאם נתערב אפר שהוסק בשבת באפר של אתמול בטל ברוב כו' ונדקא שלא הי' ניכר קודם שנתערב כמ"ש סי' שי"ח סוף סעיף ב' ונתפגון לדברי המרדכי הנ"ל ששמנו ומסמ"ק מקור הדין הנ"ל.

ואין להקשות לפי"ד הנ"ל הא ביטול איסור טלטול הוי דשיל"מ י"ל בפשיטות פנין דאיסור הנאות העצים בטל גריר אבתרן' ביטול איסור טלטול ובלא"ה נראה לפענ"ד פשוט דלגבי איסור טלטול ל"ש דשיל"מ ומתורץ בזה מה שמקשי' המפ' אקוש' הגמ' ד' ג' ע"ב אי אמרת בשלמא ספק יו"ט כו' הוי דשיל"מ כו' אלא אי אמרת ס' טריפה דבר שאין לו מתירין הוא.

מאי קוש' דילמא הפי' בבבביתא וספיקא אסורה היינו משום דהוא ספק טריפה אסור ג"כ בטלטול ולענין איסור טלטול הוי דשיל"מ: אמנם נראה לפענ"ד שרש"י מדייק שם ד"ה דשיל"מ שיכול לאכלו אחר יו"ט בהיתר גמור ובד"ה אפי' באלף כו' הואיל ויש לו מתירין לאח"ז לא יאכלנו באיסור ע"י ביטול עכ"ל דלכאורה קשה אכילה מאן דכר שמי' הא הבריתא איירי באיסור טלטול וכמפורש אין מטלטלין את הביצה לא לכסות בה כו' לכן נ"ל דטעם רש"י עד שתאכלנו כו' ל"ש רק לגבי אכילה או הנאה דמה לי אם אוכלו היום או יאכלנו מחר לכן טוב יותר שיהי' האכילה בעת ההיתר משא"כ לענין הנאות הטלטול שיכול לעשות היום וגם למחר איך שיהי' עד שיתלטלו היום יטלטלו למחר עכ"פ מפסיד עי"ז הטלטול של היום והיום כזה יש מחר לכו' מדייק רש"י דשייך לגבי אכילה וממילא פנין דאיסור אכילה אינו בטל אסור ג"כ בטלטול משא"כ בביצת טריפה דלגבי אכילה ל"ש דשיל"מ דע"כ יצטרף לאוכלו בביתו ולא בהיתר גמור אף אם ימתין עד למחר ולגבי טלטול ל"ש בלא"ה דין דשיל"מ: אמנם לפי הנראה מתשו' צ"צ סי' מחליט לומר דאף דלגבי איסור טריפה לית לי' מתירין מ"מ הוי דשיל"מ לגבי איסור נולד דחל עפ"י פולל, א"כ יש לדחות דברי הנ"ל דלוקמי בטריפה והוי דשיל"מ לענין איסור נולד שיש לענין אכילה וממילא אסור ג"כ בטלטול: נחזור לראשונות לדעת

הרא"ש והרא"ה ועוד כמה פוסקים דאין מבטלין לכתחילה איסור דרבנן אלא היכא דמקלי קלי והרב"פ"א במשמרת הבית מחשיב בזה להרא"ה לטועה דהא הגמ' לא אסיק בסברת מקלי קלו רק על הקושיות וילרב אשי דאמר דשיל"מ כו' ולא מחמת הביטול לכתחילה: והנה לכאורה לפלפולא בעלמא י"ל דהסברא נותנת דאם יש לנו ספק איסור אשר ספקו מותר אם אפשר לבטלו טוב יותר לבטלו דנהפך האיסור להיתר גמור לדעת הרא"ש במס' חולין ד' משאם נאכלנו בפ"ע בספק איסור פינו דאמרי' גם בס' איסור אם הוא דשיל"מ ספיקו אסור א"כ יוקשה האיה משפחת באיסורי מאכלים סד"ר לקולא הא אפשר בביטול האיסור א"ו דלא התירו חכמים לבטל איסור דרבנן ולכך אין זה בגדר דשיל"מ דיהא ספיקו אסור דמיד דאסרינו הספק תו לא אפשר לבטלו והיכא דמקלי קלי דיכולין לבטל איסור דרבנן ל"ש דין דדשיל"מ ולכך א"צ לבטל הספק.

א"כ יש הוכחה לשיטת רב אשי דאף לענין סד"ר אמרי' דין דדשיל"מ דע"כ סובר דאין מבטלין איסור דרבנן רק היכא דמקלי קלי והנינו לשיטת הרא"ש דאין מחלק בין להוסיף ולבטל או לבטל לכתחילה לערב בהיתר כמבואר להמענין בו.

אבל קודם דנחית הגמ' לשיטת רב אשי לא הי' הכרח לסברת מקלי קלי לענין הביטול לכתחילה דא"ל דאף בלא מקלי קלי מבטלינו בדרבנן ואפ"ה סד"ר לקולא דלא אמרי' בדרבנן דשיל"מ ספיקו אסור רק לדידן דפסקינן כרב אשי מהכרח לחלק פנ"ל.

ומצאתי סמך לדברי מדברי המ"מ בפ"א מהל' יו"ט דין כ' דס' חמור מביטול ולכך יש דעות דס' מוכן אסורה ואם נתערב בספק מותרת יעו"ש. א"כ שפיר יתפוננו דברי הנ"ל דאם מועיל ביטול בדרבנן הי' טוב יותר לבטל הסד"ר בתערובות מלאכלו בעינו בספק איסור: ובדרך פלפול הי' אפשר לומר דכל המפ' מקשי' מאי מקשה הגמ' לר"י ור"י דילמא מיירי הברייתא בתרגולת העומדת לגדל ביצים ואסורה הביצה משום מוקצה נתת' כר"י דאסור גם בשבת.

וי"ל לשיטת הפוסקים דספק אהד בגופו וספק אהד בתערובות לא הוי ס"ס ע"כ לא אתי הברייתא כר"י דהוא סובר דאסרינו אף בס"ס פדאי' בזבחים ד' ע"ד א"כ אמאי לא תני בפרייתא רבותא טפי דאף בס"ס אסור א"ו דהברייתא אתי' כר"ש ולדידנ' ליכא איסור מוקצה גם יש לענין לשי' ר"ש דל"ל איסור פולל אם חל איסור נולד על איסור טריפה קודם שנתבשל: ד' ח' ע"ב בגמ' אלא ספק מ"ט לא כו' רש"י ד"ה ונדאי גמי נגזור כו' דאי גמי אתי לידי כף לאו איסורא דאורייתא איכא דאתי עשה כו' יל"ד דמשמע הא איסור דרבנן יש.

וקשה פינו דעשה דוחה ליכא שום איסור לא דאורייתא ולא דרבנן. ונראה לפענ"ד לתרץ גם קושיות התוס' ד"ה סוף סוף דהקא משמע לרבא דלית לי' עשה ול"ת וכו' ובפ' ב"מ משמע דרבא לית לי' האי טעמא כו' ונ"ל דהנה בספר כו"פ סי' כ"ח מקשה איה ס"ד דעשה דכיסוי ידחה הל"ת דיו"ט הא אפשר למינים שניהם דיקבל הדם בכלי ויכסה בליגה כו' ואי דאין מקבלין דם בכלי הלא זה רק גזירה דרבנן כו' ואהא לא עבדו רבנן לעקור ד"ת ומתיר דעיקר מצות כיסוי הוא לכסות תיכף פשיצא הדם ומלבד שהעיד בעצמו המחבר שהוא פוסק דבריו מופרכין כמבואר בפוסקים אחרונים גם בדברי הרא"ש על סוגי' זו נראה להיפוך דאין קפידא אם אינו מכסה מיד.

והנה באמת לכאורה יש לדחות דברי הכו"פ פיון דחכמים אסרו לקבל דם בכלי לא גרע
מאלו נמנע מעצמו מלקבל הדם בכלי והותרה אח"כ לעשות הפתישה לצורך הפיסוי
וסמוכין לדברי יש מדברי התוס' במס' פסחים ד' ס"ב ד"ה פי לית לי' לקולא דמבואר
בדבריהם פיון דמחמת איסור דרבנן אסור לזרוק מחניב להביא פסח אחר ואינו בכלל
חולין בעזרה ויש להסביר יותר פיון דבשעה שרוצה לקבל דם בכלי עומד לנגדו האיסור
דרבנן שיהי' בשב ואל תעשה ואח"כ לעת הדחי' עשה דכתישה הוי פבא ממילא (ויש לי
להאריך בזה הרבה ואנופף ידי בעז"ה במק"א) וצ"ל דהא מבואר בתוס' מס' עירובין ד'
ק' דלכך בנתערב דם מתן ב' במתן ד' לא אמרי' דעשה דמתן ד' ידחה הל"ת דבל תוסיף
ממתן ב' משום דהוי עשה דפשיעה ועיקר פנונת התוס' שגם באם נתערב עפ"י אונס
ואינה סיבה אין העשה דוחה פיון דהי' באפשר לקיים העשה בלי דחי' אם לא הי' הפשיעה
או האונס ולא הוי דומיא דכלאים בציצית א"כ אם לא הי' האיסור דרבנן למנוע קבלת
דם בכלי רק בעצמו הי' מונע מלקבל הדם לא הי' העשה דוחה לל"ת א"כ עיקר הדחי'
הל"ת היא מחמת האיסור דרבנן והוי פאלו הדרבנן עוקרין דאורייתא בקום נעשה.

ולא דמי לשוחט ע"מ לזרוק לערלים. אמנם נ"ל לתרץ דהמפ' מקשי לשיטת התוס'
בעירובין הנ"ל מאי מקשה הגמ' בכתובות ד' מ' גבי מצא בה דבר ערוה כו' ואמאי גימתי
עשה כו' הא העשה באה ע"י פשיעה.

אמנם לדעתי טעו בהבנת דברי התוס' דדוקא היכא שהי' באפשר לקיים העשה בלי דחי'
שפיר אמרי' דאינו דוחה ל"ת היכא דהפשיעה גרם הדחי'. אמנם אם עיקר העשה היא
אחר הפשיעה כמו העשה דלוי תהי' לאשה דנאמר כף העשה באם יפשע לאנוס בתולה
יחול העשה דלוי תהי' לאשה וכמו כן גבי נותר אם יפשע להותר בתר זמנו יחול עליו
העשה לשרוף הנותר שפיר דוחה אח"כ את המנגד לקיום העשה ויש להסביר יותר עפ"י
הפ"י במס' קידושין ד' ל"ח ע"א דלכך עשה דוחה לל"ת פיון דנאמר העשה סתם פנונת
התורה שלא תמנע עפ"י הל"ת.

אמנם העשה דקודם הדיבור י"ל דלכך נאמר סתם מחמת שלא הי' אז אזהרת הל"ת
ואינה דוחה ל"ת שלאחר הדיבור וי"ל דלכך אם הי' באפשר לקיים העשה בלי דחי'
רק עפ"י סיבה שלא פדת של תורה יגרום דחי' הל"ת אין העשה דוחה הל"ת דלא ע"ז
פיונונה התורה בסתימת העשה פיון שעפ"י התורה באמת לא הי' מניעה על קיום העשה
רק הוא גרם בדבר אחר כמו בנתערב מתן ב' בד' וכדומה מה שאין שייך לומר באם
עיקר העשה באה מחמת הפשיעה כנ"ל.

והנה במס' חולין ד' פ"ז איתא שחט ולא פיסה וראהו אחר חייב לכסות ומפרש בגמ'
ת"ר ושפך וכסה מי ששפך וכסה שחט ולא פיסה וראהו אחר מנין שחייב לכסות שנאמר
ואומר לבני ישראל אזהרה לכל בני ישראל.

והנה מבואר מדברי הש"ך חו"מ סי' שפ"ב דאם השוחט מכבד מצות פיסוי לאחר מוטל
מצות עשה ושפך וכסה מי ששפך וכסה כו' נמצא העשה הנלמד מןאומר לבני ישראל
דמי שרואה דם וכסה היא אחר פשיעת השוחט שהי' לו לכסות בעצמו נעשה כזו דוחה
לל"ת אף דפשע השוחט וכמו כן באם הי' פשיעת השוחט במה שלא קיבל הדם בכלי
ואח"כ רואה אחר הדם מוטל עליו לכסות נעשה זו דוחה אף לל"ת דלא תעשה מלאכה.

דמאי איכפת בפשיעת השוחט אחרי שעיקר העשה על אחרים היא פן באם יפגע השוחט בקנים אחר מצות פיסוי ול"ק קושני הכו"פ. וא"ל דאפתי לגבי השוחט בעצמו לא ינדחה הל"ת פנין דהי' יכול לקיים העשה בלא פשיעה.

י"ל דלא גרע השוחט לענין זה מאחר דעכ"פ גם עליו חל האזהרה מואמר לבני ישראל. או י"ל דעכ"פ שיקף הואיל ויענין בספר המאור והמלקמות בסוגיא דהואיל.

ומוכח דרבא סובר פרה דאמרי' הואיל. ולכך מפרש במס' ביצה ד' ט"ו הטעם דעירובי תבשילין כדי שיברור מנה יפה ולא כטעמו של רב אשי דמפרש כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו מיו"ט לחול דאי אמרי' הואיל מותר מדאו' לאפות מיו"ט לחול א"כ אמרי' הואיל אי הי' מנדמן להשוחט לכסות דם משחיטת אחר הי' מותר לכתוש גם בכתישתו לצורך פיסוי דם שחיטתו אינו עובר אלאו.

רק מ"מ מדרבנן אסור כמפורש ברמב"ן הנ"ל דלרבה אף דאמרי' הואיל אסור מדרבנן ולכך מפרש רש"י דעכ"פ לא עביד איסורא דאורייתא וק"ל: אמנם בספר שיטה מקובצת על מס' פתובות ד' מ' מפרש קושני' הגמ' שם גיטי עשה קאי על דברי המתני' דנמצא בה דבר ערוה דאף שגבי סוטה איכא ל"ת עם העשה דמרבנן מונטמאה ונטמאה א' לבעל וא' לבוועל פנין דהעשה אינה מפורשת בתורה נדחית עם הל"ת מפני העשה דולו תהי' לאשה המפורשת בתורה ומוכיח סברתו מהא דמילה בצרעת אף שלא בזמנו נדחית הל"ת דצרעת הנלמד מתיבת השמר והעשה הנלמד מתיבת לעשות מפני עשה דמילה יעוי"ש, א"כ לפי"ז אם נאמר דעשה דיו"ט נלמד מתיבת מקרא קודש אין העשה מפורשת בתורה רק בדרך ריבוי דנוכל לפרש מקרא קודש על מצות שמחת יו"ט כמבואר ברש"י בהקמש ובספרי ויענין בדרשותי הקודמי' שהארכתי בזה.

ולכך ה"א דעשה דשריפת נותר דחה הל"ת ועשה זו, פנין דעשה דמקרא קודש אינה מפורשת על אסור מלאכה. משא"כ גבי פיסוי לסבא הנ"ל דעיקר הדחי' הוא מחמת העשה שחל על אחרים הנלמד מריבוי ואומר לבני ישראל שאינו מפורש כלל בפסוק של מצות פיסוי רק גבי אזהרת דם והוא נלמד רק באם אינו ענין ובספרי איתא דואומר לבני ישראל קאי להזהיר גדולים על הקטנים על איסור אכילת דם ומרבה מפסוק אחר דאחר מחויב לכסות והוא בגדר שנה עם העשה דיו"ט ואינה נדחית העשה דיו"ט עם הל"ת מחמתה.

ולכך מקשה הגמ' שפיר סוף סוף יו"ט עשה ול"ת משא"כ גבי נותר. אמנם רב אשי מדייק דשבתון עשה הוא והוי עשה מפורשת על שבייתת המלאכה ודמי לעשה דנותר ואינה נדחית ממנה וק"ל.

ונוכל לומר ג"כ דרב אשי סובר דבצרעת ליכא אלא ל"ת וליכא הוכחה לסברת השיטה מקובצת הנ"ל. יענין במס' שבת ד' קל"ב ע"ב תוס' ד"ה האי עשה ול"ת היא כו' ורבא לשיטתו לחד לישנא התי' דסובר דגבי צרעת איכא עשה ול"ת וק"ל: ד' כ"ה סוגיא דבהמה מסוכנת.

יעוי"ש גמרא לא ממקום שטובחת אכילתה. מקשה בש"א סי' ס"ד לדעת הר"ן והא"ז בסוגיא עוף שגדרס במס' ביצה ד' ל"ד דלפי האמת מחזקינן ריעותא ואסור לשחוט עוף

שְׁנֵדֶרס דִּילְמָא תַּמְצָא טְרִיפָה בְּדִיקָה א"כ מאי מְתַרְץ הגמ' מִמָּקוֹם שְׁטוּבַחַת וְכוּ' פִּינּוֹן דְּאָסוּר לְאָכּוֹל קוֹנְדִים בְּדִיקָה א"כ הֵיכִי שְׁחַטִּינּוּ.

וּמְתַרְץ הַש"א דְּתִי הַקּוֹשְׁנִי קָאֵי בְּאֵם תַּמְצָא לּוֹמֵר דְּלֵא מְחַזְקִינֵי רִיעוּתָא אֲבָל לְדַעְתִּי קֹשְׁהָ לִפְי"ד שֵׁם דְּהֵיכָא דְצָרִיכִין בְּדִיקָה מְדָאוּ' בְּנוֹדָאֵי אָסוּר לְשַׁחֲנוּט בִּיּו"ט וְהָא בְּעִי' בְּגַמְרָא בְּעוֹף שְׁנֵדֶרס הִיא רַק מְחַמַּת דְּהַבְדִּיקָה שֵׁם רַק מְדַרְבְּנָן לִפְי"ז לִס"ד בְּגַמ' פֶּאֶן ע"כ אֲלִיבָא דְרָמִי בַר אֲבָא הַחֲשֵׁשׁ סָפֵק טְרִיפָה בְּבִהְמָה הִיא מְדָאוּ' וְא"כ מֵאֵי מִקְשָׁה הַגַּמ' אֲלִיבָנִי מִמִּתְנִי דְשֶׁאֵנִי הָכָא דְהִתִּירוּ לְאָכּוֹל מִבְּלִי בְּדִיקָה מְשׁוּם הַפְּסֵד מְמוֹן וְכַמְבּוֹנָאָר בְּרָא"ש דְּלִכְּהָ מִתִּיר ר"ע לְאָכּוֹל אִף בְּלִי בְּדִיקַת הַרְיָאָה א"ו דַּעַת הַגַּמ' פִּינּוֹן דְּרַב"א יְלִיף לִי מְעוֹלָה אִי הָוֵי דַּעְתִּי לְאִיסוּרָא הִי' מְדָאוּ' וְאִין לְהִתִּיר מְשׁוּם הַפְּסֵד מְמוֹן אִיסוּר דָּאוּ'.

לִפְי"ז בְּנוֹדָאֵי מְחַזְקִינֵי רִיעוּתָא וְהִי' לְאָסוּר לְשַׁחֲנוּט בִּיּו"ט וְנִשְׂאָר קוֹשְׁנִי הַש"א הַגַּמ' ל. דְּהֵיכָא דְהַסְפֵּק מְדָאוּ' לִיכָא לְמַבְעֵי' מִיָּדִי וּמְחַזְקִינֵי רִיעוּתָא כְּמוֹ שְׁחוֹשְׁשִׁין לְאָכִילָה מְשׁוּם לָאו דְּטְרִיפָה פֶּה יֵשׁ לְחוּשׁ לְסָפֵק לָאו חִילּוּל יו"ט וְכַמְבּוֹנָאָר בְּרָא"ש שֵׁם.

וְלִכְאוּרָה י"ל דְּבְנוֹדָאֵי לֹא ס"ד בְּגַמ' אֲלִיבָא דְרַב"א דְּסָפֵק טְרִיפָה בְּכָל הַבְּהֵמוֹת מְדָאוּ' דְּהָא פְּמָה הוֹכַחֹת בְּגַמ' בְּחֻלִּין ד' י"א דְּאֲזִלִּין בְּתַר רַבָּא מְפָרָה אֲזִנְמָה וּשְׂאָרֵי קַרְבָּנוֹת רַק בְּאַמַּת הוּא רַק מְדַרְבְּנָן דְּמַחְשֵׁיב רַבָּא דְרַף פְּלָל טְרִיפּוֹת בְּבִהְמוֹת לְמִיעוּטָא דְשִׁכִּית וּמִקְשָׁה הַגַּמ' שְׁפִיר מְדַבְּרֵי ר"ע דְּלִשְׁיטְתִי' דְּסוֹבֵר בְּכּוֹרוֹת ד' דְּחִיָּשִׁינּוּ לְמִיעוּטָא מִמִּילָא לְדִידִי' הַבְּדִיקָה מְדָאוּ'.

לִפְי"ז יֵשׁ לִיָּשֵׁב קוֹשְׁנִי הַגַּמ' לְדַשְׁפִּיר מְתַרְץ הַגַּמ' מִמָּקוֹם שְׁטוּבַחַת אֲכִילְתָּהּ וְהָא דְּלֵא אָסְרִינּוּ מְחַשֵׁשׁ סָפֵק חִילּוּל יו"ט דְּלִר"ע לְשִׁיטְתִי' דְּסוֹבֵר דְּלְצוֹרָף פְּלָבִים מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מְלֻאכָה בִּיּו"ט פְּדָאֵי בַד' כ"א.

א"כ אִם יִמְצָא טְרִיפָה יֵהִי לְכָלְבִּים וְלִיכָא חִילּוּל יו"ט וְאִף אִם נֹאמֵר דְּלִר"ע יֵשׁ אִיסוּר הַכְּנָה וּמוֹכֵן לְאֲדָם לֹא הָוֵי מוֹכֵן לְכָלְבִּים הָוֵי פֶּאֶן מִן הַמוֹכֵן פִּינּוֹן דְּפ' טְרִיפּוֹתֵיהִי מִקְוֹדִים יו"ט לֹא הוֹקְצָה מְאָכִילַת פְּלָבִים וְהָוֵי דְּוּמֵיָא דְּבִהְמָה מְסוּפְנַת מְעָרְב יו"ט דְּלִפִּי פִּרְש"י ד' כ"ז ע"ב מְוֹתֵר אִף לְרַבִּי יְהוּדָא לִיתֵן לְכָלְבִּים וְאִינוּ אָסוּר רַק בְּהֵמָה בְּרִיאָה מְעָרְב יו"ט שְׁהִיתָה בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר לְאֲדָם וְלֹא עָלָה ע"ד שְׁהִיָּה לְכָלְבִּים דְּמֵאֵי דְּחֻזִּי לְאִינֵשׁ לֹא שְׁדִי לְכָלְבִּים פְּדָאֵי בַפ"ק ד' ו' ע"ב וּבִיּוֹתֵר מְבּוֹנָאָר בִּיש"ש פ"ג ס' י"ז ז"ל שֵׁם פְּתַב בַּא"ז אִם הִיתָה בְּרִיאָה בִּיה"ש וּשְׁחַטוּהָ וְנִטְרְפָה אָסוּר לְטַלְטְלָהּ כּו' אֲבָל קֹשְׁהָ כּו' א"כ מִיָּמְנַע וְלֹא שְׁחִיט מֵהֵאֵי חֲשֵׁשׂא דְּהָא חֲשֵׁשׂא דְּטְרִיפּוֹת הָאִידְנָא שְׁכִיחָא וּמִן הַגַּמ' אִין רֵאִי חֻזִּי טְרִיפָה אֲקִילְקִלְתָּא כּו' אֲפִשֵׁר דְּבַעִירוּ לֹא הִי' טְרִיפָה שְׁכִיחָא פְּוִלִי הֵאֵי כּו' מ"מ אֲנוּ קִי"ל הִילְכְתָּא לְאִיסוּרָא הִיָּינוּ דְּוִקָא שְׁמַתָּה דְּהִיתָה בְּרִיאָה בִּיה"ש וְלֹא עָמְדָה לְכַף אֲבָל בְּעוֹמְדַת לְהַשְׁחִט וְעוֹמְדַת לְהַבְדִּיק וְטְרִיפָה שְׁכִיחָא וְכַש"כ הָאִידְנָא דְּשְׁכִיחֵי טְפִי לַכ"ע שְׁרִי עַכ"ל יְעוּי"ש מִמִּילָא י"ל פֶּן לְרַב"א לַה"א לְדִידִי' דְּמַחְזִיק הַבְּהֵמוֹת בְּסָפֵק טְרִיפָה אִף קוֹנְדִים שְׂרָאָה בְּהוֹן סָפֵק כְּמְבּוֹנָאָר בְּרַש"י ד"ה מֵאֵי קַמ"ל.

א"כ לֹא מִקְצָה בְּהֵמָה הָעוֹמְדַת לְשְׁחִיטָה מְאָכִילַת פְּלָבִים. וְכִינּוֹן דָּאִם תַּמְצָא טְרִיפָה תְּהִי' מְוֹתֵר לְכָלְבִּים לִיכָא חֲשֵׁשׁ חִילּוּל יו"ט אֲלִיבָא דְּר"ע.

והאיבעני בעורף שונדרס היא לדידן וכפי שיטת הפוסקים כריה"ג לךם ולא לכלבים. או
פינו דהבדיקה בנדרסה אחר ששקתה מערב יו"ט היא רק חומרא דרבנן לחשש בעלמא
הוקצה מפלבים.

משא"כ לפי הא' אליבא דרב"א דמחזיק בהמות לספק טריפה מדאו' וכנ"ל ולא הוקצית
מפלבים ליבא חשש חילול יו"ט: אבל קשה לפי"ז למה לי' לר"ע למימר דיכול לאכול
כזית חי ממקום שטובחת כו' תיפזק לי' אף שאינו יכול לאכול חי.

יכול לשחוט לצורך פלבים. וצ"ל דדבר שראוי לאדם אף בעודו מותר לאדם יכול ליתן
גם לקלב.

אמנם פשינו אוכל מחשש ספק עד הבדיקה ואם ינכשר יהא מאכל אדם ולא קאי
לכלבים אין ליתן לכלבים ואין היתר לשחטו ליתן זה לכלבים. והדברים עתיקין יענין
באו"ח סי' ש"ח סעיף כ"ט ובמ"א ס"ק נ"ד וס"ק נ"ו ובפרי מגדים ס"ק נ"ו ובסי' שכ"ד
ס"ק ז' ובפ"מ שכ"ד ובמס' שבת ד' קנ"ה ע"ב ובדברי בעל מלקמות להרמב"ן במס'
ביצה פ"ב בסוגי' דלכם ולא לכלבים ובמס' שבת ד' קכ"ח ולפ"ד הפ"מ בסי' שכ"ח דבר
הראוי למאכל אדם אינו ראוי ליתן לכלבים של הפקר: אמנם אכתי יש לדקדק לפי מה
דאיתא ד' ל"ג ע"א ויעוי"ש בתו' ובמס' שבת ד' קמ"ב ע"ב וקמ"ג ע"א דבני מעים בשבת
ויו"ט אינם מאכל אדם ודעת האדם עליוהו לשונרא וכמו כן לכלבים א"כ הי' מהראוי
לכאורה לשחוט ולהאכיל הבני מעים שהוא מקום שטובחת אכילתה לכלבים לשיטת
ר"ע דנפש בהמה במשמע.

וא"ל דר"ע אחי לאשמעינו להתיר אף אם אין לו פלבים ואינם מצוין שם. ז"א אליבא
דרבה דאית לי' הואיל ומפרש בפסחים ד' מ"ו יכול לאכול אעפ"י שאינו אוכל מטעם
הואיל.

ולר"ע דסובר דנפש קאי גם על פלבים מותר מלאכה ביו"ט אף דליבא פלב הואיל ונחזי
לכלבים אם יקלעו וכדמוכח מקושית הגמ' מס' ביצה ד' כ"א אמר ר' יוסף עגל טרפה הוי
נהא חזי לכלבים יעו"ש.

אף דבאמת י"ל דלא ניתן לכלבים. וצ"ל דקושית הגמ' דעכ"פ הי' שיהי' הואיל ומדברי
הרמב"ן שם נמי נראה פינו דגם בהמות וכלבים בכלל נפש דינם לכל דבר בזה כמו נפש
אדם.

א"כ קשה ל"ל לאכול כזית חי ממקום שטובחת כו' וגם זה מטעם הואיל דאי בעי למיכל
נימא הואיל ונחזי לכלבים. ואף אם נרצה לדחות דלהו"א זו היינו מעמידין דרב"א ל"ל
כדרכה א"כ הדרא קושית הרא"ש לדוכתי' וקשה ממנ"פ אי מיירי ביש לו פלבים או
מצוין א"כ בלא"ה מותר לשחוט לצורך פלבים ולא צריי' שיאכל האדם חי ולהמתין עד
אחר הבדיקה ואי דאין פלבים מצוין ולית לי' הואיל נשאר ספק חילול יו"ט: אמנם י"ל
דבאמת אית לי' לר"ע הואיל ואשמעינו להתיר ביכול לאכול כזית חי דמותר אף באין
לו פלבים וליבא חשש ספק חילול יו"ט דמותר לשחוט מטעם הואיל.

ומ"מ דוקא ביכול לאכול מותר דאם אינו יכול לאכול אף דשייך הואיל שיהי' לצורך
פלבים אעפ"כ אסור מדרבנן וכמבואר מדברי הגמ' בפסחים ד' מ"ט דאף לרבה במקום

שְׁשִׁינָהּ הוֹאִיל אָסוּר מְדַרְבְּנָן אֶבֶל בְּיָכוֹל לְאָכֹל אֵף דִּישׁ חֲשִׁישׁ דִּילְמָא מְטַרְפָּהּ בְּבִדְיָקָה
לֹא הָוִי רַק סִפְקֵי אִיסוּר חִילּוּל מְדַרְבְּנָן דְּמִדְאוּרֵיִי תָּמָא אֵף דְּמְטַרְפָּהּ וְלִית לִי פְּלָבִים לִיפָּא
חִילּוּל יו"ט מְטַעַם הוֹאִיל וּסְד"ר לְקַנְלָא.

אֶבֶל בְּאִינוּ יָכוֹל לְאָכֹל וְלִית לִי פְּלָבִים אֵף דְּשִׁינָהּ הוֹאִיל נְשָׂאָר וּנְדָאִי אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְי"ל
דְּלֹא הִתִּיר ר"ע אֵף בְּמִסְנֵפֵי וּנְדָאִי אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁל חִילּוּל יו"ט בְּפִרְט לְאוֹתוֹ ה"א
מְמָקוֹם שְׁטוּבְחָת אֶכִּילְתָּהּ לֹא הִי שׁוּם הוֹכָחָה דְּהַתֵּר אִיסוּר דְּרַבְּנָן אֶכִּילָהּ קוֹדֵם בְּדִיקָתָהּ
הִרְיָאָה מִחֲמַת הַפֶּסֶד מְסוּפָּנָתָהּ.

וְאֵף לְפִי הָאֲמַת לְפִי דַעַת הַב"י בַּא"ח סִי תַצ"ח בְּפִשְׁט לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהֵטוּר ס"ל דְּלֹא
שְׁרִינְוּ לְשַׁחוּט אַא"כ יֵאָכֵל כְּזֵית מְמָנוּ וְלֹא הַתֵּר בְּאִינוּ רוּצָה לְאָכֹל וּמְטַעַם הוֹאִיל וְע"כ
הֵינּוּ מְשׁוּם דַּע"כ אָסוּר מְדַרְבְּנָן וְלֹא הַתֵּר אֵף בְּמָקוֹם הַפֶּסֶד.

וְאֵף דְּהֵטוּר מִתִּיר שָׁם בְּמִסְנֵפֵי לְאָכֹל בְּלֹא בְּדִיקָתָהּ הִרְיָאָה צ"ל דְּשִׂאנֵי בְּדִיקָתָהּ הִרְיָאָה
דְּהִיא רַק מְטַעַם הִיכָא דְּאִיפָּא לְכְרוּרֵי וּבִי"ט וּבְמִסְנֵפֵי לִיפָּא לְכְרוּרֵי וְלִיפָּא כָּלֵל אִיסוּר
דְּרַבְּנָן. מִשָּׂא"כ אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁיֵשׁ בְּמִלְאכָה שְׂאִינָה נִיחַתָּת מִדְּאוּ' רַק מְטַעַם הוֹאִיל וְלִדְעַת
הִיש"ש כָּאֵן סִי י"ב אֶלִיפָּא דַת"ק.

וְלִדְיָנָא בְּעֵינָן שְׁיַעוּר שְׁהוּת כְּדִי לְאָכֹל מְמָנָה כְּזֵית צְלִי כְּדָרְף ב"א אַחֲרֵי הַפִּשְׁט וְנִיחַתוּחַ
וְדִלֹּא כְּהֵטוּר שְׁמִתִּיר אֵף בְּאִין שְׁהוּת בְּיוֹם לְכוּדְקָה וְלִנְתַּחְזָה: וּבְדָבְרֵי הַנֶּז"ל יֵשׁ לִנְיָשׁב
קוֹשְׁיָ' עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי הַמּוֹבָא בְּשׁו"ת חוֹת יָאִיר סִי וּבְכו"פ סִי וּבִשָּׂא"ר הַנֶּז"ל בְּחֻלּוּן
ד' ק"א ע"ב דְּדָחִי הַגַּמ' דְּלִיפָּא לְמִפְשֵׁט דְּבַה"ר אִין בּוּ מְשׁוּם רִסּוּק אַבְרִים מְבַרְיָתָא
וְשׁוֹוִין שְׂאָם נוֹלַד הוּא וּמוֹמוּ עֵמוּ כו' דִּי"ל דְּמִיָּרֵי דְּהַפְּרִיס ע"ג קַרְקַע וּמְפָרֵשׁ רִש"י שָׁם
שְׁנַנְעָרָה לְעֵמּוּד וְקוֹשָׁה הָא עֲדִינָן צְרִיכָה בְּדִיקָה וְהוּי כְּעוֹף שְׁנַדְרֵס וְקוֹשָׁה לְשִׁיטַת הַר"ן
וְהַא"ז דְּפוֹסְקִים לְהִלְכָה דְּמַחְזְקִינָן רִיעוּתָא וְי"ל דְּלַעֲיֵל בְּמַס' בִּיצָה ד' ו' ע"א דְּפָרִיף וְכִי
מַה בֵּין זֶה לְעַגְלָא שְׁנוּלַד בִּי"ט מִפְרֵש"י דְּתַנְג' לְקַמֵּן שְׁמוֹתְרַבּוּ בְּיוֹם לַד"ה וּמִקְשָׁה הַפ"י
מַה מִקְשָׁה הַגַּמ' וּמַה בֵּין זֶה לְעַגְלָא שְׁנוּלַד מִן הַטְּרִיפָה דִּילְמָא בְּאֲמַת בְּנוּלַד מִן הַטְּרִיפָה
אָסוּר לְשׁוֹחֲטָהּ בִּי"ט וְהַבְּרִייתָא מִיָּרֵי בְּנוּלַד מִן הַכְּשָׁרָה.

אֶבֶל בְּאֲמַת בִּירוּשְׁלַמֵי פ' א"צ ה'ל' ד' אִיתָא בְּזַה"ל הָא תַנִּי עַגְלָא בְּכוֹר שְׁנוּלַד מִן הַטְּרִיפָה
בִּי"ט מוֹתֵר וּבְאֲמַת טַעְמָא בְּעֵי לְמָה תַפְסֵי הִירוּשְׁלַמֵי שְׁנוּלַד מִן הַטְּרִיפָה וְאִי לְאַשְׁמַעֲיָנָן
דְּמוּכָן לְכָלְבִים הָוִי מוּכָן לְאָדָם אִין זֶה עֲנִנָן גְּבִי דִינָא דְּבָכוֹר.

עכ"פ הַיּוֹצֵא לְנוּ מִדְּבָרֵי הִירוּשְׁלַמֵי שְׁהַבְּרִייתָא הַנֶּז"ל מִיָּרֵי בְּנוּלַד מִן הַטְּרִיפָה וְאֵם דְּבַגְמ'
דִּידוֹן הַבְּרִייתָא נְשִׁיטָה בְּסַתָּם יֵשׁ לְאוּקְמֵי דְּמִיָּרֵי בְּנוּלַד מִן הַטְּרִיפָה וְכִמוּ דְּרַצָּה הַגַּמ'
לְאוּקְמֵי שָׁם בְּחֻלּוּן בְּיוֹצֵא דוֹפָן.

א"כ מְשִׁנֵי שְׁפִיר בַּגַּמ' דְּמִיָּרֵי בְּהַפְּרִיס ע"ג קַרְקַע. וְאֵף דְּצָרִיף בְּדִיקָה י"ל דְּהַבְּרִייתָא
סוֹבֵר כַר"ע דְּהַנְּפֵשׁ אִפִּי בְּהֵמָה בְּמִשְׁמַע א"כ אֵף שְׁיִמְצָא טְרִיפָה בְּבִדְיָקָה לִיפָּא חִילּוּל
יו"ט דְּחֻזֵי לְכָלְבִים וְלֹא אֵת שְׂאֵי מְכָלְבִים כִּינּוּ שְׁנוּלַד מִן הַטְּרִיפָה.

וְאֵף דְּמִשְׁעָה שְׁנוּלַדְהָ עַד הַבְּדִיקָה אֲתַקְצָאֵי מְכָלְבִים. כִּינּוּ דְּהַבְּדִיקָה הוּא רַק מְדַרְבְּנָן הָוִי
מְקַרֵי חֻזֵי לְאָדָם כְּנ"ל עכ"פ לֹא הִיָּתָה מוּקְצָה בִּיה"ש וְאִין מוּקְצָה לְחֻצֵי שְׂבָת: אָמְנָם ז"א
רַק לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם בַּפ"א מַה"ל בְּכוֹרִים הִלְכָה ג' דְּמִשְׁמַע שָׁם דְּבָכוֹר בְּעַל מוּם מוֹתֵר

תמיד לכלבים וכדומסים שם מפני שהוא חולין ולקף לא דמי לבכור שנקרב ונמצא טריפה או קדשים פסולים.

אבל לפי דברי התוס' לחד תירוץא בנבחים ד' ע"א ד"ה ובטריפה ובפסחים ד' כ"ט ד"ה אין פודין בכור טריפה שאינו ראוי לאדם אסור לכלבים אליבא דכ"ע נדחה תי' הג"ל. וק"ל: עוד בסוג' הג"ל בשיטה מקובצת מביא ראי' מפאן דמותר לאכול באומצא בלא מליחה דאל"כ מה מיקל ר"ע דהא שיעור מליחה פשיעור צלי' ונ"ל דלק"מ לדעת הרמב"ם דסובר דאסור לאכול בפשר באומצא.

דלדידנ' מהני חליטה בחומץ דאין צריף רק שיעור מועט ויענין בטור יו"ד סי' ס"ז: אבל קשה לי לפי דעת התבואות שור סימן כ"ז ס"ק א' דהוכיח מרש"י דסובר דאיסור אכילת בפשר קודם שתמות הבהמה הוא מדרבנן (פמבואר בפרש"י בחולין קכ"א) הוא מסוג' דהכא.

דקשה לכאורה אע"ג דמסוכנת היא מ"מ לפעמים שוהא למות ואיף שרי בדאיכא שוהות לחתוף מבית טביחתה ולאכול חי האיף יודע מתי תמות הבהמה כו' א"ו דאיסור אכילה קודם צאת נפשה הוא רק מדרבנן שלא יאה נראה פרעבתן ובמקום פסידא שרי כו' יעוי"ש.

ולחזק ראיתו יש לומר דגם מדברי הת"ק מוכיח לפי מה שזראה מבואר מחידושי הרשב"א חולין ד' ל"ג ובר"ן שם דמחליטין מסבא דשיעור פירכוס אינו כמו שיעור מליחה ובישול אבל פדי שיעור מליחה וצלי' ומעט יותר יכול להיות התמהמהות הפירכוס (יענין בפ"מ יו"ד סי' ע"ו בט"ז סק"ה) ולקף קאמר הגמ' הרוצה שיאכל מבהמה קודם שתצא נפשה כו' ומולחו יפה כו' וממתין עד שתצא נפשה.

ושם איירי לפ"ד ברוצה לאכול צלי' א"כ קשה גם על הת"ק דאמר אם יש שוהות ביום לאכול פזית צלי' מה בכף דילמא תפרכס הרבה יותר משיעור צלי' לבד. א"ו דמותר לאכול מדאו' קודם שתמות הבהמה פנ"ל: אבל קשה לפי החלטת הר"ן והרשב"א שם (וכן דעת התוס' לחד שינויא) אסור לאכול באומצא בלי מליחה בפשר שחותר מבית השחיטה קודם שתצא נפשה ולפי דעת האחרונים ביו"ד סי' ס"ז הוא איסור דאורייתא.

א"כ קשה מאי מוסיף ר"ע להקל אם שוהה לאכול פזית חי מבית טביחתה הא יש לחוש דילמא תפרכס הרבה ואין לומר דיתתוף בשעת פירכוס הא הבשר שיחתוף מבית השחיטה קודם מיתת הבהמה אי אפשר לאכול באומצא אף ע"י חליטה בחומץ רק ע"י מליחה ושיעור מליחה פשיעור צלי' ונהני שיעור של הת"ק דיכול לאכול פזית צלי' מבשר שאינו במקום בית השחיטה: ד' ל"ו ע"ב וד' ל"ז ע"א גמרא ולא מגביהין תרומות ומעשרות פשיטא תני רב יוסף לא נצרכה אלא ליתנם לכהן בו ביום.

הרמב"ם משמיט הרבותא אפי' ליתנם לפהו בו ביום והשיג עליו הראב"ד בפ' כ"ג מהלכות שבת דין ט' ונראה לפענ"ד לתרץ דבפכ"ג הג"ל דין י"ד מפרש הרמב"ם אין מקדישין כו' משום שהוא פמקח וממפר ואין מגביהין תרומות ומעשרות שוה דומה למקדיש אותן פירות שהפריש ועוד מפני שהוא פמתקן אותן בשבת יעוי"ש במ"מ.

וק"ל לפי טעם הראשון שכתב הרמב"ם מאי מקשה הגמ' במס' זו לעיל ד' ט' לימא פליגא דשמואל אדאבוהו דאמר שמואל חלת חו"ל אוכל והולך וכו' ומפרש רש"י דלא הוי כמתקן. אמנם לפי טעם הרמב"ם דהוי כמקדיש לק"מ.

וא"ל דזה תירוץ הגמ' דמשני שם אמר רבא מי לא מודה שמואל שאם קרא עלי שם שאסורה לזרים. דזה דוחק גדול שס"ד בגמ' שחלת חו"ל אינו קדוש כלל.

בשלא לפרש"י ניקח דס"ד אף שקדוש פניו שלא הי' מוכרח להפריש לצורך תיקון העיסה אינו בכלל, האיסור הפרישה דאסור משום מתקן וחיידש רבא פניו דאסורה לזרים ושם תרומה עלי' איתא בכלל אין מגביהין כפרש"י שם דהיינו דלא פלוג רבנן.

ונראה לי ליישב דבמס' שבת פ"ב ד' ל"ד איתא ספק חשיכה ספק אין חשיכה אין מעשרין את הנודאי כו' מפרש רש"י אע"ג דשבות בעלמא הוא קסבר גזרו על השבות אף על ביה"ש ומקשה התוי"ט דהא אנו פסקינן במשנה ג' פ"ג דעירובין פרבי דלא גזרו על שבות ביה"ש יעוי"ש ועכ"פ קשי' תרי סתמי משניות אהדדי ורבי בעצמו סובר דלא גזרו על שבות בביה"ש וסתם דספק חשיכה כו' אין מעשרין.

ונלפענ"ד עפ"י דאיתא בתשו' הריב"ש סי' קנ"ו על שגשאל אם לפדות בן בכור ביו"ט. משיב בזה"ל נראה שהוא אסור ואעפ"י שבהפרישת תרומות לא אסרו אלא משום דחזי כמתקן ה"מ הוא מפני שא"צ אלא להפריש וא"צ להקנות ולתת לפהו מיד.

אבל בפדיון הבן שמקנה לו הסלע בפדיון בנו זה נודאי דמי למו"מ ואעפ"י שתרומות שהוקדשו כבר מותר לשלחם לכהן ביו"ט ה"מ הוא שאין בעה"ב מקנה לו דבר שפבר הוא של פהו ואין לבעה"ב בהם אלא טוה"נ כו' יעוי"ש.

ונ"ל דלא יתכנו דברי הריב"ש רק לשיטתהפוסקים דטוה"נ אינו ממון אבל להסוכרים טוה"נ ממון הוי כמתנה גמורה מה שנותן הישראל לכהן. ועכצ"ל לשיטה זו דאינו כלל בגדר מו"מ דהוי חפצי שמים.

א"כ רבא לשיטתו דסובר דטוה"נ ממון פדאי' בנדרים פ"ה יענין בש"ף חו"מ סי' ש"נ ע"כ סובר דליכא איסור מו"מ גבי הגבהת תרומות ומעשרות רק הטעם משום מתקן ורבא לשיטתו דסובר במס' ביצה ד' י"ח דאיסור טבילת פלים משום מתקן דסובר דדבר דמחזי כמתקן אסור אף ביו"ט וא"צ לטעם מו"מ לאיסור הגבהת תרומות ומעשרות.

משא"כ הרמב"ם דפוסק שם דלא פרבא משום דסובר אף דמחזי כמתקן הי' להתיר ביו"ט לצורך יו"ט וכדאיתא באריכות בתשו' מהר"י בן חביב סי' ט"ו ובשו"ת ש"א סי' ט"ו לך הוצרך לטעם דמו"מ לאסור הגבהת תרומות ומעשרות ביו"ט.

והולכת תרומות ומעשרות דמותר היינו לפי שפוסק הרמב"ם דטוה"נ אינו ממון כמבואר בש"ף ה"ל ואינו נותן משלו כלום לפהו. לפי"ז רבא לשיטתו הוצרך לתרץ מי לא מודה שמואל כו' דלדידן ליכא למימר טעם דמו"מ דא"כ הי' לאסור גם הולכת תרומות ומעשרות ושמואל בעצמו פוסק כר' יוסי במס' ביצה ד' י"ב דב"ה מתירין הולכת תרומות ומעשרות ביו"ט.

אָמנָם לְשִׁיטת רַבֵּי דְסֵתָם שָׁם ד' י"ב בְּמִתְנֵי דְלָא פְּלִיגֵי ב"ש וּב"ה רַק בְּהוֹלְכַת מִתְנֹת וּתְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת מוֹדוּ ב"ה שְׁאִסוּר לְהוֹלִיף בִּיּו"ט י"ל שְׁסוּבֵר הַטַּעַם לְאִסוּר מְשׁוּם מו"מ (וַיִּתְכַּן יוֹתֵר לַחַד לִישָׁנָא בְּנִדְרִים ד' הַנָּ"ל דְּסוּבֵר רַבֵּי טוּה"נ מְמוֹן יַעוּי"ש) א"כ לִפִּי"ז יֵשׁ שְׁנֵי שְׁבוּתִים גַּבֵּי הַגְּבֵהַת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת.

וּלְפָרֵשׁ"י בְּעָרוּבֵין ד' ל"ה ע"א עַל דְּבָרֵי הַגַּמ' בְּמַנְעוּל וְקָשֶׁר בְּמִתְנֵי כו' (יַעוּי"ש בְּתוֹס' ד"ה וּבְעֵי סְפִינָא כו') מוֹכַח דְּכ"ע מוֹדִים דְּעַל ב' שְׁבוּתִים גְּזָרוּ בְּבִיה"ש וְכַמְפוֹרָשׁ בְּבִרְטוּנָה מְשָׁנָה ג' פ' ג' דְּעִירוּבֵין וּלְקַף סֵתָם שְׁפִיר רַבֵּי סְפַק חֲשִׁיכָה כו' אִין מְעַשְׂרִין.

וּרְש"י בָּא לְתַרְזֵן לְפִי דְּפָסְקִינָן כַּר' יוֹסֵי דְּמוֹתֵר אֲלִיבָא דְּב"ה הוֹלְכַת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת א"כ ע"כ צ"ל דְּלִיפָא אִסוּר מו"מ גַּבֵּי הַגְּבֵהַת וּנְתִינַת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת רַק מְשׁוּם מְתַקֵּן וְהָיִי רַק שְׁבוּת אֶחָד וְצ"ל כַּמ"ד דְּגָזְרוּ עַל שְׁבוּת בִּיה"ש וּק"ל וּנ"ל דְּלְקַף לֹא סֵתָם רַבֵּי הָךְ דִּינָא דְּסְפַק חֲשִׁיכָה כו' רַק בְּשִׁבְתָּ וְלֹא בִּיּו"ט דְּבִיּו"ט לִיפָא שְׁבוּת דְּמִתְקֵן רַק מְשׁוּם מו"מ וְלֹא גְזָרוּ בִּיה"ש עַל שְׁבוּת אֶחָד.

וְנוֹכַל לומר עוֹד לְמ"ד דְּסוּבֵר דְּטוּה"נ מְמוֹן לִיפָא אִסוּר מו"מ רַק בְּעַת הַנְּתִינָה לְפָהֳן מִשְׁא"כ בְּעַת הַפְּרָשָׁה דְּעֵדֵינָן לֹא יִצְאָה מְרֻשׁוֹת יִשְׂרָאֵל דִּישׁ לוֹ בּוֹ טוּה"נ דְּהוּא מְמוֹנוֹ וְלַחַד לִישָׁנָא בְּנִדְרִים ד' הַנָּ"ל מְחִיב רַבֵּי בְּאוּכַל טְבָלִים לְשַׁלֵּם דְּמֵי פְּלוּ לִישְׂרָאֵל כְּדִמְפָּרֵשׁ שָׁם בְּרִש"י וְהָרָא"ש דְּהָיִי עֲדִין פְּכוּלוֹ שְׁלוֹ וַיַּעוּי"ש בְּר"ן וּבְפָרֵשׁ לְשִׁיטַת הַמַּג"א סִי' ש"ו ס"ק א' דְּמְפָּרֵשׁ דְּבָרֵי הַפְּלָבוֹ דְּלְקַף לֹא שִׁינָף אִסוּר מְמַצוּא חֲפָצָה בְּהַקְדָּשׁוֹ דִּינָן פִּינָן דִּישׁ לְכָל יִשְׂרָאֵל חֶלֶק בְּהֵן א"כ לֹא יִצָּא מְרֻשׁוֹתוֹ וַיֵּשׁ לְהַמְקִדִּישׁ ג"כ חֶלֶק בּוֹ יַעוּי"ש וְא"ל לִפִּי"ז לְהָךְ לִישָׁנָא בְּנִדְרִים דְּסוּבֵר רַבֵּי טוּה"נ מְמוֹן א"כ לִיפָא בְּהַפְּרָשָׁה לְבַד אִסוּר מו"מ א"כ אֲמַאי אִין מְעַשְׂרִין בְּסְפַק חֲשִׁיכָה וְלֹא יִתֵּן לְפָהֳן וְלֹא יִהִי רַק שְׁבוּת דְּמִתְקֵן דְּשָׂרֵי בִּיה"ש דְּז"א דְּהָא אִם יִהִי אִסוּר הַנְּתִינָה לְכַהֵן מְמִילָא לֹא יִהִי לוֹ רְשׁוּת לְהַאֲכִיל לְכַהֵן בְּבִיתוֹ.

וְכַמְבֹּאֵר בְּמַס' בִּיצָה ד' י"ב בְּתוֹס' ד"ה אִין מוֹלִיכִין יַעוּי"ש בְּמַהְרָשׁ"א וּמַהְר"ם מְלוּבָלִין בְּאֲרִיכוֹת וּבִפ"י שָׁם וַיַּעֲוִין בְּפִי הַרְמַב"ם וְהָר"ש עַל הַמְשָׁנָה ד' פ"ד דְּדָמַי א"כ יִהִי הַתְּרוּמָה הַנְּפָרֶשֶׁת בְּאִסוּר אֲכִילָה לְפָהֳן כָּל הַשְּׁבֵת וְאִסוּרָה בְּטִלְטוּל דְּהָא דְּמוֹתֵר לִישְׂרָאֵל לְטִלְטַל תְּרוּמָה בְּשִׁבְתָּ מְשׁוּם דְּחִזִּי לְכַהֵן כְּדָאִיתָא בְּשִׁבְתָּ ד' קכ"ז ע"ב א"כ אִיפָא גַם שְׁבוּת דְּטִלְטוּל בְּעַת הַפְּרָשָׁה.

וּרְאֵי לְזָה מַהָּא דְּאִיתָא בְּיוֹמָא ד' פ"ג ע"ב אֲפָשֶׁר בְּחֻלִּין פְּשִׁיטָא לֹא צְרִיכָא בְּשִׁבְתָּ. בְּשִׁבְתָּ גַּמֵּי טִלְטוּל בְּעֵלְמָא הוּא יַעוּי"ש בְּכַפְתָּ תְּמָרִים שְׁעָמַד בְּזָה דְּלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם טַעַם אִסוּר טִלְטוּל גַּבֵּי הַפְּרָשַׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת.

וְהָאֵמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ דְּמִיִּירֵי הָתָם דְּלֹא הִי חוּלָה מְבַעוֹד יוֹם. א"כ אִף דְּמוֹתֵר הַהַפְּרָשָׁה לְצוּרָה הַחוּלָה שְׁנַחֲלָה בְּשִׁבְתָּ אַעפ"כ לֹא יִהִי הַתְּרוּמָה הַנְּפָרֶשֶׁת מוֹתֵר לְפָהֳן בּוֹ בִּיּוֹם אִסוּר בְּטִלְטוּל.

מִשְׁא"כ אִם לֹא טַעַם אַחַר לְאִסוּר הַהַפְּרָשָׁה לֹא הִי צַד לְאִסוּר הַהַפְּרָשָׁה מְשׁוּם טִלְטוּל פִּינָן דְּאֲחֵרֵי הַהַפְּרָשָׁה יִהִי רְאוּי לְכַהֵן בּוֹ בִּיּוֹם. וְסֵרָה בְּזָה תְּלוּנַת הַמְחַבֵּר כְּפַת תְּמָרִים הַנָּ"ל וּק"ל: אָמְנָם לְכַאוּרָה תְּקֻשָּׁה עַל הָא דְּאִיתָא בִּיבְמוֹת ד' צ"ג ע"א א"ל שְׁפִיר עֲבַדְתָּ.

דַתְנָא לַמְעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת ד' אֱלֹקֵיךָ כָּל הַיָּמִים אֵלֶיךָ שָׁבוּת וּ"ט לְמַאי הִילַכְתָּא אֵילֵימָא לַעֲשׂוּרֵי וּמִיכַל אֲצִטְרִיף קָרָא לְמִשְׁרֵי טְלִטּוּל דְרַבְּנָן כּו' וְקָשָׁה פִּינּוּן דְּמִדְּאוּרִייתָא וְנִדְּאֵי לִיכָּא אִיסוּר שָׁבוּת דְּמִתְקַן א"כ אַף אִם הִי אִיסוּר טְלִטּוּל דְּאוּ' אֵין פָּאן שׁוּם אִיסוּר טְלִטּוּל וּנ"ל בְּדִרְךָ פִּלְפוּל פִּשְׁנִידְקִדְקָא תְּחִילָה דְּאַמַּאי לֹא אָמַר רַבִּי חֵיָא אֲצִטְרִיף קָרָא לְמִשְׁרֵי שָׁבוּת בְּעֵלְמָא וְנִכְלַל בְּזֵה כָּל אִיסוּרֵי הַשָּׁבוּתִין שְׁיֵשׁ גַּבֵּי הַפְּרָשָׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וּבְרִש"י שֵׁם מְפָרֵשׁ בְּהִדְּיָא וְכִי אֲצִטְרִיף קָרָא לְמִשְׁרֵי טְלִטּוּל דְּרַבְּנָן דְּהַפְּרָשָׁת מַעֲשָׂרוֹת בְּשָׁבַת אֵינוּ אֵלָּא מְשׁוּם שָׁבוּת דַתְנָן אֵלֶיךָ הֵן מְשׁוּם שָׁבוּת כּו'.

אַמְנָם לְפִי דְּבַרְיֵנוּ הַנ"ל יֵשׁ לִישׁב דְּרִש"י בְּבִיצָה ד' ל"ז מְפָרֵשׁ לַחַד לִישְׁנָא דְּלִכְּךָ לֹא הָוִי בְּמַקְדִּישׁ גְּזִירָה לְגִזְרָה דְּמו"מ אֲתִי מְפָסוּק דְּמַמְצִיא חֲפָצָךָ יַעו"ש בְּתוֹס' וּבְאַמְתַּת נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים דְּהוּא רַק אִיסוּר נְבִיאִים וְלֹא מִן הַתּוֹרָה אַמְנָם בַּפ"מ עַל א"ח ס' ש"ז בְּמִשְׁבָּצוֹת זָהָב רוֹצֵה לְהִסָּב דַּעַת הַתּוֹס' בַּמַּס' שָׁבַת ד' ק"נ ד"ה וְדִיבּוּר מִי אִיסוּר כּו' דְּסוֹבְרִים דְּכָל הַנְּלַמֵּד מְפָסוּק מְמַצִּיא חֲפָצָךָ אִיסוּר מִדְּאוּרִייתָא (דְּלִיכָּא דְּכִתִּיבָא בְּנְבִיאִים דְּלֹא רְמִיזָא בְּאוּרִייתָא) וַע"ז מְקַשָּׁה הַגַּמ' וְדִיבּוּר מִי אִיסוּר מִדְּאוּרִייתָא דְּהָא חֲזִינוּ דְּשָׂרוּ רַבְּנָן פְּמָה דְּבָרִים.

וּמְתַרְץ הַגַּמ' לַעוֹלָם מִדְּאוּרִייתָא אִיסוּר וְהָנִי דְּבָרִים הַמְּוִתִּים נִלְמַד מְפָסוּק מְמַצִּיא חֲפָצָךָ כּו' דְּחֲפָצֵי שְׁמִים מְוִתֵּר וְכֵן מִטִּין דְּבָרֵי הַצ"צ בְּשׁו"ת ס' כ"ח דַּתְעֵנוּג בְּשָׁבַת מִן הַתּוֹרָה הַנְּלַמֵּד מְפָסוּק הַנ"ל וְקָרָאתָ לְשָׁבַת עוֹנָג דְּכִתִּיב בִּישְׁעֵי יַעו"ש.

לְפִי"ז הִי יְכוּלִין לֹאמַר דְּלִירְאָה אֶת ד' אֱלֹקֵיךָ כָּל הַיָּמִים קָאֵי לְהַתִּיר הַפְּרָשָׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת דְּהוּ"א לְאַסוּר מְשׁוּם דְּהָנִי מו"מ וְשָׂרְנָי קָרָא מְשׁוּם דְּהָנִי חֲפָצֵי שְׁמִים לְהַתְעַנֵּג בְּשָׁבַת. אַמְנָם אִם נֶאֱמַר דְּטוּה"נ מְמוֹן לִיכָּא בְּהַפְּרָשָׁה הוֹצָאָה מְרִשׁוֹתוֹ רַק בְּעַת גְּתִינָה לְכַהֵן וְלֹא צָרִיף קָרָא לְהַתִּיר הַהַפְּרָשָׁה דְּמַהִיכֵי תִּיתִי לְאַסוּר דְּהָא יְכוּל לְהַפְּרִישׁ וְלֹא לְמַסוּר לַפְּהִי.

וּא"ל פִּינּוּן דִּיהֵי אִיסוּר לְמַסוּר לְכַהֵן מְמִילָא יְהִי אִיסוּר לְכַהֵן לְאַכְלוֹ בְּבֵית יִשְׂרָאֵל א"כ יִשְׂאָר תְּרוּמָה הַנְּפָרֶשֶׁת בְּאִיסוּר מְוִקָּצָה שְׁאִיסוּר בְּטְלִטּוּל וְיֵשׁ בְּהַפְּרָשָׁה אִיסוּר טְלִטּוּל וְלָזֵה מְקַשָּׁה ר"ח אֲצִטְרִיף קָרָא לְמִשְׁרֵי טְלִטּוּל דְרַבְּנָן.

וּלְפִי"ז יֵשׁ לְתַרְץ מַה שְׁהִי קָשָׁה לִי לְכַאוּרָה לְפִי דְּבָרֵי דְּלַמ"ד טוּה"נ מְמוֹן ל"ש לְתַא דְּאִיסוּר מו"מ בְּעַת הַפְּרָשָׁה רַק בְּעַת הַנְּתִינָה א"כ אַמַּאי קְאָמְרֵי ב"ה בְּד' י"ב לֹא אִם אַמְרָתָם בְּתְרוּמָה שְׁאִינוּ זְכָאֵי בְּהַרְמָתוֹן תִּאמַר בְּמַתְּנוֹת שְׁזַכָּאֵי בְּהַרְמָתוֹן עַכ"ל אִיף מְדַמּוּ גְּתִינָה לְהַפְּרָשָׁה דְּהַפְּרָשָׁה בְּדִין הוּא שְׁיֵהֵי מְוִתֵּר פִּינּוּן דְּלֹא הִי אֲפָשָׁר מְאַתְמוּל דְּטוּב יוֹתֵר לְאַכְלוֹ פֶּת חֲמָה.

מִשָּׂא"כ לְגַבֵּי הַנְּתִינָה דִּישׁ אִיסוּר לְתַא דְּמו"מ מַה שְׁאִינוּ שְׁיֵיף. בְּעַת הַפְּרָשָׁה אַמְנָם לְפִי הַנ"ל י"ל דָּאֵי לֹא הֵינּוּ מִתִּירִין לְהוֹלִיף הַחֲלָה בִּיו"ט א"כ הִי הַחֲלָה אִיסוּרָה בְּטְלִטּוּל מְשׁוּם מְוִקָּצָה וְהֵינּוּ צָרִיכִין לְמְנוּעַ גַּם הַהַפְּרָשָׁה וּא"ל ב"ה פִּינּוּן שְׁזַכָּאֵי בְּהַרְמָתוֹן ע"כ הוֹצָרְכוּ רַבְּנָן לְהַתִּיר גַּם הַנְּתִינָה לְכַהֵן.

וּי"ל ג"כ דְּלִכְּךָ מְדַמּוּ ב"ש גְּתִינָת חֲלָה לְתְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת דְּב"ש לִית לְהוּ מְוִקָּצָה פִּי הָאֵי. יַעוֹזֵן בְּרִישׁ בִּיצָה וְדו"ק.

נחזור לענין הראשון לפי המבואר בתשוב' מהרלב"ח סוכר הרמב"ם דאין לאסור ביו"ט שום דבר מחמת דמיקוץ כמתקן פנין דשרי תקוניי אןכל נפש ביו"ט לכה הוצרה להמציא עוד טעם לאסור הפרשת תרומות ומעשרות משום מו"מ.

אמנם י"ל לפי שיטת הרמב"ם שפוסק בהלכות יו"ט דמכשירין שאפשר לעשותו בערב יו"ט אסור לעשותו ביו"ט יש לאסור הפרשת תרומות ומעשרות ביו"ט משום מתקן דנהי דמה שמתקן הישראל חלקו אינו בכלל מכשירין.

אמנם במה שמתקן חלקו של הפהן אם לא יתנו לכהו הוי תיקון שלא לצורך יו"ט. וא"ל דע"ז מתקן חלקו של ישראל.

זה הוי בכלל מכשירין והי' יכול לעשות בערב יו"ט וז"ש הגמ' אין מפרישין תרומות ומעשרות פשיטא ר"ל מדכלינהו במתניתן בהדי הקדש ונערכין וחרמות נראה שחידשה מתני' לאסור משום לתא דמו"מ תפ"ל דבלא"ה אסור משום מתקן דהא מתקן חלקו של הפהן ע"ז מתרץ רב יוסף לא צריכא אפי' ליתן לכהו בו ביום א"כ הוי ג"כ לצורך יו"ט ול"ש איסור דתיקון אעפ"כ אסור משום מקח וממכר.

ורב יוסף לשיטתו דלית לי' לטעם גבי טבילת פלים כדאי' במס' ביצה ד' י"ח וא"ל דהא התי' גבי טבילת פלים הוי רק מכשירין פבר הרגיש בזה מהרלב"ח יעו"ש תירוצו. ואחר שהרמב"ם מפרש הטעם משום מו"מ לא הי' צריך לבאר דאף ליתן לכהו בו ביום אסור דאדרבא רבותא טפי לאסור משום מו"מ אף בהפרשה לחוד ומכש"כ פשמוציא לגמרי מרשותו ונותנו לפהן ובפרט כי עיקר הדין דאיסור הפרשת תרומות ומעשרות ביאר בהלכות שבת (יעוין בפ"ד מהלכות יו"ט) ובשבת ליכא שום הו"א להתיר בנתינה לכהו דמתקן אסור בשבת ודו"ק: ואפשר לומר דלקה השמיט הרמב"ם בפ' י"ד מהלכות מאכלות אסורות גבי חולה היכא דאפשר בחולין צריכין להפריש אף בחל בשבת כדברי רבה במס' יומא ד' פ"ג פנין דלשיטת הרמב"ם יש בהפרשת טבל ב' איסורין משום מו"מ ומשום מתקן נוכח לומר דנכון יותר שלא להפריש ויעבור החולה באכילת טבל דרבנן רק איסור אחר.

ורבה לשיטתו דסובר דליכא איסור מו"מ גבי הפרשה. מדשרי במס' ביצה דף ט' להפריש חלה ביו"ט מעיסה המגולגלת מעיו"ט אף דיכול לאכול ולהפריש אח"כ.

וי"ל דלקה פוסק הרמב"ם שם דלא פרבה. יעוין ברמב"ם בהלכות יו"ט פ"ג ד"ח ובהשגת הראב"ד.

וא"ל לפי שיטת הגמ' ביומא דיש בהפרשה גם איסור טלטול. א"כ אף לרבה יש ב' שבותין בהפרשה משום טלטול ומתקן.

י"ל דלפי האמת סובר רבה דאין איסור טלטול בהפרשה וכסברת הגמ' מס' שבת ד' מ"ג פנין דאי עבר ותקנו מתקן ומותר אח"כ בטלטול ואכילה יעו"ש בתוס' ד"ה טבל מוכן הוא כו' ועוד הקשה היכא דאין לו פירי אחרוני בשוגג אמאי יאכל נימא מיגו דאתקצאי לביה"ש אתקצאי לכולי יומא (יעו"ש במהרש"א) ומקשה המג"ש הא מתניתין דאין מעשרין בספק חשיכה אתי' כמ"ד גזרו על שבות ביה"ש ואינן פסקינן דלא גזרו על

שבות ביה"ש ולא אתקצאי פלל ביה"ש ולפי דברי הג"ל יש לדחות דבריו לשיטת רש"י דגזרו בב' שבותין אליבא דכ"ע.

ורב יוסף הוא המתיר שם לאביי טבל מוכן הוא וכבר הוכחתי דר"י ע"כ סובר הטעם איסור הפרשת תרומות ומעשרות ביו"ט משום לתא דמו"מ דהוא לית לי' הטעם דמתקן גבי טבילת פלים ואוסר הפרשת תרומות ומעשרות ביו"ט אף ליתן לכהן בו ביום וכיון דלדידן איפא שבות דמו"מ יש בהפרשה בס' חשיכה בשבת ב' שבותין משום מתקן ומשום מו"מ ואסור אליבא דכ"ע.

ומקשה הרשב"א שפיר דנימא מיגו דאתקצאי לביה"ש ודו"ק: וי"ל עוד דס"ד דרבה מיירי בדברים שאינם ראויים לאכול חי ויש איסור טלטול בחלק המופרש. יענין בשבת ד' קכ"ח ע"א.

ולפי האמת י"ל דרבה מיירי בדברים הראויים לאכול חי וליפא איסור טלטול פינון דחזי לכהן אחר הפרשה דאי עבר ותקנו מתקן פנ"ל. גם לפ"ד יש ליישב קושית התוס' בחולין ד' ק"ז ד"ה נתן עינו כו' דאמאי אסור לעשר דמאי בשבת הא לא הוי כמתקן פינון דיכול ליתן עינו כו' וכדאי' בשבת ד' קמ"א גבי מדומע דמתיר ר' יהודה להעלות בשבת יעו"ש ובלא"ה קשה להבין דלפי פרש"י בשבת ד' ל"ד דלקה מותר לעשר דמאי בספק חשיכה דלא דמי למתקן דרוב ע"ה מעשרין הן עכ"ל א"כ אמאי אסור לעשר דמאי בנודאי חשיכה וצריכין לדחוק ולומר דקולא זו דמתמת דרוב ע"ה מעשרין אינו מועיל רק לס' חשיכה.

אמנם לפי דברינו אם נאמר דלקה אין מעשרין הנודאי בביה"ש דהוי ב' שבותין י"ל בפשיטות דבאמת בדמאי ל"ש טעם דמתקן רק איסור דמו"מ דלא גרע ממיתה דאסור משום מו"מ כפי שמחליט המג"א סי' ש"ו ומיד בעת שמפריש מן הדמאי מוציא המעשר מרשותו כי יהי צריך למסרו לכהן רק על שבות א' לא גזרו ולקח מותר בס' חשיכה ובנודאי חשיכה אסור משום לתא דמו"מ משא"כ במדומע דאין פאן לתא דמו"מ רק כמתקן חלקו של הפה המעורב אחרי שפבר הנפרש: אמנם כ"ז לפי מה שפוסק הרמב"ם בפ"ט מהל' מעשר דין ה' דצריכין ליתן בחנם לכהן הפרשת תרומות ומעשר של דמאי.

אמנם לדעת הטור ביו"ד סי' של"א דרשות ביז הבעלים למכרו והובא במל"מ שם ל"ש פלל בדמאי לתא דמו"מ בעת הפרשה וי"ל להיפוך דבאמת יש בדמאי שבות דמתקן ולא דמי למדומע כסברת התוס' בחולין אף פינון דליפא רק שבות זה לא גזרו ביה"ש משא"כ בנודאי דיש גם טעם דמו"מ.

אמנם בלא"ה הרמב"ם והטור אינם מספיקים לסברת הר"י לחלק בין שבות א' לב' שבותים כנראה למענין בדבריהם. ולפי דרכינו יש לתיר קוש' התוס' בעירובין ד' למ"ד ע"ב ד"ה ולפרוש עלה כו' והא דתנו בב"מ ס' חשיכה אין מעשרין כו' די"ל דס"ד דהמקשן דהטעם במתני' דאין מעשרין בס' חשיכה משום דהוי ב' שבותין והתם גבי עירוב ל"ש השבות לתא דמו"מ פינון דאין מערבין אלא לדבר מצוה והוי חפצי שמים.

ואם דַּיֵּשׁ כַּמָּה מִצּוֹת שָׂאִין גִּיתָר לַעֲשׂוֹתָם שְׁבוֹת לְתַא דְּמוֹ"מ אַפְתִּי קָשָׁה מֵאֵי פִּסְקָא (כְּדַמְקָשָׁה שָׁם הַגַּמ' עַל הַתִּי הַרְאֵשׁוֹן דְּלִית בֵּי שְׁיַעוּרָא) דְּהָא יֵשׁ כַּמָּה מִצּוֹת לְפַלְחָא בְּעֶסְקֵי רַבִּים וּלְהַכִּין צָרְכֵי פְלָה וּמַת הַנְּקָרָאִים חֲפָצֵי שְׁמִים וְעֵינִין בְּעִירוּבִין ד' פ"ד וּבַתּוֹס' שָׁם ד"ה אֵין מְעַרְבִין כּו' א"כ לֹא נִשְׂאָר רַק שְׁבוֹת א' מִשּׁוּם דְּמַחְזִי כְּמַתְקָן דְּמִנְתָּר בִּיה"ש וְהוֹצְרֵהּ הַגַּמ' לְתַרְזֵן דְּסִבְר כְּרַבְּנֵן דְּגָזְרוּ גַם עַל שְׁבוֹת א' בִּיה"ש וְדו"ק: מִסְכַּת ר"ה ד' י"ג בְּעוּ מִיָּגוֹן חֲבַרְיָא מר"כ עֲנֹמֵר שְׁהַקְרִיבוּ כּו' תוּס' ד"ה וְלֹא קָצִיר נְכָרֵי כּו' וְאֵע"ג דִּירְוֶשָׁה הִיא כּו' וּמ"מ דִּינִיק הֵתָם שְׁפִיר מִשּׁוּם אֲשֵׁרוֹת שְׁמִדוּרוֹת רַאשׁוֹנִים ע"כ.

וּמִקָּשָׁה בְּפַרְשֵׁת דְּרָכִים בְּדַרְךָ הַקּוֹנֵדֵשׁ דְּרוּשׁ ט' שְׁהַמְעַיְנִין בַּע"א יִרְאֵה דְּאֵין הֲבִנָּה לְדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּהָא הֵתָם מִקָּשָׁה אַמְאֵי צִיּוֹתָה תוֹרָה וְאֲשִׁירִיהֶם תִּשְׁרַפּוּן גּו' מִפְּדֵי יְרוּשָׁה הִיא לְהֶם מֵאֲבוֹתֵיהֶם וְאֵין אָדָם אוֹסֵר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ וְאֵי מִשּׁוּם אֲשִׁירִיהֶם דְּמַעֲיָקְרָא (דְּהֵינּוּ קוֹנֵדִים שְׁנִינְתָּנוּ לְאַבְרָהָם) בְּבִיטוּל בְּעֶלְמָא סְגִי לְהוּ הַרִי בְּהַדְיָא דְּעֵיקָר הוֹכַחַת הַגְּמָרָא מִן הָאֲשֵׁרוֹת שְׁטָטְעוּ אַחַר שְׁנִינְתָּנוּ לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר לְזֹאת גִּלְחָזַן הַפֶּר"ד לְהַגִּי בַּתּוֹס' כִּי צ"ל הַגְּיָרָסָא וּמ"מ דְּחֵי הֵתָם שְׁפִיר.

וְתוֹרָה הַפְּנוּנָה דְּבַלֵּא"ה שְׁפִיר הוֹכַחַת הַגַּמ' דִּישְׂרָאֵל שְׁזַקַף לְבִינָה כּו' דֵּא"כ הֵנִי ע"א שְׁל נְכָרֵי וּבְבִיטוּל סְגִי וְהַמְקָשָׁן דְּלֹא אֶסִיק אֲדַעְתָּי סְבָרָא זֹו דְּבְבִיטוּל בְּעֶלְמָא סְגִי הִי יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת הָא יֵשׁ לְהֶם בְּמָה שְׁזַרְע.

רַק לְפִי סְבָרְתוּ בַּלֵּא"ה הַקָּשָׁה שְׁפִיר וְאֵי מִשּׁוּם הֵנָּה דְּמַעֲיָקְרָא כּו' יַעוּי"ש בַּפֶּר"ד. וּמֵאִוֹד אֲתַמְהָה פִּינּוֹן דְּלְפִי הָאֲמַת יֵשׁ לְהֶם בְּמָה שְׁזַרְע לֹא שְׁיִיָּהּ פְּלָל מְדַפְּלָחוּ לְעַגְל גְּלוֹ אֲדַעְתִּיָּהּ הוּ דְּנִיחָא לְהוּ וְכִי מוֹעִיל הַגִּילּוּי דַּעַת שְׁל יִשְׂרָאֵל לַע"א שְׁל נְכָרֵי הָא אַף בְּזַקַף לְבִינָה כּו' וּבָא נְכָרֵי וְהַשְׁתַּחֲוָה לְלְבִינָה אַחֲרַת מְבִנְאָר בַּתּוֹס' דְּלֹא נֶאֱסָרָה הַלְבִינָה שְׁנִי וְאֵף לְהַחֲזוּקִים בְּזָה הַיַּעֲלָה עַל דַּעַת דְּמַחְמַת שְׁיִשְׂרָאֵל עוֹבֵד ע"א נֶאֱסָר ע"א שְׁל נְכָרֵי בְּשֶׁלְמָא אִם נֶאֱמַר דְּגַם הַזְרִיעָה הִי שְׁל יִשְׂרָאֵל א"כ פִּינּוֹן דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל דַּעְתִּיָּהּ דְּנִיחָא לְהוּ הֵנִי הַנְּכָרֵי כְּשִׁלּוּחֵיהֶם לְאַסּוֹר הַזְרִיעָה שְׁל יִשְׂרָאֵל בְּעַבְדוֹת הַעַפּוֹ"ם שְׁלֵהֶם לְפִי"ד הַפֶּר"ד הִי לְאַסּוֹר בְּזִמְן הַזֶּה הַע"א הַנְּמַצָּאִים בְּכָל הַמְּדִינּוֹת חוּץ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַה שְׁלֹא בִּיעַר יְהוֹשֻׁעַ דִּילְמָא הִמָּה מְדוּרוֹת קְדָמוֹנִים כְּדָאֲמַר בַּגַּמ' שָׁם בַּע"א מֵאֵן מוֹכַח וְהוּ כַּע"א שְׁל יִשְׂרָאֵל א"ו דל"ש לְאַסּוֹר מַחְמַת גִּילּוּי דַּעַתָּם רַק בְּמָה שְׁהִי שְׁיִיָּהּ אֲזִי לְיִשְׂרָאֵל כִּי א"י וְכָל הַנְּטוּעִים הִי יְרוּשָׁה לְהֶם וּלְפ"ד הַתּוֹס' דַּהִי שְׁיִיָּהּ לְעַפּוֹ"ם נְטִיעַתָּם ל"ש פְּלָל לְאַסּוֹר מַחְמַת גִּילּוּי דַּעַתָּם שְׁל יִשְׂרָאֵל בְּמָה דְּפִלְחוּ לְעַגְל.

וַע"ג: אַגַּב אֲצִינִין מַה שְׁקָשָׁה לִי עַל הַפ"י שְׁמַחְלִיט בְּחַדוּשָׁיו בְּמַס' סְנִפָּה ד' ל"א עַפ"י רֵאִי מֵהַג"א מַס' ע"א פ' ר' יִשְׁמַעֲאֵל (כַּמ"ש בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"ם שָׁם אִם יִשְׂרָאֵל וְעַפּוֹ"ם מְשׁוֹתְפִים בַּע"א) דָּאֵף ע"א שְׁל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהּ בִּיטוּל מְדַאֲוֵרִיָּתָא רַק מְדַרְבְּנֵן אֵין מוֹעִיל בִּיטוּל וְאִסְמְכוּהוּ אֶפְסוּק וְשָׁם בַּסְתֵּר יַעוּי"ש בַּפ"י וְהוּא לְכַאוּרָה נֶגְדַּה הַגַּמ' הַנְּ"ל דְּמַפּוֹרְשׁ דְּלַכְּךָ הוֹצְרָכוּ לְשָׂרוּף הָאֲשִׁירִים וְלֹא הוֹעִיל בִּיטוּל מִשּׁוּם דְּהֵנִי כַּע"א שְׁל יִשְׂרָאֵל וְלְכַאוּרָה הִי נ"ל לְפָרֵשׁ פִּירוּשׁ אַחַר בַּגַּמ'.

דְּלְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק לְפִי פֶרֶש"י בְּבִיטוּל בְּעֶלְמָא סְגִי הֵינּוּ דַּהִי לְהֶם לְכַפּוֹת נְכָרֵי דְּלְבְטְלִינְהוּ דִּילְמָא לֹא רְצוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן פְּדֵי לְמַנִּים מִצְנַת בִּיעוּר ע"א וְדוּמָה לְזֶה בְּחַמְזֵן דְּסָגִי בְּבִיטוּל אַעפִי"כ לר' יְהוּדָא אֵין בִּיעוּר חַמְזֵן אֲלֵא שְׂרִיפָּה.

ולפרש"י במס' פסחים היינו קונדם זמן איסורו דאז יכול לבטל נחכמים השיבו לו כל דין שאתה דן כו' לא מצא עצים לשון רפ"י יהי יושב ובטל יענין במס' פסחים ד' כ"ז ע"ב ואף דיכול לבטל אעפ"י כ לא יקנים מצות השבתה (אלא) שריפה כמבואר במפרשים ומבואר בהל' פסח סי' תל"א בשם מהרי"ו דלא יבטל חמץ קונדם ביעור חמץ כדי שיקנים המצוה בשלו גם במס' ע"א ד' מ"ד מקשי הגמ' דסתרי פסוקים אהדדי פדרמי רב הונא פתיב ויאמר דוד וישרפם באש וכתוב וישאם ל"ק פאן קונדם שפא כו' תוס' ד"ה פאן תימא למה לא לקח נכרי לבטל בע"כ כו' וי"ל דיש חילוק בין ע"א של עץ לשל מחכות וכן יש תירוצים בירושל' כו' ומפרש בפני משה דשל עץ לא רצה דוד לבטל ע"י נכרי כדי שיקנים מצות ביעור ע"א ועל של מתכות חס לבער והניח לבטלה ע"י נכרי יעו"ש (ויענין במל"מ הלכות ע"א פ"ח דין ט') כמו כן אפטר לומר דלכך לא ביטלו ישראל ע"י נכרי האשרי של א"י כדי שיקנימו מצות ביעור לכך נ"ל עפ"י דאיתא בזהר פ' יתרו הובא בילקוט ראובני בזה"ל פינן דחמו כל עלמא דיתרו איהו חפים נרב ממנא דכל טעוון דעלמא פינן דחמו דאיהו אתא ופלח לי להקב"ה ואמר עתה ידעתי כי גדול ד' מפל אלקים כדין פלהון אתראקין מפילתנהון וידעו דלית בהון ממש כו' גם איתא בזהר על פסוק אז נבקהו אלופי אדום וגו' בשעתא דאתא משה לפרעה וכו' פינן דאלקי וילעמי אתא ואודי לי להקב"ה דכתיב ד' הצדיק ואיהו דהוי מלכא קרופינוס לכל עלמא פינן דאיהו מודה כל שאר מלכיא אודו דכתיב אז נבקהו אתא יתרו פומרא רברבא ועלאהרב ממנן דכל טעוון אחרון ואודו לי להקב"ה כו' כדין אתיקר שמי דקב"ה בעלמא דין כו' וידוע פסק הש"ע דנכרי מבטל ע"א אף באמירה בעלמא א"כ י"ל דזה פנונת הגמרא ואי משום אשרי דמעיקרא בבטול בעלמא סגי להו וכבר נתבטלו מדעת הנכרי בזמן פרעה ויתרו פנ"ל וק"ל ואח"כ לא היו יכולין לאסור בעבודתם דא"א אוסר דבר כו' בענין הנ"ל אמרתי לתרץ קושית המפ' בפ' וארא מדוע רק במפת ברד אמר משה פצאתי את העיר וגו'.

יענין ברמב"ן שמתרץ שבאמת בתפלתו גם בשארי המכות הלה חוץ לעיר רק במפת ברד לחץ עליו פרעה באמרו ורב מהיות וגו' הנצרך משה להודיעו שצריך לצאת חוץ להעיר. ולי נראה לתרץ ויובן גם פנונת דברי משה באמרו לפרעה ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ד' אלקים ומפרש רש"י ידעתי כי עדיין אינכם יראים דבאמת ידע פרעה דמשה הולך תמיד לעשות תפלתו חוץ לעיר מחמת שהעיר מלאה גלולי ע"א אמנם במפת ברד שאמר ד' הצדיק בטל הע"א באמירה ולזאת לחץ על משה שיתפלל תיקרף והשיב לו משה פצאת את העיר פי ידעתי כי טרם תיראון מפני ד' אלקים היינו שאין פיכם ולבכם שנה רק הביטול הוא מפני היראה ויענין בס' אור החיים ואינו מועיל הביטול כמבואר ביו"ד סי' קמ"ו סעיף ז' דאם נכרי מבטל באמירה בעלמא הוי ביטול אבל אם בטלה מפת אונס אינה מבוטלת יעו"ש והיינו פשאין פיו ולבו שוין וכיון דלא הועיל אותו ביטול הנצרך משה לצאת מן העיר וק"ל ונכון הוא: לפלפולא בעלמא בסוגי' הנ"ל.

הרמב"ם השמיט דין דקצירכם ולא קציר נכרי וצ"ל דסובר דמסוגי' דמנחות ד' ע"ב ע"א מתני' קוצרין מפני הנטיעות ומפני בית האבל ומפני בהמ"ד מ"ט קצירכם אמר רחמנא ולא קציר מצות מוכח דלא דרשינן קצירכם למעט קציר עכו"ם אבל ליישב דברי רב

פְּהֵנָא ור' ירמְנִי דְסוּבְרִים דְקִצְיָרְכֶם מְמַעַט קִצְיָר נְכָרִי מִנֵּ"ל לְמַעַט קִצְיָר מְצוּנָה וְאֶפְשָׁר לומר דְהָא יְדוּעַ סְבַרְתָּ הִפּ"י דְכָל אִיסוּר לְאוּ הֵבָא מְכַלְל עֲשֵׂה נִדְחָה מִפְּנֵי מְצוּנָתָא עֲשֵׂה.

א"כ לְכַאוּרָה אִי לֹא הִי מִיעוּט עַל קִצְיָר מְצוּנָה הִי מוֹתֵר לְקַצֹּר מִפְּנֵי בֵּית הָאֲבָל וּמִפְּנֵי בֵּיהִמ"ד דְּמְצוּנָתָא ג"ח נְת"ת דּוּחוֹת אִיסוּר הַקִּצְיָרָה וּבִפְרָט שְׁהֵמָּה עֲשֵׂה לְצוּרְךָ מְצוּת רַבִּים וּבְרַמְבַּ"ם הֵלְכוֹת תְּמִידִין פ"ז וּבְחֻשְׁבּוֹנוֹת שֶׁל מְצוּנָה בְּפִתְיחוֹת הֵלְכוֹת הַנֵּ"ל נִרְאָה דְלֹא חֲשִׁיב מְנִיעַת קִצְיָרָה לְפָנֵי הָעוֹמֵר לַעֲשֵׂה רַק לְאִיסוּר בְּעֵלְמָא שְׁנִדְחָה בְּנוֹדָאֵי מִפְּנֵי הַמְצוּת הַנֵּ"ל וְצ"ל דְּאִי לֹא הִמְיָעוּט הִי יְכוּלִין לְאַסֹּר הַקִּצְיָרָה דְהָא אֶפְשָׁר לְקַיָּים שְׁתִּיהוֹן בְּלִי דְחִי פִּינּוֹן דְקִיטוּף בְּיַד מוֹתֵר לְפָנֵי הָעוֹמֵר שְׁאִין בְּכַלְל קִצְיָר פְּדָאֵי בְּמִנְחוֹת ד' ס"ח ע"א וּבְפְסָקִים ד' י"א וְלְכַאוּרָה אִי קִיטוּף מוֹתֵר לְפָנֵי הָעוֹמֵר תְּלוּי בְּפִלְגוּתָא ר' יוֹסִי וְרַבְּנָן דְאִי בְּחוּלִין ד' קל"ז תְּנִי חֲדָא גוּזוּ אֶת הָעֵזִים וְשׁוּטָף אֶת הָרְחֵלִים פְּטוּר וְתַנְי' אֵינְדָּה הַגּוּזוּ אֶת הָעֵזִים פְּטוּר וְשׁוּטָף אֶת הָרְחֵלִים חֲזִיב לֹא קָשִׁי הָא רַבְּנָן וְהָא ר' יוֹסִי דְתַנְי' לְקַט קִצְיָרָה וְלֹא לְקַט קִיטוּף ר' יוֹסִי אֹמֵר אִין לְקַט אֲלֵא הֵבָא מִחֲמַת קִצְיָר ר' יוֹסִי הִיָּינוּ ת"ק כּוֹלָה ר' יוֹסִי הִיא כו' וּמְפָרֵשׁ רַש"י בַּד"ה וְלֹא לְקַט קִיטוּף הַקּוֹטֵף בְּיַדְיוֹ שְׁבִלֵי קַמְחוֹ אִין הַנוֹשֵׁר לְקַט דְּלִישְׁנָא דְקִרָא דִּיִּיקָא וּפְלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵי עַכ"ל הִרִי אֲלִיקָא דְרַבְּנָן דְּשָׁם קִיטוּף בְּכַלְל קִצְיָרָה (וְהָא דְפּוֹסֵק הַרְמַבַּ"ם שָׁם כַּר"י וְלֹא כְּרַבְּנָן אֲתַרְיָן לְקַמֵּן) א"כ י"ל דַּר"כ ור"י סוּבְרִין דְקִיטוּף אִיסוּר לְפָנֵי הָעוֹמֵר וְלֹא צְרִיכִין הָיֵתֵר עַל קִצְיָרָתָא מְצוּנָה פִּינּוֹן דְּאִי אֶפְשָׁר לְקַיָּים שְׁתִּיהוֹן בְּלֹא"ה מְסַבְּרָא חִיצוֹנָה שְׁיֵהֵן נִדְחָה אִיסוּר הַקִּצְיָרָה מִפְּנֵי הַמְצוּנָה (וְיֵמָּה שְׁמִבְנָאָר בְּמִנְחוֹת ד' ס"ז בְּמִתְנֵי מִשְׁקַרְבֵּי הָעוֹמֵר יוֹצְאִין וּמוֹצְאִין שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם שְׁהִיא מְלֵא קִמְחָא וְקִלֵי צ"ל הִיָּינוּ מַה שְׁקִינוּ מִן הַנְּכָרִים אוֹ שְׁהִי לְהֵם מִבֵּית הַשְּׁלַחִין שְׁבַעמֵקִים וּבְתוּי"ט שָׁם מְפָרֵשׁ ג"כ שְׁאֶפְשָׁר הִי מִבֵּית הַשְּׁלַחִין).

הִיָּצָא לְנוּ מִזֶּה לְשִׁיטַת ר' ירמְנִי קִיטוּף אִיסוּר וְקִצְיָר מְצוּנָה אִינוּ מוֹתֵר רַק מְטַעַם דְחִי א"כ לְכַאוּרָה ל"ק לְדִידֵי קוֹשְׁנֵי רַב יוֹנָה בִּירוּשָׁלַיִם עַל הָא דְאָמַר ר' ירמְנִי דְלֹא אֲכָלוּ יִשְׂרָאֵל מְצָה בְּלִילֵי פֶסַח דַּס"ל דְּהָעֲשֵׂה דוּחָה דְהִנֵּה לְשִׁיטַת הָאֲלֶפְסִי בַּפ' כ"ש וְהַרְמַבַּ"ם צְרִיכִין שְׁיִמּוּר לְמְצוּנָתָא מְשַׁעַת קִצְיָרָה וְלַדְעַת הַפּר"ח בַּא"ח ס"י מְעַכְבֵּי אִי בְּדִיעְבַד וְלַדְעַת הַב"י אִינוּ רַק לְמְצוּנָה וְלֹא לְעִיכּוּבָא וְצ"ל אִי דְכָל מוֹנָח דַּא"צ שְׁיִנּוּי לְעַכְבֵּי רַק בְּקַדְוִשִׁים מ"מ בְּחוּלִין אִין לְפֶסֶח בְּדִיעְבַד מְטַעַם דְכָל הָרְאוּי לְבִילָה.

וְעַתָּה נַחְזִי אֲנֵן לְפִי דְבָרֵי הַפְּסוּק בִּיהוֹשֻׁעַ קִפִּיטָל ד' וְהִירְדוּן מְלֵא עַל כָּל גְּדוּתֵינוּ כָּל יְמֵי קִצְיָר וּמְפָרֵשׁ שָׁם בְּרַש"י בִּימֵי נִסּוֹן יְמֵי קִצְיָר הֵם הִרִי דְהִי אֲזַז זְמַן הַקִּצְיָר מִמִּילָא נִרְאָה שְׁלֵא הִי עוֹד בְּמַחְנֵיבֵי תְּבוּאוֹת בֵּית הַשְּׁלַחִין שְׁהִיוּ נִגְמָרִי וְנִקְצָרִים קוֹדֵם שְׁאָרֵי תְּבוּאוֹת הַשְּׂדֵה וְלִכְּךָ לְחַד טַעְמָא מוֹתֵר לְקַצֹּר בֵּית הַשְּׁלַחִין קוֹדֵם לְעוֹמֵר וְכַמְבּוֹאָר בְּמִנְחוֹת ד' ס"ח בְּתוֹס' ד"ה קוֹצְרֵי כו' וּמְסִימוּ שָׁם בּוּזָה"ל וְהִיָּינוּ דְאָמַר בַּת"כ קִצְיָרְכֶם שֶׁל כּוֹלְכֶם אֲמַרְתִּי כְּלוּמַר אוֹתוֹ שְׁרָגִיל לְהִיּוֹת נִקְצָר בְּזִמְנָא שְׁהַפֵּל קוֹצְרִין עַכ"ל וִיעוּי"ש וּמְשַׁאָר שְׂדוֹת לֹא הִיוּ יְכוּלִין לְקַצֹּר קוֹדֵם הָעוֹמֵר וְלֹא הִיוּ יְכוּלִין לְקַח לְמְצוּנָתָא מְצוּנָה רַק מִן הַקִּצְיָר שְׁנִקְצָר קוֹדֵם בּוֹאֵם לַא"י וְהִרִי לֹא הִי שְׁיִמּוּר מְשַׁעַת קִצְיָרָה וְגַם לֹא הִי רְאוּי לְבִילָה מְעַת בּוֹאֵם לְאַרְצָא וְאֶפְשָׁר כַּה"ג בְּדִיעְבַד מְעַכְבֵּי אִי לַדְעַת הַב"י בְּשִׁיטַת הַרְמַבַּ"ם וְאֲלֶפְסִי וּמְצוּנָתָא עֲשֵׂה שֶׁל אֲכִילַת מְצָה אִינָה יְכוּלָה לְדַחוֹת הָאִיסוּר דְקִצְיָרָה פִּינּוֹן דְלֹא הִנֵּי בְּעִידָנָא.

וצ"ל דלא צריכין בעידנא דא"כ אף לצורך בית האבל מ"ט לא לשתרי בגנוני שאין הקצירה בעת הצורך תיכף לצורך ברפת רחבה א"ו דאין באיסור קצירה לפני העומר עשה גמורה רק איסור בעלמא שנדחה מפני צורך מצוה אחרת אף שלא בעידנא (יעוין במנחות ד' ה' ע"ב בתוס' ד"ה האיר מנרח ובוד' ס"ח בתוס' ד"ה והא כתיב) או י"ל דמצנות השימור הנלמד מושמרתם את המצות דוחתת איסור הקצירה ויש ליישב בזה קושני' הפ"י והשא"ר שמקשי' על תי' הירושלמי שהובא בתוס' בקידושין ד' ל"ט דלקה לא אכלו מצה דאין עשה דלפני הדיבור דוחה כו' הא מצנות מצה נשנית גם לאחר הדיבור ובפסח שני על מצות ומרורים ופסח ראשון ילפינן מפ"ש יעוין באריכות דבריהם אבל לפי דברי הג"ל ל"ק דהא מצנות שימור הנלמד מושמרתם אינה לאחר הדיבור א"כ לא הי' אפשו' להשיג מצה משומרת: ובדרך פלפול הי' אפשר לתרץ בזה גם קושית הפוסקים על דברי הירושלמי שהיו אוכלים ממה שתגרי עכו"ם מְכָרו לָהֶם (ר"ל מחו"ל) דהא איסור חֲדָשׁ נוהג גם בחו"ל.

ולפי הג"ל ניחא דבאמת י"ל דאכילת מצה דוחה אכילת חֲדָשׁ כיון דמצנות אכילת מצה נאמרה גם לאחר הדיבור רק מצנות שימור אינה דוחה האיסור דקצירה דמצנות שימור היא רק מצוה שלפני הדיבור ולא נשנית.

אבל בתבואות חו"ל מותר הקצירה לפני העומר כמבואר מדברי הגמ' במנחות ד' ע"א ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר כו' ויעוין בד' פ"ד וכפסק הרמב"ם בפ"ז מהלכות תמידין הלכה י"ג א"כ אף אם נפרש כנראה מפשיטות לשון ירושלמי שקנו מתגרי חו"ל חטין קצורים עכ"פ היו ראויין לביקה אבל אם נחליט כנראה מדברי הרמב"ם שאין באיסור קצירה לפני העומר עשה רק איסור בעלמא מהראוי הי' שתדחה מצנות אכילת מצה האיסור הג"ל דבתמור נגד קל ל"צ בעידנא וק"ל: (שייך למ"ש בר"ה ד' י"ג ובחולין ד' י"ז) (יעוין בספרו ברוך טעם בדין עשה דוחה ל"ת שהאריך הגאון המחבר זצוללה"ה בענין זה אף העמקתי מפתב ידו הקדושה ממש דאין דבר בלא חידוש): הפני יהושע בפסק חֲדָשׁ מביא דעת רבינו ברוך שחֲדָשׁ אינו נוהג בחו"ל.

והרא"ש בתשובה כלל ב' מקשה עליו מסתם משנה בפ"ג דערלה החדש אסור מה"ת בכל מקום ובשלהי פסחים כתב הרא"ש ואסור לן למיכל חֲדָשׁ כו' ותנן בפ"ב דערלה החדש אסור מה"ת בכ"מ ואמרי' בגמ' דמנחות ד' ס"ח אמר רבינא אמרה לי אם אביך אכל באורתא דשיבסר כו' יעו"ש ומאריך בפ"י בקושני' חזקה על דעת ר"ב הג"ל והעומדים בשיטתו דהא הלכה כבתראי דהוא רבינא דסובר חֲדָשׁ בחו"ל דאורייתא.

ונראה לכאורה ליישב דעל קושני' הירושלמי על פסוק ויאכלו מעבור הארץ דהא הוצרכו לאכול מצה מן החֲדָשׁ מתרץ בירושלמי דאין עשה דוחה לל"ת רק בסמוכין ומבואר בר"ש דתלמוד בבלי חולק ע"ז.

ואף למאי שמפרש שפוננת הירושלמי דעשה דקודם הדיבור אינו דוחה מבואר במפרשים דלשיטת הגמ' ריש יבמות אדרבה אלימא עשה דקודם הדיבור וצ"ל כתי' השני שבירושלמי שאכלו ממה שקנו מתגרי עכו"ם א"כ מוכח דבתבואות עכו"ם ליפא דין חֲדָשׁ וכמו כן תבואות חו"ל לפי המבואר בפ"י דאי בחו"ל יש איסור חֲדָשׁ אסור גם בתבואות עכו"ם דחד דינא לתרנוייהו.

א"כ הרי הוכחה מבוארת לשיטת הבבלי לדעת הר"ב ור' אלעזר דסובר דחדש נוהג בחו"ל. והסתם משנה דפ' ג' דערלה צ"ל דהיא לשיטת המ"ד דאין איסור חל על איסור.

א"כ בלא"ה ל"ק אמאי לא אכלו חדש למצנת מצה דכמו דלמ"ד א"א חע"א אין יוצאין בטבל שלא נתקן מדכתיב לא תאכל עליו חמץ ז' ימים תאכל עליו כו' מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ יצא זה שאיסורו משום בל תאכל טבל כמו כן אין יוצאין בחדש ומבואר פן מדברי הגמ' בפסחים ד' ל"ה ע"ב דמוקי שם רב ששת הברייתא יכול יוצא אדם ידי חובתו בטבל שלא נתקן וכו' ת"ל לא תאכל עליו חמץ וגו' כר"ש דלית לי' איסור חל על איסור.

ומתורץ בזה מה שקשה לכאורה לפי דברי הגמ' בחולין ד' ק"ג ע"א דר' יוחנן סובר אין איסור חל על איסור דהא ר"י ס"ל דהלקה פסתם מתני' וסתם מתני' בכריתות דף י"ג ע"ב יש אוכל אכילה אחת דאיסור חל על איסור א"ו דיש סתמא אחרת ויהא משנה דפ"ג דערלה דחדש נוהג בחו"ל דמינה נשמע דא"א תע"א פנ"ל לקה לפי מה דפסקינן דאחע"א נכון פסק הר"ב ה"ל דחדש אינו נוהג בחו"ל דאל"כ ישאר קושית הירושלמי ה"ל והנה בפסחים בסוגי' ה"ל איתא רבינא אמר אפילו תימא רבנן מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ בלבד כו' א"כ לשיטתו אף לפי הדין דאחע"א לא היו יוצאים ידי מצה בחדש ול"ק קושני' הירושלמי ופיר י"ל דחדש נוהג אף בחו"ל אכל למאי דדחי שם הגמ' מידי בלבד פתיב אלא מחנונתא כדרב ששת נשאר קושני' הירושלמי וצ"ל פדעת ר"ב ה"ל וליפא ראי' מרבינא דהוא לשיטתו אזיל פנ"ל.

אמנם על כל זה ליכא קושני' לשיטת הפוסקים שחולקים על ר"ב ה"ל. די"ל פירוש אחר בירושלמי.

והשתא אבאר לתרץ מה שמקשין לשיטת הרמב"ם דבמלקמה לא הותרו מאכלות אסורות רק כשירעבו ואין להם מה יאכלו מה מקשה הגמ' על אבעי' דר' ירמיה' אילימא בשבע שפכשו השתא דבר טמא כו' דהא אפתי ה"מ כשיש להם מה יאכלו.

ואקדים לבאר דברי הירושלמי שהוא בזה"ל ע"ד דר"י דו אמר אין מצנה דוחה ל"ת אלא א"כ היא היתה כתובה בצדה מה שהיו תגרי הגוים מוכרים להו וכו' דר"י אמר פל ביאה שנאמרה בתורה לאחר י"ד שנים נאמרה מתמיהים פל הפוסקים האחרונים שמפלפלים בדיני חדש לפרש דברי הירושלמי במ"ש וכו' דהא לר"י א"צ לומר ממה שתגרי עפוי"ם.

ומפרש הב"ח בתשובתו שהיא בסי' ב' בתשובת גאוני בתראי. דהירושלמי סובר דכל י"ד שנים הי' איסור חדש פנין שלא היו מביאין עומר.

ומתמי' עליו התוי"ט שם בתשו' ג' דכיון דלא הי' מצנות עומר לא הי' ג"כ איסור חדש. אבל באמת לק"מ דכוננת הב"ח דהירושלמי סובר דממושבות לא למדין למעט קודם ברושה וישיבה דאמרי' מושבותיכם בכ"מ שאתם יושבים או דאתי לדרש המבואר בפ"ג דערלה יעוי"ש רק כ"מ שנאמר ביאה אינו אלא לאחר ברושה וישיבה.

ותיבת ביאה לא קאי רק אענומר שבתחילת הענין וגבי חדש שבסוף ענין הפ' שם בפ' אמור לא פתיב ביאה רק מושבות. אמנם עכ"ז פי' הב"ח בדברי הירושלמי דחוק מאוד כמבואר להרואה בדבריו.

גם יפלא מה נשתנה דין י"ד שנים מבזמן הזה דליפא ענומר דיום הגוף מתיר ולפי' הב"ח שם כל י"ד שנים הוצרכו לקנות מתגרי עכו"ם. גם מקשים מדברי הירושלמי הנ"ל לשיטת הפוסקים דחדש נוהג בחו"ל ובשל עכו"ם.

א"כ מה בכך שקנו מתגרי עכו"ם וביותר ק' לדברי התוס' שכ' שהירושלמי סובר שקדש נוהג בחו"ל. לכן נ"ל דהרא"ש בתולין ד' י"ז פתב בזה"ל (דהנ"מ באבעי' דר' ירמיה) לאדם שאסר עצמו באחד מן המינין מזמן ידוע ואילף וכשהגיע הזמן הי' לו מאותו המין שהי' אוכל והולך עד שהגיע הזמן אם מותר לאכול מה שנתותר בידו.

א"נ פגון שרצו ב"ד לאסור דבר אחד כמו שאסרו גבינות העכו"ם ושלקו' וכיוצא בהן אם אסור מה שיש לו ממנו מאותו המין ביד ישראל עכ"ל. הרי מבואר מדבריו דעיקר האבעי' דר"י די"ל דאף שנתחדש איסור בשר נחירה מעת בואם לארץ מ"מ י"ל דלא נאסרה הנחירה שהי' ביד ישראל פינון שהיו אוכלים והולכים מהם בהיתר מקודם ולכך מדייק ר"י אברי ב"נ שהכניסו ישראל עמהם לארץ.

אבל מה שמצאו נחורים ביד עכו"ם אף שנתחרו כבר אין בכלל האבעי' שלו שפונדאי הנה אסורים א"כ אם נפשט האבעי' דר"י לקולא י"ל כמו כן אף דנאסר לישראל תבואות חדש מעת פניסתן לארץ מ"מ מותרין היו לאכול מתבואות שהי' בידם מקודם בואם לארץ פינון שהיו אוכלים מהם מקודם.

ואפשר שזה פוננת הירושלמי מה שהיו תגרי עכו"ם מכרו להם ר"ל מהתבואה שהי' בידם של ישראל מה שקנו בהיותם במדבר מתגרי עכו"ם כדאי' ביומא: אמנם י"ל דבסברא זו אין להתיר רק איסור שנתחדש על המאכל דהיינו איסור חדש אבל מה שנתחדש למצוה על האדם דאף שהאיר מזרח מתיר איסור חדש לא יאכל עד אחר הבאת העומר דאין זה בגדר איסור על המאכל רק מצוה על האדם כמבואר מדברי הגמ' במנחות דף הנ"ל א"כ אפתי הי' קשה דאף ממה שהי' בידם לא הי' להם לאכול דבזה מבטלין המצוה עד הביאתם את העומר ומה בכך שהיו אוכלים מתבואה זו מקודם בעת לא הי' עליהם עדיין מצות העומר לכן מסיים הירושלמי וכו' דר"י אמר כל ביאה כו' וכפי' הב"ח דלא הי' ביד שפכשו מצות עומר רק איסור חדש והאיסור לא חל על מה שהי' בידם מפבר מקודם שנתחדש האיסור א"כ אף שקדש נוהג בחו"ל ובשל עכו"ם היו מותרים לאכול ממה שהי' בידם מפבר ובזה הי' להם לצאת ידי מצוה: לפי"ז קשה לשיטת הפבלי דעשה דקודם הדיבור גם שאינה סמוכה דוחה לל"ת וגם אחע"א ויכולין לצאת ידי מצוה במאכל איסור נפשוט אבעי' דר' ירמיה דצריך ע"כ לומר דאברי ב"נ כו' מותרים דאל"כ יקשה על הפסוק ויאכלו מעבור הארץ וגו' דהא בונדאי אכלו מחדש לצורך מצות ובכה"ג מותר ולא הוצרכו לדחות ל"ת דחדש.

ולכאורה י"ל כיון שבמלקחיה הותרו כל מאכלות אסורות לא היא איסור חו"ל נוהג וממילא לא היא להם במה לצאת ידי מצוה דאין יוצאין אלא במה שחל עליו בל תאכל חמץ: אבל ז"א דבטורי אבן מקשה כיון דאף כתיב דחזירי היא מותר מדוע נאסרו בחדש.

ומתוך דאיסור שיש היתר לאיסורו במשך זמן לא הותר או דלא נאסרו בחדש רק בחלקם של ישראל שהי' להם מתבואת הארץ לפ"ד התוס' שם שהי' להנכרים חלק במה שזרעו ולהישראל הי' זכאי מחמת שא"י היתה מוחזקת והיו פשוטפים בכל חטה יעו"ש.

ומעתה לפי ס"ד דגמ' דאף של ישראל הי' מותר בשבע שפכשו צ"ל תי' הראשון א"כ גם איסור חמץ לא הי' מותר כיון שאיסורו אינו אלא לזמן ומקוים ואכלת שלל אויבך פשיעבור זמן האיסור וי"ל דעכ"פ סר בשעת מלקחיה מצות השבתה ואיסור דבל יראה דאי יהיו מקוויבים בהשבתה לא יהא היתר לאיסור החמץ ולא יתקיים ואכלת את שלל אויבך אחר שיצטרכו לבער הפל רק איסור אכילת חמץ לא הי' נפקע לפי"ז י"ל דבלא"ה ל"ק קוש' הירושלמי די"ל דלא הי' יוצאין במצוה של חדש כיון דאין איסור חמץ חל עליו וממועט מפסוק לא תאכל עליו חמץ מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ יצא זה שאיסורו משום בל תאכל חדש.

וא"ל דהא פסקינן אהע"א באיסור כולל. ז"א דהא לדעת התוס' וכמבואר מדברי הירושלמי הי' חל אז איסור חדש על כל התבואות משנים הקדמונים ובכל העולם מאי איסור כולל הי' נגד איסור חדש ואיסור הנאת חמץ לא הוי מוסיף לשיטת הרמב"ם דסובר דאיסור הנאה לא הוי איסור מוסיף ואי משום איסור בל יראה לא הוי לא כולל ולא מוסיף לפי מה שכתבנו דבשעת פירוש לא חל על החמץ מצות השבתה מעתה בשלמא לשיטת הירושלמי דמה שהי' להם מפבר לא הי' בו איסור חדש הי' מקום לחול בו איסור חמץ והיו יכולין לצאת ידי מצוה אבל לא בעי' דר"י דאם נימא דאף מה שהי' מפבר אסור מעת שנתחדש האיסור א"כ לא הי' שום חטה שיהי' באפשרי שתחול עלי' איסור חמץ לכה לא הי' אפשר להם לצאת ידי מצוה ולכה לא אכלו מחדש למצות מצוה ופיר קא מבעי' לי' לר' ירמ' דדילמא אף ממה שהי' בידם מפבר אסור.

ול"ק קוש' הירושלמי דכיון דלא הי' באיסור חמץ שום כולל לא הי' יוצאין בחדש ידי מצות מצוה: ולפי"ז מוכח דלהך אבעי' צ"ל ע"כ דליכא חילוק בין יש להם מה לאכול או לאו דאל"כ הי' יכול איסור חמץ לחול פשיש להם מה לאכול והי' להם לאכול חדש למצות מצוה ומקשה הגמ' שפיר אילימא בשבע שפכו.

וא"ל לפי"ז מה מתוך הגמ' ואבע"א פי אשתרי שלל של פותים דידהו לא אשתרי דהא לפי"ז הי' יכול איסור חמץ לחול בכולל דהא הוא כולל אף דידהו א"כ הי' יכולין לצאת ידי מצוה בחדש ומ"ט לא אכלו חדש למצות מצוה.

ז"א דלפי סברא זו דדידהו לא אשתרי לא צריכין לחלק בסברת הטורי אבן בין איסור שהוא לזמן די"ל דאף איסור פנה הותר ומה שנאסרו בחדש הוא מפני חלק הישראלי שהי' בהתבואות.

אבל בחלק דעכו"ם לא הי' איסור חדש ולא איסור החמץ הי' נוהג בו. ולא הי' אפשר לצאת בחלק העכו"ם ידי מצוה רק בחלקו של ישראל.

וכינן שלא הי' נבָרר אינָה חֶלֶק עֶפּו"ם וְאִינָה חֶלֶק יִשְׂרָאֵל. לֹא הִי' בְּיָדָם לְאָכֹל לְאָכִילת מִצֵּה דְבִכּוּזֵי א' י"ל דִּילְמָא מְעוֹרָב בְּזֵה חֶלֶק עֶפּו"ם שְׂאִין יוֹצְאִין בּוֹ וְאוֹכֵל לְמַגְנֵי חֶלֶק שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂיֵשׁ בּוֹ אִיסוּר חֶדֶשׁ וְאִין בּוֹ שְׂיֵעוּר לְמִצְוֹת מִצֵּה כִּי בָצַר לִי שְׂיֵעוּרָא ע"י חֶלֶק הָעֶפּו"ם וְאִף שְׂיֵאֲכִלוּ יוֹתֵר כִּינֵן דְּלִיכָא בְּרִינָה י"ל אוֹלֵי הָרוֹב מְחַלְקֵי הָעֶפּו"ם וּמְעוּטוֹ מְחַלְקֵי יִשְׂרָאֵל אוֹ לְהִיפּוּף דִּילְמָא כָּל הַב' זֵתִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאוֹכְלִין מִהֶאֱיסוּר יוֹתֵר מְשִׂיעוּר מִצֵּה.

וק"ל: עוד בְּעִנְיָן הַנ"ל. אָמַר ר' יִרְמְיָ' לֹא מִיְלֻתָא הִיא דְאָמְרֵי כו' מִמְחַרְת הַפֶּסַח אָכֹל מְעִיקְרָא לֹא אָכֹל דְאֶקְרִיבוּ עוֹמְר כו'.

בב"ח יו"ד סי' רצ"ג רוצָה לְהוֹכִיחַ מִפְּאֵן דְּחֶדֶשׁ אִינּוּ נוֹהֵג בְּשֶׁל עֶפּו"ם דַּל"כ לְמָה קָאָמַר בַּגְמ' מְעִיקְרָא לֹא אָכֹל ת"ל דְּמוֹכַח בְּפִשְׁיטוֹת דְּהֶקְרִיבוּ עוֹמְר דַּל"כ אִיף אָכְלוּ מִמְחַרְת הַפֶּסַח מִן הַחֶדֶשׁ וַיַּעֲוִין בַּט"ז וְש"ף סי' הַנ"ל וְהַמְעִינֵן בְּתִשׁוּ' הַב"ח שְׁבִתְשׁוּ' גְאוּנֵי בְּתִרְאֵי סִי' אב"ג יִרְאֵה שְׂיֵשׁ לְדַחוֹת כָּל דְּבָרֵי הַט"ז וְהַש"ף וְנִצְבָּה קוֹשְׁנֵי' הַב"ח הַנ"ל וְנִרְאֵה לִי לְכַאוּרָה לְתַרְץ בְּפִשְׁיטוֹת דְּמִבְּנֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִי דַּר' יִרְמְיָ' אָמַר לַר' יוֹנָה כִּף אֲנִי אוֹמֵר דְּלֹא אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל מִצֵּה בְּלִילֵי פֶסַח וַא"ר יוֹנָה מִן דְּנִפְקֵי תְהִית דְּלֹא אָמַרְתָּ לִי שְׂנִינֵי' הִיא שְׂמִצְנַת עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת כו' וְלְכַאוּרָה צ"ל דַּר' יִרְמְיָ' סוֹבֵר כְּדַעַת ר' יוֹסִי דְאִין מִצְוֹת עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת אַא"כ כְּתוּבָה בְּצִדָּה וּבַר"ש פ"ב דְּחֶלְה מוֹכִיחַ מִפְּמָה דְּוֹכְתֵי בַגְמ' דִּינֵן דַּמ"ע דוֹחָה ל"ת אִף שְׂאִינָה כְּתוּבָה בְּצִדָּה לְכֹן נ"ל דְּבַתּוֹס' ד"ה וּמַהִיכֵן הֶקְרִיבוּ כְּתָבוּ בְּזוֹה"ל מְשֻׁמַּע דְּאִי לֹא הֶקְרִיבוּ הָיוּ אִסוּרִין כָּל הַיּוֹם וְדִלָּא כַּמ"ד בְּמִנְחוֹת פ' ר' יִשְׁמַעֲלָל ד' ס"ח דַּאִף בְּזִמָּן שְׁבַה מ"ק קִיָּים הָאִיר הַמְזַרְח מִתִּיר עכ"ל.

ולפֶּעַנ"ד י"ל דְּסוֹבֵר ר' יִרְמְיָ' כְּרִישׁ לְקִישׁ וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּבִזְמָן שְׁבַה מ"ק קִיָּים הָאִיר הַמְזַרְח מִתִּיר הֲלָאוּ דְּחֶדֶשׁ וְעַד הִבִּיאְכֶם לְמִצְוָה וְסוֹבֵר דְּהִיא עֲשֵׂה דְאוֹרֵייתָא וְכַמְבֹּנָאֵר שֶׁם בְּמִנְחוֹת בַּתּוֹס' ד"ה הָא כְּתִיב עַד הִבִּיאְכֶם (וַיַּעֲוִין מ"ש בַּתּוֹס' שֶׁם בַּד' ה' ע"ב ד"ה הָאִיר) לְכַף סוֹבֵר דְּלֹא אָכְלוּ כָּל מִצֵּה בְּלִילֵי פֶסַח דְּעֲשֵׂה דְּמִצְוָה לֹא הִי' דוֹחָה ל"ת וְעֲשֵׂה דְּחֶדֶשׁ. וְרַבִּי יוֹנָה לְשִׁיטְתֵּי'. דַּאִי בִירוּשְׁלַמִי פ' א' דְּחֶלְה רַבִּי יוֹנָה בְּשֶׁם חֲזַקְנֵי' בְּשַׁעַת הַקְּרָבֵן הַקְּרָבֵן מִתִּיר וְשִׁלָּא בְּשַׁעַת הַקְּרָבֵן הַיּוֹם מִתִּיר כו' ר' יוֹחָנָן אָמַר בֵּין בְּשַׁעַת הַקְּרָבֵן בֵּין שִׁלָּא בְּשַׁעַת הַקְּרָבֵן הַיּוֹם מִתִּיר.

הַרִי דַּר' יוֹנָה קָאִי בְּשִׁיטַת רַב וְשִׁמוּאֵל דְּעַד עֲצָם הַיּוֹם בְּזִמָּן שְׂאִין בִּיהַמ"ק קִיָּים וְעַד הִבִּיאְכֶם בְּזִמָּן שְׁבִיהַמ"ק קִיָּים וְלֹא אֲתַרְבִּי עֲשֵׂה מוֹעֵד הִבִּיאְכֶם וְכִינֵן דְּלִיכָא בְּחֶדֶשׁ רַק ל"ת שְׁפִיר הִי' גְּדוּחָה מְעֲשֵׂה דְּמִצְוָה.

וְכֹן נִרְאֵה מְדַבְּרֵי ר' יוֹנָה בְּמִנְחוֹת ד' ע' ע"ב. שְׁסוֹבֵר קוֹדֵם הַבָּאָת הָעוֹמֵר וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּהָאִיר הַמְזַרְח אִינּוּ מִתִּיר וְדִלָּא כַּגִּי' רַש"י ק שָׁם.

וְכֹן הוּא בִירוּשְׁלַמִי הַנ"ל וְאִם הִשְׁרִישׁוּ כו' ר' יוֹנָה אָמַר קוֹדֵם לְהַבָּאָה ר' יוֹסִי אָמַר קוֹדֵם לְקַצִּירָה כו' מְעַתָּה י"ל דְּלְכַף הִיא הוֹכַחַת ר' יִרְמְיָ' מִמְחַרְת הַפֶּסַח אָכֹל מְעִיקְרָא לֹא אָכֹל. ר"ל דְּלֹא אָכְלוּ כָּלֵל וְקִשְׂה מִפְּנֵי מַה לֹא אָכְלוּ מִצֵּה מְחַדֵּשׁ שְׁהַעֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת.

וְצ"ל מְשׁוּם דְּבְּחֶדֶשׁ יֵשׁ ל"ת וְעֲשֵׂה א"כ ע"כ צ"ל דְּהֶקְרִיבוּ עוֹמְר דַּל"כ לֹא הִי' שְׂנִינֵי' הָעֲשֵׂה דְּעַד הִבִּיאְכֶם רַק ל"ת לְחוּד. וְהָיוּ כּוֹלִים לְאָכֹל לְמִצְוֹת מִצֵּה.

א"כ מתנרץ קונש'י הב"ח ה"ל דממה שאכלו ממחורת הפסח ליכא הוכחה פינון דהאיר המזרח מתיר. לכה הוצרה להוכיח ממה דמעיקרא לא אכלו.

ובלא"ה נראה דעיקר הוכחה היא מדלא אכלו חדש למצת מצנה. דאל"כ אין להבין אמאי מיאנו בסברת המ"ד דלאחר ירושה וישיבה דאליבין מפרש בקידושין ד' ל"ח ע"א דלכה לא אכלו מעיקרא משום שהי' להם הזמן וכמפורש בקרא.

וק"ל: באופן אחר נ"ל לסתור הוכחת הב"ח ה"ל דאי' בחולין ד' י"ז בעי ר' ירמ' אברי ב"נ שהכניסו ישראל עמהם לארץ מהו אימת אילימא בשבע שפשו השתא דבר טמא אשתי' להו דכתי' ובתים מלאים כל טוב ואמר ר' ירמ' בר אבא פתלי דחזירי בשור גחירה מבעי' אלא לאחר מפאן.

ואבע"א לעולם בשבע שפשו פי אשתי' בשלל של כותים. דידהו לא אשתי'.

והרמב"ם בהל' מלכים לא מביא החילוק שבין שלל ישראל לפותים וכתב עוד שלא הותר רק פשיעבו ואין להם מה לאכול (יעו"ש בכ"מ שמפרש שהוא ע"ד לא דברה תורה אלא פנגד יצה"ר לכה הותר להם מאכלים אסורים פשיעה' להם תאנת אכילה אף פשיעונו פקוח נפש) והרמב"ן על התורה (בפ' מטות) חולק על הרמב"ם ה"ל ומקשי' המפ' שלפי סברת הרמב"ם לא מקשה הגמ' השתא דבר טמא כו' גם תמו' אמאי לא מבאר שיש חילוק בין שלל ישראל לשלל פותים.

ונ"ל דביערות דבש חלק שני ובשאר מפרשים מדקדקים מנ"ל לחלק בין שלל ישראל לפותים וכנראה מתחילת דברי הסוגי' ה"ל השתא דבר טמא כו' שאין לחלק בין שלל ישראל לפותים.

ונ"ל דלר' ירמ' לשיטתו' יש הוכחה עצומה לחלק בזה דהנה פבר הקשיתי ומצאתי בטורי אבן שמקשה אמאי לא אכלו חדש קודם הקרבת העומר הא בשבע שפשו הותר כל אסורי מאכלים וברמב"ן ה"ל מבואר בהדי' שגם ערלה וכלאים הותר להם ומכש"כ חדש דקיל שמותר בהנאה ויש היתר לאיסורו ומתרץ בטו"א פינון דא"י מוחזקת הני התבואות פשלל ישראל.

ואף שהתוס' פתבו בד"ה ולא קציר שהי' להנכרים זכי' במה שזרעו. אין פונונתם שהי' פולו' שלקהם רק חלק וכעין דאיתא בחולין ד' קל"ה ישראל ונכרי שלקחו שדה בשותפות טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי משום דס"ל אין בריה וסבר' דרב פהנא ס"ל דאין בריה ולכה הקשו קצירכם אמר רחמנא ולא קציר נכרי.

הרי הוכחה מבוארת דשלל ישראל אסור דאל"כ מעיקרא אמאי לא אכלו. אכל הרמב"ם לשיטתו' דסובר דעשה דוחה ל"ת אף שאינה פתובה בצדה.

א"כ ע"כ צ"ל דמפרש הפסוק כמ"ד בירושלמי דממחורת הפסח היינו ט"ו. ר"ל ממחורת הקרבת הפסח ואכלו גם בליל ט"ו דהיא ג"כ בכלל מחרת הפסח.

כ"נ מדברי הירושלמי המובא בתוס' ד"ה דאקברו עומר (ומבואר פן פרד"ק פ' שופטים) פמבואר בחידושי הריטב"א לקידושין ד' ל"ז שפביא דברי הירושלמי התיב ר' אליעזר בר' יוסי קומי ר' דוסא וקא כתיב ממחורת הפסח יצאו בני ישראל בי' רמה לאו בחמשה

עָשָׂר כָּלוּמֵר ה"נ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר אָכְלוּ מִמֶּנּוּ לַחֻבַּת מִצָּה שֶׁל לַיְלָה הַרְאִשׁוֹן אָבֵל לֹא קוֹדֵם לָכֵן כּו' וּמִשְׁמַע דְּבִירוֹשְׁלָמִי דְקָרִי מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח אִפִּי לַיִל חֲמִשָּׁה עָשָׂר הֵינְנוּ מַחֲרָתוֹ שֶׁל שְׁחִיטַת הַפֶּסַח שֶׁהוּא בִּי"ד כּו' יַעוּי"ש.

וְאַחֲרֵי שֶׁבִפְּלֵל מִמַּחֲרַת הַלַּיְלָה גַּם הַיּוֹם. קָשָׁה מ"ט אָכְלוּ קוֹדֵם הַקֶּרֶבֶת הָעוֹמֵר.

וְע"כ צ"ל מִשׁוּם דְּאִפִּי דְּבָר טָמֵא אֲשֶׁתְּרִי לֵהוּ. א"כ ע"כ צ"ל דְּגַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִי מוֹתֵר דְּכִינּוּ דְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל מוֹחֲזָקֶת הִי נִקְרָא שֶׁלל יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל.

וּמִזֶּה הוֹכִיחַ הַרְמַב"ם לְשִׁיטְתוֹ דְּאִין לְחַלֵּק בֵּין שֶׁלל כּוֹתִימִים לְשֶׁלל יִשְׂרָאֵל. אֲמַנָּם קָשָׁה א"כ מִעֵיקְרָא אִמְאִי לֹא אָכְלוּ וצ"ל דְּלֹא הוֹתֵרוּ מֵאָכְלִים אֲסוּרִים רַק כְּשֶׁאִין לָהֶם לְאָכּוֹל וּמִעֵיקְרָא הִי לָהֶם הַמֶּן וּמִמַּחֲרַת הַפֶּסַח שֶׁשָּׁבַת הַמֶּן הוֹתֵר לָהֶם לְאָכּוֹל אִיסוּר חֲדָשׁ הָרִי הוֹכְחָה לְסִבְרַת הַרְמַב"ם.

מִשָּׂא"כ ר' יִרְמְיָהוּ לְשִׁיטְתוֹ דְּמִפְּרָשׁ מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח בִּט"ז וְלֹא מִפְּרָשׁ בִּט"ו מִשׁוּם דִּק"ל מִעֵיקְרָא מ"ט לֹא אָכְלוּ כִּפִּי הַר"י בְּעַל הַתּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁי ד' ל"ז ע"ב ד"ה מִמַּחֲרַת א"כ ע"כ אִינוּ סוֹבְרִי לְחַלֵּק בֵּין יֵשׁ לֹא מַה יֵּאָכֵל אוֹ אִין לֹא וּמִקְשָׁה הַגַּמ' שֶׁפִּיר לר' יִרְמְיָהוּ אִילִימָא בְּשִׁבְעָה שֶׁכָּבְשׁוּ וּמִתְרַץ הַגַּמ' כִּי אֲשֶׁתְּרִי בְּשֶׁלל שֶׁל כּוֹתִימִים וּבְדִידְהוּ לֹא אֲשֶׁתְּרִי דְלִשְׁיטַת ר' יִרְמְיָהוּ מוֹכַח לְחַלֵּק בֵּין שֶׁלל כּוֹתִימִים לְשֶׁל יִשְׂרָאֵל מִדְּלֵא יָכְלוּ לְאָכּוֹל מִחֲדָשׁ קוֹדֵם הַקֶּרֶבֶת הָעוֹמֵר.

וּמִן־שֶׁבַח קוֹנְשֵׁי הַב"ח דְּמִמְאִי שֶׁאָכְלוּ הַחֲדָשׁ בִּט"ז לֹא הָנִי הוֹכְחָה דְּהַקְרִיבוּ הָעוֹמֵר דְּדִילְמָא אַף שֶׁלל יִשְׂרָאֵל מוֹתֵר רַק מִדְּחֻזִּינוּ דְּמִעֵיקְרָא לֹא אָכְלוּ ע"כ דְּשֶׁלל יִשְׂרָאֵל אֲסוּר לְסִבְרַת ר' יִרְמְיָהוּ וּבְנֵי הַיְשִׁיבָה שֶׁשָּׂאֵלוּ מִרַב כְּהֵנָּה דְלִית לֵהוּ סִבְרַת הַרְמַב"ם לְחַלֵּק בֵּין יֵשׁ לֹא מַה יֵּאָכֵל [אָבֵל בִּלְא"ה לְפִי הַר"י הַנ"ל] ל"ק קוֹנְשֵׁי הַב"ח דְּאִי לֹא הוֹכְחָה דְּמִעֵיקְרָא לֹא אָכְלוּ ס"ד דְּמַחֲרַת הַפֶּסַח הֵינְנוּ ט"ו אֲמַנָּם יֵשׁ עֵינֵן בְּזֶה עִפְי"ד הַפ"י בְּקִדּוּשֵׁי עַל תּוֹס' הַנ"ל: אָבֵל לְכַאוּרָה דְּבָרֵי הַנ"ל בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם מוֹפְרָכִים דְּהָא הַרְמַב"ם חֲדָשׁ מִדְּעַתּוֹ לְסִתּוֹר סִבְרַת הַצְּדוּקִין מִקְרָא וַיֵּאָכְלוּ מִעֵבּוֹר הָאָרֶץ כְּמִבּוֹאָר בְּדְבָרֵי בְּהַלְכוֹת תְּמִידִין וּמוֹסָפִין פ' ז' דִּין י"א וּמִפְּרָשׁ שֶׁם בְּהֵדְיָא דְלִמַּחֲרַת הַפֶּסַח הוּא ט"ז וּבְדְבָרֵי ר' יִרְמְיָהוּ דְּאִקְרִיבוּ עוֹמֵר: אֲמַנָּם לְכַאוּרָה י"ל דְּבִסוּגִין הַנ"ל יְתוּרֵץ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּהַקְדָּם אֲשֶׁר הָעֵלִיתִי כָּבֵר בְּמָקוֹם אַחַר דְּהָא דְעָשָׂה דְקוֹדֵם הַדִּיבּוֹר אִינְהוּ דוֹחָה ל"ת כְּפִי פִי הַתּוֹס' בְּיִרוֹשְׁלָמִי מִשׁוּם דְּלֹא הָנִי דוּמְיָהוּ דְּכִלְאִים בְּצִיצִית דְּמִינְהוּ יִלְפִינּוּ בַּכ"מ דְּחִי עָשָׂה ל"ת אוֹ כְּסִבְרַת הַפ"י דְּאַחַר הַדִּיבּוֹר הָנִי כְּמוֹ תְּנַאי בְּלֹא מִשָּׂא"כ כְּשֶׁהָעָשָׂה מִקּוֹדֵם הַדִּיבּוֹר מִסְבָּרָא אִין לְדַחוֹת מִפְּנֵי לֹא דְחָמִיר מִעָשָׂה אָבֵל אִיסוּר בְּעֵלְמָא נְדָחָה גַּם בְּפָנֵי עָשָׂה דְקוּה"ד א"כ לְכַאוּרָה קָשָׁה עַל תִּי הַיְרוֹשְׁלָמִי דְלִקְוָה לֹא אָכְלוּ מִצָּה מִשׁוּם דְּעָשָׂה דְקוּה"ד אִינְהוּ דוֹחָה מַה בְּכָף דְּהָא לְפִי פִרְש"י בְּגִיטִין ד' מ"ז וּבְחֻלִּין ד' הַנ"ל בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁלְקַח שְׂדֵה בְּשׁוֹתְפוֹת עִם נְכָרִי יְכוּלִין לְהַפְרִישׁ מִינְהוּ וּבָהּ מִשׁוּם דְּבָכֵל חֲטָה וְחֲטָה יֵשׁ חֵלֶק יִשְׂרָאֵל וְשֶׁל נְכָרִי.

א"כ כְּמוֹ כֵּן בְּתַבּוּאוֹת א"י כְּשֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָהּ הִי בְּכָל חֲתִיכַת עֵיפָה הַנְּעָשָׂה מִתְּבוּאָה זוֹ חֵלְקוֹ שֶׁל נְכָרִי דְלִית בִּי אִיסוּר חֲדָשׁ פִּינּוּ דְאִפִּי כְּתִלֵי דְחֻזִּירֵי הִי מוֹתֵר אֲזַי בְּכֻלָּל כּוֹתִימִים א"כ בְּאֲכִילַת כּוֹתִימִים שֶׁל חֲדָשׁ בְּצֵר לִי הָאִיסוּר שֶׁל חֵלֶק הַנְּכָרִי וְאִין בּוֹ רַק אִיסוּר חֲדָשׁ

בְּחֶלְקוֹ שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ כְּזֵית וְהָיָה רַק חֲצֵי שְׁיַעוֹר שְׁיֵישׁ בּוֹ אִיסוֹר בְּעֵלְמָא וְלֹא חַיִּיב עֲשֵׂה אוֹ לֹא וּלְזֶה הִיא גַם עֲשֵׂה דְקוּהָ"ד יָכוֹל לְדַחְתּוֹ וְנִשְׁאַר הַקְּוִשְׁנִי מ"ט לֹא אֶכְלוּ כְּזֵית מִצֵּה שֶׁל חֲדָשׁ מִטַּעַם דְּחִי בְּשֵׁלְמָא לְשִׁיטַת הַתּוֹס' בְּגִיטִין ד' הַנִּ"ל בַּד"ה טָבֵל וְחֻלְיִין כּו' דְּחֻלְקִין עַל פֶּרֶשׁ"י וְסוֹבְרִים דְּאִין תִּקְנָה לְטָבֵל זֶה פִּינּוֹן דְּאִין בְּרִינָה נּוֹכַל לֹמַר עַל כָּל חֶלֶק אֶף מֵה שֶׁהִגִּיעַ לִיד יִשְׂרָאֵל דִּילְמָא זֶה פְּלוֹ שֶׁל הַנְּכָרִי לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְאַכּוֹל מִצֵּה דְדִילְמָא כָּל הַכְּזִית שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל וְהָיָה פְּלוֹ אִיסוֹר דְּשַׁלֵּל יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁתְּרִי אֲבָל לְשִׁיטַת רַש"ל וּלְדַעַת הַרְמַב"ם פ' א' מֵהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת הִלְכָה כ' דְּקָאֵי בְּשִׁיטַת רַש"י פְּמִבְּנֹאֵר שָׁם בַּכ"מ נִשְׁאַר קְוִשְׁנִי הַתּוֹס' בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי וְע"כ צָרִיכִין לְחַלֵּק בֵּין יֵישׁ לוֹ מֵה לְאַכּוֹל אוֹ לֹא: אֲמַנְם לְדַעַת הַרְשֵׁב"א שְׁמַבִּיא בַּפ"מ בְּפִתְיָה לְהִלְכוֹת תַּעֲרוּבוֹת כְּמוֹ דְּאִיסוֹר בְּטוּל בְּהִיתָר בְּרוּב כֵּן הִיתָר בְּטוּל בְּרוּב אִיסוֹר וְנִתְהַפֵּף פְּלוֹ לְהִיּוֹת אִיסוֹר וְלוֹקִין עַל אֲכִילְתּוֹ כְּזֵית אִיסוֹר שֶׁבּוֹ תַּעֲרוּבַת מְקַצֵּת הִיתָר אֶפְשָׁר לֹמַר דְּחֶלֶק הַנְּכָרִי הוּא קָטָן מִחֶלְקוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל פִּינּוֹן דְּאֶרְצֵי יִשְׂרָאֵל מִן חֻזְקָתָא וְאִין לְנְכָרִי זְכִי רַק מִחֻמַּת שְׁזַרְעוֹ וְהוּא כְּאָרִיס לְשִׁלִּישׁ וְלִרְבִיעֵי וּבְטוּל הִתְיָתֵר חֲדָשׁ שֶׁבְּחֶלְקוֹ בְּרוּב הָאִיסוֹר שֶׁל חֶלֶק יִשְׂרָאֵל וְהָיָה כְּכֹלֹ אִיסוֹר וְכֹל זֶה אִינוֹ לְדַעַת הַרְמַב"ם לְפִי הַמְּבֹאֵר בַּמ"מ פ' א' מֵהִלְכוֹת מְשַׁכָּב וּמוֹשָׁב שְׁהַרְמַב"ם סוֹבֵר כְּדַעַת הַמְּרַדְכִי סוּף פֶּרֶק הַזְּרוּעַ דְּהִיכָא דְלֹא נִיכָר הִתְיָתֵר בְּפִנְיָ עֲצָמוֹ לֹא בְּטוּל וּלְכַף יְבָמָה שְׁרַקְקָה דָם חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָה מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר בְּלֹא צַחְצוּחֵי רוּחַ וְלֹא אֲמַרִינּוּ דְּבָטַל בְּתוּף הַדָּם דְּהָא קִיִּימ"ל דְּדָם מְבָטַל רוּחַ יַעוּי"ש א"כ גַּם כָּאֵן לְכַאֲרָה ל"ש בִּיטוּל הִתְיָתֵר בְּרוּב הָאִיסוֹר אֲמַנְם לְכַאֲרָה יְהִי הוֹכְחָה מִגְּמָרָא דְּחֻלְיִין בְּשִׁיטַת ר' יִרְמְיָ דְּסוֹבֵר אֶף דְּלֹא נִיכָר בַּפ"ע בְּטוּל וְעַתָּה נִצְיַע דְּבָרֵי הַגַּמ' חֻלְיִין ד' ס"ט בְּעֵי ר' יִרְמְיָ מֵהוּ לְחֻנֵּשׁ לְזַרְעוֹ (וְהִשְׁאַר חֶסֶר חֶבֶל עַל דְּאֲבָדִין כּו'): עַל קְוִשְׁנֵי הַמ"מ מִכָּל מְקוֹם הִיא לְהֵם לְאַכּוֹל מִצֵּה שֶׁל חֲדָשׁ בְּדַחֲנִי עֲשֵׂה פִּינּוֹן דְּלֹא הִיא רַק אִיסוֹר ח"ש דְּחֶלֶק עַכּו"ם שֶׁבְּתוּף הַכְּזִית הִיא מִן תַּר מִטַּעַם שֶׁלֵּל עַכּו"ם.

י"ל לְכַאֲרָה דִּידוּעַ קְוִשְׁנֵי הָעוֹלָם פִּינּוֹן דְּנִשְׁכַּח בֵּימֵי אֲבָלוֹ שֶׁל מִזְשָׁה רַבִּינוּ ע"ה הִלְכוֹת שֶׁל שְׁיַעוֹרִין לֹא יִדְעוּ כְּמָה לְאַכּוֹל. אֲבָל לְדַעַתִּי לֹק"מ דְּבַמְס' יוֹמָא ד' לִיתָא רַק שְׁיַעוֹרִין שֶׁל עֲוֹנִשִׁין הַל"מ.

וְהַסְבְּרָא נּוֹתַנָּת דְּשְׁיַעוֹרִין שֶׁל אֲכִילַת מִצֵּה פֶּסַח וְכַדוּמָה מֵה שְׁנִיגוּ בְּזֵה בֵּימֵי מִזְשָׁה וְנִדְאִי נִשְׁאַר בְּזַכְרוֹנָם וְכַדוּמָה לְזֵה מְבֹאֵר מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּהַקְדַּמַת פִּי הַמְּשַׁנְיּוֹת. לְכַף מְקֻשָּׁה הַיְרוּשְׁלָמִי שְׁפִיר פִּינּוֹן דִּידְעוּ שְׁיַעוֹר הַמִּצֵּה בְּכְזִית הָיוּ יְכוּלִים לְאַכּוֹל אֶף מִחֲדָשׁ דְּעֲשֵׂה דוּחָה לַל"ת פִּינּוֹן דְּבַאֲכִילָה אַחַת אֶכְלוּ.

אֶף שֶׁהִיא לֹא דְּחֲדָשׁ גַּם עַל פְּחוֹת מְכֻזֵּית מ"מ פִּינּוֹן דְּבָכַל הָאֲכִילָה מְקַנְיָם מ"ע דְּאֲכִילַת מִצֵּה דְּנִדְחִית כָּל הָאִיסוֹר שְׁיֵישׁ בְּאוֹתָהּ הָאֲכִילָה. כְּמוֹ מִילָה בְּשִׁבְתָּ אֶף שְׁיֵישׁ בְּכָל הַחִיּוֹתָא מִתְחַלָּה וְעַד סוּף אִיסוֹר מְלַאכְתָּ שְׁבַת וְכֵן מִילָה בְּצַרְעַת.

וְע"ז מְתַרְץ הַיְרוּשְׁלָמִי שְׁפִיר דְּעֲשֵׂה דְקוּהָ"ד אִינָה דוּחָה לַל"ת וְל"ק עוֹד כְּנ"ל פִּינּוֹן שֶׁהִיא חֶלֶק הַנְּכָרִי בְּאוֹתוֹ שְׁיַעוֹר זֵית לֹא נִשְׁאַר רַק אִיסוֹר בְּעֵלְמָא. דִּישׁ לֹמַר פִּינּוֹן דְּנִשְׁכַּח שְׁיַעוֹר הָעֲוֹנִשִׁין הָיוּ מְסוּפְקִים דִּילְמָא מֵה שְׁיֵישׁ בּוֹ מִחֶלְקוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ זֵית הוּא כְּשְׁיַעוֹר שֶׁלֵּם שְׁמוֹנְהָרִין בּוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ.

ומינשם בזה מה שקשה לכאורה לשיטת הרמב"ם בפי' המשניות דכל המצות שנאמרו קודם מ"ת נשנו במ"ת וכלשון חכז"ל תרני"ג מצות נאמרו למשה בסיני. רק מה שלא נשנה בכתב בתורה רק נאמרה ולא נשנית כדאי בהרא"ם ויפ"ת.

א"כ לפי"ז צ"ל דלקח לא דחתה מ"ע דמצה אף שנאמרה למ"ע בסיני משום דלא הוי רק הלמ"מ וקילא ממצות הפתובים בתורה. ואפתי קשה לפי המבואר בר"ש בתולין ד' דצירוף כדא"פ באיסורין אינו רק הלמ"מ דסתם אכילה הפתובה בתורה היינו פשאוכל בבת אחתא"כ הנה להם לאכול החדש למצנת מצה בזא"ז בכא"פ פיון דבכה"ג לא הוי האיסור רק מהלמ"מ אלים מ"ע דמצה שהיא ג"כ הלמ"מ לדחותה.

ולפי הנ"ל מינשם פיון ששכחו השיעורין הי' ספק דילמא מיך באכילה מעט פכר עבר אלאו דחדש והמצנה דמצה לא מתקיים רק פשנגמר לאכול כל היות בכא"פ ודו"ק כי נכון: ד' ט"ז ואמר רב יצחק חייב אדם לטהר את עצמו ברגל שנאמר ובגבולתם לא תגעו כו'.

הרמב"ם בפ' ט"ז מהלכות טומאת אוכלין מביא דין זה. וכ' שאם נטמא אינו לוקה. ומקשה הכ"מ מנ"ל הא. ונראה דלכאורה יש להוכיח ממתני' (במס' מכות ד' כ"א) יש חורש תלם אהד כו' בשביעית ויו"ט וכהן ונזיר בבית הטומאה כו' יעו"ש.

ואם נאמר דעל לאו הנ"ל יש מלקות לקי עוד א' משום שטימא א"ע ביו"ט וא"ל דהא לפי מסקנא שם בגמ' תנא דמתני' הנ"ל לית לי' איסור פולל. א"כ י"ל דאף שיש חייב מלקות בישראל פשטמא א"ע ברגל מ"מ אין לפהו המטמא א"ע בטומאת מת ברגל הוספת חייב מלקות עבור זה פיון דבלא"ה מונהר אטומאת מת משום פהונה.

ואף דלאו זה כולל גם טומאת גבילה שאין הפהו מונהר ע"ז וכמבואר ברמב"ם בפ' הנ"ל ובחידושי הרשב"א לתולין ד' ל"ד ומוכא בפ"י בסוגי' הנ"ל מ"מ למ"ד דלית לי' איסור פולל אין חל על הפהו אזהרת טומאת מת מצד שהוא רגל פיון דבלא"ה אסור עליו טומאת מת מצד שהוא פהו.

אבל מ"מ יש להקשות לפי דברי הש"א בסי' ס' שמקשה אמאי חייב על טומאה מחמת נזירות פיון דא"א תע"א איך אתי איסור טומאת נזירות וחייל על איסור טומאת פהונה דקדים. ומתריץ דמשפחת שהזיר פשה' מופלא סמוך לאיש שיחול עליו נזירות מעת שיגדיל וחל עליו איסור פהונה ונזירות בבת אחת מעת שמביא ב' שערות.

וכה"ג אי' ביבמות סוף פ' ד' אחין פגון דאייתי ב' שערות בשבת דאיסור שבת ואיסור זרות בהדי הדדי קא אתי יעו"ש לפי"ז קשה פיון דתנא דמתני' נחית להרבבות במלקות הי' לו להחשיב מלקות גם משום טומאה ברגל דמשפחת שיחול גם על טומאת פהו היכא שנעשה גדול בתחילת יו"ט דבאו עליו איסור טומאה ברגל ואיסור טומאת פהו וטומאת נזירות פוללם בב"א.

אמנם עדיין יש לדחות דאף אם הי' מלקות אלאו דובנבלתם לא תגעו מ"מ אין לחייב על טומאת מת ברגל אף דאיסור טומאת מת ברגל אתי בק"ו מאיסור טומאת גבילה מ"מ מלקות לא אתי דאין עונשין מה"ד.

וְאִשֶּׁר יֵשׁ לְעֵינָיו לְפִי תִי שְׁנֵי שֵׁכ' שֵׁם בִּשְׂא"ר דְּלִכְּהָ חֵיב גַּם עַל טְנוּמַאת נְזִירוֹת אַף לְמִ"ד דא"א חע"א. דְּשִׂאנֵי נְזִירוֹת דְּגִלִי לֶן קְרָא לְעֵנָן אִיסוּר יִזְן דְּחַל בְּכוֹלֵל עַל אִיסוּר אַחַר לְאוּקִימַתָּא דְגַמ' בְּנִזִיר ד' ג' וד' וּבַע"א ר"ש אַחַע"א ל"ל וּמְפָרְשִׁים בְּתוּס' שֵׁם דְּלִר"ש דל"ל בְּעֵלְמָא אַחַע"א אַתִּי קְרָא מֵינָן וְשִׁכְרָר יִזִיר לְהוֹרוֹת דָּאָם נְשַׁבַּע וְשִׁלָּא לְשִׁתוֹת יִזְן דְּאַתְנִי נְזִירוֹת וְחִיגִיל עֲלֵינְהוּ וְהִמְצִיא בִּס' שִׂא"ר דְּיִלְפִינָן טְנוּמַאתָּא מְאִיסוּר יִזְן וּלְכַהָ גַּם לְעֵנָן אִיסוּר טְנוּמַאתָּא חַל נְזִירוֹת עַל אִיסוּר טְנוּמַאתָּא דְכַהֵן יַעוּי"ש מַה שְׁהֶאָרִיף בְּזָה.

וְהִנֵּה בְּנוֹדָאֵי לְזָר יִחְשַׁב לְהִמְצִיא גִזְה"כ הִיכָא דְאִיכָא לְמַדְרַשׁ. אֲמַנָּם ר"ש לְשִׁיטְתִּי דְסוֹבֵר דְכ"ש לְמַלְקוֹת וּלְדִידִי ע"כ אַתִּי הִפְסוּק מְחַרְצֵנִים וְעַד זָג לְהוֹרוֹת דְּאִינוּ נְזִיר עַד שְׁיִזִיר מְפֹלָן וּא"כ ע"כ אַתִּי הִפְסוּק מֵינָן וְשִׁכְרָר לְגִלוּיֵי דְבְּנִזִיר אַחַע"א.

אֲמַנָּם לְכָל הַתְּנָאִים דְּסוֹבְרִים דְּשִׁיעוּר אֲכִילָה בְּכוֹזֵית וְכִסְתָּם מִתְּנִי בְּאִיזָה מְקוּמָן בְּנוֹדָאֵי לָא דְרָשִׁינָן מֵינָן וְשִׁכְרָר יִזִיר כְּדָרְשׁ ר"ש דְמַה"ת נִימָא שְׁיִהֵי גִזְה"כ שְׁהַנְזִירוֹת דְּקִיל מְפֹל אִיסוּרִין יְחוּל עַל אִיסוּר אַחַר מִשְׂא"כ בְּשִׂאָרֵי אִיסוּרִין לְאוּתָן מ"ד שְׁסוֹבְרִים א"א חע"א וְאִי מִיתוּרָא דְיִזְן וְשִׁכְרָר יִזִיר נוֹכַל לֹמַר דְּאַתִּי לְדָרְשׁ הַחֲכָמִים דְּחוֹלְקִין אַר"ש וְיִלְפִינָן מֵינָן וְשִׁכְרָר דְּאַתְנִי אִפִּי לָא נְזִיר אֶלָּא בִּא' מְהֵם כְּמַבְּנֹאָר הַפֵּל לְהַמְעִינָן בְּסוּגֵיָא דְנְזִיר: הִינָּצָא מְזָה דָּאָם נְאָמַר כְּתִירוּץ שֶׁל הַשִּׂא"ר הַנֶּ"ל דְּלִכְּהָ מְחֵיב הַתְּנָא גַּם עַל נְזִירוֹת אַף דל"ל אִיסוּר כּוֹלֵל מִשׁוּם דְּגִלִי קְרָא מֵינָן וְשִׁכְרָר.

צ"ל דְּמִתְּנִי ר"ש הִיא דְסוֹבֵר כ"ש לְמַלְקוֹת וּלְשִׁיטְתִּי מְנוֹכְרָח לֹמַר דְּמֵינָן וְשִׁכְרָר יִזִיר מְרַבָּה גִזְה"כ הַנֶּ"ל וּלְפִי"ז קָשָׁה דְּהָא לִר' שְׁמַעוֹן דְּסוֹבֵר (כְּמַבְּנֹאָר בְּמַס' סְנֵהֲדֵרִין) דְּעוֹנָשִׁין מַה"ד יֵשׁ חֵיב מְלָקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל הַמְטַטָּא אֶת עֲצָמוּ בְּרַגְלָא בְּטְנוּמַאת מַת דְּאַתְנִי בְּק"ו מְטוּמַאת גְּבִילָה.

א"כ לְמָה אֲמַר כְּהֵן וְנְזִיר דְּהָא אַף בְּיִשְׂרָאֵל וְנְזִיר יֵשׁ ב' מְלָקוֹת מִשׁוּם טְנוּמַאת: אֲמַנָּם כְּיִזְן דְּחֻשִׁיב בְּמִתְּנִי שְׁנֵי מִשׁוּם שְׁבִיעִית וּיּו"ט ע"כ צ"ל דְּמֵינָרֵי בּוּי"ט שֶׁל ר"ה דֹּאֵל"כ לָא אַתִּי אִיסוּר מְלָאכְתָּ יו"ט וְחַל עַל אִיסוּר שְׁבִיעִית דְּקָדִים וְכֵן בְּיִאָר הַשִּׂא"ר בְּסִי הַנֶּ"ל.

מַעֲתָה בְּלֹא"ה ל"ק כְּנִ"ל לְפִי דְעַת הַשִּׂא"ר בְּסִי ס"ו וּס"ז דְּהֶלְאָו וּבְנִבְלָתָם כּו' וּמְצוֹת טְהָרָה בְּרַגְלָא אִינוּ בּוּי"ט שֶׁל ר"ה רַק בְּשִׂאָר רְגָלִים שְׁיֵשׁ בְּהֵם חֵיב עֲלֵי לְעֲזָרָה וְשִׁלְחֵי שְׁמִחָה יַעוּי"ש. וְכַאֲשֶׁר מוֹרִין דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּפָרָק ט"ז הַנֶּ"ל לְכַהָ לָא חֻשִׁיב מְלָקוֹת מְלָאָו דּוֹבְנִבְלָתָם וְגו' וּא"ל דְּלִס"ד דְּגַמ' קוֹנָדָם דְּאַסִּיק הִיא תְּנָא אִיסוּר כּוֹלֵל לִית לִי אֲמַאי לָא הִקְשָׁה בְּפִשְׁטוֹת דְּלִיחֻשִׁיב נְמִי מִשׁוּם לָאו דּוֹבְנִבְלָתָם כּו' י"ל כְּיִזְן דְּלִס"ד לָא הִינָּנוּ מְנוֹכְרָחִין לְהַעֲמִיד מִתְּנִי כַר"ש בְּלֹא"ה לְק"מ דְּלִיכָא מְלָקוֹת אֶלְאָו דּוֹבְנִבְלָתָם לָא תַגְעוּ כְּשִׁמְטָמָא אֶת עֲצָמוּ לְמַת מִשׁוּם דְּאִין עוֹנָשִׁין מִן הַדִּין.

וְדו"ק כִּי נְכוּן הוּא: מְסַכְתָּ סוֹפָה דָּף כ"ה גְּמָרָא שְׁלוּחֵי מְצוּנָה פְּטוּרִין מִן הַסּוֹפָה כּו' מִנְה"מ כּו' מְהִכָּא נְפָקָא מְהֵתָם נְפָקָא דְתַנְיָא וְיִהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנִפְשָׁא אָדָם וְגו' אוּתָן אֲנָשִׁים מִי הָיוּ נוֹשְׂאֵי אַרְוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף דְּבָרֵי רִיב"ג ר"ע אוּמַר מִיִּשְׂאֵל וְאֶלְצָפָן הָיוּ כּו' ר' יִצְחָק אוּמַר כּו' אֶלָּא עוֹסְקֵי בְּמ"מ הָיוּ שְׁחַל שְׁבִיעִי שְׁלֵהֵן לְהִיּוֹת בַּע"פ כּו'.

וְנִרְאָה לִי בְּהַקְדָּם מַה שְׁמִדְקָדְק הָרִיטְב"א וְהַפ"י עַל דְּבָרֵי הַגַּמ' אוּתָן אֲנָשִׁים מִי הָיוּ הָאָם לָא הִי רָאוּי בְּשִׂימָתוֹ רִיבּוֹא שְׁיִמּוֹתוֹ מֵהֵן בְּכָל יוֹם וְיִהִיוּ שֵׁם טְמֵאִי מִתִּים. לְכֵן נִרְאָה לִי

דהנה בפ' אמור פתיב לנפש לא יטמא ומתרגם בתרגום אוינקלוס על מית לא יסתאב בעמי ובפ' נשא פתיב וישלחו מן המחנה כל צרוע וגו' וכל טמא לנפש מתורגם וכל דמסאב לטמי נפשא דאנשא ומפרש רש"י שם אומר אני שהוא לשון עצמות אדם כו' גם בפ' בהעלותה על פסוק הנ"ל אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אנחנו טמאים לנפש אדם וגו' מתורגם לטמי נפשא.

ואיתא במזרחי בפ' נשא דטעם התרגום דבכ"מ מצינו בפסוק במת בנפש ובפסוקים הנ"ל פתיב לנפש הלמ"ד מורה או שהטומאה לא הי' במת עצמו רק בדבר שבא ממנו או הלמ"ד היא לנתינת טעם על מה יטמא את עצמו לכה גבי אזהרת פהגים על הטומאה דכתיב לנפש לא יטמא י"ל דמייירי בגניעה במת עצמו וכוננת הלמ"ד בלנפש היא לטעמו של הודקקות לטומאה זו ר"ל דלא לבד שאין רשות לכהן לטמא א"ע בשום טומאה שלא לצורך אלא אף לנפש לא יטמא היינו אף שפוננתו בטומאה זו לצורך קבורת המת אבל בפ' נשא דבא התורה להורות דין שלוח הטמא אין נפקותא על איזה פנונה נטמא לכהן ע"כ פנונת הלמ"ד להורות אף דלא הי' הטומאה במת עצמו רק בטמי נפשא וכמו כן בפ' בהעלותה כן תנרף דברי הרא"ם.

מעשה י"ל דלקה מפרש ריה"ג דהיו נושאי ארונו של יוסף א"כ לא נטמאו בגניעה במת עצמו רק ע"י הארון לכהן פתיב לנפש. ולר"ע דהיו מישאל ואלצפון לפי המבואר בתוס' דלמ"ד דהי' שריפת נשמה וגוף.

לא הי' טומאה בנדב ואביהו רק כל זמן ששלדן הי' קיימת ואחרי שנשרפו לפני ולפנים ולא היו מישאל ואלצפון יכולים ליפנס לשם להוציאם ומבואר בספרי שהוציאום בכלונסאות של ברזל ובנודאי אחרי שנדו ממקומן נתבלבל שלדן ולא נטמאו מישאל ואלצפון רק ע"י טומאת חרב כו' מה שנגעו בכלונסאות בעוד שלדן קיימת.

לכה פתיב לנפש. ולר' יצחק דאמר טמאי מת מצנה היו א"כ הי' טומאתם בגניעה במת עצמו ע"כ צ"ל הא דכתיב לנפש בלמ"ד הוא לנתינת טעם דלכה טמאו את עצמם בטומאת מת אף שע"ז יודחו מפסח משום שהי' לנפש אדם לצורך קבורת מת מצנה ועוסק במצנה פטור מן המצנה: ודע דלכאורה לר"ע לשיטתו מההכרח לומר דסובר כמ"ד שהי' שריפת נשמה וגוף מדלא טמאו א"ע להם אלעזר ואיתמר דהא ר"ע סובר לה יטמא מצנה א"ו דנשרפו פלם וגרע מאביו כשהוא חסר.

ולפי המבואר בספר קרבן חגיגה דנמנעו הטמאים לקבל הזאה ביום השביעי בע"פ מחמת שהי' אז שבת דעשרה עטרות נטל אותו היום יום א' בניסן שהי' ביום א' עכצ"ל דאיסור שבות דהזאה הי' בימי משה וכיוצא בזה יש כפי'.

ויש לומר דאעפ"כ מקשה ר' יצחק שפיר אי מישאל ואלצפון היו. היו יכולין לטהר לפי דעת הרמב"ן על התורה בפ' חקת דעל טומאת חרב כחלל אין צריך הזאה שלישי ושביעי אבל לר"י דהיו טמאי מתי מצנה היו צריכין הזאה.

ולא היו יכולין לטהר אף למ"ד דשו"ז על ט"י דמת. ומה שאמרו למה נגרע לבלתי הקריב הוא כפי' הספרי שאמרו שישחט ויזרק עליהם הדם והבשר יהי' נאכל לטהורים

אָבֵל מְאָכִילַת פֶּסַח יָדְעוּ בְּעֶצְמָם שֶׁנִּדְחוּ מִחֻמַּת הַטּוֹמְאָה וְעַכְשָׁיו טָמְאוּ א"ע ע"כ מְשׁוּם דְּהֶעֱוֹסַק בְּמִצְוָה כו'.

וְזֶה מְדוּנָה בְּפֶסֶח שֶׁאָמְרוּ אֲנַחְנוּ טָמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקְּרִיב קָרְבַּן ד' ר"ל דְּכַוֵּנְתֶם הִי לְמִצְוָה בְּמָה שֶׁטָמְאוּ א"ע לְצוּרָה מ"מ וְהִתְעַסְקוּתֶם בְּזֶה פּוֹטְרָם מִמִּצְוֹת אֲכִילַת פֶּסַח אָבֵל עַל מָה יִגְרְעוּ לְהַפְסִיד גַּם הַהַקְרָבָה וְדו"ק כִּי נִכּוֹן הוּא: רִישׁ פָּרָק לְוִלָּב דָּף ל"ד ע"ב הַרְמַב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְּשֻׁנָּוֹת כְּתֹב בְּזֶה הַלְשׁוֹן עָרְלָה וְתֵרוּמָה טָמְאָה הֵם בְּכָלֵל הַדְּבָרִים הַטְּעוּנִים שְׁרִיפָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר בְּזָרְעִים וּלְפִיכָּה הוּא פְּסוּל לְמֵאֲמַר הַש"י פְּרִי דְאֵלוּ אֵינֶן רְאוּיִ' לְאֲכִילָה בְּשׁוּם פְּנִים עכ"ל.

דְּבָרָיו נִרְאִים פְּסוּתֵרִין זֶה אֵת זֶה וְהֵמָּה מְחַוְּסֵר הַבְּנָה וְכִבֵּר נִתְבָּאָר עַל זֶה בְּסִפּוּר פְּפוּת תְּמָרִים עֵינֵי בּוֹ: וְנִרְאָה לִי בְּהַקְדָּם הַגְּמָרָא בְּשֵׁבֶת דָּף כ"ה ע"א בְּיוֹם טוֹב הוּא דְאָסוּר הָא בְּחוּל שְׁפִיר דְּמִי מֵאֵי טַעְמָא אָמַר רַבָּא כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוָה לְשָׂרְוִי הַקְּדוּשִׁים שֶׁנִּטְמְאוּ כִּי מִצְוָה לְשָׂרְוִי תְרוּמָה שֶׁנִּטְמְאָת וְאִמְרָה תוֹרָה בְּשֵׁעֵת בְּיַעֲרָה תִּיְהִי מִמֶּנָּה הִיכֵן אִמְרָה הַתוֹרָה מִדְר"ג דְאָמַר ר"ג א"ק נֶאֱמַר הִנֵּה נִתְמַי לָהּ אֵת מְשֻׁמְרַת תְּרוּמוֹתֵי בְּשֵׁתֵי תְרוּמוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר אַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְּרוּמָה טָמְאָה וְאָמַר רַחֲמָנָא לָהּ שְׁלָהּ תִּהְיִי לְהַסִּיקָה תַּחַת תְּבַשִּׁילָה עַד כָּאֵן.

וְכַתֵּב הַרְשָׁפ"א בְּחִידוּשָׁיו בַּד"ה אָמַר רַבָּא בְּזֶה הַלְשׁוֹן לֹא יִדְעָתִי מָה הִי תְשׁוּבָתוֹ שֶׁל רַבָּא בְּהָא דְלֹא הָיִי לִי לְמִימַר אֲלֵא מְשׁוּם דְּרַבְּהָ א"ג מְשׁוּם דְר' אָבְהוּ ע"כ. וְנִרְאָה לִי דְלִפִּי מָה דְאָסִיק דִּילְפִינֵן מִדְּכִתִּיב לָהּ וְהַכְּפֻנְנָה דְלָהּ לֹא שִׁינָּה אֲלֵא עַל דְּבַר שִׁישׁ לוֹ לְאָדָם זְכוּת בּוֹ אָבֵל בְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ בּוֹ זְכוּת לֹא הִי שִׁינָּה עָלָיו לָהּ וְכַעֲשֵׂן שֶׁדְרָשׁוּ בְּאַתְרוּג דְּמִדְּכִתִּיב לְכֶם דְּבַעֲיִנֵן שִׁיָּהָא בּוֹ לְאַחַד דִּין מְמוֹן וְלַחַד מֵאֵן דְאָמַר דְרָשִׁינֵן מִלְכָּם הִיתָר אֲכִילָה.

וְלְכֹאזְרָה קִשָּׁה לְפִי שֵׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּמִדְאֹרְיִיתָא מוֹתֵר לְבַטֵּל אִיסוּרָא וּמִתְהַפֵּף הָאִיסוּר לְהִיּוֹת הִיתָר א"כ אִף בְּדָבָר שֶׁאָסוּר בְּהִנָּאָה יֵשׁ לְבַעְעֵלִים בּוֹ דִּין מְמוֹן מְשׁוּם דִּיכּוֹל לְבַטֵּל בְּתַעֲרוּבוֹת הַשֵּׁב לְהִיתָר וְהוּא עֲדִיף מְגוֹרָם לְמְמוֹן דְּהָא אִיסוּר עֲצָמוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא יְכוֹל מִיַּד לְהִיּוֹת מוֹתֵר ע"י בִּיטוּל וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן אִף שֶׁעֲדִינֵן לֹא נִתְבַטֵּל שֵׁם בְּעֵלִים עָלָיו וְהַמְחֻזֵּק בּוֹ שֶׁלֹּא בְּרִצּוֹן בְּעֵלִים נִקְרָא גִזְלוֹן: וְגִדּוּלָה מְזֶה כְּתֹב הֵיִם שֶׁל שְׁלֵמָה בְּבֵא קָמָא פָּרָק ט' בְּסִימָן ס"ה דְאָף דְּבַר הָאִיסוּר בְּהִנָּאָה לְגַמְרֵי מִצַּד קוֹנָם לֹא מְקַרֵי הַפְּקָר מְשׁוּם שִׁישׁ בּוֹ לְבַעְעֵלִים זְכוּת לְתַנּוּ לְצַדִּיקָה וְכַדּוּמָה דְּמִצּוֹת לֹא לִיְהִנּוּת נִיתְּנוּ וּמִצַּד זֶה נִשְׁאָר בְּחֻזְקָת שְׁלוֹ וְאֵין בְּיַד אָדָם לִיקַח אוֹתוֹ שֶׁלֹּא מִדְּעָתוֹ יַעֲוִין שֵׁם עַל אַחַת כְּמָה וְכִמָּה הִיכָא שְׁבִיד הַבְּעֵלִים לְהַשִּׁיב הָאִיסוּר לְהִיתָר עַל יְדֵי בִיטוּל כְּנ"ל.

וְאִם כֵּן לְכֹאזְרָה אֵי אֲפָשָׁר לְהוֹכִיחַ מְלָךְ דְּכִתִּיב בְּתְרוּמָה שֶׁמוֹתֵר בְּהִנָּאָת הִיִּסָּק דְאָף אִם אִיסוּרָה בְּהִנָּאָה מְכָל מְקוּם שְׁפִיר מְקַרֵי שְׁלָהּ כְּנ"ל: וְכַעֲשֵׂן זֶה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּדְבָרֵי ר"א בְּפֶסְחִים דָּף נ"ו ע"ב שְׁנֵי דְבָרִים אֵינָם בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל אָדָם בּוֹר בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וְחֻמְץ בְּפֶסַח יַעֲוִין שֵׁם בְּכָל הַסּוּגִיָּא שֶׁמְבֹאָר שֶׁמִּיַּד שֶׁפָּגַע זְמַן הָאִיסוּר שֶׁל חֻמְץ בְּטַל שֵׁם בְּעֵלִים מְמַנּוּ וְהִנֵּה כְּאֵינוֹ שְׁלוֹ לְגַמְרֵי וְקִשָּׁה כְּנ"ל אֲמַאִיִּהִי מִדְאֹרְיִיתָא כְּאֵינוֹ שְׁלוֹ הָא אִף כְּשֶׁמִּגִּיעַ זְמַן הָאִיסוּר יְכוֹל לְבַטֵּל אֵת הַחֻמְץ בְּתַעֲרוּבוֹת בְּשִׁיעוּר בִּיטוּל וְיָשׁוּב לְהִיתָר גְּמוּר ע"כ דְאָף שֶׁמוֹתֵר לְבַטֵּל אִיסוּרֵי מְאֻכְלוֹת מִן הַתוֹרָה מְכָל מְקוּם אוֹתָן הָאִיסוּרִים שֶׁאִמְרָה הַתוֹרָה בְּהֵם

שְׂרִיפָה אוּ בִיעוּר מִן הָעוֹלָם וְכדוּמָה בְּנוֹדָאֵי אֲסוּר לְבַטֵּל דְּהָא פְּכָר חָל עַל הַבְּעָלִים מִצְּנוֹת
עֲשֵׂה דְשְׂרִיפָה אוּ בִיעוּר מִן הָעוֹלָם וְכִשְׂיִבְטֵל בְּתַעְרוּבוֹת לֹא יִהְיֶה עוֹד בּוֹ קִיּוּם הַמִּצְוָה זֶה
בְּאוֹתוֹ אִיסוּר וְאֵתִי שְׁפִיר דְּבָרֵי הַגְּמָרָה הַגָּ"ל בְּפִסְחִים לְעַנְנֵי חֶמֶץ דְּמִצְּנוֹתוֹ בְּבִיעוּר וְאֵתִי
שְׁפִיר נְמִי בְּסוּגְיָא דְשִׁבְתַּת הַגָּ"ל דְּמוּכָח שְׁפִיר מְפֻסּוּק וְאֵתִי הִנֵּה נִתְּתִי לְכֶם בְּתַרוּמָה טְמֵאָה
כִּיּוֹן דְּמִצְּנוֹתוֹ בְּשְׂרִיפָה אֲסוּר לְבַטְלוֹ בְּתַעְרוּבוֹת מְאִיסוּרוֹ: וּמַעֲתָה אֵתִי שְׁפִיר דְּבָרֵי הַגְּמָרָה
הַגָּ"ל מַה שֶּׁהִקְדִּים פָּשִׂים שְׂמִצְנָה לְשׁוֹרֵף כּו' פֶּה מִצְנָה לְשׁוֹרֵף כּו' דָּאֵם לֹא הִי מִצְנָה
לְשׁוֹרֵף תַּרוּמָה לֹא הִי אֲפֻשֶׁר לְהוֹכִיחַ מִתְּיָבֵת לֵךְ שְׁמֹנֶתֶר בְּהִנְאָה פְּנ"ל: וְהִשְׁתָּא דְאֵתִינָא
לְהִכִּי מִיּוֹשֵׁב וּמְדוּנִיק לְשׁוֹן הֶרֶמְב"ם שְׁעִיקָר טַעְמוֹ הוּא דְפָסוּל אֲתַרוּג שֶׁל עֶרְלָה מְשׁוּם
דְּכַתִּיב פָּרִי כִּיּוֹן שְׂאִין רְאוּיָא לְאֲכִילָה בְּשׁוּם אֲפֹן מַחֲמַת אִיסוּר עֶרְלָה אִין עֲלִיו שֵׁם פָּרִי
וְכַדִּי שְׁלֵא נִדְמָה לוֹמַר אֲמַאי לֹא מְקַרִּי בְּשֵׁם פָּרִי הָא אֲפֻשֶׁר לְהַתִּירוֹ לְאֹכְלוֹ עַל יְדֵי בִיטוּל
דְּמִדְאוּרִינְיָא מְנוֹתָר לְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְחִילָה עַל פְּנֵי הַקְּדִים הֶרֶמְב"ם לוֹמַר דְּמִצְּנוֹתָה
בְּשְׂרִיפָה פְּלוּמַר וְכִיּוֹן שְׁכִיּוֹן אֲסוּר לְבַטְלוֹ בְּתַעְרוּבוֹת פְּדִי לְבַטֵּל הָאִיסוּר וְאִינוּ רְאוּיָא
לְאֲכִילָה פְּלִל וּלְכַד נִקְרָא פָּרִי וְזֶה שְׂמִסְיִים הֶרֶמְב"ם דְּאֵלוֹ אִינוּ רְאוּיָן לְאֲכִילָה דְּמִצְד
דְּמִצְּנוֹתוֹ בְּשְׂרִיפָה גַם אֲפֹן הַבִּיטוּל אִי אֲפֻשֶׁר לְעֲשׂוֹת: וְעַל פִּי סְבַרְתַּת הִיָּם שֶׁל שְׁלֵמָה הַגָּ"ל
יֵשׁ לְתַרְזֵי דְבָרֵי הַתּוֹס' בְּחֻלִּין דְּף קִי"א ע"א דְּיַבּוּר הַמִּתְחִיל לְמַעוּטֵי צְפוּרֵי עִיר הַנִּיֻּדְחַת
שְׁכַתְּבוּ שֵׁם בְּזֶה הַלְּשׁוֹן וְצָרִיף עִיּוֹן בְּבִהֲמַת עִיר הַנִּיֻּדְחַת אִי עֵבֶר וְהַקְּדִישָׁה וְהַקְּרִיבָה אִם
הוּא קָרְבָן כְּשֶׁר כִּיּוֹן דְּלְשְׂרִיפָה קִיּוּמָא עַכ"ל וְקִשָּׁה עַל דְּבַרְיָהֶם דְּהָא אִיתָא בְּבָא קַמָּא דְּף
מ"ה דְּהִיכָא שְׁהַקְּדִישׁ מְשַׁנְגַּמַר אִינוּ מְקַנְדֶּשֶׁת וּלְפָנֵי רַש"י שֵׁם דְּלָאוּ בְּרִשׁוֹתוֹ דְּמָרָא קִיּוּמָא
ע"כ וְכ"כ אִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ לְהַקְּדִישׁ בְּהִמּוֹת עִיר הַנִּיֻּדְחַת לְקָרְבָן דְּאִישׁ כִּי יִקְדִישׁ אֵת בֵּיתוֹ
כְּתִיב מַה בֵּיתוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ אִף בְּהִמּוֹת ע"א דְּאֲסוּרִין בְּהִנְאָה לָאוּ בְּרִשׁוֹתֵי דְּמָרָא קִיּוּמֵי וְכַבֵּר
נִתְּעוּרָר עַל זֶה בְּסִפְרֵי שׁו"ת פְּנִי אַרְיָא אֲבָל לְפִי דְּבָרֵי הִיָּם שֶׁל שְׁלֵמָה הַגָּ"ל הִיכָא שְׁיֵשׁ בְּיַד
הַבְּעָלִים לְעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה בְּמָה שְׁבִידוֹ מְקַרִּי וְאִינוּ הֶפְקֵר דְּדוּקָא שׁוֹר הַנִּסְקָל לָאוּ חֲזִי
לְהַקְּרָבָה דְּהָא צָרִיכִין לְסוּקְלוֹ כְּשֶׁהוּא חַי וְאִי אִיֻּפְשֶׁר לְבַעְלִים לְעֲשׂוֹת בּוֹ שׁוּם מִצְוָה
לְרַצּוֹנוֹ וְע"כ יֵצֵא מִפֶּל וְכָל מְרִשׁוֹתוֹ וְהוּי פְּהֶפְקֵר גְּמוּר פְּדִאִיתָא בְּכַרִּיתוֹת דְּף כ"ד שׁוֹר
הַנִּסְקָל שְׁהַנּוֹמֵי עֲדִיו כָּל הַמְּחֻזֵּיק בּוֹ זָכָה בּוֹ אֲבָל בְּהִמּוֹת עִיר הַנִּיֻּדְחַת דְּמִצְּנוֹתֵי לְקִיּוּמֵי בְּהַ
מִצְּנוֹת שְׂרִיפָה אַחַר הַקְּרָבָה וְכַנְרָאָה מְדַבְּרֵי רַש"י דְּיַבּוּר הַמִּתְחִיל אֵלָא בְּשַׁחֲטָה וְאִם כֵּן
שְׁפִיר נִסְתַּפֵּק בְּתוֹס' בְּהִמּוֹת עִיר הַנִּיֻּדְחַת אִם הַקְּדִישָׁה וְהַקְּרִיבָה אִי הִנֵּה קָרְבָן כְּשֶׁר דָּאֵם
נֶאֱמַר דְּהוּי קָרְבָן כְּשֶׁר שְׁפִיר הִיָּם בְּיַד הַבְּעָלִים לְהַקְּדִישָׁה אִף שֶׁהוּא אֲסוּר בְּהִנְאָה מִצְד
שֶׁהוּא מְנַכְסֵי עִיר הַנִּיֻּדְחַת מִפֶּל מְקוּם לֹא יֵצֵא מְרִשׁוֹת בְּעָלִים כִּי עוֹד לָהֶם בּוֹ זְכוּת בְּקָרְבָן
וְכַדְבְּרֵי הַגָּ"ל.

וְדו"ק: מִסְכַּת פְּתוּבוֹת דְּף י"א אָמַר ר"י הַגְּדִילוֹ יְכוּלִין לְמַחֲזוֹת כּו' וְע"ש שְׁתַּמָּה הֶרָא"ש
וְאֲפֻשֶׁר לוֹמַר לְכַאוּרָה דְּהָא טַעְמָא בְּעֵי לְמָה יוֹעִיל הַמְּחָאָה בְּגִידוּלֵן וְלַעֲקוּר לְמַפְרַע כִּיּוֹן
זֵהִי אִף ב"ד גְּמוּר לְפָנָיו מַה בְּכַד שְׂאִינוּ רוֹצֵה עֲתָה בְּגִדְלוֹ וְכִי נֶאֱמַר דְּהַנּוֹתוֹ דְּבָר לְקַטֹּן
וּבְגִדְלוֹתוֹ אוֹמַר אִי אֲפֻשִׁי בְּזֶה בְּטֵל לְמַפְרַע הַמִּתְנָה וּמִצְּאִיתִי מְבוֹאָר בְּסִפְרֵי הַפְּלָאָה דְּבַכָּה"ג
אִין הַמִּתְנָה מִתְּבַטֵּל לְמַפְרַע וְיֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְכַאוּרָה כֵּן מַהִס' דְּאִיתָא בְּפִרְקֵי הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ
דְּבַחְלוּקוֹת א"י נִתְּחַיֵּיב הַחֲלוּקָה בְּחֻלְקֵי הַקְּטָנִים מִדִּין וְהֵתֵם בְּנוֹדָאֵי לֹא הִי בְּיָדָם לְבַטֵּל
הַחֲלוּקָה לְאַחַר שֶׁהַגְּדִילוֹ דְּבַאֲמַת לְפִי הַמְּבוֹאָר בְּרַמְב"ם הִלְכוֹת ת"ת פֶּרֶק יו"ד דִּין טִי"ת

נדון יו"ד הא דאין א"י מקבל שקר הוא רק במצות ת"ת ושבת אבל על שאר המצות מקבל שקר.

גם בלימוד ק' מצד ב"נ יש לו שקר כמבואר בסנהדרין דף נ"ט א"ר ר' מאיר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא פכהן גדול ומוקי התם בז' מצות ובמג"א פירש מה שאמר ככה"ג דבאמת לא מצינו שיהי' על ב"נ חיוב מצות לימוד ז' מצות מצד מצנת לימוד כמו גבי ישראל רק מעצמו צריך לידע פדי שלא יפשל ויענש ואם עוסק בז' מצות לשם מצנת לימוד הוי כממציא את עצמו למצנה שלא הי' מחוייב בדבר ודומה לזה ככה"ג, שמקבל על עצמו להיות כה"ג וממציא את עצמו למצנה יתירה ואי אינו מצנה עדיף שקרו גדול משקר ישראל א"כ הוי להגר חוב לענגן זה דעל אותן המצות שהי' יכול לעשות בגיותו הי' שקרו יותר משקר המצות לאחר הגירות אמנם זה אינו רק אחר שהגדיל אבל כל זמן שהוא קטן אף שהוא פישראל מקבל שקר על כל המצות פאינו מצנוה משא"כ כשהוא גדול ולכה יכול למחות פינון דמיד בשעת הגירות לא הי' לנו להתלות שזכות הוא לו רק כל משך זמן קטנותו לפי"ז יש לומר דרב יוסף אמר לשמעתיה פאשר סבר דגדול שאינו מצנוה ועושה וכדאיתא במסכת בבא קמא דף פ"ז א"ר רב יוסף מריש הוי אמינא מאן דאמר הלכה כר"י סומא פטור מן המצות קא עבידנא יומא טבא לרבנן דאנא לא מפקידנא ועבידנא והשתא דשמענא להא דא"ר חננאל אמר רב גדול המצנוה ועושה כו' מאן דאמר אין הלכה כר"י עבידנא יומא טבא לרבנן כו' ולפי האמת דגדול המצנוה כו' מודה רב יוסף דאין יכול למחות משהגדיל ויש להסביר יותר על פי המבואר בחידושי הרשב"א לקידושין פ"ק דף כ"ג ולענגן פסקי הלכה כו' דלכה גבי מתנה פשמזכין שלא בפניו כו' (חסר): דף י"ח ע"א אלא בדרבה קמפליגי כו'.

יענין בתוס' דיקבור המתחיל מפני מה שמקשין מנא לן דכופר הפל פטור משבועה וליכא למימר מדאיצטריך קרא לחייב שבועה בעד אהד כו' דהא איצטריך להיכא כו' והוא אינו יודע יע"ש.

והקשה הגאון מ' משולם דהנה הרא"ש במס' בבא מציעא ד' ב' ה"במביא בד"ה ויש מקשין דאמרינו לקמן ד' ל"ו שומר שמסר לשומר חייב דא"ל את מהימנת לי בשבועה האיה לא מהימן לי בשבועה ואמאי חייב יפטר השומר השני בעדותו משבועתו שהוא חייב ולא קשה מידי דחייבא דראשון בשביל דאין הוא יכול לשבע והוא אינו רוצה להאמין לשבועת השני ונתחייב לו הראשון ואין עד אהד המסייע פוטר מחיוב ממון עכ"ל ולפי דברי הרא"ש מאי מקשו התוס' מנלן דכופר הפל פטור משבועה הא אי אפשר לומר דכופר הפל שיהי' מחייב שבועה דאי הכי קשה למה איצטריך קרא בעד אהד מחייב שבועה ואין לומר כדברי התוס' הנ"ל דאיצטריך עד אהד להיכא שתובע בספק על פי עד דזה אינו דבגוונא כזה בלאו הכי אין באפשר שיגבה התובע על פי העד המסייע הנה דהא תיקף בעת שתובע על פי העד וירצה לחייבו שבועה הנתבע יקדים אתי עצמו וישלם ולא ירצה לשבע רק לאחר שישלם לו ותבענו מיד בב"ד המעות הללו שיאמר לו המעות הללו שנטלת ממני הי' שלא פדין והתובע לא יוכל להכחיש לו דהא אינו טוען פרי שיש לו בידו רק עפ"י העד ויטעון שמא ויהי' חייב שבועה ואין יכול לשבע ומשלם ואין העד אהד הנ"ל יכול לפטור אותו מהשבועה מחמת שמחוייב ממון ואין עד אהד יכול לפטור

ממון פסברת הרא"ש הנ"ל: ונראה לתרץ דהנה הקושיא שמביא הרא"ש הנ"ל בשם יש מקשים הוא סברת הרמב"ן במלתמות והרמב"ן מביא להחליט סברת הקושיא הנ"ל אמנם המעיין בדברי הרמב"ן במלתמות פבא מציעא דף הנ"ל יראה שהרמב"ן הרגיש על הסברא הזאת רק שמדייק בלשונו שם וסובר דהשומר הראשון יכול לטעון שמחמת העד המסייע לא התחיל עליו לחול מעולם חיוב שבועה תיכף מתחלה ולכן סר ממנו לפי"ז תירוץ הרא"ש הנ"ל אף עכ"ז י"ל דהרא"ש מתרץ שפיר הקושיא הנ"ל דהא הוי עד אחד קם לממון פנין דכבר נתחייב ממון מחמת החיוב שבועה שיש לו וא"ל פדברי הרמב"ן שמחמת העד המסייע לא התחיל לחול עליו מעולם שום חיוב שבועה ז"א דהא אנו פסקינן דעד כל זמן שלא פא לב"ד אף שפבר הגיד יכול לחזור ולהגיד משום דתון לב"ד אין בעדותו פלום ולא הוי עד רק משעוה שפא לב"ד אם פן לפי זה שפיר אמר הרא"ש דכבר נתחייב ממון ואין עד המסייע פוטר רק משפא לב"ד אבל לא מקודם פנ"ל וחיוב שבועה חל עליו מקודם היינו (חסר) שומר השני א"כ פבר נתחייב שבועה אף קודם שפא לב"ד והוי פבר מחויב שבועה ואין יכול לשבע מחמת לדידי אין את מהימנת לי אע"פ שיש לו עד המסייע מ"מ הוי פבר מתחייב ממון (חסר) והשתא מתורץ גם קושית הגאון הנ"ל דשפיר מקשו התוס' דמגלן דכופר הפל פטור משבועה (חסר) ולא איצטריך התובע להחזיר אח"כ המעות להנתבע (חסר) בטורם שהעיד העד המסייע בב"ד דהא קודם שהעיד בב"ד אין על העד לפטור (חסר) שבועה מקודם שנתחייב שפא פנין דהנתבע יהי מחויב ליתן המעות אחמת העד א"כ הדר העד הועיל מ"ק יכול לתבוע ממנו מטעם מחויב אמא יכול קאי ומשלם דהא העד פוטר ולא חל עליו מעולם חיוב שבועה פסברת הרמב"ן וגם בזה הרא"ש מודה ודוק: דף י"ט ע"א אמר לי רב נחמן גנובא גנובי למה לה כו'.

לכאורה נראה לפרש בפשיטות מה שמדייק רב נחמן גנובא גנובי למה לה ולא העיר פלל שנאמר דין זה משמו (חסר) דחזקה שטרך בידי מאי בעי לא מהימן פרעתי במגו דמזויף לא קשה קושית רב נחמן יש לומר דסוברים מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו משום שהוא נגד חזקה אבל בעדים שאמרו כתב ידנו הוא זה אבל אנוסים היינו דליכא סתירת חזקה שפיר אמרינן הפה שאסר אף שהתוס' דחו פאן סברא זו חוזרת ונראה המבואר בפ'.

לכאורה קשי' אלימתא על רב נחמן למה אקשי' לר"ה אימא הלכה כר' מאיר. הא יש לומר דגם רבנן מודו בדין זה.

וצריך לומר שהי' פשוט לר"נ דלא אמרינן החזקה דשטרך בידי מאי בעי וכדאיתא בתוס' פבא בתרא דף ע' ע"א ד"ה או דלמא דהלונה מאמין להמלונה להניח שטר בידו משום דכתיב תנחם ישירים תנחם פדאמרינן בהמפקיד דף ל"ה וכו' והמעיינן בהמפקיד שם יראה דנאמרה שם על דרך פדי לתרץ הקושיא שהקשו שם על ר"ה מרישא דסיפא סלע הלוינתני כו' ומקשים שפיר הכא לר"ה לשיטתני' גנובא גנובי למה לה דוק: פרק אלו נערוז.

פרט למרשיע את עצמו לפטור הוא מקנס בהודאתו מוכח לקמן דחיוב קנס ובנשת ופגם הוי לדידני' וממילא היכא דפטור מקנס בהודאתו נשאר עליו חיוב בנשת ופגם נגדו הוא

מחייב מה בהודעתו ופטור במודה בקנס היכא דלא מחייב אצלו רק קנס אבל בנשת ופגם לאביה ואי אמרינן מודה בקנס פטור לא מחייב כלום אצלו והודעתו דבנשת ופגם לא שניף אצלה לא מקרי הודעתו הודעה והדין בגוונא דהא דמודה בקנס ואחר כך באו עדים דחייב והוי דבר שבא לעולם הוא וממילא יכולה למחול הקנס אבל אם בנשת ופגם נמי שניף לרבה הוי מחייב בהודעתו דגם במודה בקנס לא הוי דבר שלא בא לעולם כיון דאי מודה מפטרי ואינה יכולה היא למחול הקנס כיון דדבר שלא בא לעולם הויא וכך אכלא הקושיא על הירושלמי בדרך ממ"נ אי בנשת ופגם לאביה רק הקנס שניף לעצמה וממילא יכולה היא למחול הקנס ודבר שבא לעולם הוא מטעם דאף אי מודה הי' מחייב בקנס כיון דלא נשאר עליו שום חייב נגדה דהא פטור מקנס והוי שפיר דבר שלא בא לעולם לכן יכולה היא למחול הקנס.

אבל קשה מבנשת ופגם כיון דלאביה הוא ויש אדם מוחל דבר שאינו שלו ועל הקנס לא שניף עתה להקשות האף יכולה היא למחול הקנס דדבר שלא בא לעולם הוא דכן הוא הדין בגוונא דאדם מודה בקנס חייב כיון דלא מחייב מה בהודעתו והוי דבר שבא לעולם ויכולה היא למחול רק הבנשת ופגם מקשה הירושלמי כיון דלאביה האף יכולה היא למחול ומתריץ אלא בנדאי ביתומה ושין לדידה גם בנשת ופגם ומתוה כף שפיר אכלא אלא השני' של הירושלמי על הקנס ויש אדם מוחל דבר שאינו ברשותו כיון דשניף לה הבנשת ופגם א"כ אף דהי' פטור בהודעתו מקנס עכ"פ מחייב בהם בהודעתו דהיינו דהיינו בנשת ופגם ושפיר הדין דמודה בקנס פטור וא"כ האף יכולה היא למחול הקנס דדבר שלא בא לעולם הוא כיון דאי מודה מיפטור אבל מתחילה קודם שמתריץ הירושלמי דבוגרת יתומה יכולה למחול לו לא שניף להקשות קושיא על קנס כנ"ל דיכולין לומר דבנשת ופגם לאביה ומחייב במודה בקנס ואח"כ באו עדים דדבר שלא בא לעולם הוא ויכולה למחול רק בטר דשני' ביתומה שניף קושית הירושלמי על הקנס ומסיק הירושלמי דמפניה לא קשה רק מבנשת ופגם אבל קנס אינה יכולה למחול כנ"ל.

לפי זה יש לומר דבנשת ופגם לעצמה בשיטת הרא"ש ושפיר יכולה למחול הבנשת דשניף לדידה והקנס אינה יכולה למחול דהוי דבר שלא בא לעולם דאי מודה מפטור נדוק: מסכת גיטין בעזשה"י חידושי סוגיות דמסכת גיטין שיעורן פסדרן משנת תקפ"ד לפ"ק פה לייפגיק: ד' ב' ע"א תוס' ד"ה ואם יש עליו עוררין דמשום עיגונא אקילו בה רבנן.

ונ"ל דאף בלא תקנת עגונות נמי לק"מ קושיתם. דליחוש בגיטין למזונא דהנה רוב אנשים לא זיפי לשטרי דהוא מילתא דלא שכיח כי אם מעט אנשים רעים דמזיפי והנה בממון דלא אזלינן בטר רוב שפיר חיישי' למזונא אף שלא בפניו דהרי המיעוט דמזיפי אבל הכא בגט דהוי איסור אזלינן בטר רוב דבאמת כן הדין דאזלינן בטר רוב וא"כ לא חיישי' למזונא שלא בפניו.

ולענן גבי' לקוחות ל"ש קוש' תוס' דניחוש למזונא דהא גם בתי' תוס' אינו מיושב דמה תקנת עגונות שניף לענן לקוחות יענין פירש"י שכ' ג"כ דתקנת עגונות ל"ש להנשים ולא לגבות מלקוחות אם טענינן בפני לקוחות.

וק"ל: ע"ב תוס' ד"ה לפי שאין בקיאיין לשמה. והקשו בתוס' מ"ש לשמה ממחן בר ע"ש.

ונ"ל לנישב דברי התוס' דהנה השיטה מקובצת סוף פ"ק דכתובות מתרץ קוש' הראשונים. דהנה הראשונים מקשים הא דאמרי' רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הו' ואמאי נימא סמוך מיעוטא לחזקה דמיעוט אין מומחין הו' אצל שחיטה וחזקה נמי י"ל דהא הוי כב' אבמ"ה ואיתרע לי' רבא ותי' דשא"ה דל"ש מיעוט מפח דמוקמינן פל' ישראל בחזקת פשרות וא"כ פל' העולים לשחוט ונדאי שחיטתן פשרה דסמכי' ארנבא דהוי פל' ישראל וכו' והוי כמו רוב ע"ה מעשרין הו'.

וק' נימא סמוך מיעוטא אצל חזקה דפירות שאינו מעושרי' ונסמוך מיעוט דאין מעשרי' לחזקה זו אלא י"ל פנ"ל וא"כ י"ל הכא איכא מיעוט דאין בקיאי' לשמה ומאי משגי הגמ' רוב בקיאי' הו' דהא אפתי' נולד הספק במקום קבוע דאם כ' סופר את הגט ספק הוא אם כתב אותו לשמה או לאו ונסמוך מיעוטא אל הספק והוי נולד הספק במקום קבוע.

ואין לומר פנ"ל דמפח דמוקמינן פל' ישראל אחזקת פשרות ז"א דהכא במיעוט דאין בקיאי' לשמה לא נפקא מיניהו חזקת פשרות אלא המיעוט הוא משום דלא למדו אבל בחזקת פשרות הו' והוי ספק השקול ונימא דהוי כמחצה על מחצה אף י"ל דה"מ דאמרי' פל' קבוע כמחצה על מחצה דמי' בדניכר האיסור דהוי מדאורייתא כמו בט' חנויות דהוי נראה לעינים האיסור דאחת מוכרת בשר גבילה.

אבל אם לא ניכר האיסור והוי דרבנן וברבנן אקילו בי' רבנן. והכא אין ניכר האיסור דשלא לשמה והוי מדרבנן ומשום עיגונא אקילו בה רבנן.

ונה פוננת הגמ' רוב בקיאי' הו' משום דלמדו ולא משום חזקת פשרות ורבנן הוא דאצרכו והוי נולד הס' במקום קבוע אלא די"ל דהכא לא ניכר האיסור ולא הוי אלא מדרבנן ומשום עיגונא אקילו בי' וכו' דהם אמרו והם אמרו אבל הא תינח פשהאיסור הוא משום לשמה הוי דרבנן אבל בחזקת ה' נראה לעינים והוי פדאורייתא וק' נימא דכל קבוע כמעמ"ד ולפי"ז ל"ק קושית התוס' הנ"ל.

ודו"ק: תוס' ד"ה ע"א נאמן באיסורין וא"ת ומנ"ל דע"א נאמן באיסורין. וי"ל דילפינן מנדה דדרשינן בפרק המדיר ד' ע"ב וספירה לה לעצמה.

ועיין תוס' כתובות ד' הנ"ל ד"ה אי לא ידע שכתבו בזה"ל הא לא מצי לאקשוי אי דלא ידע מנא ידע שהרי יכול להיות שראה אח"כ בגדי' מלונלכות בדם יעוי"ש וקשה לי דממנ"פ אם נחזיק הדם דהבגדי' מלונלכות בהם לס' השקול.

אם דם נדה הוא או ממקום אחר. למאי הוצרך הגמ' להקשות דנסמוך עלי' מדר"א דע"א נאמן באיסורין תפ"ל דאין להפסידה כתובתה מספק ואם נאמר דרוב דם הנמצא בבגדי' הוי דם נדה א"כ סוף סוף מאי פריף הגמ' דנסמוך עלי' מצד דע"א נאמן באיסורין הא קיימ"ל דהילכתא היכא דאתחזיק איסורא אין ע"א נאמן באיסורין וכש"כ נגד הרוב דעדיף מחזקה.

ונ"ל בטוב טעם לתרץ עפ"י מה שהקשה הראב"ד על הא דפריף הגמ' לעיל מינ' גבי מאכילתו שאינו מעושר אי דלא ידע מנא ידע דילמא מיירי שיהא בעצמה מודה ששהאכילתו שאינו מעושר ותי' דאינה נאמנת משום החזקה דאין אדם מע"ר והנה המל"מ כ' דהיכא שאנו מסופקים לומר דילמא ה' רשע ואח"כ הודה בעצמו רשעתו לא אמרי'

א"א מְעַר וּלְפִי"ז י"ל לְעֹנְלָם דְּהוּי ס' הַשְּׁקוּל וּא"ל תַּפ"ל דְּאִין לְהַפְסִידָה מְסַפֵּק פְּתוּבָתָה דְּמִינְרִי שְׁהִיא בְּעֶצְמָה מוּדָה שְׁשִׁימְשִׁתּוּ נְדָה וְרָאָה בְּגַדִּי מְלֻכְלָכוֹת בְּדָם כְּפִי תוּס' דַּל"ש לְמִימַר א"א מְעַר רִינֵן שְׁאֲנוּ מְסוּפְקִים אַף בְּלֹא דִיבּוּרָה דִּילְמָא הוּי הָדָם דָּם נְדָה וְכַדְבְּרִי הַמַּל"מ הַנְּ"ל וְלָכוּן אִין לָה פְּתוּבָתָה וְע"ז פְּרִיָּה הַגַּמ' וְנִסְמוּף עֲלֵי מִצַּד ע"א נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין דְּכִינֵן שְׁשִׁימְשִׁתּוּ עִמּוּ הוּי כְּמוֹ הַעֵידָה שְׁאִינָה נְדָה כְּמוֹ כ"א שְׁהִי מְזַדְקָק לְאִשְׁתּוּ אַעֲפ"י שְׁלֹא אָמְרָה בְּפִי שְׁהִיא טְהוּרָה דְּמִסְתַּמָּא הוּי כְּמוֹ שְׁהַעֵידָה וּא"כ הֵינּוּ מְחֻזְקִים הַס' בְּדָם כּוֹנְדָאֵי שְׁאִינּוּ דָּם נְדָה וְכִינֵן שְׁפֵן סוּף שְׁבַעֲצָמָה אָמְרָה אַח"כ שְׁשִׁימְשִׁתּוּ נְדָה אָמְרִי א"א מְעַר רִינֵן דְּבִלֹא דִיבּוּרָה לֹא הֵינּוּ מְסוּפְקִים כְּלָל אִם הִי מְרַשַׁעַת רִינֵן דַּע"א נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין כְּנ"ל וּמְמִילָא מְיֻנְשָׁב הַקּוֹשְׁטִי עַל הַתּוּסְפוֹת הַנְּ"ל וְדו"ק.

וְנִכּוֹן הוּא מְאָד: דָּף נ ע"א גְּמָרָא מֵאֵן הָאֵי תַנָּא דְּבַעֲי פְתִיבָה לְשָׁמָּה וְכוּ' וְרָבָא וְכוּ' וְרַבְּהִי הָתָם וְכוּ' אִטּוּ הָכָא כִּי אָמְרוּ יְדַעְנוּ מִי לֹא מְהַנִּי. וְנִרְאָה בְּפִשְׁיטוֹת כּוֹנְנַת הַגַּמ' כְּאֵן וְלֹא יִקְשָׁה קוֹשְׁטִי הַתּוּס' ד"ה אִטּוּ וְכוּ' דְּהֵנָּה לְכַאוּרָה פִּי רַבִּינּוּ מְשׁוֹלָם אִינּוּ מוּכּוֹן דְּמֵאֵי אַחֲלוּפִי שְׁיִיף אִם לֹא מְהַנִּי יְדַעְתִּי בְּאַחַד כ"א בְּשָׁנִים דְּהָא בְּשָׁנִים גַּם בְּשִׁטְרוֹת סְגִי וּבְאַחַד יְדַעְתִּי גַּם הָכָא לֹא סְגִי.

וְנִרְאָה דְּהֵנָּה תוּס' בִּיבְמוֹת פ' הָאִשָּׁה כ' דְּהָא דַּע"א נְאָמֵן לֹמַר מַת בַּעֲלִיָּה הוּא אִם לִית לְמִיחֻשׁ כְּלָל עֲלִיו שְׁהוּא אֹמֵר בְּדַדְמִי אָבֵל אִם יֵשׁ לְמִיחֻשׁ כְּאֵן אִינּוּ נְאָמֵן וְסָבְרָא זֹו אִינָּה כְּב' עֲדִים דְּב' אִינָּם אֹמְרִים בְּדַדְמִי זֹו הַסְּבָרָא מוּכּוֹן מֵאֲלִיו.

וְהֵנָּה יֵשׁ טַעַם לְמָה הָכָא יְדַעְתִּי בְּחַד לֹא מְהַנִּי מְטַעַם דְּאִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְבַדְדְמִי וּבְפִנֵי לִיכָּא לְמִיחֻשׁ כְּאֵן וּא"כ כָּף אָמַר רָבָא בְּדִין הוּא דְּלִתְנִי הָכִי פִי בְּפִנֵי נְחַתָּם וְלֹא בְּפִנֵי גַחְתָּב אֲלֵא מְשׁוּם דְּלֹא אֲתִי לְאַחֲלוּפִי בְּקִיּוּם שְׁטְרוֹת דְּעֲלָמָא פִי דְּנִטְעָה לֹמַר שְׁגַם בְּשִׂאָר שְׁטְרוֹת הַקִּיּוּם בְּפִנֵי גַחְתָּב וְנְחַתָּם וּבַע"א וּלְפִרְש"י דוֹחַק גְּדוּל שְׁפִירָשׁ דְּאֲתִי לְאַחֲלוּפִי כְּמוֹ דְּהָכָא סְגִי בְּפִנֵי נְחַתָּם בַּע"א כְּמוֹ כֵּן לִיסְגִי בַע"א יְדַעְתִּי בְּשִׂאָר שְׁטְרוֹת דְּלְמָה נִטְעָה כֵּן הָא יְדַעְתִּי לֹא מְהַנִּי בַע"א מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְבַדְדְמִי וְהָא דְּמְהַנִּי בְּגִיטִין ע"א הוּא מְשׁוּם דְּאָמַר בְּפִנֵי וְלִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְבַדְדְמִי כְּנ"ל אֲלֵא הַפִּירוּשׁ כֵּן דְּאֲתִי לְאַחֲלוּפִי דְּגַם בְּקִיּוּם שְׁטְרוֹת סְגִי בַע"א בְּפִנֵי ח וּבְזָה לִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְבַדְדְמִי וְאִיהוּ לֹא יֵדַע דְּהָכָא הוּא מְשׁוּם תְּקַנַּת עֲגוּנוֹת אַקִּילוּ.

וְאָמַר רַבְּהִי ע"ז מִי דְּמִי הָתָם יְדַעְנוּ הָכָא בְּפִנֵי פִירוּשׁ דְּלִיכָּא לְאַחֲלוּפִי וְלֹמַר דְּהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם בְּדַדְמִי כְּנ"ל דְּלְמָה לֹא יִסְגִי הָכָא בְּיַדְעָנוּ כְּמוֹ בְּמִמּוֹן וּבְשָׁנִים וְלִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְבַדְדְמִי בְּשָׁנִים כְּנ"ל אַע"כ לֹא אֲתִי לְאַחֲלוּפִי דְּהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם בְּדַדְמִי כִּי אִם טַעַם תְּקַנַּת עֲגוּנוֹת וְע"ז אָמַר רָבָא שְׁפִיר דְּהָכָא אִם אָמְרוּ יְדַעְנוּ הֵינּוּ שָׁנִים מְהִימְנוּ וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּלִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְבַדְדְמִי וְאֲתִי לְאַחֲלוּפִי.

וְדו"ק: שְׁם הָתָם יְדַעְנוּ הָכָא בְּפִנֵי. קוֹשָׁה לִי דְּהָא אִין זָה הִיכְר כְּלָל דְּהָא דְּלֹא מְהַנִּי הָכָא יְדַעְנוּ מְשׁוּם דְּפִסְקִינֵן בַּש"ע בְּעֵדוֹת דְּמִמּוֹן מְהַנִּי דִּיעָה בְּלֹא רֵאִי.

אָבֵל בְּעֵדוֹת אִשָּׁה שְׁצָרִיף רֵאִי וִידִיעָה בְּיַדְעָנוּ לֹא מְהַנִּי מְשׁוּם דְּצָרִיף גַּם רֵאִי וְלְהָכִי צ"ל בְּפִנֵי וְאִינּוּ מְשׁוּם הִיכְר וּצ"ע. עוֹד קוֹשָׁה לִי לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּסוּבֵר דְּבָכָל דְּבָר שַׁע"א נְאָמֵן שְׁיִיף בִּי הַזְמָה ג"כ.

דדוקא אם אינו נאמן ל"ש ב'י הַזְמָה אַבְל בְּדָבָר שֵׁישׁ בּוֹ נֶאֱמָנוּת שֵׁינָהּ בִּי דִין הַזְמָה וְהִטְעַם מוֹכֵן מֵאֲלוֹי. וְקִשָּׁה לִפְי"ז מֵאֵי קֶאֱמַר רַבָּה דְּמִשׁוּ"ה לֹא אֶתִי לֹא חֲלוּפִי וְלֹא קֵא מוֹכְחָא מִיְלִתָּא מְשׁוּם דְּהֵתָם יִדְעָנוּ וְהֵכָא בְּפָנֵי הָא גַם עֵתָה נוֹכַל לְטַעוֹת וְלוֹמַר דְּגַם בְּשִׁטְרוֹת דְּעֵלְמָא א"צ קִיּוּם אֱלָא בַע"א.

וְהָא דְּאִינוּ נֶאֱמָן הֵכָא בְּאוּמְרוּ יִדְעָתִי כְּמוֹ בְּשִׁאָר שִׁטְרוֹת דְּעֵלְמָא. דְּשִׁאֲנֵי הֵכָא דִּיהֵלְ עֵדוּת שִׁאֵי אֶתָּה יְכוּל לְהַזְיֵמוּ דְּהָא ע"א יֵשׁ לוֹ נֶאֱמָנוּת הֵכָא וּא"כ שֵׁינָהּ בִּי דִין הַזְמָה.

וּבְיַדְעָתִי הָוֵי עֵדוּת שִׁאֵי אֶתָּה יְכוּל לְהַזְיֵמוּ דְּאִיךְ יוֹכַל לְהַזְיֵם ע"ז. אַבְל בְּפָנֵי יְכוּלִים לְהַזְיֵם אוֹתוֹ כְּמִש"כ הַתּוֹס' דְּכְשָׁאוּמַר בְּפָנֵי דְּיִיק טְפִי דְּמַרְע נְפִשְׁי' טוּבָא.

אַבְל בְּקִיּוּם שִׁטְרוֹת דְּעֵלְמָא דְּמוֹעִיל יִדְעָנוּ מְשׁוּם דְּבְמָמוֹן הָוֵי עֵדוּת שִׁאֵי אֶתָּה יְכוּל לְהַזְיֵמוּ מְשׁוּם דְּאִין ע"א נֶאֱמָן בְּמָמוֹן מְשׁוּ"ה מוֹעִיל יִדְעָנוּ וְצַע"ג. וְדו"ק הֵיטְב: שָׁם ע"ב תּוֹס' ד"ה דְּתַנּוּ וְכו' שֶׁהִקְשׁוּ בּוֹזָה"ל וְתִימָא לר"י דְּהֵכָא מְשַׁמַּע דְּלֹא מִיתּוֹקְמָא מִתְּנִי' כר"מ מְשׁוּם דר"מ לֹא בְּעֵי פְתִיבָה לְשַׁמָּה וְלִקְמָן תְּנִי בְּהִדְיָא הַמְבִיא גַט מִמְּדִינַת הַיָּם נְתָנוּ לָהּ וְלֹא אָמַר בַּפ"נ וּבַפ"נ יוֹצִיא וְהַנְלֵד מִמְזַר דְּבָרֵי ר"מ יַעוּי"ש.

וּנ"ל לְתַרְזַן עַפ"י מַה דְּקִשָּׁה לְכַאוּרָה עַל הַגַּמ' דְּפָרִיף אֵי ר"מ חֲתִימָה בְּעֵי פְתִיבָה לֹא בְּעֵי הָא לִפִּי מַה שֶּׁפְתַב הָר"ן בְּרִישׁ הַמְסַכְתָּא דַּא"צ לִישְׁאֵל לְהַשְׁלִיחַ אִם נִכְתַב לְשַׁמָּה אֱלָא כִּי יֵאמַר הַשְׁלִיחַ בַּפְנ"כ וּבַפְנ"ח מִימַר אָמַר הָאֵי שְׁלִיחַ לָמָּה לְהוּ לְרַבְּנָן לְמִשְׁאֵל אֵי נִכְתַב וְנִחְתַּם בְּפָנֵי ש"מ שֵׁישׁ פְתִיבָה וְחֲתִימָה בַּגַּט שֶׁהִיא פְּסוּלָה וְאֵי לֹא נִכְתַב לְשַׁמָּה יֵאמַר הַשְׁלִיחַ כְּדָ וְכָף אֵינְרַע הַמְעַשָּׂה דְּהַגַּט הַזֶּה נִכְתַב לְאַחַר א"כ לִפְי"ז אִם לֹא הִי אוּמַר אֱלָא בְּפָנֵי נִחְתַּם לֹא הִי מְסִיק אֲדַעְתָּי' כָּלֵל שֶׁצָּרִיף לְכַתּוּב לְשַׁמָּה דִּיטְעָה לּוֹמַר הָא דְּהִנְצָרָף לּוֹמַר בְּפָנֵי נִחְתַּם אִינוּ אֱלָא מְשׁוּם קִיּוּם דְּהָא גַם רַבָּה סָבַר כְּרַבָּא דְּהִטְעַם הוּא מְשׁוּם קִיּוּם אֱלָא מְשׁוּם דַּק"ל דְּבַנ"כ ל"ל כְּדָאֵי בַּגַּמ' כָּאֵן וּא"כ אִם לֹא אָמַר רַק בְּפָנֵי נִחְתַּם בְּקַל יוֹכַל הַשְׁלִיחַ לְטַעוֹת דְּהִטְעַם הוּא מְשׁוּם קִיּוּם וְלֹא יְסִיק אֲדַעְתָּי' כָּלֵל לּוֹמַר הָאִיךְ הִי הַמְעַשָּׂה לְכָף צ"ל גַם בַּפְנ"כ.

וּא"ל דְּאָרְף אִם לֹא יֵאמַר רַק בַּפְנ"ח לְחֻנְדָּא מִימַר אָמַר אֲמַאי לֹא מוֹעִיל יִדְעָתִי וְצָרִיף דְּוּוֹקָא לּוֹמַר בְּפָנֵי א"ו דִּישׁ חֲתִימָה שֶׁהִיא פְּסוּלָה וְיֵאמַר הַשְׁלִיחַ הַמְעַשָּׂה דְּהַגַּט נִכְתַב לְאַחַר. דז"א דְּהָא ס"ס יְטַעָה לּוֹמַר דְּבַפְנ"נ צ"ל מְשׁוּם קִיּוּם וְהָא דְּלֹא מְהַנִּי יִדְעָתִי י"ל כְּמִש"כ הַתּוֹס' שָׁם ע"א ד"ה הֵכָא בְּפָנֵי וְכו' דְּלְכָף לֹא מְהַנִּי יִדְעָתִי דְּכְשָׁאוּמַר בְּפָנֵי מְדִיִּיק טְפִי דְּמַרְע נְפִשְׁי' טוּבָא כְּשָׁאוּמַר בְּפָנֵי נְעֻשָׂה וְהוּא לֹא רָאָה מְכְשָׁאוּמַר יִדְעָתִי עִי"ש וּא"כ הִדְרָא קוּשְׁי' לְדוּכְתָי' מֵאֵי מְקִשָּׁה הַגַּמ' כְּנ"ל וְצ"ל דְּקוּשְׁי' הַגַּמ' הִיא מְשַׁנֵּימַם שֶׁהִבִּיאוּ גַט דְּמוּכַח בְּרִישׁ פ' ב' דְּלִקְמָן לְרַבָּה דְּצ"ל בַּפְנ"כ וּבַפְנ"ח כְּמִש"כ הַתּוֹס' בְּדִיבּוּר הַנְּל הֵכָא בְּפָנֵי וְכו' וְהֵתָם קִשָּׁה שְׁפִיר לר"מ חֲתִימָה בְּעֵי פְתִיבָה לֹא בְּעֵי וְע"ז ל"ש לְתַרְזַן דִּיטְעָה לּוֹמַר דְּטַעַם אֲמִירָה הוּא מְשׁוּם קִיּוּם דַּא"כ אֲמַאי לֹא מְהַנִּי יִדְעָנוּ דְּשָׁם ל"ש סְבַרְתַּ תּוֹס' דְּיִיק טְפִי כְּשִׁיאֲמַר בְּפָנֵי מְכְשָׁיאֲמַר יִדְעָתִי דְּבְשַׁנֵּימַם לֹא אָמַרִינוּ דְּאָמַרִי בְּדָמִי וּל"צ לְסַבְרַת דְּיִיק אֱלָא בְּאֶחָד חִיּוּשֵׁינוּ שִׁיאֲמַר בְּדָמִי אַבְל לֹא בְּשַׁנֵּימַם וְקִשָּׁה שְׁפִיר פְתִיבָה לֹא בְּעֵי.

הינצא מזה דבחד המביא ל"ק קושית הגמ' פלל דצ"ל גם בפנ"כ אפי' לר"מ פי היכי שיהי' מסיק אדעת' שיש כו"ח שהיא פסולה ויספר המעשה דהגט נכתב ונחתם לאחר וממילא ל"ק קושית התוס' הנ"ל דהתם איירי בחד ולכך אמר ר"מ שפיר דאי לא אמר בפ"נ ובפ"נ יוציא כו' דכיון שצ"ל מפני הקושש הנ"ל ואי לא אמר הוי משנה ממטבע שטבעו כו' דס"ל לר"מ דהנלד ממזר ודו"ק:תוס' ד"ה פתב בכתב ידו כו' סוף הדיבור ועי"ל דחיישינן שמה לאחר הפתיבה מיד תתפוס הפירות ותאמר שפכר נתגרשה מזמן הפתוב בו עכ"ל.

והנה דיבור זה צריך פירוש וגם מה דקאמרו התוס' ותתפוס הפירות מהלקוחות דהא לא מועיל התפיסה ומפקינן מינה משום דבחקיקת הלקוחות היו מקודם שתפסה וכן תמהו הרבה מהמפרשים.

ונראה דהנה הא דתמהו הראשונים על הא דמצו הלקוחות לטעון מזונות הא הוי פרי ושמה דטענת הלקוחות אינו אלא שמה וטענת בעל השטר פרי וברי עדיף וי"ל דהא דמהני מה דאמרינן פרי ושמה פרי עדיף הוא נגד הלנה דהוא בעל דין עצמו ולא נגד הלקוחות משום דהם לא לוו ממנו כלום אלא אם אמת שהלנה לנה ממנו הם משועבדים לו ואינם בע"ד וא"כ טענת בעל השטר היא נגד הלנה והלקוחות א"צ לשלם כלום אלא אם יודעים דהלנה חייב וא"כ מצו הלקוחות למטען מזונות ר"ל דילמא אינו חייב לה כי אתה לאו בעל דברים דידן את ולפי"ז הכא הוי ונדאי פרי ושמה דהלקוחות יודעים דגירשה הבעל מזמן הפתוב בו והוי הפירות דידה וא"כ הוי הלקוחות בע"ד דידה משום דהם קנו הפירות שלה.

וא"כ היא אזלת אליהם שיתנו לה הפירות שלה. וא"כ פנגדם היא טוענת פרי והמה טוענין שמה וברי עדיף ושפיר מועיל התפיסה שלה.

ובשלמא בע"ח עם הלקוחות הא המה לא לוו ממנו אבל הכא אליהם היא טוענת פרי והמה טוענין שמה ואף למ"ד בו"ש לאו ב"ע עכ"ז חייבים לצאת ידי שמים וא"כ שפיר תי' התוס' דאם תתפוס האשה לא מפקינן מינה משום דהלקוחות מחייבים לצאת י"ש ודו"ק: והנה מה שהקשה הגאון אב"ד דק"ק ליסא בספר תורת גיטין על תי' התוס' ד"ה פתב דחיישינן דתתפוס האשה.

מה בכך הא אינו מועיל תפיסה משום דאינו מבונרר אם יש לה זכות בפירות אלא ספק אבל בלקוחות מבונרר שיש להם זכות בפירות שהם קנו אותם פהאי דאמרי' בכתובות ד' צ"ד ע"ב האי שטרא דהוי פתיב בי' בה' בניסן ובאינדף שטרא הוי פתיב בי' סתם בניסן ואוקמי' להאי דמבונרר זמנו יעי"ש.

ונראה דבשיטה מקובצת פתב הטעם ע"ז משום דהאי בעה"ש מניסן סתם עבד ריעותא לנפשי' דאם לא ידע משטר הקודמו שכ' בו זמן הוי כ' בו זמן אבל הכא מאי ריעותא עבדה לנפשה הא כ' בגט זמן ודו"ק: דף ד ע"א תוס' ד"ה מודה ר"א במזונות מתוכו תימא לר"י מה ענין כו' עד סוף פל הקוש' ותי' התוס' דמ"מ איפא למיגור חתימה אטו פתיבה דאם אין עושין חתימה לשמה גזרינן פן לא יכתבו גם הפתיבה לשמה.

והנה תירוץ התוס' הנה לְכַאוֹרָה אינו מוכן דאי מהאי טעמא קאמר הגמ' דהוי מְזוּנָף מתוכו למה להגמ' להביא מְזוּנָף מתוכו אַבְל בְּלֹא מְזוּנָף מתוכו נמי שפיר דְבַעֵי ר"מ חתימה לשמה משום גְזוּרָה כתי' התוס'.

וּנְרָאָה דְהֵנָּה בְּלֹא מְזוּנָף מתוכו ליכא לְמִיגְזוֹר חתימה אטו פְּתִיבָה וְהֵטַעַם הוא דְהָא אִם לֹא אֲמַרְיָנָן מוֹדָה ר"א בְּמִזְוָנָף מתוכו א"כ לֹא תִּלִּי פְלוּם בְּעַדֵי חתימה וְאָף קְרוּבִים וּפְסוּלִים פְּשָׁרִים וּא"כ יְכוּלָה הַחֲתִימָה לְהִיּוֹת אָף שְׁלֹא לְשִׁמָּה דְהָא הַחֲתִימָה לר"א לֹא פְלוּם הִיא וְכֹאִילוּ לֹא נִכְתְּבוּ הָיוּ לְהִכִּי קאמר הגמ' מוֹדָה ר"א בְּמִזְוָנָף מתוכו שְׁהוּא פְסוּל וּא"כ גַּם קְרוּבִים אוּ פְסוּלִים פּוֹסְלִין בְּחֲתִימָה לר"א מִשּׁוּם דָּאִם יֵשׁ עֲדִים צְרִיכִין לְהִיּוֹת כְּדִין וְאֵינָם פְּאִילוּ לֹא נִכְתְּבוּ וּא"כ יֵשׁ לְמִיגְזוֹר חתימה אטו פְּתִיבָה.

וּדו"ק: תוס' ד"ה עַד שֶׁתְּהֵא פְתִיבָתוֹ וְחֲתִימָתוֹ בְּתִלוּשׁ וּמִק' בּוּזָה"ל וּא"ת וּל"ל לְמִינְקֻט וְחֲתִימָתוֹ וְכו' וּי"ל דְמִשְׁפַּחַת לָהּ שֶׁכְּתָבוּ עַל אֵילָן תְּלוּשׁ וְאִח"פ נִטְעוּ וְהִשְׁרִישׁ וְחֲתָמוּ. וּנְרָאָה לְתַרְזֵי קוֹשְׁי' הַתּוֹס' דְקָשָׁה לְפִי פּר"מ בְּר לוי שְׁפוֹסֵק אֲלִיבָא דר"א שְׁפוּבֵר וְכַתֵּב אֶפְתִּיבָה קָאֵי וְלֹא אֶחֱתִימָה שְׁצָרִיף שְׁלֹא יְהֵא דְבָר הַמְּפָסִיק בֵּין פְּתִיבָה לְנִתְיָנָה וּא"כ הַדְּרָה קוֹשְׁי' לְדוּכְתָא לְמֵאֵי קאמר וְחֲתָמוּ וּל"ל כתי' דהו"א אִם הַחֲתִימָה הִי בְּמַחְנֹבֵר כְּשֶׁר ז"א דְנָהֵי דָאִם חֲתָמוּ בְּמַחְנֹבֵר כְּשֶׁר מִטַעַם דר"י דְרִישׁ וְכַתֵּב קָאֵי עַל הַפְּתִיבָה וְלֹא עַל הַחֲתִימָה מ"מ הוּא פְסוּל מִצַּד דְבָר הַמְּפָסִיק בֵּין הַפְּתִיבָה לְנִתְיָנָה, וּנְרָאָה דְהֵנָּה לְקַמֵּן אִיתָא פְּלוּגְתָא אִם עָבַר וְכַתֵּב אֶת הַגָּט שְׁלֹא לְשִׁמָּה אִם מוֹעִיל אִם מַעְבִּיר עָלָיו אֶת הַקּוֹלְמוֹס וְלְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהַסְבִּיר דְלָמָּה יְהִי מוֹעִיל אִם מַעְבִּיר הַקּוֹלְמוֹס הֵא הָיוּ דְבָר הַמְּפָסִיק בֵּין הַפְּתִיבָה לְנִתְיָנָה אֲלֵא דז"א פִּינּוֹן דָּאֵי אֵין מַעְבִּיר בְּקוֹלְמוֹס לֹא הִי עָלָיו שֵׁם גָּט כִּלְל וְעַכְשָׁיו מַחֲמַת הַעֲבָרַת הַקּוֹלְמוֹס חָל עָלָיו שֵׁם גָּט וְלֹא הָיוּ מְפָסִיק גַּם זֶה אֵינוֹ קוֹשְׁי' דלר"א דְסוּבֵר עַדֵי חתימה א"צ כִּלְל מַה"ת אֲלֵא מְפָנֵי תִיקוֹן הָעוֹלָם אֲמֵאֵי תִקְנוּ חֲכָמִים דְלִיחֲתָמוּ עֲדִים הֵא הָיוּ מַה"ת דְבָר הַמְּפָסִיק בֵּין הַפְּתִיבָה לְנִתְיָנָה.

דִּי"ל דְבָר הַמְּפָסִיק לוֹלֵא דָאֵי אֵינוֹ עוֹשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה דְמְפָסִיק הָיוּ הַגָּט פְסוּל וּא"כ צָרִיף הַמַּעֲשֶׂה לְתִיקוֹן הַגָּט כְּמוֹ בְּמַחְנֹבֵר אִם אֵינוֹ מְפָסִיק הַגָּט פְסוּל. א"כ הַגָּט עוֹד מְחֹנְסֵר מַעֲשֶׂה לְהַכְשִׁיר הַגָּט וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה וְכַתֵּב וְנָתַן שְׁלֹא יְהֵא צָרִיף לְכַשְׁרוֹת הַגָּט אֲלֵא פְתִיבָה וּנְתִיבָה.

אַבְל בְּמַחְנֹבֵר צָרִיף עוֹד קְצִיצָה שְׁיֵהֵא הַגָּט כְּשֶׁר. אַבְל הֵכָא לְעַנְזֵן עֲיַדֵי חתימה דְמַצַּד דִּין תּוֹרָה אִפִּי' בְּלֹא עֲיַדֵי חתימה הוּא כְּשֶׁר פִּינּוֹן דְעֵיַדֵי מְסִירָה פְּרָתֵי וְשִׁפִּיר קְרִינָן בִּי וְכַתֵּב וְנָתַן שְׁאֵינוֹ צָרִיף לְכַשְׁרוֹת הַגָּט אֲלֵא פְתִיבָה וּנְתִיבָה וְהַחֲכָמִים תִּיקְנוּ כֵּן.

וּלְפִי"ז מְתוּרָץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' גַּם הַקּוֹשְׁי' לְפִי"ד הַר"ם בֶּן לוי וְכוּ הוּא סָגְנוֹן שֶׁל ר"י ר"י אוֹמֵר עַד שְׁיֵהֵא הַפְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה בְּתִלוּשׁ דר"י מִיַּגְרֵי דְכְּתָבוּ וְחֲתָמוּ בְּתִלוּשׁ וְאִח"פ נִטְעוּ וְהִשְׁרִישׁ וְאִח"פ תְּלוּשׁ וְהַעֲבִיר הַפְּתִיבָה בְּקוֹלְמוֹס וְזֶה לֹא מִיַּקְרִי מְפָסִיק פִּינּוֹן שְׁבִשְׁעָה שְׁנִטְעוּ נְפֹסֵל הַפְּתִיבָה וְהָיוּ פְּאִילוּ לֹא הִי פְתוּב בְּגָט הֵנָּה אִפִּי' אוֹת אַחַת וְכַשְׁמַעְבִּיר בְּקוֹלְמוֹס מִתְחִיל לְכַתּוֹב אַבְל הַחֲתִימָה ל"צ אֲלִיבָא דר"א הַעֲבָרַת הַקּוֹלְמוֹס מִשּׁוּם דְהוּא סוּבֵר ע"מ פְּרָתֵי אַבְל מ"מ צָרִיף לְהַעֲבִיר גַּם הַחֲתִימָה אֲלִיבָנֵי מִשּׁוּם שְׁהוּא מְזוּנָף מִתּוֹכָהּ וְהוּא פְסוּל אֲלִיבָנֵי וְכִינּוֹן דָּאֵי אֵינוֹ מַעְבִּיר הוּא פְסוּל וְכִינּוֹן דְהוּא פְסוּל הָיוּ דְבָר הַמְּפָסִיק לֹא מוֹעִיל שׁוּם תִּקְנָה בְּגָט זֶה פִּינּוֹן דְהַחֲתִימָה אֲצ"ל כִּלְל דְבְכַתִּיבָה סָגִי.

וכאן שכתב בו החתימה והחתימה היא במקוברה והוי מזמ"ת ואי לא מעביר בקולמוס הוא פסול והוי דבר המפסיק ולאמועיל שום תקנה בגט זה וכ"ז לר"א דסובר דחתימה ל"ב אבל ר"מ אומר עד שתהא פתיבתו ונתימתו בתלוש הוא משום דר"מ סובר דחתימה נחתימה בעי מדאורייתא וכינן דחתימה בעי גם מדאורייתא מיפסל ע"י נטיעתו בקרקע וצריך להעביר בקולמוס משום דאי אינו מעביר בקולמוס הוי פאילו אין כתוב בו שום חתימה והשתא פשמעביר בקולמוס מתחיל לחתום לא נקרא דבר המפסיק ולקף הוא פשר וכו' קילא לר"מ דקאמר עד שתהא פתיבתו ונתימתו בתלוש.

ודו"ק: דף ה ע"א גמרא ת"ש המביא וכו' ואם לאו פסול וכו' פשניסת א"ה הוי לא הוצרכו לומר בפ"נ ובפ"נ להחמיר עלי' אלא להקל עלי' משום דניסת היא וכו'. ונראה לכאורה דקושית הגמ' אינה קו' גדולה דהנה כל מה שנאסר במנן צריך מנן אחר להתירו אף אם בטל הטעם דנאסר ע"פ.

א"כ לפי"ז לפום ריהטא נמי צריך להיות הדין כן פיון שאסרו רבנן בלא בפ"נ ובפ"נ לשמה א"כ צריך מנן אחר להתירו אף אחר שלמדו דבטל הטעם שנאסר ע"פ אבל באמת ה"א לא אסרו רבנן רק עשו משום תקנת מגונות וטובת אשה כדאמרי' בגמ' משום עיגונא אקילו בה רבנן וא"כ א"צ מנן אחר להתירו לאחר שלמדו פיון שחכמים לא אסרו כלום אלא תקנה עשו מפני טובת אשה וא"כ אם נאמר כן שפיר אמרי' אם ניסת לא תצא מפני שהתקנה עשו לטובתה והיא אינה רוצית בכך אבל אם נאמר דעשו את התקנה זו לאיסור ולא משום קולא לאשה צריך מנן אחר וא"כ גם לאחר שלמדו אסור כמו מקודם ותצא אם ניסת.

ולהכי קאמר הגמ' דלא תצא בניסת משום דלא הוצרכו לומר בפ"נ ובפ"נ להחמיר פי' שצריך מנן אחר כנ"ל אלא להקל עלי' משום תקנת עגונות וא"צ מנן אחר כנ"ל. ודו"ק היטב: אלא שגם זה צ"ע אם עשו חכמים משום תקנת עגונות פיון שאסרו חכמים בלא זה אם גם בזה צריך מנן אחר.

ודו"ק: שם ע"ב והא קיימ"ל בדרבנן עד נעשה דין פרש"י בד"ה וה"ג והא קיימ"ל בדרבנן עד נעשה דין כגון גבי קיום שטרות אמרינן בכתובות ג' שישבו לקיים את השטר וקרא ערעור על אחד מהם וכו' והוינן בה למימרא דעד נעש"ד ומותבינן ומשנינן ה"מ בעדות החודש דאורייתא אבל בדרבנן עד נעשה דין וק' לפי התוס' שם דהטעם דאין ענ"ד הוא משום דהוי עדות שאילה"ז באותו ב"ד משום דהעד הוא הדיון וא"כ דילמא משום הכי בקיום שטרות ה"מ ענ"ד משום דבקיום שטרות לא הוצרכו חכמים עדות שאילה"ז דהא בכל קיום מהני ידענו ואי אפשר להזים אבל ה"א צ"ל בפני ואפשר להזים והרמב"ם כ' דגם בע"א אם יכולין לעשות דין הזמה וניזון עושים ושייך בי' עדות שאילה"ז ולהכי אין ענ"ד כפי' התוס' דמיקרי עדות שאילה"ז וגם לפי' המרדכי ק' כן דהוא כ' טעם אחר ולא כפי' התוס' משום דמה לנו בזה דא"א להזים אותו בזה הב"ד פיון שהוא דין הא יכולים להזים אותו בב"ד אחר והוי שפיר עדות שאילה"ז עיי"ש וק' כנ"ל דבשלמא בקיום שטרות דעלמא דליכא עדות שאילה"ז דעל ידענו ליכא להזים וחכמים לא חששו לקף וא"ל להיות עדות שאילה"ז א"כ ענ"ד אבל ה"א בפני מצינו אותו להזים כנ"ל ומצינו למימר דה"א בלא ענ"ד הוי עדות שאילה"ז משום דמה"ת

עדים החתומים על השטר נעשה פמי שנתקרה עדותן בב"ד אלא דלא אזלינן בממון בטר
רובא ולהכי בא העד לגלות וא"כ אם נזומו אותו מצי אמר השליח הלא בלא עדות לא
הוי מזניף דאזלינן בטר רובא להחזיק וכמו עידי ממון אם נזומו ובאו אח"כ עדים אחרים
על אותו עדות שאינו מחויב בדין הנזמה.

ודו"ק: דף ט ע"א גמ' ת"ר בג' דרכים וכו' עד סוף הסוגיא יענין ברש"י ד' י' ע"א ד"ה
ה"ג וכו' שכתב דערפאות ליתא בקידושין היכא דאיכא עידי מסירה ישראל דבגט
ושחרור הוא דגזרינן דילמא אתי למיסמך עלליהו ומצרכינן לי גיטא אחרניא אבל
בקידושין פינו דמדאורייתא מקודשת משום עידי מסירה א"א אינה מקודשת שריא א"א
לעלמא.

והקשה הגאון אב"ד דק"ק ליסא בספרו לפי"ד רש"י היכי חשיב בברייתא עד כותי
דפסול בכל השטרות וכשר בגט שחרור הא איתא נמי בקידושין דמדאורייתא עד כותי
כשר כמ"ש תוס' ע"ב ד"ה אי לאו וכו' תו ליכא למיפסל מדרבנן דאי אמרת אינה
מקודשת שרינן א"א לעלמא כמ"ש רש"י פנ"ל ונ"ל לתרץ דהנה ידוע דיש פח ביז
חכמים לעקור דבר מה"ת בשב ווא"ת ולא בקום ונעשה אף אם ע"י העקירה בשב ווא"ת
נתעקר אח"כ ממילא בקום ונעשה לית לן בה ולפי"ז י"ל גבי עד כותי פינו דפסלי רבנן
הפוחי דלא יהי עליו שם עד דהוי בשב ווא"ת אם מתזמי העדים כותים א"י לעשות בהם
דין הנזמה וממילא הם פסולין מדאורייתא פינו דהוי עדות שאאילה"ז משא"כ גבי
ערפאות אם נאמר דמפסלי בקידושין ותהי' מותר לאיש אחר נעקר ד"ת בקום ונעשה וזה
אין פח ביז חכמים לעקור לכו' ליתא בקידושין ומינושב קושני' הג"ל.

ודו"ק: דף י ע"א רש"י ד"ה מילתא דאיתא בקידושין לא קתני יענין סוף דברי רש"י
ובערפאות אין פח ביז חכמים להתיר א"א לעלמא פינו דמדאורייתא מקודשת משום
עידי מסירה אלא בגט פסלוהו רבנן משום מזניף מתוכו דילמא אתי למיסמך עלליהו אף
שאינ עידי מסירה אבל בקידושין אין פח ביז חכמים וכו' פל זה תורה דברי רש"י ותימא
גדולה דבכמה מקומות בגמ' אמרי' דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן
לקידושין מני' וכ"כ בתשובות המיוחסות להרב"ן אצל מקדש לפני פסולי עדות דרבנן
דאפקעינהו רבנן לקידושין מיני' וצריף לקדשה עוד פעם אחרת או לגרשה פינו
דמדאורייתא שפיר מקודשת וצריף לגרשה אבל באותן קידושין עצמן אינה מותרת לו
עי"ש שמביא ראיות וכ"כ הכא דהא עדות פסולי דרבנן דפסלי הערפאות משום דאתי
למסמך עלליהו בלא עידי מסירה או כמו שפי' הרשב"א עי"ש וא"כ פסלו חכמים העדים
והיו העדים פסולי דרבנן: ונראה דהנה לכאורה קשה אמאי אינה מקודשת במקדש לפני
פסולי עדות דרבנן דהא מקשה הגמרא במקדש שלא בעדים דאינה מקודשת ליהני
הודאת בע"ד ומשני הגמ' דחב לאחרים דאסרה אכ"ע.

והנה לפי"ז במקדש לפני פסולי עדות דרבנן דכ' בתשובה המיוחסת הג"ל פינו
דמדאורייתא מקודשת אסורה לכ"ע. וליהני הודאתו שקדשה אף בלא עדים הפסולין
ואף שהעדים פסולין מדרבנן וא"כ הוי פליכא עדים בקידושין מדרבנן ואסורה לכ"ע
וצריכה גט וא"כ הוי בקידושין בלא עדים וא"כ היא אסורה לעלמא והודאתו אינו חב
לאחרים פינו דבל"ז אסורה ג"כ ליהני הודאתו.

וכן הקא דפסלו רבנן התתימה משום דלא אתו למיסמך עלייהו וא"כ פסלו התקמים הגט משום דליפא ע"ח ומסירה והוי הקידושין בלא עידי מסירה וליהני הודאתו פנ"ל. ובזה נראה לתרץ דברי רש"י דכו פוננת רש"י פיון דמדאורייתא מקודשת א"כ אין פח ביד התקמים להתיר א"א לעלמא בלא גט אף שעדים פסולין מדרבנן כמ"ש בתשובה המיוחסת הג"ל דצריכה גט להתירה לעלמא וא"כ שפיר מקודשת משום הודאתו פיון דאין חב לאחרים פיון שאין פח ביד תקמים להתירה ואסורה לעלמא ומהני הודאתו והוי שפיר ליתא בקידושין.

ובזה נראה ליישב קושני' הפ"י דמקשה ליתני לשמה שהתתימה שלא לשמה פסולה דזה ליתא בקידושין כמו שפרש"י דאין פח ביד תקמים להתיר א"א לעלמא אבל בגירושין פסול מדרבנן משום מזונף מתוכו.

ונראה לפי הג"ל דשפיר יש פח ביד תקמים להפקיע הקידושין ואסורה לו וצריכה קידושין אחרים פנ"ל. ובזה ל"ל פאן דמדאורייתא מקודשת ואסורה לכ"ע בלא גט ומהני הודאתו ז"א דהא היא מודה שקידושה בשטר זה ושטר זה פסולוהו רבנן והוי מזונף מתוכו פיון דשלא לשמה חתמוהו וזה מזונף מתוכו פסול משום דגזרינן חתימה אטו כתיבה כמו שפי' תוס' לעיל דף ד' וא"כ פסולוהו תקמים לזה השטר ואינו מועיל מדרבנן הודאתו שקידושה בשטר זה דהא פסול בעצמו השטר ויש פח ביד תקמים דגזרו חתימה אטו כתיבה דנכתב שלא לשמה אף בערפאות הוי מזוימ"ת דפסולוהו תקמים משום דאתי למסמך ולא אטו כתיבה משום דהשטר שפיר הוא אלא דהוי שלא בעידי חתימה ומסירה דהפסול הוא דילמא אתי למסמך עלייהו בלא עידי מסירה ופסלו תקמים חתימה ומסירה וא"כ הוי שלא בעדים והשטר אינו פסול וא"כ מהני הודאתו דקידושה בשטר זה והוי הוא פעידי מסירה דהא השטר פשר דהמזונף מתוכו לא.

גזרו משום כתיבה והפתיכה פסולה ולא משום מסירה והעדים פסולים אבל השטר פשר וא"כ מהני הודאתו. ודו"ק היטב: שם בסוגיא דמצנות פותי יעניין בתוס' ד"ה מצות פותי וכו' שהקשו בזה"ל וא"ת ואמאי יוצא בה ידי חובה דילמא לא שמה לשם מצה דחשידי אלפני עור ונ"ל לתרץ דהנה צריכין להבין אמאי חשידי פותים אלפני עור הא זה דכתיב באורייתא בהד"ל הןחזקו לשמור ורש"י בחולין ד' ג' ע"א ד"ה ואפ"י פותים וכו' כ' בזה"ל דל"ל האי קרא דלפני עור אלא כמשמעו שלא יתן אבן לפני עור להפילו אבל לי נראה דל"ל דדרשו האי קרא דלפני עור כו' כמו שאנו דורשין דכל דבר שהוא מכשיל לחברו אסור לגרום לו.

והא דחשידי להאכיל לישראל דבר אסור. י"ל דלדידהו לא הוי פלל מכשיל אצל חברו שאינו יודע שהוא אסור דהנה קיימ"ל דע"א נאמן באיסורין ואם ע"א העיד על חתיכה ספק חלב ספק שומן ואכלו אחר ע"פ אע"ג שנתברר אח"כ שהיא חלב ליכא שום עון על האוכלו וגם אינו חייב קרבן דהאמינו התורה להעיד ולפי"ז י"ל לכאורה דגם העיד לא עבר על לפני עור וכו' פיון דהאונקלו לא עבר ולא עשה שום איסור ולא גרם לו העיד איסור ולא נתן לפני שום מכשול.

אמנם קבלה היא בידינו דאסור להאכיל לחברו דבר האסור לו ואף דמפח עדות לא עבד שום איסור. והנה ידוע דכותים לא הןחזקו בקבלת חכו"ל וכיון שכן סברו הפותים אם

מאכילין לישראל דבר האסור לו לא עבר אלפני עור פניו דליפא שום עון על הישראל דע"א נאמן באיסורין ולא נתנו לפניו שום מכשול: אמנם הוא ניחא אם אמר על איסור שהוא היתר י"ל דלא עבר ולא עשה שום איסור וכהנ"ל.

אבל אם אמר על חמץ שהוא מצה בנודאי אין סברא לומר אם אכלה אדם בלילה הראשונה של פסח שקיים המצות עשה של בערב תאכלו מצות דאף שע"א העיד שהוא מצה ונאמן בעדותו מ"מ א"א לומר שאכל מצה דאטו בדיבורו של העד נעשה מהחמץ מצה.

ונהי דלא ביטל במזיד העשה מ"מ בשגגה לא קנים העשה והוי מכשול גבי וממילא עבר העד אלפני עור כו'. ולפי"ז מתוך קו' התוס' הנ"ל דשפיר יוצא בה ידי חובת מצה דעל לפני עור כי האי שנותן מכשול לתברו אף הכותים לא חשידי כלל פנ"ל.

ודו"ק: עוד שם באותה סוגי' יעניין ברש"י חולין דף ד' ד"ה קסבר וכו' שכ' דלא גרסינן בדברי ר"א לפי שאין בקיאים בשימור דמשום שימור אינו אסור. ורק דאינו יוצא בה ידי חובת מצה ואין זה לענין איסור ונ"ל לתרץ גירסא הישנה דמפח שאין בקיאים בשימור אסור אפ"ל בשאר ימי הפסח דלכאורה קשה אמאי מותרת מצת פותי משום דכתיבא באורייתא ניהוש דילמא יש במצה זאת תערובת חמץ דלרבנן אפ"ל לאו לית בי' ואף לר"א דעובר עלי' בלאו לא נפקא אלא מדרש תיבת כל מחמץ וכו' כדאיתא במס' פסחים ד' מ"ג וידוע דכותים לית להו דרש חכז"ל וא"כ לדידהו לא פתיב כלל באורייתא והאי סמכינן עלהיהו אמנם י"ל דנהי דס"ל דאינו עובר עליו מ"מ בנודאי אינו יוצא בה י"ח מצה בלילה הראשונה דמ"מ לאו מצה היא דלא הי' לה שימור לשם מצה וכיון שכן אם ראינו שיוצא הכותי במצה לילה הראשונה ולא אכל מצה אחרת כל הלילה בנודאי אין שם תערובת חמץ ומותר אף בשאר ימות הפסח לפי"ז שפיר מדייק הגמ' ר"א אוסר אף בשאר ימות הפסח לפי שאין בקיאים לשמור ואין יודעין שצריף שימור לשם מצה.

וכיון שכן אף בשאר ימים יש לחוש דילמא יש במצה זו תערובת חמץ דלא פתיבא לדידהו. וא"ל דיש ראי' שאין שם תערובת חמץ לפי שיוצא בה בלילה הראשונה דזה אינו ראי' שאין בקיאים בשימור וסברי דאף במצה כזו יוצאין י"ח אף בלילה הראשונה א"כ אסור באכילה כל ימות הפסח.

ודו"ק: דף יב תוס' ד"ה מ"ש לערי מקלט פירוש אא"ב יכול כו'. ולי נראה לתרץ קושיתם עפ"י דאיתא ברמב"ם הלכות עבדים פ"ק ט' הלכה ז יכול הרב לומר לעבדו הפנעני עשה עמי ואיני זנב וכו' במה דברים אמורים בעבדיו שאין ב"ד נזקקין לגדולים לשמור ממונם ואם לא יאכיל לעבדיו וילקם פראוי הם בקרחו או ימותו ואדם חס על ממון עצמו יותר מפל אדם אבל עבדים שהכניסה לו אשתו בתורת נכסי מלוג חייב במזונותיהם כו' ותורף דבריו מיוסדים על סוף דברי הפרק שם הלכה ח' דהאכילה והשת' לעבדים הוא חיוב מצד מצוה והלכת בדרכיו שמחויבים להדמות למדותיו של הקב"ה שרחמיו על כל מעשיו אמנם אין פופין על זה כיון שבלא"ה ממילא חס אדם על ממונו.

ונהי בגדר מצוה שמתן שכרה בצדה שאין פופין. וכמו שאין ממשכנין חייבי חטאות באשמות וחד טעמא לכלם לפ"ד הרמב"ם פמובן.

לפי"ז הי' אפֿשֿר לומר דבְּעֵבֶד שְׁגָלָה לְעִיר מְקֻלָּט שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לוֹ לְבָרוּחַ פִּי בְּנִפְשׁוֹ הוּא.
מורָא לא יַעֲלֶה בְּלֵב אֲדוֹנָיו.

וימוֹטֵל עַל הַב"ד לְכוֹפּוֹ שְׁלֵא יֵאמֶר עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנָה. לְזֶה אֲשַׁמְעִינּוּ בְּבְרִייתָא דֵאֶפְי"כ
יְכוּל לומר דְּנֵרָא שְׂמָא יָמוּת בְּרַעֲב.

אז מְדַרְךָ לֹא פְלוּג לֹא תִקְנוּ בְּזֶה לְכוּף הָאֲדוֹנִי. אֲבָל לְפִי דְמַסִּיק הַגַּמ' דְּמִינְרֵי לְהַעֲדָפָה
מִקְשָׁה הַגַּמ' שְׁפִיר וּמ"ש לְעָרֵי מְקֻלָּט וּק"ל: וְהִנֵּה בְּקִנְיַת הַיְרוּשְׁלָמִי הַמּוּבָא בְּתוֹס' ד"ה
בְּגִיטֵי נָשִׁים כּו' הִי עֵבֶדוֹ שֶׁל קֶצֶין וְהָרִי חוֹב הוּא לְעֵבֶד מְפָרְשִׁים הַמְפָרְשִׁים דְּאָף דְּיְכוּל
לומר עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנָה מִן הַסֵּתָם אֵינּוּ אוֹמֵר כּו'.

וְהַדְּבָרִים דְּחֻקִּים. וְהִי אֶפְשֵׁר לומר לְפִי"ד הַרְמַב"ם מְצַד מְצוּהָ וְהִלְכַת בְּדַרְכֵי אֵין לְהֵרֵב
לומר עֲשֵׂה עִמִּי כּו' אֲבָל אֵין כּוֹפִין וּמְלַבֵּד דְּבָרֵי הַרְמַב"ם הַנ"ל י"ל דְּלִכְךָ אֵין כּוֹפִין פִּינוּ
דְּאֵינּוּ רַק מְצַד לְפָנִים מִשֵּׁה"ד וְאֵין כּוֹפִין עָלָיו פְּמַבְנָאָר בַּחוּ"מ ס' י"ב סע' ב'.

אָמְנָם מְבִנְאָר שֵׁם בַב"ח דְּלְעֲשִׂיר כּוֹפִין אָף עַל לְפָנִים מִשֵּׁה"ד וּמְבִיא פְּמָה רְאִיּוֹת ע"ז
וַיַּעֲנִין בַּחוּ"מ ס' רנ"ט וּבְש"ף שֵׁם סק"ג. וְלִזֶּה מִקְשָׁה הִי עֵבֶדוֹ שֶׁל קֶצֶין דְּכוֹפִין אוֹתוֹ
לֹא יוּכַל לומר עֲשֵׂה עִמִּי כּו'.

וע"ז מְתַרְץ דְּיְכוּל לְמוֹכְרוֹ שְׁלֵא מְדַעְתּוֹ אֲבָל בְּאַמַּת בְּלֵא"ה אֵין רֵאִי לְשִׁיטַת הַיְרוּשְׁלָמִי
אֲלֵיבָא דר' יוֹחָנָן דְּיְכוּל הֵרֵב לומר עֲשֵׂה עִמִּי כּו' דְּעֵינְקֵר רֵאִי הַגַּמ' א"ה גִּיזוֹן מְתַפְרִינְס
מְבַעַל לִי וּבִירוּשְׁלָמִי פ' הַחוּבֵל אַחַר הִלְכָה ד' אֵיתָא לֹא כֵן אָמַר ר"י הַקּוֹטֵעַ יַד עֵבֶד חִבְרוֹ
רְבוּ נוֹטֵל גְּזוּקוֹ כּו' וְהִלָּה יְתַפְרִינְס מִן הַצְּדָקָה כּו' וְכִינּוּ דְתַנִּי יְתַפְרִינְס י"ל דַּס"ל לר' יוֹחָנָן
דְּאֵינּוּ יְכוּל לומר עֲשֵׂה עִמִּי.

וְאֲדַרְבָּא לְכַאוּרָה מוֹכַח בְּפִירוּשׁ שֵׁם מִירוּשְׁלָמִי דְּאֵינּוּ יְכוּל לומר דְּאֵיתָא שֵׁם בַּפ' הַחוּבֵל
בְּזוֹה"ל ר' לֹא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן הַמְּקַדִּישׁ מְעַשֵׂה יְדֵי עֲצָמוֹ כּוֹלֵן קוּדֵשׁ. חֲזַר וְתַנִּי הַמְּקַדִּישׁ
מְעַשֵׂה יְדֵי עֵבֶדוֹ יוֹצִיא לוֹ מִהֵן פְּרִינְסוֹתוֹ וְהַשְׂאָר הַקְּדוֹשׁ הֵכָא אֵתָא אָמַר וְהַשְׂאָר הַקְּדוֹשׁ וְהֵכָא
אֵתָא אָמַר כּוֹלֵן קוּדֵשׁ.

אָמַר רב אַחָא מְצוּוִין יִשְׂרָאֵל לְפָרְנִס בְּגִי חוּרִין יוֹתֵר מְעַבְדִּים (י"ל פִּינוּ דְּאֵין מְפָרְנִסִין
עֵבֶדִים בְּדַרְךָ צְדָקָה מְהַכְרִיחַ לִיטּוֹל פְּרִינְסוֹתוֹ מִמְעַשֵׂה יְדֵיו) לֹא כֵן אָמַר ר' יוֹחָנָן הַקּוֹטֵעַ יַד
עֵבֶד חִבְרוֹ רְבוּ נוֹטֵל גְּזוּקוֹ וְצַעֲרוּ כּו' וְהִלָּה יְתַפְרִינְס מִן הַצְּדָקָה.

אָמַר רב אַחָא מְצוּוִין יִשְׂרָאֵל לְפָרְנִס עֵבֶדִים קוֹטְעִין יוֹתֵר מִן הַשְּׁלִימִים. וְהָא ר' יוֹחָנָן אֲכַל
קִיפּוּד וְיִהִיב לְעֵבֶדִי (בְּפִי הַפ"מ אֵיתָא לְעֵבֶדִי) שְׁתִּי חֲמַר וְיִהִיב לְעֵבֶדִי וְקָרָא אֲנַפְשִׁי
הִלָּא בְּבִטּוֹן עֲשִׂי וְעֲשִׂהוּ אֲמָרִי תַּמָּן בְּמַדַּת הַדִּין בְּרַם הֵכָא בְּמַדַּת הַרְחָמִים עכ"ל.

וְהִנֵּה אִם נֶאֱמַר לְדַעַת הַיְרוּשְׁלָמִי דְּסוּבֵר ר"י דְּיְכוּל הֵרֵב לומר עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנָה מַה לִּי
עֵבֶד קְטוּעַ אוֹ שְׁלָם אַחֲרֵי שְׂאֵין לוֹ לְהַתְּפָרְנִס מִמְעַשֵׂה יְדֵיו שְׁשִׁינְיָה לְרַבּוֹ: דָּף יג מַתְנִי
הָאוֹמֵר תָּנוּ גַט זֶה וְכו' יַעֲוִין בַּס' קְצוּה"ח ס' מִהִלְכוֹת שְׁלוּחִין שְׁהַקְשָׁה לְדַעַת רַש"י דְּנִקְט
הַטְעַם בְּמַתְנִי דְּלֹא יִתְנוּ לְאַחַר מִיתָה מְשׁוּם דְּגִיטָא לֹא הָוִי עַד דְּמִטָּא לְיָדָה וְכִי מִטָּא לְיָדָה
הָא כְּבָר מְיִית לִי מְשַׁחֲרֵר וּפְקַע רְשׁוּתִי אֲמַאי לֹא כ' בְּפִשִׁיטוֹת מְשׁוּם דְּכִינּוּן שְׁמַת בְּטַל
שְׁלִיחוֹתִי נִרְאָה מְדַבְּרֵיו דְּכִינּוּן שְׁעֲשֵׂה שְׁלִיחַ בְּחִיּוֹ אָף שְׁמַת אַח"כ גַּתְּקִינִים הַשְּׁלִיחוֹת

דשליח א"כ קשה לאבני דאמר בב"מ ד' י"ג עדיו בכתומיו זכין לו אמאי לא יתנו לאחר מיתה ואי משום שמת קנדם דמטא לידן' ופקע רשותן' מניה הא לדידן' פיון דמטא לידן' אח"כ פבר זכה בו משעת החתימה ואז עדיין הי' ברשותו.

ונ"ל לתרץ עפ"י מה שכ' התוס' בב"מ ד' כ' ד"ה שובר וכו' דתקנת חכמים היא שזוכה משעת חתימה. ולענין איסור אם עבד בא על בת ישראל קנדם שבא לידו גט שיקרור מספקא להו אם פסלה דלענין איסור לא תיקנו חכמים או דילמא לא פלוג רבנן [ואף שכ' המהרש"א שם דל"מ דסובר ע"ח פרתיה הוי מדאורייתא מ"מ גבי שיקרור ונדאי לא הוי אלא מדרבנן פיון דמקשינו לה לה לאשה ובאשה פתיב ונתן בידה וטלי גיטתה מעל גבי קרקע פסול וה"ה גבי שיקרור פסול א"כ ונדאי אי אפשר לומר דהוי מדאורייתא משוחרר משעת החתימה פיון דאם לא הי' מקנים אז ונתן בידה וא"כ תקנת חכמים היא] וקשה האיך אפשר לומר דעדיו בכתומיו זכין לו לא אמרי' לענין איסור דא"כ ק' על הגמ' בב"מ ד' י"ט דאיתא שם מצא שטר שיקרור בשוק בזמן שהרב מודה יחזיר לעבד ופריה ואמאי נימא שמה כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי ואז עבדא וקנה נכסים כו' הא ניחא למ"ד עדיו בכתומיו ז"ל וכו' וכ' המפרשים הה"ד דהוי מצוי למפרה דילמא מכר האדון את העבד בינתיים לאחר וכו' וידברי התוס' הנ"ל קשה דע"ז לא קאי התי' דעדיו בכתומיו ז"ל דכיון דלענין איסור ל"א דעדיו בחז"ל א"כ אם מכר העבד לאחר איסור העבד בשפחה ובבת חורין דלחומרא לאוסרו בשפחה ונדאי אמרי' עדיו בחז"ל אכל להתירו בב"ח להקל ונדאי לא תקנו וכיון שפן הוי שיקרור בכה"ג חוב לעבד וממילא גם לענין ממון ל"ש עדיו בחז"ל דלא הוי זכות אלא חוב לעבד כמ"ד חוב הוא לעבד דהיינו שאסרו בשפחה ועבדא בהפקינא ניחא לי' דגם לשאר דברים דהוי זכות לעבד ל"א עדיו בחז"ל ולכאורה קו' אלימתא היא וא"כ י"ל לכאורה אין מקום לס' של התוס' הנ"ל אם גם לענין איסור תקנו חכמים עדיו בחז"ל דכלל הוא בש"ס היכא דע"י הפקר ב"ד נעקר דבר מה"ת פגון המקדש בחמץ דרבנן דאפקרי רבנן המעות של הקידושין וממילא אין לחוש להקידושין דבכה"ג ונדאי יש פח בידי חכמי' לעקור דבר מה"ת וה"נ יכלו החכמים להפקיר העבד למפרע ויצא לחירות אמנם לפי"ז לפי"מ דקיימ"ל המפקיר עבדו יוצא לחירות וצריה גט שיקרור ז"א דאף אם יפקירו העבד למפרע לא מהני דאפתי צריה גט שיקרור דלא עדיף אם יפקירו החכמים מאדון גופו המפקיר עבדו דלא מהני לענין איסור בלא שיקרור וכ"ז ניחא אם דנין על העבד למפרע טרם בא לידו השטר שיקרור אבל מכאן ולהבא אם יתנו השטר שיקרור לידו למאי ניחוש דילמא מכר האדון את עבדו בינתיים ונאסר העבד ע"י השיקרור בשפחה ובב"ח וממילא אין שיקרור לומר עדיו בחז"ל דלענין המכירה שבינתיים שפיר י"ל דהפקירו חכמים את העבד למפרע ובטל המכירה דלאו ממנו הוא למכור דהפקיר ב"ד הפקר ומכאן ולהבא דמטא לידו הגט שיקרור ונדאי מותר בב"ח ושפיר הוי זכות להעבד השיקרור ושפיר טריה מהלקוחות שלקחו בינתיים ומינשב קו' הנ"ל ולפי"ז מינשב קו' הקצוה"ח הנ"ל דהכא פיון שמת האדון ל"ש לומר עדיו בחז"ל דלענין האיסור לא תקנו רבנן ואסור העבד בשפחה ובב"ח וממילא גם לשאר מקלי ל"ש עדיו בחז"ל פיון דהוי חוב לעבד מצד האיסור פנ"ל והכא ל"ש לומר שהפקירו חכמים את העבד דהמפקיר עבדו צריה גט שיקרור וסוף סוף איסור

בְּשִׁפְחָה וּבְכַת חוֹרֵין וְהַגְּתִינָה דְלֵאחֵר מִימָה לָּא מְהַנִּי כִּינּוּ דְפָקַע רְשׁוֹת מֵת וּא"ש דְּלֵא
תַּנּוּ לֵאחֵר מִימָה.

וּדו"ק: דָּף י"ז ע"ב סוּגְיָ דְנִכְתָּב בְּיוֹם מַתְנֵי עַד אִיפּוּדָּ וְכוּ' וּמְפָרְשֵׁי תוֹס' דר"ל סוֹבָר
מִשְׁעַת כְּתִיבָה וּכ"כ הָרָא"ש וְכוּ' שְׁפָן מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַגַּמ' מִדְּלֵא קֹאמֵר אֱלֵא אִיפּוּדָּ אָבֵל
בְּעַל הָעֵיטוּר כ' אִיפּוּדָּ וְקֹאֵי אֲדִלְעִיל דְּמִפְכִּינּוּ וְסוֹבָר ר"ל הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁמָא יַחֲפָה וּר"י
מִשׁוּם פִּירוֹת וְרֵאזִינָתוּ מְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלָמִי דְאִיתָא שְׁם דר"י סוֹבָר מִשׁוּם פִּירוֹת.

וּנ"ל לְהִבִּיא רֵאזִי לְדַבְּרֵי הַתּוֹס' וְהָרָא"ש. וְאַבְאָר שְׁתַּלְמוּדָא דִּידֵן וְדִירוּשְׁלָמִי כָּל חֲדָא
בְּשִׁיטְתֵינָהּ אֲזִלוּ דְבַתּוֹס' ד"ה זְנוּת כּו' מְפָרְשֵׁי דְהִינּוּ בְּעַדִּים וּבְהַתְרָאָה אָבֵל בְּלֵא
הַתְרָאָה שְׂכִיחַ כְּדִמוּכַח בְּבַתּוּלָה נִשְׂאָת וּמְפָרְשֵׁי שְׁם דְּמַתּוּדָּ כְּדָּ יָבֹאוּ עַדִּים וְק' לְכַאוּרָה
לְפִימַש"כ הַתּוֹס' לְקַמֵּן ד' י"ח ד"ה הִנְהוּ קָלָא אִית לְהוּ לְחַד תִּירוּצָא שְׁם בְּדִין הַנְּצָרְכוּ
זְמַן שְׁמָא יַחֲפָה עַל בְּנֵיהּ מְזוּרִים א"כ אֲכַפְתִּי ק' לָמָּה לֹא אָמַר מִשׁוּם חֲשִׁישׁ מְזוּרִים דְּלִזְהָ
אִין שְׁיִידָּ הַתְרָאָה וְזְנוּת בְּעַדִּים לְחַד שְׂכִיחַ וְכוּ' וּנ"ל לְתַרְצָן בְּהַקְדָּם דְּבַרֵּי הַתּוֹס' לְעִיל
ד"ה מִשׁוּם בַּת אַחֲוִיתוּ שְׂכַתְבוּ בּוּזָה"ל שְׁלֵא יַחֲפָה עֲלֵי כְּשִׂאִין בּוּ זְמַן דְּלֵא אֲמַרֵּי אֹקְמֵי
אֲחֻזְקַת אִישׁ וְהַשְׁתָּא הִיא שְׁנַתְגָּרְשָׁה שְׁהֵרִי גְרוּשָׁה לְפִנְיֵנוּ וְעוּד אֲדַרְבָּא אֹקְמֵי
בְּחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת שְׁלֵא נִבְעֵלָה כְּשֵׁהִיא א"א וּמַתְמָה הַפ"י שְׁתִּי הָרָאשׁוֹן שֶׁל תוֹס' הוּא נִגְד
סוּגְיַת הַש"ס דְּלֵא אֲזִלִּינוּ בְּתַר חֻזְקָה דְּמַעֲיָקְרָא עֵי"ש בְּאַרְיִכוּת גַּם עַל תִּי הַב' מְקַשָּׁה
דל"ש לְהַצִּילָה מִמִּיתָה מִחֻמַּת חֻזְקַת כְּשָׁרוֹת כִּינּוּ שְׂקִיבְלָה הַתְרָאָה וְלֹא מְצִינּוּ לֹמֵר בְּכַה"ג
חֻזְקָה דְּכְשָׁרוֹת דֹּא"כ כָּל א"א שְׁזִינְתָה תַּנְצֵל ג"כ בְּחֻזְקָה זֹו כְּשִׁתְּעוֹן שְׁנַתְגָּרְשָׁה וְאַבְדָּה
גִּיטָה וְכַדוּמָה שְׁתַּהֲיָ לְדַבְּרֵי פְּנוּיָ וּנ"ל לְתַרְצָן קוּשְׁיָ הַנ"ל בְּהַקְדָּם מַס' כְּתוּבוֹת ד' כ"ב
ע"ב ב' אֹמְרִים מֵת וְכוּ' מְקַשָּׁה הַגַּמ' הַבָּא עֲלֵי בְּאַשְׁם תְּלוּי קֹאֵי וּמַשְׁנֵי כְּשִׁנִּיסַת לֹא
מַעֲיָדִי וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּבַחֲנֵק קֹאֵי.

הֵרִי לְכַאוּרָה סְתִירָה בְּדַבְּרֵיהֶם הַנ"ל. וּנ"ל בְּהַקְדָּם עוּד מַה שֶּׁק' דְּמִבְּאָר מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם
דְּבַכְל סַפֵּק בְּשַׁחֲיטָה שְׁאִסוּר מִטַּעַם חֻזְקָה לִיכָּא מְלָקוֹת וְאַמַּאי וְהָא סוֹקְלִין עַל הַחֻזְקוֹת.

וּנ"ל דְּהִנְהָ הַרְמַב"ם כ' הָא דְסוֹקְלִין עַל חֻזְקָה נִלְמַד מִמְּכָה אָבִיו וְאַמּוֹ כֵּן הוּא בִירוּשְׁלָמִי
פ' עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין וּמְקַשָּׁה בַר"ץ הָא בַּגַּמ' דְּחוֹלִין יְלִיף חֻזְקָה מִנְּגַעִים. אָבֵל בְּאַמַּת לִק"מ
דְּמַשְׁם לִיכָּא הוֹכְחָה רַק לְעַנְיָן אִיסוּר וְגַם לְעַנְיָן חַיִּיב קֶרְבָּן כַּמַּש"כ תוֹס' אָבֵל לְעַנְיָן עוֹנֵשׁ
גוּף לִיכָּא לְמַשְׁמַע מִינָהּ וְלֹא יְדַעִינוּ דְּעוֹנֵשִׁין אוֹתוֹ בְּעוֹנֵשׁ גוּף רַק מִמְּכָה אָבִיו וְאַמּוֹ וְכוּ'
וּמִבְּאָר בְּסוּגְיָ דְסַנְהֶדְרִין ד' ס"ט ע"ב דְּאַפְשָׁר דְּנִשְׁמַע דְּאַזְלִינוּ בְּתַר רַנְבָּא הִינּוּ לְעַנְיָן
חַיִּיב קֶרְבָּן מ"מ אֲפָשָׁר לְעַנְיָן מִימָה לֹא אֲזִלִּינוּ וְהִנְהָ בַתּוֹס' שְׁם מְקַשׁוּ דְאַכְתִּי מְנָא יְדַעִינוּ
בְּתַר חֻזְקָה אִף הִיכָּא דְאַיְתָרַע כְּמוֹ בְּסַפִּין וְכוּ' וּמַתְרַצִּי דְגַם זֶה נִלְמַד מִנְּגַעִים אִף דְּחֻזְיָנוּ
אַח"כ דְּנִתְמַעַט הַנְּגַע לֹא תְלִינוּ בְּתַר חֻזְקָה הֵרִי מְכָאן יְסוּד הַדִּין דְּאַזְלִינוּ תְּמִיד בְּתַר חֻזְקָה
דְּמַעֲיָקְרָא וְלֹא בְּתַר חֻזְקָה דְּהַשְׁתָּא אֲמַנְם כ"ז לְעַנְיָן אִיסוּר קֶרְבָּן אָבֵל לְעַנְיָן עוֹנֵשׁ הַגּוּף
דְּלֵא נִלְמַד מִנְּגַעִים רַק מִמְּכָה אָבִיו וְאַמּוֹ שְׁפִיר הִיכָּא דְאַיְתָרַע חֻזְקָה לֹא מַעֲנֵשִׁין מִמְּכָה
אָבִיו וְאַמּוֹ דְּהַחֻזְקָה טוֹבָה וְלֹא אִיְתָרַע וְדִיו לְבָא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנִידוֹן.

וְהַשְׁתָּא א"ש דְּבַרֵּי הַתּוֹס' בְּסוּגְיָ דְשְׁנִים אֹמְרִים מֵת דְּעַל הַבְּעַל לְהִבִּיא רֵאזִי וְאַשְׁם תְּלוּי
לִיכָּא לְחַיִּיבֵי רַק מִשׁוּם חֻזְקָה דֹּא"א כִּינּוּ דְאַיְתָרַע דַּעכ"פ אִיכָּא ב' דְאַמְרוּ מֵת אִף שְׁהֵדִין
בְּתַרֵּי וְתַרֵּי אֲזִלִּינוּ בְּתַר חֻזְקָה קֹמָא אִיְתָרַע מִיְקַרֵּי וְלִיכָּא לְחַיִּיבֵי מִימָה רַק קֶרְבָּן מוּכַח

מנגעים דחייבי אף מחמת חזקה דאיתרע בנודאי ולכך לא הק' רק דלחייבי חטאת אכל לתי' הגמ' פשניסת' לא' מעדי' לפי' מק' הגמ' דליחייבו חנק ע"ז פיון שהעד עצמו נשא שפיר יש לחייבו מיתה עפ"י שני עדים שאומרים לא מת פי לפי עדותן בא על א"א פיון שחזקת א"א גרמה מהדין שנשארה בחזקתה לענין איסור ולא נתקבל לאמת עדותן של האומרים (לא) מת ותרי ותרי הוי סד"ר ומדא' אוקמי' בחזקה קמיינתא ואין מפלל העדים שאומרים (לא) מת רק להחשיב ריעותא אכל פשניסת לאותו עד עצמו שאמר מת אף הריעותא מופקעה וקרוב לומר שענינו נתן בה ולכך אמר מת וכ"ז אי אמרי' דתרי ותרי סד"ר ולא הי' על שניהם שם עדים אכל למ"ד תרי ותרי סד"ר ונתקבלה החזקה ותו ליכא למיקטל אח"כ העד שנשארה פיון שפכר קודם בא החזקה.

ויש להסביר יותר לפי דעת הריטב"א פתובות דף י"ח הא דאמרי' פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד נלמד מדכתוב ע"פ ב' עדים יקום דבר שהשארה בקיומו אף אם יחזרו ויגידו. מעתה י"ל בפשיטות דז"א רק היכא דנתקבל עדותו בתרי ותרי דלמ"ד סד"ר לא נחשב כלל עדותו ואף קודם שחזרו מדבריהם לא הי' שייך יקום דבר שפיר יכולין לחזור ולהגיד פיון שמקבל העד על עצמו התראה שמתרה אותו שבא עלי' משום א"א ואומר ע"ז כי חוזר מדבריו ובטל מעיקרא עדותו ותייב מיתה הינצא מדברינו אלו דעל חזקה דאיתרע לא ממיתנו אלא עונשין.

ומינושב שפיר דברי הרמב"ם במה שפוסק דבספק שחיטה ליכא אלא איסורא ולא מלקות. ומינושב שפיר קושית הפ"י ושפיר תי' התוס' דבגט שאין בו זמן יכולים לחפות משום חזקת א"א למיתה פיון שהיא גרושה לפנינו ועל החזקה שאיתרע א"א להעניש ומה שתי' התוס' בתוס' הב' דאיכא חזקת פשרות נגד החשש דשמא יחפה על בניה הממזרים דבזה ל"ש תי' התוס' הא' דלענין איסור אזלינן בטר חזקה קמיינתא אף היכא דאיתרע ל"ש לומר הרי גרושה לפנינו אמנם נגד ממזרים שפיר אזלינן בטר חזקת פשרות דסבר ר"י לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה ומתורץ גם קו' הב' של הפ"י.

הינצא מדברינו דחשש ממזרים אינו רק למ"ד המכשיר בבתה אכל המ"ד שפוסק כר"א דאינו מכשיר אלא בה א"כ ל"ש חפוי בגט דאין בו זמן דלענין ממזרות לא מועיל חזקת פשרותה ומעתה י"ל שפוסק ר"ל כר"א לכך לא סבר הטעם משום ממזרות וקו' הגמ' אינו אלא מ"ט לא אמר כר"י משום יחפה ופטורה ממיתה דבזה החפוי מוכחת החזקה דהשתא והיא גרושה לפנינו ע"ז משני שפיר דס' זנות ל"ש ומיתה א"א רק בעדים והתראה וזו לא שכיח לפי"ז מוכח דלא מפכינן פלוגתא דקא מפי' קמיינתא ויהי' דעת ר"י משום פירות וינשאר עליו הקוש' למה לא אמר משום שמא יחפה וא"ל דזנות לא שכיח דהא אפתי יש לחוש משום יחפה על בניה ממזרים.

וא"ל דבלא"ה אי אפשר לחפות על בני' משום דאין מועיל להם חזקת פשרות דאם זה איפש"ל אליבא דר"י שהוא סובר דתלמודא דידן המכשיר פשהיא פנוי' אכל הירושלמי א"ש לפי שיטתו בכתובות דאף ר"י סובר שהולך שתוקי ולא מכשיר הולך מחמת החזקה שלקח ודו"ק: דף כ' ע"ב תוס' ד"ה אשה לא ידעה לאקנויי ניהלה וכו' וז"ל וא"ת וכי לא ידע מתניתין דכותבת וכו' דאשה פותבת את גיטה, ונ"ל לתרץ דהנה ה"ר"ן כ' ד"ה גרסי' בעי רמי בר חמא עד או דילמא אשה לא ידעה לאקנויי לאו למימרא דלא ידעה כלל

לאקנוני דמי אִכָּא למימר שלא יהא ממַפְרָה ממַפְרָה אִלָּא הכי קאמר דדילמא לא ידעה דשטר מקנה בעינן וכו' דהנה אם אמרה הא לה דבר זה הוי פדידן' אפי' בלבה לא יהי' פן הוי דברים שבלב ודברים שבלב אינן דברים ולכאורה ק' מאי בעי רמב"ח או דילמא אשה לא ידעה לאקנוני הא פנין דנתנה לו הטבלא הוי דידן' אפי' אי אמרי' דאשה לא ידעה לאקנוני הוי דברים שבלב ואינן דברים.

וצ"ל דקבעי בסתם שאינה אומרת הא לה דבר זה. ואהא קא מבעי' שפיר א"ד אשה וכו' לפי"ז מןושב קושית התוס' דמתני' דכותבת לא מצי למיפשט דמיינרי שם דאמרה לו בפירוש הא לה קלף זה במתנה לכן הוי דידן' ואפי' בלבה לא היתה סבורה ליתן הוי דברים שבלב וכו' אבל ר"א לשיטתו פשיט שפיר מתני' דכותבת דגברא ואשה שוויים דתרווייהו מצי לאקנוני ע"כ ס"ל דאשה יודעת לאקנוני כמו גברא וא"כ מיייתי מתני' דכותבת אפי' בסתם וא"כ קפשיט שפיר ר"א: באופן אחר נ"ל ליישב קו' תוס' הג"ל דהנה הרשב"א מק' על דברי רש"י לקמן ואיש כותב את שוברו בפירעון פתובה ומקנהו לאשה עכ"ל.

ונ"ל ליישב קושית הרשב"א דהנה לכאורה ק' מאי מהני שובר אם האשה באה לתפוע פתובה וטוענת שאבדה פתובה וטוען הבעל פתוב לי שובר ואפרע פתובה ניהוש שפא מכה פתובה פבר לאחר ובאים הלקוחות אח"כ וטורפים ממנו ומאי מהני שובר לא מבעי' לשיטת הסוברים דאין פותבין זמן בשובר בנודאי יכולים הלקוחות לטרוף אלא אפי' לשיטת הסוברים שכותבים זמן בשובר נמי לא מהני שובר דיש לחוש ללקוחות הקודמים מזמן הפתוב בשובר ויש לו הניגוק.

ואפי' במוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול יש ב' טעמים בזה. או מטעם הודאה ראובן לשמעון שאינו חייב לו והוי הודאת בע"ד כמאה עדים דמי.

או מטעם מיגו דיכול ליתן לו במתנה. וה"נ מהני גבי שובר אם לקוחות באים ורוצים לטרוף ממנו.

תאמר האשה שהבעל פרע לה פתובה או תטעון שהיא מחלה לבעל פתובה ואין לה הניגוק כלל ולזה מהני שובר. ז"א דהא מטעם הודאה לא מהני דהא הוי חב לאחרים דהא מכרה ללקוחות ול"ש הודאת בע"ד וכו'.

ומטעם מיגו לא מהני דהא אם אמת הי' לשמכרה פתובה הי' מרשעת דהא מכרה לאחר ותובעת פתובה מהבעל ושייך א"א משים עצמו רשע אפי' במיגו ולמאי מהני שובר אלא י"ל דמשו"ה בעי ספר המקנה ושפיר קנה הבעל דהוא הקנה לו בקנין גמור וא"כ לא יכולים הלקוחות לטרוף ממנו ואיתא בס' כנה"ג בכללי מיגו בחומ"ש סי' פ"ב ע"ש דהביא ב' שיטות אי אמרי' א"א משים ע"ר אפי' במיגו או לא וא"כ לפי"ז מןושב קושית התוס' דרמי ב"ח הי' סובר דאמרי' מיגו אפי' במשים עצמו רשע ול"ב בשובר ספר המקנה כו' וא"כ לא אָזלו הלקוחות למיטרף ממנו וא"כ מתני' דכותבת את גיטה קתני שובר וגט בהדי הדדי ואי לא בעי בשובר ספר המקנה פנ"ל א"כ בגט נמי לא בעי פנ"ל ולא מצי למפשט ממתניתין לרמי ב"ח דיכולין לומר דמיינרי דקלף שלו הוא דומיא שובר דלא בעי ספר המקנה.

אָבֵל לר"א הי' סוֹבֵר דָּלָא מְהֵנִי מִיגוּ בְּמִשִּׁים עֲצָמוּ רָשָׁע וּא"כ ק' קוֹשְׁיָא הֵנָּה לַמָּה מְהֵנִי
הַשׁוֹבֵר פִּנְ"ל אַע"כ מִיִּירֵי בְּשׁוֹבֵר שְׁהִקְנָה לוֹ קִלְפָּה שְׁלֵה וְהוּי סִפְר הַמְּקַנָּה וְלֹא יְכוּלִים
הַלְקוּחוֹת לְטָרְפוּ מִמֵּנּוּ וּלְכַף מְהֵנִי הַשׁוֹבֵר וְגַט דֹּאִי בְּשׁוֹבֵר קִתְּנֵי מִתְּנֵי דְכּוֹתֵבֶת וּג"כ
בְּקִלְפָּה שְׁלֵה וְהִיא מְקַנָּה לוֹ דְּבַעֵי סִפְר הַמְּקַנָּה וּא"כ שְׁפִיר קִפְּשִׁיט ר"א.

וּלְפִימַש"כ מִיִּוֹשֵׁב קוֹשְׁיָת הַרְשָׁב"א דְּהוֹצֵרָה סִפְר הַמְּקַנָּה בְּשׁוֹבֵר דֹּאִל"כ קִשָּׁה קוֹשְׁיָא
הֵנָּה לַמָּה מְהֵנִי הַשׁוֹבֵר פִּנְ"ל. וּק"ל: דָּף כ"א ע"א תוּס' ד"ה אֵלָא מְהִכָּא וְכו' וּק' לר"י
דְּבִרִישׁ הַנּוֹשֵׂא וְכו' עַד וְהִכִּי מִשְׁמַע בְּהֵאִי שְׁטָרָא אִי מִשְׁעַבְדַּנְדַּנְפִּישְׁיָא לְהַתְּחִיל מַעֲתָה עַכ"ל
וּנ"ל לִיִּוֹשֵׁב שְׁפִירֵשׁ מִשְׁנַתְּנוּ ב' טַעְמִים א' מִטַּעַם הוֹדָאָה.

וּמִטַּעַם דְּבִהֵאִי שְׁטָרָא מִשְׁעַבְדַּנְדַּנְפִּישְׁיָא דְּהִנְהָה קִיִּימ"ל בְּטַעְנֵנוּ חֲטִין וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעוֹרִין פְּטוֹר
אִפִּי' מִדְּמֵי שַׁעוֹרִין וְאִי תַפְס לֹא מִפְּקִינֵנּוּ מִיִּגְוִי וְהִקְשׁוּ הֵרֵאשׁוּנִים אִמְאִי מְהֵנִי תַפִּיסָה וּנ"ל
ג"כ לִיִּוֹשֵׁב דִּמְמַנ"פ מְהֵנִי תַפִּיסָה דְּהִנְהָה אִם הוֹדָה לוֹ שְׁחֵיב לוֹ מְנָה יֵשׁ לוֹ חֵיב פִּרְעוֹן
מִב' טַעְמִים מִטַּעַם הוֹדָאָת בַּע"ד שְׁחֵיב א"ע וְכַמְּאָה עֲדִים דְּמֵי אוֹ מִשׁוּם שְׁאָמַר שְׁחֵיב.

וּלְפ"ז מִיִּוֹשֵׁב קוֹשְׁיָא הֵנָּה לַמְּמ"נ יֹאמַר לוֹ שְׁחֵיב אֶתָּה אוֹ מִשׁוּם הוֹדָאָת בַּע"ד אוֹ מִשׁוּם
שְׁאָמַר שְׁחֵיב לוֹ וְאִם יֹאמַר מִשְׁטָה הֵיִיטִי בָּהּ דְּאֶתָּה טַעְנַת חֲטִין וּבְאֶמַת לֹא הָיוּ דְּבָרִים
מַעוֹלָם וּלְכַף אֲנִי הֵיִיטִי מִשְׁטָה בָּהּ וְהוֹדִיתִי לָהּ שַׁעוֹרִין יֹאמַר לוֹ אֶתָּה יִדְעָתָּה שְׁהוֹדָאָת
בַּע"ד כַּק' עֲדִים דְּמֵי וְאִמְאִי הוֹדִיתָ אִם בְּאֶמַת אֵינָה חֵיב לִי וְלָכֵן שְׁפִיר פְּסִקִינֵנּוּ דְּמְהֵנִי
תַפִּיסָה.

וּלְפִי"ז מִיִּוֹשֵׁב קוֹשְׁיָא תוּס' דְּהִכָּא שְׁחַתְּמֵנּוּ וְאֲנִי עָרַב ג"כ יֵשׁ ב' טַעְמִים שְׁגוּבָה הַמְּלִנָּה
מִנְכָּסִים ב"ח אוֹ מִשׁוּם שְׁחֵיב אֶת עֲצָמוּ מִזְמַן פְּתִיבַת הַשְּׁטָר וּמְקוֹדֵם וְאִם חֵיב א"ע
מְקוֹדֵם לֹא בַּעֲדֵי סִפְר הַמְּקַנָּה וְשְׁפִיר חֵיב הַלְנָה לְמַלְנָה אוֹ מִשׁוּם דְּמַחֲזִיב עֲצָמוּ מִהַשְׁתָּא
וְשִׁיעְבַּד נְפִישְׁיָא בְּהֵאִי שְׁטָרָא וּבַעֲדֵי סִפְר הַמְּקַנָּה וְע"כ עַכְצ"ל דְּחֵיב הָעָרַב מִשׁוּם תַּרְנוּיָהוּ
אוֹ מִטַּעַם הוֹדָאָה מְקוֹדֵם אוֹ מִשׁוּם דְּמִשְׁעַבְדַּנְדַּנְפִּישְׁיָא בְּהֵאִי שְׁטָרָא מִהַשְׁתָּא דֹּאִי ס"ד דְּחַד
מְהֵנִי לְחֵיבָא דְּהֵינּוּ מִטַּעַם הוֹדָאָה דְּמְקוֹדֵם אִם יֹאמַר הַמְּלִנָּה דְּחֵיבַת אֶתָּה עֲצָמָה מִטַּעַם
הוֹדָאָה יֹאמַר לוֹ הָעָרַב שְׁקָר הוּא שְׁחֵיבָתִי א"ע בְּשְׁטָרָא דְּהַשְׁתָּא וְצָרִיף אֲנִי סִפְר הַמְּקַנָּה
וְאֶתָּה לֹא הִקְנִית לִי וְאִין אֲנִי צָרִיף לְשִׁלְמֵנּוּ וְאִפִּי' מִב"ח וְה"ה לֹאִידָהּ אָבֵל אִי מִשׁוּם
תַּרְנוּיָהוּ מְחֵיב הָעָרַב אֶת עֲצָמוּ יֹאמַר לוֹ הַמְּלִנָּה מִמְּנ"פ חֵיב אֶתָּה לִי אוֹ מִטַּעַם הוֹדָאָה
מְקוֹדֵם אוֹ מִשׁוּם שִׁיעְבוּדָא דְּהַשְׁתָּא.

וְדו"ק: אֲמַנְם יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז הָא אֲנִן קִיִּימ"ל תְּרֵי הוֹדָאוֹת דְּסִתְרֵי אֶהְדְּדִי הָיוּ קוֹלָא
לְנִתְבַּע א"כ הוּא לְהִפּוּף דִּיאֲמַר הָעָרַב לְמַלְנָה מִמְּנ"פ א"צ לְשִׁלְמֵנּוּ לָהּ אִם יֹאמַר הַמְּלִנָּה
שְׁנַתְּחֵיב מִטַּעַם שִׁיעְבוּד הַקּוֹדֵם וְלָכֵן לֹא הִקְנִיתִי לוֹ סִפְר הַמְּקַנָּה יֹאמַר הָעָרַב לְהִפּוּף.

וְאִם יֹאמַר הַמְּלִנָּה לְהִפּוּף הָיוּ ב' הוֹדָאוֹת דְּסִתְרֵי אֶהְדְּדִי דְּהָיוּ לְקוֹלָא לְנִתְבַּע. וְצ"ע: תוּס'
ד"ה אָבֵל בְּחִצְרָא לְגִזּוֹר וְכו' וּא"ת וְהֵא שְׁפִיר שְׁמַעִי מַעְבָּד דָּלָא גְזָרִינֵנּוּ מִשׁוּם חֲצָרוּ וְכו'
עַכ"ל וּנ"ל לְתַרְץ דְּהִנְהָה הֵרֵא"ש בְּפִסְחִים כ' דְּאִפִּי' אִם הַנְּפִקְדָּה קִיבֵל עָלָיו אֲחֵרִיוֹת עַל
הַחֲמִץ אִפ"ה הָיוּ שְׁל הַמְּפִקִיד וְהָיוּ חֲמִצּוֹ נְעוּבָר עָלָיו בַּב"י וּב"י.

דְּהִנְהָה פֶּל הִיכָא דְּהַחֲמִץ מְנוּחָה הָיוּ מְמוֹנּוּ וְנִשְׁאָל לוֹ לְהַמְּפִקִיד הַמְּקוֹם שְׁל הַחֲמִץ וְהָיוּ
בְּרִשׁוֹתוֹ עַכ"ל וּא"כ לְכַאוּרָה ק' מֵאִי קָאֲמַר הַגַּמ' אָבֵל חֲצָר לְגִזּוֹר מִשׁוּם חֲצִירוֹ הַבָּא

לאחר מכן היא משאמר לה ה"ז גיטף מ"מ נשאל לו העבד אפי' אם נותנו לו לאחר מכן נשאל בשאלה פדינו של הרא"ש הנ"ל והגי שפיר מידו לידה.

ונ"ל דא"כ האיך יקנה לה הקצור הגט הזה שהוא מטעם זכות וקנה לה הקצור דהגט חוב הוא לה ומטעם הקרקע אפ"ש נשאר לה חוץ ממקומו של הגט לא קנה לה הגט דהא דקצור קונה דווקא מטלטלי הניקנים אגב קרקע ולא קרקע אגב קרקע ולא קני מטעם שאלה והגי שפיר חצירו הבא לאחר מפאן אבל אמרי' לקמן דף מ"ט גר שמת וכו' קני עצמה ב"ח ולא הוי חצירו הבא לאחר מפאן בעבד וכו' הנ"ל מטעם שאלה והגי שפיר מידו לידה ומנושב קו' תוס'.

וק"ל: ע"ב תוס' ד"ה יצא זה שמחוסר קציצה בסה"ד ולר"ת דווקא נחתה כו' אבל חותמה כדאמרי' וכו' עכ"ל והקשיתי לפמש"כ הר"ן שפוטב ע"מ לקצוץ הוי מחוסר קציצה ואי לא פתב ע"מ לקצוץ לא הוי מחוסר קציצה ק' דהנה בתוס' לעיל ד' י"ב ע"א בד"ה משום בת אחותו כ' תוס' בזה"ל ולא אמרי' נוקמה בחזקת א"א וכו' פינון שיהא גרושה לפנינו עכ"ל מאי פריה גזי' לזמן מהו דהא אם נראה שנתתה הזמן אנו מסופקין בו אם נחתה אחר שנתן לה והיא חתכה ולא הוי מחוסר קציצה או נכתב ע"מ לגיזי הזמן והוי מחוסר קציצה ואמאי מצריה הגמ' לתרץ לרמאי לא חיישינן הא לא יעשה עוד לגיזי הזמן והוי ספק גרושה ונוקמה בחזקת א"א וא"כ קושני' התוס' במקו"ע ונוקמה בחזקת א"א דל"ש תי' תוס' דהרי היא גרושה לפנינו דלא הוי אלא ספק מגורשת: מתני' הפל כשרין לכתוב את הגט וכו' האשה כותבת את גיטה ופרש"י ומקנתו לבעלה וחוזר ומסרו לה לגירושיה והקשה הר"ן ה'א מחוסר הקנאה הוא וכתב ונתן בידיה.

ותי' דמחוסר הקנאה דלאו בגוף הגט היא לא מיקרי מחוסר מעשה עכ"ל. וק' הא אמרי' מחוסר פדי' במחוסר מעשה דמי אע"ג דלאו בגוף הדבר היא ונ"ל דאיתא בתוס' דא"צ שליחות אלא שיצוה הבעל לכתוב וא"כ לפי"ז לא הוי מחוסר הקנאה דקונה שבחו פדין ואמן קונה בשבח פלי והוי כשלו ולא מחוסר הקנאה אלא צריה שתאמר לו הילך.

אבל ה"ם בפדיית קדשי גבוה צריה דמים דכתיב ונתן הפסוף וקם לו לכו נקרא מחוסר מעשה פנ"ל ודו"ק. פי נכון הוא: בתשובת נו"ב ח"ב שאלה א' הק' בזה"ל דהמרדכי שפוסק דקטן שהגיע לחינוך פסול לכתובת תפלין ואינו מוסכם לדעת הרא"ש והנמוקי יוסף דסברי מדכתיב ונבחת ואכלת מי שהוא בר זביחה אכול מזבחו וקטן שהוא מצונה על השחיטה מיקרי בר זביחה ומותר לאכול משחיטתו וא"כ ק' מ"ש לענין תפילין דכתיב גמי וקשרתם וכתבתם גימא מי שישנו בקשירה ישנו בכתיבה וקטן שהוא בר קשירה פ"ש גמי פתיבתו ואמאי פוסק המרדכי דקטן שהגיע לחינוך פסול פתיבתו ונ"ל לחלק דשאני ה"א דבשלמא בשחיטה אמרי' שפיר שהוא בכלל ונבחת דלעולם נודאי קטן לאו בר חיוב מצוה הוא אלא בשחיטה דכתיב ונבחת ואכלת שהתורה לא ציונה לחיוב לשחוט ולאכול אלא אם יאכל אז ישחוט ואביו אינו מחויב אלא לחנכו שאם יאכל ישחוט ושפיר הוא בכלל ונבחת שהרי התורה לא ציונה למצוה.

אבל בוקשרתם וכתבתם חיוב מצוה דהתורה ציונה לעשות המצוה וקטן אינו בר חיוב מצוה וממילא אינו בכלל וקשרתם ולכן שפיר פוסק המרדכי דקטן שהגיע לחינוך פסול לכתובת תפילין.

ודו"ק: עוד קשה לשיטת הרמב"ם דשוטה לדבר אחד הוי שוטה לכל התורה כולה א"כ למה רשאי שוטה לכתוב את הגט. אפס לכאורה קשה אמאי מהימנהסופר על גט זה שנקתב לשמה הא הוי רק ע"א ואין דבר שבערנה פחות משנים אלא צ"ל כמש"כ הרא"ש דהא דאין דבר שבערנה כו' אינו אלא לגמור ולא להתחיל ולכן שפיר מהימן אבל השוטה הנ"ל לא נהימנהו דברש"י ד"ה נכרי אדעתא דנפשי' קעביד כ' רש"י בזה"ל אבל קטן אינו עושה אלא מה שנה מצונוהו וא"כ אמאי נכשיר שוטה הנ"ל דכיון שהוא שוטה אינו עושה כמו שנה מצונוהו אף שהוא אינו שוטה אלא לדבר אחד.

וצע"ג: דף כג ע"א הפל פשרים להביא את הגט וכו' בשלמא חרש וכו' מתקיף לה ר' יוסף האיך סומא מותר באשתו ע"כ. וקשה לי הא טביעת עין בקול הוי רוב לכו הסומא מותר כו' אבל הכא הוי חזקת א"א ומיעוטא דקולות ששוות בבני אדם והוי מחצה על מחצה ולכן סומא פסול להביא את הגט ומאי פריד ר"י.

ונ"ל דהנה בכחובות בסוגי' דקבוע הקשה בשיטה מקובצת בזה"ל נימא היכא דנמצא בשר בבית השוחט דהוי כל קבוע פמחצה על מחצה דהא איכא מיעוטא דאינם מןמחין ומחזקין לשחוט והוי ג"כ חזקת איסור אבר מן החי ואמאי שרי לאכול את הבשר.

ותי' שם דאין אנו דנין על הרוב אלא אמרי' דמי שהולך לשחוט יודע בבירור ששוחט יפה ותפול המיעוט והוי רק מיעוטא דמיעוטא לכו שפיר ל"א כל קבוע דאפי' לר"מ לא חיישינן למיעוטא דמיעוטא.

ולפי"ז שפיר מתורץ הכא דהוי נמי רק מיעוטא דמיעוטא דמיעוט בני אדם קולם שנה ולכן שפיר הקשה ר"י ודו"ק: דף מא בסוגי' מי שחציו עבד כו' תוס' ד"ה לישא שפחה כו' וא"ת וימפור עצמו בע"ע כו' וי"ל דאמר בפ' א"נ דף ע"א גר ומשוחזר אין נמכרין בע"ע כו'.

ומקשה בס' טורי אבן בפרק קמא דחגיגה דאיתא ביבמות ד' צ"ט בכהנת שנתערב וולדה בנוולד שפחתה כו' הגדילו התערובות ושחררו זא"ז כו' גמ' דף ק' הגדילו כו' שחררו אי בעי אין אי לא בעי לא ואמאי לישא שפחה כו' אמר רבא אימא כופין אותן ומשחררין זא"ז.

וק' קושית תוס' דמכרו א"ע בע"ע דכאן ל"ש תי' התוס' הנ"ל דמי שהוא בן הפהנת יכול למפור א"ע בע"ע. וצ"ל דבמס' ב"ב דף י"ג ד"ה כופין מק' שם התוס' פנ"ל דמפור א"ע בע"ע.

ואור"י דאין זה תקנה דאסור למפור א"ע בע"ע כדאמרי' בפ"ב דקידושין ד' כ"ב און ששמעה כו' והנה צריכין להבין מ"ט נאדו התוס' בכמה מקומות מתי' הנ"ל. יענין בחגיגה ד' מתרצים ג"כ התוס' כמו בב"ב.

ונ"ל דתי' זה תלוי בפלוגמת אב"י ורבא בב"ק ד' קי"ג איתא עבד עברי גופו קנוי ובב"מ ד' י' והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפי' בחצי יום כו' טעמא אחרניא הוא דכתי' פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים ונ"ל התוס' שם ד"ה פי לי ב"י עבדים נ"ל דמ"מ מותר אדם להשפיר עצמו דדוקא עבד עברי שאינו יכול לחזור בו ואינו יוצא קודם זמנו אלא בשטר שחרור עובר משום עבדי הם עכ"ל ומוכא דברי התוס' הנ"ל בס'

בְּאֵר שְׁבַע וּמְסִיִּים שָׁם לְהִסְבִּיר דְּבַר הַתּוֹסֵף דַּע גּוֹפּוֹ קְנוִי פְּדָאִי בְּקִדּוּשֵׁי דְּרַף ט"ז אֶלְא
שְׁחִירוֹר שְׁטַר לְמָה לִי לִימָא לִי בְּאַפֵּי תְּרֵי זֵיל אָמַר רַבָּא זֵאת אוֹמְרַת ע"ע גּוֹפּוֹ קְנוִי
וּבְחוּ"מ ס'י של"ג סעי' ג' אֵיתָא דְּפוֹעֵל יְכוּל לְחַזְרוּר בּוֹ שְׁנַאֲמַר כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים
וּמוֹבָא שָׁם בְּש"ף סעי' ק"י ד' דַּהֲב"י מְבִיא בְּשֵׁם הָרִיטְב"א דְּכָל שְׁנַשְׁמַעְבַּד בְּקִנְיָן לְטְפוּנֵי
מִקְלָמָא אֶתָּא שְׁלֵא יוֹכַל לְחַזְרוּר וְהַש"ף חוֹלֵק דְּמַטְעַם כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים בְּכָל עֲנָן
יְכוּל לְחַזְרוּר עֵי"ש.

וּבְש"ף סעי' ק"י ד' דַּיִש דִּיעוֹת דְּפוֹעֵל לֹא מִיקְרֵי עֲבָד אֶלְא שְׁכִיר וְהָא דִּילְפִינּוּ לָהּ מְעַבְד
הֵינּוּ לְעֲנָן קְוָלָא כּו' יַעו"ש. וְהֵנָּה מְדַבְּרֵי תוֹס' הַנ"ל בְּב"מ דְּרַף י' י"ל שְׁנֵי חִילוּקִים בֵּין
ע"ע לְפוֹעֵל.

א' פִּינּוּ דְּפוֹעֵל יְכוּל לְחַזְרוּר אִפִּי בְּחֻצֵי יוֹם לִית בֵּי אִיסוּר דְּלִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. ב' פִּינּוּ
דְּאִין גּוֹפּוֹ קְנוִי לְכָף לֹא שְׁיָיָף בֵּי כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק לְקוֹלָא מְדַמִּינּוּ לִי לְעַבְד שְׁיָיָיָ
בְּיָדוֹ לְחַזְרוּר אִפִּי בְּחֻצֵי יוֹם לְפִי"ז לְדַעַת אַבְיֵי דְּסוֹבְר דַּע"ע אִין גּוֹפּוֹ קְנוִי צ"ל דְּלְכָף מוֹתַר
לְהַשְׁפִּיר אֶת עֲצָמוֹ לְפוֹעֵל מְשׁוּם דִּיכוּל לְחַזְרוּר לְפִי"ז ק' קוֹדֵם שְׁחִירוֹר ב"ה לְהוֹרוֹת כְּב"ש
וְהַתְּקִינוּ שְׁיָיָיָ עוֹבַד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד בְּנוֹדָאִי לֹא הִי בְּיָד הָעַבְד לְחַזְרוּר בְּחֻצֵי יוֹם דַּא"כ
אִין פֶּאן תִּיקוּן וְלֹא שְׁיָיָיָ תִיקְנָתֶם אֶת רַבּוֹ וַא"כ עוֹבַר הַחֻצֵי עֲבָד וְחֻצֵי בֵּן חוֹרִין בְּצַד
חִירוֹת שְׁבוּ עַל עֲבָדֵי הֶם.

וּצ"ל דַּל"ל בְּהָ פִּינּוּ שְׂאֵי אֶפְשָׁר בְּגוּוֹנָא אַחְרִינָא וְלֹא כְּפִינּוּ מְשׁוּם זֶה אֶת הָאָדוֹן לְשַׁחַר
חֵלֵק עֲבָדוֹתוֹ. א"כ נְשָׂאָר קוֹשְׁיָ הַתּוֹסֵף יִמְפּוֹר א"ע בַּע"ע פִּינּוּ דְּבִלָּא"ה לְפִי תִיקוּן הָרַאשׁוֹן
נְדָחָה ג"כ אֶצֶל חֵלֵק הַחִירוֹת עֲבָדֵי הֶם.

וּל"ש תִּי הַר"י בַּעַל הַתּוֹסֵף רַק לְרַבָּא דְּסוֹבְר ע"ע גּוֹפּוֹ קְנוִי. דְּלְדִידְנָי י"ל דַּל"ש עֲבָדֵי הֶם
רַק הִיכָא שְׁמַקְנָה גּוֹפּוֹ.

מִשָּׂא"כ בְּחֻצֵי עֲבָד וְחֻצֵי ב"ח מַה דְּעוֹבַד אֶת רַבּוֹ יוֹם א' אִינוּ רַק כְּפוֹעֵל בְּשְׁכִירוֹת דְּלַעֲנוּמַת
זֶה עוֹבַד אֶת עֲצָמוֹ יוֹם א'. וְאַף בְּיוֹם שְׁעוֹבַד אֶת רַבּוֹ אִין חֻצֵי הַחִירוֹת קְנוִי לְרַבּוֹ בְּקִנְיָן
הַגּוֹרֵף וְקוֹשְׁיַת הַתּוֹסֵף פֶּאן בְּגִיטִין אֶלִיבָא דְּאַבְיֵי דַּע"ע אִין גּוֹפּוֹ קְנוִי וְעַכ"ז שְׁיָיָיָ הָאִיסוּר
עֲבָדֵי הֶם.

וְע"כ צ"ל דְּלְכָף ל"ש כְּפוֹעֵל אִיסוּר דְּעֲבָדֵי הֶם פִּינּוּ דִיכוּל לְחַזְרוּר בְּחֻצֵי יוֹם א"כ ל"ש תִּי
הַר"י דְּאָף בְּמַה שְׁעַבַּד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד קוֹדֵם הַתְּקָנָה אוֹ בְּשַׁפְחָה חֻצִי בֵּת חוֹרִין דְּאָף
לְפִי הָאֲמַת אִין כּוֹפִין אֶת רַבָּה וְעוֹבְדַת יוֹם אֶחָד לְרַבָּה ל"ש לְגַבְהָ אִיסוּר דְּעֲבָדֵי הֶם וַא"כ
דְּלֹא חֻשְׁשׁוּ ב"ה לְזֶה מַדּוּעַ חִזְרוּ לְדַבְּרֵי ב"ש מְטַעַם דְּלִישָׂא שַׁפְחָה אִינוּ יְכוּל כּו' הָא יְכוּל
לְמַפּוֹר א"ע בַּע"ע.

לְכּוֹן צְרִיכִין הַתּוֹסֵף לְתַרְץ דְּחִירוֹרֵי אִינוּ יְכוּל לְמַפּוֹר א"ע בַּע"ע. אֲבָל לְשִׁיטַת רַבָּא י"ל
כְּתִי הַר"י דְּלְכָף אִין תְּקָנָה שְׁיִמְפּוֹר א"ע מְצַד הָאִיסוּר דְּעֲבָדֵי הֶם לְכָף הַנּוֹצְרוֹ רַבָּא
לְשִׁיטַתִּי לְתַרְץ בֵּיבְמוֹת אִימָא כּוֹפִין אוֹתָן וּמְשַׁחֲרִין זַא"ז וּמְתוֹרְץ קוֹשְׁיַת מְחַבֵּר טוֹרֵי
אַבּוֹן הַנ"ל וְק"ל.

וְנִכּוֹן הוּא: בְּסוּגְיָ הַנ"ל. וּפְסָחִים דְּרַף פ"ח.

תגיגה דף ב'. ב"ב דף י"ג.

בחדושי הרשב"א מס' שבת דף ד' איתא בזה"ל בד"ה הא דאמרין וכי אמרי' לאדם עמוד ונטא וכו' וא"ת אפתי אנשכחן שאומרין לו לאדם חטא כו' מדתנן פ' השולח מי שחציו עבד כו' ואע"ג דאמר רב יהודה המשתחרר עבדו עובר בעשה שגאמר לעולם בהם תעבדו כו'.

ולי נראה דשאני התם משום דחצי ב"ח לית בי' משום לעולם בהם תעבדו משום צד חירות שבו ונהיא אמתא דהוי עבדו פה אינשי איסורא משום שרבים היו נכשלים פה התיירו לו לשחררה וכפאוהו עכ"ל ונשמעתי מקשין בשם חכם אחד מק' פ"ב.

דלדברי הרשב"א מאי מקשה הגמ' בגיטין ד' ל"ח ואבני משום איסורא לא האמר רב חנינא כו' מעשה באשה אחת חצי שפחה כו' וכפו את רבה כו' דשאני התם דהיתה חצי ב"ח ול"ש עשה הנ"ל משא"כ במעשה דאבני דהאי אמתא היתה שפחה גמורה.

ולכאורה נ"ל לתרץ בפשיטות עפ"י דאי' בספרי פ' בהר פ"ז ד"ו לעולם בהם תעבדו אין לה בהם אלא עבודה בלבד ומפרש בק"א פלומר ולא שיתוף אחר שלא יהי' אצלך אלא לעבד בלבד כו' שא"כ לא יתישב לומר ובאחיקם וגומר דמשמע שהוא היפוך האמור.

הינצא לנו דמשמעות הפסוקים בהם תעבדו ובאחיקם כו' הוא כמו דבר והפוכו. וכן הדין שבעבד פנעני עובדים עבודת עבד ועבודת פרו' משא"כ בעבד ישראל ונ"ל שאף למשנה ראשונה שח"ע עובד את רבו יום א' עכ"פ אין לרבו לעבד בו באותו יום עבודת הפרו' משום צד חירות שבו שאסור משום ובאחיקם.

ונ"ל דזה מדויק ברש"י על מתני' תקנתם את רבו מפרש רש"י שאינו חסר פלום דידוע דעבודת פרו' הוא עבודה שאין הבע"ב צריך לו כדאי' בספרי ובפוסקים שלא יאמר לו החם לי כוס זה וא"צ לו וכדומה.

א"כ אף שאינו הח"ע עובד לרבו עבודת הפרו'. עכ"פ אין הבע"ב חסר פלום.

וז"כ הרשב"א הנ"ל דל"ש בהם תעבדו משום צד חירות שבו היינו פיון דבהם תעבדו קאי על עבודת עבד ועבודת פרו'. וזה אסור לעשות עם העבד שחציו ב"ח לכו' אמרי' דל"ש פלל העשה הנ"ל: וביותר יש להסביר זאת עפ"י המבואר בחינוך להרא"ה מצנה של"ב שגם פוננת הפסוקים ובאחיקם כו' הוא כמו טעם למצנה שלפני' שלכו' בהם תעבדו פדי שלא תצטרכו להשתעבד באחיקם ומשמע שם בהרא"ה שכו' הי' בקבלה לחכז"ל אשר לזאת הותר לשחרר לדבר מצנה יעו"ש וכיון שלפי"ד הנ"ל בחציו ב"ח אין לעבד בו רק עבודה שמוותר לעבד עם ב"ח מה לי הוא מה לי ב"ח גמור.

והנה במס' ב"מ דף ע"ג ע"ב איתא. ראית שאינו נוהג פשוטה מנין שאתה רשאי להשתעבד בו ת"ל בהם תעבדו ובאחיקם כו' והובא ברמב"ם הלכות עבדים פ"א ד"ח בזה"ל ואם אינו נוהג פשוטה מותר להשתמש בו בעבד עכ"ל, ומשמע דסובר דלימוד גמור הוא מדאורייתא ודלא כסברת התוס' במס' סוטה דף ג' ע"ב ד"ה כתי' כו' לפי"ז

בַּהֵיא אַמְתָּא דְנִהְגוּ בַּה מְנַהַג הַפְּקָר אֲשֶׁר הִיא חֲזָרָה אַחֲרֵיהֶן לְשַׁדְּלָן לְזִנּוּת כַּמְבֹאֵר
בַּתּוֹס' אֵין לָהּ אֵינוּ נוֹהֵג כְּשׁוֹרָה יוֹתֵר מִזֶּה וְאֵין מַעְצוֹר לְעַבְדוֹ עֲבוּדַת עֶבֶד בְּצַד הַחֲרִירוֹת.
לְזֹאת נִצְבָּה גַם קָמָה אֲלֵימַת הָעֵשָׂה דְבָהֶם תַּעֲבֹדוּ נֶגֶד צַד שְׁפָחָה כִּינּוּן דְּבַטְל הַמְּנִיעָה מִצַּד
הַחֲרִירוֹת וְאֵעִפִּי"כ כִּפָּה ר"נ לְשַׁחֲרָה מְשׁוּם מְנַהַג הַהַפְּקָר שְׁנִיְהִיגוּ בַּה לְכָה מְקַשָּׁה הַגַּמ'
שְׁפִיר לְאַבְיִי.

וְנ"ל דְּגַם סִיּוּמָא דְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א הַנְּ"ל וְהִיא אַמְתָּא קֵאֵי אַמְעֵשָׂה דַּר"נ דַּע"ז שְׁיִיָּהּ דְּבַרֵּי
הַרְשָׁב"א וְכַפּוּהוּ. דְּבַמְעֵשָׂה דְאַבְיִי לֹא נִזְכָּר שְׁכַפּוּהוּ.

וְסוּמָה לְדַבְרֵי הַחֲזִינוּף הַנְּ"ל מְסִיפְרֵי פ' בְּהַר פ"ו ד"ג שְׁמָא תִּאמְרוּ הוּאִיל וְאַסְרֵת לְנוּ כָּל
אֵלוּ בְּמָה נְשַׁמֵּשׁ ת"ל וְעַבְדָּה וְאַמְתָּהּ וְגו' יַעוּי"ש בַּק"א: עוֹד נ"ל לְתַרְזַן דְּלְכְּאוּרָה יְהִי
סוּתֵר דְּבַרֵּי הַרְשָׁב"א הַנְּ"ל לְדַבְרֵי בְּתִשְׁבוּתֵי סִי' כַּכ"ז בּוּזָה"ל וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִפִּי' לִיפָּא
קָרָא לֹא הָוִי קִשִׁי' לָן מִיַּדִּי דְּהָא אֲשַׁפְּחֵן בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי דְּדַחוּ חֲכָמִים בְּיַדִּים אִפִּי' לֹא הָבֵא
מְפָלַל עֵשָׂה כּו' וְהִיא אַמְתָּא דְּהוּוּ עֲבָדוּ בַּה אֵינְשֵׁי אִיסוּרָא וְכַפּוּ אֵת רַבָּה וְשַׁחֲרָה וְהָא
הָבֵא דְאַיְתָא תַּרְתִּי.

חֲדָא דֵאִי' לֹא הָבֵא מְפָלַל עֵשָׂה דְלַעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וְכו' יַעוּי"ש. אִם נֹאמֵר דְּכּוֹנְנַת
הַרְשָׁב"א לְמַעֲשָׂה דַּר"נ מִדְּכ' וְכַפּוּ אֵת רַבָּה יְקַשָּׁה הָא לְדַבְרֵי בְּחִידוּשֵׁי הַנְּ"ל ל"ש עֵשָׂה
בְּחִצְיָ' ב"ח וְאָף אִם נֹאמֵר דְּקֵאֵי אַמְעֵשָׂה דְנִשְׂאֵל לְאַבְיִי יל"ד אַמְאֵי כ' דְּהוּי לֹא הָבֵא
מְפָלַל עֵשָׂה דְּהָא לְכְּאוּרָה נִרְאָה מְפָלַל סְפָרֵי מוֹנֵי מִצּוֹת דְּהִיא מ"ע גְּמוּר וִיעוּנֵן בְּקַרְיַת סְפָר
הַלְכוֹת עֲבָדִים.

הֵן אַמְתָּא דְּמַדְבְּרֵי הַחֲזִינוּף הַנְּ"ל מִשְׁמַע דְּעֵיָקָר הַמְּצוּהָ הִיא שְׁלֵא לְשַׁחֲרַר דְּמְפָרֵשׁ בְּמַצּוּהָ
הַנְּ"ל בּוּזָה"ל שְׁנַעֲבֹד בַּע"כ לְעוֹלָם כְּלוּמַר שְׁלֵא נְשַׁחֲרַר אוֹתוֹ לְעוֹלָם כּו' אָמְנָם בְּחִידוּשֵׁי
מְהַר"י מְטְרוּנֵי לְמַס' קִידוּשֵׁין דָּף כ"ב אִי' מְדַכְּתִי לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וְלֹא כְּתִי יַעֲבֹדוּ
כְּדַכְּתִי בַּע"ע שֵׁשׁ שְׁנַיִם יַעֲבֹדוּ וּבְנִרְצָע וְעַבְדוֹ לְעוֹלָם אֶלָּא ש"מ דְּמַצּוּהָ עָלֵינוּ לְשַׁעֲבָדָם
וְכו' יַעוּי"ש.

וִיעוּנֵן בְּמַנְיֵן הַמְּצוֹת לְהַרְמַב"ם מַצּוּהָ רל"ח וּבְרַלְב"ג עַל הַתּוֹרָה פ' בְּהַר אֵיְתָא דְּמַצּוּהָ
הִיא לְעַבְדוֹ בָּהֶם וּבְחִידוּשֵׁי הַפ"י בַּמַּס' גִּיטִין דָּף ל"ח ד"ה מִיְתִיבֵי מַעֲשָׂה בַּר"א שְׁנַכְנַס
לְבִיהֵכ"נ כּו' מְקַשָּׁה אַע"ג דְּבַסְמוּף קֶאֱמַר ר"א גּוּפִי' לְעוֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ חוּבָה אִפִּי' לֹא
הָוִי קִשִׁי' לִי דַּר"א אַדַּר"א דַּא"ל הָא דְקֶאֱמַר ר"א חוּבָה לֹא אֵינְרִי כָּלֵל לְעַנְיֵן שַׁחֲרוּר
וְלַעוֹלָם דְּלַהֲכַנִּיסָן תַּחַת כּוֹפֵי הַשְּׂכִינָה טְפִי עֲדִיף.

אֶלָּא הָא דְקֶאֱמַר חוּבָה הֵינּוּ כְּשִׁעוּדָנּוּ בְּעַבְדוּת כּו' וִיעוּי"ש בְּדַבְרֵי בַּד"ה אָמַר רַבָּה אָמַר
רַב. מַעֲתָה נ"ל לְשִׁיטַת ר"א בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ חוּב וְכַשְׁנַחֲזִיק גַּם דְּבַרֵּי שְׁמוּאֵל דְּהַמְשַׁחֲרַר
עוֹבֵר בְּעֵשָׂה י"ל דִּישׁ כָּאֵן לֹא הָבֵא מְפָלַל עֵשָׂה כְּדַבְרֵי רַשְׁבִּי"א בְּתִשְׁוֵי הַנְּ"ל.

וְדוּק כִּי נִכּוֹן הוּא מְאֹד: דָּף מַב אֵיבְעִי' לְהוּ מְעוֹכָב גַּט שַׁחֲרוּר אוֹכַל בְּתַרוּמָה כּו' ת"ש
דְּאָמַר רַב מְשַׁרְשֵׁיָא כְּהֵנָּה שְׁנַתְּעַרְב וְוָלְדָה בְּוּלְדָה שְׁפָחָתָה הָרִי אֵלוּ אוֹכְלִין בְּתַרוּמָה כּו'
הַגְּדִילוּ הַתַּעֲרוּבוֹת מְשַׁחֲרִין זַא"ז כּו' וּמְפָרְשִׁים בַּתּוֹס' ד"ה מְעוֹכָב גַּט שַׁחֲרוּר דְּהֵאִיבְעִי'
קֵאֵי עַל חֲצִיּוֹ עֶבֶד וְחֲצִיּוֹ ב"ח.

וק"ל האיק אפֿשֿר לומר דר"מ סובר דח"ע נחצי ב"ח אוכל בתרומה אמאי כופין אותם לכשיגדלו וישחררו זא"ז ויפסידו אכילת תרומה ישחררו זא"ז חצי ויהיו חצי עבד ונחצי ב"ח וספק פולו פן חורין פן פהו ויהיו מותרין לאכול בתרומה וישאו בת חורין פקנשי התוס' בדר"מ ד"ה לישא שפחה דעשה דפ"ו דוחה לל"ת דלא יהי קדש.

וא"ל כתי התוס' שם דכי מיעקרא לאו לא מקנים עשה ר"ל דלא הוי בעידנא. דהא אי בתוס' פסחים דבתמור נגד קל ל"צ בעידנא וכאן ליפא לכ"א מן התערובות רק ספק איסור דעל כ"א יכולין לומר דשמא הוא פן הפהנת ואף אי ס"ד לחומרא ליפארק איסור בעלמא ועשה תמור מאיסור בעלמא ובתמור נגד קל ל"צ בעידנא והעשה היא חל בנודאי מצד נחצי חורין: ומתחילה עלה ברעיוני ליישב מה שלכאורה קשה על הרמב"ם דפוסק בפ' מהלכות דמעונב גט שחרור אינו אוכל בתרומה ולא ביאר דאיסורו מטעם ספק איבעני דלא איפשיטא דנ"מ לדינא.

ונחשבתי שהרמב"ם הוכיח מדברי רבא ביבמות דף ק' דמתרין הגדילו משחררין זא"ז דקשה פנ"ל למה צריכין לשחרר א"ע הא די במשחרר קצת שיהי נחצי ב"ח וכנ"ל. ואף אם נחצי עבד וחב"ח אינו אוכל בתרומה מספק איבעני דלא איפשיטא מותרים התערובות ונולד פהנת עם ונולד שפחה לאכול היכא שנפקע מהם עכ"פ מקצת עבדות מטעם ס"ס ספק דילמא נחצי עבד אוכל ואת"ל אינו אוכל יש לכ"א בפ"ע ספק פהנה.

א"ו סובר רבא דמעונב גט שחרור אינו אוכל וכמו כן נחצי עבד וכו' לקו מוכרחים לשחרר א"ע מפל וכל פנין דבלא"ה יפסידו אכילת תרומה תו לא דחה העשה לל"ת פנין דאפֿשֿר לקנים ע"י שחרור שאין בו הפסד כלל.

אמנם לפי"ז הדרא קושני הנ"ל לדונקתי בסוגי' דידן. וק"ל: דף נה בפסוגיא דחטאת גזולה הרמב"ם בפ' י"ח מהלכות מעה"ק דין י"ד פתב בזה"ל גנב והקדיש ואס"פ שחט בחוץ חייב ומאימתי העמידוהו ברשותו כדי לחייבו עלי' פרת משעה שהקדישה והוא ששחטה אחר יאוש.

אבל לפני יאוש אינה קדושה ואחרי שהביא הפסח משנה דברי הגמרא שבסוגי' דידן אמר רב שיזבי פרת מדבריהם כו' פרת שע"י דבריהם פא לו אוקמוהו רבנן ברשותו פי היכי דליחייב עלי' אמר רבא הא נודאי קמבעני לי פי אוקמוהו רבנן ברשותו משעת גנבה או משעת הקדישה למאי נ"מ לגיזותי ונלדותי כו' כ"מ בזה"ל ויש לתמן' על רבינו שכתב ומאימתי כו' כדי לחייבו עלי' פרת שהרי בהדיא אמרו למאי נ"מ לגיזותי ונלדותי משמע דלא נפקא לן למידי אחרנא והאיך כו' רבינו דנ"מ לחייבו עלי' פרת.

ועוד דלענין לחייבו עלי' פרת. מה לי אם העמידו ברשותו משעת גנבה או משעת הקדישה.

פנין שהעמידוהו ברשותו משעה קדישה סגי לחייב פרת אם ישחטנה בחוץ וצ"ע עכ"ל. ובלחם משנה ביאר יותר.

דלדעת הרמב"ם בלא"ה ליפא נ"מ לענין גיזות ונלדוות לפי שיטתו שפוסק שבח שעל הגזלה דגזלן הוי יעו"ש. ומה שיש לפלפל בדבריו אביא לקמן: ונ"ל לתרין קושיות הכ"מ הנ"ל בדרך פלפול.

בְּהַקְדָּם לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי רַבָּא מַה זֶה שְׁמַדְיִיק בְּדַבְרֵי הָא נִוְדָאי קָא מְבַעֲלִי לִי מִשְׁמַע שְׁהִי עוֹלָה בְּדַעַת שְׁיֵישׁ עוֹד סָפֵק בְּדַבְרֵי. לְכֹן נ"ל דְּלַכְּאוּרָה הִי דִי לְאוּקְמִי בְּרִשׁוֹת גְּנָב מִשְׁעַת שְׁחִיטָה.

כְּדִי שְׁיִהְיִי פְּרָאוּי לְבוֹא אֶל פְּתַח אוֹהֶל מוֹעֵד. וְלָמָּה אוּקְמוּ בְּרִשׁוֹתוֹ מִשְׁעַת הַקְּדֻשׁ. דְּבִשְׁלָמָא אִם נֹאמַר דְּאוּקְמוּ מִשְׁעַת גְּנֵיבָה. י"ל דְּעֵשׂוּ כֹן מִשׁוּם שְׁלָא יְהִי הַקְּנָאָה לְחֻצְאִין כְּמִבְנוֹאָר בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁבָ"א ו"ל.

אָבַל אַחֲרֵי שְׁלִפֵי הָאָמַת מִטַּעַם שְׁלָא יְהִי חוּטָא נִשְׁכָּר לֹא חֲשׂוּ רַבָּנֵן לְהַקְנָאָה לְחֻצְאִין. הִי דִי לְחֵיב אֶת הַגְּנָב עַל שְׁחוּטֵי חוּץ בְּהַעֲמָדָה בְּרִשׁוֹתוֹ מִשְׁעַת הַשְׁחִיטָה.

וּע"כ צ"ל פִּינֵן דְּעֵשׂוּ כֹן הַחֲכָמִים כְּדִי לְקַנֹּס לְגַנְבֵי שְׁיִהְיִי חֵיב כְּרַת הַנֶּזְכָּר לְהַקְדִּים הַהַעֲמָדָה בְּרִשׁוֹתוֹ אִף קִנְדָם הַשְׁחִיטָה עַפ"י הַמְּבֹאָר בְּרִשְׁבָ"ם בְּמ"ב ד' ק"כ ע"ב דְּכָל שׁוֹחֲטֵי חוּץ כְּשֶׁנִּשְׁאָלִין עַל הַקְּדֻשׁ נִפְטָרִים לְמַפְרַע מַחֲיוב כְּרַת וּמִקְשָׁה בְּט"ז יו"ד בְּהַלְכוֹת חֻלָּה ס"ג ש"כ"ג ס"ק ד' דא"כ לֹא מִשְׁפַּחַת לְעוֹלָם חֵיב כְּרַת בְּשְׁחוּטֵי חוּץ דִּיתְשַׁל עָלֵי.

וּמִדְּחָה בְּנֵה"כ שֶׁם דְּבָאָמַת כֹּן הוּא הַחֵיב כְּרַת יֵשׁ אִם אִינוּ מִיתְשַׁיִל וּכְשִׁיחֻשׁ לְעַצְמוֹ וַיִּתְשַׁיִל יִפְטָר מִכְּרַת וְסָר מִעָלְיוֹ אִיסוּר שְׁחוּטֵי חוּץ. וְהִנֵּה דְבָרֵי הַגְּנֻזוֹת הַפְּסָף נְכוּנִים בְּמָה שְׁחִיבָה הַתּוֹרָה כְּרַת בְּשְׁחוּטֵי חוּץ שֶׁהוּא אִם לֹא נִתְשַׁל.

אָבַל בְּכָאן קָשָׁה פִּינֵן דְּהַפְּרַת אִינוּ רַק מַחֲמַת קָנָס שְׁחִיבּוֹ חֲכָמִים מָה הוֹעִילוֹ חֲכָמִים בְּזֶה פִּינֵן שְׁיִכּוֹל לְהַפְּקִיעַ אִיסוּר שְׁחוּטֵי חוּץ וּקְנָס חֲכָמִים ע"י שְׁאֵלָה עַל הַקְּדֻשׁ. וְצ"ל דְּהִיא בְּלֹא"ה צְרִיכִין לְהַמְתִּיק סְבֵרַת רַבָּא דְּמַהֲיָכִי תִיַתִּי הַחֲמִירוֹ חֲכָמִים לְהַטִּיל עַל הַגְּנָב עוֹנֵשׁ כְּרַת לְקָנָס עַל שְׁעֵבֵר עַל לֹא בְּדַרְרָא דְּמִמוּנָא וְצ"ל דְּגָדְרוּ בְּזֶה לְעַרְמוֹת שְׁל הַגְּנָב פִּינֵן דְּבַהַתְּפֹסֶת הַקְּדוּשָׁה עַל הַבְּהֵמָה נִפְטָר מִתְשַׁלּוּמֵי דו"ה לְכַף הַטִּילוּ עָלָיו בְּשְׁשׁוּחַט בְּחוּץ חֵיב כְּרַת וְאִם יִשְׁאֵל עַל הַקְּדֻשׁ יִשְׁאָר בְּחֵיב לְמַפְרַע דו"ה כְּשׁוּחַט בְּהַמּוֹת חוּלִין גְּנוּבֵי וְאִין לוֹ מְפֻלֵט מַחֲיוב כְּרַת אוֹ דו"ה: וּבְמִס' ב"ק ד' ס"ו ע"א בְּתוֹס' ד"ה פִּינֵן דְּבָאִיסוּרָא כו' כְּתָבוּ מִכָּאן מִשְׁמַע שְׁיִאֻשׁ אִינוּ כְּהַפְּקָר גְּמוּר דא"כ אִפִּי בְּתַר דְּאִתִּי לִידְנִי בְּאִיסוּרָא יְכוֹל לְקַנֹּס מִן הַהַפְּקָר כו' יַע"ש אָבַל בְּרִשְׁ"י בְּמִס' גִּיטִין דָּף ל"ח בְּד"ה בְּחֻזְקָה כְּתָב בְּזֶה"ל פְּגוֹן שְׁהָאִי שְׁהַחֲזִיק בּוֹ וּקְנָאוּ בְּחֻזְקָת יְאוּשׁ כְּשֶׁהַפְּקִירוֹ רַבּוֹ בְּנִתְיָאֵשׁ הֵימְנוּ כו' וְכֹן כְּתָב רִשְׁ"י גְּבִי וְנִתְיָאֵשׁתִּי מִפְּלוּנֵי עַבְדֵי דִּיאוּשׁ לְשׁוֹן הַפְּקָר הוּא וְכֹן גְּבִי אִמְתָּא דְּמַר שְׁמוּאֵל כ' רִשְׁ"י יְאוּשׁ הוּי הַפְּקָר וְהָאֲרִיף בְּזֶה בְּסִפְרָא פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁם בְּחִידוּשֵׁי לְגִיטִין דְּלְדַבְרֵי רִשְׁ"י ק' קוֹשְׁנֵי הַתּוֹס' דְּמַה"ת לֹא יוֹעִיל בְּגִזְלֵי יְאוּשׁ כְּדִי וּמִאֲרִיף בְּכַפְּלוֹ שֶׁם.

וְתוֹרָף דְּבָרֵי דְּלְכַף בְּגִזְלֵת מִטְּלִטְלִין אִין מוֹעִיל יְאוּשׁ מִטַּעַם הַפְּקָר דְּאִין הַבְּעַל יְכוֹל לְהַפְּקִיר דְּבָר שְׁאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ כְּדִקְיִימ"ל ב'פ' מְרֻבָּה דָּף ס"ז כ'ר' יוֹחֲנָן דְּאָמַר גְּזֵל וְלֹא נִתְיָאֵשׁוּ הַבְּעָלִים שְׁנִיָּהֵם אִינָם יְכוֹלִים לְהַקְדִּישׁוּ כו' וּמִשְׁמַע שֶׁם לְהַדְיָא דְּהוּא הַדִּין שְׁאִינוּ יְכוֹל לְהַפְּקִיר כְּדִקְרִינֵן שֶׁם צְנוּעִין וּר' דוּסָא אָמְרוּ דְּבָר אֶחָד וּר' דוּסָא לְעִנְנֵן הַפְּקָר אִיִּירֵי.

וכ' עוד שם הפ"י בזה"ל וא"כ יש לתמונה טובא דשם באותו סוג' גופא כ' דהתוס' אי יאוש הוי פהפקר או כמתנה ולא פשיטא להו מהאי סברא גופא כו' ונ"ל דלכאורה נראה אף שהנגזל. אינו יכול להקדיש ולא למכור הגזלה כ"ז שהיא תחת יד הגזלן.

מ"מ להגזלן גופא יכול למכור הגזלה א"כ אמאי לא יועיל ההפקר לגבי הגזלן. וכמו כן במעשה דצנועים לגבי העניים וצ"ל כיון שעכ"פ אין ההפקר חל נגד אחרים רק נגד הגזלן.

גם לגבי דידי' אין בהפקר פלוג. דאין הפקר עד שינפקר לפל.

וכיון דנחתנו לזה י"ל בלא"ה דלכך אין מועיל יאוש בגזלה מטעם הפקר אף לדעת החולקין על ר' יוחנן וסוברים דהבעלים יכולין להקדיש דבר הגזול שביד הגזלן. וכמו כן להפקיר משום דאין בהפקירם זכ' לכל העולם וכמבואר שם בתוס' ד"ה פל שלקטן דמי שינפה ביאוש יצטרף עכ"פ לשלם הדמים להגזלן וכל אדם אסור להתזיק בה מפני שהיא צריכה לגזלן לפטור מן הנגזל: העולה מדברי הנ"ל דנוכל לומר דיאוש הוי הפקר ומ"מ אינו מועיל מצד ההפקר כיון שאינו הפקר לכל מטעמים הנ"ל.

ולהחולק על ר' יוחנן או אף לר' יוחנן אם נימא דלא כסברת הפני יהושע וכדעת איזה פוסקים שאביא לקמן (בתשו' ב"ח סי' קכ"ד כ' בביאור דיכולין להפקיר דבר שאינו ברשותו דהפקר מדין נדר הוא וכמ"ש הרמב"ם ובקיה"ח סי' רי"א משיג עליו מסוג' דצנועין ויעוין פלפול בזה בק"א לתשו' הב"ח החידושים) דלא דמי בזה הפקר להקדוש או מכירה ויכולין הבעלים להפקיר דבר שאינו ברשותם.

צ"ל דהבעלים אינם מפקירים לכל העולם ע"ד לפטור את הגזלן דהא עכ"פ מדמי' לא מייאשי. וכמבואר ב"ב דף מ"ד יעו"ש ברשב"ם וכן שפירשו פן לא יהי' להם עוד תביעה על הגזלן ואם אינו מפקיר אדעתא דהכי שיפטור אף מדמי' את הגזלן.

אף שיפקיר דבר הגזול עצמו לכ"ע אין שום אדם מלבד הגזלן יכול לזכות מטעם שכ' התוס' פנ"ל. דצריכה היא לגזלן לפטור בו מהנגזל.

ותירצתי בזה קוש' הפ"י על רש"י שפירש שהשבאי קני ביאוש מטעם הפקר. דהא יאוש פדי לא קני.

די"ל דרש"י לשיטתו דמפרש במס' בקמות דף ובמס' עירובין ד' דמה שאמר ר' יוחנן בגזל בן נח שלא ניתן להשבון היינו משום שלא נאמר לגבי ב"נ והשיב את הגזלה ועונשו מיתה.

ובמס' ע"ז ד' כתבו התוס' בשם רש"י דסובר דפטור מטעם קם לי' בדרבה מינ' אבל במס' עירובין ד' הנ"ל דחאו טעם זה אף בבא במחירת פסקינן פרבא שחולק על רב בסנהדרין דף ע"ג וסובר דאינו פטור אלא כששיבין.

וכל זמן שהוא בעין בחזקת הבעלים הוא. וכי מפני שהוא חייב מיתה ינפה בשל אחרים. והארכתיו במקום אחר לפרש דברי רש"י. דמודה רש"י דכל זמן שהוא בעין שיבין להבעלים.

רק אין על הגזלן חיוב שיצטרף הוא בעצמו להשיב. ואם נאבד או יתפסנו אחר פטור הגזלן מלשלם.

א"כ ממילא מועיל לזה לגבי הגזלן יאוש של הבעלים מטעם הפקר דהוי הפקר לכל. דאין עוד איסור לשום אדם להחזיק בו פניו דאינו צריף להגזלן לצורף השבה.

ולכף לשיטת רש"י קונה השבאי נכרי העבד ביאוש פדי ומטעם הפקר. וזה פוננת דברי ר' יוחנן פן נח נהרג על פחות משנה פרוטה ולא ניתן להשבון שמקשים בתוס' הג"ל דלשיטת רש"י אף בשנה פרוטה דינא הכי.

ולפי הג"ל ניתא פניו דגזלן נכרי סתם גזילה לאו יאוש בעלים א"כ אף שחייב הבן נח מיטה עדיין הגזילה בחזקת הבעלים כמו בבא במחמת משא"כ בפחות משו"פ שהגזלן ישאל מוחל על פחות משו"פ והוי מיד יאוש.

ולגבי בן נח מועיל יאוש פדי. ולפי"ז י"ל דמודה רש"י בכו נח שגזל מכו נח אף מפחות משו"פ לית לי זכי פניו שהב"נ הגזל אינו מוחל הוי פקודם יאוש.

ומינושב כל קושיו' התוס' על רש"י מה שמקשין במס' עירובין ד' הג"ל. ואשר יש עוד לעיין מסוג' דנטלו מוכסין את חמורו בב"ק דף קי"ד אבאר לקמן.

לפי"ז אפשר לומר דגנב והקדיש ושחט בחוץ שנאסר בהנאה משעת שחיטה הוי הפקר גמור מהבעלים כמו בשור הנסקל שהונמו עדין דאמרינן בבכורות דף דכל הקודם בו זכה דמסתמא אתיאיאשן מיני' הבעלים והפקר הוא לכל.

פי אין להגנב לפטור את עצמו מהגנב בהחזרתו הבהמה האסורה ונד כל אדם בו שנה לזכותו דאף דיש לו פח למתשל עלי' מ"מ כ"ז שלא אתשיל איסורו מפקירו [ויהי' בידי הבעלים לתבוע דמי הגזילה מהגזלן אף לאחר ההפקר לכולי עלמא ואף דאומרים באיסורי הנאה הרי שלף לפני' היינו דוקא בגזילה ולא בגנבה כמבואר בירושלמי פ' ט' דב"ק סוף הלכה א' ולפי פירוש הר"א ועי"ש בפ' פני משה וכן מבואר בתוספתא דב"ק פ' יו"ד ובפ' המג"א שם ובמרפכת המשנה פ' א' מהלכות גניבה מברר שפן דעת הרמב"ם] וכמש"כ הר"ן במס' נדרים דף פ"ה על דברי רבא שמתרץ המתני' קונם פהגים ולוים נהגים לי באין ונוטלין בע"כ אף דטוה"נ ממון משום פניו דאמר קונם שונו' עפרא בעלמא והוי הפקר.

והוסיף שם עוד הר"ן לחדש מדעתו בתי' קושיו' הרשב"א שם על דברי רבא דאף כשמתשיל אח"כ לא נתבטל ההפקר דהשאלה אינה רק להתיר האיסור ולא לבטל ההפקר א"כ קשה מה הועילו חכמים בקנס על הגנב.

שהעמידו ברשותו פדי שיהא חייב פרת. הא יכול להפקיע א"ע מאיסור פרת ע"י שאלה פנ"ל.

ומדו"ה ינפטר גם אחר השאלה פניו שחל הפקר מהבעלים בשעת השחיטה תו לא פקע ההפקר ע"י השאלה. והוי כשוחט בהמות הפקר.

לכף הוצרכו חכמים לאוקמי ברשותו דגנב שיהי' שלו גמור משעה שהקדישה. ואין מועיל עוד הפקר של הבעלים.

וכמבואר פן בתוס' בסוג' דצנועין דאי יאוש כדי קני אין מועיל עוד אחר זה הפקר של
הבעלים לפטור את העניים ממעשר. ולא נסתפק רבא ע"ז אי לא אוקמו רבנן ברשותי'
דגנב רק משעת שחיטה דא"כ לא הי' תועלת בתקנתם דהי' יכול למתשיל פנ"ל ונסתפק
כיון שהוצרכו להקם ברשותו משעת הקדש אולי לא עשו הקנאה לחצאין וקמו ברשותו
משעת גניבה ולזה דייק בדבריו הא נודאי קא מיבעי' לי.

גם במלת לי דייק דלשיטתי' בתירוצי מתני' דקונם פהנים ליפא קמי' רק ספק זה.
ומבוארים בזה דברי הרמב"ם הנ"ל ומאימתי העמידוהו ברשותו כו' ולאפוקי דלא נימא
דאינו ברשותו רק משעת שחיטה.

ודו"ק פי נכון הוא: ודע דלפי דברי התוס' במסכת ב"ק דף ס"ח ע"א הני טביחה שינוי
וקונה למ"ד שינוי קונה אבל לא כן דעת הרמב"ם ז"ל פנראה מדבריו שפתיב פ"א מהל'
גניבה הלכה ט"ז הגנב שטבח ומכר לפני יאוש יעוי"ש מש"כ וכאשר האריף בזה
במרפכת המשנה פ"ג מהלכות גניבה הלכה ד.

אמנם בלא"ה ל"ש הרי שלף לפניו היכא דגרם האיסור בעצמו. ויענין במשנה למלך
הלכות גניבה פרק ג' דין ד: מסכת קידושין בשיטה דסבלונות.

דף ג' מתניתין המקדש שתי נשים בשנה פרוטה וכו' אינה מקודשת שמחמת קידושין
הראשונים שלח לה. הדקדוקים ידוע וגם האור חדש הקשה אמאי נקט בשנה פרוטה
ליתני המקדש שתי נשים בפרוטה: ונראה לי דהנה ה"ר"ן מפרש גבי חצר של שני שותפין
דכל אחד מהשותפין שלו הוא כל החצר וכן גבי השני עיי"ש א"כ ה"נ הנה אמינא
כשקדש בדבר שהוא שנה פרוטה שתי נשים שתהי' מקודשת דליהוי פנותו לכל אחת
מתנה על מנת להחזיר דהא כל אחת יכולה להשתמש בדבר שנתן להם ובעת שהיתה
משמשת שלח היא כולה פנ"ל גבי חצר על פן נקט הכא במתניתין המקדש שתי נשים
בשנה פרוטה לאשמועינן דאף כשקדש בשנה פרוטה נמי אינה מקודשת דאם הי' נקיט
פרוטה הנה אמינא דדוקא בפרוטה היא דאינה מקודשת אבל כשקדש בשנה פרוטה
אימא פנ"ל דתהוי מקודשת משום דיהא כמתנה על מנת להחזיר על פן נקיט שנה פרוטה
נמי אינה מקודשת.

ובזה מדוייק היטב רש"י בד"ה וצריכא דנקט למיתני שתי נשים בפרוטה. ולכאורה קשה
אמאי נקט בפרוטה הא במתניתין איתא בשנה פרוטה אמנם לפי שפתיבתי ניחא דתנא
דמתני' בא להשמיענו דין חדש דמתנה על מנת להחזיר אינה מקודשת א"כ נקט שנה
פרוטה אבל פאן לענין סבלונות אין חילוק בין פרוטה לשנה פרוטה על פן נקט רש"י
בפרוטה ודו"ק: שם ע"ב הקשו פל המפרשים מאי דאיתא פאן בגמרא קמ"ל ומשמע
דאמרינן דאין אדם יודע דבפחות משנה פרוטה אינה מקודשת ובכתובות איתא גבי אחד
שקודש בפחות משנה פרוטה ואח"כ בא עלי' קאמרינן דבא עליה לשם קידושין משום
דאמרינן דאדם יודע דאשה בפחות משנה פרוטה אינה מקודשת ע"ש: ונראה לתרץ
דבאמת אמרינן דאדם יודע דבפחות משנה פרוטה אינה מקודשת אמנם הכא שאני דהא
לכאורה קשה האיד' ס"ד דהסבלונות יהי' קדושין א"כ צדקה לאשה נמי נחוש שמה נתן
לשם קידושין.

אָבֵל לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי נִרְאָה דְכִינּוֹן דְאָדָם יוֹדֵעַ דְבִפְחוֹת מְשׁוּה פְרוּטָה אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת עַל פְּרֻחָה וְנֹדַי שְׁלַח לְשֵׁם קִידוּשִׁין דְאֵי לָאו דְלְשֵׁם קִידוּשִׁין שְׁלַח רַק שְׁלַח לְשֵׁם קִידוּשִׁין הֶרְאִישׁוּנִים הָאֵיךְ לֹא הִי חֵיִישׁ שְׁהֶאֱשָׁה תֹאמֵר כִּינּוֹן דְקִידוּשִׁין הֶרְאִישׁוּנִים לָאו פְלוּם הֵם הָאֵיךְ שְׁלַחַת לִי סְבֻלוֹנוֹת וְהוּי אֲמִינָא שְׁוֹנְדַאי שְׁלַח הַסְבֻלוֹנוֹת לְשֵׁם קִידוּשִׁין עַל פֶּן קְאָמֵר בְּגִמְרָא קָא מְשַׁמַּע לֵן כְּלוּמֵר דְאֶשְׁמוּעֵינוּ הִתְנַא דְלָאו כָּל אָדָם יוֹדֵעַ דְאֶשָׁה בְּפָחוֹת מְשׁוּה פְרוּטָה אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת רַק רֹב אֲנָשִׁים יוֹדְעִים וְכוּלָם אֵינָם יוֹדְעִים וְשׁוּב אֵינן לּוֹמֵר שְׁוֹנְדַאי שְׁלַח סְבֻלוֹנוֹת לְקִידוּשִׁין דְאֵי לָאו לְשֵׁם קִידוּשִׁין הָאֵיךְ שְׁלַחַת וְלֹא חָשׁ דְהֶאֱשָׁה תְטַעוֹן כַּנ"ל זֶה אֵינּוּ דֵהוּא הִי חָשׁב בְּלָבוּ כְּשֶׁהֶאֱשָׁה תְטַעוֹן כַּנ"ל הוּא יִטַּעוֹן שֶׁהוּא הִי מִן הַמּוֹעֵט שְׂאִין יוֹדְעִים דְבִפְחוֹת מִשׁו"פ לֹא מְקַדְשָׁה וְהוּי סוֹבֵר דְמְקוֹדֶשֶׁת וְשְׁלַח אֵת הַסְבֻלוֹנוֹת מִחֲמַת קִידוּשִׁין הֶרְאִישׁוּנִים וְלָאו לְשֵׁם מִתְנָה וְאֵם כֹּן אֵינּוּ מוֹכַח דְלְשֵׁם קִידוּשִׁין שְׁלַח לָהּ וְאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת וְדו"ק: סוּגְיָא דְהַמְקַדֵּשׁ בְּגִזְל.

דָּף נ"ב אָמֵר רַב שְׁמַע מִינָה מִמְתְּנִיתִין כּו' מִי אָמֵר רַב כְּנוֹתִי כּו' לְכֹאֲרָה קֶשֶׁה דְקֹאֲרִי לָהּ וְהוּא לֹא אָמֵר הֵכִי מֵאֵי קֹאֲרִי לָהּ הָא מוֹכַח מִמְתְּנִיתִין כְּרַב גַּם קֶשֶׁה מֵאֵי מְקַשָּׁה מְגִזְל וְלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים כּו' הָא י"ל דְלֹא קִיבֵל דִּינּוּ שְׁל רַב מְשׁוּם דְסוֹבֵר דְחֵיִישׁוּנִין לְקִידוּשִׁין אֵינְאֵשׁ אוּ דְסוֹבֵר סִתָּם גִּזְלָה יֵאוּשׁ בְּעָלִים וְמָה שְׂאָמֵר ר"י שְׂאִין הַגִּזְלָן יְכוּל לְהַקְדִּישׁ מִיָּרִי בְיָדוֹעַ שְׁלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים וְאִם יֵשׁ הוֹכְחָה מִמְקוֹם אַחֵר דְר"י סוֹבֵר דְסִתָּם גִּזְלָה לָאו יֵאוּשׁ בְּעָלִים הָא עכ"פ מִמִּמְרָא דְר"י גִּזְל וְלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים לִיכָּא הוֹכְחָה גַּם עַל תִּירוּץ תּוֹס' דְמְשׁוּוּ אִיסוּר א"א לְהַקְדִּישׁ קֶשֶׁה דְהָא בְּהַקְדֵּשׁ אֲזִלִּין בְּתַר רֹבָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וּבְאֶשֶׁת אִישׁ מִחְמְרִינֵן אַף בְּמִיעוּטָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וַיַּעֲזִין בְּסוּגְיָא דְסְבֻלוֹנוֹת וּבְדַבְרֵי הַקְדְּמוֹנִים שֵׁם גַּם לְתִירוּץ שְׁל ר"י מִי אָמֵר: וַיֵּשׁ לּוֹמֵר בְּהַקְדָּם דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי אר"ח בַּר אַבָּא ש"מ מְקַדְשִׁין בְּגִזְל וּש"מ מְקַדְשִׁין בְּפִירוֹת עֲבִירָה דְבָרִים אֱלוּ גְעוּלִים גַּם אֵין פּוֹתֵר מֵה זֶה פִּירוֹת עֲבִירָה.

וַיַּעֲזִין בִּירוּשְׁלָמִי פ"ז מְשַׁבְּעֵית שֵׁם קָרִי פִירוֹת שְׁבִיעֵית שְׁנַעְבְּדָה בְּהוֹן עֲבִירָה שְׁנַהֲגַ בְּהוֹן שְׁלֹא כְּדִין שְׁבִיעֵית וְסִתָּם פִּירוֹת שְׁבִיעֵית מִן הַתּוֹרָה יֵהָא נִקְרָא פִּירוֹת עֲבִירָה: וְנִרְאָה לִי בְּהַקְדָּם דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי דְהִנֵּה בְּחִידוּשֵׁי רִיטָב"א בְּסוּגְיָא זֹו ד"ה מִמֵּאֵי כְּתַב בְּזֵה הַלְשׁוֹן קֶשֶׁה לִי דִילְמָא הוּא הַדִּין בְּשָׂאֵר שְׁנֵי שְׁבוּעַ וְהָא דְקִתְנִי וְשְׁל שְׁבִיעֵית הִיתָה לְאֶשְׁמוּעֵינוּ אֵינְדָּה דְאֶמְרִינֵן דְמְקַדֵּשׁ בְּפִירוֹת שְׁבִיעֵית סד"א לְאֶכְלָה אָמֵר רַחֲמָנָא וְלֹא לְסַחֲוֵרָה קמ"ל וְאִכָּא לְמִימֵר דְדִיִּיק רַב מְדַקְתְּנִי וְשְׁלֵהוֹן הִיתָה וְכִינּוֹן דְשְׁבִיעֵית הִיא דְהַפֵּל הַפְּקָר מֵאֵי שְׁלֵהוֹן אִיכָּא מִמֵּאֵי שְׁלֵהוֹן הִיתָה אוּ שְׁל אַחֲרִים אוּ שְׁלוּ דְהָא לִיכָּא בְּעָלִים לְפִירוֹת שְׁבִיעֵית זֹו וְהָא קמ"ל דְהָא דְמְקַדֵּשׁ בְּשְׁלֵהוֹן הִינּוּ מְשׁוּם שְׁל שְׁבִיעֵית הִיתָה הָא שְׂאָר שְׁנֵי שְׁבוּעַ לֹא דְפִירוֹת שְׁבִיעֵית לֹא שְׁיִיךְ שְׁלֵהוֹן הִיתָה וְהָא מִילְתָּא תְלִיָא בְּפִלְגֻתָּהּ הַקְדְּמוֹנִים דְבְּשְׁבִיעֵית פֶּרֶק ד' מְשֻׁנָּה ב' אוֹכְלִין פִּירוֹת שְׁבִיעֵית בְּטוֹבָה וְשְׁלֹא בְּטוֹבָה כְּדַבְרֵי ב"ש וּב"ה אוֹמְרִים אֵין אוֹכְלִין אוֹתָם בְּטוֹבָה וּמְפָרֵשׁ הַרְמָב"ם בְּזֵה הַלְשׁוֹן וּפִירוּשׁ בְּטוֹבָה בְּטָבִין כְּאֵלוּ עוֹשָׂה לוֹ צְרָכֵיו וְאוּ עוֹשָׂה לוֹ עֲמוּ חֶסֶד וּמְנִיחוֹ לְאֶכְלוּ מִפִּירוֹת אֲרֻצוֹ עכ"ל וְכֹן פִּירֵשׁ לְהַלְכָה בַּפ"ז מֵהַלְכוֹת שְׁמִיטָה וַיּוֹבֵל דִּין ט"ו אָבֵל הֶרְאֵב"ד בְּפִירוּשׁוֹ שֵׁם כְּתַב בְּזֵה הַלְשׁוֹן וְנִרְאָה דְטַעֲמִיָּהוּ דב"ה מְשׁוּם דְגִזְרוּ שְׁבִיעֵית אֲטוּ שְׂאָר יְמֵי שְׁבוּעַ כְּדִי שְׁלֹא יֵהָא אָדָם רְגִיל לְכַנּוֹס בְּשָׂדֵה חֲבִירוֹ לְגִינְתּוֹ וּפְרֻדְסוֹ שְׁלֹא מְדַעְתּוֹ אָבֵל מִן הַדִּין מוֹתֵר דְכְּתִיב וּבְשָׂנֵה שְׁבִיעֵית תִּשְׁמַטְנָה וְתִנָּא בְּמַכִּילְתָּא מַגִּיד שֶׁהוּא פּוֹרֵץ וּפּוֹרֵץ פְּרֻצוֹת כּו' עכ"ל מְדַבְרֵי

הַרְאָב"ד אֵלּוּ הוּא מְבַנְיָא דְבַרֵּי הַמְכִילְתָּא שְׁרִשׁוּת לְכָל אָדָם בְּשִׁבְעֵי תַּלְפִּיחַ לְפָרְוּן בְּהַ פְּרָצוֹת כּו' וּבִשְׁדוּת וּבְגִנּוֹת דְּאִפְקַעְתָּא דְּמִלְכָּא הוּא וְאִין לְהֶם בְּעֵלִים אַבְל מְדַבְרֵי הַפְּסָר מְשִׁנָּה פְּרָק ד' מֵהִלְכוֹת שְׁמִיטָה וְיִוָּבֵל דִּין כ"ה גִּרְאָה שְׁאִין פְּוֹנֵת הַמְכִילְתָּא שְׁרִשׁוֹת פְּנ"ל שְׁמֵן הַמְצָנָה לְבַעַל הַגִּינָה אוֹ הַשְּׂדֵה לְפָרְוּן פְּרָצוֹת בְּגֵדֵי לְבָרֵר הַפְּקִירוֹ לְעֵין פֶּל וְכַדְבָּרֵי מְוָרְחָ פֶּן לֹמֵר בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁם מְצָנָת עֲשֵׂה לְהַשְׁמִיט פֶּל מֵה שְׁתּוֹצֵיא הָאָרְץ בְּשִׁבְעֵי תַּלְפִּיחַ וְהַשְׁבִּיעֵית תַּשְׁמֵטָנָה וְכָל הַנוֹעֵל פְּרָמוֹ אוֹ שְׂדֵהוּ בְּשִׁבְעֵי תַּלְפִּיחַ בְּיִטְל מְצָנָת עֲשֵׂה וְהֵן אִם אוֹסֵף כָּל פִּירוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ אֲלֵא יִפְקִיר הַפֶּל כּו' יַעו"ש דְּבַרֵּי אֵלּוּ לְהִדְיָא שְׁהוּא סוֹבֵר דְּאִין הַפִּירוֹת שְׁבִיעֵית הַפְּקֵר בְּאִפְקַעְתָּא דְּמִלְכָּא רַק הַמְצָנָה הוּא עַל הַבְּעֵלִים שְׁהֵם יִפְקִירוּהוּ וְאִם לֹא יִפְקִירוּ נִשְׂאָר שְׁלֵהֶן אֲלֵא שְׁבִטְלוּ מְצָנָת עֲשֵׂה וְלֹא כְּדַבְרֵי הַרְאָב"ד וְהַרִיטְב"א הַגָּ' ל' וְדִלֵּא כְּדַבְרֵי הַר"ש בַּפ"ד מְשִׁבְעֵי תַּלְפִּיחַ מְשִׁנָּה כ' יַעו"ש: וְהִנֵּה לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם יֵשׁ לְסַפּוּקֵי הַגּוֹזֵל פִּירוֹת שְׁבִיעֵי מְבַעֲלִים טָרַם שְׁהַפְּקִירוּהוּ מֵה דִּינוֹ.

וְלִפְשׁוּט זֶה אֲצִיעַ דְּבַרֵּי רַש"י בְּחֻלְיֵן דְּרַף ד' ע"ב עַל הָא דְּאִיתָא שֶׁם חֲמֵצוֹן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבִירָה לְאַחַר פְּסַח מְוָתֵר מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְחַלְפִּין וְכַתֵּב רַש"י בַּד"ה שֶׁהֵן מְחַלְפִּין בְּזֵה הַלְשׁוֹן וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שְׁאֵף לְעֲצָמוֹ מְוָתֵר וְטָעוֹת הוּא בְּיָדָם דְּאִם פֶּן מְצִינוּ דְּמִים לְחֲמֵץ בְּפֶסַח כּו' שְׁאֵם רְצָה מוֹכְרוֹ לְנֹכְרֵי וְתַנּוּ הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חֲמֵץ בְּפֶסַח פְּטוֹר מִן הַתְּשִׁלוּמִין וּמְדַמֵּי עֲצִים כּו' עכ"ל וּמִקְשׁוֹ שֶׁם הַתּוֹס' בַּד"ה מְוָתֵר בְּזֵה הַלְשׁוֹן וְאִין זֶה דְּוֹנָקָא דְּאִפְלוּ יִהְיוּ הַדְּמִים מְוָתֵרִין כְּשִׁמְכְרוּ מְכָל מְקוֹם פִּינוּן דְּלַכְתָּחִילָה אֲסוּר לְמוֹכְרוֹ לְאוֹ דְּמִים הוּא עכ"ל.

וּבְחִידוּשֵׁי הַרִיטְב"א לְחֻלְיֵן שֶׁם ד"ה תּוֹס' כַּתֵּב בְּזֵה הַלְשׁוֹן וּמִיָּהוּ מֵה שְׁאֵמֵר רַבִּינוּ ז"ל דְּאִי אֲמַרְיֵנוּ דְּלִדְיָדְנָי שְׁרֵי הַרֵי מְצִינוּ דְּמִים לְחֲמֵץ בְּפֶסַח זֹו אִין רֵא' וּמִיָּהוּ פִּינוּן שְׁאֵסוּר לְמוֹכְרוֹ וְלִהְחַלְפּוֹ מִן הַתּוֹרָה גְּמִי הַרֵי חֲשִׁיב שְׁאִין לוֹ דְּמִים וְאִין לוֹ תְּשִׁלוּמִין שְׁאִין לְנוּ לְהַחְזִיקוֹ שְׁיָהָא עוֹבֵר ע"ז לְמוֹכְרוֹ וְלִהְחַלְפּוֹ.

וְלִכְאוּרָה הַרִיטְב"א סוֹתֵר אֵת עֲצָמוֹ דְּבְחִידוּשֵׁי בְּקִדּוּשֵׁין דְּרַף נ"ח ע"ב גְּבֵי הַגּוֹנֵב טְבָלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ דְּמוּקֵי שֶׁם הַגְּמָרָא בְּחַד אוֹקִימְתָא פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה בְּדִשְׁמוּאֵל אִי חֲטָה אַחַת פּוֹטְרַת כָּל הַפְּרִי כּו' וְכַתֵּב בְּזֵה הַלְשׁוֹן רֵא' יִתֵּן מִקְשִׁים וְהָא תַתָּן לוֹ כְּתִיב וּבְעֵינֵי כְּדֵי נְתִינָה כּו' וְגִרְאָה לִי דְּבוּנָדָי מְצָנָה לִיתָן דְּבַר מְתוּקָן כּו' וַיֵּצֵא פְּרִי מִטְּבֵל אֲלֵא שְׁלֵא מְקִיָּים מְצָנָת נְתִינָה כּו' עכ"ל וְקָשָׁה דְּלִפִּי סְבֵרַת הַרִיטְב"א בְּחֻלְיֵן דְּרַף ד' הַגָּ' ל' קָשָׁה אֲמַאי מְחִיב רַבִּי בְּגוֹנֵב טְבָלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ לְשַׁלֵּם לוֹ דְּמֵי טְבָלוֹ וְלֹא אֲמַרְיֵנָן דְּוֹדָי לֹא חֲשִׁיד הַבְּעַל הַטְּבֵל שְׁיַעֲבֹר עַל מְצָנָת עֲשֵׂה שְׁבַתְּוֹרָה וְאִם לֹא הִי' נִגְנֵב מְמוֹנֵי הִי' מְקִיָּים הַמְצָנָה בְּשִׁיעוֹר נְתִינָה וְאִין מְפָסִידוֹ הַגְּנֵב דְּמֵי כְּוָלוֹ וְצָרִיף לֹמֵר דְּלֹא דְּמֵי דְּבִשְׁלָמָא גְּבֵי חֲמֵץ וְשְׂאֵר אִיסוּרֵי הַנְּאָה פִּינוּן שְׁיֵשׁ אִיסוּר תּוֹרָה שְׁלֵא יִהְיֶה אִין לְהַבְּעֵלִים עוֹד בְּזֵה דִּין מְמוֹן וּמִהִיכָא תִּיתֵי יַעֲבֹר עַל מֵה שְׁכַתוּב בַּתּוֹרָה אַבְל בְּהַפְּרָשַׁת תְּרוּמָה אֵף שְׁיֵשׁ עַל הַבְּעֵלִים מְצָנָת נְתִינָה מְכָל מְקוֹם כָּל זְמַן שְׁאִין נוֹתְנִים לְכַהֵן מְמוֹנָם הוּא וְלְהַפְּקִיעַ אִיסוּר טְבָל דֵּי בְּחֻטָּה אַחַת וְאִין עוֹד עֲלֵיהֶם רַק שְׁיַעֲשׂוּ בְּמְמוֹנָם מְצָנָת נְתִינָה וְכַנ"ל וְכָל הַגּוֹזֵל אוֹ הַגּוֹנֵב מֵהֶם קוֹדֵם שְׁעוֹשֵׂה הַמְצָנָה גּוֹזֵל מְמוֹנוֹ מִמֶּשׁ כִּי מְצַד חַיִּיב הַמְצָנָת נְתִינָה לֹא יֵצֵא מִרְשׁוּתָם עַד שְׁיִתְּנוּ בְּעֲצָמָם לְכַהֵן וְיִקְיָמוּ הַמְצָנָה בְּמְמוֹנָם וְלִכְרַף מְחֻיָּב הַגְּנֵב לְשַׁלֵּם דְּמֵי כְּוָלוֹ.

מעשה יש לומר שגם בשביעית פן הדין לשיטת הרמב"ם דאם גזל אדם פירות מגינה או משדה קודם שהפקירום הבעלים הוי גזלן גמור ומחויב בתשלומין או בהשבה שהוא ממונם ונהגו בו דין שביעית: ולפי זה אתי שפיר דברי הירושלמי הג"ל דרשב"א מפרש המשנה בפשיטות הפוננה במלת ושלחן היתה פלומר שעדיין לא הפקירו הנשים את הפירות בגינה שלהם ובא זה וליקט בדרך גזילה וקידש בהם ופסקו החכמים דהנכריות מקודשות ונשמע מזה השני דינים דמקדש בגזלה מקודשת ומקדשין בפירות עבירה ושפיר נקראים פירות עבירה פינו דלא נעשה בהם מצנת שביעית שהוא גזלם קודם שהפקירו הנשים וקידש בהם שהחזיקו בהם בתורת קידושין ולא חל עליהם שם הפקר אשר צריכים לנהוג בפירות שביעית: אמנם לכאורה אי אפשר לומר פן לפירות שביעית דאי' (בתרומות ד' קכ"ב) בתוס' ד"ה של עדיקה ופי' מק"ו מפרדס ועודק ומשומר ושביעית וקשה לי משומר קודם הביעור לעולם מותר ואין נראה לי דהא בהדיא תניא בת"כ ואת ענבי גזירה לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר עכ"ל דלית ס"ל דאסורין אף בהנאה דכינון דאסורייהו גלמד מלא תקצור נשמע שאין הקצירה מועלת כלום.

ולמ"ד דיליף מאותו אתה משליף לכלב ואי אתה משליף לכלב פל איסורין שבתורה ובלא"ה יש איסור הנאה בכל איסור אכילה שאין היתר הנאה מפורשין שלא כדרך הנאתו ה' אף בפירות של הפקר בשביעית אסור פדין שביעית ולא ניתן אלא לאכילה והנאה דרך הנאתו אם פן קשה דלפי פירושי בירושלמי הג"ל לא הופקרו הפירות האלו ודין כמו שומר שאסורין בהנאה פנ"ל ואמאי נכריות מקודשות הא מקדש באיסור הנאה: וליישוב פל זה צריך אני להקדים דברי רש"י בגיטין דף ל"ח ע"א ד"ה בחזקה וד"ה עמון ומואב דכתב רש"י שם שנקרי ששבה עבד זכה ביאוש שנתתיאשו הבעלים ומטעם הפקר ומקשה הפ"י הא אנו קיי"ל דיאוש פדי קנה גם דברי רש"י הג"ל סותרים דברי התוס' בב"ק דף ס"ו ע"א ד"ה פינו דבאיסורא שכתבו שם בזה הלשון מפאן משמע דיאוש פדי אינו פהפקר דא"כ אפילו בטר דאתא לידן' באיסורא יוכל לקנות מן הפקר כו' עכ"ל וליישוב פל זה יש לומר דהא באמת אין יאוש הפקר גמור מבואר מתוך דברי התוס' בב"ק דף ס"ט ע"א ד"ה פל שלקטו שכתבו דלקה אין יאוש חשיב פהפקר לפוטרו מן המעשר משום דניהו דנגזל אין יכול לתבוע מן המחזיק זה אחר יאוש כו' מפל מקום פינו שפל אדם אסור להחזיק בה מפני שהיא צריכה לגזלן לפטור בה מן הנגזל ואם פבר זכה בו אחד לכל הפחות חייב לשלם דמים כו' לא חשיב פהפקר עכ"ל ומינה היכא שאין הגזלן חייב בתשלומין ואינו יכול לעכב על אחר לזכות בה תחלה והוי יאוש הפקר גמור: מעשה מיושב קושיא הג"ל דבעירובין דף ס"ב בענין פן נח שנהרג על פחות מש"פ ולא ניתן להשבות ומפרש רש"י הטעם דבנקרי לא פתיב והשיב ותוס' חולקים שם על רש"י וע"כ אסקו דאם איתא הגזלה בעין אין הנקרי מחויב לשלם דמיו וטעם דק"ל בדרבה מינה מעשה י"ל יאוש הוי תמיד הפקר ומ"מ יאוש פדי לא קנה מטעם דלא הוי הפקר לכל דאף שהגזל מפקר הפל מ"מ לא יוכל אחר לזכות בו מהגזלן משום דהגזלן חייב לשלם דמיו אבל פשהגזלן נקרי שאין על הגזלן חיוב תשלומין אם אין בעין המעות גם אחר ממילא ה' יכול לזכות בעבד אם יהי' מקדיש את עצמו קודם שזכה בו הנקרי הגזלן אם ה' פיד הגזלן לעבד על ידו פי אין על הגזלן הנקרי חיוב תשלומין והוי שפיר הפקר לכל ויכול גם הנקרי בעצמו לזכות בו מטעם הפקר שפא מן היאוש ומיושב בזה קושית

הפ"י הנ"ל על רש"י ודו"ק: והנה בכפופות תמרים בפרק לולב הגזול דף מ"ו פתב דפירות משונמרין אסורין מ"מ אם הבעלים מפקירן אח"כ חוזרין להיתירן מעת הפקר ואילך מעתה י"ל בפשיטות דבגזל פירות שביעית קודם שהפקירום הבעלים אם נתיאשו הבעלים מועיל אותו יאוש לחודא בהפקר להתיר הפירות מעת היאוש ואילך דהא דכל סתם יאוש אין פהפקר הוא מטעם הנ"ל שאין אחר יכול לזפות בה מצד שהגזלן חייב בתשלומין אבל לשיטת ר"ת בפירות שביעית דמשונמרין אסורין בהנאה ואין תקנה רק בהפקר ואין לבעל הפירות בהן דין ממון אם מפקירים פדת של תורה או יעברו ולא יפקירום לא יהי להם זכות בפירות אלו דאם יפקירום הרי לא להן בעלים ואם לא יפקירום ישארו באיסור הנאה וא"כ אין מקום לחיוב תשלומין על הגזלן רק אם הפירות בעין מחויב להחזירן לבעליהן כדי שיקיימו בהן מצות הפקר אבל חיוב בתשלומין ממון ליפא בשום אופן וממילא יכול גם אחר לזפות באותן הפירות אחר יאוש בעלים ואין הגזלן יכול למחות על ידו פיון שאין הגזלן בר חיוב תשלומין כשלא יהי הפירות בעין ושם היאוש פהפקר לכל ועל ידי הפקר ינפקע האיסור של המשומר פסברת הפפות תמרים הנ"ל וגם הגזלן בעצמו יכול לזפות בהם מפח הפקר שע"י היאוש מותרין לו הפירות ויכול לקדש בהן אשה כי אין עוד איסור על הפירות ואתי שפיר דברי הירושלמי דמפרש המשנה ושלחן היתה היינו שעדיין לא הפקירום וכשגזלן זה נתיאשו הנשים מהן ואותו היאוש הוי פהפקר ומותרין הפירות שביעית ואף אם בעלמא יאוש כדי לא קנה מפל מקום הכא פיון שהוא הפקר לכל פנ"ל גם יאוש כדי קנה לכך חל קידושין הנכריות אף דכאן ליפא רק יאוש לבד ולא שינוי רשות פיון דהוי גזל דידה מ"מ נגמר הקדושין ביאוש לחודא מטעם הפקר פנ"ל ומינה נשמע דסתם גזלה יאוש בעלים וממילא מוכח דמקדש בגזלה מקודשת דבגזל דאחרים הנה יאוש ושינוי רשות וגם דפירות עבירה מקרי פיון שהם משונמרים ולא הופקרו עד אחר שגזלם זה: מעתה מתורץ מה שהקשיתי מתחלה אמאי לא פריף הגמרא והוא לא אמר הכי והא ממתינתין דיזן מוכח פנותי דרב דבאמת לפי הנ"ל ליפא סיוע דאדרבה נוכח לומר להיפוך דנשמע ממתינתין דמקדשין בגזלה ודברי הר"ש שפירושלמי: אמנם באמת לשיטת ר"י בלאו הכי א"א לפרש במתינתין פדברי הירושלמי דפנ"י בגיטין דף הנ"ל פתב לדחות דברי התוס' בב"ק הנ"ל דבאמת יאוש מטעם הפקר והא דיאוש כדי לא קנה הוא משום דאי גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדיש כו' וזה לפי שאינו ברשותו וכשם שאין יכול להקדיש כך אין יכול להפקיר דחד דינא להו פמבואר בסוגיא דצנועין פבא קמא דף ס"ט וילכך אין הפקר מועיל אם פן לשיטת ר"י נסתר פל הבגין הנ"ל וע"כ צריף לומר דר"ח ברשב"א בירושלמי סובר פשיטת הצנועין דנגזל יכול להפקיר הדבר שפנד הגזלן ושפיר איפא למימר דמייירי שהנשים לא הפקירו אלו הפירות והותר האיסור המשומר מן הפירות ע"י היאוש שהוא פהפקר פנ"ל אבל לר"י אין שם הפקר אחר שפכר בא ליד הגזלן ובמה נפקע המשומר ואם באמת לא פקע הוי מקדש באיסור הנאה אם פן עפ"י שיטת ר"י שאין הפי במשנה פדעת הירושלמי שלחן היתה לא אתא רק לאורוי דיוקא דילקי שהי בשביעית לא הי קידושין מחמת שלחן היתה ומקדש בגזל אינה מקודשת ונהרי להר"י הוכחה גמורה ומבונרת פדין של רב מסתמא דמתינתין וכפי הוכחה זו י"ל דכך קאמר הגמרא והוא לא אמר הכי פלומר איף ס"ד דר"י לית לי' הף דינא דרב הלא

מוכח ממתניתין פְּנוּתֵי' וְאֵין לומר דר"י הולך בשיטת ר"ח בירושלמי וְהָא אָמַר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבועלים שניהם אין יכולין להקדיש וכשם שאין יכולין להקדיש פה אין יכולין להפקיר וליפא לאוקמי פלל בפירות משומרים ונשארה קמה וגם נצבחה הוכחת רב ממתניתין דמקדש בגזל אינה מקודשת.

אָמְנָם עֲדִינן יֵשׁ לַפְּקֵק לְשִׁיטַת רב בַּעֲצָמוֹ שְׁסוּבַר ב"ב ק בְּסוּגֵיָא הַנָּ"ל דִּיאֹשׁ פְּדֵי קְנָה שְׁלֵכְאוּרָה טַעְמוֹ שְׁסוּבַר שִׁיאֹשׁ מִטַּעַם הַפְּקָר וְיָכוֹל לְהַפְקִיר דְּבַר שְׂאִין בְּרִשׁוֹתוֹ וּבְפִרְט לְפִי מַה שְׁמַסִּיק הַגְּמָרָא בְּבָא קָמָא דָּף ס"ד אַלְיָבָא הַנָּ"ל דְּסוּבַר דִּיאֹשׁ פְּדֵי קְנָה מוּכַח מְבַרְיָתָא הַגּוֹנֵב וְהַקְדִּישׁ וְאַחַר כֵּן טַבַּח וּמְכַר פְּסוּגֵיָא דְצָנוּעִין וְיָכוֹלִין לְהַקְדִּישׁ דְּבַר שְׂאִין בְּרִשׁוֹתוֹ וּלְפִי זֶה יֵשׁ לומר שפיר פפירוש הירושלמי ונסתר הוכחת רב וזה הוא שאמר ר"י ומי אמר פְּנוּתֵי פְּלוּמֵי דְלִידִידֵי שְׁפִיר פְּפִירוּשׁ הִירוּשְׁלָמִי יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִמְּשֻׁנָּה דְהַמְקִדֵּשׁ בְּגִזְלָה אֵינָה מְקוּדֶשֶׁת דְּהָא לְשִׁיטַת רב לִיפָא הוֹכְחָה וְדו"ק: מְסַכַּת בְּבָא קָמָא דָּף צח ע"ב גְּמָרָא כְּדַרְבֵּה דְאָמַר רַבָּה גִזְל חֲמִיץ לְפָנֵי הַפֶּסַח וּבָא אַחַר וְשָׂרְפוּ כו' לְאַחַר הַפֶּסַח מְחֻלָּקֶת ר"ש וְרַבִּנּוּן הִיא.

לר"ש דְּסוּבַר דְּבַר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן כְּמָמוֹן דְּמֵי חֲזִיב. לְרַבִּנּוּן דְאָמַרֵי דְבַר הַגּוֹ"ל לְכַמ"ד פְּטוּר כו' אָמַר אַמִּימַר מֵאֵן דְּדִיאֵין דִּינָא דְגָרְמֵי מַגְבִּי בִּי דְמֵי שְׁטָרָא מְעַלְיָא כו' ע"כ.

יַעֲוִיבֵשׁ"ף חו"מ סי' שפ"ו ס"ק א' שְׁמוּכִיחַ מְכָאֵן לְסְתוּר דַּעַת הַסּוּבְרִים דְּדִינָא דְגָרְמֵי מְדַאוּרִיָּתָא דְאֵי מְדַאוּרִיָּתָא אֵין לְחַלְקַן בֵּין גְּרָם הַיִּזְק דְשָׂכִיחַ אוֹ לֹא וְאִמַּאי אָמַר אַמִּימַר מַגְבִּי בִּי דְמֵי שְׁטָרָא מְעַלְיָא הָוֵי לִי לְמִימַר מַגְבִּי בִּי דְמֵי חֲמִיץ כו'.

א"ו דְּדִינָא דְגָרְמֵי אֵינּוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן מִשׁוּם קְנָסָא. וְגִזְל חֲמִיץ וְשָׂרְפוּ דְלֹא שָׂכִיחַ לֹא קְנָסוּ רַבִּנּוּן.

וּדְבָרֵי דְחוּקִים מְאוּד. דְמֵאֵן מְפִיס לומר שְׁשָׂרִיפַת שְׁטָר יוֹתֵר שָׂכִיחַ מְשָׂרִיפַת חֲמִיץ שְׁבִיד הַגְּזֵלָן וְגַם עכ"פ נִשְׂאָר קוֹשְׁיָתוֹ עַל הַנֶּה דְסוּבְרִים דְּדִינָא דְגָרְמֵי מְדַאוּרִיָּתָא שְׁלִדְעָתָם אֵין לְחַלְקַן בֵּין שָׂכִיחַ אוֹ לֹא שָׂכִיחַ וְנִרְאָה לְפַעַנ"ד לְתַרְזַן קוֹשְׁיָא הַשְׂ"ף.

וְאַקְדִּים מַה שְׂכ' בְּשֵׁא"ר בְּכַמָּה מְקוּמוֹת דְּהָא דְמוֹעִיל מְדַאוּרִיָּתָא גְבִי חֲמִיץ בִּישׁוּל זֶה אֵינּוּ אֵלָא כְּשֶׁחֲמִיץ הוּא שֶׁל הַמְּבַטֵּל. אֲבָל כְּשֶׁחֲמִיץ הוּא שֶׁל אַחַר בְּפִקְדוֹן בְּאַחֲרִיּוֹת בִּיד הַנִּפְקָד לֹא מוֹעִיל מַה שְׁמַבְטֵל הַנִּפְקָד דל"ש בִּישׁוּל בְּדַבְרִים שְׂאֵינּוּ שְׁלוֹ.

אָף דְמִשׁוּם אַחֲרִיּוֹת שְׁעָלִיו עוֹבֵר ב"י מ"מ לֹא שְׁלוֹ מְקַרֵי. רַק לְגַבִּי ב"י מְקַרֵי שְׁלוֹ שְׁיַעֲבֹר כָּל מִי שְׁחֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ כֵּן תוֹרַף הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יֵשׁ לְהוֹצִיא מְדַבְרֵי הַשֵּׁא"ר בְּזֶה וְעַתָּה אֲצִיעַ עוֹד דְּבָרֵי הַגַּמ' לְעִיל דָּף ס"ו אֵימִיבִיָּה רב יוֹסֵף לְרַבָּה גִזְל חֲמִיץ וְעַבֵּר עָלָיו הַפֶּסַח אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי שְׁלָה לְפָנֶיךָ.

וְהֵאֵי כִּינּוֹן דְמִטֵּי עֵידָן אִיסוּרָא וְנִדְאֵי מִיַּיאֵשׁ וְאֵי ס"ד יֵאוּשׁ קְנֵי אִמַּאי אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי שְׁלָה לְפָנֶיךָ דְמֵי מְעַלְיָא בְּעֵי שְׁלוּמֵי לִי א"ל כִּי קְאָמִינָא אָנָּא זֶה מְתִיאֵשׁ וְזֶה רוּצָה לְקַנּוֹת הֵאֵי זֶה מְתִיאֵשׁ וְזֶה אֵינּוּ רוּצָה לְקַנּוֹת ע"כ.

ונראה פשוט דמה שאמרו זה אינו רוצה לקנות לאו מילתא דפסיקא הוא. דהיכא דהגזלן רוצה למנוע את עצמו מלעבור בכל שעה ורגע מימי הפסח על לאו דבל יראה ונדאי טוב לפניו שיהי' רוצה לקנות החמץ.

וכיון שיהי' שלו והי' בידו לבטלו ואין לדחות דהא הגזל אינו מיאש אלא כי מטי עינן איסורא ובעינן איסורא תו לא מועיל ביטול. זה אינו דהא מיז בשעה חמישית שנגאסר החמץ לאכילה וצריד למוכרו נתיאש הגזל מגוף החמץ.

ונה פוננת הגמרא מכיון דמטי עינן איסורא ונדאי מיאש. דאין לומר דעירן איסורא קאי על שעה ששית דהא אז כבר יצא מרשות הבועלים.

וכמו שאין בידו לבטל החמץ בזמן איסור כמו כן אין יאוש מועיל אז. א"ו כמו שפירשתי דעידן איסורא קאי על שעה חמישית וזה יותר נכון ממה שנגראה מספר מקור חיים סי' ת"מ שנתפנון לפרש דעידן איסורא היינו רגע קודם זמן איסור שאז מועיל ביטול ויאוש.

ועכ"פ גם לפירושו י"ל דכיון שהגזלן יודע שסמוך לזמן איסור מתיאש הגזלן ובידו לקנותו לא שביק התיירא כו' ורוצה באמת לקנות החמץ כדי שיהי' שלו ובידו לבטל שלא יעבור בב"י וא"כ לאו מילתא דפסיקא הוא שאין הגזלן רוצה לקנות על כל זה ביד הגזלן למפטר את עצמו בהשבת החמץ לאחר הפסח ליד הגזלן אם טוען בקרי שלא התפנון לקנות כדי שיהי' בידו להחזיר החמץ אחה"פ ליד הגזלן ולומר לו הרי שלח לפניה.

ולפי"ז לכאורה ק' מאי אמר רבה לאחר המועד באנו למחלוקת ר"ש ורבנן דהא אף לר"ש האיה מצינו לחייב את השורף מטעם דבר הגורם לממון דהא איכא לספוקי שפא רצה הגזלן לקנות אותו החמץ בעידן איסור דהיינו בשעה חמישית פנ"ל וא"כ הוא אין בידו לומר הרי שלח לפניה.

ולא הנוק כלל במה ששרף זה את החמץ האף שביד הגזלן למפטר א"ע בטענת שקר לומר לא רציתי לקנות החמץ. מ"מ אם באמת רצה לקנות ליכא חיוב על השורף.

ומספיקא לא מפקינן ממונא מן השורף לפי מה דפסקינן דברי ושפא לאו ברי עדיף ובפרט בכה"ג דהברי גרוע והשפא טוב וביד השורף לומר שפא רצית לקנות החמץ ויודע אתה בעצמך שלא היית מפטר מן הגזלן בטענת הרי שלח לפניה כי אם במרמה בטענת שקר: ונ"ל לפי מה שמבואר באסיפת זקנים לב"ק דף ע"א ע"ב בשם הרבנו מאיר שמסביר דברי הגמ' שם דבגונב מבית השומר שור שנגמר דינו לסקילה וטבחו ומכרו שחייב בדו"ה זה אינו למאי דמסיק שם דר' מאיר סובר כר' שמעון דדבר הגו"ל כמ"ד דלדידן מקרי גוף.

השור ממונו של השומר. אבל אי לאו כמ"ד אף דר' מאיר מחייב מדינא דגרמי לא הי' מתחייב הגנב אלא בתשלומי קרן בלבד.

דחיוב דו"ה אינו אלא אם השור בעצמו הוא של הגנב יעוי"ש באריכות בהסברת דבריו וכן אפשר פוננת התוס' שם ד"ה וסבר בשם י"מ עי"ש. היצא מזה דלמ"ד דבר הגו"ל כמ"ד פשהחמץ ביד הגזלן.

והוי לגבין גורם לממון מחמת שיהי' בידו כשירצה להחזיר להנגזל לומר הרי שלף לפניי. הוי פאילו גוף החמץ של הגזלן.

ממילא י"ל פיון דהוי כשלו מועיל גם הביטול של הגזלן כשמבטל בפעוה חמישית שלא יעבור בב"י ואף אם אינו מתפנין לקנות מ"מ הא ממילא הוא כשלו מצד דהגורם לממון וע"כ מצי לבטל ומש"כ בשא"ר שהבאתי לעיל דהמקבל אחריות אינו מצי מבטל לא א"ש אלא לדידן דפסקינו דהגורם לממון לאו כממון דמי משא"כ לר"ש.

וא"כ א"ש מה שאמר רבה לאחר המועד פאנו למחלוקת ר"ש ורבנן דלר"ש שפובר דהגורם לממון כממון דמי והי' ביד הגזלן לבטל אותו החמץ. אף אם לא הי' מתפנין לקנות ע"כ מה"ת לחוש ולומר שפא נתפנין לקנות בפעוה חמישית.

ומסתמא אמרינו שפונדאי לא נתפנין לקנות ע"כ מחויב השורף לשלם מטעם דבר הגורם לממון וכ"ז למ"ד דהגורם לממון כמ"ד אבל לאמיר שפא לחדש דאף למאן דדאין דינא דגרמי יש לחייב במזיק שפיר הנצרך למתפס דין דשורף שטר דמגבי בי' דמי שטר אעליא.

אבל בשורף חמץ גם אמיר מודה דליכא לחיובי אף למאן דדאין דינא דגרמי דהא מצד דינא דגרמי לבד אי אמרי' דגורם לממון לכמ"ד לא נחשב החמץ שהוא של הגזלן. ולא הי' ביד הגזלן להנצל מאיסור כל יראה ע"י ביטול אם לא שיהי' נתפנין בפעוה חמישית בעת יאוש בעלים לקנותו וכנ"ל.

ושפיר מצינו לספוקי דילמא מחמת זה רצה הגזלן לקנותו ואילו הי' מודה הגזלן שפון עשה לא הי' בידו לומר להנגזל הרי שלף לפניי וממילא אי אפשר לחייב את השורף החמץ מטעם דגרמי.

דהא יכול לטעון וגם אנו טענינו בעדי' דילמא לא גרם הניק פלל להגזלן בשרפת החמץ וכנ"ל ומינשב שפיר קוש'י הש"ך הנ"ל: שוב עיינתי בשא"ר בסי' ע"ו שכ' מסכרא דנפשי' דלר"ש שפובר דבר הגו"ל כמ"ד מועיל הביטול של הנפקד שלא לעבור בב"י דהוי כמבטל חמץ שלו הרי דברי הנ"ל פנים וברורים ובפרט שחזקתי אותם עפ"י דברי הרמ"ה שפספר אסיפת זקנים שהבאתי לעיל ודוק היטב כי נכון הוא: מסכת בבא מציעא בעזהשי"ת שיעורין כסדרן.

שנת תקפ"ה לפ"ק פה לייפניק יע"א: בריש פרק קמא בתוספתא איתא בזה"ל זה אומר כ"ש וזה אומר שלישי שלי האומר כ"ש ישבע שאין לו בה פחות מה' חלקים והאומר שלישי שלי ישבע שאין לו בה פחות משתות פללו של דבר א"א נוטל אלא חצי טענתו בלבד עכ"ל התוספתא ולכאורה יל"ד למה נקט התוספתא זה אומר שלישי שלי ולא נקט לישנא דמתני'.

וגם מה דמסיים פללו של דבר אינו מובן. ונ"ל לתרץ דהנה התוס' ד"ה זה נוטל רביע כ' בזה"ל וא"ת יהא נאמן דחצי' שלו במיגו דאי בעי אמר כ"ש ומתרץ הר"ן פללו של דבר א"א נוטל וכו' ואין להאמינו במיגו ולכאורה אינו מובן קוש'י התוס' דמאי מיגו איכא הא אי נמי יטעון כ"ש נמי אינו נוטל אלא החצי ולא הוי משיב אבידה.

וצ"ל דקונשית התוס' היא לפי האוקימתא דר"פ דמתני' מיירי במקח וממכר וא"כ זה שאומר ח"ש נתן תצי מעות למוכר על המקח וא"כ אם הדין הי' דנוטל כ"א תצי המקח נוטל זה שאומר ח"ש תצי המקח והמעות שביד המוכר אין לו פלוס ואם הי' טוען דכנלה שלי הי' הדין דיתלקו ויש לו גם תצי המעות שביד המוכר ושפיר מק' התוס' דהוי משיב אבידה וצ"ל בדברי התוספתא פללו של דבר א"א נוטל אלא וכו' וכדברי הר"ן והשתא מדויק שפיר לשון התוספתא שמאחר שהתוספתא רוצה להשמיענו דכללו של דבר א"א נוטל כו' ואם הי' נקיט בלשונו שזה אומר ח"ש לא הי' ק' קו' התוס' דיהי' נאמן ח"ש במיגו דכ"ש משום דלא הוי משיב אבידה דא"נ דטען כ"ש אינו נוטל אלא תצי טענתו ובמו"מ לא איירי התוספתא דלא קתני פלל הלשון זה אומר אני מצאתי וז"א כ"ש וא"כ לא הוי צריכין למימר דא"א נוטל אלא תצי טענתו ולכך נקט בלשונו שזה אומר שלי שלי שאינו נוטל אלא שתות וק' קונשי' התוס' דליהמני' בשליש במיגו דאי בעי אמר ח"ש ואינו נוטל אלא תצי ולכך מסיים התוספתא פללו ש"ד א"א נוטל אלא תצי טענתו בלבד וק"ל: דף ב ע"א רש"י ד"ה שנים אוחזין ונאקא אוחזין כו' שאילו הי' ביד אחד לבדו הוי אידך המוציא מחבירו ועליו להביא ראיה וכו'.

ומקשה הפ"י מאי קמ"ל וכי עד השתא לא ידענו דהממע"ה. וק"ל דלכאורה ק' די"ל שאילו הנה הטלית ביד א' לבדו והי' טעין א"י אם אני הגבהתי תחלה או חברי יהי' מחויב שבועה שאיל"מ לשיטת רש"י בב"ק דף קי"ז דבפקדון אפ"ל כ"ה חייב נמי שבועה דאו' דל"ש חזקה דא"א מעיז כו' דבפקדון שלא עשה לו טובה יכול להעיז וא"כ היכא שזה טען ואמר בב"ק דהגב"ה תחילה והי' כ"ה ומחויב שבועה דאורייתא לשיטת רש"י דגם בכאן יכול להעיז פיון שלא עשה לו שום טובה וא"כ אם טוען א"י הו"ל מחויב שדא"ו ואיל"מ ולשיטת האומרים דבכל משאיל"מ כנגדו נשבע ונוטל.

אף המעיין בדברי רש"י בשי' דשאלה ושכורה בד"ה חמשין ידענא וז"ל פיון שהודה במקצת וכוננתו ליישב קונשית תוס' בעירוב פרישיות דלמאי מוקי התם שיש עסק שבועה ביניהם הא לשיטת רש"י הוי מחויב שבועה גם בפרה א' אם טוען א"י דהא לא עשה לו טובה ולכך מדייק רש"י דגבי חמשין ידענא החיוב שבועה באה מפח הודאה במקצת ולכך אם אינו יכול לישבע משלם אבל בטוען על הפקדון א"י לא אמרי' מתוך שאיל"מ דמאין יבוא החיוב שבועה והא טוען א"י וליכא הודאה במקצת ולכך ל"א מתוך שאיל"מ וזאת משמיעני רש"י פאן שאילו הי' ביד א' לבדו כו' פוננתו דאפ"ל טוען א"י אם הגבהתי תחילה ל"א מתוך שאיל"מ פנ"ל א"כ קשה לשיטת רש"י ב"ק דף קי"ז בפקדון שלא עשה לו שום טובה חייב שבועה דאו' אמאי אינם נשבעים אלא מתקנת חכמים שלא יהא כאו"א כו' ישבעו שבועה דאו' דהא יכולין להעיז.

ונ"ל לתרץ פשיטת רש"י בב"ק דהיכא דשייך חזקה דא"א תובע כו' ולגבי הנתבע ליכא חזקה דא"א מעיז אז חייב שדא"ו אבל הכא גבי שנים אוחזין ליכא חזקה דא"א תובע דאימר דתרנונייהו בהדי הדדי אגבהיה וכמש"כ התוס' שם דכל א' סבור שהוא הגב"ה קודם וא"כ ליכא חזקה דא"א תובע.

וא"כ ליכא שבועה דאו' ושפיר רש"י משמיעני וק"ל ונכון הוא: שם תוס' ד"ה וזה נוטל רביע וא"ת יהא נאמן ח"ש במיגו דאי בעי אמר כ"ש כדאמרי' בגמרא גופי' האי מיגו

וכו' ולכאורה לא מובן קונש' התוס' דלקמן שפיר אמרינן האי מיגו דהוי משיב אבידה ממש דאם.

טוען כ"ש נוטל חצי ועכשיו אינו נוטל אלא רביע אבל הקא אפי' אם הי' טוען כ"ש נמי אינו נוטל החצי אלא בשבועה ונ"ל לתרץ דהנה לקמן דף ג' ד"ה מ"מ א"ת פרש"י ולא קשבו כמשיב אבידה לפטרו שלא בשבועה וצריכים להבין למה לא נראה לרש"י לפרש כפירוש התוס' מטעם מיגו רק משום משיב אבידה.

ונ"ל דלרש"י הי' הוכחה דמשום מיגו לא פטרינן משבועה דא"כ ק' מאי מתרץ רבה חזקה א"א וכו' אפתי ק' נהמנ' במיגו דאי בעי אמר חמשים בנדאי נתתי לה ונחמשים א"י אם הלויטני דפטור מצד הדין רק אם בא לצאת מידי שמים חייב לשלם ול"ש סברת תוס' בסוגי' דשאלה ושכורה דא"א טוען בוצון א"י מפני שהעולם יאמרו יען שהיא מסופק והתובע טוען פרי נדאי הדין עם התובע ז"א דהא הוא רוצה לשלם מצד חיוב לצאת י"ש ואדרבה נראה בפני העולם פעושה לפנים משורת הדין אבל אי אמרינן דמיגו לאפטורי משבועה לא אמרינן והקא אינו משיב אבידה דהא השתא נמי אינו אלא מודה במקצת ובמיגו נמי רוצה ליתן לו מקצת ולק' מפרש רש"י דקונשית רבה אינו אלא מצד משיב אבידה דאי בעי הוי כ"ה ולא הי' נותן פלוס ועכשיו נותן לו המקצת.

והשתא מובן שפיר פוננת תוס' דלקמן אנו רוצים לפטור אותו משבועה צריף הגמרא לומר דהוי משיב אבידה אבל הקא קונש' התוס' דיהא נאמן בשבועה ליתול החצי ל"צ רק המיגו ודו"ק:תוס' ד"ה וזה נוטל רביע וא"ת כו' פדאמרי' וכו' הקשה המרדכי על דברי הגמ' ה"ל דהא הוי מיגו מממון לממון.

ותי' דמיגו פל דהו אוקמו' אדינא ולכאורה ק' דהנה לפי דברי המחבר בחו"מ סי' ע"ה דפוסק דמחויב מתוך טענותיו מחויב שבועה פמו הודאת עדים במקצת וא"כ ק' פאן גבי שנים אוחזין קודם שטענו לפני הב"ד סבורים הב"ד שזה יש לו חצי וזה יש לו חצי.

אם מפח טענתו שאמר ח"ש והדין יהי' שנוטל חצי טענתו והוי מחויב מתוך טענתו רביע שפך הדין שזה נוטל ג' חלקים וזה נוטל רביע וכוננתו שאומר ח"ש שאינו רוצה אלא רביע וא"כ מפח טענתו מפירים הב"ד שרביע יש לכשנגדו וא"כ הוי הודאת עדים במקצת ולחייב שבועה דאורייתא ואמאי אינו נשבע אלא מתקנת חכמים אלא דז"א לפי דברי הר"ן בשבועות דבתבועו נ' דחבלה ונ' דהלנואה והוא פכר בכל אם יש סהדי במקצת אנ' דחבלה דהתובע נשבע ונוטל ומחייבים אותו שבועה על נ' דהלנואה דכינן דעל המקצת שאינן מעידין לא יטול התובע בלא שבועה לא הוי הודאת עדים במקצת וכ"כ הקא דעל רביע הטלית שמחויב מתוך טענותיו יצטרף התובע לישבע מצד תקנ"ח לא הוי הודאת עדים במקצת אבל א"א דהטוען ח"ש יטול רביע בלא שבועה במיגו דאי בעי אמר כ"ש כ"כ יטול הטוען כ"ש ג' חלקים בלא שבועה וא"כ אי אגלא לה תק"ח מפח המיגו יבוא אחריו שבועה דאו' דמחויב מתוך טענותיו פנ"ל וא"כ קונשית המרדכי במקומה עומדת דהוי מיגו גרוע ולא שניף תי' המרדכי דבמיגו פל דהו אוקמו' אדינא הא אם אמרינן (חסר) ויצטרף לישבע שבועה דאורייתא.

וצ"ע: בתוס' שם וזה נוטל רביע וא"ת יהא נאמן כו' ומפרש הריב"ם מיגו להוציא לא אמרינן מההוא דחזקת הבתים דגחין ולחיש לי' לרבה אין שטרך וכו' ומפרש משום דאפי' הוי שמתק רק שלא הי' מודה וכו' ורב יוסף אית לי' דאפי' מיגו לא הוי כיון שטענה הראשונה היא שקר וכו' ולכך אינו מיגו אפי' להחזיק עכ"ל התוס' והמעניין בתוס' ב"ב יראה דהוי סותרים דהנה שם על האי רב יוסף שהביא תוס' הכא מקשו תוס' תימה דליהמני' במיגו ותי' הכי דמיגו להוציא לא אמרינן.

נמצא דתוס' תפסי האי בלשון מוציא והכא תפסי בלשון מוחזק כמש"כ בסה"ד אפי' להחזיק כו'. ועוד ק' דהא מתחלה כו' ומפרש הריב"ם דמיגו להוציא לא אמרי' ואח"כ פתבו בדר"י דהוי מיגו להחזיק ולא פתבו דזה הוי להוציא פי' ר"ח שלדבריהם אמרי' בב"ב מטעם מיגו להוציא ונ"ל לתרץ דהנה תרי מיגו יש פאן.

האחד דאי בעי טען מי' השטר פסול אבל הי' לו ג"כ פשר נאבד ממנו ונאמן במיגו דאי בעי אמר שטר פשר הוא. ועוד מיגו יש פאן בראשונה הוי אמר השטר פשר ואח"כ הודה שהשטר פסול הוא אבל הי' לו שטר פשר נאבד ממנו וכו' ומאי נפקא מיני' בין שתי מיגות הללו דמיגו דאי בעי אמר שטר פסול הוא ונאמן דאי בעי הוי שמתק.

וא"כ לא יכול להוציא בהאי מיגו קרקע אבל להחזיק יכול דהיינו בקרקע שיש תחת ידו דכיון שאמר שטר פסול הוא אין הקרקע שלו ואינו יכול להוציא בהאי מיגו דמיגו להוציא לא אמרי' אבל אי אמר בראשונה שהשטר פשר הוא ואח"כ מודה דהאי שטר פסול הוא ואמר שהוא שלו בטענה ראשונה בישנו תחת ידו וא"כ לא הוי מיגו להוציא דבטענה ראשונה עומדת הקרקע בחזקתו וא"כ שפיר הק' תוס' דהוי מיגו להוציא דתוס' סברי דלא הוי מיגו אלא פגון שטען בתחלה דהשטר פסול.

א"כ אין הקרקע עומדת בחזקתו ואח"כ אינו נאמן במיגו דאי בעי אמר מי' בב"ד ששטר פשר הוא. ז"א דמיגו להוציא לא אמרינן.

ותי' התוס' שפיר דהתם הוי מיגו פגון שאמר תחלה דשטר פסול הוא נאבד השטר פשר ונאמן במיגו דאי בעי שמתק ולרב יוסף נקטו תוס' בממנ"פ אי אמרינן הוי מיגו דתחלה טען דשטר פשר הוא ואח"כ הודה וא"כ שפיר לא הוי מיגו להוציא אבל מ"מ הטענה הראשונה היא שקר ובהאי גוונא לא אמרי' מיגו ואת"ל דאי בעי אמר שטר פשר הוא גם זה אינו דזה הוי מיגו להוציא אבל בב"ב נקטו תוס' מיגו דאי בעי הוי אמר לב"ד שטר פסול הוא ונאמן במיגו דאי בעי אמר שטר פשר הוא ושפיר כו' התוס' דהוי מיגו להוציא ודו"ק: במתני' בזמן שהם מודים או שיש להם עדים חולקין בלא שבועה.

לכאורה ק' מאי קמ"ל בזה דפשיטא הוא אם יש פאן עדים דנאמנים ונ"ל דהרא"ש הק' עוד קוש' אמאי נקט במתני' בזמן שיש עדים הלא ע"א סגי דהו"ל עד המסייע שפוטרו מן השבועה אלא דלכאורה יש להקדים קוש' בב' אמרו ששטר זה פרוע ולזה הוא גם מודה במקצת ישבע גם על השאר הואיל והעדים נפסלו בהודאתו הו"ל דין מודה במקצת וישבע וא"כ ק' על המתני' אמאי חולקין בלא שבועה דהא כל אחד טוען שכ"ש והעדים מעידים שיש לכ"א חצי' יהיו פסולין כדינא דהתם אלא ע"כ צ"ל דבשלמא התם כיון שטען שוב אינו חוזר וטוען דליכא אמתלא לדבריו א"כ נפסלו העדים בהודאתו.

אבל הכא דיכול ליתן אמתלא לדבריו שטען כ"ש פדי שינתנו לו החצי פדין כ"ש שנוטל חצי ובאמת אין לו אלא חצי וא"כ לא נפסלו העדים וכ"ז בשני עדים אבל בע"א דאין יכול ליתן אמתלא לדבריו דא"כ אין לו בו אלא רביע וכשחזר וטען ונתן אמתלא דבאמת חצי שלו ואינו נוטל אלא רביע פדין חצי שלי אבל בב' עדים יכול לחזור ולטעון ולתת אמתלא דבאמת חצי שלו והעדים מסייעי לו ובזה מתורץ קושלי הרא"ש וגם קו' הראשונה מתורץ שפיר דמתני' אתי לאשמעינן דדוקא בשני עדים חולקין בלא שבועה אבל בעד אחד אין חולקין בשנה שנה נוטל רביע וק"ל פי נכון הוא: שם ואם יש עדים חולקין בלא שבועה.

יש לדקדק לשיטת הפוסקים דעד המסייע פוטר עכ"פ משבועת המשנה א"כ די בע"א לפטור כל א' משבועה. ולכאורה י"ל לשיטת הר"ן בחידושי מס' סנהדרין דף וסביב לאלפסי מס' שבועות פ' דלקה בלנה אומר שפרע מחצה ועדים מעידים שפרע פולו חייב הלנה לישובע פיון דלפי דבריו העדים מעידים שקר קשה לכאורה דאמאי מועיל פאן העדאת עדים לפטור משבועה דהא לפי דעת כל א' שטוען כ"ש העדים מעידים שקר ובפרט בגוונא שטוען כל א' שהשני לא הי' פלל אז בעת המציאה.

ולשיטת הפוסקים דגם באני ארגתי ישבע כל א' ויחלוקו. וצ"ל דאית לךל א' מיגו דישטעון נזפרתי שפדברי העדים פן הוא.

יעוין ברמב"ם פ"ק ז' מהלכות טוען ובמגיד משנה ובנמוקי יוסף ריש פ"ק קמא דב"מ. משא"כ אם יש רק עד אחד אם ישטעון נזפרתי שקר חצי שלי כשחבירו יעמוד בטענתו שכ"ש לא יקח הטוען נזפרתי רק רביע וק"ל אמנם נ"ל דלא דנינן הכחשת עדים בהודאתו רק באם גרע זכותו בהודאתו מפפי העדאת העדים כמו בטוען שפרע מחצה או בתובע מנה ועדים מעידים על מאתים אבל בתובע מאתים ועדים מעידים רק על מנה לא הוי כמכחיש העדים במה שרצה לתבוע יותר.

אמנם מאד קשה לזכותו בהעדאת העדים באם הפעל דין עדיין עומד בדבריו שאינו פדברי העדים אמנם עכ"פ אף לשיטת הפוסקים דפליגי אהרמב"ם בדין הנ"ל בטוען נזפרתי אפשר מודים בגוונא דא דהיכא דחוזר מדבריו ורוצה פדברי העדים לא סתרינן עדותן פי פליגי באם הוא גורע זכותו בהודאתו אמרי' הודאת בע"ד כו' דאם הי' פדברי העדים בונדאי הי' בעצמו טוען כו' וכמבואר פן בפירוש בחידושי הר"ן הנ"ל וק"ל.

ובפרט גבי טענת כ"ש יש לו אמתלא טובה לומר פדברי העדים פן הוא ומה שטען כ"ש פדי שיפסק לו חצי ודו"ק: ולפי דברי הראשונים הי' באפשרי לתרץ דברי הרמב"ם בפ"ה המשניות והרב"ע שפירשו דהרבותא ואם יש עדים אף לאחר שפסק הדין עליהם שיחלוקו בשבועה ועמד ע"ז בתוי"ט מה רבותא בזה.

אמנם לפמש"כ י"ל דלאחר שפסק הדין הוי המיגו לאפטורי משבועה וקודם שפסק יש לומר דאין התחלת שבועה כשיש מיגו פיון דעיקר שבועה נתקנה רק שלא יהא פל א' כו' ובמקום מיגו אין מקום לענין זה.

ודו"ק פי נכון הוא: ע"ב גמרא הכא אימור דתרונייהו בהדי הדדי אגבהיה ולכאורה ק' דאם תרונייהו בהדי הדדי כו' וכל א' סבור שהוא קנאה וא"כ פל א' הגבי' לצורף עצמו

ולא התכווין להגביל לצורך חבירו וא"כ אי נמי המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו צריך לכווין בהגביה ואי לא מכווין לא קנה לא זה ולא זה ונעשה כמו שמונחת על גבי קרקע וכל הרוצה ליטול רשאי ליטול שאינו שלהם וא"כ האיך קתני במתני' דזה ישבע כו' הא הוי שבעת שוא שאין להם בו פלום.

ואיך נשבעין שאין להם בה פחות מחצ'י. וצ"ע: דף ג רש"י ד"ה מ"מ א"ת מב"מ הטענה ישבע ולא חשבי' פמשיב אבידה לפטרי' שלא בשבעה.

ומק' המפרשים הא דמשיב אבידה פטור משבעה אינו אלא מדרבנן פהא דתנן המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם ונ"ל לתרץ דמשיב אבידה פי הכא מדאורייתא פטור דאם הי' כופר בכל אז הי' פטור משבעה ועיקר חיוב במ"מ הוא מפח הודאתו ע"י שמודה בחיוב ממון אזי נגדרת עליו חיוב שבעה נימא הפה שאסר הוא הפה שהתיר אבל במוצא מציאה אם התובע הי' טוען פרי שמצא אבידתו והוא כ"ה חייב שדא"ו לשיטת רש"י ב"ק דף קי"ז דבפקדון פיון שיכול להעזי פיון שלא עשה לו שום טובה כ"ה נמי חייב שדא"ו וכ"כ במוצא מציאה נמי יכול להעזי שלא עשה לו טובה.

כ"ה נמי חיוב שבעתו באה מפח הפכירה ולאו ע"י הודאתו במקצת גורר עליו חיוב השבעה דהא אם הי' נמי כ"ה הי' ג"כ חייב שבעה אלא דמפח הודאתו מודיע להתובע שמצא אבידתו והוא תובע יותר ולכך אין לפטרו משום משיב אבידה דהא לאו השבת אבידתו גורר עליו השבעה דהא החיוב שבעה מתחלת משעת פכירתו ואין לו אלא מיגו דאי בעי הוי שתיק ואם התובע לא הי' יודע שהוא מצא אבידתו ומיגו לאפטורי משבעה לא אמרינו אלא מפני תיקון העולם לא ישבע.

ובזה מדניקים דברי רש"י בכתובות דף י"ח ד"ה וראב"י ל"ל משיב אבידה פטור ופרש"י דהא תקנת חכמים היא כו' פיון דבבנו יכול להעזי ואפ'י פפר בכל חייב שבעה ולאו השבת אבידתו גורר עליו שבעה שפיר חייב מדאורייתא אלא תקנת חכמים היא.

ודו"ק היטב פי נכון הוא: תוס' ד"ה מ"מ וא"ת כ"ה מנ"ל דפטור וא"ל מטעם חזקה דא"א מעזי וכו' ומק' באס"ז האיך יכול לומר הטעם דא"א מעזי כו' דא"כ ק' על רבה דפריד' מ"מ א"ת מב"מ הטענה ישבע יהא נאמן במיגו דכ"ה.

מנל' דכ"ה פטור וא"ל משום דא"א מעזי כו' הא רבה לא ידע עוד מהאי חזקה דא"א מעזי כו'. ונ"ל דהנה בלא זה ק' נמי מאי מק' התוס' מנ"ל דכ"ה פטור הא בפירוש פתיב בתורה אשר יאמר פי הוא זה ואי כ"ה חייב לא לכתוב פלל אשר יאמר כו' דהא הוי ידעינו דכ"ה ומודה במקצת שוין דהא א"ל דכ"ה חייב ומב"מ פטור הא שייך אערומי קא מערים (יעוין ברשפ"ם המובא ברא"ש) ונ"ל דהנה לכאורה ק' על שיטת רש"י בב"ק בסוג' דעירוב פרישיות דבפקדון אפ'י כ"ה חייב האיך תנינו במתניתין ב"ק דף קי"ז האומר לחבירו א"י אם הפקדת אצלי דפטור נימא דמחויב שבעה ואיל"מ דהא עליו חיוב שבעה דאו' לשיטת רש"י ונ"ל דהנה המעיין ברש"י בשיטה דשאלה ושכורה ד"ה חמשין ידענא כו' מפיון שהודה במקצת כו' קא משפחת לה כו' וזה תבעו על ב' וזה מודה לו באחת שהוא מחויב לו דמים והוא המביאתו לידי שבעה על הב' יראה בפירוש שפוננתו להסביר מאין השבעה באה בנ' ידענא ובנ' לא ידענא דנימא בי' מתוך שאיל"מ

וּלְכֹהֵן מִפְּרִישׁ רִשׁוֹי דְּהוֹדָאתוּ בְּמִקְצַת גֹּרֵר עָלָיו הַחַיִּיב שְׁבוּעָה וּא"כ אִם טוֹעֵן א"י עַל הַפֶּל ל"ש ב"י מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ דְּמֵאַיִן יְהִי הַחַיִּיב שְׁבוּעָה דְּהָא לָאוּ הוֹדָאָה אֵיפֵא דִּיגְרָר עָלָיו הַחַיִּיב שְׁבוּעָה וּא"כ אִי לָא הָוִי פְּתַב קָרָא אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה רַק הָוִי יַדְעִינוּ מִפְּתַח כ"ה דְּחַיִּיב נְמִי שְׁבוּעָה וּא"כ הַחַיִּיב שְׁבוּעָה דְּמוֹדָה בְּמִקְצַת הַנְּמִישָׁה עָלָיו מִצַּד פְּפִירְתּוֹ וְלֹא הָוִי בְּנִי יַדְעֵנָא וְנִי לֹא יַדְעֵנָא מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ דְּשָׁם הַחַיִּיב שְׁבוּעָה בָּא מִצַּד פְּפִירְתּוֹ וְהִכָּא לִיפָא כְּפִירָה דְּהָא נִי לֹא יַדְעֵנָא טוֹעֵן לְכֹהֵן כִּי הִקְרָא אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה דְּמִב"מ מִפְּתַח הוֹדָאתוּ מוֹשָׁה עָלָיו שְׁבוּעָה וְשִׁפִּיר אֶמְרֵי בְּחַמְשִׁין לָא יַדְעֵנָא מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ.

וְשִׁפִּיר מִקְּ הַתּוֹסֵס מְזַלְזֵד כ"ה פֶּטוּר וְאֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה בָּא לְלַמְדֵּינוּ דְּנִימָא בְּנִי יַדְעֵנָא וְנִי לָא יַדְעֵנָא מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ פְּנִ"ל אֶבֶל לְרַבָּה דְּס"ל כְּרַב דְּלֹא אֶמְרִינוּ מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ דְּכָל מְיָלְתָא דְּמָר עֲבִיד כְּרַב אֵין הַתְּחֵלָה לְקוֹשְׁנֵי תוֹסֵס הַנְּ"ל דְּמַצִּינוּ לְמִימַר דְּכ"ה פֶּטוּר.

דְּאִי כ"ה חַיִּיב לֹא לִיפְתַב אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה וְכַהֲנָ"ל. וְהַתּוֹסֵס לֹא הִקְשׁוּ רַק לְדִידָן וְלִדְיָדָן שִׁפִּיר רָצוּ הַתּוֹסֵס לּוֹמֵר מְטַעַם חֻזְקָה דֹּא א"א מְעִיז כּוֹ וּמִתְנַרְץ קוֹשְׁנֵי הָאֵס"ז הַנְּ"ל.

וּא"ל לִפִּי דְּבְרֵינוּ הַנְּ"ל דְּקוֹשְׁנֵי הַתּוֹסֵס הָוִי רַק לְדִידָן דְּאֶמְרֵי מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ מֵאֵי קֶאֱמֵרִי הַתּוֹסֵס וְא"ל דְּמַעַד אֶחָד יִלְפִינוּ דָּאֵם נִימָא דְּכ"ה חַיִּיב ל"ל ע"א. הָא אֵיפֵא לְמִימַר דְּע"א בָּא עַל מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ בְּגוֹנוֹנָא דְּנִסְכָּא דְּר"א: וְנ"ל לִפִּי שִׁיטַת מְהֵר"ם מְרוֹיטְעֵנְבֶּעֶרְג גְּבִי נִסְכָּא דְּר"א אִם הָעֵד שְׁמַע דְּהַחֻטְף טוֹעֵן דִּידֵי חֻטְפְּתֵי ל"א מִתּוֹךְ מִפְּתַח הָעֵד דְּהָוִי קָם לְמִמּוֹן אֶלָּא בְּגוֹנוֹנָא דְּלֹא שְׁמַע הָעֵד מָה הוּא טוֹעֵן וְלֹא אֲתִי רַק לְחַיִּיב שְׁבוּעָה אָף אִי אֶמְרֵי דְּכ"ה חַיִּיב שְׁבוּעָה דְּאוֹרְיִיתָא לֹא יָכוֹל לּוֹמֵר דְּהַנְּצָרָה לְהַעֲדָתָהּ הָעֵד בְּמִתְשֶׁאֵיל"מ דְּהִיכִי מְשַׁפְּחַת לַהּ אִי הַנְּתַבַּע טוֹעֵן בְּרִי וְכוּפֵר הַפֶּל לְמֵאֵי הַנְּצָרָה לְשְׁבוּעָתוֹ וְאִי טוֹעֵן א"י הָא קָם לְמִמּוֹן דְּל"ל דְּרַק לְשְׁבוּעָה אֲתִי הָא שְׁבוּעָה חַיִּיב מִצַּד פְּפִירְתּוֹ.

וּבְזֵה הַסְּבָרָא שְׁפַתְבְּנוּ לְעֵיל דָּאֵם טוֹעֵן א"י עַל פֶּל הַמְּנָה ל"א מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ דְּבַכָּה ג לֹא הָוִי מְחוֹיָב שְׁבוּעָה פְּלֵל דְּהָא לִיפָא פְּלֵל טַעֲנָה שִׁימְשׁוֹף עָלָיו שְׁבוּעָה כְּמוֹ שְׁמוּכַח מְסוּגְלֵי דְּשֶׁאֵלָה וְשִׁכּוּרָה מִדְּבְרֵי רִשׁוֹי שְׁם נ"ל לִיִּישֵׁב קוֹשְׁנֵי הַגָּאוֹן מֵהוּר"ר מְשׁוֹלֵם אב"ד דְּק"ק ה"ב שֶׁהִקְשָׁה עַל דְּבְרֵי תוֹסֵס דְּכִי דְּאֵין לְהוֹכִיחַ מְדַכְּתָבָה הַתּוֹרָה שְׁע"א קָם לְשְׁבוּעָה דְּכ"ה פֶּטוּר דְּהַנְּצָרָה לְהִיכָא דְּטַעֲנֵנוּ בְּסַפֵּק עַפ"י עַד הָיִב שְׁבוּעָה הָא מְצִי לְמִיפְטֵר עַצְמוֹ בְּלֹא שְׁבוּעָה שִׁישְׁלַם לוֹ כְּפִי דְּבְרֵי הָעֵד וְאַח"כ יַתְבַּע אוֹתוֹ שְׁנָתָן לוֹ מְעוֹת בְּחַנְּם וְאֵם כְּפ"ה חַיִּיב שְׁבוּעָה וְהוּא אֵיל"ל וּמְשַׁלֵּם וְהָעֵד אֵינוֹ יָכוֹל לְפִטְרוֹ מְשְׁבוּעָה דְּאֵינוֹ קָם לְמִמּוֹן כְּמִש"כ הָרֵא"ש בְּסוּגְלֵי דְּהָכָא.

וּלְפִי הַנְּ"ל גִּיחָא דְּהוּא אֵינוֹ מְחוֹיָב שְׁבוּעָה פְּלֵל בְּטוֹעֵנוּ א"י עַל הַפֶּל דְּמֵאַיִן יְהִי הַחַיִּיב שְׁבוּעָה. וּבְפְּשִׁיטוֹת נְמִי יֵשׁ לִיִּישֵׁב קוֹשְׁנֵי הַגָּאוֹן הַנְּ"ל דְּבְּגוֹנוֹנָא שְׁכ' הָרֵא"ש בְּשׁוֹמֵר שְׁמִסֵּר לְשׁוֹמֵר דְּלֹא יָכוֹל הַשׁוֹמֵר הַשְּׂנִי לְפִטְרוֹ הַשׁוֹמֵר הַרְּאִשׁוֹן מְשׁוּם דְּהַשׁוֹמֵר הַרְּאִשׁוֹן הָוִי מִתּוֹךְ שֶׁאֵיל"מ וְהָוִי קָם לְמִמּוֹן.

כ' הַרְּמַב"ן דְּהַשׁוֹמֵר אֵינוֹ פּוֹטֵר אוֹתוֹ מִמְּמוֹן רַק מְשְׁבוּעָה וּמְמִילָא לִיפָא חַיִּיב מְמוֹן. וְצ"ל דְּכ"ז דְּאֵין הַשׁוֹמֵר הַשְּׂנִי מְעִיד הָוִי מְחוֹיָב שְׁבוּעָה וּמִפְּתַח הַשְׁבוּעָה בָּא הַחַיִּיב מְמוֹן וְהַשְׁתָּא אִם מְעִיד לְפִטְרוֹ אוֹתוֹ מִהַחַיִּיב שְׁבוּעָה הָוִי קָם לְמִמּוֹן אֶבֶל בְּגוֹנוֹנָא דְּהִכָּא דְּהָעֵד הִי מְעִיד

בְּרֵאשׁוֹן שָׁנָה חֵיבֵב לֹו מְנָה לֹא הָיָה הַתְּחִלָּת חַיִּיבוֹ שְׁבוּעָה כָּלֵל מְעוֹלָם עַל הַתּוֹבֵעַ וְהָאִיף גִּימָא דְהָיָה קָם לְמָמוֹן וְגַם הָרָא"שׁ מוֹדָה בְּגוֹנוֹנָא דְהִכָּא לְסִכְרַת הַרְמַב"ן וְכַנ"ל.

ודו"ק: שֵׁם בְּרָא"שׁ כ' בִּזְה"ל וְהַר"ר יוֹנָה ז"ל הִקְשָׁה מֵהָא דְאָמְרִי ב'פ' כ"ה מְפָלֵל דְתַרְנוּןִיָּהּוּ ס"ל הַמְּפָקִיד אֶצֶל חֲבִירוֹ בְּעֵדִים א"צ לְהַחְזִיר לֹו בְּעֵדִים בְּשֵׁטֶר צָרִיף לְהַחְזִיר לֹו בְּעֵדִים פִּי פְדִי לְפִטוֹר מְשֻׁבְּעָה דְאָף בְּלֹא עֵדִים נֶאֱמָן הַנִּפְקֵד לֹו מֵר הַחְזָרְתִּי בְּשֻׁבְּעָה וְלֹא מְצִי א"ל שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"ב דְּמִיגוֹ דְאִי בְּעִי אָמַר נֶאֱנָסוּ דְנֶאֱמָן בְּשֻׁבְּעָה וּא"א דַּע"א נֶאֱמָן לְפִטוֹר מִן הַשְּׁבוּעָה אֲמַאי אָמַר בְּעֵדִים אִם יַחְזִיר לֹו בַּע"א יִפְטָרְנוּ מִן הַשְּׁבוּעָה וְכו' עַכ"ל יַעוּי"שׁ וְהַק' הַאו"ת בְּסִי' פ"ז הָאִיף אֶפְשָׁר לֹו מֵר דַּע"א יִפְטָרְנוּ מִן הַשְּׁבוּעָה א"נ מְצִי א"ל שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"ב וְהַשְׁתָּא א"ל דְּמַהִימָן בְּמִיגוֹ דְאִי בְּעִי אָמַר נֶאֱנָסוּ דְאִי אָמַר נֶאֱנָסוּ הִי צָרִיף לִישְׁבַּע דְעַל נֶאֱנָסוּ לִיכָא ע"א הַמְּסִינְעוּ וְהַשְׁתָּא דִּיטְעוֹן הַחְזָרְתִּי פִטוֹר מִן הַשְּׁבוּעָה כִּינּוֹן דִּישׁ לֹו עַד הַמְּסִינְעוּ א"כ צָרִיף לִישְׁבַּע אָף בְּדַאיכָא ע"א שְׁהַחְזִיר לֹו הַפְּקִדוֹן.

ונ"ל לְתַרְץ בְּדָרָף חִידוֹד דְהִנֵּה הָרִי"ף פ' דַּל"שׁ שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"ב אֶלָּא בְּשֵׁטֶר דְגָבִי מְשֻׁבְּעָדִי דְזִילָא נְכֻסִי אִם יֵשׁ לֹו בְּיָד חֲבִירוֹ שְׁטָר דְגָבִי מְשֻׁבְּעָדִי אֶבֶל בְּשֵׁטֶר דְלֹא גָבִי מְשֻׁבְּעָדִי ל"שׁ שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"ב דְּהֶאֱמִינוּ דְלֹא יִתְבַּעְנוּ פְּעַמִּים וְעַפִּי"ז קָשָׁה אֲמַאי צָרִיף לִישְׁבַּע בְּהַחְזָרְתִּי מְשׁוּם דְמְצִי אָמַר לִי שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"ב הָא קִיִּימ"ל דְּטַעֲנִינוּ לְקוֹחוֹת וְלִיתוּמִים הַחְזָרְתִּי כִינּוֹן דְאִיָּהּוּ מְצִי טְעִין כֵּן עַכ"פּ בְּשֻׁבְּעָה א"כ א"א לִישְׁטָרָה מְלָקוֹחוֹת עַל יְדֵי הַשְּׁטָר דְּטַעֲנִינוּ לְקוֹחוֹת הַחְזָרְתִּי וְכִינּוֹן שְׁכֵן לֹא מְצִי א"ל שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"ב לְשִׁיטַת הָרִי"ף הַנ"ל וְאֲמַאי לֹא מַהִימָן לֹו מֵר הַחְזָרְתִּי בְּלֹא שְׁבוּעָה וּא"כ י"ל עַפ"י מַה דְאִיתָא פְּלוּגְתָּא דְתַנָּאי אִי הַמְּלִנָּה אֵת חֲבִירוֹ בְּעֵדִים צָרִיף לְהַחְזִיר לֹו בְּעֵדִים אוֹ לֹא.

וכ' הָר"ן דְלָמ"ד צָרִיף לְפָרְעוֹ בְּעֵדִים סִבַּר דַּא"ל דְּכַאֲמַת הָאֱמִינוּ וְהָא דְהִלְוָה לֹו בְּעֵדִים מְשׁוּם דְמְקַרִי שְׁהִי שָׁם עֵדִים. וְלִפִּי"ז י"ל בְּפִשְׁיטוֹת הִיכָא דְהִלְוָה אוֹ הַפְּקִיד לֹו בְּשֵׁטֶר דַּל"שׁ אִיתְרַמִּי הוּא דְאִיתְרַמִּי לִי כ"ע ל"פ דְצָרִיף לְפָרְעוֹ בְּעֵדִים דְלֹא נָתַן לֹו נֶאֱמָנוֹת כָּלֵל.

אָף לְכַאוּרָה י"ל דְהָא דְכָתַב הַשְּׁטָר הִינּוּ פְדִי שְׁיִגְבָה מְשֻׁבְּעָדִי. אֲמָנָם לְפִי הַנ"ל דְּפִקְדוֹן לֹא גָבִי מְשֻׁבְּעָדִי אָף בְּשֵׁטֶר דְּטַעֲנִינוּ לְקוֹחוֹת שְׁהַחְזִיר לֹו הַפְּקִדוֹן כִּינּוֹן שְׁהוּא הִי כֹוֹל לְטַעוֹן כֵּן בְּשֻׁבְּעָה וּא"כ הִיכָא דְהַפְּקִיד לֹו בְּשֵׁטֶר צָרִיף לְהַחְזִיר לֹו בְּעֵדִים אוֹ שְׁצָרִיף לִישְׁבַּע כִּינּוֹן דְלֹא הָאֱמִינוּ וְכָתַב שְׁטָר דַּא"ל דְּאָף בְּשֻׁבְּעָה לֹא הָאֱמִינוּ דְהָא סוּף סוּף יְכוֹל לְטַעוֹן נֶאֱנָסוּ דְנֶאֱמָן בְּשֻׁבְּעָה וְע"כ לֹא כ' הַשְּׁטָר אֶלָּא פְדִי שְׁיִהֵל נֶאֱמָן לֹו מֵר הַחְזָרְתִּי בְּלֹא שְׁבוּעָה בְּמִיגוֹ דְלִהַד"ם וּמִינְשָׁב קוֹשְׁנִי הַנ"ל דְאָף דַּל"שׁ שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"ב מ"מ צָרִיף לִישְׁבַּע כִּינּוֹן דְהַפְּקִיד לֹו בְּשֵׁטֶר דְלֹא הָאֱמִינוּ אֶלָּא בְּשֻׁבְּעָה וְלִפִּי"ז מִינְשָׁב קוֹשְׁנִי הַטוֹר עַל הַר"י הַנ"ל כִּינּוֹן דַּל"שׁ שְׁטָרָה בְּיָדִי מ"ב וּא"צ לִישְׁבַּע אֶלָּא מְשׁוּם דְלֹא הָאֱמִינוּ בְּלֹא"ה כִּינּוֹן דְהַפְּקִידוֹ בְּשֵׁטֶר כַּנ"ל שְׁפִיר מִק' הַר"י דַּא"א ע"א פּוֹטֵר מְשֻׁבְּעָה אֲמַאי אָמַר בְּעֵדִים אִם יַחְזִיר לֹו בַּע"א יִפְטָרְנוּ מְשֻׁבְּעָה וְדו"ק: ע"ב גְּמָרָא אָמַר ר"מ אִם הִבִּיאוּהוּ שְׁנַיִם לִיְדֵי מִיתָה חֲמוּרָה לֹא יִבִּיאוּהוּ לִיְדֵי קָרְבָן הַקָּל.

וְק' לְמַה אָמַר הַק"ו הוּל"ל בְּקִצְרָה דְשְׁנַיִם עֵדִים הַתּוֹרָה הָאֱמִינְתֶּם דְכָתִי עַפ"י שְׁנַיִם עֵדִים יְקוּם דְבָר וְנ"ל דְבְּלֹא זֶה קָשָׁה מְאִי מְדַמָּה ר"מ עֵדוֹת עַל חַיִּיבֵי קָרְבָן לְחַיִּיבֵי מִיתוֹת הָא

איכא לחלק בפשיטות דבמיתה התורה האמינה לעדים משום דהוי עדות שאתה יכול להזימם דאם יוזמו ידונו במיתה ובנדאי קושטא קאמרי אבל אי מעידין לחייבו קרבן לא צריכין לשלם כלל אמיוזמו לשיטת הרמב"ן דכתב דכמו דעדים אין משלמין פנפך משום דכונפרא פפרא כ"כ היכא דהעדים מעידים שהיא חייב עליו לשמים בזה ל"ש דין הנזמה ומשום הכי אין מחייבין קרבן ומאי ק"ו הוא ונ"ל דבלא זה קשה על לישנא דר"מ דאמר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה כו' אם פנונתו לומר שמיטה חמור מקרבן הול"ל לידי מיתה החמורה בה' הידועה אבל מיתה חמורה משמע מיתה חמורה משאר מיתות.

ונ"ל דאיתא בסנהדרין ד' אם עדים מעידים שעבר עבירה קלה ואח"כ באו עדים שעבר עבירה חמורה נידון במיתה חמורה והק' בתוס' א"כ הו"ל עדות שאי אתה יכול להזימה ואמאי נידון במיתה חמורה דהא גברא קטילא קטלי דהא מחויב מיתה מחמת העדים הראשונים.

ונ"ל לתרץ קושנ' התוס' דהא בריש מס' מכות הק' התוס' הא בן גרושה הוי עדות שא"א ילה"ז.

ותי' בתוס' דהמלקות הוי הנזמה והקשו הא בסנהדרין גבי עדות נערה המאורסה אינו נהרגין משום דיכולין לומר וכו' ותי' דהתם באו להרוג הנפש דהא דכבר מחויב מיתה מחמת עדות הראשונים ולא באו רק להוסיף עליו עונשין ויסורין שפיר הוי מלקות גבי דידיהו הנזמה וזה פנונת ר"מ הכא אם הביאוהו לידי מיתה חמורה פלומר שפכר העידו עליו עדים רק הם העידו על מיתה חמורה שעבר עבירה חמורה וצ"ל שהמלקות לגבי דידיהו הוי הנזמה פנ"ל וא"כ גבי קרבן הוי מלקות הנזמה וכיון שר"מ הי' מסופק אי מלקות הוי הנזמה אי לאו לקד מיייתי הק"ו ממיתה חמורה דהמלקות בו הנזמה כ"כ הכא.

ודו"ק: ובענין זה מתורץ קושני' המזרחי על פרש"י שפירש בן סורר ומורה נידון על שם סופו דסוף יהי' מלסטם את הבריות והק' המזרחי דהא רוצח נידון בסייף ובן סורר ומורה נידון ע"ש סופו ידון ג"כ בסייף.

ונ"ל דהנה התוס' בסנהדרין מקשי' אמאי יכולים העדים לחייבו מיתה חמורה הא הוי עדות שא"א ילה"ז וכו' פנ"ל ותי' דמשפחת לה פשיזומו הראשונים יעוי"ש והנה הרמב"ם כ' דרוצח יש לו חלק לעוה"ב אבל רוצח בקביעות אין לו חלק לעוה"ב וכ"כ יכולים לומר דמצד השכל אם הרג אדם א' ואח"כ עוד אנשים דכל פעם יהי' נידון בהמיתות היותר חמורות וכמו שפצינו להרמב"ם שחלק בין רוצח פעם א' לרוצח בקביעות והא דלא כתבה התורה דאם רצח פעמים הרבה נידון במיתות חמורות משום דלא משפחת לה דאם עדים יעידו שהרג עוד פ"א אחר שהעידו עדים הראשונים ורוצים לחייבו מיתות חמורות הוי עדים שאי אתה יכול להזימם דגברא קטילא קטלי פקושני' התוס' נאי דמשפחת אם יוזמו עדים הראשונים וכת' התוס' ז"א דאם יוזמו עדים הראשונים נמצא לא הרג שום אדם מעולם אלא השתא הוא דהרג ואין לו דין מיתה חמורה וגם הם לא רצו לחייבו אותו רק כפי העדאת הראשונים מיתות חמורות ולכד לא כ' התורה אבל באמת יש עליו חיוב מיתה חמורה ולכד בבן סורר ומורה שניידון ע"ש סופו וסוף שיהי' רוצח בקביעות ויש לו דין מיתה חמורה לכד נידון בסקילה וממילא

מְיוֹשֵׁב קוֹשֵׁיַת הַמְזוּחֵי וְדו"ק: דָּף ד תוֹס' ד"ה וְרַב שֵׁשֶׁת כו' אֶד בְּסֵפֶר חֲפָץ מִשְׁמַע דְּהִילָף חֲיִיב.

וּבְדָרְךָ פִּלְפוּל אֲמַרְתִּי לִיְיֹשֵׁב קוֹשֵׁיַת הַתוֹס' מִפְּרָק הַשּׁוֹאֵל דִּי"ל דְּקו' הַגַּמ' שָׁם אֲזַלָּא בְּדָרְךָ מִמְנ"פ וּמְקוֹשֵׁר עִם קו' הַגַּמ' הָרֵאשׁוֹנָה אֲמַאי יִשְׁבַּע מַה שִׁטְעֵנוּ כו' דְּעַל קו' הָרֵאשׁוֹנָה י"ל דַּס"ל דְּלָא בְּעִינָן הוֹדָאָה מִמִּין הַטְעָנָה יַעוּי"ש בְּרַש"י ד"ה וְעוּד.

דְּלִכְאוּרָה ק' עַל אַבְנֵה דְר' אֲפִטוּרִיקִי דְסוּבְר דְחַד מִיַּעוּטָא קֵאִי לְהַעֲדָאָת עֵדִים וְסוּתֵר בְּזֵה הַק"ו מֵהוֹדָאָת פִּיּו טְפִי הוּל"ל פְּשִׁיטָת ר' חֲיִיא דְהַמִּיַּעוּטָא קֵאִי לְהוֹדָאָה מִמִּין הַטְעָנָה וְלֹא נִסְתוּר סְבָרָא הַחִיצוֹנָה שַׁעֲפ"י הַק"ו וְצ"ל דְּאַבְנֵה דְר' אֲפִטוּרִיקִי סוּבְר דְּהִילָף פְּטוּר א"כ הַמִּיַּעוּט דְּאִין נִשְׁבָּעִין עַל הַקְרָקְעוֹת קֵאִי דְנִקָּא בְּהוֹדָה בְּפִלִים וְכִפֵּר בְּקִרְקְעוֹת וְסוּבְר אַבְנֵה דְר' אֲפִטוּרִיקִי דְטְעֵנוּ חֲטִיּוֹן וְשַׁעוֹרִין וְהוֹדָה לוֹ בֵּא' מֵהֵן שְׁנֵה לְטוֹעֵנוּ חֲטִיּוֹן וְהוֹדָה לוֹ בְּשַׁעוֹרִין וְכַחַד לִישָׁנָא בִּפ' שְׁבוּעַת הַדְּיִינִין ד' מ' יַעֲוִין לְקַמֵּן ד' ה' תוֹס' ד"ה א"נ א"כ מוֹכַח דְּלֹא צְרִיכִין הוֹדָאָה מִמִּין הַטְעָנָה וְע"כ קֵאִי חַד מִיַּעוּטָא אֵהַעֲדָאָת עֵדִים א"כ אִם אֲמַרִּינוּ דְּלֹא צְרִיכִין הוֹדָאָה מִמִּין הַטְעָנָה וְהַמִּיַּעוּט קֵאִי עַל הַעֲדָאָת עֵדִים וְלִסְתוּר הַק"ו ע"כ צ"ל דְּהִילָף פְּטוּר.

לְכָף מִקְשָׁה הַגַּמ' שְׁפִיר וְעוּד הִילָף הוּא וְקִשָּׁה מִמְנ"פ. וְיִצְדַק לִפִּי"ז גַּם קוֹשֵׁיַת הַגַּמ' מַה שִׁטְעֵנוּ כו' אַחֲרֵי שְׁמַתְרִץ שְׁמוּאֵל שִׁטְעֵנוּ פְּסוּת עֶבֶד גְּדוּל כו' דֵּאִי בְּמִפְרָשִׁים דְּלְכָף דְּחַק שְׁמוּאֵל לְתַרְץ בְּטוֹעֵנוּ פְּסוּת וְלֹא נִיחָא לִי בְּתִירוּצוֹ דְּרַב בְּטוֹעֵנוּ דְּמִי עֶבֶד דְּסוּבְר דְּכִיּוֹן דְּהַתְּבִיעָה מִפְּחַ עֶבֶד הָוִי כְּמוֹ תְּבִיעַת עֶבֶד וְהוּי כְּפִירַת קְרָקְעוֹת וְכִפִּי סְבָרַת הָרֵאָב"ד בְּפִירוּשׁוֹ עַל תִּירוּץ הַגַּמ' ד' ה' בְּחִפְרָ בָּהּ כו'.

וְכִיּוֹן שְׁפִין מְהִרָאִי לֹמַר דְּהַמִּיַּעוּט לֹא קֵאִי לְסְתוּר הַק"ו גַּבִּי הַעֲדָאָת עֵדִים רַק קֵאִי לְמַעַט הוֹדָאָה שְׁלֹא מִמִּין הַטְעָנָה וְאִין לֹמַר א"כ לְמָה לִי מִיַּעוּט עַל כְּפִירַת קְרָקְעוֹת. דִּי"ל דְּמִיַּירִי בְּחִפְרָ בָּהּ בּוֹרוֹת כו' כְּתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַגַּמ' וּמִקְשָׁה שְׁפִיר מַה שִׁטְעֵנוּ כו' גַּם בְּלֹא"ה יִצְדַק קוֹשֵׁיַת הַגַּמ' לְשִׁיטַת שְׁמוּאֵל דְּבִטְעֵנוּ חֲטִיּוֹן וְשַׁעוֹרִין וְהוֹדָה בֵּא' מֵהֵן הָוִי הוֹדָאָה מִמִּין הַטְעָנָה.

יַעֲוִין מַס' שְׁבוּעוֹת ד' הַנְּ"ל וְק"ל: דָּף ה ע"א בְּסוּגָיָה דְּהַהוּא רַעִי. גְּמָרָא הַהוּא רַעִי דְּהוּוּ מְסָרִי לִי כָּל יוֹמָא כו'.

מְדַקְדַּק בְּשִׁיטָה מְקוֹבָצָת לַעֲנִין מַה נִּזְכָּר זֶה בְּגְמָרָא וּבְפְשִׁיטוֹת י"ל דְּנִזְכָּר מִפְּנֵי קוֹשֵׁיַת וְתִפּוּק לִי דְהוּ"ל רוּעָה וְכו' דְּבִאָמַת הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּרוּעָה שְׁמֹנְזִק בְּכַשְׁרוֹת פְּשָׁר לַעֲדוֹת וְרַב יְהוּדָה דִּיִּיק בְּדְבָרֵיו סְתָם רוּעָה פְּסוּל.

א"כ י"ל דְּאוֹתוֹ הָרוּעָה הִי מְנוֹחֵזֵק תְּמִיד לְכַשְׁרוֹת וְלֹא אֲתַרַע אֲלָא כְּעַת מַחֲמַת הָעֵדִים. לְזֵה מִקְדָּם הַגְּמָרָא דְּהוּוּ מְסָרִי לִי כָּל יוֹמָא חִיּוּתָא בְּסִהְדֵי א"כ לֹא הִי מְנוֹחֵזֵק בְּכַשְׁרוֹת.

וְעַכ"פ לֹא עֲדִיף מִסְתָּם רוּעָה. וְק"ל: שָׁם ע"ב וְתִפּוּק לִי דְהוּ"ל רוּעָה כו' יַעֲוִין בְּפִרְש"י וּמִקְשֵׁי הַמִּפ' הָא רוּעָה פְּסוּל רַק מְדַרְבְּנָן וְגִזְלָן פְּסוּל מְדָאוּ.

וְאִם נֶאֱמַר כְּסְבָרַת הַתוֹס' בְּד"ה דְּחֲשׁוּד אֲמִמוּנָא כו' דְּגִזְלָן לֹא פְּסוּל לְשְׁבוּעָה רַק מְדַרְבְּנָן מִקְשָׁה הַגַּמ' שְׁפִיר. וְעַפִּי"ז יֵשׁ לִיְיֹשֵׁב קו' הַבֵּל"ז דְּלִכְאוּרָה קִשָּׁה לִפִּי מַאי דְּמִשְׁמַע מִתִּירוּץ

הראשון בתוס' ד"ה שפנגדו קאמינא וביותר מבואר בר"ן ר"פ פל הנשפיעין דמדאוו' אמרי' גם בתמיד מתוך שאיל"מ רק מדרבנן הוטל שבועה על שפנגדו א"כ ל"ש תי' הגמ' תקנתא לתקנתא כו' פיון דמדאוו' חייב לשלם אף בלי שבועה משפנגדו וקוי רק חד תקנתא דגם בשבועה דרבנן יהי מתוך שא"למ.

ומה שמןטל שבועה על שפנגדו הוא לטובת הנתבע. ויעוין בתוס' ד"ה ותקנתא לתקנתא כו' דכוננתם לפי תי' הב' שבתוס' ד"ה שפנגדו.

יעוין במקראשים. וצ"ל להך שיטה דס"ל דגזלן לא פסול רק מדרבנן וקוי שפיר תקנתא לתקנתא ומקשה הגמ' שפיר תפ"ל דהו"ל רועה.

וק"ל: עוד יש ליישב קושני' הבל"ז דבתוס' ד"ה מסרי לי' בסהדי פי' דמייברי דאמרו לי' אל תחזיר אלא בעדים וקשה הא בפקדון נאמן במיגו דנאנסו וכמבואר בחו"מ סי' קל"ג סעי' ב' יעווי"ש בש"ף ס"ק ב' וצ"ל דעכ"פ הועילו בתנאי זה דאם יטעון הדיןתי אשור לא יהי נאמן כי אם במיגו דנאנסו יצטרף הרועה לישיבע שבועה כעין דאו' כמו בנאנסו.

וע"ז מק' הגמ' שפיר תפ"ל דהו"ל רועה ופסול לשבועה. ולא הועילו פלום אמנם אם נאמר פדעת הרמ"ה ורבינו ישעי' היא בטור סי' צ"ב ויעווי"ש בסמ"ע ס"ק כ"ז דגם בשומר חשוד אמרי' מתוך שאיל"מ לא קשה ותפ"ל דהו"ל רועה כו' אמנם בב"ח סי' הנ"ל מבואר פדעת הרמב"ם דפוטר בשומר חשוד ופדעת הרמ"ה דמחייב תלוי בב' תירוצים שבתוס' הנ"ל ד"ה שפנגדו דלתירוץ הראשון הטלת השבועה על שפנגדו היא רק מדרבנן לטובת הנתבע ולילא זאת הי' מחוייב לשלם מדאוו' א"כ בשומר חשוד הדרא לדינא דאורייתא.

ובפרט דל"ש גבי שומר לא שבקת חיי דמי יכריחו לקבל בשמירה. ומה גם דלא שכיחא אבידה וגניבה או אונסין.

אמנם לתי' ב' שבתוס' דבחשוד יכול לטעון דרועה לישיבע רק מדרבנן אחמירו עליו דישראל באם ישיבע שפנגדו וגבי שומר דאין שפנגדו יכול לישיבע פטור מלשלם. והנה אם אמרי' דגזלן פסול מדאוו' לשבועה לא יוצדק סברת הגמרא תקנתא לתקנתא כו' רק לסברת התירוץ השני שבתוספות וכנ"ל וא"כ שומר חשוד פטור מלשלם.

ומקשה הגמרא שפיר תיפוק לי' דהוי לי' רועה. וק"ל: במרדכי מקשה לשיטת מהר"ם דלא תיקון ר"נ שבועת היסת על טענת גניבה דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן א"כ מאי מקשה הגמרא השתא נמי דליתא לדר"ח נתייבני' מדר"נ דהא לפ"ד התובע חושד את הרועה בגניבה דמה לי גנב מבית בעלים מה לי גנב מבית שומר יעווי"ש.

וצ"ל דס"ל למרדכי לסברא פשוטה דאף דכאן גבי רעי' ל"ש אחזוקי אינשי בגנבי כו' פיון דאסהידו עליו דאכל תרתי. מ"מ אמרי' דר"ן פלל דר"נ לא תיקון שבועה על תביעת גניבה.

אמנם י"ל דס"ל למהר"ם דהרועה מחוייב לישיבע היסת דדילמא באמת לא גנב רק פשע בשמירה ותייב לשלם ומערים לטעון להד"ם או דילמא נגנב דהרעי' חייב בגניבה ואבידה לכה טוען להד"ם וק"ל ויעוין בחושן משפט סי' רצ"ד בסמ"ע ס"ק ב': ונדע דלקאורה יש

לפרש קונשיטת הגמ' תפ"ל דהו"ל רועה עפ"י סברת הפוסקים דגם במקוויב שבועה ואינו יכול לישבע מועיל מיגו לפטור.

וצ"ל דלכך לא אמרי' דגופטר הרעי' מלשלם במיגו דנאנסו. די"ל דלכך לא רצה בתחלה לטעון נאנסו.

פדי שלא יחויב שבועה דאו'. וע"ז מק' הגמ' שפיר תפ"ל דהו"ל רועה ובל"ז הי' פטור מלישבע.

ואין לומר דהוי אמרי' גבי טענת נאנסו מתוך שאיל"מ וכשיטת הפוסקים דעת הרמ"ה ור"י דגם בחשוד שומר אמרי' מתוך שאיל"מ ז"א דהא רועה הוא רק פסול דרבנן ואפשר לומר בפשיטות לשיטת התוס' בד"ה שפנגדו כו' בת"י הב' דלחז תירוצא באי חשיד השומר פטור כמבואר בב"ח ומבואר לעיל ולפי המבואר בתשו' רש"ך ח"א דף קס"ח נראה דגבי חשוד מתוך שאיל"מ הוא רק מדרבנן.

נמצא גבי חשוד דרבנן הוי תקנתא לתקנתא. ולכך אחרי שמתרץ הגמ' תקנתא לתקנתא כו' מקשה הגמ' שפיר תפ"ל דהו"ל רועה ונפטר במיגו.

וק"ל.

גם יש לומר דהי' המעשה במקום רואים שאינו יכול להפטר בטענת נאנסו. אמנם לפי דברי הג"ל לתרץ דברי הר"מ אי א"י במקום רואים סובב טענת התובע לחשוד הרועה בגניבה ופטור מהיסת.

והי' באפשר לתרץ עפ"י"ז קונשי' הבל"ז הג"ל. וק"ל: עוד שם בגמ' ותיפוק לי' דהו"ל רועה ואמר ר"י סתם רועה פסול לעדות.

הנה פל המפ' נבוכו בכוננת הגמרא ונ"ל דבלא"ה לא מוכן התזקה דא"א תובע וכו' דדילמא משום דרועה לגזול תובע אותו וכעין זה מצינו שלא יהא פל או"א הולך כו' וצ"ל כיון שהדין שנתבע יפטור בשבועה ולא תמצא דהתובע בא לגזול דנודאי ישבע הנתבע כפי האמת פדי שפטור א"ע בשבועת שקר לכן שייך שפיר התזקה דא"א תובע אמנם א"כ קשה מאי מקשה הגמרא השתא נמי דליתא לדר"ח ליחייבי' מדר"נ וכו' ואמר ר"נ משביעין אותו שבועת היסת הא שבועת היסת ניתקנה משום תזקה דא"א תובע א"כ יש לו עליו דאל"כ למאי תבעו הא יהי' פופר הפל ואי דיצטרף לישבע הא האמת אתו וישבע שבועת אמת.

אלא נודאי דיש לו עליו וירצה שישבע ויפרוש משבועת השקר וישלם המזון וכיון דהכא דהעידו עליו העדים דאכל ב' מינייהו ונעשה על פיהם גזלן יכולים לומר דמפח דהבעלים תובעים בשקר פדי שיתחייב שבועה דאו' ומתוך שאיל"מ וליכא תזקה דא"א תובע ובאפס תזקה אין התחלת חייב שבועה דאו' על הנתבע ומאי מקשה הגמ' דגם בכפ"ה נימא בחשוד מתוך שאיל"מ הא אם נימא כף יבטל התזקה דא"א תובע ולא יהי' מקום פלל לחייב את הנתבע ש"ה ולא נתפרסם לחשוד וליפטר אלא דז"א דהבעלים תובעים לרועה קודם שבאו עדים ואז הי' יכול לישבע וכמו דגבי בעלים התזקה דא"א תובע וכו' ומק' שפיר השתא וכו' וע"ז משני שפיר תקנתא לתקנתא וכו' וע"ז מקשה

הגמ' ותפ"ל דהו"ל רועה ר"ל דלמה לה לתרץ תשנתא לתשנתא כו' הא בפשוט יכול לתרץ דאי ליתא לדר"ח ליפא למיתבי' לדר"נ דהא הו"ל רועה ונדעו הפעלים שהווא חשוד ויחיבדמתוך שאיל"מ וליתא גפי בעלים החזקה דא"א תובע כו' ממילא לא חלה עלי' תקנת שבועת הקיסת ול"ק ליחיבי' מדר"נ דבחשוד ידוע מעיקרא בונדאי א"א לומר מתוך שאיל"מ וע"ז קאמר הגמרא הא ברועה דעלמא וא"כ הוי רועה פשר ולקף הנצרה לתרץ תשנתא לתשנתא לא עבדינו.

ודו"ק היטב: באופן אחר י"ל פוננת הגמ' ותפ"ל כו' דהנה לכאורה ק' מאי מק' הגמ' השתא דליתא לדר"ח נחיבי' מדר"נ הא אית לי' מיגו דנאנסו על הבהמות שאין העדים מעידים ומיגו לאפטורי משבועה דרבנן אמרינו.

וא"ל דאי טוען נאנסו הוי מתוך שאיל"מ דהעדים מעידים דאכל תרתי והוי גזלן ופסול לשבועה. ז"א לשיתת אבני דסובר ברי ושמא ברי עדיף אפי' בברי גרוע ושמא טוב א"כ יטעון השומר אני טוען בברי נאנסו ואתה טוען שמא וברי עדיף ואע"ג דהוי מחויב שבועה ואיל"מ מ"מ יטעון א"כ אפן ואשלם לה ואני טוען בברי שמזה יש לי בידיך ואתה טוען שמא נמי מחויב אתה להחזיר לי ואתפסנו תיכף בידי ולא אשלם לה.

אלא דז"א דקודם שבאו עדים חלה שבועה עליו ואז לא הוי מיגו דנאנסו דא"נ יטעון נאנסו נמי מחויב שבועה ואז פשר לישבוע דעוד העדים לא העידו עליו ועתה מפח העדים נתחדש לו המיגו והוי גרוע ממיגו למפרע דלא אמרי' ולקף מק' שפיר השתא נמי דליתא לדר"ח נחיבי' מדר"נ כו' ומשני תשנתא לתשנתא כו' ופריה ותפ"ל דהו"ל רועה ר"ל דל"ל תשנתא לתשנתא הי' לה לתרץ בפשיטות ואמר ר"י דפסול לשבועה ואלקבא דאבני אם הוא טוען נאנסו אף דהוי מתוך שאיל"מ מ"מ א"צ לשלם מפח ברי ושמא ב"ע וא"כ אף קודם שיבואו עדים הי' מיגו טוב דאם הי' טוען נאנסו הו"ל רועה וא"י לישבוע ולא הוי צריה לשלם השתא דאיכא עדים דאכל תרתי מינייהו נמי אית לי' מיגו דנאנסו ומיגו לאפטורי משבועה דרבנן אבל אי איתא לדר"ח קמיינתא שפיר חייב שבועה ואין להאמינו במיגו דאי בעי אמר נאנסו דהא טענת נאנסו הי' צריה למיגו אף קודם שבאו עדים כדי שלא יהי' עליו שבועת הקיסת וא"כ לא הוי מיגו למפרע מ"מ שפיר חייב שבועה דמיגו לאפטורי מש"ד ל"א ולקף לא מקשה אלא דלמה לא תירץ בפשיטות דהו"ל כו' ולא קשה קושית הגמרא דנחיבי' מדר"נ דמיגו לאפטורי משבועה לא אמרינו.

ודו"ק היטב: דף ז ע"א בב"י סי' פ"ז הביא בשם בעה"ת דמקשה על הגמרא דב"ב ד' קכ"ח המוציא שט"ח על חבירו והלנה אומר פרעתי מחצה והעדים מעידים שפרעו כולו נשבע וגובה מחצה מנכסים בני חורין יע"ש.

ולמה נשבע הלנה ליפטר הא כיון דאיהו מכחיש העדים והשטר בתקפו. ונגד השטר לא יוכל לטעון פרעתי דחזקה שטרך בידי מאי בעי ויהי' המלנה נשבע ונוטל כדין כל שטרות אי אמר הלנה פרעתי.

ותי' דבכל שטרות לא יוכל הלנה לטעון פרעתי דחזקה שטרך בידי מאי בעי. אבל הכא כיון שטען שלא פרע אלא מחצה תפול החזקה דשטרך בידי מאי בעי.

דהניח אצלו על מקצתו שחייב לו עוד ומקשה הש"ך דא"כ בכל שטרות יהי נאמן לומר פרעתי מחצה ונ"ל דהנה בגמ' דף ז' איתא שנים אדוקין בשטר הלנה אומר ממני נפל והמלנה אומר ממני נפל כו' רבי אומר יתקנים השטר בחותמיו וכו' וגבי לי' מלנה פולין' ול"ל מתניתין דשנים אוחזין וכו' במקנים כ"ע ל"פ פי פליגי בשאינו מקנים ר' סובר מודה בשטר שכתבו צריף לקנימו מאן קא משוי לי' להאי שטרא לנה הא קאמר וכו'.

ויל"ד דבכ"מ שפזכיר הש"ס המ"ד דמודה בשטר שכתבו צריף לקנימו. לא מזכיר הש"ס למה צריף לקנימו.

והכא מפרש הטעם דמאן קא משוי וכו' ולמה צריף הכא הטעם. ונ"ל דהנה בתוס' במסכת פתובות דף מקשו על מ"ד דמודה בשטר שכתבו א"צ לקנימו.

דיהא הלנה נאמן לומר פרעתי במקניו דמזניף. ותי' דירא לומר מזניף פן יכחישוהו.

וצ"ל דהמ"ד שסובר צריף לקנימו סובר דהא השתא נמי אם יבואו עדים לקנימו לא יהי נאמן לומר פרעתי ונשפיר הני מקניו. אלא דבס' אס"ז מסביר תי' של התוס' דירא אם יטעון מזניף שיכחישוהו העדים ביותר ומחזק שקרו.

אבל בטוען פרעתי לא יהי נראה כשקרן אם יבואו עידי קיום. אלא דמצד הדין אינו נאמן לומר פרעתי נגד השטר ומ"ד שסובר צריף לקנימו דלנה לא חושש לנה אם נראה יותר שקרו.

והנה החזקה דשטרך בידי מאי בעי. לאו חזקה אלימתא היא.

דזימנין דמשהי לי' אפשיטי דספרא כמש"כ התוס'. רק לנגד השטר לא יכול הלנה לטעון פרעתי ובלאו חזקה דשטרך בידי מ"ב פנ"ל פנין דע"ז השטר הלנהו.

והשתא מוכן פנונת הגמ' בזה הטעם. ולפי"מ שביארתי לעיל דהטעם דמ"ד דמודה בשטר שכתבו צריף לקנימו דהלנה נאמן במקניו דמזניף דהכא לא שייך הטעם דהלנה יהא נאמן לומר פרעתי במקניו דמזניף פקנשני' תוס' דירא הלנה לומר מזניף פן יכחישוהו.

ולכא למימר פנ"ל דאף השתא אם יכחישוהו לא יהי נאמן לומר פרעתי נגד השטר. ז"א דהרי אם יטעון מזניף הרי מודה שלא ממנו נפל ואם יבואו עידי קיום הרי צריף ליפרע כל החוב.

אבל בטוען פרעתי אף אם יבואו עידי קיום יהי הדין דיחלוקו. ולכך מפרש דמאן קא משוי לי' לשטרא לנה.

ר"ל דהא דלא נאמן נגד שטר לומר פרעתי משום דע"ז הלנהו. מאן קא משוי לי' להאי שטרא לנה.

הא איהו אמר דפרע. ולא צריכנא למקניו דמזניף.

ואי דלא יהא נאמן לומר פרעתי נגד החזקה דשטרך בידי מ"ב ז"א דהכא ל"ש החזקה הנ"ל דהא טוען ממני נפל ולא הי' ביד המלנה. והנה בנידון דידן אם העדים מעידים שפרע כולו והוא אומר פרעתי מחצה.

ל"ש לומר האיך נאמן לומר פרעתי נגד שטר פיון שע"ז הלנהו. ז"א פיון שקהעדים מעידים שפרעו פלו מאן קא משוי לי' להאי שטרא לנה הא קאמר שפרעו וכדאי תא בגמ' ה"ל.

אלא דקושני' הבעה"ת דמצד החזקה דשטרך בידי מ"ב לא יהא נאמן לומר פרעתי ולקך תי' דהכא ל"ש החזקה ה"ל פיון דלא פרע אלא מחצה. אבל בשטרות דעלמא לא יהא הלנהו נאמן לומר פרעתי מחצה בלא הטעם דחזקה שטרך בידי מ"ב פיון שע"ז הלנהו שלא יהי' נאמן לומר פרעתי ומתוך שפיר קושני' הש"ך ה"ל ודו"ק: דף י' תוס' ד"ה תופס לבע"ח כו' א"נ דהא גבי יימר בר חשו עשאו שליח ע"כ.

ונ"ל ליישב קושני' תוס' על רש"י. דהנה הריטב"א פתב דאם בעל אבידה מייאש א"ע קודם שמצא איש את אבידתו אינו יאוש.

דהמוצא דעתו להחזיר האבידה ידו פיד בעל הבית והוי פהשאייל לו ידו וקנה בידו של המוצא והוי ברשותו ולקך אינו מועיל היאוש. ולקך כ' אם דעתו של המוצא להגבי מציאה ע"מ לגזלה.

לא הוי ידו פיד בעל האבידה. ושפיר מועיל היאוש ע"כ.

וחזינו מדברי הריטב"א ה"ל דיכול אדם להשאיל ידו לחברו לקנות דבר מה. ולא מחמת קניית הגבהת חברו.

רק מחמת שהשאייל לו ידו והוי פידו לקנות מצד עצמו. והנה אמרי' המגביה מציאה לחברו קנה חברו (רצה לומר דהמגבי' רצה להקנות בהגבהתו לחברו) ול"ק חברו פמו תופס לבע"ח ורצה בתפיסתו להקנות לבע"ח במקום שחב לאחרים ל"ק חברו ר"ל לא מועיל קנייתו ויכול לתפוס ממנו בע"ח אחר ולקך פתב רש"י דאם עשאו שליח קנה.

וכוננתו פיון שעשאו שליח ומיד כשהלך לתפוס עשה פיצונו נשתעבד הלנהו ונקנה הגוף של שליח והוי ידו של שליח פידו של בע"ח וקנה בע"ח בידו והוי כעין דמשני הגמרא שאני פועל דידו פיד בעה"ב פנונת הגמ' הא דקנה בעה"ב בידו של פועל דהוי ידו פיון דהפועל משועבד לו ולא מחמת קניית הפועל אלא מחמת שהשאייל לו ידו והקני' עושה הבעה"ב עצמו וזאת היא פנונת רש"י בעשאו שליח.

ואז אין הקני' נעשית ע"י שליח ורק ע"י הבעה"ב עצמו אלא שהשליח השאייל לו ידו וכנ"ל. אבל גבי יימר בר חשו דאמר לי' זיל תפסי' גי'הל' זיל קנה בתפיסתך ואתה תעשה הקני' ושפיר אמר דלא קנה במקום שחב לאחרים.

ודו"ק היטב פי נכון הוא: ע"ב בגמרא אלא מעתה האומר לאשה ועבד דלא בני חיובא נינהו ה"נ דמחייב שולחן ומקשה בס' שיטה מקובצת מה ענין מזיק ללא תגנוב. הא מ"מ בני חיובא נינהו משום לאו דלא תגנוב.

ונ"ל לתרץ דהנה לכאורה קשה אמאי אמרינן בגניבה דאשלד"ע משום דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין. דהא אי נימא דיש שליח בגניבה לא יהי' עובר על דברי רב.

דהנה בגניבה לא עבר על לאו דלא תגנוב רק היכא דעשה דרכי הקני' והשלים גנב והגביה בעבור המשלם. ואם נימא דיש שלים והוי כעשה בעצמו הקני'.

וא"כ הקני' עשה המשלם והוא עבר על לאו דלא תגנוב והשלים לא עבר על דברי הרב דבשלמא גבי שאר עבירות דהינו אם אמר לשלים להרוג נפש ואף דאי אמרי' דיש שלים לד"ע וסגיב המשלם מ"מ השלים עבר העבירה והרג הנפש וא"כ שיהי' גבי דברי הרב וכו' ולכך אמרי' אשלד"ע.

אבל בגניבה לא שיהי' לומר לשלים דברי הרב וכו' כי הוא יכול לומר אני לא עשיתי כי אם בשליחותו והוי פאילו הוא בעצמו גנב ועשה הקני' ועבר על לאו תגנוב פיון דהי' שלו אבל אני מה עול עשיתי ורש"י פ"ב בר חייבא אף הוא מוזהר על הדבר.

אלא דז"א דמ"מ בר חייבא מצד מזיק כי נטל משל חברו לשום איש אחר והזיק לחברו ובר חייבא על הגניבה מצד מזיק ומוזהר גם הוא על הדבר ושייך דברי הרב וכו' דאף א"א דיש שלד"ע מ"מ השלים עבר עבירה מצד מזיק ולכך אמרי' דאשלד"ע לגבי גניבה וא"כ לס"ד בגמ' דחייבא דמזיק ליתא גבי אשה ועבד ממילא ליתא לגבייהו הלאו דלא תגנוב וכנ"ל דלא שיהי' גבייהו דברי הרב וכו' דהא עשו בפקודת המשלם הגניבה והקני' וע"כ לא עברו על לאו תגנוב.

ולכך משני אמרת עבד ואשה בני חייבא ניהו מצד מזיק אלא דהשתא לית להו לשלומי וא"כ שיהי' שפיר דברי הרב וכו' ולכך פטור המשלם. ודו"ק היטב כי נכון הוא: תוס' ד"ה פהו דאמר לי לישראל צא וקדש לי אשה גרושה אפי' אמר לכהן נמי ונ"ל דהנה לכאורה קשה אמאי קאמר להו לישראל.

הכי דשלים לאו בר חייבא הוא מחייב שולחו הגי נמי פיון דלאו בני חייבא ניהו מחייב שולחו הא השלים עבר אלאו דלפני עור וא"כ שיהי' גבי שלים כל מילתא דא"ר ל"ת אי עביד ל"מ וא"כ השליחות בטל וממילא לא חלו הקידושין וא"כ אמאי מחייב שולחו.

ואע"ג דגלי קרא גבי אלמנה לכה"ג דקדושין מהני כדאייתא במסכת תמורה דף ד' מ"מ גבי שליחות לא גלי קרא דהשליחות מועיל אלא צ"ל כדעת המפרשים דאם הוא אינו מוזהר עלי' לא שיהי' גבי לפני עור: ובזה מתורץ קושית העולם במסכת פסחים ודרי אמה"ח דאמר רחמנא לא תאכל וכו' ואמה"ח לב"נ וכו' הא לכלבים שרי דילמא מיירי באבר מן המפרסת דלישראל שרי ולב"נ אסור ומותר בהנאה לישראל ולכך אומר דעובר על לפני עור וא"כ ה"נ בישראל אינו עובר על לפני עור פיון שאינו מוזהר על לקיחת הגרושה.

אבל פהו שאמר לכהו דאיהו מוזהר על לקיחת הגרושה ועבר על לפני עור וממילא בטל השליחות ולכ"ע לא מחייב שולחו ודו"ק: דף יא ע"ב ד"ה וכי ר"י ור"ע בצד שדהו של ר"ג היו עומדין כו' דרף מקח וממכר שאני.

והקשה השא"ר הא ר"י אית לי במסכת פסחים דף מ"ב לא זהו חמץ שמונהרין עלי' בב"י ומפרש הגמ' דקסבר טובת הנאה אינו ממון וא"כ האיהו הקנה ר"ג לר"י הא ר"י אית לי טובת. הנאה אינו ממון ואינו יכול לקנות אגב קרקע ונ"ל לתרץ בהקדמם לתרץ

קונשית התוס' ד"ה וכי ר"י ור"ע בצד שדהו וכו' וא"ת והא התבואה מונחת בביתו של ר"ג וביתו של ר"ג היא משתמר יע"ש.

ונ"ל דהא דחצר המשתמרת קונה ולא פ"ע עומד בצד שדהו היינו גבי הפקר דחצר מן הפקר והפקר אין לו בעלים ובמשתמר מצד עצמו קנה לו החצר: ובזה מתורץ קונשית תוס' בד"ה בנזבל של בעה"ב דהתם הקננו מן ההפקר ומועיל המשתמרת אף מאחר.

אבל גבי הנותן משלו לחברו והמתנה מונחת בחצר חברו צריף החצר להיות משתמר נגד הנותן היינו שאף הנותן לא יוכל ליטלו מן החצר. אבל הכא אע"ג דלגבי ר"ג היא משתמר מ"מ לא היא מועיל לקנות ממנו ר"י דההשתמרות צריף להיות מן ר"י לגבי ר"ג דכיון דר"ג היא המקנה פנ"ל וע"ז משני הגמ' ר"ג מטלטלי אגב קרקע הקנה הפונה היא מטלטלי אגב קרקע וכו' בטובת הנאה והשא"ר הקנה בחצר המושפר ומועיל חצר המשתמר לדעת ר"ג פנ"ל וא"כ שפיר עביד דלא קנה פי לא היא להם סודר להקנות להם בחליפין וכוננת רבא שטובת הנאה שהיא לר"ג בהמעשרות היא לו להקנות אגב קרקע וכיון שאין לו בו טובת הנאה ממילא הוי הפקר אלא דאפתי לא יצא ידי מצנת בייעור שצריף לקרות שם בעלים ולהקנות בהקנאה גמורה ור"י ור"ע אפתי לא קנו רק טובת הנאה ואם היא אחד חטף לא היא צריף לשלם רק הטובת הנאה מ"מ פיון דר"ג לא היא לו בהו טוה"נ הוי הפקר והיא יכול ר"ג לומר דחצרו תקנה לר"י ולר"ע ההפקר המעשרות ולגבי הפקר מועיל חצר המשתמרת מצד עצמו וה"נ אע"ג דמשתמרת לדעת ר"ג מ"מ לא היא צריף החצר לעשות קננו מן ר"ג לר"י פיון דהוי הפקר דהא ר"ג פבר הקנה להם הטובת הנאה שהיא לו מועיל ההשתמרות אף שהיא לדעת ר"ג וכנ"ל ולמה היא לו לקבל מהם מעות בשכירות קרקע אלא טוה"נ א"מ לקנות בחליפין פונתו דאף טוה"נ עצמו א"י לקנות אגב סידור ה"נ טוה"נ א"מ לקנות אגב קרקע ובקננו חליפין.

ור"ג הקנה להם טוה"נ אגב קרקע והשא"ר קנה בתורת חצר א"ש אפי' ל"ל לר"י טוה"נ הוא דלאו כולה שלו הא מכא טוה"נ יכול להקנות. והשא"ר מפח חצר המושפר להו.

וק"ל: וסוגיא דקידושין דהוכיח מכאן דבעינו ציבורין בתוכו היינו שלא היא לו להשפיר החצר לקבל מהן המעות. רק היא להן להקנות בטוה"נ שיש לו במעשרות אגב קרקע אחרת והשא"ר פיון דהוי הפקר י"ל תקנה לו חצרו לר"ע ור"י אלא מוכח דאגב קרקע אחרת לא היא יכול להקנות דבעינו ציבורין בתוכה וק"ל: ובסברא זו מתורץ קונשית הריטב"א על רש"י שסובר דאם ד"ת מעות אינן קונות אם מקדש בדמי חמץ אינה מקודשת דהא מצינו בכמה מקומות דמדרבנן נעשה דאורייתא.

ולפי ה"ל לק"מ דבכ"מ מפח קננו דרבנן מציאש המקנה מהחפץ וממילא נעשה קננו דאורייתא מפח היאוש ולשיטת רש"י בעוד החפץ ברשות המוכר קיבל ממנו ובכה"ג אף שהמוכר מציאש החפץ האי יאוש אינו מועיל בעודו ברשותו ודו"ק: ואגב זה אנפיר קוש' עצומה על האי סוגי' דקידושין שמוכרין מכאן דבעינו ציבורין בתוכה לפ"ד דקננו אגב אינו אלא מדרבנן ולשיטת רש"י דקננו דרבנן אינו נעשה קננו דאורייתא א"כ פשהקנה להם מטלטלי אגב קרקע אפתי לא יצא ידי חובת בייעור דאורייתא דכתיב ונתת וכו' אלא פיון דהם קנו מדרבנן היא ר"ג מציאש א"ע אלא בחצר לא מועיל יאוש כ"ז שהוא ברשותו ולכך השפיר להם מקומו כפי דלהוי יאוש אחר שיצא מרשותו וסוגי'

אָבֵל אַם נָדָר לְקַיִּים מִצְוָה אֵינוֹ חָל דָּאִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר. וְקִשָּׁה הָא יֵשׁ פְּאָן אִיסוּר מוֹסִיף בְּאֵם נָדָר שְׁלֵא לְאַכּוֹל בְּיוֹם שְׁנֵהֲרַג בּוֹ גְּדֻלָּי' בְּן אַחִיקָם דְּמַחֲמַת הַצּוּם גְּדֻלָּי' מוֹתֵר בְּטַעֲמָא אַם לֹא נָדָר אָבֵל אַם נָדָר שְׁלֵא לְאַכּוֹל אַפִּי' בְּטַעֲמָא אִיסוּר.

וְעוֹד יֵשׁ פְּאָן אִיסוּר מוֹסִיף לְעֵנִין חוֹלָה שְׁיֵשׁ בּוֹ סַפְּנָה דְּמוֹתֵר לְאַכּוֹל בְּצוּם גְּדֻלָּה אָבֵל אַם חוֹלָה שְׁיֵשׁ בּוֹ סַפְּנָה נָדָר שְׁלֵא לְאַכּוֹל בְּצוּם גְּדֻלָּי' אִיסוּר לְאַכּוֹל וְדו"ק: תוּס' ד"ה נְשִׁים חֲזִיבוֹת בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם דְּבַר תּוֹרָה מְשוּם דְּקִידוּשׁ דְּאוֹרְזִינְתָא.

תִּימָא דְבִרְיֵשׁ מִסַּכַּת נְזִיר אֲמַרִינּוּ מִינּוּ וְשִׁכְרָא נְזִיר לְאַסוּר יֵין שֶׁל מִצְוָה פְּיִין הִרְשׁוּת וּפְרִיף יֵין שֶׁל מִצְוָה מֵאֵי נִיהוּ קִידוּשׁ וְהִבְדִּילָה מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינֵי הוּא וּמְפָרֵשׁ ר"ת בְּתַמְי' וְכִי מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינֵי הוּא דְאַצְטְרִיף קָרָא לְמַעוּטֵי דְבִנְיַחוּתָא אֵין לְפָרֵשׁ דְּאַדְרָבָה מְשוּם דְּמוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינֵי אֲצְטְרִיף קָרָא דְחֲזִינֵי לְנִזִּירוּת וְהַקְשָׁה הַשְּׂאֵמָת אַרְי' דְּלַעוֹלָם יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּנִיחוּתָא דְשִׁיעוּר קִידוּשׁ בְּמֵלֵא לֹא גְמִיּוּ קַיִים הַמִּצְוָה וְשִׁיעוּר נְזִיר הִיא רְבִיעִית וְא"כ אֲפָשֵׁר דְּקַיִים הַמִּצְוָה דְּקִידוּשׁ וְאַפְתִּי לֹא עֹבֵר עַל נְזִירוּת אֲלֵא אִיסוּר יֵשׁ פְּאָן וְלֹא קָאֵי קוֹשְׁיֵית הַגְּמָרָא אֲמַאי צְרִיף קָרָא לְאַסוּר יֵין קִידוּשׁ וְאַבְדִּילָתָא מְשוּם דְּאֵינוֹ מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינֵי.

אֲלֵא קוֹשְׁיֵית הַגְּמָרָא הִיא אֲמַאי יְהִי' נְזִיר אִיסוּר לַעֲשׂוֹת קִידוּשׁ בְּיֵין פִּינּוּ דְּמוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינֵי עַד הָאִיסוּר בְּעֵלְמָא דִּישְׁתָּה יֵין כֹּל שֶׁהוּא וְאֵינוֹ עוֹבֵר עַל נְזִירוּתוֹ כֹּלֵל אֲלֵא אִיסוּר בְּעֵלְמָא.

אֲלֵא זֶה יֵשׁ לְדַחוּת דְּסוּגָי' דְּהֵתֵם אֲנִלָּא לַר"ש דְּסוּבֵר כ"ש לְמַלְקוֹת עַכ"ל. וְנ"ל דְּלַעוֹלָם יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּמוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵה"ס הִיא בְּנִיחוּתָא כַּפִּי' הַנָּ"ל.

וְאֵין לְדַחוּת מְשוּם דְּהֵתֵם אֲנִלִּין אֲלִיבָא דַר"ש דְּסוּבֵר כ"ש לְמַלְקוֹת דְּהִנֵּה הָרִיטְבָ"א ו'ל כ' הַטַּעַם דַּכ"ש לְמַלְקוֹת וְלַעֲנִין קָרְבָן עַד פְּזִית הִיא דְּבִשְׁלָמָא מְלָקוֹת אֵינוֹ אֲלֵא בְּמִזִּיד וּמְשוּם דְּאַכֵּל כ"ש מִסַּתְמָא אַחְשָׁבִי'.

אָבֵל גַּבִּי קָרְבָן דְּבִשׁוּגָה הִיא אִיף שִׁיף לֹא מְשוּגָה הִיא אֲנִכֵּל וְהָא דְּבִמְלָקוֹת שִׁיף אַחְשָׁבִי' הִינּוּ דוֹנָקָא כְּשִׁיכּוֹל לְאַכּוֹל כְּשִׁיעוּר וְלֹא אָכֵל רַק פְּחוֹת מְכַשְׁיעוּר מִסַּתְמָא אַחְשָׁבִי'.

אָבֵל הֵכָא דְּשִׁתָּה פְּחוֹת מְכַשְׁיעוּר מְשוּם דְּבַעֲזֵי לְצִאָת מִצְוֹת קִידוּשׁ הַיּוֹם וְלֹא רִצָּה לַעֲבֹר עַל נְזִירוּתוֹ וְלֹא מְשוּם דְּאַחְשָׁבִי' וְלִיבָא לְמִימֵר הֵכָא כ"ש לְמַלְקוֹת. וְדו"ק פִּי הִיא כְּפִתּוֹר וְכַרְח: תוּס' ד"ה כֹּל שִׁיעוּר בְּשִׁמְרָה יִשְׁנוּ בְּזִכְרָה.

אִיפְכָא ל"ל דְּלַחוּמָרָא מְקוֹשִׁינּוּ וְכו' וְכֵן הָא דְּאָמַר בְּעֵרְכִין גַּבִּי הָא דְּתַנָּיָא הַפֵּל חֲזִיבִין בְּצִיצִית פְּהֵגִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים כו' וּמְסִיק וְהִנֵּי פְּהֵגִים הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי כְּלָאִים גַּבִּייהוּ כו' הֵתֵם נָמִי אֵי אֲפָשֵׁר לֹאמֵר אִיפְכָא עַכ"ל.

וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּהָא צִיצִית אַע"ג דְּכְלָאִים הִיא מ"מ אֲתִי עֲשֵׂה דְּצִיצִית וְדַחֵי ל"ת דְּכְלָאִים. וְגַבִּי בְּגָדֵי פְּהֵגָה נָמִי אֲמַרִינּוּ הֵכִי אַע"ג דְּכְלָאִים הִיא מ"מ אֲתִי עֲשֵׂה וְדַחֵי ל"ת וְע"כ הָא דְּקָאֵמַר בְּגְמָרָא הִנֵּי פְּהֵגִים הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי כְּלָאִים גַּבִּייהוּ לֹא לִחְזִיבוּ ע"כ שְׁלֵא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה.

דאי בשעת עבודה הא אתי עשה נדחי ל"ת וא"כ מאי מתרץ התוס' דאי אפשר לומר איפכא משום דגלי תורה גבי פהגים דמותרים ללבנוש פלאים הא אפתי יש לומר איפכא דהתורה לא התירה אלא בשעת עבודה אבל שלא בשעת עבודה איפכא למימר איפכא הואיל וכהגים חייבין בציצית גם הם אסורים ללבנוש פלאים.

ודו"ק: בגמרא אימא פשם שלוקה על שקר פה לוקה על שוא פשיטא האי לאו היא והאי לאו היא. ופירש רש"י ז"ל והרי פתיב לא (ינקה ה') תשבע וכו'.

ומקשין העולם מאי פשיטא דפריה הא הלאו דשקר הוי לאו שיש בו מעשה והלאו דשוא הוי לאו שאין בו מעשה וצריה למיגמר מיני' וי"ל לפירוש הקונטרס דהדרי הגמרא ממאי דאמר' דבדיבור א' נאמרו אלא אימא וכו' צריה לפירוש קוש' הגמ' פה פשיטא האי לאו והאי לאו כו' וממילא יש אזהרה על שקר ועל שוא נמי יש אזהרה דילפינו משקר ועונשין מלא ינקה ד' דאל"כ קשה האיה ילפינו שוא משקר הא אין עונשין מן הדין אבל אם הקוש' היא כדפרישנא תו לא קשה מידי.

ודו"ק: קוש' עצומה על רבינו יקיר דרבינו יקיר אמר על האי דאמר ר"ש כ"ש למלקות זה דוקא אם האיסור היא בעין אבל אם האיסור היא ע"י תערוכות לא אמרינן כ"ש למלקות. וקשה דהכא אמרינן בגמרא איבעי' להו ר"ע בכל התורה פולה כר"ש ס"ל דמחייב במשהו או לאו וכו' ואמרינן בגמרא ת"ש דתניא ר"ע אומר נזיר ששורה פתו בינו וכו' ויש בו פדי לצרף פזית חייב ואי ס"ד כר"ש ס"ל למה לו לצרף אלא ונדאי לא ס"ל כר"ש.

א"כ משמע דלר"ש אפי' אם האיסור הוא בתערוכות נמי כ"ש למלקות ואין חילוק אם הוא בתערוכות או אם היא בעין. ונ"ל לתרץ דהריטב"א פתב על הא דאמר ר"ש כ"ש למלקות ב' טעמים.

חדא דסבר ר"ש דלשון אכילה משמע כ"ש. וב' משום דבלא"ה הוי איסור על חצי שיעור וכינון דאכל כ"ש אחשבי'.

ולטעם ב' דוקא אמר הרבינו יקיר דיש חילוק אם האיסור הוא ע"י תערוכות או אם האיסור הוא בעין דאם הוא בעין הוי בלא"ה איסור בעלמא וגם הוא אחשבי' ומילקה לקה. אבל אם הוא בתערוכות הוי היתר גמור דהרמב"ם ז"ל פסק דחצי שיעור ע"י תערוכות מותר מה"ת ולא שייך למימר אחשבי' דלהוי חייב מלקות אבל לטעם ראשון דריטב"א לית בי' חילוק בין אם האיסור הוא בעין או ע"י תערוכות והכא אמרינן טעמא דאמר שבועה שלא אוכל ואכל כ"ש חייב משום כ"ש למלקות ע"כ טעמא פיון דסתם אכילה בכ"ש דליכא למימר טעמא משום דאחשבי' דאם נשבע על אכילת פזית הוי כ"ש היתר גמור ול"ש לומר אחשבי' אלא ע"כ הטעם משום דסתם אכילה בכ"ש.

ולפי"ז מתורץ קוש' הג"ל. ואין להקשות פיון דבתערוכות היא.

דהא הכא ע"כ טעמא משום דסתם אכילה בכ"ש ול"ש לחלק בין בעין לתערוכות, ודו"ק: ורבאנפן אחר יש לתרץ קוש' הג"ל על רבינו יקיר דבפסחים ד' מ"ד ע"ב פתב רש"י בד"ה מפת ומיין חייב ואילו נכנס היין בכל הפת לא הוי פליגי רבנן דאית להו טעם פעיקר ואיתעביד פת גוף האיסור.

ובקא מיקא פליגי עלי דטעמא דר"ע משום צירוף הוא וא"נ לא נשרית כל הפת בינו מצטרף נמי היתר לאיסור לחיובי וְהַרִיטְבִי"א לחולין ד' צ"ח בד"ה רבא אמר כו' פתב כל היכא דהוי טעם איסור מחצה על ההיתר כמו דאיתא בעיניי חשיב וכו' עכ"ל: ודע דיש שיטות הסוברים דלא אמרינן היתר מצטרף לאיסור להיות עצם איסור לר"ע אלא בדלא נפיש היתר.

אבל אם ההיתר מרובה על האיסור לא אמר ר"ע היתר מצטרף לאיסור ולפ"ז הא דפליג ר"ע ארבנן ואמר נזיר שהי' שורה פתו בינו חייב ע"כ איירי דלא פשט הינו בכל הפת דאל"ה לא הוי פליג רבנן עליה פדברי רש"י הג"ל.

ואי מיירי דהינו הי' שנה עם החלק שנבלע בו א"כ הי' הפת מרובה על הינו דהא לא פשט הינו בכל הפת והוי ההיתר מרובה על האיסור ובכה"ג לא סבר ר"ע דהיתר מצטרף לאיסור כשיטת הג"ל ואמאי מחייב ר"ע אלא ע"כ דהינו שנה עם הפת לגבי אותו החלק שנבלע בו הינו מרובה על הפת והוי איסור מרובה על ההיתר וכמו דאיתא בעיניי חשיב פסברת הריתב"א הג"ל ולפי"ז שפיר מתורץ קושני העולם דע"כ (חסר) מרובה על ההיתר והוי כמו בעינא ומקשה (והיתר נאכד) ודו"ק: דף כ"ב ע"א בגמרא אלא דאמר אכילה מזו עלי קונם ואכילה מזו עלי קונם א"ה אמאי מצטרפות סוף סוף זיל להקא ליכא שיעורא זיל להקא ליכא שיעורא ופירש הרמב"ן ז"ל דבשלקמא אי לא מזכיר שם אכילה א"כ דעתו גם אכילת חצי שיעור ואסור אלא דלא לקי על חצי שיעור.

אבל אם אכל חצי שיעור והדר אכל חצי שיעור מצטרפות משום דבכל חד לבדו אסור. אבל אם מזכיר שם אכילה על כל חד לבדו והוי חצי שיעור היתר גמור ואמאי אם אכל עוד חצי שיעור יהי' חייב סוף סוף זיל להקא ליכא שיעורא וזיל להקא ליכא שיעורא עכ"ל וקשה על הרמב"ן א"כ לר"ל דסובר דח"ש מותר מה"ת לא משפחת דיהי' קונמות מצטרפין למעילה אפילו לא הזכיר אכילה משום דח"ש מותר מה"ת ושני התירים אין מצטרפין ללקות עליהם פנ"ל.

ונ"ל דהנה הטעם דאם אכל כזית בכדי אכילת פרוס דלקי לר"ל דסובר חצי שיעור מותר מה"ת היא משום דאכילה בכדי אכילת פרוס שיעור אכילה חשבינן אבל הקא במעילה דמצטרף אפי' לזמן מרובה אמאי יהיו מצטרפין הרי כל אחד לבדו מותר מה"ת אלא ע"כ צ"ל דבמעילה סובר ר"ל חצי שיעור אסור מה"ת וממילא שפיר אמרינן דקונמות מצטרפין משום דכל אחד לבדו אסור מה"ת משום דח"ש אסור מה"ת לענן מעילה ודו"ק: שם מיתיבי שני קונמות מצטרפין שתי שבועות אין מצטרפין ר' מאיר אומר קונמות אין מצטרפין וקשה לפי דהשתא סבר ר"מ יש מעילה בקונמות ואיכא קרבן ומלקות הא ר"מ סובר דבהקדש אם לעסה יוצאת לחולין והכי משפחת דלקי הא אינו מחויב אלא בההנאה שאחר לעיסה ואז כבר יוצאת לחולין.

ודו"ק: שם רבינא אמר פי קאמר ר' פפא לענן מלקות פי תניא ההיא לענן קרבן וכו' ופריף הגמרא למימרא דסברי רבנן יש מעילה בקונמות והתניא וכו' אלא איפוד ר"מ לרבנן (דבתרנוניהו) וכ' התוס' דטפי ניחא לי' לאפוכי ר"מ לרבנן בההיא בתרנייתא דמיתתי מלהגי ולהפוד דר"מ דבין שבועות לקונמות לא טעי תנא.

וקשה דנוקמא פולגה לענגן מלקות ובדאמר אכילה מזו עלי קונם ואכילה מזו עלי קונם מדאפיך ר"מ לדרבנן ולא קשה א"ה אמאי מצטרפין לשיטת הרמב"ן דקושני הגמ' היא סוף סוף זיל להכא ליפא שיעורא וכו' משום דמזכיר על פל אחד אכילה וא"כ הוי איסורים נפרדים אבל אם ר"מ הוא דאמר שני קונמות מצטרפין לא קשה דר"מ סובר פל איסורין שבתורה מצטרפין משום לא תאכל פל תועבה אבל גבי שבועות אין מצטרפין דשבועות לא שייך לא תאכל פל תועבה דאין החפץ שנשבע עליו תועבה היא אלא אעצמו היא דאסור ומשו"ה סובר ר"מ שני קונמות מצטרפין שתי שבועות אין מצטרפין אבל רבנן סברי דכל איסורין שבתורה נפרדין א"כ גם גבי קונמות פיון דמזכיר אכילה על פל אחד ואחד הוי איסורין נפרדין ואין מצטרפין.

ונה האיפוך הוי דומיל דאיפוך דאמרינן למן בגמרא ר"מ לבסוף ודו"ק: הרמב"ם ו"ל פתב דאם אמר נזיר שבועה שלא אוכל חרצן דאינו חייב אלא אם אכל פזית דמסתמא דעתו על פזית דמןשבע ועומד היא ע"כ.

ומקשין העולם על הרמב"ם ו"ל מהכא דרוצה לפשוט האיבעי דשלא אוכל ואכל עפר. מנבילה.

מה התם בכזית אף הכא נמי בכזית ומאי פושט מנבילה דבשלמא נבילה פיון דמןשבע ועומד הוא מסתמא דעתו אכזית אבל בעפר דלא מןשבע ועומד היא דעתו אמשהו. ונ"ל לתרץ דהנה הפוסקים מביאים לשיטת הרמב"ם הך דסובר פיון דמןשבע ועומד היא דעתו אכזית משום שהיא נשבע כדי לזרז עכ"ל.

ואחצי שיעור ספק דנהי דהוי איסור דאורייתא אע"ג דבעלמא הוי ספק דאו' מה"ת לקולא חייב בספק דפלוגתא אבל בספק דאבעי מדאורייתא לחומרא אבל פאן דבלא"ה הוי איסור דאורייתא משום חצי שיעור דאסור מה"ת לא שייך לומר זירז אלא מסתמא דעתו אכזית ובכזית שפיר שייך לומר זירז לענגן מלקות דאכזית ונדאי שבע ונהי מלקות אע"ג דבלא"ה הוי מלקות דנהי תרי מלקות אמאי החשבינן דשייך לומר זירז אע"ג דבלא"ה הוי מלקות דנהי תרי מלקות.

אבל לענגין איסור דאורייתא לא שייך לומר זירז אם בלא"ה הוי אסור דאורייתא אבל הגמ' אןלא אריש לקיש דסובר ח"ש מותר מה"ת ובח"ש נמי שייך לומר זירז דאם לא נשבע הוי מותר מה"ת והוא עושה זירוז על עצמו בשבועה כדי לחייב אאסור דאורייתא אפ"ה אמר ר"ל דדעתו אכזית ושפיר פשוט נמי אעפר, ודו"ק פי נכון היא: שם ד' כ"ג ע"ב תוס' ד"ה דמוקי לה כדברי הפל וא"ת אימא דהיגו טעמא דלא אמר פריש לקיש דסובר דח"ש אסור מה"ת ונהי מןשבע ועומד וכו' וי"ל משום דהוי איסור בעלמא ועוד דמצי לאוקמי בשלא כדרף הנאתן דאינו אסור אלא מדרבנן ע"כ.

והקשה המהרש"א ו"ל דמניין לנו לומר דר"ש סובר דשלא כדרף הנאתן אינו אסור אלא מדרבנן. ונ"ל לתרץ דהר"ן ו"ל פתב בפ' דפ' בסוגי' דקונמות דטעם היא דח"ש אסור מה"ת פיון דח"ש אסור חזי לאצטרופי דאם אכל כמה זיתים שלא כדרף הנאה אינו אסור אלא מדרבנן אבל לר"ש דסובר פל שהיא למלקות ולענגן מלקות לא (שייך) פיון משום דחזי לאצטרופי אלא ע"כ טעמא אחרינא כדכתב הריטב"א ו"ל ב' טעמים א' משום

דאָקוּשָׁבֵי' וְהַב' מִשׁוּם דְּסִתָּם אֲכִילָה בְּכָל שְׁהוּא וְגַם הֵנָּה ב' טְעָמִים לֹא שִׁינָּה לְחֶלֶק בֵּין שְׁלֹא פְדֵרָה הִנְאַתָּן וְכָל שְׁהוּא וְשִׁפִּיר מִתּוֹרֵץ קוֹשֵׁיט מְהַרְשׁ"א ו"ל, וְדוּק הֵיטֵב פִּי נִכוּן הַיָּא: גַּם בַּא"ד וַא"ת דְּמֵאֵי מִקְשָׁה הַגַּמ' דַּר"י לֹא אָמַר פְּרִישׁ לְקִישׁ דְּהָא ע"כ צ"ל כַּר"ל דַּר"ל מוֹקֵי לָהּ בְּמִפְרָשׁ אֲלִיבָא דְרַב לְפִי שְׁחָצֵי שְׁיַעוּר מוֹתֵר מַה"ת וַר"י ס"ל ח"ש אָסוּר מַה"ת.

וּתִי דַר"י ס"ל אָסוּר מַה"ת אֲבָל לֹא מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד הַיָּא וְשִׁבּוּעָה חִיָּילָא וְעוֹד תִּי דַר' אֲשִׁי מוֹקֵי לְמַתְנֵי בְּשְׁלֹא פְדֵרָה הִנְאַתָּן וּמוֹתֵר לַר"י כְּמוֹ ח"ש לַר"ל. וְהַקְשָׁה הַמְהַרְשׁ"ל א"כ דְּאַיִרִי שְׁלֹא פְדֵרָה הִנְאַתָּן וְשִׁבּוּעָה חִיָּילָא אַף לַר"י א"כ אֲמֵאֵי פְלִיג ר"ש וּתִי פִי הֵיכִי דַס"ל כָּל שְׁהוּא לְמַלְקוֹת פְדֵרָה הִנְאַתָּן ה"נ ס"ל בְּשְׁלֹא פְדֵרָה הִנְאַתָּן וְהַקְשָׁה הַמְהַרְשׁ"א לְתִינְרֵץ הַמְהַרְשׁ"ל א"כ דַּלַּר"ש פִּי הֵיכִי דַס"ל כ"ש לְמַלְקוֹת בְּכַדְרָה הִנְאַתָּן ה"נ בְּשְׁלֹא פְדֵרָה הִנְאַתָּן הַא מְצִינּוּ לַר"י דְּאָמַר ח"ש אָסוּר מַה"ת בְּכַדְרָה הִנְאַתָּן וּבְשְׁלֹא פְדֵרָה הִנְאַתָּן ס"ל דְּמוֹתֵר.

וּנ"ל לְתִרְצֵי קוֹשֵׁיט הַמְהַרְשׁ"א ו"ל דַּר"י ס"ל סִתָּם אֲכִילָה בְּכַזִּיט וְאִם אָמַר שְׁלֹא אוֹכַל סִתָּם דְּעֵתוֹ אֲכַזִּיט אֲבָל חָצֵי שְׁיַעוּר נִפְקָא מוֹכַל חֶלֶב וְאָסוּר מַה"ת מִשׁוּם דְּחִזִּי לְאַצְטְרוּפִי דְלֹא מִקְרִי אֲכִילָה אַפ"ה אָסוּר א"כ שְׁלֹא פְדֵרָה הִנְאַתָּן (נְמִי אָסוּר) וְהֵיכֵן מְצִינּוּ לַר"י דְּאָמַר ח"ש אָסוּר מַה"ת בְּכַדְרָה וְנִבְשְׁלֹא כַדְרָה וְנ"ס"ל דְּמוֹתֵר דָּאִם אֲכַל ב' חָצָאֵי זֵיטִים בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס מְצִטְרִפִין דְּהוּי שְׁיַעוּר אֲכִילָה וְלִכּוֹן אָסוּר מַה"ת אֲבָל שְׁלֹא כַדְרָה וְנ"ס"ל לֹא חִזִּי לְאַצְטְרוּפִי לֹא מִקְרִי אֲכִילָה אַפ"ה אָסוּר א"כ שְׁלֹא כַדְרָה וְנ"ס"ל אָסוּר וְאַפ"ה לֹא מִקְרִי אֲכִילָה וּמִינְשֵׁב קוֹשֵׁיט מְהַרְשׁ"א הַנְּל, וְדו"ק הֵיטֵב: דָּף פֶּד ע"א גְּמָרָא אֲלֵא פְדֵרְבָּא וְכו' וְכ' הַתּוֹס' דְּגֵרְסִינּוּ שִׁפִּיר דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ בְּנִבְיָלָה מוֹסְרַחַת וְכו' וְהַקְשָׁה הַכְּרִיטִי וּפְלִיטִי עַל רַבִּינוּ אֶהְרֹן הַלּוּי דְּסוּבֵר דְּשִׁקְצִים וּרְמָשִׁים מוֹסְרַחִים הוּי אִיסוּר דְּאוֹרֵיטָא וַא"כ קָשָׁה מֵאֵי מִתְרֵץ הַגַּמ' עַל שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים דְּאַפִּי מוֹסְרַחִים הוּי אִיסוּר דְּאוֹרֵיטָא וּמַתְנֵי תְּנִי נְמִי שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים חִיָּיב.

וּנ"ל לְתִרְצֵי דְּהַנְּהָה לְכַאוּרָה קָשָׁה מֵאֵי קָא פְּרִיף הַגַּמ' אֲלֵא לַר"י הֵן הֵיכָא מִשְׁפַּחַת לָהּ דְּהָא מְצִי לְבַטֵּל נְבִיָּלָה בְּשַׁחֲסִיטוֹת וְיִהְיִי הֵיטֵר אַע"ג דְּאַנּוּן סוּבְרִים דְּאַיִן מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְחִינְיָלָה מ"מ לֹא הוּי אֲלֵא אִיסוּר בְּעֵלְמָא וַא"ע"ג דְּבַטְלוּ הוּי שֵׁם נְבִיָּלָה עַלִּי לְקִיָּים שְׁבּוּעָתוֹ שְׁאוּכַל נְבִלוֹת.

דְּלַעֲנִין טוֹמְאַה אוֹמַר הַרְמַב"ם דְּהוּי נְבִיָּלָה וּמְפָרְשִׁים הַפּוֹסְקִים פִּינּוֹן דְּהוּי שֵׁם נְבִיָּלָה אֲלֵא ע"כ פִּינּוֹן דְּכָאן אֲזִילִי הַגַּמ' אֲלִיבָא דַּר"י דְּמוֹקֵי לָהּ פְּדֵרְבִּי הַפֵּל וַא"כ הֵיכִי מְצִי לְבַטֵּל דְּבָמִין בְּמִינוּ לִיכָא לְמִימַר דְּהֵיכִי דְּמִי אֵי אֲכַל פְּזִיט בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס הוּי אִיסוּר דְּאוֹרֵיטָא וְאֵי לֹא אֲכַל פְּזִיט בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס לֹא הוּי שֵׁם נְבִיָּלָה עַלִּי וְשִׁפִּיר מִקְשָׁה הַגַּמ' אֲלֵא הֵן הֵיכָא מִשְׁפַּחַת לָהּ, וְרַשְׁבֵּ"א ו"ל כְּתַב דְּשִׁקְצִים וּרְמָשִׁים בְּטָלוּ בְּרוּב בְּשִׁאֲנוּ מִינוּ אַפִּי אֲכַל בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס מִשׁוּם דְּהוּי מְמַשׁ וְלֹא טַעַם וַא"כ הַדְּרָא קוֹשֵׁיט לְדוּכְתֵי דְּשִׁפִּיר מִשְׁפַּחַת הֵן אַף לְבַטֵּל הַנְּבִיָּלוֹת בְּשַׁחֲסִיטוֹת שְׁאִינוּ מִינוּ.

אֲלֵא ע"כ דְּקוֹשֵׁיט הַגַּמ' לֹא הוּי אֲשִׁקְצִים וּרְמָשִׁים אֲלֵא אַנְבִּיָּלוֹת וְטְרִיפּוֹת וְעַל נְבִיָּלוֹת וְטְרִיפּוֹת שִׁפִּיר מִתְרֵץ הַגַּמ' מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּנְבִיָּלָה מוֹסְרַחַת דְּנְבִיָּלָה מוֹסְרַחַת מוֹתֵר מַה"ת. וְדו"ק: שֵׁם פְּדֵרְבָּא וְכו' הַר"י מִיג"ש בְּשֵׁם גְּאוֹן אַחַד דְּגֵרְסֵי הֵכָא אֲלֵא פְדֵרְבָּא דְּאָמַר רְבָא

שבועה שלא אוכל עפר ונבילה ע"כ והקשה הר"י מיג"ש עליו מאי מתרץ הגמ' בהכי לעיל דגמ' מתרץ הכי דאפי' לבטל המצוה חל השבועה עליו בכולל פדרבא דאמר שבועה שאוכל עפר ונבילה אע"ג דהוי לבטל המצוה חל השבועה עליו בכולל ע"כ א"כ מאי קאמר עפר ונבילה הול"ל שחיטה ונבילה ע"כ.

ונ"ל לתרץ דהנה הריב"ש מסופק אם אנו אמרי' כולל אע"ג דהוי אין השנואות בענין פגון שנשבע שלא אוכל נבילות ושללא לעשות מלאכה או דילמא פנין דליפא השנואות בענין לא אמרי' כולל דאע"ג דהוי אומן.

ולפי"ז הא דמקשה הגמ' הן היכא משפחת לה לאו הקושני' הוא דהוי נשבע לבטל את המצוה דהא אפי' לבטל את המצוה אמרי' כולל אלא הכי מקשה הגמ' דבשלמא לאו משפחת לה אף דנבילה הוי אונקלין שאינו ראויין לאכילה ושחיטה ראוי' לאכילה ולא הוי השנואות בענין פנין דאמר שלא אוכל ליפא האי חילוק בין השנואות בענין.

בין אינו ראוי' ובין ראוי'. אבל הן היכא משפחת לה פגון דאמר שבועה שאוכל נבילות ושחיטות איפא לחלק לענין השנואות הענין בין אונקלין דראויין לאכילה ובין דאינו ראויין וא"כ ליפא הכא השנואות בענין ולא אמרי' כולל וע"ז מתרץ הגמ' שפיר דמשפחת לה הן פדרבא דאמר רבא שבועה וכו' ושפיר אנו אמרי' כולל פנין דהוי השנואות בענין דמתני' הוי אונקלין שאינו ראויין לאכילה ואי אמרינן כולל (והיותר נמחק).

ודו"ק היטב פי נכון הוא: שם ע"ב תוס' ד"ה שלא אוכל תמרים וחלב מפרש ר"ת דאיתא בלאו והן דמשפחת בחלב הקיבה כו'. ותימא אמאי לא פריף מהכא ע"כ וקשה אמאי לא פריף תיקף על ר"י מהכא.

ונ"ל לתרץ דהנה התוס' במסקת פרייתות ד' י"ג הקשו אמאי לא חשיב נמי שבועה שלא אוכל דיש עוד חיוב טטאת. ותי' התוס' דמידי דאיתא בשאלה לא קתני.

נהרי הקדש. ומפרש התם דמייירי שם לאחר זריקה דלית' בשאלה.

והקשה המהרש"א ז"ל בכאן דלפי סברת התוס' דהתם למה צריף הגמ' לתרץ הכא דמייירי בבכור. והנה הריטב"א ז"ל במסקת מפות מפרש דמידי דאיתא בשאלה לא קתני דהתם עוקר הגדר מעיקרו פנונתו דסוגי' דהכא אזלא אליפא דרבא ורבא סובר דמי שנשבע על כפר שלא יאכלנו ואכלו פולו אין נשאלין עלי'.

לפי"ז קשה למה לא מתרץ הגמ' בכאן דמייירי הכא שנשבע על החתיכה ואכל פולה דלית בה שאלה ולמה מתרץ הגמ' דמייירי בבכור אלא ע"כ צ"ל דאזלינן בתר תחילתו ובתחילה אית בי' שאלה לכה לא מתרץ הגמ' דמייירי בתר זריקה פנין דסוגי' אזלא אליפא דרבא ומפח דבתר התחלה אזלינן אבל בסוגי' דהתם אזיל אליפא דהילכתא דקיימ"ל פאמימר דאפי' אכלו פולו נשאלין עלי' נמצא דשנוין תחילה וסוף ושפיר מתרץ תוס' דהתם מייירי לאחר זריקה.

אבל עדיין יש סתירה בזו דילמא מייירי בכאן דנשבע על החתיכה ואכלה דלא משפחת הן בזה מפרש ר"ת דע"כ איירי בסתם ומשפחת הן בחלב שעל גבי הקיבה ועכשיו קשה למה לא פריף על ר"י מהכא פי בלא זה הוי מצי למימר דמייירי בכאן דנשבע על הכפר

ואכלו פולו פיון דסוגלי אליבא דרבא אןלא ושפיר לית בי שאלה ושפיר הקשה על רבינא למה לא קא חשיב פיון דלית בי שאלה אבל על ר"י לא מצי למפרה פיון דקיימ"ל פאמימר ואית בי שאלה ולכן לא קא חשיב אבל לפי ר"ת מוכח דע"כ איירי בסתם ושפיר קשה לתרונניהו, ודו"ק: דף כ"ה ע"ב אמר אבני ומודה רב באומר שבועה שאני יודע לה עדות ואשתכח דלא ידע לי דפטור הואיל וליתני בכלל שאני יודע לה עדות כו' בשלמא לשמואל דאמר מילתא דליתא בלהבא לא מחייב עלי לשעבר להכי אפקה רחמנא לשבועת העדות מכלל שבועת ביטוי אלא לרב למאי היילכתא אפקה רחמנא, וקשה דהנה הרמב"ן ז"ל פ' דאין השבועה חייבא לבטל את המצוה אפי' בכולל ואם עבר ועשה אינו חייב קרבן דכי פתיב קרא בדבר הרשות פתיב וקשה מאי פריה הגמ' אלא לרב למאי אפקה רחמנא שבועת עדות מכלל שבועת ביטוי הא אם לא אפקה רחמנא לא היינו מחייבים על שבועת העדות דאם נשבע שאני יודע לה עדות ואח"כ נתברר הדבר שיזע והני לבטל המצוה.

ויותר קשה להרמב"ן ז"ל דפוסק דשבועות אפי' לקיים את המצוה אינן חלות לא לקרבן ולא למלקות דלא יחל אדבר הרשות פתיב וקפצי שמים אין בכלל למעטיניהו מלאו דשבועה ולא אמרינן דנשבעין לקיים את המצוה אלא לומר דלא מיקרי מוציא שם שמים לבטלה אלא זריז ונשפר הוי דקא אחיל שם שמים עליוהו דמילתא לזרוזי נפש' דלא ליהוי בה לאו.

והרמב"ם ז"ל מפרש והיא ראה או ידע ושמע קול אלה ואם לא יגיד ונשא עונו פגון שהבעל דבר תובע ומשביע את העד והוא שתק אם לא יגיד ונשא עונו לחייב קרבן כי גם בלא שבועה שאסור ואמאי פריה הגמ' אלא לרב אמאי מפקה רחמנא שבועת העדות מכלל שבועת ביטוי הא בלא"ה לא הי' מחייבין על שבועת העדות מכלל שבועת ביטוי הא הוי נשבע לקיים את המצוה פי מלבד השבועה הוי מושבע ועומד להגיד העדות ונשבע לקיים את המצוה פטור מקרבן ומלקות אליבא דהרמב"ן ז"ל וצ"ע גדול: דף כ"ו ע"ב אמר שמואל גמר בלבד צריה שיוציא בשפתיו שואמר לבטא בשפתים וכו' אלא הכי קאמר גמר בלבד להוציא פת חזיטין והוציא פת סתם מנין ת"ל כל נדיב לב וכו' דהוי שני פתיבין הבאין פאחד ואין מלמדיו מהו.

ופריה ולמ"ד מלמדיו מאי איבא למימר. ומפרק משום דהוי חולין וקדשים וחולין וקדשים לא גמרינן ומקשה התוס' דאמרי' בנזיר ד' ב' האומר אהא הרי זה נזיר ופריה ודילמא אהא בתענית קאמר ומשני פגון שהי' נזיר עובר לפניו.

ופריה דילמא לפוטרו מקרבן. ומשני דאמר בלבד.

והשתא אמאי לא צריכין הכא גבי פת חזיטין עובר לפניו. והנה לכאורה קשה דהא במסכת נזיר ריש פ"ב איתא פלוגתא דב"ש וב"ה אם יש שאלה לנזיר או לא.

משמע דכ"ע מודים דנזיר הוי קודש וכו' ובספרי מפרש פתיב בנזיר קודש יהי הוי ג"כ קדושת הגוף נמצא הוי נזיר קדשים ואמאי צריה שיאמר אהא הוי פיון דמסיק דגמר בלבד ואפי' לא אמר ולא מידי נמי דהא מסקינן דבקדשים הוי דברים שפלב דברים דכתיב כל נדיב לב.

גם צע"ג דאָמרינן בַּמסַכַת תַּגִּיגָה ד' י' הֵיתֵר נְדָרִים פּוֹרְחִים בְּאוּרִי וְאִין לְהֵם עַל מַה שְׂיִסְמוּכוּ אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר דְּכֵתִיב כִּי יִפְלִיא כִּי יִפְלִיא שְׁנֵי פְעָמִים מִפָּאן לְמַד לְהֵיתֵר נְדָרִים וְקָשָׁה דְהָא ר' אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר בְּעִירוּבֵין דְּאִין שְׂאֵלָה בְּהֶקְדָּשׁ גַּם דְּאָמַרִינוּ בְּגַמ' דְּאִין שְׂאֵלָה לְהֶקְדָּשׁ.

וְנִזְיֵר הוּי הֶקְדָּשׁ. וְאִמַּאי אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר דְּנִזְיֵר יֵשׁ לוֹ הֵיתֵר הָא אִין שְׂאֵלָה לְהֶקְדָּשׁ.

וּנ"ל לְתַרְץ דְּהֵנָּה הֵרַמ"ע מִפָּאנִי הֶקְשָׁה דְּבַמַּסַכַת פְּסוּחִים ד' מ"ו בְּמַתְנֵי כִיצַד מִפְּרִישֵׁין חֻלָּה בְּטוּמְאָה בִּיו"ט לֹא תִקְרָא לָהּ שֵׁם עַד שְׂתַאֲפָה. וּמְסִיק בְּגַמ' דְּאִית לִי לר"א הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מַתְשִׁיל עֲלֵי וְקָשָׁה הָא אִית לִי לר"א אִין שְׂאֵלָה בְּהֶקְדָּשׁ.

וּמַתְרֵץ דְּסִבְרָא דב"ש דס"ל אִין שְׂאֵלָה לְהֶקְדָּשׁ מִחֻמַּת כָּל הֵיכָא דְאִיתָא בִּי גְזֵי דְרַחֲמָנָא אִיתָא אֲבָל בְּחֻלָּה הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי לִיתְנָה לְבֹן בְּתוּ פֶהֶן (הוּי בְּרִשׁוּתוֹ) גַּמְצָא שְׁפִיר אִתִּי אֲלִיבָא דְּסִבְרָא הַנ"ל דְּגַם בְּנִזְיֵר אִם נִזְר עַד לְאַחַר ל' יוֹם דְּכָל זְמַן שְׂלֹא בָּא הַזְמַן דְּנִזְיֵרוּת יְכוּל לִישְׂאֵל עֲלֵי דְלֹא שְׂיִיךְ כָּל הֵיכָא דְאִיתָא וְכוּ' וְשְׁפִיר מַתְרֵץ דְּבְרֵי הַתּוֹס' דְּמִיִּירֵי שְׁנִזְר עַד לְאַחַר ל' דְּעַד הַקְּיוּם יְכוּל לִישְׂאֵל עֲלֵיו וְדו"ק הֵיטְב: דָּף ל"ב ע"ב בְּגַמ' הַכָּל מוֹדִים בְּעַד טוּמְאָה וְכוּ' וְקָשָׁה הָא מִיִּלְתָּא דְאִיסוּרָא הִיא וּמְחֻיָּב הָעַד לְהַגִּיד בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאִין נִשְׁבְּעִין לְקַיָּים אֶת הַמְצָוָה וְגַם קָשָׁה גַבֵּי פְקָדוֹן אִם הַשְׁבִּיעוּ וְכִפֵּר אִמַּאי חַל עֲלֵיו הַשְׁבוּעָה.

וּבְפֻרְט לְשִׁישֵׁת רַש"י ז"ל דְּמִפְּרִישׁ הַטַּעַם דְּאִין נִשְׁבְּעִין לְקַיָּים אֶת הַמְצָוָה מִשׁוּם דְּמִנְשָׁבַע וְעוֹמֵד הִיא. וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת לֹא קָשָׁה הָא מְצָוָה הוּא לְהַגִּיד וְהֵאִיף חַל עֲלֵיו שְׁבוּעַת עֲדוּת.

דְּהָא אִין מְחֻיָּבִים לְהַגִּיד אֲלֵא א"כ תּוֹבְעֵם לְהַגִּיד וְכֹן בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת אִם תּוֹבְעֵם לְהַגִּיד לוֹ גַּמִּי ל"ק דְּאִפְשָׁר לֹאמַר דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ דְּחֵיִיב ב' מִיתוֹת דְּנִזְיֵדוֹן בְּחֻמְרָה וּמִשְׁבִּיעִין אֶת הָעֲדִים לְהַגִּיד אֶת הָעֲדוּת לְדוּוֹנוֹ בְּחֻמְרָה וְלֹא הוּי נִשְׁבְּע לְקַיָּים אֶת הַמְצָוָה דְּהָא כְּפָר מְחֻיָּב מִיתָה אֲבָל גַּבֵּי פְקָדוֹן וְכֹן גַּבֵּי טוּמְאָה קָשָׁה.

וּא"ל דְּמִיִּירֵי דְלִיכָא אִיסוּרָא שְׁהַבְּעַל יְדַע דֹּא"ל דְּמִיִּירֵי בְּאוּרִי. (וְיֵתֵר חֶסֶר): סוּגְי' דְּקִצְיָצָה דָּף מ"ה וּמ"ו בְּגַמְרָא וְהָא תַּנָּא רַבָּה בַר שְׁמוּאֵל קִצְיָץ הַמַּמְע"ה וְכוּ' תּוֹס' הֵךְ מַתְנֵי דְלַעִיל וְהַתַּנָּא בְּבְרִייתָא שְׂאֵמַר רַבָּה בַר שְׁמוּאֵל לְרַב אֲשִׁי דְתַנִּי בְּהַ שְׁכִיר בְּזַמְנוֹ וְכוּ' אֲבָל א"ל שְׂתִימִים קִצְיָצָת לִי וְהוּא אֹמַר לֹא קִצְיָצָתִי אֲלֵא אַחַת הַמַּמְע"ה.

וּי"ל דְּלְכַאוּרָה לְמָה לֹא מִקְשָׁה עַל שְׁמוּאֵל מִהִבְרִייתָא שְׂמַבִּיא בְּרִישׁ הַסּוּגְי' אֲנָפֵן אֹמַר שְׂתִימִים קִצְיָצָת לִי וְהֵלָּה אֹמַר וְכוּ' הַמַּמְע"ה. וְכַדִּי לִיִּישׁב דְּקָדוּק הַנ"ל אֲקָדִים מַה שְׂיִישׁ לְהֶקְשׁוֹת לְכַאוּרָה דְּהַקְדָּמוֹנִים ז"ל מִקְשִׁים מֵאִי ס"ד דְּגַמ' פָּאן שְׂלֹא יֵהִי עַל בַּעַה"ב חַיִּיב שְׁבוּעָה הָא הוּא מוֹדָה בְּמִקְצָת וְחֵיִיב שְׁבוּעָה דְּאוּרִייתָא וְתִירוּצִים רַבִּים נֶאֱמָרוּ בְּקוּשְׁי' זוּ כְּמִבּוֹאָר בְּדְבָרֵי הַקְדָּמוֹנִים ז"ל וְהַרְז"ה ז"ל מַתְרֵץ דְּקָא ס"ד שְׂלֹא חֵיִיבָה תוֹרָה בְּמוֹדָה בְּמִקְצָת בְּשְׁכִירוּת אֲלֵא בְּמִלְוָה וּפְקָדוֹן דְּכֵתִיב בְּהוּ כִּי הִיא זֶה בְּפִרְשָׁה דְּאִם כְּסָף תִּלְוָה וְכוּ' הַר"ן בּוּזָה"ל וְאֵע"פ שְׁהַרְמָב"ן הַשִּׁיב עֲלֵיו שְׁפִינּוֹן שְׁהַשְׁלִים פְּעוּלְתוֹ נַעֲשֶׂה הַשְׁכִּירוּת מְלֻוָּה וְאִין רָאוּי שְׂיִוַּרַע כַּחוּ מִפְּנֵי שֶׁהִי נִקְרָא שְׁכִירוּת שְׂלֹא נוֹכַל לֹאמַר כֹּן וְכָל שְׁפֹן לְמֵאִי דַס"ד מַעֲיָקְרָא שְׁהָרֵי דַעַת רֹב הַמְפֹרְשִׁים שְׁפָל תְּבִיעָה שְׁהִיא נִמְשַׁכַת מִקְרַקַע אַע"פ שְׁעַכְשָׁיו נַעֲשֶׂה חוֹב דִּינָה כְּקַרְקַע וְאִין נִשְׁבְּעִין עַל הַקְרַקַעוֹת וְכוּ' יַעֲוִין בְּר"ן וּנ"ל פְּשוּט דְּסִבְרַת

הָרִ"ן הַגָּ'ל א"א לומר רק גבוי שְכִיר וְאֵף לַגְבִי אֲנֹמֶן לְמ"ד אִין אֲנֹמֶן קוֹנֵה בְּשִׁבַח כְּלִי וְשִׁינֵה גבִי בַל תְּלִין כְּמוֹ גבִי שְכִיר דְאִין לְאֲנֹמֶן רַק לְתַבְּנֵע דְמִי שְכִירוֹת אֲבָל אִם נֶאֱמַר דְאֲנֹמֶן קוֹנֵה בְּשִׁבַח כְּלִי לֹא מְקַרֵי שְכִיר וּמִזֵּה הִטְעַם לִיכָא גבִי בַל תְּלִין כְּדֵאִיתָא בְּמִסְכָּת ב"ק ד' צ"ט ע"א וְכַתְּב שָׁם בְּרִש"י ד"ה אֲמַאי עוֹבֵר הָא זְבִינָא קָא מְזַבְּיָן לִי נְהֵלִי וְלֹא שְכִירוֹת הִיא ע"כ.

הָרִי דְלְמ"ד אֲנֹמֶן קוֹנֵה בְּשִׁבַח כְּלִי הִיא מְקַרֵי זְבִינָא וְלֹא שְכִירוֹת וְאִין מְקוּם לומר שְלֹא יְהִי כְּאֵן שְבוּעָה דְאֲוֹרֵייתָא בְּמוֹדָה בְּמִקְצָת דְהָא הַדִּינָר אֶחָד שְמוֹדָה בַּע"ב לֹא בָּא מִפְּת שְכִירוֹת רַק דְמִי זְבִינָא הִיא שְלִפִי טַעֲנָתוֹ קִנְיָה מִהֶאֱנֹמֶן הַשְּׁבִיח בְּדִינָר אֶחָד וְהֶאֱנֹמֶן תּוֹבַע שְקֻצָב לוֹ בְּדְמִי קִנְיָן הַשְּׁבִיח ב' דִּינָרִין וְהוּי כְּשֶׁאֵר מוֹדָה בְּמִקְצָת שְחִיבָה הַתּוֹרָה שְבוּעָה דְאֲוֹרֵייתָא דְבָזָה לֹא שִׁינֵה סְבֵרַת הָרִנ"ה הַגָּ'ל וְכִינֹן שְׁפֹן קָשָׁה מְאִי מְקָשָׁה הַגְמ' עַל שְמוּאֵל מְבַרֵייתָא דְרַבָּה בַר שְמוּאֵל הָא מְבֹאֵר בַּב"ק דָּף הַגָּ'ל דְלֹא אֲפִשְׁיטָא אִם שְמוּאֵל סוֹבֵר אֲנֹמֶן קוֹנֵה בְּשִׁבַח כְּלִי אִו לֹא וי"ל דְשְמוּאֵל סוֹבֵר דְאֲנֹמֶן קוֹנֵה בְּשִׁבַח כְּלִי וְכִינֹן שְׁאִין שָׁם שְכִירוֹת יֵשׁ בְּזָה דִין שְבוּעָה דְאֲוֹרֵייתָא בְּמוֹדָה בְּמִקְצָת דְעֵלְמָא לְכַף שְפִיר פְּרִיָּה הָא אִמַר שְמוּאֵל בְּדִין אֲנֹמֶן אִמַר שְׁתִּים קְצָצָת לִי וְהֵלָה אִמַר לֹא קְצָצָתִי לָךְ אֲלֵא אַחַת מִשְׁתַּבַּע בַּע"ב וּמְבַרֵייתָא דְרַבָּה בַר שְמוּאֵל לֹא קָשָׁה דְהָא בְּאוֹתָהּ בְּרֵייתָא מְפֹרָשׁ דְמִיָּרִי בְשְכִירוֹת דְבַהוּדָאָה בְּמִקְצָת וּכְפִירָה בְשְכִירוֹת לִיכָא שְבוּעָה דְאֲוֹרֵייתָא כְּסִבֵּרַת הָרִנ"ה הַגָּ'ל דְאֵף שְנַעֲשֶׂה מְלוּנָה מ"מ כִּינֹן דְנִמְשַׁכְת מִשְכִירוֹת לִיכָא שְבוּעָה וְזָה אִם נְחִזִיק דְהִילְכְתָא דְאִין אֲנֹמֶן קוֹנֵה בְּשִׁבַח כְּלִי וּמְקָשָׁה הַגְמ' אֲלִיכָא דְהִילְכְתָא מ"מ עכ"פ יוֹתֵר הִי טוֹב לְהַקְשׁוֹת עַל שְמוּאֵל מְבַרֵייתָא הִרְאִישׁוֹנָה שְמִיָּרִי בְּהַדְנָי בְּאֲנֹמֶן דְמִנְיָא בְּהָא אֲנֹמֶן אִמַר וְכו' וְלָמָּה שְׁבַק בְּרֵייתָא זֹו וְתַפְס הַבְּרֵייתָא דְרַבָּה בַר שְמוּאֵל.

וּנ"ל דְהַרְמְב"ן וְהָר"ן מְבִיאִים שְׁיטוֹת הַגְּאוֹנִים שְסוֹבְרִים דְכְּשִׁישׁ הַכְּחָשָׁה בִּין מְלוּנָה וְלוּנָה וְיֵשׁ מְשַׁכּוֹן עַל כָּל הַמְלוּנָה אֵף שִׁישׁ לוֹ מִיָּגוֹ מ"מ חֵיב לִישְׁבַע שְבוּעַת הַמְשָׁנָה שְנֹשְׁבַע וְנוֹטֵל וּמְקָשִׁין עֲלֵיהֶוּ מְבַרֵייתָא דְלַקְמֹן בְּאֲנֹמֶן כָּל זְמַן שְהַטְלִית בְּיַד אֲנֹמֶן עַל בַּע"ב לְהַבִּיא רֵאִי וּמִשְׁמַע דְהֶאֱנֹמֶן א"צ לִישְׁבַע.

וּמְתַרְץ בְּמִלְחָמוֹת דִּי"ל כְּתִי הַגְמ' כְּאֵן לְצַדִּינִן קְתַנִּי וְכו' יַעוּי"ש וְכָר"ן כְּתִב דְאֵף הַגְּאוֹנִים לֹא מְחִיבִי שְבוּעָה לְהַמְלוּנָה רַק כְּשֶׁהוּא תּוֹבַע מְעוֹתָיו אֲבָל אִם הַלוּנָה. בָּא לְתַבְּנֵע מְשַׁכּוֹנוֹ וְהַמְלוּנָה אִינּוּ רוֹצֵה לִיתֵן לוֹ מְשַׁכּוֹנוֹ עַד שִׁיפְרַע לוֹ כְּפִי תְבִיעָתוֹ אִין עַל הַמְלוּנָה שָׁם נוֹטֵל כִּינֹן שְהוּא אִינּוּ תּוֹבַע וְלְכַף אִין עֲלִיו חֵיב שְבוּעָה.

וְתוֹ לֹא קָשָׁה מְבַרֵייתָא כָּל זְמַן שְהַטְלִית בְּיַד אֲנֹמֶן דְמִסְתְּמָא בַּע"ב תּוֹבַע טְלִיתוֹ וְהֶאֱנֹמֶן אִינּוּ רוֹצֵה לְהַחֲזִיר לוֹ עַד שִׁישְׁלֵם אֲגָרָי. וְכַתְּב עוֹד הָר"ן שִׁי"ל עוֹד שְהֶאֱנֹמֶן א"צ לִישְׁבַע כְּשֶׁבָא לְגַבּוֹת דְהָא לְעִיל מִיָּנִי אֲמַרִי וְנִיטַב לִי בְלֹא שְבוּעָה.

וּפְרָקִינֹן כְּדִי לְהַפִּיס דְעָתוֹ שְל בַּע"ב וְכו' וְדוֹקָא בְּפוּעֵל הוּא שְצָרִיכִין לְהַפִּיס דְעָתוֹ שְל בַּע"ב וְכו' אֲבָל אֲנֹמֶן שְהַטְלִית בְּיָדוֹ כו' אִין לְחוּשׁ מְשׁוּם פִּיּוּס בַּע"ב שְכַפְּר מְפִיּוּס וְעוֹמֵד כְּשִׁיחֲזוֹר לוֹ טְלִיתוֹ ע"כ וּמְבֹאֵר בְּמְפֹרָשִׁים שְכַנּוֹנַת הָר"ן מְשׁוּם דְהָא בְּרֵייתָא כָּל זְמַן שְהַטְלִית בְּיַד הֶאֱנֹמֶן אִתִּי כו' הַיּוֹדָה וְהוּא סוֹבֵר דְגַם בְּקַצִּיצָה לֹא אֲמַרִינֹן בַּע"ב מִיְדְכָר דְכִיר וְשִׁינֵה בְּזָה ג"כ דְבָרִי הַגְמ' וְנִיטַב לִי בְלֹא שְבוּעָה אֲבָל לְדִידִן דְסוֹבְרִים דְבְקַצִּיצָה מִיְדְכָר דְכִיר הַבַּע"ב אִין חִילּוּק בִּין אֲנֹמֶן הָאוֹחִזוּ בְּכִלִי לְכָל מְלוּנָה עַל הַמְשַׁכּוֹן

ובלא"ה לשיטת שמואל דסובר דלא אמרינו בחמשין ידענא וחסמשין לא ידענא מתוך שאין ל משלם לא קשי' פלל בקציצה דניתב לי' בלא שבועה דאז אם בעה"ב מסופק הו"ל אינו יודע אם נתחייבתי ומתוך שאיל"מ ל"ל.

א"כ לפי הס"ד דאפתי לא מסיק הגמ' לצדדין קתני הי' לכאורה גושני' מבריינתא פל זמן שהטלית ביד און הממע"ה דאמאי לא ישבע האון פדין המלנה על המשכון לשיטת הגאונים והאלפסי דיש בזה שבועת המשנה דתי' הרמב"ן לצדדין קתני עדיין לא נחית לה ותי' השני של הר"ן פינון שהדין ראוי להיות דניתב לי' בלא שבועה ל"ש ג"כ לשיטת שמואל דל"א מתוך שאיל"מ ולא נשאר רק תי' הראשון של הר"ן דמיירי שאין האון תובע רק בעה"ב תובע ומאי פסקא לא שינוי שפן הדרך שבעה"ב בא לתבוע פלי שלו כן מסביר הר"ן לפי"ז י"ל דמבריינתא דאון אומר שתיים קצצת לי לא הי' אפשר להקשות על שמואל דמסכת פתובות ד' ע"ו אתמר אמר ר"י אמר שמואל המתליף פרה בתמור ומשך בעל התמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשון את התמור עד שמת התמור על בעל התמור להביא ראי' ואע"פ שהוא מוחזק דס"ל לשמואל דמוקמינו להפרה בחזקת מרא קמא מיתיבי מחט שנמצא בעובי בית הכוסות וכו' לא הוגלד פי המפה הממע"ה נאי יהיב טבח דמי בעי לאתוי' ראי' ומפיק נאמאי בעה"ב ליייתי ראי' ומוקם בדלא יהיב הטבח דמי מפרש רש"י ה' דקתני הממע"ה בבעל בהמה קאמר וכגון דאיהו קא תבע מאי פסקא אלא כי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תצייתינהו להני פללי דכנייל אחי משמי' דשמואל הכי קאמר שמואל פל שנוולד ספק ברשותו עליו להביא ראי' פרש"י היינו שבעל הפרה צריך להביא ראי' שמת התמור קודם משיכה מיתיבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות כו' נאי דלא יהיב הטבח דמי בעל הבהמה צריך לאתוי' ראי' ומפיק נאמאי ספיקא ברשות טבח אתיליד דיהיב הטבח דמי ומאי פסקא סתמא דמילתא פל כמה דלא יהיב אינש זוזי לא יהיב חיותא ע"כ.

ובתומים סי' פ"ט ח"ק ט"ו מבואר במה שכתב שם בדברי הרמב"ם שאין מצריכין לבעה"ב לישבע בהכחשה כשהחזיר לו האון הטלית משום דלא שכיח הוא שיחזור האון הטלית קודם שיקח דמי והנכון לזה מה שאמרו שלכך האון שומר שכר בהאי הנאה דתפיס להטלית אאגרי' ע"כ בדבריו שם לי אריכות דברים פי שגגה יצאה מלפניו כאשר אבאר לקמן זאת אי"ה ומפרש לומר דא"א להקשות על שמואל מבריינתא דאון אומר שתיים קצצת לי והלה אומר וכו' הממע"ה דהפשט בבריינתא להיקף שמירי שהטלית הוא עוד ביד האון ונהרי הוא המוציא לכך עליו הראי' ומאי פסקא ל"ש להקשות פינון די"ל פנ"ל דמסתמא הוא שהאון אינו מחזיר הטלית עד שנפרע מה שמגיע לו.

גם בלא"ה אין הכרח גושני' כ"כ דמאי פסקא דהרי לר"י שאמר משמי' דשמואל צריכין לאוקמי הבריינתא מחט שנמצא בעובי בית הכוסות בשלא יהיב הטבח דמי והמע"ה קאי על בעל הפרה ולא חש לקושית מאי פסקא א"כ נאה יותר להקשות על שמואל מבריינתא דשכיר אומר שתיים קצצת לי שאין בזה דרך ליישב ומיושב הדקדוקים הנ"ל.

והשתא לפי"ז י"ל קנשיות הנ"ל על שיטת בעל המאור דהנה בספר פ"י על ממכת גיטין ד' כ' מקשה למ"ד און קונה בשבח פלי אמאי פשר גט שכתבו חרש שוטה וקטן דהא קטן מיקנא קנה.

אקנוני לא מקני. והגט צריך להיות של בעל והקטן קנה הגט בשבח פלי ול"ה של הבעל ומתרץ בקצוה"ח סי' ל"ו דמבואר בדברי הרא"ש דאפי' למ"ד און קונה בשבח פלי מ"מ ביד בעה"ב לכוף את האון שימתן לו הפלי וגם השבח אם ירצה ליתן לו מה שקצב ובינה מהני אף נתינה בע"כ ולכה מהני אף בקטן.

לפי"ז נראה לנישב ולהמציא דבר חדש דהיכא שאין האון בא לתפוע רק מחזיק בפלי והבעה"ב הוא התובע חייב האון שבועה דאורייתא פדין מודה במקצת פי הבעה"ב תובע כל הטלית שלפי דבריו מחויב האון ליתן לו בעד הסלע אחד שרוצה ליתן לו כפי שקצב לו לפי דבריו והאון מודה שעצם הטלית היא של בעה"ב רק אחרי שלפי דבריו קצב לו שמים אינו רוצה ליתן לו חלקו בטלית מחמת שאון קונה בשבח פלי עד שימתן לו שמים וכל זמן שלא יתן לו הרי הוא בעל הטלית במקצת מחמת שבח שלו והוי מודה במקצת הטענה ממש ולא גרע מתובע מחבירו שקנה ממנו טלית שלם והנתבע משיב חצי שלי וחצי שלה שחייב שבועה דאורייתא והילך ליכא פאן שהרי האון אינו רוצה להחזיר שתופסו משום חלקו שיש לו בשבח פלי שיש לו בהטלית א"כ אי אפשר לומר הפשט בהברייתא הראשונה שמייירי שהטלית ביד און והבעה"ב הוא המוציא מחבירו דכיון דבעה"ב בא לתפוע מוטל על האון לישבע ולמה קתני הממע"ה ואי לא מיייתי ראי' פקע לפי ס"ד דהשתא דאפתי לא אסיק התרצו דלצדדין קתני.

אמנם אם נאמר דאין און קונה בשבח פלי אין שם תביעה על גוף הטלית פי אם על דמי השכירות וליכא שם תביעה על האון דאינו נחשב מודה במקצת פי על הדמים אינו נחשב שם תביעה ודינה ככל בעל המשכון שיש לו הכחשה עם הלנה.

והשתא א"ש דקושית הגמ' על שמואל היא ממנ"פ מברייתא דרבה בר שמואל או מברייתא ראשונה דאם נתרץ דמברייתא דרבה בר שמואל לא קשי' על שמואל דשאני און משפיר וכסברא הנ"ל דשיטת בעל המאור.

א"כ ע"כ צ"ל דסברין און קונה בשבח פלי קשה על שמואל מברייתא ראשונה און אומר דתו ליכא למימר דילמא ברייתא זו מייירי שהטלית ביד האון ובעה"ב הוא המוציא דאפתי קשה למה לא ישבע האון פדין נשבע ונוטל במשכון שדינו לסברת הר"ן (יעוין בדבריו) שנה בזה למלנה על המשכון אבל למ"ד און קונה בשבח פלי וכו"ל דמייירי דהאון אינו רוצה לתפוע פלל רק הבעה"ב הוא התובע והאון הוא הנתבע דאל"כ ליתחייב האון שבועה דאורייתא פדין מודה במקצת דהא לפי סברא דהשתא סברין דאון קונה בשבח פלי והוי מודה במקצת וכעין שכ' התוס' בב"מ ד"ה זה פדי לאוקמי בכל ענין אפי' לא פרע כמו כן נוכל לומר להיפך דנכון לאוקמי אף היכא דפרע אותה אחת ובפרט אם נאמר פיון שסתמא קתני מייירי אף היכא שבעה"ב אומר שקבר נתן לו הסלע שקצץ ויש לו לתפוע חזרת הטלית בלי עיפוב פי כולה שלו ולפי טענת האון שמים קצצת לי אף שקבר קיבל סלע אחד עדיין לא הקנה השבח פלי שלו

לבעה"ב ויש לו עדיין להאמן חלקו בטלית והוא מודה במקצת גמור מה שאינו כופר כל הטלית וא"ל דמיירי שעדיין לא נתן לו אותה הדינר דלזה שפיר קשה מאי פסקא.

והר"ן שכתב היכא דאמן מחזיק הפלי והבעה"ב תובע א"ל לישבע נ"ל דס"ל דהלכתא כאלפסי והרמב"ם ושא"ר פוסקים דסוכרים אין אמן קונה בשובח פלי וליכא פאן פפירה והודאה דגובה הפל לכה אין אמן מתחייב מדין מודה במקצת ומדין נשבע ונוטל נמי ליכא למחייבי דאין הוא התובע (וא"כ נוכל לומר ג"כ להיפך דנכון לאוקמי אף היכא דכבר פרע אותה אחת) ולפי"ז יש לתרץ לשון הגמ' א"ה אפי' קצץ נמי דלפי דברי הג"ל ולפי שיטת הרמב"ן דל"ל לסברת הר"ן ובשיטות החולקים על הגאונים דבאמת במלנה על המשפוח א"צ לישבע כיון שיש לו מיגו קשה מאי מקשה הגמ' א"ה אפי' קצץ נמי דילמא בהך ברייתא הפשט להגאונים שמייירי שהטלית ביד אמן והבעה"ב הוא המוציא ופטור האמן משבועה כיון שיש לו מיגו.

וי"ל שזו לשיטת הגאונים לא קוש' הגמ' מכרעת דהא אף לפי דבריהם לפי מה שמתרץ הרמב"ן בשיטתם בברייתא כל זמן שהטלית ביד אמן דלצדדין קתני. צ"ל קודם דאסיק בגמ' תירוצי זה דלצדדין קתני היינו מוכרחין לומר שאין שבועה באמן ובמלנה על המשפוח ג"כ אין להקשות אפי' קצץ נמי כיון שיש לומר כ"מ דיש לו מיגו א"צ לישבע וי"ל שהברייתא מייירי שהטלית ביד האמן וא"צ לישבע וכשאין טלית ביד האמן נוטל ג"כ משום דבעה"ב טרוד בפועלו רק שצריך לישבע וכאן א"צ לישבע משום שיש לו מיגו להקדים להכי קתני הממע"ה והיינו הבעה"ב ואי לא מיייתי ראי' פקע.

אמנם י"ל דהר"ן מקשה ג"כ קוש' התוס' דאמאי נאמן בשכרו שלא בעדים במיגו הא אין המיגו טוב ומתרץ דאדרבא דיותר טוב לבעה"ב לטעון לא שכרתי משוטעון פרעתי מילתא דידע דמספקו בי רבנן משום טירדא.

מעשה י"ל בפשיטות לפי הס"ד שסובר דגם בקציצה אין הבעה"ב זוכר אין לפטור את האמן במיגו שהי' מכחיש בטליתו דהוי מיגו דהענה לאפטורי משבועה דאם מכחיש הטלית מעיז נגד הבעה"ב וגם לפני הב"ד נדין אולי תובע בשקר כיון שרואין הכחשת בעה"ב משא"כ פשתובע יותר בקציצה לא מעיז בפני הבעה"ב בעצמו בדדמי דילמא משגה היא אצלו מחמת טרדותיו גם מחמת זה מחשבי' גם הב"ד יותר את טענות האמן מטענות בעה"ב א"כ טוב לו יותר להכחיש בקציצה וכיון שאין לו מיגו טוב מהראוי שיצטרף לישבע.

וא"ל דבאמת פוננת הברייתא הממע"ה ואם לא הביא הבעה"ב ראי' ישבע האמן וכתירץ הגמ' לצדדין קתני. דהא בשבועה יכול האמן ליטול אף כשהטלית ביד בעה"ב לפי קוש' הגמ' אפי' קצץ נמי ומקשה הגמ' שפיר.

אמנם כ"ז אי אמרינן דבעה"ב טריד בפועלו אבל לתירץ הראשון משום פדי חיי וליכא פלל טירדא אצל בעה"ב דהוי המיגו של האמן טוב ל"ק פלל מהברייתא דאמן אומר שמים קצצת לי והמע"ה קאי על הבעה"ב ואי לא מיייתי ראי' נוטל האמן בלא שבועה כיון שיש לו מיגו טוב לכה לא מקשה הגמ' רק אחרי דמסיק הסברא דבעה"ב טריד.

נדברי הראשונים הנ"ל ג"כ א"ש דהמה אליבא דשמואל ולפי המסקנא וכמו שהשיב שמואל בעצמו קציצה מנדכר דכירי אינשי וממילא פשהטלית ביד האמן ב יש לו מיגו טוב: ולברר דברנו שי"ל דהך ברייתא דאמן אומר שנים קצצת לי אינה ברייתא דרבה בר שמואל.

אעתיק דברי התנאים סי' פ"ט ס"ק ח' שהביא קוש' התוס' בב"ק ד"ה קציצה דדילמא מיירי בשכרו שלא בעדים ותירצו דדומיא דרישא באומר שכרתיך ונתתי לך שכרך דנשבע ונוטל דע"כ איירי בשכרו בעדים ועוד תי' דמאי ארי' קציצה אפי' פרעון נמי.

ומקשה התנאים דמה הודיענו בתי' הב' דהו"ל לומר בפרעון דהא הוא התירוץ הראשון דרישא מיירי בפרעון כו' יעוי"ש בתנאים (חסר איזה שורות). על הגליון שהתו' מסנפק אי ברייתא דאמן היא דשכיר ולא דק בגמ' בלשון דשכיר או ברייתא אחרת היא ואינה סיפא דברייתא דשכיר.

ודו"ק: דף מ"ז ע"א מתוך שאיל"מ ול"א דניהמני' במיגו דאי בעי הי' כופר הפל דהא גבי חשוד שדנין לחייבו ממון הוי מיגו זו לאפטורי מממון. וצ"ל דאף לאפטורי מממון לא אמרינן מיגו דהעצה ושאיני עיזי דאכלי חושלא דשם לא מקרי מיגו דהעצה כדברי השא"ר הנ"ל בשם התוס' דשם לא מקרי מידי דכפירה ויכול להעזי ומעתה י"ל דהיכא דהיורש מודה במקצת והוא חשוד אין לומר גבי' מתוך שאיל"מ אף שכופר בכרי דכיון דגבי יורש לא מקרי מיגו דהעצה ומה שמחייבין אותו שבועה בהודאת מקצת ולא פטרינן אותו במיגו דכופר הפל היא רק משום דמיגו לאפטורי משבועה לא אמרינן וזה אינו כי אם כשאינו חשוד שאין החיוב עליו רק שבועה.

אבל כשהוא חשוד ואנו דנין אותו לחייבו ממון שפיר יש לפטור אותו מממון במיגו שהי' יכול לכפור הפל פנין דלדין לא הוי מיגו דהעצה וא"כ י"ל שזה פנונת הקרא שבועת ד' תהי' בין שניהם ולא בין היורשים.

דבאב ומודה במקצת והוא חשוד מחייבין אותו לשלם פדין מתוך שאיל"מ ובמיגו ליפא לפוטרו דגבי האב הוי מיגו דהעצה ואף לאפטורי מממון לא אמרינן אבל בירוש' דלא הוי מיגו דהעצה שפשמודה במקצת והוא חשוד פטור משלומין מחמת המיגו דהוי לדידן' לאפטורי מממון ובלא העצה: ודע דבשלחן ערוך סי' ע"ה סעיף י"ג בדין מתוך שאיל"מ איתא בזה הלשון אבל במקום שיכול לומר פרעתי או החזרתי לא אמרינן הוי לי' מתוך שאיל"מ דנאמן במיגו פן הספימו האחרונים ו"ל וכתב הסמ"ע ס"ק ל"ג בזה הלשון פרעתי שייך בהלנואה והחזרתי שייך בפקדון ור"ל אבל אם אין שם מעיד שלא וזה ידו כו' דאז יכול לומר פרעתי נאמן נמי לומר יש לי בידו פנגדו במיגו דפרעתי כתבתי פן לאפוקי מדעת ריב"ם שכתבו התוס' בשמו בפרק חזקת הבתים וכתבתי לשונו בדרישה דאליב' אינו נאמן יש לי בידו פנגדו במיגו דפרעתי מטעם פנין דעד אחד מעיד על הלנואה וזה אינו מכחישו אלא טוען טענה אמת יש לי פנגדו הוי לי' מיגו במקום עדים וכשם שמיגו במקום עדים לא אמרינן סבירא לי' נמי דלא אמרינן מיגו במקום עד אחד אלא שהתורה האמינו ליטבע פנגדו ולהכחישו וכאן שמודה לו אין יכול ליטבע ומשלם עד כאן.

וְכַתֵּב הַשֵּׁ"ף בִּס"ק ל"ט עַל זֶה בְּזֶה הַלְשׁוֹן לִפְעַנ"ד זֶה שְׁגָגָה דְּוַנְדָּאֵי גַם הַרִיב"ם מוֹדָה דְּהָקָא דְהִי יְכוּל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי וְהַחֲזַרְתִּי נְאֻמָּן דְּהָאִיף יַעֲלֶה עַל דַּעַת דְּעַד אֶחָד יַחֲזִיב יוֹתֵר מִשְׁנֵי עֲדִים דְּוַנְדָּאֵי לֹא קָאָמַר רִיב"ם אֲלֵא דֹאע"ג דְּהוּי מִיגוּ מַה שְׁהִי מְכַחֵישׁ הָעַד מ"מ הַתּוֹרָה הָאֲמִינָתוֹ לְעִנְיָן שְׁבוּעָה וּמִן כְּרַח הוּא לִישְׁבַע מִמֶּשׁ לְהַכְחִישׁוֹ אוֹ יִשְׁלַם וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּכָל שְׁאִינוּ נִשְׁבַּע לְהַכְחִישׁ אֲמַרִינוּ שְׁהָעַד עוֹמֵד בְּמָקוֹם שְׁנַיִם וְהִינּוּ וַנְדָּאֵי כְּמוֹ שְׁנַיִם דְּבַעֲיָנוּ שְׁיַעֲדוּ שְׁלֵא זָנָה יָדָם וְכַה"ג וְכַש"כ אֶחָד וְכֵן הוּא לְהַדְיָא בְּחִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן פ' חֲזַקַת הַבְּתִימִים וּבְהַר"ן פ' כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שְׁכַתְּבוּ שֵׁם מִמֶּשׁ כְּתִירוּצוֹ שֶׁל הַרִיב"ם וְכַתְּבוּ שֵׁם מִיָּד אַח"כ דְּהִינּוּ דְּוִנְקָא כְּשֶׁהָעַד מַעֲיֵד שְׁלֵא זָנָה דָּאָם לֹא כֵן אִפִּי בְּשְׁנַיִם הִי נְאֻמָּן לוֹמֵר דִּידִי חֲטַפְתִּי בְּמִיגוּ דְּהַחֲזַרְתִּי עֵינִן שֵׁם בְּהַרְמַב"ן וְהַר"ן וְזֶהוּ בְּרוּר ע"כ לְשׁוֹן הַשֵּׁ"ף: וְהִנֵּה מַה שְׁהִשְׁיֵג דְּגַם בְּשְׁנַיִם מוֹעִיל מִיגוּ זֶה הִיא בְּאֲמַת הַשְּׁגָה גְדוּלָּה עַל הַסַּמ"ע אֲבָל מַה שְׁכַתְּבֵי הַשֵּׁ"ף שְׁהַרְמַב"ן וְהַר"ן כְּתָבוּ מִמֶּשׁ כְּתִירוּצוֹ שֶׁל הַרִיב"ם צָרִיף עֵיוֹן גְּדוּל כְּפֶאֶר אֲבָאָר.

וְאַקְדִּים דְּבָרֵי הַרְמַב"ן בְּסוּגְיָ דְּנִסְכָּא בְּבֵא בְּתָרָא ד' ל"ג בְּזֶה הַלְשׁוֹן וַיִּשׁ פִּירְשׁוּ טַעַם הַדְּבָר מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה הָאֲמִינָה עַד אֶחָד עַד שְׁיִשְׁבַע הִלָּה לְהַכְחִישׁוֹ וְכָל זְמַן שְׁלֵא נִשְׁבַּע הָרִי הָעַד נְאֻמָּן וְכְמוֹ שְׁתַּקַּף בְּפִינּוּ דְּמִי לְפִיכָף אִינוּ נְאֻמָּן דִּידִי חֲטַפְתִּי אִפִּי בְּשְׁבוּעָה וְכִינוּן שְׁאִינוּ יְכוּל לִישְׁבַע שְׁלֵא חֲטַף מִשְׁלָם.

ע"כ.

הָרִי שְׁמַדְיִיק מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה הָאֲמִינָה עַד אֶחָד לְעִנְיָן שְׁבוּעָה. וְכַוֵּנָתוֹ דְּעַד אֶחָד כְּשֶׁאִין נִשְׁבָּעִין לְהַכְחִישׁוֹ הוּא כְּשֶׁנַּיִם וְכֵן מְבֹאָר לְהַדְיָא בְּהַר"ן בְּשְׁבוּעוֹת בְּסוּגְיָ דִּידִין שְׁכַתְּבֵי בְּזֶה הַלְשׁוֹן עוֹד י"ל טַעְמָא דְּלֹא מְהִימָן בְּשְׁבוּעָה לְמִימַר דִּידִי חֲטַפִּי מִיגוּ דָּאֵי בְּעֵי אָמַר לֹא חֲטַפִּי לְפִי שֶׁהַתּוֹרָה הָאֲמִינָה עַד אֶחָד לְעִנְיָן שְׁבוּעָה כְּשֶׁנַּיִם לְעִנְיָן מְמוֹן וְכַדְתַּנְיָ בִּפ' שְׁבוּעוֹת הַדְּיָיִנִין כָּל מָקוֹם שְׁשְׁנַיִם מְחִיבִין אוֹתוֹ מְמוֹן עַד אֶחָד מְחִיבֵי שְׁבוּעָה וְכִינוּן שְׁעַד אֶחָד נְאֻמָּן לְעִנְיָן שְׁבוּעָה כְּשֶׁנַּיִם לְעִנְיָן מְמוֹן יֵשׁ לְבַעַל הַדִּין לְשַׁלֵּם אוֹ לִישְׁבַע לְהַכְחִישׁ הָעַד.

אֲבָל כָּל שְׁלֵא הַכְחִישׁ לֹא מְצִי לְמִימַר דִּידִי חֲטַפִּי בְּשְׁבוּעָה כִּי הִיכִי דְּלֹא מְצִי לְמִימַר בְּשְׁנֵי עֲדִים לְעִנְיָן מְמוֹן ע"כ לְשׁוֹן הַר"ן. הָרִי שְׁעִיקַר סְבָרְתָם מִשׁוּם דְּעַד אֶחָד הוּא כְּשֶׁנַּיִם.

מַה שְׁאִין כֵּן בְּהַמְּפָקִיד אֲצַל חֲבֵרוֹ בְּשִׁטְר שְׁנֹאמָן לוֹמֵר הַחֲזַרְתִּי לָךְ בְּשְׁבוּעָה מִיגוּ דָּאֵי בְּעֵי אָמַר נְאֻמָּסָה אַף שְׁמוּדָה בְּעַצְמוֹ שְׁלֵא נְאֻמָּסָה מ"מ לֹא מְקַרִי מִתּוֹךְ שְׁאִיל"מ כִּינּוּן דָּאִית לִי מִיגוּ מִשְׁא"כ בְּנִסְכָּא בְּמִיגוּ נְגַד עֲדִים דְּעַד אֶחָד הוּא כְּשֶׁנַּיִם כְּשֶׁאִין נִשְׁבָּע נְגַדוֹ: אֲבָל בְּדָבָרֵי הַרִיב"ם שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' בְּבֵא בְּתָרָא ד' הַנ"ל יֵשׁ כְּוִנָּה אַחֲרַת כִּי זֶה לְשׁוֹנָם.

לְכֵן נִרְאֶה כְּמוֹ שְׁפִירוּשׁ רִיב"ם דְּוַנְדָּאֵי הוּי מִיגוּ וּלְהַכִּי פְּטָרוֹ רַב וְשְׁמוּאֵל דְּנְאֻמָּן בְּשְׁבוּעָה בְּמִיגוּ דָּאֵי בְּעֵי אָמַר לֹא חֲטַפִּי וּר' אֲבָא סְבַר אַע"ג דָּאִית לִי מִיגוּ חֲזִיב כִּינּוּן דָּאִיכָא עַד דְּמְחִיבֵי שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה כֵּן הוּא הַדִּין שְׁיִשְׁבַע לְהַכְחִישׁ אֶת הָעַד אוֹ יִשְׁלַם וְאִין מוֹעִיל לוֹ מִיגוּ לְפָטוֹר עַכ"ל הַתּוֹס'.

וְכַתֵּב ע"ז בְּאֲסִיפַת זְקֵנִים בְּזֶה"ל עַל מַה שְׁתִּירְצוּ בַּתּוֹס' לְכֵן נִרְאֶה כְּפִירוּשׁ רִיב"ם כּו' כְּתַב בְּתִשׁוּ' הָרֵא"ש ז"ל וְז"ל וְלֹא דְּמִי לְהָא דְּלִקְמוֹן דְּהַמְּפָקִיד אֲצַל חֲבֵירוֹ בְּשִׁטְר דְּכָל זְמַן שְׁלֵא טַעַן נְאֻמָּסוֹ עֲדִינּוּ לֹא נִתְחַזְּבֵי שְׁבוּעָה הִילְכָף יֵשׁ ג"כ לְהָאֲמִינוּ בְּמִיגוּ עַכ"ל וְז"ל הַר"י

וגבי מפקיד אצל חבריו לא שייך למימר מתוך שאינו יכול ליטבע שנאנסו משלם שהרי חיוב שבועה חל על הנפקד עד שטוען שאבד הפקדון ואז יחול עליו שם שבועה ליטבע שאבד באונס עכ"ל המעיין בדברים אלו יראה שהרא"ש והר"י הג"ל לא נחתו לפרש דברי ריב"ם שנתפנון להתירוץ שמונזכר בחידושי הרמב"ן והר"ן הג"ל דהא לדברי הרמב"ן והר"ן הג"ל עיקר הטעם דנספא משום דעד אחד הרי הוא פשנים ע"כ פשאין יכול ליטבע נגד העד הדין פאלו היו שנים מעידין על החטיפה ופשוט שלפי טעם זה לא קשה כלל מדין המפקיד שנאמן החזרתי במיגו דנאנסו דהא שם ליכא כלל עד.

אלא ונדאי שהיו מפרשים בדברי הריב"ם כפי הנראה מדברי התוס' הג"ל בשמו דכן הוא דין תורה שכל המחויב שבועה ישבע או ישלם ואין מועיל לו מיגו לפטרו, ואין לחלק בין אם החיוב שבועה בא מצד עד או שלא עפ"י עד לכה"ה קשה להרא"ש והר"י הג"ל דא"כ אמאי מועיל טענת החזרתי במיגו דנאנסו נימא כיון דמחויב שבועה על נאנסו ואינו יכול ליטבע כמו בנספא דאף שרוצה ליטבע שדידן חטף ולא מפטר במיגו דלא חטף לכה"ה הוצרכו לסברתם דשאני התם דעדין לא הו' עליו שבועה דנאנסו משא"כ בנספא כיון שהי' עד אחד באותו חטיפא מיד חל עליו חיוב שבועה ע"כ אין לפטרו רק שישבע שבועה שמחויב וכשאומר אין חטפתי הוי מחויב שבועה ואינו יכול ליטבע ומשלם: הינצא לנו מזה שיש חילוק גדול בין תירוץ של הריב"ם לפי דברי הרא"ש והר"י הג"ל ובין תירוץ של הרמב"ן והר"ן הג"ל וקשה על הש"ך הג"ל שהחליט בפשיטות שפנונה אחת להם: ודע דבחידי דושי הרשב"א שמוכא ג"כ באסיפת זקנים הג"ל מביא דברי הריב"ם בשנינו לשון מקפי האמור בשמו בתוס' הג"ל יעו"ש.

ומדבריו בחידושי המוכא באסיפת זקנים לכתובות ד' פ"ה מ"ש שם וא"ת אפתי כו' לא הי' כו' וכן דעת הריב"ם כו' ע"כ מבואר שהי' מפרש פנונת הריב"ם כפי שתירצו הרמב"ן והר"ן: הינצא מכל הג"ל דלפי דעת הריב"ם לפי פירש הרא"ש והר"י הג"ל אף בשבועה הבא שלא עפ"י עד אחד אינו מועיל מיגו היכי דאינו יכול ליטבע השבועה שמחויב ודנין בו מתוך שאיל"מ ועפ"ז אתי שפיר דברי רבה שהקשה מ"מ א"ת מודה במקצת הטענה ישבע אף לדברי המפרשים שקושיתו הי' דליפטור משבועה במיגו דאין לדחות דאף במיגו דנין מתוך שאיל"מ ואין תועלת בהמיגו.

דפשיט דדין מתוך שאיל"מ לא שייך רק היכא שטעם השבועה היא מחמת שאינו יכול ליטבע כמו בנספא שמודה שחטף ואינו יכול ליטבע שלא חטף משא"כ במודה במקצת שייכול הוא ליטבע רק שרוצים לפטרו משבועה במיגו וכיון שאין זה בגדר שאינו יכול ליטבע מהראוי שתועיל המיגו לפטרו משבועה והקשה רבה שפיר מ"מ א"ת כו': ולפי"ז מה שהקשיתי לעיל דבחשוד במודה במקצת לפטור מתשלומין במיגו דאי בעי הי' כ"ה די"ל לפי סברת ריב"ם דכיון שהוא חשוד ואין יכול ליטבע חל עליו חיוב תשלומין מצד הדין דמתוך שאיל"מ א"כ אף אי אית לי מיגו אינו פטור מתשלומין דהא אילו לא הי' חשוד הי' מחויב ליטבע ומצד שהוא חשוד אינו יכול ליטבע והוי כמו בנספא דגם בנספא אית לי מיגו ואפ"ה נשאר בחיוב תשלומין דכה"ה התורה דמי שמחויב שבועה ומניעת השבועה היא מחמת שאינו יכול ליטבע אף שיש לו מיגו מחויב לשלם וא"כ מהראוי שיהי' פן הדין גם פירוש חשוד והוי מודה במקצת אף דלגבי יורש לא הוי מיגו דהעצה

מ"מ לא מפטיר מהתשלומין מחמת המיגו דכיון דחשוד הוא ואינו יכול לישבע משלם אף היכא דאית לי מיגו וא"כ נסתר תירוצי הג"ל על קושית התוס' ד"ה אא"ב: ואגב אמינא שדעתי דאפשר לומר שגם פוננת רש"י ז"ל היא כמו שפירש הריב"ם והרי זה לשון רש"י בד"ה לישבע כו' והא ליכא למימר אישבע דדידן' חטף שאין זו שבועה המוטלת עליו עד כאן וצריך ביאור מה בכך שאין זו שבועה המוטלת עליו סוף סוף נשבע וכיון שנשבע אית לי מיגו דאי בעי הי' נשבע שלא חטף וכו' הקשה הר"ן אחר שסיים הפרש"י.

וי"ל שסברת רש"י בדברי ריב"ם הג"ל שמי שאינו נשבע השבועה שמחויב אין לפטרו במיגו ומתחייב בתשלומין ע"כ בנסכא אף כשישבע שדידן' חטף ופועל בשבועה זו שיהי' לו מיגו מעליא דאי בעי הי' נשבע שלא חטף דמה לי שבועה זו או זאת שניהם בחומר אחד מ"מ הוא בחיוב תשלומין אשר עליו כיון שאינו נשבע השבועה שמחייבתו התורה ולזה כתב רש"י שאין זו השבועה המוטלת עליו ומה שפותרין הנפקד בטענת החזרת במיגו דנאנסה אף שאינו נשבע שבועת התורה דהיינו שבועת נאנסה יש לתרץ כמו שתיירץ הרא"ש והרבינו יונה בשיטת הריב"ם וכו' דכל זמן שאינו טוען נאנסה אין חיוב שבועה זו עליו ועוד יש לתרץ בפשיטות דבפקדון כשנשבע שהחזיר הפקדון להנפקד הוי כנשבע שבועת התורה דהא פוננת השבועה שעל השומר לישבע שנאבד ממנו באמת שאין הפקדון ברשותו ושלא נאבד ממנו בפשיעה.

והרי גם כשהחזיר הפקדון להמפקיד בעצמו כן הוא שאין הפקדון ברשות הנפקד ולא פשע בכלום והרי זה כמו דאמרין בעלמא בכלל מאתים מנה כלומר כשנשבע שהחזיר הפקדון כולל בו ממילא שבועת התורה שעל השומר לישבע באבידת הפקדון באונס שעצמותו אינו רק לאמתו בשבועותיו כו' שאין הפקדון ברשותו ולא נתחייב בתשלומי דמי' מצד איזה פשיעה ומכש"כ שלפי דבריו יצא הפקדון מרשותו ובא לידי המפקיד כי החזירו לו לידו אבל בנסכא כשנשבע שדידן' חטף הוא להיפוך מהשבועה שמחייבתו התורה לישבע נגד העד דהיינו שלא חטף ע"כ עליו לשלם פי אינו נשבע בשבועה שמחייבתו התורה.

והנה לפי דברי הג"ל דלכך בחשוד במודה במקצת מחייבין לשלם אף שיש לו מיגו דלאפטורי ממון אמרינן אפי' מיגו דהעזה מ"מ כיון שיש עליו חיוב שבועה שהי' מוטל עליו לישבע אם לא הי' חשוד גם הדין מתוך שאיל"מ ולא מפטר במיגו בדברי הריב"ם עדיין יש להקשות התייחד לדין דפסקינן כר' אבא אבל לשמואל דלית לי' מתוך שאיל"מ והטעם במשנה דבחשוד שפנגדו נשבע ונוטל היא מצד תקנת חכמים דקנסו לחשוד כמו שכתב בחידושי הרשב"א ובנודאי שלא שייך לקנסו בחיוב תשלומין רק אם יש לתלות הא משום היכא שיש לו מיגו דהמיגו מעידה שאינו משקר ובנודאי אין לחייב את החשוד וכי בשביל שעשה עבירה שעלי' נעשה חשוד יפסיד ממונו בכדי א"כ לקתה מדת הדין כמה שמחייבין את החשוד במודה במקצת שמשלם דהא כיון שמחויב לשלם שבה מיגו דידי' דאי בעי פפר בכל להיות מיגו לאפטורי ממון וכיון דאית לי' מיגו הדין להאמינו וא"כ הוי כתרי הפכים בנושא אחד שע"י מה שמחייבין אותו לשלם נתאמנו דבריו בכתחמיגו אשר לו: ויש לחזק הקוש' דמה הועילו חכמים בתקנתם שקנסו את החשוד

שְׁיִשְׁלֶם כְּשִׁמוּדָה בְּמִקְצַת הָא הִי בְּיָדוֹ לְכַפֹּר הַכֹּל וְלֹא יִתְחַיֵּיב כָּלֹם וְאִין לֹא מְדַמְכֹו
חֻכְמִים וְשִׁלָּא יַעֲזִי לְכַפֹּר הַכֹּל דְּהָא גַבֵּי מְמוֹן אֲמַרִינֵן מִיגוּ דְּהַעֲזָה א"כ ע"כ צ"ל דְּדַרְךָ
בְּגֵי אָדָם לְהַעֲזִי לְמַעַן יִרְוִיחַ מְמוֹן.

ע"כ נ"ל דְּלִפִּי מַה דְּאָסִיק רַבָּה הַסְּבָרָא דְּאִשְׁתְּמוּטִי קָא מְשַׁתְּמִיט מְחֻזְקִינֵן כֹּל מוּדָה
בְּמִקְצַת וְכוּפֵר מִקְצַת שְׁבַעֲמֵדוֹ לְפָנֵי הַב"ד אִין דַּעְתּוֹ שְׁלֵא יִשְׁלֶם פִּי אִם לְהַשְׁתְּמִיט לְזִמְן
מָה עַד שְׁיִהְיֵ לֹו לְשִׁלֶּם בְּהַרְנוּחָה וְע"כ לֹא מְצִינֵן לֹא מְדַמְכֹו מִיגוּ דְּהַעֲזָה בְּמְמוֹן אֲלֵא הִיכָא
דְּלֹא שְׁיִיךָ אִשְׁתְּמוּטִי כְּגוֹן בְּהִנֵּי עָוְזִי דְּאֲכָלִי חוֹשְׁלָא אוּ בְּשַׂדָּה זוּ שְׁל אַבִּיךָ הִיְתָה דָּאִם
דַּעְתּוֹ שְׁל זֶה לְשִׁלּוֹט בְּמְמוֹן חֲבֵרוֹ הִי מַעֲזִי וּמַעֲזִי לְהַרְנוּחַת הַמְמוֹן.

אַבְל הִיכָא שְׁאִין דַּעְתּוֹ לְמְמוֹן חֲבֵירוֹ רַק לְאִשְׁתְּמוּטִי לֹא הִנֵּי בְּכָלֵל לְאִפְטוּרִי מְמוֹן וְלֹא
יַעֲזִי בְּשִׁבִיל זֶה לְכַפֹּר הַכֹּל וְא"כ גַבֵּי חֲשׂוֹד מוּדָה בְּמִקְצַת אַף אִם הַדִּין שְׁמֻחָוִיב לְשִׁלֶּם
מ"מ לִית לִי מִיגוּ דְּשְׁמָא אִין דַּעְתּוֹ רַק לְהַשְׁתְּמִיט לְשַׁעְתָּא וְלִכְּן לֹא יַעֲזִי לְכַפֹּר הַכֹּל
וּבְכַרְט לְפִי דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּ' ח"ב ס' רע"א שְׁכַתְּב בְּזֶה הַלְשׁוֹן כֹּל שְׁבָא לְהַחְזִיק
בְּדָבָר הַיְדוּעַ לְחֲבֵירוֹ אִם אֲתָה חוֹשְׁדוֹ דְּשְׁלָא כְּדִין בָּא לְהַחְזִיק בּוֹ כֹּל שְׁמַעֲזִי פְּנִי כ"כ
יַעֲזִי וְיַעֲזִי בְּכָל טַעְנָה וְאִפִּי בְּטַעְנַת מִיגוּ זְבִינְתָה יֵשׁ לְנוּ כִּינְצָא בְּזֶה בַּפ' ח"ה גַבֵּי הִנֵּי עָוְזִי
דְּאֲכָלוֹ חוֹשְׁלָא כו' יַעוּי"ש.

שׁוֹב מְצִאתִי בַס' קְצוּה"ח ס' פ"ב בְּכָלֵלִי מִיגוּ אוֹת י"ד שְׁכַתְּב ג"כ עפ"י דְּבָרֵי הַנָּל
דְּהִיכָא דְּאֲמַרִי אִשְׁתְּמוּטִי קָא מְשַׁתְּמִיט אִין רוּצָה לְהַעֲזִי כ"כ וְלֹא אֲמַרִי גַבֵּי מִיגוּ דְּהַעֲזָה:
אֲמַנְם מְלִשׁוֹן הַר"ן בְּסוּגֵי דְּקַצִּיצָה נִרְאָה שְׁהַחְזִיק בֵּין מִיגוּ דְּהַעֲזָה לְאִפְטוּרִי מְשֻׁבְּעָה
וּבֵין מִיגוּ דְּהַעֲזָה לְאִפְטוּרִי מְמוֹן הוּא מְשׁוּם דְּמִיגוּ דְּהַעֲזָה מִיגוּ גְרוּעַ הִיא וְלִכְּךָ לֹא מְהִנֵּי
לְאִפְטוּרִי מְשֻׁבְּעָה אַבְל לְאוּקְמִי מְמוּנָא מוּעִיל אַף מִיגוּ גְרוּעַ וְא"כ צ"ע בְּחֲשׂוֹד בְּמוּדָה
בְּמִקְצַת שְׁדַנִּין אוֹתוֹ בְּחִיּוּב תְּשֻׁלוּמִין הַרִי יֵשׁ לוֹ מִיגוּ דְּאִי בְּעִי הִי כּוּפֵר בְּכָל וְלְאוּקְמִי
מְמוּנָא מוּעִיל אַף מִיגוּ מְשֻׁאִינֵן מַעֲזִי לְמַעֲזִי.

וּלְפִי מַה שְׁבִינְאֲרֵתִי לְעִיל לְשִׁיטַת הַר"ן וְשִׁלָּא נְחִית לְתִירוּצָא שְׁל הַרִיב"ם מוּעִיל מִיגוּ אַף
הִיכָא דְּשְׁיִיךָ דִּין מִתּוּךְ שְׁאִיל"מ וְשְׁאִנֵּי נִסְכָּא דְּאִיכָא ע"א דְּהוּא כְּשִׁנִּים וְכו' גַם הוּא בְּעַצְמוֹ
כְּתִב בְּפִירֵשׁ הַמְשָׁנָה כֹּל הַנְּשַׁבְּעִין דְּבַחֲשׂוֹד מוּדָה בְּמִקְצַת שְׁכַנְגָדוֹ נְשַׁבְּעַ וְנוֹטֵל שְׁהַשְׁבּוּעָה
הוּא לְחוּמְרָא עַל הַתּוֹבֵעַ מִתְקַנֵּת חֻכְמִים וּמְדַאֲוֵרֵייתָא מְחֻזְקִיב הַחֲשׂוֹד שְׁמוּדָה בְּמִקְצַת
לְשִׁלֶּם מִדִּין מִתּוּךְ שְׁאִיל"מ וְקָשָׁה כְּנ"ל וְצ"ע: מְסַכַּת מְכוֹת בְּסוּגֵי דִישׁ חוֹרֵשׁ תְּלָם אֲחָד.

דָּף כ"א תוּס' ד"ה הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר נְחִמּוֹר וְלֹא נִרְאָה לר"י פ'י הַקּוּנְטֵרֵס דְּפִי דְּבַחֲמוֹר לְקִי
מְלָאוּ דְּהַזִּיד בְּמַעֲיִלָה דְּבַגְמָרָא קְאָמַר מִיָּדִי דְּאִיתִי בְּשִׁאֲלָה לֹא קִתְּנִי וְהַקְדָּשׁ דְּמִתְנִי מִיָּרִי
בְּכּוֹר דְּלִיתִי בְּשִׁאֲלָה.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְתַרְץ דְּאִיתָא בַר"ה ד' ט"ז חֲזִיב אָדָם לְטַהַר אֶת עַצְמוֹ בְּרִגְלֵי שְׁנֵאֲמַר
וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ וְכ' הַרְמַב"ם ז"ל פ' ט"ז מַהל' טוֹמְאָת אוּכְלִין בְּזוּה"ל מַה שְׁנֵאֲמַר
בְּתוֹרָה וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ בְּרִגְלֵי בְּלִבְד וְאִם נְטָמָא אִינוּ לֹוּקָה וְכ' הַכ"מ בְּזוּה"ל וְאִם נְטָמָא
אִינוּ לֹוּקָה דְּמִתְנִי וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ בְּרִגְלֵי וְקִתְּנִי עֲלֵה אַחֲרִים אוּמְרִים יְכוֹל אִם נִגְע
בְּנִבְלָה יִלְקָה ת"ל וְלֹאֲלָה תְּטַמְאוּ הִנֵּי אוּמַר רְשׁוּת וּמְשַׁמַּע לְרַבֵּינוּ מְלָקִי נְמִי לֹא לְקִי
בְּרִגְלֵי עכ"ל.

דברי הכ"מ אינם מובנים כלל דהא אחרים חולקים על ת"ק ולא ס"ל כלל דבגבלתם לא תגעו קאי על אזהרת טומאה ברגל ומאי ראי' מיייתי מדברי האחרים על ת"ק. ויענין בטורי אבן על מסכת ר"ה שכותב שטעמו של הרמב"ם ו"ל דאזהרה זו על הטהרה ברגל אינו רק מפני שהם נכונים לפגס למקדש לאכול קדשים ושלמי שמחה כמש"כ הרמב"ם ו"ל שם ולכך ליפא מלקות דאין מן הראוי להחמיר בגורם לבטל עשה דראיית פנים ברגל ואכילת קדשים יותר מן המבטל עשה שיכול לילך למקדש ואין הולך שאין בו חיוב מלקות: אמנם טעם זה אינו רק לשיטת הרמב"ם הנ"ל אבל הסוברים דגם בר"ה חייב לטהר א"ע כמו בשאר רגלים אעפ"י שאין ביו"ט של ר"ה מצות ראית פנים ולא שלמי שמחה ע"כ אינם סוברים פדעת הרמב"ם הנ"ל ממילא י"ל דלשיטתם יש חיוב מלקות על המטמא א"ע ברגל פי עבר על לאו דבגבלתם לא תגעו.

ולפי"ז קשה למה תני במתני' יש חורש תלם אחד כו' דמחוייב משום שמנה לאוינו הא יש לחייבו מלקות גם מצד שטימא א"ע ברגל. אמנם לפי מסקנת הגמרא דתנא דהאי מתני' לית לי' איסור פולל א"כ פינו דכהן ונזיר מוזהרים על טומאת מת אף קודם הרגל, תו לא חיייל עלייהו אזהרת טומאה מחמת הרגל אף שאזהרה זו כוללת אף טומאת נבילה שאין הפהו מוזהר עליו מצד טומאתו גם כולל ישראלים מ"מ למ"ד אין אהע"א אף בכולל לא מציי חיייל איסור זה על פהו ונזיר בטומאת מת וכ"ז לפי המסקנא אבל לס"ד דגמ' הא דלא חשיב במתני' שבועה שלא אחרוש ביו"ט משום דאייתי' בשאלה לא קתני שפיר הוי מציינו למימר שיש לחייב פהו ונזיר עוד מלקות על טומאתם ברגל על הלאו הנלמד מפסוק דבגבלתם לא תגעו דחיייל עוד בטומאתו גם על פהו ונזיר ע"י פולל מעתה מתורץ קושית התוס' הנ"ל דהא דהוצרך הקונטרס לפרש דחמור היינו חמור בדיק הבית (חסר) שחייב מלקות משום לאו דבגבלתם לא תגעו פשנטמאו הפהו ונזיר בטומאת מת ע"כ צ"ל דמתני' מייירי בחמור בדיק הבית ואיפא מלקות משום מעילה אבל לס"ד דגמ' דהאי תנא איסור פולל אית לי' שפיר הוי יכולין למימר דבכלל השמונה לאוינו הוא הלאו דבגבלתם לא תגעו ולא הוי צריכין למימר דחמור בדיק הבית ולכך לא הי' אפשר להדחות תירוצו דגמ' מידי דאייתי' בשאלה לא קתני כ"א בהרי נזיר ואתי שפיר הפל.

ולכאורה הי' ראי' לפי הקונטרס דאי כפירש התוס' דנשלים שמנה לאוינו בהתרי לאוינו דכלאי פרום וכלאי זרעים ק"ק לפי הס"ד דגמ' דתנא דמתני' איסור פולל אית לי' אמאי לא חשיב תשעה לאוינו דהא יש לחייבו משום לאו דבגבלתם לא תגעו שהוא ע"י פולל בכהן ונזיר גם בטומאת מת.

וי"ל לפענ"ד שמפאן יצא להרמב"ם ו"ל דליפא חיוב מלקות על הלאו דבגבלתם לא תגעו דהרמב"ם לשיטתו' אזיל שמפרש בפי' המשניות שמצד פלאי פרום יש שני לאוינו והי' קשה לפי הס"ד דגמ' דהתנא סובר איסור חע"א בכולל יש עוד חדא משום טומאה ברגל א"ו דליפא מלקות על לאו זה דבגבלתם לא תגעו.

וכדי שלא יקשה למה באמת אין חיוב מלקות בלאו זה לכן הצריך להמציא טעם הלאו משום פניסה למקדש ואכילת קדשים ברגל ואי אפשר להחמיר על הגורם בפיטול עשה דאכילת קדשים יותר מן המבטל עשה שיכול לילך למקדש ואינו הולך שאין בו חיוב מלקות וכדברי הטורי אבן הנ"ל: בדרך אחר קרוב לאמת נ"ל ליישב קושית התוס' הנ"ל

דְּהַרִיטְבָ"א מִקְשָׁה מֵאֵי מִקְשָׁה הַגַּמ' וְהָרִי הֶקְדֵּשׁ דִּילְמָא מִיִּירֵי בְּהַקְדֵּשׁ דְּכָבֵר אֲתִי לִיד גִּזְבָּר דְּלִיתִי' בִּשְׂאֵלָה.

וּנ"ל דִּיסוּד לְדִין זֶה הִיא מְדַבְרֵי הַגַּמ' בְּנִדְרִים דְּתַרוּמָה דְּאֲתִי' לִיד פֶּהּן לִיתִי' בִּשְׂאֵלָה. וְלְמַדּוּ מִזֶּה אֵינָה מְהַקְדָּמוֹנִים ו"ל דֵּהִיא הַדִּין בְּהַקְדֵּשׁ דְּאֲתִי לִיד גִּזְבָּר דְּלִיתִי' בִּשְׂאֵלָה וְכַמְבֹּאֵר בְּאַרְיֵכוֹת בִּשְׂ"ף חו"מ ס' רנ"ה.

אֲמַנָּם י"ל דו"א רַק בְּמַקְדֵּישׁ לְבָדֵק הַבֵּית דְּמִיד שְׂבָא לִיד גִּזְבָּר אֵין עוֹד שֵׁם בְּעָלִים עָלְיוּ מִשָּׂא"כ בְּקֻדְשֵׁי מִזְבֵּחַ דְּעַדְיִין שֵׁם בְּעָלְיוּ עָלְיוּ וְהַקְרָבָן נִקְרַב עַל שֵׁם בְּעָלְיוּ וְרָאָה לְסַבְרָא זֹו מְדַבְרֵי הַגַּמ' ב"ב ק' ד' ע"ו מְעַיְקָרָא תוֹרָא דְרָאוּבֵן וְהַשְׂתָּא תוֹרָא דְרָאוּבֵן יַעֲי"ש בְּתוֹס' ד"ה הַשְׂתָּא וְכַדָּף ע"ט ב"ד"ה גִּזְבֵּי וְהַקְדֵּישׁ: וְכִזֵּה יֵשׁ לִינִישׁב דְּכָרִי רִש"י בְּפִסְחִים ד' ע"ה ע"ב ד"ה לְפִי שְׂנַאֲמַר שְׂכַתְב רִש"י בְּזֵה"ל אֲבָל אֲתָה רוֹאָה וְכו' וְשָׁל גְבוּ' אִם הַקְדֵּישׁ לְבָדֵק הַבֵּית עַכ"ל וְקֻשָׁה הָא מְשַׁכַּחַת לָהּ שֶׁל הַקְדֵּשׁ שְׂיֵשׁ עָלְיוּ קְדוּשַׁת מִזְבֵּחַ פְּגוּן לְחַמֵּי תוֹדָה וְכו' אֲמַנָּם לְפִי הַנְּ"ל נִיחָא שֶׁהִי קֻשָׁה לְרִש"י קוּשִׁית תוֹס' בְּפִסְחִים ד' מ"ו ע"ב ד"ה הוֹאִיל ו"ל עַל הַגַּמ' הַנְּ"ל אֲבָל אֲתָה רוֹאָה ש"א וְש"ג הָא ש"ג נְמִי חֲשִׁיבָא כְּשֶׁלּוּ הוֹאִיל וְאִי בְּעֵי מִתְשִׁיל עָלָה וצ"ל כְּתִי' הַתוֹס' שֵׁם דְּמִיִּירֵי בְּבָא לִיד גִּזְבָּר ע"כ אִיִּירֵי שְׂהַקְדֵּישׁ לְבָדֵק הַבֵּית אֲבָל בְּקְדוּשַׁת מִזְבֵּחַ מְהִנֵּי שְׂאֵלָה אִפִּי' כְּשֶׂבָא כְּבָר לִיד פֶּהּן וְכִינּוּן שְׂכֵן מִקְשָׁה הַגַּמ' שְׂפִיר וְהָרִי הֶקְדֵּשׁ דְּאִיתִי' בִּשְׂאֵלָה דֵּהִיא שׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ הוּי קְדוּשַׁת מִזְבֵּחַ וְאִיתִי' בִּשְׂאֵלָה אָף בְּבָא לִיד גִּזְבָּר וּמִינִישׁב קוּשִׁית הַרִיטְבָ"א הַנְּ"ל וּמִמִּילָא מִתְנַרְץ קו' תוֹס' דְּמַחְמוֹר שְׂהַקְדֵּישׁ לְבָדֵק הַבֵּית אִי אֲפִשֵׁר לְהַקְשׁוֹת דְּאִיתִי' בִּשְׂאֵלָה דִּי"ל שְׂכַבֵּר בָּא לִיד גִּזְבָּר וְלִיתִי' בִּשְׂאֵלָה וְדו"ק: כְּתַב הַרְמַב"ם ו"ל אַע"ג שְׂהַחְזִירוּ הַגִּזְבֵּי וְהַגְזֵלָן הַמְמוֹן שְׂגִנְבוּ וְגִזְלוּ וְשִׁילָם עַד הַזִּמָּם הַמְמוֹן שְׂהוּזָם עָלְיוּ פְּסוּלִין, וְאִינִי יוֹדַע לְמָה לָא יִנְכְּשֵׁרוּ אַחַר שְׂהַחְזִירוּ הַמְמוֹן.

וְאֲפִשֵׁר שֶׁר"ל אַעפ"י שְׂשִׁלְמוּ פִּינּוּן דְּבַכְפֵּיית ב"ד שְׂלְמוּ פְּסוּלִין עַד שְׂשִׁיבוּ מַעְצָמָם, וְהַקְשָׁה ב"ט"ז עַל חו"מ שְׂהַטוֹר סוֹתֵר בְּעַצְמוֹ אֵת דְּכָרִי דְלַקְמֵן בְּאוֹתוֹ סִימֵן סְעִיף מ"ב כְּתַב בְּזֵה"ל כְּתַב הַרְמַב"ם שְׁנַיִם שְׂהַעִידוּ בְּאֲחַד שְׂהוּא פְּסוּל בְּאַחַת מִן אֵלוּ הַדְּכָרִים, וְכָאוּ שְׁנֵיהֶם וְהַעִידוּ שְׂחִזּוֹר בּוֹ וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה אוֹ שְׂלָקָה הָרִי זֶה כְּשֶׁר כּו' אֲבָל שְׂאָרֵי פְּסִילֵי עַדִּים שְׂהֵן מַחְמַת מְמוֹן שְׂחַמְסוּ אוֹ שְׂגִזְלוּ אַעפ"י שְׂשִׁלְמוּ אֵינּוּ תְּשׁוּבָה עַד כָּאֵן וְלֹא הַשִּׁיג בְּזֵה הַטוֹר כְּמוֹ שְׂמַשִּׁיג בְּזֵה בְּסְעִיף ט"ו.

וּנ"ל לִינִישׁב בְּפִשְׁיטוֹת דְּבִלֵּא"ה לְכַאוּרָה קֻשָׁה עַל הַטוֹר מַה זֶה שְׂכַתְב שְׂאֵינּוּ יוֹדַע לְמָה לָא יִנְכְּשֵׁרוּ הָא לְפִי הַמְבֹּאֵר בְּרַמְב"ם פְּרָק יו"ד מֵהַל' עַדוֹת נִרְאָה אַחֲרֵי שְׂאֲמָרָה הַתוֹרָה אַל תִּשָּׂא יָדְךָ עִם רִשָּׁע וְגו' וְגַם פְּסִילִין לְעַדִּים כָּל מִי שְׂעָשָׂה דְּכָר שְׂנַקְרָא בְּתוֹרָה רִשָּׁע וְלַכּוּף הַעֲוֹפֵר עַל חֵיבֵי מַלְקוֹת פְּסוּל שְׂנַקְרָא רִשָּׁע כְּדַכְתִּיב וְהִי אִם בִּין הַכּוֹת הַרִשָּׁע וְאֲצ"ל מַחְיִיבֵי מִיתוֹת ב"ד שְׂנַאֲמַר אֲשֶׁר הוּא רִשָּׁע לְמוֹת וּב"ב ק' ד' ס' ע"ב אִיתָא עַל פְּסוּק (שְׂמוּאֵל ב' כ"ג) וְיִתְאַנֶּה דוֹד וַיֹּאמֶר מִי יִשְׁקֵנִי מִיָּם וְגו' רַבֵּן וְאִיתִימָא רַבָּה בַר מְרִי אָמְרוּ גְדִישִׁין דְּשְׁעוּרִין דִּישְׂרָאֵל הָנִי וְגְדִישִׁין דְּעַדְשִׁים דְּפִלְשִׁתִּים וְקָא מִבְּעִי' לְהוּ מַהוּ לִיטוּל גְדִישִׁין שֶׁל שְׁעוּרִין דִּישְׂרָאֵל וְלִיתִן לְפָנֵי בְּהֵמָתוֹ ע"מ לְשַׁלֵּם גְדִישִׁין שֶׁל עַדְשִׁים דְּפִלְשִׁתִּים שְׂלַחוּ לִי (יְחִזְקִאל ל"ג) חֲבֹל יִשָּׁיב רִשָּׁע גְּזִילָה יִשְׁלַם, אַעפ"י שְׂגִזְלָה יִשְׁלַם רִשָּׁע הוּא אֲבָל אֲתָה מְלִיךָ כּו' הָרִי מְבֹאֵר דְּאָף הַמְשַׁלֵּם גְּזִילָה רִשָּׁע מִקְרִי וְדִילְמָא לְהַכִּי פּוֹסֵל

הַרְמַב"ם לְעֵדִים הַגּוֹזְלִין וּמְשַׁלְמִין כָּל זְמַן שֶׁלֹּא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה גַּם אִין מְדוּקְדָק לְשׁוֹן הַטּוֹר
בְּמָה שֶׁכָּתַב וְאָפְשָׁר שֶׁר"ל אַעפ"י שֶׁשְׁלָמוֹ פִּינֹן כּו' הָא לְפִי פְּשׁוּטוֹת דְּבַרְיוֹ עֵינְקָר תִּירוּצָא
דְּהַרְמַב"ם מִיַּרְי הֶכָּא שֶׁשְׁיָלָם ע"י כְּפִינ' הו"ל לְהַטּוֹר לֹמַר וְאָפְשָׁר שֶׁר"ל שֶׁשְׁיָלָם ע"י
כְּפִינ'.

לְכֹן נ"ל דְּכַוֵּנָה אַחֲרֵת יֵשׁ בְּדַבְרֵי הַטּוֹר דְּלְכַאוּרָה טַעְמָא בְּעֵי לְמָה בְּאַמַּת נִקְרָא רְשָׁע
בְּגוֹזֵל וּמְשַׁלֵּם הָא בְּכָל לֹא תַעֲשֶׂה הַנְּיָתָק לַעֲשֶׂה כְּשִׁמְקֵינִים הַעֲשֶׂה מִיְנַתַּק הִלָּאוּ וּגְדוּלָה
מִזּוּ אֵיתָא בְּתוֹס' פְּסָחִים ד' כ' דְּהַמְשָׁקָה חֲמִין אַדְעָתָא לְבַעֲרוּ אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו פִּינֹן שְׁנִיתָק
לָאו דב"י לַעֲשֶׂה דְּהַשְׁבָּתָה וְאַף שֶׁבְּגוֹזְלָה אָפְשָׁר שֶׁנִּשְׁאַר עָלָיו חֲטָא שֶׁצִּיעַר חֲבָרוֹ מ"מ
מִהִיכִי תִיְתִי יִקְרָא רְשָׁע וּבְכַרְט בְּגוֹנָא שֶׁנִּשְׁאַל בְּמַעֲשֶׂה דְּעַדְשִׁים שְׁלִפִי הַמְשַׁמְעוֹת לֹא
יָדְעוּ בַעֲלֵיהֶם בְּעַת הַלְקִיחָה דָּאם הָיוּ הַבְּעָלִים בְּעַת הַלְקִיחָה הִי אָפְשָׁר לֹמַר לְהֶם שְׁיִנְתָן
לְהֶם גְּדִישִׁין שְׁל עַדְשִׁים וְהִיכָא שְׁאִין הַבְּעָלִים יוֹדְעִים לִיכָא ל"ת דְּצַעַר, אִם שְׁיֵשׁ לְדַחֲוֹת
זֶה מ"מ בְּלֹא"ה נִרְאָה יוֹתֵר שֶׁהַנְּכֹחֹן כְּאָשָׁר אָבָאָר, וְאַקְדִים לְשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"ו מֵהַל' גְּזוּלָה
בְּזֵה"ל כָּל הַגּוֹזֵל אֶת חֲבָרוֹ שְׁנֵה פְּרוּטָה עוֹבֵר בְּל"ת שְׁנִנְאַמֵר לֹא תִגְזוּל וְאִין לֹקִין עַל לָאו
זֶה שְׁהָרִי הַפְּתוּב נִתְקוּ לַעֲשֶׂה שְׁאִם גְּזוּל חֲיִיב לְהַחֲזִיר אֶת הַגְּזוּלָה אֲשֶׁר גְּזוּל וּמְקַיִים הַמ"ע,
וְאַעפ"י שֶׁזָּרַק הַגְּזוּלָה אֵינּוּ לֹקֵה שְׁהָרִי הוּא חֲיִיב לְשַׁלֵּם דְּמֵי וְכָל לָאו שְׁנִיתָק לְתַשְׁלוּמִין
אִין לֹקִין ע"כ, הִנֵּה תַפְס הַרְמַב"ם ב' טַעְמִים לְפָטוֹר הַמְּלִקוֹת בְּגוֹזְלָה, א', מִשׁוּם דְּנִיתָק
לַעֲשֶׂה, ב', מִשׁוּם דְּנִיתָק לְתַשְׁלוּמִין, וְלְכַאוּרָה פְּלֵא לְמָה הַנְּצַרְדָּה לְהַאַרְיָה וּלְכַבָּאָר ב' טַעְמִים
אַבְל הַדְּבָר פְּשוּט שְׁנִתְכַוֵּנִין לְדַבְרֵי הַגַּמ' בְּמַסְכַּת מַכּוֹת ד' ט"ז דְּתַנֵּן הֵתָם הַנּוֹטֵל אִם עַל
הַבְּנִים וְכו' וְחֲכָמִים אוֹמְרִים יִשְׁלַם וְאֵינּוּ לֹקֵה זֶה הַכָּלָל כָּל מְצַנֵּת ל"ת שְׁיֵשׁ בּוֹ קוּם עֲשֶׂה
אִין חֲיִיבִין עָלָיו אָמַר ר' יוֹחָנָן אָנוּ אִין לְנוּ אֵלָא זֹאת וְעוֹד אַחֲרֵת כּו' (יְתֵר חֶסֶד):